Materialet er digitaliseret af

ARBEJDER MUSEET
The Workers Museum

Titel: Typograf-Tidende
Udgiver: Dansk typograf Forbund
Udgivelsesår: 1872-1874

BRUG OG OPHAVSRET

Hele eller dele af materialet kan være beskyttet af ophavsretsloven og må kun benyttes til personlig brug. Har alle ophavere været døde i mere end 70 år, er materialet i public domain og kan anvendes frit. Husk at kreditere ophaverne.

USAGE AND COPYRIGHT

This document, or parts of this document may be copyrighted with usage limited to personal use. If all authors have been dead for at least 70 years, the document is in the public domain and may be used freely. Remember to credit the authors.

VIL DU VIDE MERE OM ARBEJDERHISTORIEN?

Besøg os på Arbejdermuseet

Søg i vores biblioteks- og arkivsamling

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr. 25 Øre fjerdingaarlig.

Kundgørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 1. København, den 2. Januar. 1874.

Vort Program.

Den forlængst bestaaende Overbevisning om, hvor nødvendigt for Varetagelsen af Typografernes Interesser et Organ er, der ved regelmæssig Fremkomst og klar Fremstilling af Forholdene tilbyder alle Vedkommende et sikkert Holdepunkt for Dannelsen af en Mening, har ført til Grundlæggelsen af det foreliggende Blad. Der behøves intet stort Bevis for, hvor paatrængende nødvendigt dette Skridt var. Ved at kaste et Tilbageblik paa den sidste Tids Bevægelser, berøres den typografiske Arbejder paa en pinlig Maade, idet det skal formenes ham at have et Ord med at sige for at tilvejebringe en tidssvarende Ordning af de Forhold, hvorunder han daglig er henvist til at leve og virke. At denne Tilsidesættelse ikke vedblivende kan være heldbringende og føre til en for alle Parter tilfredsstillende Løsning af den mangelfulde Ordning, som endnu er til Stede i de typografiske Arbejdsforhold, tør anses som hævet over enhver Tvivl, og det er derfor vel berettiget, at Typograferne for sig hævde, at deres Stemme bliver hørt, naar den har den Hensigt at virke forklarende og beroligende indadtil, imødegaaende og berigtigende udadtil, og naar den fremtræder som en aaben Udtalelse fra alle Typografer.

Vort Blad vil først og fremmest have at sørge for, at „den typografiske Forening" vinder i Fasthed og Omfang, ligesom ogsaa, at dens Medlemmer understøttes med Raad eg Daad af Foreningen. Endnu er dens Udbredelse og Deltagelse indskrænket til København, men Foreningen bør udvides til at omfatte alle danske Typografer, og til Opnaaelsen heraf er den livligste Deltagelse nødvendig hos alle Kolleger, hvis egne Interesser ogsaa i Øvrigt gør dette til en Pligt for dem. Hvor meget her en alsidig Understøttelse synes paatrængende nødvendig, bevises daglig af de glimrende Resultater, der opnaas paa andre Omraader ved samdrægtige Fremgangsmaader. „Enighed gør stærk!" Under dette prøvede Valgsprog vil forhaabenlig ogsaa „Typograf-Tidende" indtræde i sin Virksomhed til Beskyttelse for de Enkeltes truede Interesser. Men alle Kolleger maa flokkes om Foreningen og saaledes sætte den i Stand til at optræde som de danske Typografers vel bevidste og berettigede Hjælpemiddel.

Men vort Blad vil ikke indskrænke sig til at virke for Foreningen, det vil ogsaa indenfor Omraadet af sin Fremstilling optage Alt, hvad der i teknisk Henseende er værd at vide for Bogtrykkunstens Udøvere, saa at det i denne Henseende kan blive værdigt til at indtage en beskeden Plads som Fagblad.

Ogsaa det sociale Spørgsmaal ville vi have vort Øje henvendt paa, dog kun for saa vidt vort Fags Interesser berøres deraf.

Stadig vil Bladet beredvillig aabne sine Spalter for enhver Udtalelse, enten den er for eller imod os, og vi opfordre alle Kolleger — baade i og udenfor Hovedstaden — til at række os en hjælpsom Haand ved at glæde os med Bidrag til vort Blad. Uden en saadan Deltagelse fra Kollegers Side kunne vi næppe opfylde det Hverv, vi her have paataget os.

Vort Blad vil vel indtræde i Diskussionen til Beskyttelse for Typografernes Interesser, men det vil ikke staa fjendtlig overfor de Herrer Principaler; snarere vil det søge at virke forsonende og udjævnende paa de modstræbende Interesser. Vi ville holde paa vor Mening, og naar vi ikke have i Sinde at gaa fra den uden at være overbeviste, saa tro vi dog at turde vente af vore Modstandere, at de ligesom vi holde sig til Sagen og se bort fra Personligheder.

Idet vi hos Alle, der kunne have Interesse af vort Blad, anbefale det til virksom Under-

støttelse og størst mulig Udbredelse, skulle vi efter bedste Evne søge at opfylde ethvert berettiget Krav, der maatte blive stillet til os. Ethvert Vink med Hensyn til Bladets Ledelse skal være os velkommen, og det vil være os magtpaaliggende at tage Hensyn til alle i denne Retning fremsatte Ønsker.

Redaktionen.

Den sidste Tids Begivenheder.

I.

Paa en overordenlig Generalforsamling, der afholdtes i „den typografiske Forening" den 4de November f. A., var af Bestyrelsen og Repræsentantskabet i Forening fremsat til Afgørelse følgende Spørgsmaal: „Er det tidssvarende og overensstemmende med Fagets Tarv, at Foreningens Bestyrelse nu fremkommer med Forslag, der tilsigte en mindelig Overenskomst med Principalerne om fastsatte Bestemmelser for Arbejdets Betaling, og ville de typografiske Arbejdere paa den tilbørlige Maade støtte de Bestræbelser, der i saa Henseende paa deres Vegne gøres for at naa dette Maal?" Forsamlingen, der talte henved halvandet Hundrede Medlemmer, besvarede dette Spørgsmaal enstemmig bekræftende og besluttede Nedsættelsen af et Udvalg, bestaaende af en Tillidsmand for hvert af de her i Staden værende Bogtrykkerier, der beskæftige mindst tre Typografer udenfor et Dagblads Arbejdspersonale, saaledes at hvert Trykkeri fik en af de andre uafhængig Repræsentation. Sætterne i Dagbladstrykkerierne valgte særlig deres Tillidsmænd. Tillidsmændene skulde votere med ligesaa mange Stemmer som deres Repræsentation gjaldt ti Kolleger, og naar de ikke repræsenterede over dette Tal, havde de kun en Stemme. Samtlige vedkommende Trykkerier, med Undtagelse af det Trier'ske, sendte deres Tillidsmænd, forsynede med Fuldmagt, der med Navns Underskrift blev afgivet af næsten alle Typograferne, saa at ikke engang ti manglede. Saaledes var Udvalget sammensat og dets Bemyndigelse givet til paa alle Kollegers Vegne at henvende sig til Vedkommende med Forslag, der tilsigtede en tidssvarende Ordning af de typografiske Arbejdsforhold.

Efter at Udvalget havde konstitueret sig, vedtog det at henvende sig til de Herrer Bladudgivere i København for at faa Søndagsarbejdet enten helt afskaffet eller i alt Fald en Del formindsket. Det turde nemlig antages, at Arbejdet i Dagbladene om Søndagen, som for nogle Aar tilbage kun havde været lidet kendt, men som ved den stedfundne Konkurrence nu er blevet herskende næsten i alle disse Blade, kunde undergaa Forandring, naar en Overenskomst herom kunde blive tilvejebragt mellem Udgiverne indbyrdes, og i den Anledning rettede derfor Udvalget en Anmodning til saavel Udgiverne som Redaktørerne om at deltage i en Sammenkomst med dets Delegerede, hvilket ogsaa blev efterkommet af dem alle med Undtagelse af „Dagstelegrafen"s Udgivere, Dhrr. Ferslew & Ko. Ved denne Sammenkomst fremsatte de Delegerede det bestemte Forslag, at de Blade, der udgaa med syv Numere ugentlig, skulde afskaffe Mandagsnumeret, og at de Blade, der kun udgaa seks Gange ugentlig, skulde levere et Numer om Søndagen i Stedet for om Mandagen. Forslaget blev modtaget særdeles velvilligt af alle Tilstedeværende, og en Ordning i Henhold til dette vilde ikke have frembudt synderlige Vanskeligheder, hvis ikke Dhrr. Ferslew & Ko. ved en Skrivelse havde meddelt Udvalget, at dette Firma ikke saa sig i Stand til at gaa ind paa en Afskaffelse af Søndagsarbejdet uden derved at tilføje sin Bedrift en Skade, hvis Omfang var uberegnelig, da „Dagstelegrafen"s Grundlæggelse og betydelige Fremgang for en væsenlig Del var baseret paa det syvende Numer. Rigtignok havde de øvrige Bladudgivere betinget sig Dhrr. Ferslew & Ko.'s Tilslutning for at kunne gaa ind paa Forslaget, men uagtet denne Hindring syntes Udvalget ikke at staa langt fra Maalet, og det var derfor tillokkende for det at gøre de yderste Anstrængelser for at faa indført en Reform, der vilde have særdeles Betydning for henved 80 Sættere. Et Par Delegerede affendtes derpaa til Dhrr. Ferslew & Ko. for at gøre et yderligere Forsøg, der muligvis skulde føre til det ønskede Resultat. Dette opnaaedes vel ikke, men Udvalget kunde dog ikke Andet end paaskønne Hr. Ferslews Imødekommenhed, der ikke alene viste sig ved et Tilsagn om den størst mulige Indskrænkning i Søndagsarbejdet, men ogsaa gav Haab om dettes Afskaffelse i Fremtiden, ligesom han paa andre Omraader i sit Trykkeri stillede Forbedringer i Udsigt (Korrekturspørgsmaalet var allerede blevet løst, idet et Aftryk for Fremtiden vil blive læst i Trykkeriet, inden Forfatteren erholder sin første Korrektur). I Samraad med Sætterne i „Dagstelegrafen"s Trykkeri maatte Udvalget nu erkende det for rigtigst ikke at gøre flere Forsøg. Det vil imidlertid vedblive at være et af alle Dagbladssætterne oprigtig næret Ønske, at dette Forslag, som kun manglede et Firmas Tilslutning, i en nær Fremtid maa finde en tilfredsstillende Løsning.

Automatisk Paalægger.

I Følge Printers' Register har en Hr. Afhley i New-York opfundet en automatisk Paalægger. Mekanismen ved denne Paalægger er følgende: I Stedet for Paalæggerbrædt findes en Kasse, hvori Papiret lægges, og over dennes øverste Del er anbragt paa Tværs en hul Træliste, hvorfra der atter udgaa 4 ligeledes hule Træarme, der hver for sig ere forsynede med en saakaldet „Finger". Naar nu disse sidste bevæge sig frem og tilbage, bliver formedelst den ved de hule Rør og Fingrene frembragte Sugekraft det ene Ark efter

det andet trukket til og skudt frem, indtil det bliver grebet af de paa Cylinderen værende Hjul, og derfra ført videre over paa Trykcylinderen. Paalæggerkassen er anbragt saaledes, at den langsomt hæver sig i Vejret, eftersom det ene Ark efter det andet tages bort, og naar det sidste Ark er forsvundet, saa støder ved en simpel Mekanisme Drivremmen mod en løs Remskive, hvorpaa en Allarmklokke underretter om, at der er Mangel paa Papir. Med Paalæggerapparatet er der forbundet et Punkteerapparat, og en Tæller fuldstændiggør Maskinen. Opfinderen af denne patenterede automatiske Paalægger har desuden udtænkt en anden Maade til at befordre Papiret til Griberne, ved hvilken saavel Mellemhjul som Cylinder helt falde bort. Ved denne har Sugeapparatet foruden en op- og nedgaaende ogsaa en frem- og tilbagegaaende Bevægelse. Denne Indretning arbejder hurtigere og er derfor navnlig egnet til Avistryk.

Særlige Meddelelser.

— Bogtrykkeriernes Tal her i Landet er i de sidste Dage af forrige Aar blevet forøget med to. Her i København har Hr. Guldbrandsen, tidligere Ejer af det Trykkeri i Slagelse, hvori „Slagelseposten" trykkes, etableret sig som Bog- og Stentrykker, og i Roskilde har Hr. Jul. Christiansen grundlagt et Trykkeri, der nærmest er baseret paa Udgivelsen af en Avis.

— Fra 1ste Januar tæller Bladpressen flere ny Blade. Saaledes ville udkomme „Arbejdervennen, illustreret folkeligt Ugeblad," og to Maanedsblade, der blive udgivne af Malernes og Møbelsnedkernes Fagforeninger som disse Arbejderes Organ; alle tre Blade trykkes i Hr. J. Henriksens Bogtrykkeri her i Byen. Tre Venstreblade begynde at udgaa, det ene fra Hr. C. Jensens Bogtrykkeri i Randers og med Navnet „Randers Dagblad og Folketidende", det andet fra Hr. Jul. Christiansens nyoprettede Bogtrykkeri i Roskilde og hedder „Roskilde Tidende", det tredje, der kalder sig „Lemvig Folkeblad for Politik, Handel, Industri, Landbrug og Bekendtgørelser", fra „Vejle Amts Folkeblad"s Trykkeri i Vejle og skal i alt Fald foreløbig være en Udgave af dette Blad. Endvidere udkommer det københavnske Dagblad „Morgenbladet" i en betydelig udvidet Størrelse, og „Nestved Tidende" vil udgaa daglig i Stedet for tidligere 4 Gange ugenlig. Derimod ophøre Ugebladene „Demokraten" og „Søndagsbladet" i København og „Limfjordsposten" i Provindserne med at udkomme.

— „Sorø Amtstidende" med tilhørende Bogtrykkeri i Slagelse er fra 1ste Januar overgaaet til et Aktieselskab for en Købesum af 25,000 Rd. og en aarlig Udbetaling af 600 Rd. til en tidligere Ejer, saalænge denne lever. Hr. Tauber vedbliver at lede Bladets Redaktion.

— Geleffs gamle Bogtrykkeri i Ribe, der i lang Tid har maattet tage til Takke med at hensstaa ubenyttet, er nu atter kommet til Ære og Værdighed. Det skal i Ringkøbing tjene til Trykkeri for et der paatænkt Højreblad, og Hr. Bogtrykker Rasmussen fra Randers skal i Følge et Provindsblad være Bladets Trykker.

— Straks efter Arbejdsstandsningen i Rigsdagens Bogtrykkeri telegraferede „den typografiske Forening" til flere Steder i Udlandet for at give fornøden Underretning. Fra vore vakre Kristiania-Kolleger modtog Foreningens Formand følgende Svar-Telegram:

„Generalforsamling i den hærværende Forening Lørdag. Enstemmig vedtoges: Broderforeningen i København sendes kollegial Hilsen. Varmeste Sympati. Vil efter bedste Evne hindre Tilgang. Held og Lykke! Jacobsen."

— En Kollega her i København, Johan N. Hansen, agter at udgive nogle „Tabeller til Brug ved Udregning af Prisen paa typografiske Arbejder". Da det ny Møntsystem er benyttet ved Udregningen, ville Tabellerne kunne være til lige megen Nytte baade i Danmark, Sverige og Norge. Subskriptionsindbydelsen kan imødeses om nogle Dage.

— Vi henlede Opmærksomheden paa omstaaende Kundgørelse angaaende Engagerings-Kontoret. Erfaringen har godtgjort, at der hidtil har manglet et Sted, hvor man kan henvende sig i slige Anliggender, idet det ikke er sjeldent, at Principaler og Typografer have søgt „den typografiske Forening" for at faa Oplysninger om mulig pladssøgende Sættere og ledige Pladser, og i de fleste Tilfælde har det ikke været uden Resultat. Forhaabenlig vil derfor dette Arrangement, navnlig for Provindsernes Vedkommende, gøre den tilsigtede Nytte.

Forskelligt.

— For længere Tid siden meddelte et Wiener-Blad efter „Deutsch. Zeitung", at Børskrisen i Wien havde medført 133 Gründer- eller Snyltebladets Undergang. Denne Meddelelse er tvivlsom. Senere fortæller Hr. Bogtrykker Sally B. Salomon i „Skand. Bogtr.-Tid."s Oktober-Numer for at sætte Skræk i os danske Typografer, at i Tydskland er i et Aar 130 (!) Trykkerier gaaede Fallit som en Følge af Arbejdsprisens Forhøjelse. Hr. Salomons Fortælling er endnu mere tvivlsom. Mon det ikke er den ovennævnte Gründer-Efterretning, der har foresvævet ham?

— „Il Tipografo" hedder en ny Tidende, der udkommer en Gang ugenlig i Rom som Typografernes Organ. Bladets Program tyder mere hen paa det sociale end typografiske Omraade. Romer-Typograferne have ligesom vi danske indset Nødvendigheden af at have et eget Blad til Raadighed.

— Paa J. J. Webers Forlag i Leipzig er udkommet: „Johannes Guttenberg." Episk Digt af Adolf Stern.

Mine Medkolleger!

I Anledning af den mindre rosværdige Omtale, jeg i den seneste Tid har været Genstand for som en Følge af, at jeg skulde have optaget Arbejdet i Rigsdagens Sætteri, forinden Strejken der endnu var endt, skal jeg herved tage mig den Frihed at forklare min Handlemaade og overlader det derpaa til Dem at dømme i Sagen.

For at sætte Dem ind i mine Forhold skal jeg først bemærke, at jeg arbejdede i Rigsdagens Sætteri fra Sessionens Begyndelse, den 6te Oktober, indtil den blev afbrudt ved Finanslovnægtelsen, og at jeg havde Hr. Faktor Reusch's Løfte om, at jeg kunde begynde igen, naar Rigsdagen paany traadte sammen. Derefter var jeg uden Arbejde i nogen Tid, indtil jeg modtog et Brev fra Hr. Faktor Engelstrup, hvori det hed: „Hvis De har Lyst til at begynde at arbejde foreløbig til Rigsdagen begynder, kan De begynde straks." Dette Tilbud modtog jeg naturligvis, men kort derefter blev jeg syg og indlagde mig paa Hospitalet, hvorfra jeg atter kom ud samme Dag som Generalforsamlingen afholdtes paa Glacisholm, og ved hvilken jeg ogsaa var nærværende. Da Rigsdagssætterne samme Aften besluttede at nedlægge Arbejdet, afholdt jeg mig fra at melde mig til Arbejde og vilde vente, indtil Sagen var bilagt. Jeg var nærværende ved Sætternes Sammenkomster med Undtagelse af Fredag, da jeg var udmattet og søvnig efter de foregaaende Aftener Møder. Lørdag Formiddag henvendte jeg mig til Formanden for at høre det Nærmere om Sagen, og han erklærede, at nu var Sagen omtrent ordnet; derefter spurgte jeg ham, om jeg kunde melde mig til Arbejde hos Hr. Faktor Engelstrup, hvortil han svarede bejaende. Af Faktoren paa Gammelholm, Hr. Engelstrup, blev jeg henvist til Faktoren paa Slottet, Hr. Reusch, med Anmodning om at begynde samme Dag, og da jeg bad Hr. Engelstrup om at maatte vente med at begynde til om Mandagen, svarede han mig, „at Strejken var endt, og at jeg ikke havde Noget at resikere ved at begynde straks". Paa Vejen til Slottet henvendte jeg mig igen til Formanden og fortalte ham dette. Han havde nu Betænkeligheder, fordi jeg blev vist over til Slottet, og fraraadede mig at begynde straks, men at afvente det endelige Resultat paa Strejken, som vilde blive taget samme Aften. Men dette Raad kunde jeg ikke følge. Dels havde jeg i Forvejen gjort opmærksom paa, at jeg rimeligvis vilde blive henvist til Slottet, dels havde jeg givet Løfte om at begynde samme Dag, og ved ikke at møde vilde jeg mulig have mistet mit Arbejde. Altsaa, dette gjorde jeg, da jeg ikke vilde miste mit Arbejde for en saa ubetydelig Formsags Skyld som denne: at begynde en halv Dag før de strejkende Sættere.

Dette, mine Medkolleger, er Grunden til, at flere af de strejkende Kolleger og enkelte Andre have fundet sig foranledigede til at omtale mig paa en noget skaanselsløs og mindre pæn Maade. Jeg formener ikke at have forsyndet mig mod Kollegialiteten og vil nu overlade til Dem at dømme. Idet jeg derfor tror at have gjort Rede for min Handlemaade, forventer jeg af mine rettænkende Kolleger, at de ville tilbagevise enhver mod mig rettet Bestyldning paa tilbørlig Maade.

København, i December 1873.

Med Agtelse

A. Drachmann.

Den typografiske Forening.

— Til at revidere Regnskabet for det forløbne Halvaar valgtes i det sidste Repræsentantskabsmøde Dhrr. L. Larsen, P. M. Jørgensen og J. C. Henriksen.

— Udvalgets Medlemmer indvarsles til Møde i Morgen (Lørdag) Aften Kl. 9 i Foreningens Lokale.

— I Anledning af Arbejdsstandsningen i Rigsdagens Bogtrykkeri er indkommet som Bidrag 152 Rd. 48 Sk.*). Der er i Alt udbetalt 152 Rd. 24 Sk. Hver Ugift har erholdt 5 Rd. og de Gifte hver 6 Rd. i ugentlig Understøttelse. Desuden er der til Enkelte udbetalt en Rejseunderstøttelse af 8 Rd. Alle de vedkommende Sættere have enten faaet Plads eller ere bortrejste.

*) Desuden er der tilstillet Kassereren 1 Rd. 64 Sk. uden Underretning om, fra hvem Pengene ere, eller hvortil de ere bestemte.

Brevkasse.

F..... Skriv De kun! Det er netop vor Opgave at belyse Trykkeriforholdene og sige Sandheden rent ud; men — det sige vi Dem — ingen Personligheder!

P. N. i N. Redaktionen kan ikke tage Hensyn til navnløse Skrivelser.

W. i H. Hjertelig Tak! Først den 17de f. M. blev Udgivelsen af „Typograf-Tidende" endelig bestemt, og 3 Dage efter gjorde vi Anmeldelse til Posthuset. Da vi have bragt i Erfaring, at Cirkulæret er udsendt til Provinds-Postkontorerne den 29de, er Sagen nu i Orden. Vi haabe, at denne sene Anmeldelse i den ellevte Time ikke vil forvolde os nogen Skade.

Typografiske Kundgørelser.

Typografisk Engagerings-Kontor.

I Forbindelse med Udgivelsen af nærværende Tidende oprettes i „den typografiske Forening" et Engagerings-Kontor, hvor de Typografer, der ønske Plads, kunne henvende sig, og hvor Principalerne ligeledes kunne erholde pladssøgende Typografer. Foreningens Formand, Typograf R. P. Jensen, Fortunstræde Nr. 4, Stuen, besørger det Fornødne. Provinds-Kollegerne anmodes om at give deres Breve denne Adresse. — Kundgørelser, der angaa Pladser, indrykkes for Typografernes Vedkommende i „Typograf-Tidende" for halv Pris.

Den, der Lørdagen den 20de f. M. i „den typografiske Forenings" Lokale borttog en god Paraplui i Stedet for en mindre god, bedes om at berigtige denne Fejltagelse i Bianco Lunos Trykkeri hos Chr. Ewald.

Haandpresse.

En brugt, men god Jern-Haandpresse ønskes til Købs. Billet, mrkt. Nr. 1, bedes indlagt paa dette Blads Kontor.

Typograf-Tidende,

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser,

udkommer hver Fredag. Bladets fortrinsvise Opgave er paa enhver Maade at varetage Typografernes rent sociale Fag-Interesser; desuden indeholder det tekniske Meddelelser og i Øvrigt Alt, hvad der kan være af Interesse for Bogtrykkunstens Udøvere.

Kundgørelser indrykkes for en Betaling af 10 Øre (5 Sk.) pr. Petitlinie. For større og gentagende samt staaende Kundgørelser gives en betydelig Rabat. Pladssøgende Typografer betale altid kun halv Pris.

Abonnements-Prisen er 1 Krone 25 Øre (3 Mk. 12 Sk.) fjerdingaarlig eller 10 Øre (5 Sk.) pr. Numer. Abonnementet, der er bindende for et Fjerdingaar, modtages paa alle Postkontorer og Brevsamlingssteder samt i Fortunstræde Nr. 4, Stuen, København.

Redigeret af R. P. Jensen. — Trykt hos J. Henriksen.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr. 25 Øre fjerdingaarlig.

Kundgørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 2. København, den 9. Januar. 1874.

Den sidste Tids Begivenheder.

II.

Endnu inden Bestræbelserne for Søndagsarbejdets Afskaffelse vare til Ende, begyndte Udvalget sit egenlige Hverv: at behandle Udkastet til en Sætter-Tarif, hvorved Ordningen af Arbejdets Betaling kunde blive fyldestgjort. Tarif-Udkastet blev endelig vedtaget og underskrevet af alle Trykkeriernes Tillidsmænd i Mødet den 29de November. Vi nødsages til at opsætte Begrundelsen af dette Udkast til senere Numere, og for Øjeblikket skulle vi blot bemærke, at den nugældende tydske Normal-Tarif, der er tiltraadt af den tydske Principal-Forening, har foreligget som Mønster, men at Udkastet er betydelig mildere i sine Bestemmelser end denne Tarif og ikke tilnærmelsesvis saa fordringsfuldt som den schweizisk Tarif eller den i det sidste Aar indførte Wiener-Tarif. Med Udkastet fulgte en Skrivelse til Principalerne, hvori Udvalget anmodede dem om en Sammenkomst den 5te December med ni af dets Delegerede. I denne Skrivelse hed det bl. A.:

. . . „Selvfølgelig er Trangen til Reformer mer eller mindre paatrængende i de forskellige Trykkerier, og som en Følge deraf er Misfornøjelsen hos Sætterne heller ikke lige stor — en Omstændighed, der ogsaa gør en Imødekommen mer eller mindre let for de Herrer Principaler —, men Forholdene ere intet Steds saaledes, at de ikke give grundet Anledning til Klage. Dette kan næppe være de højtærede Principaler ubekendt, og fra vor Side vilde det derfor være et Brud paa det bestaaende Tillidsforhold mellem Principal og Sætter, om denne Misfornøjelse vedblev at herske blandt os, uden at vi med Fortrøstning og i al Beskedenhed fremsatte vore Ønsker for Dem. Her i maa Grunden søges, hvorfor vi saa fyldig have givet disse Form." . . . „Da Bestyrelsen for „Den typografiske Forening" fremkom med Sagen, udtalte den sig for en Ordning ad Overenskomstens Vej. Udvalget fastholder denne Udtalelse. Vi ere ikke blinde for, at vort Forslag er omfattende, og at Fordringen om en hovedkuls Gennemførelse af det vil være ubillig, tvertimod, vi bør og skulle tage alle Hensyn i Betragtning, hvad vi tilfulde indse er til lige saa stort Gavn for os selv som for dem, der give os Arbejdet. Hvis de Herrer Principaler derfor blot kunde lade os se en Ende paa mange af de Ulemper ved Arbejdet, der søges fjærnede ved Bestemmelserne i Forslaget, er det sikkert de færreste Sættere, der ikke herved ville blive tilfredsstillede. Men det Samme kunne vi ikke sige om hele Forslagets Indhold." Og Principalerne gjordes derefter opmærksom paa Nødvendigheden af Alfabet-Beregningens Indførelse, en Løsning af Korrekturspørgsmaalet samt Betaling for Ombrækning og Oprømning.

Det maa erkendes — ogsaa af Principalerne —, at Typograferne fremsatte deres Forlangende beskedent og særdeles hensynsfuldt. Men tog Principalerne noget Hensyn hertil? Nej. Bladudgiverne og Redaktørerne gav Møde og hørte paa, hvad Typograferne havde at sige, men — Principalerne mødte ikke! Derimod sendte seksten af dem — deriblandt Hr. Trier (!) — Udvalget Følgende:

„Efter at have gjort os bekendt med det Udkast til en Sætter-Tarif, De ved Cirkulære af 29de f. M. under Dags Dato have tilstillet os, maa vi tillade os at meddele Dem, at vi Undertegnede ere enige om ikke at kunne antage denne*), men maa fastholde de for tvende Aar siden bestemte Priser og øvrige Betingelser*) som gældende."

Disse faa Linier ere af et mærkeligt Indhold og trænge til at blive belyste.

En Torn i Øjet paa Principalerne er, at Typograferne organisere sig, slutte sig sammen. Hvor formaastelig handlet er det saaledes ikke, at de Typografer, der i Dag ere beskæftigede i Trykkerierne paa Gammelholm, kunne faa i Sinde at have Noget at gøre med de andre Typografer, der paa samme Tid have Pladser i Trykkerierne paa Højbroplads og begge Helliggejststræderne! Se, det maa de ikke! Denne Organisation, denne Sammenslutning ville Principalerne ikke vide Noget af. Men at de selv afslutte Overenskomster om gensidig

*) Udhævelserne ere af os. Red.

Understøttelse for det Tilfælde, at Typographerne i et af deres Trykkerier finde sig foranledigede til at ophøre med deres Arbeide, fordi Forholdene der ere uforsvarlige, det er fuldstændig i sin Orden. At Skrivelsen derfor roser Principalerne og godtgør saadanne Overenskomsters Tilstedeværelse, er en Mærkelighed, der bør paaskjønnes, og at den eneste større Bogtrykker, Hr. Trier, som Typographerne ikke havde henvendt sig til, er blevet optaget i Foreningen og har fundet sig beføjet til at lægge dette for Dagen ved at medunderskrive et Svar paa en Henvendelse, der er betydet som aldeles ikke rettet til ham (hans Typografer havde jo nemlig ikke ladet sig repræsentere i Udvalget), er under disse Omstændigheder virkelig ført mærkelig. — Dernæst er det en Mærkelighed ved Skrivelsens Indhold, at de seksten Principaler meget kort og uden et eneste motiverende Ord anføre, at de ikke kunne antage Tarif-Udkastet. Det have Typographerne heller ikke forlangt; men de have i al Beskedenhed sendt Udkastet til Principalerne, ledsaget af en motiverende Skrivelse, hvori disse anmodedes om en Sammenkomst for i Mindelighed at enes med Typographerne om flere eller færre af de fremsatte Punkter; ja, de have endogsaa udtrykkelig udtalt, at med Undtagelse af de fire opgivne Punkter kunde de øvrige overlades til fremtidig Afgørelse. Hvor mærkelig afvisende blive derfor ikke disse Ord! — Men det Allermærkeligste i Skrivelsen er, at de seksten Principaler ikke alene henholde sig til den for to Aar siden givne Prisforhøjelse og Tilsagnet om Korrekturgodtgørelse, men at de ogsaa nævne: „og øvrige Betingelser". Vi ville nu slet ikke tale om, at dette Tilsagn ikke er blevet helt indfriet af nogle Principaler — derfor skulle vi nok senere føre Bevis —, men vi ville blot rette det Spørgsmaal til de seksten Principaler: Hvad er det for „Betingelser"? De ere ligefrem grebne ud af Luften; ti Principalerne have aldrig stillet „Betingelser", og følgelig have Typographerne heller ikke kunnet gaa ind paa nogle. Vi skulle imidlertid komme deres Hukommelse lidt til Hjælp. Den Gang — for to Aar siden — var det Typographerne, der stillede Betingelser. Efter at Principalerne havde gjort det daværende Udvalg Indrømmelser, henvendte dette sig til Typographerne med disse, og den i denne Anledning sammenkaldte og talrig besøgte Forsamling gik vel ind paa de gjorte Tilbud, men udtalte tillige Haabet om, at Principalerne „ogsaa ville tage de andre paapegede Mangler under Overvejelse", Mangler ved Arbejdsordningen, der den Gang ligesom nu vare fremsatte i et dem tilsendt Tarif-Udkast. Den eneste Forklaring, vi derfor kunne give til disse „øvrige Betingelser", er saaledes, at det var ikke Principalerne, men Typographerne, der stillede dem, og at disse Ord maa være komne ind i Skrivelsen ved en Hukommelsesfejl — men det bliver dog lige fuldt en Mærkelighed.

Selv om man nu afser fra Sætningernes søgte og urigtige Indhold, bliver dog Skrivelsen en Afvisning til Typographerne paa deres Henvelse, en Afvisning, der er blottet for et hvilket som helst Hensyn, og den fordrede et passende Svar. Et saadant fik den ogsaa i Forsamlingen den 8de December. Henved tre Hundrede Typografer vedtog nemlig enstemmig følgende Resolution:

„Vi — Københavns Typografer — beklage, at de Herrer seksten Principaler have afvist enhver Forhandling med vore Tillidsmænd om det af disse paa vore Vegne forelagte Tarif-Udkast, en Afvisning, Principalerne ikke have motiveret med et eneste Ord, og vi beklage det dobbelt, fordi ethvert Haab om denne Sags Ordning i Mindelighed derved er bristet. Vi fastholde vort Tarif-Udkast uforandret i dets Hovedbestemmelser, og trods de Herrer Principalers Enighed om at afvise os, er det vort faste Forsæt at søge Udkastet gennemført ved ethvert hæderligt Middel, der staar til vor Raadighed. I den Anledning vil Udvalget have at udarbejde Forslag til et Strejkefond og gøre Foranstaltninger til Udgivelsen af et ugentligt Organ. Tid og Omstændigheder ville i Øvrigt nærmere bestemme vor Handlemaade."

Men hertil vilde Typographerne ikke indskrænke sig. Enhver Forhandling med Principalerne havde disse afbrudt, enhver Hensynstagen til Forlangendet om Reformer, som de end ikke med Skin af Grund i Længden ville kunde modsætte sig, havde de kastet til Side, og for Typographerne var der derfor ikke Andet at gøre end at tage Bestemmelser uden — Principalerne. Ved en almindelig Arbejdsstandsning eller den ene efter den anden at søge Tarif-Udkastet gennemført, kunde der naturligvis ikke være Tale om, dertil vare Typographerne for lidt forberedte og desuden Tidspunktet ikke videre heldigt, men den dannede Principal-Koalition burde og kunde gives en Lektion, og skulde denne faa videregaaende Følger, vilde Ansvaret for disse falde paa Principalerne, som uden Grund havde fremkaldt denne for begge Parter i lige høj Grad uheldige Situation. I intet Trykkeri vare Forholdene saa uforsvarlige som i Rigsdagens, og det er derfor naturligt, at dette blev valgt, saa meget mere, som de derværende Sættere ikke forsømte synderlig Meget ved at gøre „Skrue". Denne skulle vi omtale i det tredje og sidste Stykke.

Særlige Meddelelser.

— Som en Følge af Tarif-Udkastets Fremkomst er der ved Aarsskiftet foretaget enkelte Forbedringer i flere Trykkerier. Alfabet-Beregningen som Betalingsnorm er nu indført af Udgiverne af „Folkets Avis" og „Dagens Nyheder", for det første Blads Vedkommende med 10—12 pCt.s Forhøjelse og for det andet med omtrent 10 pCt. Hr. Bogtrykker Valentin har ligeledes bortkastet n-Beregningen og betaler efter Alfabetet med 26 Øre pr. Tusind, der er Tarifens Forlangende, og dernæst har Hr. Bogtrykker Henriksen indrømmet Tarif-Udkastets Paragrafer om Alfabet-Beregningen, Korrektur, Ombrækning og Oprømning.

Fra Provindserne kunne vi endvidere notere, at Hr. Bogtrykker Zahle i Ringsted, hvis Sættere arbejde paa Beregning, benytter Alfabetet efter Tarifen. Det er en Selvfølge, at de vedkommende Sættere paaskønne denne Imødekommenhed. Saavidt os bekendt, er der endnu ikke sket Indrømmelser andre Steder end de ovennævnte, men det er vort Haab, at vi i hvert af de første Numere se os i Stand til at give flere Meddelelser af ovennævnte Art.

— I Søndags jordfæstedes fra Frue Kirke forhenværende Maskinmester ved Adressеavisens Bogtrykkeri Lars Nielsen. Et talrigt Følge — deriblandt mange Typografer — overværede Ligbegængelsen. Hr. Pastor V. Nielsen mindede om den Afdøde i hjertelige Ord og fremhævede denne Arbejders Fortjenester; Typografernes Sangforening bragte ham et smukt „Farvel", der var digtet og komponeret af Sangforeningens Dirigent, Hr. Th. Madsen, og Adressеavisens Personale bar ham til sit sidste Hvilested. Den Afdøde, der opnaaede en Alder af 76 Aar, har i omtrent 40 Aar været Adressеavisens Trykker og var ikke alene en elskværdig Personlighed, men tillige en dygtig og meget flittig Mand. Der var den Mærkelighed ved den Hedengangne, at han har været den første Trykker ved en Hurtigpresse her i Landet. Da denne Hurtigpresse i 1833 blev anskaffet til Adressеavisen, opstod der en stærk Bevægelse blandt Trykkerne, der vare vant til at bruge de gamle Træ- og Jern-Haandpresser. De antog nemlig, at Indførelsen af Maskiner vilde gøre Skaar i deres Fortjeneste, og der var endog Tale om at rotte sig sammen for at faa den nye Maskine ødelagt, hvad naturligvis ikke blev til Noget. Eftersom de daværende Trykkere havde en saadan Synsmaade af dette Uhyre, var det ikke saa forunderligt, at ingen af dem vilde betjene Maskinen, og dels derfor og dels fordi den afdøde Nielsen var Makanikus og havde noget Kjendskab til en saadan Maskines Behandling, blev han antaget som Maskinmester. At denne Plads den Gang indtoges af en Mand udenfor Faget, var saaledes væsenlig Trykkernes egen Skyld, men at man har fundet sig foranlediget til at lade ogsaa en Mekanikus, der ikke er Typograf, blive hans Efterfølger, er næppe nogen dadelfri Handling, ti Trykkerne ere vist ikke mere bange for en saadan Tingest som en Hurtigpresse — nu have de mere Respekt for Haandpresserne.

— „Berlingske Tidende" fejrede i Lørdags 125-Aarsdagen for sin Stiftelse. Det første Numer af Bladet udgik den 3dje Januar 1749, efter at der var meddelt Hofbogtrykker Ernst Henrik Berling og Arvinger kgl. Privilegium paa at udgive „danske, tydske og franske Aviser". Bladet udkom først kun to Gange ugenlig i lille Kvartformat og under Navnet „Kjøbenhavns danske Posttidende" i 60 Aar, til 1809, da det blev udvidet til Folioformat med to Spalter paa Siden og kom til at hedde „Posttidenden". Tyve Aar senere, 1829, begyndte Bladet at udgaa fire Gange ugenlig og kort Tid derefter daglig. I 1833 fik det sit nuværende Navn: „Den Berlingske politiske og Avertissementstidende"; efter en mindre Udvidelse i 1842 begyndte det fra 1846 at udgaa to Gange daglig som Morgen- og Aftenblad, og i 1859 fik det den Størrelse, som det nu har. — I Dagens Anledning samledes efter Indbydelse af Firmaets Forretningsfører alle Officinets Arbeidere, Redaktionen og Andre, der paa forskellig Maade ere knyttede til Bladet, i et af Etablissementets Lokaler, hvor et stort og velforsynet Bord Intet manglede til Sindets og Legemets Vederkvægelse, og under Sang og Taler herskede den livligste Stemning til ud gaa Natten. En tegrafisk Hilsen til Fru Kammerherreinde Berling og hendes Børn, der for Tiden opholde sig i Udlandet, fandt selvfølgelig udelt og hjertelig Tilslutning. Endvidere fortjener det at tilføjes som et nyt Bevis paa Kammerherreindens Godgørenhed, at hun i Anledning af Jubilæet skænkede 1000 Rd. til Bladets Typografer.

— Søndag før Nytaar var i Typografernes Sangforening en lille Aftenunderholdning med Bal, der var særdeles vellykket. De Deltagendes Tal var 50—60, saa mange, som Lokalet omtrent kunde rumme, dersom der skulde være nogenlunde Plads til at bevæge sig der. Aftenen begyndte med Sang, Oplæsning, Deklamation og Musik, derefter dandsedes til Kl. 11, og man gik nu til Bords, hvorved der herskede en meget munter Stemning, som naaede sit Højdepunkt, da der omdeltes og udelukkende af Damerne blev afsunget en Sang: „Herrernes Skaal fra Tilstedeværende Damer. En Emancipationens Fremtoning." Efter Bordet fortsattes Dandsen til Kl. 3. Deltagerne skiltes ad med Ønsket om, at en lignende behagelig Aften snart maatte gentage sig.

— I en Aarrække har Danmark kun haft et Skriftstøberi, det Fries'ske. At dette ikke har kunnet tilfredsstille de stigende Fordringer, som den betydelige Udvikling af Bogtryk-Industrien her i Landet har ført med sig, er en Selvfølge, og det er saaledes heldigt, at der her i København er blevet oprettet et Skriftstøberi til, saa at vore Bogtrykkere nu ikke i den Grad som hidtil ere nødsagede til at ty til Udlandet for at hente deres Materiale. Det ny Skriftstøberi, der har begyndt sin Virksomhed i Slutningen af forrige Aar, er grundlagt af Hr. William Simmelkiær.

— „Dagens Nyheder"s Sætteri tilligemed en Hurtigpresse er af Hr. Bogtrykker Calberg solgt til Dhrr. C. V. Rantzau & Ko.

Til de Herrer Typografer!

Da jeg beklæder en Tillidspost i „Den typografiske Forening", skylder jeg Dem en Forklaring af den mod mig rettede ærekrænkende Sigtelse: at have øvet et Tryk paa Typograf Lavrits V. Hansen for at formaa ham til at overtage Pladsen som Redaktør af „Socialisten".

Da der skulde antages en ny Redaktør til Bladet, bemærkede jeg, paa Foranledning, til Udgiverne, at et Par af mine Sættere flere Gange havde ytret, at de ikke vare uvillige til at paatage sig Pladsen som saadan, og da jeg blev spurgt om, hvem af disse jeg mente, der bedst skikkede sig dertil, henviste jeg til Lavrits Hansen. Dette er Alt, hvad jeg har med den Sag at gøre. — Sigtelsen for at have øvet „Tryk" falder saaledes bort,

og jeg kunde og vilde ikke have øvet noget Tryk paa Hr. Hansen, selv om han havde staaet i Afhængighedsforhold til mig. Han har andet Steds erklæret den mod mig rettede Fornærmelse for en ligefrem raa Usandhed, hvilket er det bedste Bevis for, at Forfatteren har grebet det Hele ud af Luften.

Da jeg henvendte mig til Typograf Ludvig Hansen, som er Forfatter til Angrebet, erklærede han, at Artiklen, saaledes som den foreligger, ikke hidrører fra ham, og at han, selv om han gerne vilde, ikke kunde tage Fornærmelsen tilbage, da han ikke mere kunde betragte sig som dens Forfatter.

Om Hr. Ludvig Hansen senere skulde have fundet sig foranlediget til at betegne den hele „Opdagelseshistorie" ved sit rette Navn, veed jeg ikke.

J. Henriksen,
Bogtrykker.

Hr. Redaktør! „Dagens Nyheder" for Lørdag den 3dje d. M. har en Artikel, betitlet „Bidrag til „Socialistens" Historie, som foranlediger mig til at bede Dem om Plads i Deres ærede Blad for følgende Linier:

Den ærede Forfatter i „Dag. Nyh." drager skarpt til Felts mod Bogtrykker Henriksen som den, der har forledet Typograf L. Hansen til at blive „Ansvarhavende". Jeg tror, at det ikke hænger saa ganske rigtig sammen med denne „Forledelse"; ti, hvis der i det Hele taget kan være Tale om, at Hr. Hansen er forledet, saa tror jeg nok, at Hr. Henriksen kun har gjort det for at gavne ham og ikke for at skade ham. Men imidlertid forekommer det mig, at det har passet fuldstændig i Hansens Kram at blive „Ansvarhavende"; den hele socialistiske Bevægelse gaar jo ud paa Noget, der i højeste Grad er ham medfødt. I Grunden er det sørgeligt, at den eneste Løn, som Henriksen faar for alt det Gode, han har gjort Hansen, er Utak. Naar jeg siger „alt det Gode", da er der vistnok mange Typografer, der forstaa mig; jeg veed i hvert Fald, at Henriksen baade som Faktor og som Principal har gjort Meget for at give Hansen godt Arbejde og for at lade ham beholde sin Kondition. I Øvrigt skal jeg ikke dvæle ved Resten af den omhandlede Artikel, hvoraf Meget vistnok er fuldkommen rigtigt, men blot bemærke, at den naive Tone, der gaar igennem den, er paa sit Højdepunkt, hvor Forfatteren saa blomstrende fortæller „Dag. Nyh."s Læsere, at der ogsaa hos ham herskede Kummer og Elendighed — hvad kommer det den Sag ved?

X.

Den typografiske Forening.

Den halvaarlige ordenlige Generalforsamling er foreløbig berammet til Afholdelse Lørdag den 31te d. M. Forslag, der ønskes behandlede paa denne, bedes i Henhold til Lovenes § 23 indsendte til Bestyrelsen senest den 17de.

Brevkasse.

O. F. i K. Alt, hvad vi finde os beføjede til at meddele Dem, er, at den Typograf, der efter Arbejdsstandsningen i Rigsdagens Bogtrykkeri tog Plads der, er Thorvald Nordahl Lund, begyndt sin Læretid i København og endt den i Kristiania. Af ham og 5 Lærlinge samt Faktoren og Ombrækkeren bestod hele Personalet i de Dage, Standsningen varede.

Flere Kolleger i Provindserne. Oplaget af Tarif-Udkastet er opbrugt. Naar vi komme til at omtale Udkastet udførligt, skulle vi meddele et Resumé af det.

M. Nielsen i V. Ja, vi ønske en Beskrivelse af Forholdene. De er vel Abonnent?

☛ Den uregelmæssige Ekspedition af Bladets første Numer bedes de ærede Abonnenter at undskylde. Der er nu saavidt muligt sørget for, at denne Uregelmæssighed ikke oftere skal gentage sig.

Red.

Typografiske Kundgørelser.

Typografisk Engagerings-Kontor.

I Forbindelse med Udgivelsen af nærværende Tidende oprettes i „den typografiske Forening" et Engagerings-Kontor, hvor de Typografer, der ønske Plads, kunne henvende sig, og hvor Principalerne ligeledes kunne erholde pladssøgende Typografer. Foreningens Formand, Typograf R. P. Jensen, Fortunstræde Nr. 4, Stuen, besørger det Fornødne. Provinds-Kollegerne anmodes om at give deres Breve denne Adresse. — Kundgørelser, der angaa Pladser, indrykkes for Typografernes Vedkommende i „Typograf-Tidende" for halv Pris.

En mindre Haandpresse

ønskes til Købs af Bogtrykker J. Henriksen i København.

Haandpresse.

En brugt, men god Jern-Haandpresse ønskes til Købs. Billet, mrkt. Nr. 1, bedes indlagt paa dette Blads Kontor.

En brugt Farvekasse

med Tilbehør (Cylinder, Hjul etc.), passende til et mindre Bogtrykkeri, ønskes til Købs. Billet, mrkt. Nr. 2, bedes tilstillet dette Blads Kontor.

---

6 dygtige Sættere

kunne straks faa Plads i Kristiania hos Hr. Bogtrykker H. J. Jensen. Der garanteres dem godt og stadigt Arbejde samt en god Fortjeneste, og de erholde hver 5 Spd. i Rejsegodtgørelse. Man henvender sig til R. P. Jensen, Fortunstræde 4, St.

Et Bogtrykkeri

med Maskine i en af Provindsstæderne kan enten erholdes til Købs eller i Forpagtning. Fra Trykkeriet udgaar daglig en Avis i et Oplag af over 600 Ekspl., hvilken i begge Tilfælde kan sikres som Trykkeriets Arbejde i et længere Tidsrum. Billet, mrkt. „Provinds-Bogtrykkeri", modtages paa „Typog.-Tid."s Kontor.

En Sætter ønsker Kondition. Vedkommende anvises fra Engagerings-kontoret.

Typograf-Tidende,

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser,

udkommer hver Fredag. Bladets fortrinsvise Opgave er paa enhver Maade at varetage Typografernes rent sociale Fag-Interesser; desuden indeholder det tekniske Meddelelser og i Øvrigt Alt, hvad der kan være af Interesse for Bogtrykkunstens Udøvere.

Kundgørelser indrykkes for en Betaling af 10 Øre (5 Sk.) pr. Petitlinie. For større og gentagende samt staaende Kundgørelser gives en betydelig Rabat. Pladssøgende Typografer betale altid kun halv Pris.

Abonnements-Prisen er 1 Krone 25 Øre (3 Mk. 12 Sk.) fjerdingaarlig eller 10 Øre (5 Sk.) pr. Numer. Abonnementet, der er bindende for et Fjerdingaar, modtages paa alle Postkontorer og Brevsamlingssteder samt i Fortunstræde Nr. 4, Stuen, København.

Redigeret af R. P. Jensen. — Trykt hos J. Henriksen.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr. 25 Øre fjerdingaarlig.

Kundgørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 3. København, den 17. Januar. 1874.

Den sidste Tids Begivenheder.

III.

I forrige Stykke betegnede vi Rigsdagsbogtrykkeriets Arbejdsforhold som uforsvarlige. Vi bør naturligvis godtgøre Berettigelsen til at bruge denne Betegnelse.

Sætterne i Rigsdagsbogtrykkeriet ere som bekendt i Almindelighed kun engagerede for Rigsdagssamlingernes Varighed. Tidligere kunde de glæde sig ved en forholdsvis god Fortjeneste, da deres Beskæftigelse var mere regelmæssig, men nu har dette betydelig forandret sig, idet Samlingernes hyppige Standsninger og Tingenes uregelmæssige Virksomhed have bragt dem i den ubehagelige Stilling, at der efter dagelang Lediggang pludselig stilles Fordring om at arbejde til langt ud paa Aftenen uden nogen som helst Godtgørelse. Under den typografiske Arbejderbevægelse for to Aar siden skildredes disse Forhold i „Skand. Bogtr.-Tid." af R. P. Jensen saaledes: „Omtrent 20 Sættere vare antagne i dette Trykkeri, men i de sidste 14 Dage havde Arbejdet været aldeles utilstrækkeligt; i den sidste Uge var Gennemsnitsfortjenesten endog kun 15 til 16 Mk. for hver Sætter, en enkelt havde endog kun tjent 6 til 7 Mk. Og alligevel forlangte deres Principal, Hr. Kancelliraad Schultz, medens han samtidig nægtede dem Vederlag herfor, at de skulde være hele Dagen til Stede i Trykkeriet." . . . „De (Sætterne) maa, for ikke at miste al Fortjeneste, hver Morgen løbe Væddeløb om det Manuskript, Rigsdagens Møder Dagen før have givet Stof til, og i heldigste Tilfælde vil der, hvis Debatten i Rigsdagen giver tilstrækkeligt Arbejde — det kommer altsaa an paa Rigsdagsmændene — med 16 til 17 Arbejdstimer kunne regnes en netop jævnt god Gennemsnitsfortjeneste, og dette varer endda kun til et Par Dage før Jul, saa holder Rigsdagen Ferie, og — Sætterne holde da ogsaa Ferie (NB. uden Dagpenge), for efter henimod en Snes Dages Forløb atter at have Arbeide, sandsynligvis i 6 til 7 Uger." Et af Hovedstadens store Blade betegnede paa samme Tid Forholdene som „uanstændige", og „Bogtr.-Tid."s Udgiver, Hr. C. Nyrop, kaldte dem for en „aldeles uforsvarlig Arbejdsordning". Det var den Gang — og Forholdene ere endnu akkurat de samme. Som en Attest herfor kunne vi benytte en Skildring af „Dagstelegrafen", der læses i Nr. 334 for den 10de Decbr. f. A. Dette Blad skriver: „Forholdene i Rigsdagens Trykkeri ere særlig ugunstige for Typograferne, idet der bestandig skal være et ikke lille Antal Sættere til Stede, men Arbejdet er meget uregelmæssigt, saa at der ofte i flere Dage aldeles Intet er at bestille — ikke alene i Rigsdagsferierne, i hvilke Sætterne ere fuldstændig brødløse, men ogsaa medens Tingene ere samlede, naar der ikke er længere offentlige Forhandlinger —, hvorefter der pludselig forlanges Arbejde udført sent paa Aftenen og en Del af Natten."

Disse Citater ere tilstrækkelige til at karakterisere Arbejdsordningen i Rigsdagsbogtrykkeriet. Dels for at faa slige mislige Forhold udjævnede, og dels ogsaa for at give den dannede Principal-Koalition en Lektion, besluttede alle Trykkeriets Sættere, femten i Tallet, om Aftenen den 8de December i Samraad med Udvalget at indsende en Begæring til Hr. Kancelliraad Schultz om, at der tilsikredes dem en Minimumsløn af 8 Rd. ugentlig, og samtidig forlangte de den for alle Typograferne fælles Fordring indført, nemlig Alfabet-Beregningen med 13 Sk. pr. Tusind Bogstaver. Sætterne afsendte deres Skrivelse næste Dags Formiddag og forlangte et Svar i Løbet af Dagen. Dette blev imidlertid aldeles afslaaende, og de femten Sættere standsede derfor straks deres Arbejde, samtidig med, at Aftrækkeren uopholdelig fik sin Afsked, fordi det uheldigvis blev bemærket, at han sympatiserede med Sætterne. „Dagstelegrafen" supplerede sin Beretning om Arbejdsstandsningen med den Bemærkning, at det syntes Bladet, „at Typograferne stod paa en god Grund".

Denne Arbejdsstandsning maatte naturligvis bringe Sætterne i Schultz's Bogtrykkeri paa Gammelholm, hvoraf Rigsdagstrykkeriet er en Filial, i en særlig vanskelig Situation, hvad der ogsaa blev stærkt fremhævet af Udvalgets Formand i det store Møde den foregaaende Dags Aften, og at de ogsaa vare sig denne Situation bevidste og

turde paatage sig dens Følger, fremgik af en uforbeholden Erklæring, som en af dem fandt sig foranlediget til at afgive i samme Møde dels direkte paa egne Vegne og dels indirekte paa sine Kollegers Vegne, og som i dette sidste Tilfælde endvidere forblev uimodsagt. En Opfordring til dem om at indtage Pladserne i Filialtrykkeriet eller at besørge noget af Rigsdagsarbejdet udført paa deres hidtilværende Pladser blev saaledes nægtet af dem alle (nogle og tredive) med Undtagelse af 5—6, og de vare forberedte paa selv det Værste — en Standsning fra Firmaets Side, der virkelig blev bebudet. Imidlertid kunde Sætterne dog ikke modstaa Pressionen, men vaklede, og paa Forlangende af Firmaet gav største Delen af dem endog Tilsagn om at paatage sig Rigsdagsarbejdet, hvilket de — mærkelig nok — tog Anledning til af Forlangendet om Minimumsfortjenesten. Men de gjorde deres Fejl god igen. Saa snart de arbejdsstandsende Sættere vare komne til Kundskab om den vaklende Holdning i Hovedtrykkeriet, tog de efter Udvalgets Anmodning i en ny Skrivelse til Hr. Schultz den omtvistede Fordring tilbage, og nu skal det erkendes, at de ved at stille sig paa deres tidligere Standpunkt overfor Firmaet — om et Par Overløbere, som dette endog fik til at sætte Landstingstidende, ville vi nu ikke tale, selv om Fristelsen kunde være stor nok til det for den enes Vedkommende — havde den væsenligste Andel i, at Krisen blev vel overstaaet. Hr. Kancelliraad Schultz gav nemlig et virkelig imødekommende Svar paa denne Skrivelse. Efter at have gjort sig bekendt med Indholdet af Sætternes Skrivelse — skrev Kancelliraaden — og paa det Nøjeste overvejet det, maatte han udtale, at han ikke kunde give Løfte om at indrømme Alfabet-Beregningen til Rigsdagstrykkeriets Sættere uden at hans Kolleger vare enige med ham om, at denne Beregning fra en og samme Tid indførtes i alle Bogtrykkerier her i Hovedstaden. Derimod vilde han udtale, at hvis Arbejdet uopholdelig blev genoptaget i Rigsdagens Trykkeri, da skulde han i Begyndelsen af indeværende Aar sætte sig i Forbindelse med nogle af hans Kolleger, der ere i Besiddelse af de større Trykkerier, og søge at virke hen til, „at vi, efter at have drøftet og overvejet Spørgsmaalet, henvende os til alle Principalerne her i Staden og da gøre disse bekendte med ærede Skrivelse af Dags Dato samt til samme Tid forelægge Dem et Forslag, der kan blive tilfredsstillende for alle Parter, saa at Alfabet-Beregningen kan blive Grundlaget for Betalingen". Naar denne Fremgangsmaade bliver fulgt — fortsatte Kancelliraaden —, vilde han haabe, at hver Principal om nogle Maaneder kan give de ærede Sættere, der arbejde i deres Trykkerier, Meddelelse om Resultatet.

Sætterne selv vare naturligvis ikke meget tilbøjelige til at gjenoptage Arbejdet paa disse Betingelser, og det af flere Grunde. Dels fik de for deres eget Vedkommende ingen øjeblikkelig Forbedring i Betalingsvilkaarene, dels var deres Understøttelse af Kollegerne — 5 à 6 Rd. ugenlig for hver og desuden Rejseunderstøttelse til nogle af dem — mere end det, de kunde fortjene ved at paabegynde Arbejdet igen, og dels — hvad der var det Væsenligste — erklærede Firmaet, at det foreløbig kun havde Brug for de sex Sættere, en Omstændighed, hvorved de færreste Sættere kunde indtage deres tidligere Pladser. Men Udvalget ønskede Arbejdet genoptaget paa Grundlag af Hr. Kancelliraad Schultz's Tilsagn. Sætternes Indvendinger kunde nemlig ikke opveje Betydningen af et saadant Tilsagn, der var afgivet af Københavns største Bogtrykker, og som denne næppe vil gøre afhængig af enkelte andre Principalers Halsstarrighed. Dernæst glippede Forudsætningerne med Standsningens Iværksættelse, Folketingets sædvanlige Behandling af Finansloven og tillige Landstingets ikke ubetydelige Virksomhed inden Jul, idet disse Forhandlinger tidlig eller sent absolut maatte fremkalde en Katastrofe, da Faktoren, Ombrækkeren og de fem Drenge tilligemed den uheldige Typograf, der stillede sig til Firmaets Raadighed, umuligt i Længden kunde besørge Arbejdet udført, selv med en lille Assistance af Hovedtrykkeriet, der desuden var af en meget prekær Natur, og andre Typografer vilde der næppe være at opdrive. Endvidere var Udvalget ikke synderlig misfornøjet med Firmaets Vægring ved ikke at lade alle Sætterne indtage deres tidligere Pladser; ti vel var det en ret betydelig Udgift, som dette forvoldte Typograferne, og just ikke ganske stemmende med Billighed, men Firmaet gav derved et saa uforkasteligt Bevis, som Typograferne kunde ønske sig, for, at Fordringen om Minimumsfortjenesten var fuldstændig berettiget, idet det, for at bøde lidt paa Forholdene, indskrænkede sig til at tage sex eller syv Sættere i Arbejde igen der, hvor man for nogle faa Dage siden havde stillet seksten op. Og endelig var Hovedtrykkeriets Sættere, der støttede de arbejdsstandsende Kolleger, i en saa pinlig Situation, at en Arbejdsstandsning af dem næsten maatte være at foretrække. Altsaa — uagtet Udvalget virkelig lige saa let kunde have paataget sig Besørgelsen af alle seksten Sættere som af de ti og ladet Hr. Schultz om, hvorledes han vilde redde sig ud af Klemmen, saa viste Typograferne her en Eftergivenhed, som de Herrer Principaler virkelig burde tage til Eksempel.

Idet Arbejdet saaledes efter omtrent otte Dages Forløb genoptoges i Rigsdagstrykkeriet, samtidig med, at Aftrækkeren blev taget til Naade igen, er den sidste Tids Begivenheder sluttet. Hvad der ellers kunde være Genstand for Omtale, skulle vi opsætte til en anden Gang, blot med Undtagelse af Arbejdets Fortsættelse i Rigsdagstrykkeriet, hvoraf vi i næste Numer skulle give en lille Skildring. At det susede Typograferne om Ørene med en almindelig Arbejdsstandsning fra de seksten Principalers Side; at en enkelt Tillidsmand blev opsagt; at den sorte Tavle kom i Forslag, o. m. A. — det ville vi gemme paa. Men Tarif-Udkastet er sandelig ikke begravet, og dets Enkeltheder skulle vi omtale i de paafølgende Nu-

mere. Nu maa Typograferne afvente Resultatet paa det Skridt, som Hr. Kancelliraad Schultz har givet dem Tilsagn om at foretage, og deraf vil det gensidige Forhold mellem Principalerne og Typograferne være afhængigt. Maaske disse blive overraskede med en Tarif, og fornuftigt vilde det være, ti saa sandt som der med Undtagelse af de tre nordiske Riger ikke eksisterer noget bogtrykindustridrivende Land, hvor ikke Arbejdsforholdene have faaet'en tarifmæssig Ordning, saa sandt kunne de danske Principaler og efter dem de norske gøre sikker Regning paa, at denne retfærdige Fordrings ubetvingelige Magt baade maa og skal fejre — det er kun et Tidsspørgsmaal.

Korrespondance.

Kolding, den 11te Januar 1874.

Hr. Redaktør!

I Anledning af Deres ærede Opfordring i „Typograf-Tidende" til Typograferne om at støtte det nævnte Blad, saavel ved at belyse Trykkeriforholdene som ogsaa ved andre Meddelelser, skal jeg herved tillade mig saavidt muligt at give Dem en Skildring af de tre Trykkerier her i Byen.

Vi vende os naturligvis først til det ældste Trykkeri, B. Møllers Enkes — Ære den, som Ære bør! — Her ser det kun maadeligt ud. Dette Trykkeri, som tidligere har været bekendt som det bedste her i Byen — før holdtes overvejende Typografer — er nu nærved at blive det daarligste og nærved at komme ind under Lærlingenes Herredømme, idet Typografernes Tal kun er 2 (tidligere 4), medens Lærlingenes er 4 eller 5 — hvor mange der er, veed jeg forresten ikke ret, men man siger, at der er en grulig Redelighed der, idet den ene Lærling saa at sige gaar og falder over den anden. Lønnen skal heller ikke være for god i dette Trykkeri; den ældste Typograf, der saa godt som bestyrer Trykkeriet, faar henved 20 Rdlr. om Maaneden og fri Station, den anden derimod, som vel er et ungt Menneske, men gift, faar kun omtrent 24 Rdlr. maanedlig paa egen Kost, og dette bliver endda betragtet som en meget høj Løn. Lærlingene har Principalinden naturligvis paa meget billige Betingelser, og forlange de højere Løn, saa faa de et halvt Aars Tid eller lignende af Læretiden eftergivet — dermed er den Sag klaret!

Paa det næstældste Trykkeri (M. Heimanns) er Forholdene desværre mere uheldige. Her er ogsaa 2 Typografer og 4 Typograf-Aspiranter. Den ældste Typograf, der har haft sin Kondition i flere Aar, arbejder for en maanedlig Løn af 8—10 Rd. samt fri Station, og den anden har en Del mindre, men hvor meget kan jeg ikke meddele, da han har tiltraadt sin Plads for et Par Dage siden. Den første Aspirant er et stakkels Skrog. Om ganske kort Tid vil han have udstaaet sin Læretid, men da han Ingenting kan, er han jo nødt til at blive i Trykkeriet for den Løn, Principalen vil give ham, og den skal han sandelig ikke blive fed af. Det bør endvidere bemærkes, at vistnok alene egen Fordel uden Hensyn til det unge Menneskes Fremtid har bevæget Principalen til at tage ham i Lære. I Begyndelsen af denne kunde han nemlig saa godt som hverken læse eller skrive — endnu kan han ikke læse Skrift, — og han har ham for Føden og en Smule Tøj. Der har i den senere Tid været forskellige Typografer paa dette Trykkeri (to fik for ikke lang Tid siden udlært), men alle have hurtig pakket sammen paa Grund af den usle Løn og flere andre Omstændigheder. En af dem var en Svensker. Da han havde været her i Byen en kort Tid, jagede Principalen ham bort; han gik nu hen til begge de andre Trykkerier og tilbød at arbejde for en Ubetydelighed, men da han ikke paa noget af Stederne blev antaget, henvendte han sig igen til sin forrige Principal, græd og bad saa kønt for sig, at han blev taget til Naade igen. Imidlertid blev han kun et Par Dage i Trykkeriet og har nu gjort sig usynlig. Dette er kun eet Eksempel paa, hvilke — ja, jeg vil ikke give dem den rette Betegnelse — Typografer der findes, og af den Slags er der desværre mange, der for at faa en Plads gerne tage Brødet ud af Munden paa deres Medkolleger ved at underbyde dem. Saa længe saadanne Eksemplarer eksistere, er det umuligt for andre Typografer at opnaa en Forbedring i deres Kaar.

Nu komme vi til Folketingsmand Bergs Trykkeri, det tredje og yngste. Det Lidet, der kan siges om dette Trykkeri, er kun til dets Fordel. Her er tre Typografer og en Lærling, og en meget god Løn bydes dem. Overarbejde bliver ligeledes meget godt betalt, hvilket ikke er Tilfældet paa de andre Steder; især i det næstældste Trykkeri er Betalingen for Overarbejde ligefrem elendig.

De har nu, Hr. Redaktør, faaet en Skildring af Trykkeriforholdene i Kolding, og skulde der en anden Gang være noget af Interesse fra Kollegerne, saa kan De gøre sikker Regning paa et Par Ord til Bladet fra Deres kollegiale

—t.—

Særlige Meddelelser.

— „Thisted Amtsavis"s Bogtrykkeri fejrede ved dette Aars Begyndelse sit 50-aarige Jubilæum. For 50 Aar siden stiftedes baade Trykkeriet og Bladet af den nuværende Ejers Fader, Joh. G. Lund, der var en født Normand, og Virksomheden har saaledes i den lange Aarrække kun været i Hænderne paa Fader og Søn. Denne, Joh. Ludv. Lund, overtog efter sin Faders Død for omtrent 15 Aar siden Trykkeriet. Hr. Lunds Virksomhed som Bogtrykker nyder fortjent Anseelse.

— Den 30te December f. A. fejrede det store Stokholmske Boghandler- og Bogtrykker-Firma P. A. Norstedt & Sønner sit 50 Aars Jubilæum med en smuk Fest og skænkede i Dagens Anledning 15,000 Rd. sv. til Opførelse af Boliger for dets Arbejdere.

— „Nordisk Boktryckeri-Tidning", der udgives i Stockholm, har i sit sidste Numer for forrige Aar en Anmeldelse, hvori Bladets Redaktion underretter om, at dets Bestaaen udover dette Aar vil være afhængig af, hvorvidt „nogle Personer, der ere i Besiddelse af større Evner end dem, som nu staa til vor Raadighed, ville understøtte og til Sagens yderligere Fremkomst overtage Foretagendet og lede det i den hidtil fulgte Aand". Vi skulle med Hensyn til dette Nødskud kun udtale, at Bladet hidtil har staaet Principalerne en hel Del nærmere end Typograferne.

— Det tydske Typograf-Forbunds Organ, „Corresp.", indeholdt i Slutningen af forrige Aar Udkast til Statuter for en Maskinmesterforening, der nu er oprettet som en Underafdeling af det tydske Forbund; den skal være dettes Overledelse undergiven og kan ikke skilles fra det. I den Anledning fandt der den 1ste November en almindelig tydsk Trykker- og Maskinmesterforsamling Sted i Leipzig for at raadslaa om det af en Kommission udarbejdede Udkast til en Normal-Tryktertarif. Dette blev i alle sine Punkter vedtaget paa nogle Redaktionsforandringer nær. Ved denne Raadslagning kom paa Omtale den en Gang tidligere fra Dresden udgaaede Anskuelse, at Maskinmesteren for Betjening af to eller flere Maskiner skulde have højere Løn, en Anskuelse, der dog fra alle Sider fandt Modsigelse. Imidlertid nærede Leipziger-Maskinmestrene Overbevisningen om, at den hele Bestræbelse alligevel bør gaa ud paa at umuliggjøre Principalernes Fordring om flere Maskiners Betjening, da det nødvendigvis herved opstaaende Sjudske-Arbejde fremmer Smudskonkurrencen mellem Principalerne og befordrer Lærlingeuvæsenet. Vigtigheden af dette Punkt kunde nok ogsaa opfordre de danske Maskinmestre til Eftertanke.

Da jeg af Hr. Bogtrykker J. Henriksen er anvist som Forfatter til den i „Dags-Tel" og „Dag. Nyh." af 3dje d. M. under Mrkt. X optagne Artikel, skal jeg ingenlunde frafalde denne Paastand. Hans Indsendelse til sidste Numer af dette Blad har dog imidlertid den Fejl ikke at være saa ganske korrekt, og jeg kan ikke undlade at benytte Lejligheden til at udtale min Forbauselse over, at han har indanket denne Sag for en den aldeles uvedkommende Domstol. Min Erklæring til Hr. Henriksen var, at jeg havde indsendt et Bilag til min Broders Ansøgning til Kongen; men dels er Offentliggørelsen af dette ingenlunde sket med min Vilje eller med mit Vidende, og allerede af den Grund har jeg intet Ansvar lige overfor Artiklen, og dels er den undergaaet adskillige Forandringer, saa at jeg ikke, saaledes som den fremtræder, tør vedkende mig den i sin Helhed.

Imidlertid har Hr. Bogtrykker Henriksens Erklæring i Forbindelse med min Broders, som det synes, godtgjort, at jeg maa have været hildet i en fejl Opfattelse af deres gensidige Forhold, og som Følge deraf kan jeg ikke undlade at udtale min Beklagelse af min mulige Fejltagelse.

Ludvig V. Hansen.

* * *

Denne karakteristiske Sag er nu tilstrækkelig belyst for Typograferne og maa derfor anses som sluttet for vort Blads Vedkommende. Red.

Typografernes Sangforening.

Søndag den 1ste Februar afholder Foreningen sin 28de Aarsfest med Koncert, Festmaaltid og Bal paa Østergade Nr. 15, hvortil de Herrer Medlemmer med Damer indbydes. En Liste til Paategning for Deltagerne i Festmaaltidet (à la carte) vil være fremlagt i Lokalet indtil Lørdag den 24de Januar. Medlemmerne bedes at afhente deres Billetter. — Alle Restancer bedes indbetalte.

Brevkasse.

—t.— i K. De ønskede to Eksemplarer affendes i Morgen. Tak for Deres Skrivelse. Mon ikke flere Provinds-Principaler lægge Bladet Hindringer i Vejen? Vi have Grund til at tro det.

M. Nielsen i V. Vi vente paa Deres Beskrivelse af Forholdene.

R. P. Jensen er i Reglen at træffe i sin Bopæl, Fortunstræde 4, Stuen, hver Dag indtil Kl. 9½ Form. og som oftest om Aftenen efter Kl. 9. Breve og Bidrag til Bladet bedes sendte dertil.

Typografiske Kundgørelser.

Typografisk Engagerings-Kontor.

I Forbindelse med Udgivelsen af nærværende Tidende oprettes i „den typografiske Forening" et Engagerings-Kontor, hvor de Typografer, der ønske Plads, kunne henvende sig, og hvor Principalerne ligeledes kunne erholde pladssøgende Typografer. Foreningens Formand, Typograf R. P. Jensen, Fortunstræde Nr. 4, Stuen, besørger det Fornødne. Provinds-Kollegerne anmodes om at give deres Breve denne Adresse. — Kundgørelser, der angaa Pladser, indrykkes for Typografernes Vedkommende i „Typograf-Tidende" for halv Pris.

Et Bogtrykkeri

med Maskine i en af Provindsstæderne kan enten erholdes til Købs eller i Forpagtning. Fra Trykkeriet udgaar daglig en Avis i et Oplag af over 600 Ekspl., hvilken i begge Tilfælde kan sikres som Trykkeriets Arbejde i et længere Tidsrum. Billet, mrkt. „Provinds-Bogtrykkeri", modtages paa „Typog.-Tid."s Kontor.

Haandpresse.

En brugt, men god Jern-Haandpresse ønskes til Købs. Billet, mrkt. Nr. 1, bedes indlagt paa dette Blads Kontor.

En brugt Farvekasse

med Tilbehør (Cylinder, Hjul etc.), passende til et mindre Bogtrykkeri, ønskes til Købs. Billet, mrkt. Nr. 2, bedes tilstillet dette Blads Kontor.

En mindre Haandpresse

ønskes til Købs af Bogtrykker J. Henriksen i København.

En Maskinmester

kan straks erholde Plads med 8 a 9 Rd. i ugentlig Løn. Man kan henvende sig paa Engageringskontoret.

En Sætter ønsker Kondition. Vedkommende anvises fra Engageringskontoret.

Redigeret af R. P. Jensen. — Trykt hos J. Henriksen.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr. 25 Øre fjerdingaarlig.

Kundgørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 4. København, den 23. Januar. 1874.

Trykningsmaskiner til „endeløst" Papir paa Verdensudstillingen i Wien.

[Denne Artikel, som vi have optaget efter „Ann. d. Typ.", forekommer os at være af saa stor Interesse, at vi ikke ville forholde vore Læsere den, selv om Tidspunktet for dens Fremkomst er noget seen].

En af de vigtigste Opgaver for vore Dages Trykkekunst er med den størst mulige Hurtighed at kunne tilfredsstille Almenhedens Begærlighed efter Nyt; for Avislæserne, lige fra Statsmanden og ned til Skoledrengen, er Hurtighed Hovedsagen. Om Telegrammerne, Kursnoteringerne eller Annoncerne blive trykte noget for sorte eller noget for blege, om Bogstaverne ere skarpe eller utydelige, om man kan lægge en Finger i Mellemrummet mellem to Ord, medens de to næste staa klods op ad hinanden, derom bryder man sig ikke, naar man blot kan forstaa, hvad der er skrevet. Ja, selv om denne ingenlunde ubillige Fordring bliver uopfyldt, saa fuldstændiggør den godmodige Læser det Manglende og retter ofte i Tankerne de grøveste Tryk- og Skrivefejl, hvoraf især Telegrammer ofte vrimle — blot Alt faas rigtig hurtigt.

Hvis man under saadanne Omstændigheder blot kan vinde et Kvarter for derved at kunne overgaa en Konkurrent, saa kan man ikke undre sig over, at alle Mekanikere og Teknikere have brudt deres Hoved med at gøre Trykningsmaskinernes Produktionsevne mere fuldkommen. Dette have de ogsaa opnaaet, hvorimod Forsøgene paa at fuldstændiggøre Sættemaskinerne endnu ikke ere naaede til et fyldestgørende Resultat.

Fabrikanterne af de store Avis-Trykningsmaskiner have som sagt været heldigere. De fremtraadte paa Udstillingen i Wien med betydelige Fremskridt. I Virkeligheden forholder det sig ogsaa saaledes, at Fremskridt paa Trykningsmaskinernes Omraade — specielt for Bladenes Vedkommende — er af langt større Vigtighed, end om disse Fremskridt vare skete med Hensyn til Sættemaskiner. Ti disse kunne ikke — uden en fuldstændig Reform i vort Bogstavsystem, og maaskee næppe da — komme til at arbejde med samme automatiske Nøjagtighed som Trykningsmaskinerne, tilmed da det ved Sætning af Aviser kommer an paa at fordele Manuskriptet paa flere selvstændig arbejdende Kræfter. Det, hvorom det her gælder: ikke blot at forkorte, men ogsaa paa Minuten at kunne beregne Tiden, fra hvilken Sætteren er færdig med sit Arbejde til Trykningen er sluttet, det har man opnaaet ved de nye Trykningsmaskiner til „endeløst" Papir paa en Maade, som næppe kan blive mere fuldkommen; ja, man tør næsten sige, at den Hurtighed, hvormed man tør arbejde, naar Arbejdet ikke skal lide derunder, allerede er overskreden.

Naar man veed, for hvilke Farer en Form er udsat, inden den velbeholden ligger i Pressen, og hvor let den ogsaa da kan tage Skade, vil man let indse Rigtigheden af Princippet om at stereotypere Formen. Den, som taler om Tidsbesparelser, efterdi en Form uden Stereotypering kan lægges i Pressen 10 Minuter eller maaske en halv Time tidligere end en stereotyperet, han har bestemt Uret; ti Tidstabet erstattes rigeligt ved det mere uforstyrrede og hurtigere Arbejde, tilmed da man ikke tager flere Stereotypaftryk end højst nødvendigt.

Foruden denne Sikkerhed i Arbejdets Gang har man ved de nye Maskiner opnaaet den Fordel, at Arbejdets Fuldførelse ikke er afhængig af en Punkterers eller Trykkers mer eller mindre „Oplagthed". Foruden nemlig, at Maskinen selv fugter Papiret, har man ogsaa anbragt en Falsningsmaskine derpaa og derved givet Maskinen en Udvikling, som overgaar alle billige Fordringer. Naar man hører, at man med en Walterpresse paa en Time kan trykke ikke mindre end 12,000 Eksemplarer af det største Format, saa forekommer det i det Mindste os, at de største Fordringer ere opfyldte.

Som bekendt er Princippet om at trykke paa „endeløst" Papir ingenlunde nyt. Allerede Østrigeren Auer har ladet bygge saadanne Maskiner; men mod disses praktiske Anvendelse optaarnede der sig i Begyndelsen en stor Mængde Hindringer. Amerikaneren Bullock var den Første, som rettede Tanken hen paa at anvende Princippet i det Store. De efter ham opkaldte Bullockpresser staa i høj Anseelse i Amerika. I Europa fandt de imidlertid ingen videre Anvendelse. Da byggede Ingeniøren Mac-Donald den saakaldte Walterpresse til Times' Bogtrykkeri. Denne efterfulgtes

af Victory-Pressen, hvormed en Falsningsmaskine er forbunden. Udstillingen i London 1872 gav Marinoni Ideen til at anvende „endeløst" Papir til sin seksdobbelte Maskine for Aviser. Sigl i Wien, i Forbindelse med den dygtige tekniske Leder af Wienerbladet „Neue freie Presse"s Trykkeri, fremtraadte ogsaa med en Maskine til „endeløst" Papir efter Marinonis Princip, og endelig byggede Maskinfabriken „Augsburg" en lignende, der nærmest efterligner Walterpressen.

(Sluttes.)

Særlige Meddelelser.

— Højesteret har i Gaar otte Dage stadfæstet Overrettens Dom i en ved Københavns Kriminal- og Politiret anlagt Justitssag mod Hr. Bogtrykker S. Oettinger. Hr. Oettinger havde nemlig undladt at opfylde den Forpligtelse, Bogtrykkerne have til at aflevere ny udkomne Skrifter til Politiet samtidig med deres Udlevering fra Trykkeriet. Dommen lyder paa 50 Rd. foruden 40 Rd. i Salær til Politidirektørens befalede Sagfører ved Højesteret.

— En ny Papirfabrik er i denne Tid bleven anlagt i Københavns Nærhed af Firmaet F. Culmsee & Søn. Fabriken, der ligger ved Ladegaardsaaen og fører Navnet „Nørrebros Papirfabrik", tilvirker udelukkende Karduspapir, saa at denne Fabrik er at betragte som et Anneks til det samme Firmas Papirfabrik „Havreholm" ved Helsingør. To Dampmaskiner, en større og en mindre, drive de forskellige Maskiner, der aldrig staa stille, idet Fabriken arbejder baade Dag og Nat og i Alt producerer omtrent 30—35 Centner Karduspapir i Døgnet. Med Papirfabriken er der desuden forbundet en Posefabrik, hvori der tilvirkes Papirposer, dels ved Hjælp af Maskiner, dels ved Haandkraft, og man venter at kunne forfærdige omtrent 150,000 Poser daglig.

— Under Navnet „Ny illustreret Tidende" har nu Norge ligesom begge Broderrigerne fra Nytaar faaet sit eget illustrerede Ugeblad med Hr. K. A. Winter-Hjelm som Redaktør. Bladet, der udgives af og trykkes hos Hr. Bogtrykker H. J. Jensen i Kristiania, staar ikke tilbage i elegant Udstyrelse hverken for det svenske „Nya illustrerad Tidning" eller for det danske „Illustreret Tidende" og er et Bevis for, at Hr. Jensens Trykkeri har naaet at indtage en sideordnet Plads i Landenes Bogtryk-Industri. Hr. Jensen har tilsendt „Den typografiske Forening" et Eksemplar af ovennævnte ny Blad, der vil blive fremlagt i Foreningen paa Lørdag.

Forskelligt.

En ny Skrivemaskine er opfunden af en Hr. Emmet Drewmore. Den beskrives at være af Størrelse som en Symaskine, med Tangenter og Hammere som paa et Fortepiano. Paa Hamrerne, som sidde i en Kreds, ere Bogstaver graverede. Naar man anslaar Tangenterne, løftes Hamrene med en Trækylinder, hvorpaa Papiret er fæstet. Under dette Papir ligger et andet med Grafit indgnedet Ark, som naar Tangenterne anslaaes, farver det rene Ark. Trærullen flyttes ved en særegen Mekanisme saaledes, at det Bogstav, som skal bruges, kommer paa sin rette Plads, og Afstanden mellem Bogstaverne kan efter Behag gøres større eller mindre. Med denne Maskine skal en øvet Person kunne skrive 80 Ord i Minutet.

— Præsidenten for det schweizerske Typografforbund er blevet opsagt af sin Principal, fordi denne mente, at hans Stilling som Præsident for Forbundet ikke kunde forenes med hans Virksomhed som Faktor. Det er sket i det „frie" Schweiz.

— Efter en Oversigt i „Köln. Zeit." udgaa for Tiden i Konstantinopel 43 Tidsskrifter, hvoraf daglig 19: 5 tyrkiske, 4 franske, 2 engelsk-franske, 5 armeniske og 3 græske. Ugentlig udgaa 4 fem Gange, samtlige i det tyrkiske Sprog, tre Gange et græsk og et armenisk Blad, to Gange 9: 3 armeniske, 2 tyrkiske, 2 bulgariske og 2 franske, og en Gang 7 Blade: 3 armeniske, 2 græske og 2 tyrkiske. To Gange maanedlig udgaar en græsk Literaturtidende.

— For Bladet „Tribunes" er der i New-York bleven bygget et nyt Hus i florentinsk Stil, der bestaar af ni Etager og har et 200 Fod højt Taarn, hvori der findes et, naar Mørket falder paa, oplyst Taarnur. Omkostningerne ved denne Bygning har beløbet sig til 500,000 Dollars.

— En gammel Bog. Ved en Bogauktion i en By i det nordlige England blev for kort Tid siden solgt en Bog fra Cartons Presse, det første Bogtrykkeri i England. Den gamle Bog saa høsst uanselig ud, og Ingen bød videre paa den. Da indfandt to „Kendere" sig, og da Auktionshammeren faldt, var Bogens Pris løbet op til 225 Rd. Køberen solgte Bogen faa Dage efter og fik — en antagelig Opgæld.

— En ny Averteringsmaade, som unægtelig er overmaade praktisk, er i Følge „Illustreret Tidende" opfunden i Paris. Man klæber Smaaetiketter, der meddele, hvad man ønsker kundgjort, paa Pengestykker. Flere store Etablissementer have allerede begyndt at annoncere paa denne Maade.

Typografernes Sangforening.

Som tidligere meddelt, afholder Foreningen sin 28de Aarsfest Søndagen den 1ste Februar, Kl. 7, paa Østergade 15, med velvillig Assistance af de Herrer kgl. Kapelmusici Joachim Andersen, Bendix og Kand. Gether, samt de Herrer Skuespiller Albrecht, Faaborg, Alb. Meyer, G. Smith og Fru Stendrup.

Det bringes i Erindring, at Listen over Deltagerne i Festmaaltidet sluttes Lørdag den 24de Januar.

Nye Medlemmer kunne indmeldes og deltage i Festen.

Bestyrelsen.

Den typografiske Forenings Regnskabsoversigt.

Indtægt.

Medlemmernes Bidrag.....	Rd. 378. 64.	
Renten af 700 Rd.....	— 14. „	
Indtægt.....		Rd. 392. 64
Strøm afbetalt paa sin Gjæld		— 27. 8
		Rd. 419. 72

Foreningens Inventar (foruden Fanen 225 Rd.) 65 Rd.

Udgift.

Faste Understøttelser.

P. Jensens Enke, 3 Rd. mdlg....	Rd. 18. „	
Guldbrandsens Enke, 56 sk. mdlg.	— 3. 48	
Michelsens Enke, 2 Rd. mdlg...	— 12. „	
Johansen, 2 Rd. 56 sk. mdlg...	— 15. 48	
M. Køpping, 48 sk. mdlg.	— 3. „	
Andersen, 3 Rd. mdlg.	— 18. „	
Eisner, 48 sk. mdlg.	— 3. „	
Stockfleths Enke, 48 sk. mdlg..	— 3. „	
Lassen, 64 sk. mdlg. i 4 Maaneder	— 2. 64	
Grundtvig, 1 Rd. 48 sk. mdlg...	— 9. „	
Madsens Enke, 80 sk. mdlg.....	— 5. „	
Flamand, 2 Rd. 40 sk. mdlg...	— 14. 48	
Abildgaard, 1 Rd. mdlg. i 2 Maaneder	— 2. „	
Brincks Enke, 1 Rd. mdlg.....	— 6. „	
Veickerts Enke, sen., 1 Rd. mdlg.	— 6. „	
Veickerts Enke, jun., 48 sk. mdlg.	— 3. „	
Neyes Enke, 1 Rd. 48 sk. mdlg.	— 9. „	
Barnevitz's Enke, 48 sk. mdlg...	— 3. „	
V. Schous Enke, 2 Rd. mdlg. i 4 Maaneder	— 8. „	
Juul, 48 sk. mdlg.....	— 3. „	
J. C. Møller, 48 sk. mdlg.	— 3. „	
T. V. Busch, 1 Rd. 48 sk. mdlg.	— 9. „	
Vilhelmine Helsing, 1 Rd. mdlg.	— 6. „	
Peter Petersen 1 Rd. mdlg. i 1 Maaned, 2 Rd. mdlg. i 2 Maaneder	— 5. „	
Teudt, 2 Rd. mdlg. i 5 Maaneder	— 10. „	
Corvinus, 48 sk. mdlg. i 4 Mdr	— 2. „	
Duus, 2 Rd. mdlg. i 1 Maaned	— 2. „	
		Rd. 184. 16

Andre Understøttelser.

F. F. Lindgreen, Reiseunderstøtt.	Rd. 2. „	
P. Larsen	— 5. „	
Maskinmst. Konnerup, Rejseundst.	— 2. „	
A. J. G. Holm, do.....	— 2. „	
Teudt.....	— 1. „	
C. Jensen.....	— 2. „	
H. Schmidt, Rejseunderstøttelse.	— 2. „	
J. Mattausch, do.	— 2. „	
R. Th. J. Fischer	— 2. „	
C. Møller, Rejseunderstøttelse..	— 2. „	
A. Schwartz	— 2. „	
Vil. Hansens Enke, Begravelseshj.	— 5. „	
Th. Forsberg, Rejseunderstøttelse	— 2. „	
Vilh. Lasson, do.....	— 2. „	
R. Th. Andersen, do.....	— 5. „	
Enken Leonora Emilie Hansen..	— 4. „	
Stockfleths Enke	— 2. „	
C. V. Nielsens Kone.....	— 2. „	
Mad. Mogensen til Vald. Schous Enkes Begravelse.....	— 5. „	
Timmermann	— 2. „	
Joseph Glatz, Rejseunderstøttelse	— 2. „	
N. C. L. Christensen, do.....	— 2. „	
Charles Porter, do.....	— 2. „	
Peter Adolph Hansen.....	— 1. „	
K. Finken.....	— 2. „	
F. F. Hansen	— 5. „	
		Rd. 67. „

Forskellige Udgifter.

Leje af Lokalet paa Glacisholm i Juli, Aug. og Septbr.....	Rd. 21. „	
do. do. hos Nærum i Oktbr., Novbr. og Decbr.	— 24. „	
Kontingent til Haandværkernes Formandsforening	— 2. „	
Tidsskrifter og Bladhold	— 9. 48	
Bogtrykkerarbejde (hvoraf i Anledning af Tarifspørgsmaalet 22 Rd. 24 sk.)	— 55. 32	
Budløn	— 10. „	
Skrivematerialier	— 1. 78	
Inventar.....	— 3. 16	
Avisernes Afhentning	— 5. 16	
Uforudsete Udgifter.....	— 1. „	
Udgifter i Anledning af Tarifspørgsmaalet.....	— 34. 70	
Fanens Assurance.....	— „ 30	
Formanden til Forberedelserne til Udgivelse af Typograf-Tid...	— 30. „	
Kassererens Honorar for det forløbne Halvaar	— 15. „	
		Rd. 213. 2
Udgift.....		Rd. 464. 18
Indtægt.....		— 419. 72
Underbalance.....		Rd. 44. 42
Kassebeholdning fra forrige Halvaar.....		— 1043. 81
		Rd. 999. 39

Kassebeholdning den 31te December 1873:

I Obligationer.....	Rd. 700. „	
Strøms Gældsbevis 266 Rd. 80 sk. — Afdragene 68 Rd. 68 sk.	— 198. 12	
I Bikuben.....	— 49. 14	
Kontant	— 52. 13	
		Rd. 999. 39

Bestyrelsen.

Ovenstaaende Regnskab revideret og fundet at være i Orden. Kassebeholdning samt Værdipapirer eftersete.

Kjøbenhavn, den 18de Januar 1874.

J. C. Henriksen. P. M. Jørgensen. L. Larsen.

Nye Medlemmer:

Arvesen, N. P.
Adamsen, J. M.
Christensen, V. J.
Decher.
Drakenberg, E. K.
Eiby, Joh.
Fasmer, F.
Groskopf, P. E.
Gemynthe, E. H.
Hallengreen.
Hansen, N. D.
Hansen, N.
Kemph, Julius.
Kyhn, H. C.
Løvgreen, F. S. V.
Larsen, O.
Louw.
Lund, T.
Nyegaard, S.
Revel, C.
Ringsted, F.
Rasmussen, A.
Rasmussen, L.
Rasmussen, O. A.
Schou, Harald.
Sørensen, L. P.
Stumann.
Svendsen, W.
Salomonn, W.
Udbye.
Truelsen.
Wiinblad.

Udmeldte:

Bocksen, C.
Buch, W.
Dein, R.
Finken, V. M. F.
Andersen, O. P.
Fischer, N. Th.
Herdahl, N. Chr. V.
Jensen, Jørgen F.
Jensen, R.
Jensen, C. O.
Klein, Louis.
Monsen, T. E.
Møller, S. Chr.
Nehm, Julius.
Olsen, H.
Petersen, Ludvig.
Petersen, W.
Rasmussen, J. C. O.
Salomon, Sally B.
Schwartz, A. T.
Svendsen, S. A.
Stevnsborg.

Thuge, D. Volkersen,
Wovern, P. G. Kretzschmer.
Wibe.

Udslettet med Restance:

Akselsen, L. K. V. Møller, K.
Frantzen, Mortensen, C.
Hansen, J. C. Wettersteen, A. E.
Andersen, R. Th.

Død:
Jordan.

Medlemsantallet er den 1ste Januar 1874: **348.**

Den typografiske Forening.

Tirsdag den 3dje Februar, Aften Kl. 9, afholdes den halvaarlige ordenlige Generalforsamling i Hr. Restavratør Nærums Lokale, st. Købmagergade 52, 1ste Sal.

Dagsorden:

1) Bestyrelsen giver den lovbefalede Udsigt over Foreningens Virksomhed og Tilstand i det forløbne Halvaar.
2) Det reviderede Regnskab indstilles til Generalforsamlingens Godkendelse.
3) Valg paa en ny Bestyrelse.
4) Forslag af Bestyrelsen og Repræsentantskabet:
   a. § 17, 3dje og 4de Linie: „udsendte Løbesedler" forandres til: „Kundgørelser i „Typograf-Tidende"".
   b. § 22: De to sidste Linier udgaa.
   c. Foreningen betaler „Typograf-Tidendes" Udgiver 25 Rd. halvaarlig, hvorimod han forpligter sig til at optage Foreningens Kundgørelser, Regnskab, Medlemsliste osv. uden anden Betaling. Desuden forpligter Udgiveren sig til at indgaa paa saadanne Kontraktsforhold med Foreningen, at han ikke kan overdrage eller afhænde Bladet til nogen Anden end denne, men at han, saasnart han ophører med at være dets Udgiver eller Redaktør, har at overlevere det uden Vederlag til „Den typografiske Forenings" Bestyrelse.
5) Af Bestyrelsen:
   Forslag til Oprettelse af et Reservefond.
6) Det nedsatte Udvalg indstilles til Opløsning af Generalforsamlingen.
7) Af O. W. Wriedt, E. Heinemann og E. Krakau:
   „Generalforsamlingen vælger to Delegerede som Repræsentanter ved Arbejdernes Centralbestyrelse."

Bestyrelsen.

I Morgen (Lørdag) Aften holdes Repræsentantmøde. Listen vil gaa rundt.

Efter endt Repræsentantskabsmøde i Morgen Aften bliver Prøvevalg paa den ny Bestyrelse.

I Løbet af næste Uge vil Udvalgets Medlemmer blive anmodet om at give Møde. Paa Grund af mit Sygdomsforfald er det ikke sket i denne Uge.

R. P. Jensen,
Udvalgets Formand.

Typografiske Kundgørelser.

En god, brugt Hurtigpresse

ønskes til Købs. Dette Blads Redaktion anviser.

Trykker.

En ung, dygtig Maskintrykker søger Plads enten i Danmark eller Norge. Billet, mrkt. „Maskintrykker", modtager dette Blads Kontor.

3 flinke Sættere

kunne faa fast Plads i en af Provindskøbstæderne. Lønnen er 7 Rd. ugentlig. Pladserne skulle tiltrædes om 14 Dage. Man henvender sig paa Engageringskontoret.

En Trykker,

der tillige kan sætte, kan faa Plads i en af Sællands Købstæder til en ugentlig Løn af 8 Rd. Pladsen, der skal tiltrædes om 8 Dage, besørges besat fra Engageringskontoret.

En Sætter ønsker Kondition. Vedkommende anvises fra Engageringskontoret.

En Haandpresse-Trykker,

der tillige kan assistere ved Sætningen, kan straks faa Kondition i „Svendborg Avis's" Bogtrykkeri i Svendborg.

Haandpresse.

En brugt, men god Jern-Haandpresse ønskes til Købs. Billet, mrkt. Nr. 1, bedes indlagt paa dette Blads Kontor.

Typograf-Tidende,

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser,

udkommer hver Fredag. Bladets fortrinsvise Opgave er paa enhver Maade at varetage Typografernes rent sociale Fag-Interesser; desuden indeholder det tekniske Meddelelser og i Øvrigt Alt, hvad der kan være af Interesse for Bogtrykkunstens Udøvere.

Kundgørelser indrykkes for en Betaling af 10 Øre (5 Sk.) pr. Petitlinie. For større og gentagende samt staaende Kundgørelser gives en betydelig Rabat. Pladssøgende Typografer betale altid kun halv Pris.

Abonnements-Prisen er 1 Krone 25 Øre (3 Mk. 12 Sk.) fjerdingaarlig eller 10 Øre (5 Sk.) pr. Numer. Abonnementet, der er bindende for et Fjerdingaar, modtages paa alle Postkontorer og Brevsamlingssteder samt i Fortunstræde Nr. 4, Stuen, Kjøbenhavn.

Redigeret af R. P. Jensen. — Trykt hos J. Henriksen.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr. 25 Øre fjerdingaarlig.

Kundgørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 5. København, den 30. Januar. 1874.

Den typografiske Forening.

Den i forrige Numer meddelte Regnskabsoversigt er Foreningens niende. Medens de foregaaende Halvaars Regnskaber have vist en jevn lille Fremgang i Formuen, er der derimod denne Gang en Tilbagegang af 44 Rd. 42 Sk. plus Strøms Afbetaling, 27 Rd. 8 Sk., som ogsaa er opbrugt, eller i Alt 71 Rd. 50 Sk. Denne Underballance fremkommer navnlig ved Posterne angaaende Bogtrykarbejde og Udgifter i Anledning af Tariffpørgsmaalet, hvilke sidste paa en mindre Sum nær ere foraarsagede ved Leje af Lokaler til Mødernes Afholdelse; desuden kommer hertil Posten angaaende Iværksættelsen af „Typograf-Tidendens" Udgivelse. Men det er dog mere paa Papiret end i Virkeligheden, at Underballancen faar en saadan Størrelse, idet der af udestaaende Medlemsbidrag fra det forløbne Aar allerede nu er indkommet et saa stort Beløb, at det virkelige Understud kan anslaas til højst 30 Rd.

Der er fra enkelte ærede Medlemmer fremkommet Spørgsmaal, som om man tvivlede om, at Foreningen ikke i enhver Retning opfyldte de Forpligtelser, den med Hensyn til Understøttelserne har overtaget fra Trykkerikasserne, ligesom man har villet tro, at Bestyrelsen behandlede denne Del af Foreningens Formaal med Skødesløshed, og det er os heller ikke ubekendt, at en eller anden Understøttelsessøgende selv er fremkommet med Klage, fordi han nu maa henvende sig til Foreningen, der er mere kontrollerende end Trykkerikasserne og derfor stundom afslaar et mindre vel motiveret Andragende, som han mulig tidligere vilde have faaet bevilget — Foreningen bebyrdes da for Karrighed. Vi skulle her benytte Lejligheden til at rette denne Vildfarelse, der, om det kun er hos Enkelte, at den er herskende, dog slet ikke bør være til Stede, og ved at gøre den Rest af de københavnske Typografer, der endnu ikke tælles med blandt Foreningens Medlemmer, bekendt med efterstaaende Tal, tør vi maaske nære Forventningen om, at den da kunde føle sig opfordret til at slutte sig til sine Kolleger.

Foreningen begyndte sin Virksomhed den 1ste Juli 1869 med 314 Medlemmer, og dens halvaarlige Regnskabsopgørelser give følgende Udsigt:

		Medlemstal.	Indtægt. Rd.	Sk.	Udgift. Rd.	Sk.	Kassebeholdning. Rd.	Sk.
1870	1. Jan.	336	393	8	303	30	89	74
—	1. Juli	324	386	28	325	36	150	66
1871	1. Jan.	306	359	29	315	20	194	75
—	1. Juli	331	370	24	316	4	923	95 [1]
1872	1. Jan.	353	412	26	398	32	937	89
—	1. Juli	338	410	40	347	82	1000	47
1873	1. Jan.	351	428	28	418	26	1010	49
—	1. Juli	341	425	79	419	51	1043	81 [2]
1874	1. Jan.	348	419	72	464	18	999	39

I Understøttelse er udbetalt: 1869 (Foreningens første Halvaar): 214 Rd. 8 Sk.; 1870: første Halvaar 236 Rd. 75 Sk., andet Halvaar 202 Rd. 32 Sk.; 1871: første Halvaar 243 Rd. 48 Sk., andet Halvaar 277 Rd. 48 Sk.; 1872: første Halvaar 271 Rd. 48 Sk., andet Halvaar 250 Rd.; 1873: første Halvaar 268 Rd. 48 Sk., andet Halvaar 251 Rd. 16 Sk. I Alt 2275 Rd. 35 Sk. eller gennemsnitlig 252 Rd. 78⅝ Sk. halvaarlig, medens Understøttelserne det første Halvaar, da de overtoges fra Trykkerikasserne, kun beløb sig til 214 Rd. 8 Sk. For nærværende Tid erholde 25 [3] Trængende (hvoraf de 12 ere Enker) fast Understøttelse. Af disse ere de 14 overtagne fra Trykkerikasserne med 16 Rd. 56 Sk. maanedlig, og deraf har igen Halvdelen faaet deres Understøttelse forhøjet med omtrent 150 pCt.

Regnskabsoversigten viser endvidere, at Medlemstallet er steget med 7, fra 341 til 348. Blandt de Udmeldte er 5 Principaler. At Dhrr. Herdahl jun., Louis Klein, Wibe og Volkersen have udmeldt sig, er jo forresten en ligegyldig Sag; Tyrografernes Forening maa naturligvis i Følge hele sin Tendens renoncere paa enhver Understøttelse fra den Kant, naar det ikke kan være anderledes. — Men vi se ikke med denne Ligegyldighed paa Hr. Sally B. Salomons Udmeldelse, skønt vi jo ogsaa nok finder den helt naturlig. „Den typografiske Forening" staar nu nemlig en Gang i et Taknemlighedsforhold til Hr. Salomon. Vi erindre

1) Her er medregnet den Berlingske Gave: 600 Rd., som er omsat i Ostifternes Kreditforenings Obligationer til 87½.
2) Renterne af et Gældsbevis er forudbetalt for 5 Aar med 27 Rd. 4 Sk.
3) Abildgaards Understøttelse er inddraget og V. Schous Enke er død sidste Halvaar.

saaledes meget godt hans Virksomhed for to Aar siden i den daværende typografiske Bevægelse, og hans Gave til Biblioteket er af overvejende Betydning for dettes fremtidige Jværksættelse, hvilken Gave Foreningen ogsaa maa være saa meget mere taknemlig for, som — naar undtages Hr. Løser — ikke en eneste anden Principal havde en Bog tilovers i dette Øjemed. Naar Hr. Salomon nu har udmeldt sig, kunne vi derfor ikke tilbageholde disse Par Ord overfor denne Principal; ti vel maa Foreningen varetage Typografernes Interesser uden at se til Højre eller Venstre og hævde disse uden Persons Anseelse, men — det tør vi forsikre — den glemmer heller ikke let en Velvilje, som bliver den til Del i en god Mening.

Vi have nu omtalt Foreningens økonomiske Tilstand og gjort Rede for, at Understøttelsesformaalet hidtil er blevet varetaget saaledes, som det bør og skal. Hvad Foreningen i Øvrigt har udrettet i det forløbne Halvaar, er skildret i Stykkerne om „Den sidste Tids Begivenheder". I det ny Halvaar maa den konsekvent fortsætte denne Virksomhed, og til dens Understøttelse har Typografernes givet den et ugenligt Organ. Vi udtalte i vort Program, at „vort Blad vil først og fremmest have at sørge for, at „Den typografiske Forening" vinder i Fasthed og Omfang, ligesom ogsaa, at dens Medlemmer understøttes med Raad og Daad af Foreningen", og at „Foreningen bør udvides til at omfatte alle danske Typografer". Ti, i „Den typografiske Forening" ligger Tyngdepunktet for enhver Reforms Jværksættelse; „Typograf-Tidende" er kun dens Haandlanger. Derfor, Kolleger, flokkes om Foreningen og sæt den i Stand til at optræde som de danske Typografers vel bevidste og berettigede Hjælpemiddel! — Kun derved, at alle Typograferne her i Landet slutte sig sammen, kan Ondet afhjælpes; dette maa tages ved Roden, og det har slaaet sine dybeste Rødder i Provindserne. Naar de provindsielle Kolleger kun ville vide, hvad de skylde dem selv og deres Stand, kunne de ikke undlade med Beredvilligheds, ja med Energi at give en Haandsrækning til Opførelsen af det paatænkte Værk.

Trykningsmaskiner til „endeløst" Papir paa Verdensudstillingen i Wien.

(Sluttes.)

Alle de nævnte Maskiner, med Undtagelse af Bullockpressen, vare udstillede i Wien, deraf Victorypressen, Marinonis, den Sigl-Reisserske og Fabriken „Augsburg"s Maskiner i selve Udstillingen og Walterpressen i „Neue freie Presse"s Officin. Hvad Simpelhed, Soliditet og Hurtighed angaar, saa lader denne sidste Maskine, som rigtignok mangler Elegance, Intet tilbage at ønske. Ens Forstand staar stille, som man siger, naar man ser og hører den arbejde. Den forud uovertrufne Hoeste Maskine, der var saa høj som et Hus og udfordrede en Betjening af 18 Mand, leverede i en Time 7000 Eksemplarer; Walter-Maskinen leverer 12000 og udretter med automatisk Nøjagtighed selv ethvert Arbejde.

Victorypressens Produktionsevne er ligeledes god, og Maskinen er stærkt og solidt bygget. Dens Forbindelse med et Falseapparat bevirker dog, at den ikke arbejder slet saa hurtig, og at den fordrer et Nedrestativ af Form som en Kælder, der optager mere Plads end selve Maskinen. Den skal kunne levere 7—8000 Eksemplarer i Timen.

Marinonis Maskine forener Elegance med Soliditet. Papirrullerne ere anbragte højt oppe, medens Trykcylinderne sidde lavt. De færdigtrykte Ark føres fra Maskinen med en prisværdig Akkuratesse, der er begrundet i et højst sindrigt udtænkt Baandsystem, hvis store Antal imidlertid er en af de uheldigste Egenskaber ved denne Maskine, selv om de derved opnaaede Fordele ere i høj Grad prisværdige. Dens Produktionsevne skal være den samme som Waltermaskinens. At udtale noget Nærmere om den er vanskelig, da den paa Udstillingen kun arbejdede en ganske kort Tid, og selv da uden Form og Farve. At den gaar temmelig hurtig, er ingen Maalestok for, hvorledes den udfører sit Arbejde.

I den Henseende er man mere paa det Rene med den Sigl-Reisserske Maskine. „Neue freie Presse"s fortræffelig organiserede Trykkeri havde to seksdobbelte Marinoni-Maskiner, som Sigl omdannede til „endeløst" Papir efter Reissers Dispositioner. Efter samme Princip byggedes yderligere en tredje til Tidendens Pavillon i Udstillingen, hvormed man uheldigvis havde forbundet to Falseapparater. Følgen blev, at den kun formaaede at trykke 3600 Eksemplarer i Timen, og vi tvivle om, at den vil opnaa stort mere, selv om man tager Hensyn til Bevægelseskraftens ringe Mængde.

Naar man ser paa disse Maskiner, saa have de overhovedet alle den Ubehagelighed, at de kun kunne anvende et Papirformat, at Tilretningen paa Trykcylinderen er næsten umulig, samt at de — da Papiret kun temmelig ufuldkomment bliver fugtet — give et noget blegt Tryk.

Grundprincipet er det samme hos dem alle, selv om Cylindrenes indbyrdes Stilling er noget forskellig: Papiret rulles af Papirrullerne ved Valsernes Tryk, passerer et Fugteapparat, trykkes først paa den ene og senere paa den anden Side, føres gennem Skæremaskinen, hvor Papiret skæres af i det bestemte Format, hvorpaa en Selvaflægger lægger den ene Avis ovenpaa den anden. Denne Skæremaskine maa stilles meget nøje, da blot en Fejl af en ottende Dels Petit paa det 100de Eksemplar udgør 8 Cicero.

De nyeste Konstruktioner af denne Maskine, som den fra Fabriken i Augsburg, der er beregnet til at trykke middelstore Aviser af det Format, som man oftest ser, optager en Plads af næsten 4 Meter i Længden, noget over to Meter i Bredden og 1 Meter i Højden. Prisen for denne Maskine er 10,000 preussiske Thaler, og den opgives at kunne trykke 10,000 Eksemplarer i Timen.

Denne Maskine roses i det Hele af alle Fagkyndige, og fra Fabriken er der allerede udgaaet et stort Antal til de større Avistrykkerier i Tydskland.

Korrespondance.

München, den 20de Januar 1874. Kære Kollega! Til min store Glæde har jeg allerede tidligere af „Correspondenten" set, at der hjemme har dannet sig et nyt Bogtrykkersamfund, som har taget det tydske Typograf-Forbund til Mønster, og at man ligesom dette søger at udstrække sin Virksomhed til Provindserne ved Oprettelsen af Syge- og andre Understøttelseskasser, Noget, hvortil der længe har været Trang i Danmark, hvilket tilfulde maa erkendes af enhver Kollega, som ønsker, at vor Stand, saavel ved de i Hovedstaden som i flere af Landets Provindser overhaandtagende mislige Forhold, ikke skal synke ned under det Middelmaadige. At dette Onde kun kan afværges ved en Association af Typograferne i hele Landet, ligger klart for Dagen, og det bør derfor være Formaalet for den Association, der har dannet sig i København, at virke hen til, at der i Provindserne danne sig lignende Selskaber, som sluttelig skulle danne Ledene til en eneste større Typograf-Forening, der har at træde i Gensidighed med lignende allerede bestaaende Foreninger. Det er vel meget paa en Gang, vil Mangen indvende. Vel sandt; men da Værket jo nu er paabegyndt, maa man lidt efter lidt dog stræbe hen til at skabe noget Fuldstændigt. Enhver tænkende Kollega, mener jeg, vil næppe holde sig passiv, naar det gælder om at afværge den Fare, der truer en Stand, til hvilken man stiller velberettigede Fordringer paa Kundskaber og Intelligents, og denne Fare beredes os ved det store Kontingent af indifferente og for al aandig Dannelse blottede Kunststøtter, der fra en Del af vore Provindser lig en Græshoppesværm nedlade sig over Hovedstaden, et Kontingent, der ved sin Elasticitet let er i Stand til at trænge sig ind i Hovedstadens Officiner, hvor det hænger fast som Burrer og ofte fortrænger den intelligentere Typograf, der i Erkendelse af sine Evner ikke fik sit Hoved for dybt under Dørkarmen; — ogsaa København leverer desværre Rekruter til dette Kontingent. Ved at fremføre disse Kendsgerninger er det ikke min Hensigt at træde mine hæderlige Kolleger hverken fra Provindserne eller Hovedstaden for nær; ti jeg kender iblandt dem mange hæderlige Undtagelser, og selv de Godtfolk, som mulig kunde føle sig trufne, ere jo selv mindre Skyld i, at de ikke ere komne paa den rette Hylde, end netop deres Forældre eller Værger, som, ukendte med typografiske Forhold, af en for Arbejdskraft forlegen Provinds- eller Hovedstadsbogtrykker ved glimrende Udsigter for Elevens Fremtid have ladet sig forlede til at vælge denne saakaldte „pæne Bestilling" for den haabefulde Yngling.

Derfor, kære Kolleger, lægger med Energi Haand paa Værket, saa at vor Stand i sin Helhed kan hæve sig til det Standpunkt, den fortjener at indtage. Det er just ikke saa vanskeligt; med lidt Enighed er det en let Sag i Danmark, det beder jeg tage i Betænkning, og kun ønsker jeg, at ogsaa de momentant „bedre Stillede" ville indse, at ogsaa de maatte føle sig kaldede til at tage Haand i Hanke med, naar det gælder om at hævde vor Stands Ære.

Jeg slutter min Skrivelse med en Lykønskning til det foretagne første Skridt til en Reformation af de indtil Dato bestaaende forrevne Tilstande og haaber snart at høre forønskede Resultater. I Tydskland, hvor man i Troen om den frie danske Forfatning nærer de bedste Forhaabninger om det paabegyndte Værk, ser man med Spænding det Kommende imøde. Derfor endnu en Gang, bliv ikke staaende paa Halvvejen, men rask fremad mod Maalet, ti „kun den Kække naar en Havn"!

Theodor Lund.

— **Lübeck**, den 18de Januar 1874. (Brudstykke af et Brev). Her har Kiv og Strid slaaet Bo blandt Kunstens Sønner. For omtrent to Maaneder siden drejede det sig nemlig om Indførelsen af Normaltarifen, den Tarif, der i Leipzig efter Overenskomst mellem Principalerne og Typograferne blev opstillet som Minimalbetaling for hele Tydskland. Angaaende den hidtilværende Betaling var der kun Forskel i nogle Punkter af mindre Betydning, i andre var man overensstemmende, og det Hele var følgelig en Ubetydelighed. Dog — „liden Tue kan vælte stort Læs", siger Ordsproget. Resultatet blev, at efter en Mængde Forsamlinger, der stedse vare krydrede med sneverhjertede Haarkløverier og spidsfindige Talemaader, udtraadte af Forringen med Undtagelse af en eneste Typograf hele Personalet i det Trykkeri, hvorfra „Eisenbahn-Zeitung" udgaar, og derefter blev det udslettet af Forbundet. Denne Tildragelse bibragte det typografiske Samfund i Lübeck et saadant Stød, at det har mistet sin Livskraft; Livsaaren paa det kollegiale Sammenhold blev skaaren over, og en Virken for nutidigt og fremtidigt Velfærd maatte ophøre. Jeg vil haabe, at det tidligere Sammenhold igen maa blive tilvejebragt.

C.

Forskelligt.

— I Østrig erholdt Principalforeningen under 10de December f. A. fra Typografernes Forening en Svarskrivelse, hvori denne beklager, at den ikke kan gaa ind paa Forhandlinger om Indførelsen af den tydske Normaltarif uforandret, eftersom de østrigske Typografer modsætte sig dette, men den udtaler dog Ønsket om, at denne Tarif ved en Kommission af tydske, østrigske og schweizerske Bogtrykkere og Typografer maatte erholde en saadan Skikkelse, at den egner sig til at indføres i alle tre Lande. Det tilføjes i Skrivelsen som ønskeligt, at Forhandlingerne ogsaa komme til at omfatte Trykkerne og Skriftstøberne. Principalforeningen har erklæret sig villig til at indgaa paa saadanne

Forhandlinger, og i den Anledning har den ladet udgaa en Opfordring saavel til egne Medlemmer som til Bestyrelserne for de tydske og schweizerske Principal- og Typograf-Foreninger. „Ann. d. Typ." mener dog, at for de tydske Principalers Vedkommende vil det være for tidligt allerede nu at knytte Forhandlinger om Forandringer i den tydske Normaltarif, der er bestemt til at gælde indtil 1876, og som næppe endnu er indført over Alt og i alle Punkter.

— „Ann. d. Typ." af 16de d. M. bringer fra den tydske Bogtrykkerforenings forretningsførende Udvalg en officiel Kundgjørelse, hvori alle Medlemmerne og i det Hele alle Principalerne opfordres til uopholdelig at indføre og overholde Normaltarifen, hvor saadant endnu maatte være forsømt. Samtidig giver Principalorganet Meddelelse om Nedsættelsen af en Voldgiftskommission, der skal tage alle Tvivls- og Stridsspørgsmaal under Behandling efter nærmere angivne Regler. Hvad sige de københavnske Principaler til en saadan Optræden fra den tydske Bogtrykkerforenings Side, og hvad mene de om en saadan Arbejdsordning?

— Iliaden i en Nøddeskal. Blandt de ejendommelige Udstillingssager paa Verdensudstillingen kan med Føje regnes Homers Iliade gengiven i Stenografi af Professor M. Schreiber i Wien. Iliaden, som omfatter næsten 600 Sider, er af denne udført saaledes, at den kan rummes i en Nøddeskal. De enkelte Sider, lagte op til hverandre, optage ikke mere Plads end et halvt Ark Trykpapir.

— Vicekongen af Ægypten har stor Interesse for Bogtrykkunsten og ejer selv et af de bedst indrettede Bogtrykkerier i Cairo, som har til Formaal at trykke arabiske Værker. Fra dette Trykkeri er allerede flere værdifulde Værker udgaaet. H. M. har ogsaa oprettet et Papirfabrik, der allerede siges at give 15 pCt. i Overskud. Papiret laves af forskellige Sorter Raamateriale, især fra Planteriget, af hvilke der, sammen med Klude, frembringes godt hvidt Skrivpapir af sædvanlig Kvalitet.

— I Liverpool er opfundet en Maskine til Trykning af Jernbanebilletter. Dens Præstationer ere følgende: Den trykker paa begge Sider og paa den ene Side med to Farver; den perforerer Billetterne samtidig med Trykningen; den trykker fortløbende Numre, og da den tillige kan benytte „endeløst" Papir, behøves altsaa ingen Paalægger; endvidere skaffer den ikke mindre end 1000 Billetter i Minuten. Opfinderen skal være en Dansk. (Journ. for Bogtr.)

I London findes f. T. 1,030 Bogtrykkerier, 26 Stereotypanstalter, hvoraf hver har flere Journaler at stereotypere, 382 litografiske Anstalter, 81 Kobberstikanstalter, 128 xylografiske Anstalter, 830 Boghandlere, 377 Forlæggere, 82 Forlæggere af Musikalier, 500 Papirfabrikanter, 1,800 Papirhandlere, 23 Tryksværtefabrikanter, 381 Bogbindere, 938 Avisbutiker, 124 Annonceagenter o. s. v. Der udkommer 282 Journaler og 853 periodiske Skrifter, deriblandt „Daily Telegraph" i et Oplag af 220,000 og „Graphic" i et Oplag af 200,000 Eksemplarer.

Typografernes Sangforening.

Lørdag den 7de Februar afholdes den ordinære halvaarlige Generalforsamling. Sager, som ønskes behandlede paa denne, bedes indsendte til Bestyrelsen inden den 4de Februar.

Bestyrelsen.

Den typografiske Forening.

Ved Prøvevalget i Lørdags foresloges til Bestyrelse: R. P. Jensen (Formand), L. D. Berg (Kasserer), Stahrenberg, Grøndahl og P. Jeppesen.

— Udvalgets Medlemmer indvarsles til Møde i Morgen (Lørdag) Aften Kl. 9 i Foreningens Lokale. Det er ønskeligt, at man giver Møde fra alle Trykkerierne.

Brevkasse.

„Den Yngste" i Kolding. Det er muligt, at der i vor Korrespondents Skildring af Trykkeriforholdene kan findes en lille Unøjagtighed, men — hvad Deres Brev heller ikke modsiger — Skildringen er uden Tvivl i Hovedsagen fuldkommen korrekt. Da Deres Rettelser derfor ikke røre ved det Faktiske i Skildringen, men snarere synes at skulle tjene som et Principal-Forsvar, og da —t.— desuden ikke har fremsat Noget, der kan være til Forklejnelse for nogle af Kollegerne der i Byen, vil De sikkert indrømme Rigtigheden af, at vi ikke optage Deres Tilsendte. Vi takke Dem i Øvrigt for Deres Brev. Ved Bergenser Bogtrykkeren er der ikke Noget at gøre.

Typografiske Kundgørelser.

En god, brugt Hurtigpresse
ønskes til Købs. Dette Blads Redaktion anviser.

En Maskinmester
kan faa en god Plads hos Bogtrykker Zahle, Amtstuegaarden ved Ringsted.

En Trykker,
der tillige kan sætte, kan faa Plads i en af Sællands Købstæder til en ugentlig Løn af 8 Rd. Pladsen, besørges besat fra Engageringskontoret.

Typograf-Tidende,
Organ for de typografiske Arbejderes Interesser,
udkommer hver Fredag. Bladets fortrinsvise Opgave er paa enhver Maade at varetage Typografernes rent sociale Fag-Interesser; desuden indeholder det tekniske Meddelelser og i Øvrigt Alt, hvad der kan være af Interesse for Bogtrykkunstens Udøvere.

Kundgørelser indrykkes for en Betaling af 10 Øre (5 Sk.) pr. Petitlinie. For større og gentagende samt staaende Kundgørelser gives en betydelig Rabat. Pladssøgende Typografer betale altid kun halv Pris.

Abonnements-Prisen er 1 Krone 25 Øre (3 Mk. 12 Sk.) fjerdingaarlig eller 10 Øre (5 Sk.) pr. Numer. Abonnementet, der er bindende for et Fjerdingaar, modtages paa alle Postkontorer og Brevsamlingssteder, i alle Bogladerne samt i Fortunstræde Nr. 4, Stuen, Kjøbenhavn.

Redigeret af R. P. Jensen. — Trykt hos J. Henriksen.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr. 25 Øre fjerdingaarlig.

Kundgørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 6. | **København, den 6. Februar.** | **1874.**

Manuskript og Korrektur.

Under denne Overskrift indeholder de tydske Principalers Organ, „Annalen der Typographie" Nr. 234, en Artikel, hvoraf vi meddele følgende Uddrag:

„Hvilken Bogtrykker, Faktor eller Sætter har ikke hundrede Gange beklaget sig over de Ubehageligheder, der foraarsages ham ved daarligt og sjusket Manuskript? Vi have ikke fundet noget Punkt i Tarifen mere retfærdigt end det, der fastsætter en passende Godtgørelse for slet Manuskript. Hvorledes kan det tilkomme Sætteren og hans Arbejdsgiver at bringe Skik paa slette, halvfærdige Koncepter, der flygtig ere henkastede paa Papiret? Hvorledes kan det forlanges af Sætteren at anvende hele sin Skarpsindighed — ofte stilles der store Krav til ham — og at ofre sin Tid for at udgrandske Sammenhængen i et lærd Arbejde? Hvor mange Differencer opstaa ikke mellem Sætter og Faktor, mellem Bogtrykker, Boghandler og Forfatter, ved det overordenlig udstrakte Begreb om slet Manuskript og ved den som Følge deraf mer eller mindre vanskelige Korrektur? Hvor megen Tid og hvor mange Penge blive ikke forødede, blot fordi det synes Forfatteren mere nemt at gennemse sit Arbejde i et tydeligt Aftryk end at finde sig til Rette i sit ofte for ham selv modbydelige Manuskript? — De færreste Forfattere og desværre ligeledes de færreste Boghandlere have vistnok selv kun lidet Begreb om en Korrekturs Vanskeligheder. En Forfatter, der i Korrekturen sletter et Dusin Linier ud paa første Side af et Ark eller gør en, maaske flere Udgange, hvor ikke før har været nogle, er ikke sjelden tilbøjelig til at antage, at saadant er en Ubetydelighed — som om Bogstavernes Metal lod sig strække som Vidskelæder! Korrekturtegnet, Rettelsen paa Papiret er snart gjort, men seksten Sider bringes ikke saa hurtigt gennem Vinkelhagen for at tilvejebringe en ensartet, jevn Sats, der ikke er forvanskет ved en ulige Pladsfordeling. I et lærd Værk med kritisk Apparat, hvor Sætteren maaske allerede har haft Vanskeligheder ved at tilvejebringe en hensigtsmæssig Pladsfordeling, forekommer i Tekstens sidste Linie en stor Anmærkning, og der behøves da kun en lille Indskrivning for at kaste hele Dispositionen over Ende, hvorefter der maaske medgaar en hel Dag for at brække Satsen om igen. Beregner nu Sætteren med Rette sin Tid og Arbejdsgiveren (Bogtrykkeren) dertil lægger sine Omkostninger og sin Provision, saa begynde Klagerne over ubillige Fordringer, og Uenigheder af den ubehageligste Art mellem alle Vedkommende udeblive ikke. — Men hvorfor forene ikke Boghandlere og Bogtrykkere deres Bestræbelser og sætte en Stopper for denne Elendighed? Vil en Forfatter tillade sig den Luksus at levere slet Manuskript — *ti* det er i Virkeligheden en meget kostbar Luksus —, saa bør han selv betale den og ikke vælte Byrden over paa Andres Skuldre. Gør han sig derimod den Ulejlighed at gennemlæse Manuskriptet, saa vil det i de fleste Tilfælde være til Fordel for Arbejdet, især med Hensyn til Form og Stil. Vi tro saaledes, at den langt omhyggeligere, virkelig gennemarbejdede og *trykfærdige* Form, i hvilken engelske og franske Forfattere pleje at overgive deres Manuskripter til Bogtrykkeren, har — ogsaa ved lærde Værker — væsenlig bidraget til at gøre en smagfuld og klar Fremstilling til Regel, medens den mere tunge og forjaskede Maade hos de tydske Lærde gør Stoffet mindre fordøjeligt og afskrækker den uvillige Læser. Hvilket Ophold, hvilket ubehageligt Skriveri, hvilken Forstyrrelse i alle Dispositioner opstaa ikke ved disse halvfærdige og mest kun i Stumper indleverede Manuskripter! — Vi gentage, at det vilde blive en taknemlig Opgave, om Boghandlere og Bogtrykkere forenede sig om at gøre Front mod slet og halvfærdigt Manuskript. Enten burde man ikke modtage saadanne Manuskripter, eller man burde forene sig om en fælles Erklæring, der i hvert enkelt Tilfælde overleveres vedkommende Forfatter før Arbejdets Paabegyndelse, og som gør denne opmærksom paa, at, afset fra Manuskriptets Beskaffenhed, der væsenlig indvirker paa Omkostningerne for Trykning og derved paa Bogens Pris, enhver senere Forandring i Teksten i anden Korrektur udelukkende sker paa Udgiverens eller Forfatterens Bekostning, og at *disse Forandringer ved Bestemmelserne i den nu i Tydskland almindelig gældende*

Sættertarif ere blevne meget kostbare, hvorfor det henstilles til vedkommende Forfatter, om han straks vil aflevere sit Manuskript færdigt, saaledes som det skal trykkes, eller levere en Afskrift, der kun behøver en kort Revision." — — — Bladet tilføjer: „Det var maaske ikke af Vejen, at ligesom man i Skoler og Universiteter foretager paleografiske Øvelser (Tydning af gamle Manuskripter osv.), saaledes bør Videnskabens Disciple ogsaa have Lejlighed til at gøre sig bekendt med, hvilke Processer et Arbejde har at gennemgaa, inden det fra Videnskabsmandens Blækhus naar til Sortimentshandlerens Boglade som Handelsvare for at blive Publikums Fællesejendom."

I „Annalens" Nr. 236 taler en Principal i Langensalza et Ord med i denne Sag og anfører, at ovenstaaende Artikel har sin Berettigelse, navnlig deri, „at Sætteren er at holde skadesløs paa en passende Maade for ulæseligt Manuskript og uforskyldt Korrektur". Endvidere har Principalorganets Nr. 237 atter en Opsats, hvori det udtaler som en Selvfølge, at man i Bogtrykkerkredsene søger at komme bort fra de gamle patriarkalske Tilstande; ti det maa ikke overses, at Principalerne ikke mere kunne betale Sætterne efter Udmaaling, men at de som Resultat af de svære Kampe i de sidste Aar have vundet en fast Basis, saa at saavel Arbejderne som Arbejdsgiverne nøjagtig kunne beregne Værdien af Arbejdet uden at være henviste til gensidig god eller slet Vilje. Der er saaledes mange Sættere, som, naar det skal være, ikke lade sig afskrække selv af den ulæseligste Haandskrift, og det kan da selvfølgelig ikke gælde om, at Sættetne kunne udføre Arbejdet, men om, hvad deres Arbejdsydelse koster.

Saa vidt „Annalen der Typographie". Det er overflødigt for os at tilføje, at de danske Bogtrykkere kunne sige med Kilian: „Ligesaa hos os, min Tro!" Men kunne Sætterne endda sige det Samme! Principalorganet anfører, at Udgifterne ved daarligt Manuskript og den som Følge deraf foraarsagede Korrektur efter den nugældende tydske Sættertarif ere blevne meget kostbare, men det bemærker hertil gentagende, at i Tarifen har det ikke fundet noget Punkt, der er mere retfærdigt end det, som bestemmer Godtgørelse for slet Manuskript og uforskyldt Korrektur. De tydske Principaler glæde sig derfor over, at de have faaet tilvejebragt en retfærdig Ordning med Sætterne i denne Sag; — men hvad gør de danske Principaler? Har nogen af dem nogensinde udbetalt en rød Skilling i Godtgørelse for slet Manuskript? Modsætte de sig ikke med Hænder og Fødder den Ordning, at en Trykkerikorrektur indføres, saa at Sætterens Fejl kunne skilles fra Forfatterens? Derimod vise de paa Sætterens Bekostning lige overfor Autor et urimeligt og utidigt Galanteri, hvorved den rette Agtelse for Sætterens Virksomhed stundom tilsidesættes. Beklager Sætteren sig over det halvfærdige, sjuskede Manuskrift, lyder Svaret fra Principalen eller Faktoren: „De maa se at finde ud af det, som De bedst kan" — det skal jo sættes." Er han utilfreds med dette Svar og fordrister sig til at forlange Godtgørelse for Tidsspild og Ydelsen af Evner, kunde man snart tro, at Vedkommende ikke rigtig var ved sine fem, saa selvfølgelig staar det i en dansk Principals Bevidsthed, at Sætteren uden Knurren har at sætte efter det Manuskript, der bydes ham. Og naar saa Sætteren forlanger Godtgørelse for den uforskyldte Korrektur efter et slet Manuskript, en Korrektur, som Principalen eller Faktoren selv har trukket paa Skuldrene af, men dog af pure Galantitet modtaget uden Indsigelse, saa faar han meget ofte det Svar: „Aa, det er ikke Noget at tale om; det er jo forresten Deres egne Fejl, og dem forlanger De Godtgørelse for? — nej, det kan jeg ikke indlade mig paa." — En Ordning af den her omhandlede Sag er et af vor Sættertarifs vigtigste — om ikke mest vigtige — Punkt, og alle andre Principaler end just de danske (her bør vi undtage Ferslew) finde det baade tidssvarende og retfærdigt, at slige mislige Forhold fjernes. Er det nu ikke tilgiveligt, at Typograferne blive utaalmodige, at det krænker dem mer eller mindre dybt, naar man modsætter sig Fordringer, hvis Beretigelse man ikke formaar at svække med Grunde, hvori der er Spor af Fornuft? Er det ikke tilgiveligt, at Utilfredsheden tiltager og Bitterheden faar Raaderum hos Typograferne, naar de vedblivende møde den sejgeste Halvstarrighed? Et trøster dog, og det er, at de bestaaende Forhold kunne ikke vedvare, saa unaturlige ere de. Hvis Principalerne i deres forestaaende Konference derfor kunde faa i Sinde at indføre Tarifens §§ 17 og 18, saa meget desto bedre!

Korrespondance.

Fra Norge. Kristiania, den 21de Januar. (Af et Brev fra en dansk Kollega.) ... Om „Skruen" skal jeg ikke udtale mig, men med et Par Ord skal jeg lade Dem vide, at vi her oppe, som vi havde lovet, heller ikke sadde med Hænderne i Skødet. Som vi havde gjort i lang Tid, gik vi en Dag og ventede paa, at der vilde vise sig Noget, og pludselig saa vi i en Avis et Telegram, hvorefter Rigsdagstrykkeriets Sættere havde nedlagt Arbejdet og „Dagbladenes Sættere vilde følge Eksemplet". Dette sidste vilde i alt Fald jeg ikke rigtig tro paa. Kort efter cirkulerede R. P. Jensens Telegram til Foreningens Formand her. I den Anledning indvarslede denne en overordenlig Generalforsamling til om Lørdagen, hvorved vi Danske naturligvis vare til Stede. I Telegrammet var lovet yderligere Underretning i et Brev, men dette var imidlertid endnu ikke ankommet, og paa Spørgsmaal til de tilstedeværende Danske, om ikke Nogen af dem kunde give nogle Oplysninger, tog En af os Ordet — det var jo for en god Sag — og gav de Forklaringer, han kunde, hvilke maatte indskrænke sig til, hvad der var gaaet forud for Rejsningen, da Ingen af os endnu havde hørt, Noget om selve „Skruen" fra Kollegerne hjemme.

Efter nogen Forhandling besluttede man derfor at afvente det Nærmere og at afsende et Sympati-Telegram. Stemningen angaaende Bevægelsen var i det Hele taget god, og jeg tror ganske sikert, at Kollegerne hjemme paa enhver Maade vilde være blevne kollegialt understøttede af Normændene. Vi tilstedeværende danske Typografer ved Generalforsamlingen bleve samme Aften enige om, at saasnart „Skruen" viste sig lidt mere alvorlig, vilde vi sende et saadant ugenligt Bidrag, som vi mente at kunne være bekendt ... Den paafølgende Lørdag oplevede vi her oppe et Svendegilde. Det gik saaledes til: Hen ad Fyraften opkørte paa et stort Bord i Sætterlokalet et forsvarligt Batteri, bestaaende af Smørrebrød, Vin, Bajerskøl, Trondhjem'er-Akvavit, Punsch og Cigarer, hvilket var bestemt til Typograferne; for „Gutterne" og „Jenterne" var en lignende Anretning gjort i Maskinstuen. Som Svar paa et Glas, der blev drukket paa Principalens Velgaaende, udtalte denne sig bl. A. med stor Tilfredshed om de Aar, han havde tilbragt i Danmark, og ønskede vort Land og Danskerne Held og Lykke, til hvilket Ønske vore norske Kolleger fornøjeligt sluttede sig. Den hyggelige og utvungne „Beskærelse" varede et Par Timers Tid, hvorefter de fleste af Personalet gik op i „Den typografiske Forening". Her blev der snart etableret et „Lag", og nu afløste alvorlige og gemytlige Taler, Deklamation, Sang og Skaaler hverandre. Da vi Danske netop havde modtaget Indbydelsen til „Typ.-Tid.", anbefalede vi den paa bedste Maade og bad Enhver virke for dens Udbredelse. (R. P. Jensen har nok skrevet til Formanden her om Tidenden, men endnu er der ikke gjort Noget for den.) ... I Lørdags var der Seksa i „Den typografiske Forening", og vi Danske havde givet temmelig talrigt Møde. Der blev holdt mange Taler: for Nordens typografiske Foreninger, for Standen, for Danmark og de Danske osv. I Anledning af denne sidste Skaal tog Wm. Petersen Ordet og takkede for den Imødekommenhed og Velvilje, der af de norske Kolleger vistes de danske, der opholde sig her oppe; han sluttede med et Leve for gamle Norge. Sange, Taler og humoristiske Foredrag afvekslede Slag i Slag, og vi vare samlede længe efter Midnat; — der blev, som R. P. J. en Gang sagde, nedlagt en Del Frø. I den ene Sang hed det:

Kunstens Sønner sammenholdes
ved hvers Kærlighed,
og da intet Ondt forvoldes,
naar man det kun veed.
Kraften vi tilsammen danner
under et Symbol:
Kolegialitetens Banner! —
Dette er vor Sol.

Nehm havde skrevet en Sang, og i den forekom følgende Vers:

Vær velkommen Alle, som med os i Dag
gøre fælles Sag
til et muntert Lag!
Vær velkommen hver en vældig „Kunstner-Svend",
vær velkommen, Broder, Ven!
For alt Sætteri,
for alt „Pilleri"
og „Opstikkeri"
og alt „Fiskeri",
for tre, fire Korrekturer og „Svineri"
vi i Aften helt er fri.

... Hr. Bogtrykker Jensen har nok skrevet efter en Del danske Sættere — mon han faar nogle? Jeg vil dog raade Enhver til at betænke sig, inden han tager herop; en Indførsel en masse vilde vistnok heller ikke blive vel set — og er det underligt? Imidlertid kunne vi Danske dog ikke sige Andet, end at vi have mødt megen Forekommenhed af vore Kolleger her oppe. En Ting, som absolut maa ægrge enhver fremmed Typograf, er Lærlingernes ugenerte og irriterende Opførsel, der for det Meste minder om Ordet „Laban". Faar en Lærdreng eller overhoved en Dreng en nok saa vel fortjent og længe tilgodehavende Lussing, kan han klage til Politiet, og i saa Tilfælde faar da Tugtemesteren en temmelig høj Mulkt. Som Følge deraf kan det ikke nytte at ville irettesætte en Lærling; man maa ikke gøre ham Noget, og derfor leer han bare ad En. Hvilket Fond af Dygtighed, Intelligens og Beskedenhed en saadan „Gut" i Almindelighed tilegner sig i sin Læretid, kan man nok tænke sig. Men det er tvivlsomt, at dette Forhold nogensinde bliver anderledes. Trykkeriforholdene ere forresten bedre her end i Danmark, og kunde man ellers i alt Andet finde sig tilrette, blev man her nok. ... Som Slutning paa mit Brev vil jeg af Hjertet ønske, at Hr. Kancelliraad Schultz ret snart vil indløse sin „Paragraf 5"!

Særlige Meddelelser.

— I den Udsigt over „Den typografiske Forenings" Virksomhed og Tilstand i det forløbne Halvaar, som Formanden gav ved Generalforsamlingen i Tirsdags, bemærkede han bl. A., at det var en Æressag for Typograferne at hævde Tarifens Bestemmelser og søge dem gennemført, saa meget mere, som Begyndelsen allerede var gjort. Ikke et eneste Øjeblik maa Foreningen glemme sin Opgave i denne Henseende. Foreløbig maatte Typograferne naturligvis afvente det Resultat, som Principalerne i deres forestaaende Konference ville komme til, og han troede dem i alt Fald i Besiddelse af saa megen Klogskab, at de nu ville gøre Typografernes Tarif-Udkast til Genstand for den alvorligste Overvejelse. Han tog Anledning til at drage den Anke frem, som var fremsat mod Udvalgets Virksomhed, at der af Udvalget var givet Principalerne en for kort Frist til Overvejelse af Udkastet, forinden Sammenkomsten med Typografernes Delegerede skulde finde Sted. Han erkendte, at denne Anke ikke var uden Berettigelse, men efter at Principalerne havde afvist Typograferne i en Skrivelse med et søgt og just ikke korrekt Indhold, betragtede han den kun som et intetsigende Paaskud. Endvidere oplyste han, at Udvalget var blevet enigt om at vedblive sin Bestaaen, og den paa Generalforsamlingens Dagsorden opførte Indstilling om dets Opløsning vilde derfor blive tagen tilbage.

— Søndag den 1ste Februar fejrede Typografernes Sangforening sin 28de Aarsfest med Koncert og Bal i Lokalerne paa Østergade Nr. 15. Koncerten begyndte Kl. 7 og var forbi omtrent Kl. 10. Der er vist kun faa eller ingen Sangforeninger, der kunne glæde sig til en saa fortrinlig Assistance ved deres Koncerter som Typograferne. Hr. Joachim Andersen udførte fortræffeligt et Par Solo-Numere for Fløjte; Hr. Faaborg oplæste to—tre Smaating under ideligt Bifald; Hr. Alb. Meyers smukke Tenor lød fortrinligt, og Fru Stendrup spillede nydeligt Heibergs „Emilies Hjertebanken". Men især paa Dhrr. forværende Typografer, Skuespiller Albrecht ved Kasino og G. Smith ved det kongl. Teater, mente Typograferne sig berettiget til at trække Veksler; Hr. Albrecht slap ikke fri for Fremkaldelse og for at synge sine Romancer da capo, og Hr. Smith kunde ikke blive færdig, før han havde sunget „Lasse og Masse". Om det saa var Sangernes Dirigent, Hr. Th. Madsen, saa turde han give sig i Lag med at oplæse en af H. C. Andersens Eventyr og skilte sig virkelig ypperlig derved. At Sangerne udførte Koncertens øvrige Program paaskønnelsesværdigt, havde man forresten Ret til at vente. — Kl. 10½ gik man til Bords, og nu bød Hr. Lind, Medlem af Bestyrelsen, Foreningens Medlemmer og deres Damer Velkommen, hvorefter Hr. Auener udpegedes til at lede Talerne. Efter at en Sang af Vilh. T. var afsungen, talte Hr. Mohr for Foreningen og mindede med Rette om de Erindringer, der mer eller mindre knyttede Alle til den. Sangen for Kvinden var af C. L., og i et beaandet Foredrag udbragte Hr. Fred. Olsen Kvindens Skaal. Hr. Lind takkede paa hele Foreningens Vegne for den fortrinlige Assistance og særlig henvendte han sin Tak til Hr. Smith, som denne Aften for 25de Gang havde assisteret ved Sangforeningens Koncerter. Hr. Smith turde paa alle de Assisterendes Vegne tilsige, at de gerne ville komme igen hvert Aar, og for sit eget Vedkommende vilde han ønske, at det endnu mange Gange maatte blive ham forundt at glæde sine forværende Kolleger med „Lasse og Masse". Hr. Ludv. Jørgensen mindede om den ene af Sangforeningens Stiftere, afdøde L. Abrahamsen; Hr. Fibecker udbragte en Skaal for Dirigenten, Hr. Th. Madsen, hvorfor denne takkede i et humoristisk Foredrag, og Hr. Mohr sluttede Talernes Række med et Leve for Bestyrelsen. Derefter spillede Musiken op, og efter at der var dandset en halvanden Times Tid, samledes man ved Punschebollen, hvor Skaalerne igen fulgte Slag i Slag: for Sangforeningen og den gode Aand af Hr. Auener; for Foreningens Medstifter, Hr. Thisted, der første Gang var fraværende ved Aarsfesten, men Grunden var Sygdom, af Hr. Bogtrykker Valentin; for Sangenes Digtere, særlig det bekendte Firma Vilh. T., af Joseph Lassøe; for Æresmedlemmerne af Hr. Mohr, der i sin Skaal lagde en Pointe ind til Fordel for Damerne, hvem Dandsens Glæder vinkede. Hr. Mohrs Antydning blev taget til Følge, og med Liv og Lyst fortsattes Ballet til Klokken var fem. Den nidkære Bestyrelse havde i Et og Alt Ære af den smukke og vellykkede Fest.

— „Den typografiske Forening" agter ligesom i Fjor at foranstalte en Maskerade, hvis mulige Overskud tilfalder Biblioteket, og den er foreløbig bestemt til Afholdelse den 23de d. M. i Hr. Vincents Lokale paa Gammelholm. Hvis vi ere rigtig underrettede, kan det ventes, at Nr. 2 af „Den veltalende Cicero-Gevirt" vil se Dagslyset. Listerne gaa rundt til Paategning i Trykkerierne i disse Dage.

Typografernes Sangforening.

Lørdag d. 7. Februar, Kl. 9½, afholdes den halvaarlige ordinære Generalforsamling i Foreningens Lokale (Farvergade 4, Stuen), hvor følgende Sager blive at forhandle:

1) Kassereren forelægger Aarsregnskabet.
2) Forslag fra Bestyrelsen: Forandring af Maaden, hvorpaa Bestyrelsens Meddelelser til Medlemmerne finde Sted.
3) Forespørgsel om, at der i Aar skal afholdes en Koncert til Fordel for Stiftelsens Fribeboere.
4) Valg af en Bestyrer og en Kasserer i Stedet for Dhrr. Christensen og Jacobsen, der fratræde efter Tur.

Bestyrelsen.

Den typografiske Forening.

Den Tirsdag den 3dje Februar afholdte ordenlige Generalforsamling gav følgende Resultat:

Efter at Formanden havde givet den lovbefalede Udsigt over Foreningens Virksomhed og Tilstand i det forløbne Halvaar, godkendte Forsamlingen enstemmig og uden Forhandling det reviderede Regnskab.

Til Valget paa Bestyrelse var der afgivet 108 gyldige Stemmesedler. Valgte bleve:

R. P. Jensen, Formand (105 St.),
L. D. Berg, Kasserer (108 St.),
V. Grøndahl (92 St.),
F. Stahrenberg (83 St.) og
P. Jeppesen (77 St.).

Den valgte Bestyrelse har modtaget Valget.

Den under Punkt 6 gjorte Indstilling tog Formanden for det nedsatte Udvalg tilbage.

Forslaget under Punkt 7 forkastedes med alle Stemmer mod 3.

De øvrige to Forhandlingsgenstande (Punkt 4 og 5), der gaa ud paa Lovforandringer, udgik af Dagsordenen, da det fornødne Antal Medlemmer til at tage Beslutning om dem ikke var mødt (der udfordres i saa Tilfælde et Votum af en Ottendedel af Medlemstallet (44), medens kun 37 Medlemmer vare til Stede).

Bestyrelsen.

Redigeret af R. P. Jensen. — Trykt hos J. Henriksen.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr. 25 Øre sjerdingaarlig.

Kundgørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 7. København, den 13. Februar. 1874.

Associationens Vigtighed.

Det er en ubestridelig Kendsgerning, at Associationen er den vigtigste Løftestang, ved hvis Hjælp de forskellige Samfundsklasser ere i Stand til at hæve saavel deres aandelige som materielle Tarv til den Højde, som de tro at have et vel berettiget Krav paa, og derfor er Foreningsfriheden en af den fri Forfatnings Goder, som man under ingen Omstændigheder bør kaste Brag paa. Siden Absolutismens Fald i Europa (1848) har det ogsaa vist sig, at man forstaar at vurdere denne konstitutionelle Perle, og til Trods for den i flere Lande senere opdukkende Reaktions Bestræbelser for at udrive denne af Frihedsbuketten og at indsætte en falsk i Stedet for, i det Mindste for Arbejdernes Vedkommende, saa er det dog kun for en Del lykkedes at fordunkle den ved Skyggen af nogle tvingende Forholdsregler; men dens alt gennemtrængende Glands fra dens første Bestaaen, der som ved et Trylleslag vækkede den saa længe i Mørket famlende Arbejderklasse til nyt Liv og Selvbevidsthed, har allerede tilfulde belyst det Maal, hvorefter Arbejderne bør stræbe, og som de under ingen Omstændigheder maa afholde sig fra at forfølge, trods de Hindringer, Egoisme og Lunkenhed maatte berede dem.

Den nyeste Tids Begivenheder i den typografiske Verden, saavel i Udlandet som i København, maa i enhver Henseende have givet os Bevist i Hænde for, hvor vigtigt det er, at vi ikke tabe det til Hævdelsen af vor Stand os givne lovlige Middel, Foreningsfriheden, af Syne. Naar Principalerne derfor ivre mod vore Bestræbelser, mod vor Organisation, maa vi holde sammen og stares om vort Banner, til hvis Forsvar vi til enhver Tid skulle være beredt, og der kan da ingen Tvivl være om, at vi m a a sejre i de Kampe, som vi mulig have at bestaa for at opnaa de beskedne Fordringer, som vi have opstillet i vort Program, og som desværre en Del Principaler, enten af falsk Undseelse og i den Mening, at de ere blevne terroriserede, eller opfyldte af Uvilje mod vor Organisation, have nægtet at tilstaa os, medens de paa samme Tid selv benytte Associationens Vej for at fremme deres eget Tarv.

Den store og haardnakkede Kamp, der i Fjor førtes mellem de tydske Principaler og Typograf-Forbundet (Buchdrucker-Verband), har i enhver Henseende vist os, hvilken Modstand en god Organisation er i Stand til at yde, og naar man ser hen til, hvilke uhyre Midler de tydske Principaler anvendte for at sprænge det saa forhadte Typograf-Forbund, saa var Resultatet af deres coup de main alt andet end heldigt; de lede et fuldstændigt Skibbrud, og det Fartøj, der saa rigt udrustet skulde knuse Typograf-Forbundets saakaldte Terrorisme, knustes selv mod en jernfast Organisations Klipper. Den ene Principal efter den anden maatte kapitulere, anerkende Forbundet, underhandle med dets Præsidium og antage den af dette opstillede Normal-Tarif med kun meget faa Modifikationer. Alle disse Kalamiteter kunde de have sparet sig ved at indgaa paa den ikke betydelige Tarif-Forhøjelse, som Leipziger-Typograferne forinden havde forelagt deres Principaler. Men nej, det var for Meget! Hellere en Krig mod hele det store tydske Forbundslegeme! Dog — trods alle Forsøg paa Legemets Lemlæstelse, opnaaede de kun at løsrive en ringe Del Lemmer, der ikke tog det saa nøje med, at man gjorde et saa uhørt Indgreb i deres personlige Frihed ved at formene dem Retten til Association, hvad Loven tilsteder ethvert uplettet Medlem af Samfundet. Med disse „Bedresindede", som Principalerne kaldte dem, var man dog ikke i Stand til at dække det store Behov af Arbejdskraft, og Forbundsmedlemmerne „toges til Naade" igen af de fleste Principaler, dog ikke uden en Del Drillerier; ja mangen en af dem kunde ikke undlade at give sin Ærgrelse Luft ved en smaalig Hævn over saadanne Typografer, der i enhver Henseende havde handlet som Mænd. Dette var Alt, hvad de tydske Principaler have høstet af deres uberettigede Forstyrrelse af Freden, og det kan næppe antages, at de endnu en Gang ville forsøge et saadant coup de main, som de i Fjor den 8de Marts satte i Scene.

Vi tro ikke og ønske ejheller, at det nogensinde vil komme saa vidt i Danmark; men vi tro dog af de anførte Begivenheder at burde tage Anledning til at lægge enhver af vore Kolleger

paa Hjerte, at de interessere sig varmt for den typografiske Associations Fremme, først og fremmest i Kjøbenhavn. I Stedet for Tvedragt og Søndersplittelse maa Enighed og Samdrægtighed fæste Bo. Vi bør samles for at diskutere om vore Forhold, og de Mangler, under hvis Tryk vi have maattet savne saa Meget, maa bortryddes; endvidere bør vi til enhver Tid, naar Nødvendigheden kræver det, sætte os i Underhandling med Principalerne om Tilstaaelsen af vore beskedne og vel berettigede Fordringer, men vi maa ved en decideret Holdning bibringe dem den Overbevisning, at vi ere Mænd, og da vil det vel heller ikke fejle, at Resultatet bliver tilfredsstillende for begge Parter.

Tillige benytte vi Lejligheden til at give vore Kolleger i Provindserne et Vink om, at de ikke alene fæste deres Opmærksomhed paa vor Association i Hovedstaden, men at de ogsaa prøve deres egne Forhold — ti med disse ser det paa mange Steder saare kummerligt ud. I de større Kjøbstæder skulde man ved periodiske Sammenkomster, ikke for sjeldent, lægge Spiren til et Foreningsliv, og ved Oprettelsen af Syge-, Rejse- og andre Understøttelseskasser søge at drage de i Smaakjøbstæderne beskæftigede Typografer til sig, men forinden anmode vi samtlige Kolleger i Provindserne om at støtte vore Bestræbelser for at hævde vor Stand og tilbagevise ethvert Attentat, der rettes mod dens hæderlige Bestaaen. Vi anmode dem om ved flittig Korrespondance at sætte os i Kendskab til de ikke ubetydelige Mangler i vore provindsielle Bogtrykkeri-Forhold; ti nu have vi et Organ, og gennem dette bør vi Alle saameget som muligt tale til Almenheden, og saaledes ufortrødent gøre Forarbejderne til det Værk, der kan lede os til vort Maal: Oplysning og Intelligents samt en materiel Bedrestilling. Dette Værk er en almindelig dansk Typograf-Association, hvis heldbringende Frugter vi i en senere Artikel skulle belyse.

Særlige Meddelelser.

— Typografernes Sangforening afholdt i Lørdags Aftes sin halvaarlige Generalforsamling. Det fremlagte Regnskab viste, at Foreningen nu ejer en Kapital af 815 Rd. 64 Sk. I Aarets Løb er indmeldt 32 Medlemmer, udmeldt 24 og udslettet med Restance 15. Det nuværende Medlemstal er 109. Et Forslag fra Bestyrelsen om Forandring af Maaden, hvorpaa Bestyrelsens Meddelelser til Medlemmerne finde Sted, billigedes saaledes, at det er overladt Bestyrelsen at ordne denne Sag administrativt med „Typ.-Tid."s Udgiver. Efter at det dernæst var vedtaget at udsætte den sædvanlige aarlige Koncert til Fordel for Stiftelsens Fribeboere til Efteraaret, grundet paa Foreningens Deltagelse i de kjøbenhavnske Sangforeningers forestaaende Besøg i Jylland, genvalgtes enstemmig de to efter Tur fratrædende Medlemmer af Bestyrelsen, saa at denne fremdeles bestaar af Dhrr. R. Jakobsen (Kasserer), Alb. Christensen og Lind.

— „Correspondent" indeholder i et Par af sine Numre for Januar en Korrespondance fra Kjøbenhavn, hvoraf vi skulle meddele nogle Brudstykker. Der fremsættes her i Besværligheden ved at samle de adspredte typografiske Elementer i Provindserne, og hvis dette skal naas, mener Korrespondenten, at „Kasserne" bør udvides ogsaa til Provindserne, eller at Oprettelsen af en Sygekasse for disse bliver nødvendig, da Provinds-Typograferne ellers i Sygdomstilfælde eller andet Uheld enten ere hjemfaldne til Principalernes Naade eller maa ligge det Offenlige til Byrde. Imidlertid fremhæver Korrespondenten, at til Opnaaelsen heraf er et Organ for Typograferne først og fremmest nødvendigt, da „Skandinavisk Bogtrykkertidende" ingenlunde taler Typografernes Sag og tilmed bliver redigeret af en „Ikke-Fagkyndig". Korrespondenten beklager, at „der som Følge af den „internationale" Bevægelse har dannet sig et Parti blandt Typograferne, „de Gamle", som bevogte ethvert Skridt af Bestyrelsen og ved enhver Lejlighed opkaste det Spørgsmaal, om man ikke ved „det" eller „det" kan blive udlagt som „Internationalister" — en Ængstelighed, der har til Følge, at det kun gaar langsomt fremad". Endvidere omtaler han Rejseunderstøttelsens Ordning i Kjøbenhavn, hvorved han bemærker, at „Den typografiske Forening" har søgt at bøde paa „Kassernes" lidet tidssvarende Ordning i saa Henseende, idet Formanden for „Den typografiske Forening" nu har Ret til at anvise enhver Typograf, der kan ligitimere sig som saadan, en Understøttelse af i det Mindste 2 Rd., naar „Kasserne" nægter den, fordi Vedkommende ikke er i Besiddelse af Pas eller Vandrebog, og at man til Gengæld herfor ønsker, at Kollegerne i Tyskland ikke udbetaler Rejseunderstøttelse til en dansk Typograf, med mindre han medbringer Bevis fra „Den typografiske Forening" i Kjøbenhavn. Sidst giver Korrespondenten en Skildring af den sidste Tids Begivenheder og slutter saaledes: „Den 15de Decbr. var Strejken endt, efter at Kancelliraad Schultz ikke blot havde givet efter, men ogsaa paataget sig at bestemme de øvrige Principaler til at akceptere Typografernes Fordringer". Se, det er nu denne Kollegas Opfattelse af Kancelliraadens Skrivelse!

— Efter en Meddelelse, der i Slutningen af forrige Uge har været at læse i de kjøbenhavnske Dagblade, aabner Hr. Kr. Larsen til 1ste Maj 1874 et Bogtrykkeri, hvorved han udelukkende vil benytte kvindelige Lærlinge. Læretiden er 4 Aar, og Betingelserne ere ganske de samme, som tilbydes de mandlige Lærlinge i andre Officiner. Begæringer om Antagelse som Lærling ved ovennævnte Trykkeri, stilede til „Dansk Kvindesamfunds Styrelse", indsendes til Frøken C. Testman, Larsbjørnstræde Nr. 7. — Det er ikke første Gang, at der er gjort Forsøg paa at uddanne Kvinder til Sættere. Efter den typografiske Bevægelse i 1848 blev der, som Mange vistnok

endnu erindre, i et af Hovedstadens Bogtrykkerier antaget kvindelige Lærlinge, men dette Projekt viste sig snart upraktisk og maatte opgives en kort Tid efter dets Iværksættelse. Om denne Hr. Larsen er Fagmand, ved vi ikke — i al Fald kende vi ham ikke —, men hvem eller hvad han end er, saa er Foretagendet fra hans Side utvivlsomt ikke Andet end en Spekulation, som bliver noget formildet derved, at den er sat i Forbindelse med Kvindesamfundet. Typograferne finde det naturligvis i sin Orden, at Kvinden faar Anvendelse i saadanne Livsstillinger, hvortil hun er egnet, men søger man ved at anbringe Kvinden som Sætter at skabe en billig Arbejdskraft til at konkurrere med Mandens, da bliver det fordømmeligt fra Typografernes Side og kun til liden Baade for de paagældende Kvinder selv. Kvindesamfundets Bestyrelse burde betænke sig, inden det iværksætter sin Plan; den fremkalder herved et Stridspunkt mere i de typografiske Arbejdsforhold, og saa længe disse ikke ere tarifmæssig ordnede, fordre Typografernes Interesser, at slige Indretninger modtages med Mistænksomhed, og at der efter Omstændighederne tages de fornødne Forholdsregler.

— Hr. Bogtrykker V. M. Herdahl, Udgiver af „Herdahls Børnetidende", der for kort Tid siden erholdt den danske Fortjenstmedaille i Guld, er bleven hædret af den svenske Konge med Medaillen Litteris et artibus.

— Den 1ste d. M. afgik ved Døden forværende Literat Christian Daniel Krag i Roskilde. Han var en Dreng fra Opfostringshuset, som forgæves forsøgte at blive Læge, men derimod blev Forfatter til en Mængde Romaner og Fortællinger, der ere fulde af Sværmeri og følsomme Elskovshistorier. Hans Skrifter udgøre endnu en fast Del af Lejebibliotekerne. Den Afdøde havde en Tid været i Bogtrykkære.

Forskelligt.

— Flere af Dagbladene meddelte for nogle Dage siden, at der var opstaaet en Differents mellem Principalen og Sætterne i det Möserske Bogtrykkeri i Berlin, der besørger Rigsdagens Arbejder. Denne Differents førte til en Forespørgsel i Rigsdagen. Forespørgeren anførte, at Ugelønnen for Sætterne var 17—20—30 Thlr. om Ugen, og at de nu forlangte 7½ Thlr. for et Arbejde, som Hr. Möser har paataget sig at udføre for 1¾ Thlr. Taleren vilde have Formanden til at afvise slige uberettigede Fordringer, men denne svarede ham, at Rigsdagen ikke havde med Sætterne at gøre, men alene med Hr. Möser. Efter hvad „Correspondent" vil vide, hører Hr. Möser til de af Berlins Principaler, der give den mindste Betaling for Arbejdet, og det er derfor intet Under, at han kommer i Strid baade med Tarifen og Sætterne. — Denne Meddelelse bringer os til at tænke paa det danske Rigsdagstrykkeris Sættere, og vi kunne da ikke nægte for os selv, at det dog i Grunden er nogle „skikkelige" Folk, disse Rigsdags-Sættere. I Berlin er man ikke tilfreds med 17—20—30 Thlr. preuss. om Ugen, men her i København, ovre paa Kristiansborg Slot, „stikker man paa" efter bedste Evne og til en hvilken som helst Tid for 3—4—5 Rd. dansk om Ugen!

— Hvorledes man i Tydskland paa alle mulige Maader søger at modarbejde Typograf-Forbundet, ses af en Notits fra Magdeburg i „Corresp.". De derværende Principaler have for „de i deres Trykkerier arbejdende Typografer" stiftet en Kasse, hvoraf de i Sygdomstilfælde erholde 10 Sgr. pr. Dag, i Tilfælde af Arbejdsudygtighed 1 Thlr. pr. Uge, og deres Enker faa hver 12 Thaler om Aaret — uden at der forlanges noget Bidrag af Typograferne. Dette er nu en meget smuk Indretning af Principalerne, men den lider af den Skavank, at disse til Gengæld fordre en skriftlig Tilstaaelse til Kassen om, at de forpligte sig til ikke at være Medlem af eller støtte Forbundet, saa længe de arbejde i et af de paagældende Trykkerier; ti i modsat Fald skal den mulig erholdte Understøttelse betragtes som et Laan og kan forlanges tilbagebetalt naar som helst og paa hvilket Sted Vedkommende end maatte opholde sig, selv ved Rettens Hjælp.

— Den østrigske Principalforening har under Medvirkning af Faktorforeningen skabt nogle Kassestatuter for de „Uafhængige", d. v. s. saadanne Typografer, der ikke slutte sig til nogen anden Forening, hvilke Statuter indeholde nogle ret interessante Bestemmelser. Til Ekspl.: En Udvidelse af Foreningens Formaal kan kun ske ved en enstemmig Beslutning af Generalforsamlingen. De i Foreningen indtrædende Typografer maa ikke tilhøre nogen anden typografisk Understøttelsesforening (en Bestemmelse, som kun kan være til Gavn for de øvrige Kasser, hvad „Gründerne" rimeligvis ikke har tænkt sig). Den, der enten ved det ene eller det andet Forslag angriber Foreningens Selvstændighed eller tilstræber Foreningens Sammensmeltning med en anden Forening, har straks tabt sin Medlemsret, og en Forandring af denne Bestemmelse fordrer ligeledes en Generalforsamlings enstemmige Beslutning (noget aldeles Nyt i Kasselovgivningen). Til Udvalget vælge Principalerne 6 og Typograferne 6 Medlemmer (se, det er Lighed!) — „Corresp." bemærker ironisk hertil, at de Herrer formodentlig intet Mindre tilsigte end at sprænge Foreningen for Nedrepstrigs Typografer og Skriftstøbere, men Bladet tror dog ikke, at Wiener Kollegerne ville lade sig fange med Limpinde.

— Til „Köln. Ztg." skrives fra Elberfeld: Hovedgevinsten i Kölner Dombygnings-Lotteriet til Beløb af 25000 Thlr. er falden i Hr. Sam. Lucas's Kollektion der paa Stedet. Den lykkelige Vindende er en Sætterlærling i Hr. Sam. Lucas's Bogtrykkeri. Principalen Kollektør, Lærlingen Spiller — ogsaa et „patriarkalsk" Forhold.

— Municipiet i Neapel har besluttet uden Erstatning at overlade en Gejstlig et Lokale til Oplæring af Bogtrykkerlærlinge. To saadanne „Anstalter" have allerede i længere Tid bestaaet i Neapel, og de derværende Kollegerj, saa vel som Bogtrykkerforeningen, have derfor protesteret imod Municipiets Beslutning, og opfordret Italiens øvrige Foreninger til at slutte sig til denne Protest.

Af den sidste Generalforsamling i „Den typografiske Forening" har „Socialisten" for den 5te d. M. givet et af „E. H." undertegnet Referat, der virkelig er usædvanlig „frit" affattet, hvorfor jeg skal tillade mig et Par Rettelser.

Jeg nævnede ganske vist Ønskeligheden af en større Intelligens hos Typograferne, men ikke i den Sammenhæng med Münchener-Korrespondancen, som Referenten fremstiller; ti, hvis han vil gøre sig den Ulejlighed at sammenligne Korrespondancen med Referatet, indser han let, at han maa have refereret fejl. — Den ærede Referent behager at lade en af Forslagsstillerne give mig „en skarp Irrettesættelse", fordi jeg ikke skulde kunne følge med Fagforeningerne, saa længe de ikke opgave de „Pioste Principer", og han udæfter mig endog til ab „Offenlighedens Vej" at forklare „Pios Principer", da han, hvis jeg ikke efterkommer Udæfningen, „tror at have konstateret min Uvidenhed om Arbejdersagens hele Forhold". Jeg har nu været for tykhudet til at mærke Noget til „Irrettesættelsen", og Udtrykket „Pios Principer" har jeg slet ikke brugt, men derimod vel Udtrykket „Pios System", hvilket dog er noget helt Andet, naar det bliver fremsat i den rette Sammenhæng. Efter at jeg saaledes har gjort Hr. Referenten opmærksom paa hans Fejltagelse, vil han sikert fritage mig for enhver „Forklaring", der baade af det ene og det andet Udtryk er overflødig. I modsat Fald kunde jeg let komme for Skade og „konstatere" den ærede Referents „Uvidenhed". — Hvis det kan tilfredsstille Hr. Referenten, skal jeg meget gerne indrømme ham, at Arbejderne — og selvfølgelig ogsaa Typograferne — bør varetage deres politiske Interesser paa en virksom Maade, men i al Fald for Typografernes Vedkommende kan dette lade sig gøre uden at sende Delegerede til „Arbejdernes Centralbestyrelse" —; denne og Fagforeningerne ere vist endnu ikke rigtig paa det Rene med sig selv i politisk Henseende.

R. P. Jensen

Typografernes Sangforening.

D'Hrr. Sangere ville behage at give talrigt Møde førstkommende Lørdag for at begynde Indøvelsen af Programmet til den jydske Sangfest. Da Sangene ville blive benyttede ved den berammede Koncert i Foreningen til Efteraaret, er det nødvendigt, at alle Sangerne give Møde, selv om de ikke have tegnet sig til Sangfesten.

Nye Medlemmer kunne optages.

Bestyrelsen.

Den typografiske Forening.

Lørdag den 14de Februar, Aften Kl. 9, afholdes en overordenlig Generalforsamling i Hr. Restavratør Nærums Lokale, St. Købmagergade 52, 1ste Sal.

Dagsorden:

1) Forslag af Bestyrelsen og Repræsentantskabet:
   a. § 17, 3dje og 4de Linie: „udsendte Løbesedler" forandres til: „Kundgørelser i „Typograf-Tidende"."
   b. § 22: De to sidste Linier udgaa.
   c. Foreningen betaler „Typograf-Tidendes" Udgiver 25 Rd. halvaarlig, hvorimod han forpligter sig til at optage Foreningens Kundgørelser, Regnskab, Medlemsliste osv. uden anden Betaling. Desuden forpligter Udgiveren sig til at indgaa paa saadanne Kontraktsforhold med Foreningen, at han ikke kan overdrage eller afhænde Bladet til nogen Anden end denne, men at han, saasnart han ophører med at være dets Udgiver eller Redaktør, har at overlevere det uden Vederlag til „Den typografiske Forenings" Bestyrelse.
2) Af Bestyrelsen:

   Forslag til Oprettelse af et Reservefond.

I Henhold til Lovenes § 25 tages Beslutning, uanset de mødende Medlemmers Tal.

Den 6te Februar 1874.

Bestyrelsen.

Typografiske Kundgørelser.

Typografisk Engagerings-Kontor.

I Forbindelse med Udgivelsen af nærværende Tidende oprettes i „den typografiske Forening" et Engagerings-Kontor, hvor de Typografer, der ønske Plads, kunne henvende sig, og hvor Principalerne ligeledes kunne erholde pladssøgende Typografer. Foreningens Formand, Typograf R. P. Jensen, Fortunstræde Nr. 4, Stuen, besørger det Fornødne. Provinds-Kollegerne anmodes om at give deres Breve denne Adresse. — Kundgørelser, der angaa Pladser, indrykkes for Typografernes Vedkommende i „Typograf-Tidende" for halv Pris.

En Sætter

kan faa en fast Plads i Zahles Bogtrykkeri, Amtstuegaarden, Ringsted. Betalingen er efter Alfabetberegningen med 13 Sk. pr. Tusind.

En eller to Sættere

kunne faa stadige Pladser i København. Man henvender sig til Engagerings-kontoret.

Haandpresse.

En brugt, men god Jern-Haandpresse ønskes til Købs. Billet, mrkt. Nr. 1, bedes indlagt paa dette Blads Kontor.

Til Maskeraden

udlejes

Dame- og **Herredragter** samt **Silkedominoer**, meget elegante.

Bestillinger paa ny Dragter modtages.

Min Garderobe er til Stede i Vincents Lokaler Maskeradeaftenen.

C. M. HENRICHSEN'S
Maskeradegarderobe,
Nikolaigade Nr. 7.

En Sætter ønsker Kondition. Vedkommende anvises fra Engagerings-kontoret.

Redigeret af R. P. Jensen. — Trykt hos J. Henriksen.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr. 25 Øre fjerdingaarlig.

Kundgørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 8. København, den 20. Februar. 1874.

Korrespondance.

Fra Kiel har Kredsformanden for den slesvig-holsten-lauenborgske „Typografia", Hr. C. A. Kummer, under 8de d. M. tilstillet Formanden for „Den typografiske Forening" Nedenstaaende med Anmodning om at blive optaget som hans Program og som Indledning til fortsatte Bidrag fra hans Side til vort Blad. Vi efterkomme naturligvis vor Kollegas Ønske. Han skriver:

Ærede Hr. Kollega!

Efterretningen om, at vore Kolleger i Danmark nu ogsaa have begyndt at udgive en Fagtidende, have vi, Eders specielle Naboer, optaget med stor Glæde; ti derved have I ogsaa givet os Lejlighed til sammen med Eder at varetage vore fælles Interesser, og det tør antages, at vi derved ville blive knyttede nærmere sammen. Det er ikke blot ønskeligt, men ogsaa nødvendigt, at alle Standsfæller — uden Hensyn til Nationalitet — mere og mere forbinde sig med hinanden, hvad der er en Betingelse for Arbejdernes kosmopolitiske Solidaritet. For at naa til dette Maal, maa Arbejderklassen ved alle Midler og med alle Kræfter stræbe efter, at Samfundet indrømmer Arbejderen den Plads, som allerede Naturen har tildelt ham: at jævne Kløften mellem Fattigdom og Rigdom. Arbejderklassen maa gøre sin Indflydelse gældende i det Mindste i samme Grad som de andre Klasser. Og skal denne Indflydelse ikke være uden Følger, saa maa for Fremtiden Arbejderne kaste Alt over Bord, som ikke kan hjælpe, men blot skade ham, f. Eks. uden tvingende Nødvendighed at gøre „Skrue". Vil Arbejderen indtage og bevare den Plads, der tilkommer ham i det menneskelige Samfund, saa maa han søge at gøre Folk indlysende, at det gælder om at skaffe Arbejderne Sæde og Stemme i de lovgivende Forsamlinger og der forhandle paa en rolig og fornuftig, men bestemt Maade. Men hertil behøves ogsaa, at man mere og mere anstrænger sig for at skaffe sig Indflydelse gennem Pressen, der er tilgængelig for Alle, og derved virke belærende og bestemmende paa Folket. Derfor er det med stor Fornøjelse, at jeg hilser de danske Typografers Skridt til at indtræde som Fæller i Kampen. Maa Eders Foretagende derfor lykkes og vinde Bifald hos flere og flere Kolleger, og maa det blive Eder forundt med Kraft at arbejde for vor fælles Sag!

C. A. Kummer,
Kredsformand.

En Røst fra Jylland. Den 10de Februar. Naar man er opfostret i København og i en modnere Alder har fortøjet sig i en Provindsby, hvor den ene Dags Trivialitet afløser den anden Dags dito, saa gør det godt en Gang imellem at blive frisket op ved en Luftning fra den typografiske Horisont. Efter at være kommen ind i dette Provindsliv, gaar man snart saaledes op i Forretningerne — d. v. s. man tænker kun paa at faa Avisen „stablet op" —, at alt Andet, hvad man for Resten med Alvor kunde og burde tænke paa, er forsvindende lige over for den ansvarsfulde Stilling at være Provindsfætter, og hvad Under derfor, at Styrken, der leveres til Generalkommandoen i København, ofte fremtræder i en Skikkelse, der kun er til liden Ære for det typografiske Samfund.

Bevægelsen i Slutningen af forrige Aar satte dog lidt Liv i Provindsfialisterne — der var maaske Noget at vinde uden Udsigt til Resiko — det syntes ligesom at gaa op for dem, at der er Noget, der bør respekteres: deres Stands Rettigheder — men da Sagen endte med den Schultzske Erklæring, saa gaar det i det Hele taget siden den Tid i den gamle Døs, og det er kun undtagelsesvis, at et kraftigt Ord kan vække dem af deres Dvale.

Har „Den typografiske Forening" eller rettere dens Medlemmer — jeg forudsætter nemlig, at enhver Typograf, der fortjener at bære dette Navn, er Medlem af Foreningen — endnu ikke for det store Flertals Vedkommende faaet noget materielt Udbytte af Tariffpørgsmaalet, saa have de dog opnaaet at faa deres eget Organ, der, efter hvad jeg har hørt, baade redigeres, sættes og trykkes af Medlemmer af „Den typografiske Forening", og man tør vel saaledes med god Grund antage, at Bladet er et sandt Udtryk for, hvad der bevæger sig i den typografiske Verden. Et saadant Fagblad er en for Standen værdifuld Talsmand, naar det ledes med Omsigt, men løber derimod

Lidenskaben af med Fornuften, saa bliver Bladet skadeligt og fordømmeligt.

Eftersom jeg er en gammel Arbejder, der i en Række af Aar har fulgt den typografiske Udvikling, har jeg med Bekymring set, hvorledes Aanden er bleven mer og mer svækket, og Bevidstheden om Standens Værdighed mer og mer er hensygnet i en Dvale, og det er derfor med en dobbelt Glæde, at jeg har set et Organ træde i Skranken for om muligt at vække de typografiske Arbejdere til Bevidsthed om deres eget Jeg og fremkalde Tilliden hos dem selv til egen Kraft og Værd. Det er et stort og besværligt Arbejde, der herved lægges i Hænderne paa den Mand, som har stillet sig i Spidsen for dette Foretagende. Af de Numre, der ere komne hertil, skal jeg ikke kunne fælde nogen Dom over hans Arbejde, men saa Meget er imidlertid vist, at han viser en agtværdig Stræben efter at løse den Opgave, han — og sikkert Flere end han — har sat sig, og skønt jeg vel ikke i Et og Alt kan følge ham, saa maa jeg dog indrømme, at Bladets Fremkomst, ligesom den Aand, der i det Hele taget gaar igennem Bladet, absolut maa glæde enhver Typograf, der tænker lidt over sits Fags nuværende Tilstand og Fremtid. Nu gælder det om, at pleje og frede om denne Spire i den typografiske Jordbund.

Hvis det Gutenbergske Stamtræ ikke skal gaa helt ud, er der paa det saa mange vilde Skud og Udvækster, der trænge til at beskæres, at Redaktionen sikert med Taknemmelighed vil modtage Vink og Raad, der kunne styrke og bevare det. Som den værste Udvækst skal jeg nævne den Mængde Typografer, der blive opfostrede trindt om i Provindserne [1]). Der gives vist næppe noget Fag, hvori Lærlingerne i Provindserne blive saa stedmoderligt behandlede, som netop i Bogtrykfaget; de ere udelukkende henviste til Dag ud og Dag ind at „stable op", og Flere af dem møde derfor vel som „Opstikkere", men ellers som oftest blottede for enhver Viden, der ligger udenfor dette tarvelige Fond. At en Mængde af disse saaledes udlærte Typografer tage til København, er en saa bekendt Sag, at jeg ikke skal opholde mig derved, men blot erindre om et Forslag, der i sin Tid blev fremsat af en københavnsk Bogtrykker [2]), og som gik ud paa en Klassifikation af Sætterne. Et saadant Forslag passer ikke for vor Tid, og jeg indser tillige det Umulige i dets Gennemførelse, men der ligger dog noget Sundt i den Tanke at værne om det Gode og at lade Enhver ske Fyldest. Dengang lød der Ramaskrig mod Forslaget, og de ville vel gentage sig, hvis det nu fremkom paany, men de vare kun en Protest fra den Del af Sætterne, der ved Forslagets Fremkomst kom til Vished om deres store Mangel paa Kendskab til Faget, samtidig med, at der herved til Dels hos dem bevirkedes en Tilintetgørelse af et overflødigt Overmod og en kun daarlig motiveret Selvtillid. Som sagt, det er ikke min Hensigt at anbefale dette Forslag, men jeg vil dog bringe det i Erindring og betragte det som et første Skridt fremad til Vækkelse af Provindssætternes Sløvhed lige over for deres Fag i Almindelighed og Standen i Særdeleshed.

Det vilde imidlertid være uretfærdigt at skære den hele Masse Provindssættere over en Kam. Jeg har under min tidligere og lange Praksis i København kendt og kender endnu flere Provindssættere, der under deres Ophold i Hovedstaden ere gaaede op i deres Fag og blevne dygtige og paalidelige Arbejdere, og som ved en brav Kollegialitet have vundet deres Kammeraters Tillid og Hengivenhed, men jeg har ogsaa kendt og kender endnu mange Sættere, med hvilke det Modsatte har været Tilfældet, og dog optræde disse med en ubegrændset Tillid til sig selv baade i den ene og anden Henseende.

Det her paapegede mislige provindsielle Lærlingevæsen og den derved foraarsagede Sløvhed og Mangel paa Selverkendelse hos den udlærte Sætter er Noget, der i højeste Grad demoraliserer hele Standen, og jeg skal tillade mig at henlede Redaktionens Opmærksomhed paa denne Skavank hos en ikke ringe Del af vore Standsfæller — ja, selv ikke faa af Hovedstadskollegerne have den i en altfor høj Grad. Hvorledes have i det Hele Provindskollegerne stillet sig til „Typograf-Tidende"? I min Kreds bliver Bladet kun tarvelig understøttet, og jeg har talt med Kolleger fra Nabobyerne, der slet ikke have set Noget til det, ja ikke en Gang veed, at det eksisterer. Kan der ikke gøres Noget for at bringe hele Provindspersonalet til at være à jour med Begivenhederne i København og Udlandet? Naar ikke denne utilgivelige Sløvhed var til Stede, maatte det synes naturligt, at enhver Typograf benyttede Lejligheden til at skaffe sig Kendskab til Alt, hvad der i den typografiske Verden rører sig udenfor hans Synskreds, og det vil dog let kunne ske nu ved at abonnere paa „Typograf-Tidende", hvis Fremstilling af Begivenhederne Typograferne maa kunne stole paa. Det forekommer i Øvrigt mig, at en Opfordring til Provindskollegerne, stillet meget energisk, er ønskelig, ligesom den sikert heller ikke vil blive uden Virkning, og jeg tror, at kunde det lykkes at slaa paa den rette Streng, ville de vaagne op. Der er da gjort et Kæmpeskridt fremad til Bedste for Kollegerne og til Hæder for vor Stand [3]).

For denne Gang — snart igen lader jeg høre fra mig — slutter jeg med de bedste Ønsker

1) Efter at jeg har nedskrevet nærværende Linier, ser jeg, at min mangeaarige Ven, Theodor Lund, ogsaa har haft sit Øje henvendt paa dette mislige Forhold, og skønt mine Anskuelser om disse til Dels falde sammen med hans, afholder dette mig dog ikke fra at meddele min Synsmaade.

2) Denne Bogtrykker er Hr. Sally B. Salomon. Red.

3) Vi skulle meddele vor ærede Brevskriver, at saasnart vi havde bestemt os for Bladets Udgivelse, sendte vi til Typograferne i hvert eneste Bogtrykkeri her i Landet en udførlig motiveret Abonnements-Indbydelse. Skønt denne var adresseret til Typograferne, have vi dog faktiske Beviser i Hænde for, at flere Principaler have modtaget den og aftaget Korsbaandet uden at gøre deres Personale — Adressaten — bekendt med dens Tilstedeværelse eller Indhold. Senere have vi yderligere gennem en Boghandler udsendt Prøvenumre hele Landet rundt. Tilslutningen fra Provinds-Kollegerne er vel endnu ikke saa stor, som den bør være, og som vi have gjort Regning paa, men vi skylde dog at erklære, at den er i en jævn og stadig Fremgang, og det giver os Haab om, at den uden nogen ny Opfordring vil blive tilstrækkelig. Red.

og Forhaabninger om en snarlig Løsning af den Schultzske § 5 — der maa vel snart indløbe en Erklæring fra denne Bogtrykker —, og jeg tvivler da ikke paa, at Bestyrelsen for „Den typografiske Forening" vil vide at føre Sagen hen paa et for Standen værdigt Standpunkt.

*

København, 15de Februar. Kjære Kolleger! Som vort Blad meddelte i forrige Numer, kunne vi i den nærmeste Fremtid vente at tælle ogsaa Konstnerinder blandt vor Konsts Udøvere. Hvem der er fremkommet med denne geniale Ide, maa Guderne vide, men at den er fostret af „Dansk Kvindesamfund", det veed vi, eftersom der til disse lidet misundelsesværdige Pladser skal indgives „Ansøgninger" til dette „Samfunds" Bestyrelse. Jeg har gjort en Sammenstilling af Omstændighederne og er derved kommet paa den Tanke, at et Bogtrykkeri med en saa billig Arbejdskraft, som Kvindens er her hjemme, kan være af særlig Interesse for „Samfundets" Kasserer, Hr. Boghandler L. A. Jørgensen, og da Hr. Larsen, den ny Fremtids-Bogtrykker, sandsynligvis finder sig betrygget i „Samfundets" Medvirken, ja muligvis endog bliver etableret af „Samfundet", saa forekommer det hele Projekt mig temmelig naturligt fra de Herrers Side — nu maa man jo spekulere i Alt! — Men Projektet set fra de paagældende Kvinders Side er ikke just saa naturligt. „Samfundet" bekendtgør, at Læretiden er fire Aar, og at Betalingen er den samme som for Lærlingerne i andre Officiner. For Lærlinge er Læretiden rigtignok fem Aar i de Officiner, der drive en nogenlunde respektabel Virksomhed, men maaske Kvindens Oplysning, Nemme, Fingerfærdighed og Genialitet er større, eftersom hun kan slippe med fire Aar? Angaaende Betalingen kunde det være interessant at vide, hvad der menes dermed, da den sikkert er højst forskellig i alle Officinerne. Da jeg var i Lære fik jeg i det første Aar 8 Mk. om Ugen og frembeles 1 Mark i Tillæg hvert Aar, saa at jeg i det femte — mit sidste — Læreaar, havde 2 Rd. ugenlig. Kvinderne skulle nu uddannes til Konstnerinder i et Aar mindre, og jeg vil da regne, at der bliver givet dem 9 Mk. om Ugen det første Aar, og at Lønnen stiger saaledes, at de det sidste Læreaar erholde 2 Rd. — om de nu ogsaa faa saa Meget. Jeg vil derpaa stille det Spørgsmaal: Hvad bliver det for Kvinder, der under saadanne Vilkaar og med de forhaandenværende Fremtidsudsigter ville ofre sig for Konsten? Enkelte ville maaske svare: Kvinden maa ligesaa godt kunde ofre sig som Manden. Her i kan jeg ikke ganske samstemme. Kvindens Udstaffering koster mere end Mandens; han behøver ikke at genere sig, fordi han gaar med en Bluse eller daarlig Frakke, hvorimod Kvinden maa være klædt som Dame, dersom hun ikke skal udsætte sig for en Sammenligning med Fabrikspigen. Og enkelte Andre ville maaske give det Svar, at de Damer, der til en Begyndelse ofre sig for Konsten, vistnok ville blive intelligente; men faa d e Ret, da kan man være overbevist om, at disse Damer ogsaa snart ville blive kede af Konsten. Nej, Kolleger, vi behøve vist næppe at frygte for de ny Konkurrenter eller for Spekulationens heldige Udfald; ti, hvad enten Damerne blive intelligente eller ikke, saa ville de efter endt Læretid straks erfare, at det kun er i Hr. Larsens, af „Samfundet" protegerede Bogtrykkeri man har indrettet sig for kvindelige Sættere, og at man har gjort sin Regning op uden Manden, der nok ogsaa i denne Sag vil have en Mening og Vilje. Naar Damerne derfor have gjort den tilbørlige Nytte i Læreaarene, og Tiden er kommet til at høste Frugten, forsvinde samtidig Illusionerne, og af disse bliver intet Andet tilbage end den nøgne Virkelighed: de have ofret sig for Samfundets Ide og tjent Bogtrykkerens Interesser i fire Aar for derefter at se sig om efter en anden Livsstilling. Men skulde alligevel en Sætterske faa sig stillet op ved Kassen et eller andet Sted, saa vil hun, naar hun er 30, 35 eller 40 Aar gammel, ja maaske før den Tid — saafremt hun da ikke er i Besiddelse af en usædvanlig Kvindenatur —, have en Erindring om sin Ligeberettigelse med Manden i Form af Skrupler, Brystsyge, Svindsot, Rosen i Pusselankerne og andre Skavanker, som vi Alle veed af Erfaring ere en tro Følgesvend i Udøvelsen af vor Konst, men som hun ellers ikke vilde være udsat for, dersom hun holdt sig til d e t, der bedst passer sig for hende: at have en god Skefuld Mad færdig, naar Manden mødig og træt kommer hjem fra sit Arbejde. Lad os, Kolleger, dog imidlertid respektere „Samfundets" Bestræbelser for at hæve Kvinden i moralsk og intellektuel Henseende, og lad os endog overfor „Samfundet" respektere dets Ide om Indførelsen af Sættersker, men vi ville ogsaa have Respekt for vor Mening: at kun efter en Ordning af de typografiske Arbejdsforhold kunne Typograferne godvillig finde sig i Skabelsen af en Arbejdskraft, der under ulige Vilkaar optræder konkurrerende med Mandens — man betegne i Øvrigt Ideen eller Projektet som nok saa smukt og nok saa „menneskeligt" —, og som det sømmer sig for Mænd, ville vi hævde vor Mening ogsaa i dette Spørgsmaal.

m.

Forskelligt.

— Angaaende den i vort forrige Numer omtalte Strejke i det Möser'ske Bogtrykkeri i Berlin meddeles følgende Enkeltheder: Strejken er ikke udbrudt, fordi Sætterne vilde forlange en Lønningsforhøjelse, men fordi de mente at være berettigede til at beregne to Tabelkolumner højere end Normal-Tarifen tvivlsomt fastsætter. Denne Fordring blev ikke indrømmet. Principalen erklærede vel for Principalforeningen, at han vilde gaa ind paa Fordringen, men da den forlangtes opfyldt, var han uheldigvis paa Rejse, og først senere, da han erfarede Sætternes Standsning af Arbejdet, indfandt han sig med Indrømmelserne. Sagen blev nu indanket for Voldgiftskommissionen, der erklærede Strejken for uhjemlet. Imidlertid afholdtes der i den berlinske Typograf-Forening

et større Møde, hvori det — trods Voldgiftskommissionens Kendelse — vedtoges at understøtte de Strejkende og at „blokere" det Möser'ske Trykkeri. En Afdeling af dette Trykkeri besørger nemlig den tydske Rigsdags Arbejder udført, og det foraarsagede, at der blev udkommanderet Hjælp fra Militæret, som sendte nogle Typografer, der aftjene deres Værnepligt. I Anledning af „Blokaden" afholdt Bogtrykkeriejerne derpaa i Berlin en Forsamling, som overværedes af Forbundets Præsident, Hr. Härtel fra Leipzig. Han udtalte sig i Retning af, at Forbundet ikke burde understøtte Strejken, og under Ordskiftet blev der da opstillet fem Punkter, hvorover der skulde afstemmes af alle Typografer i samtlige Berlins Bogtrykkerier. Uagtet Principalernes Appel til Typograferne, og uagtet Præsidenten ikke billigede Strejkens Iværksættelse, fik Afstemningen dog det Udslag, at af de fem Punkter ere følgende tre blevne vedtagne: 1) Kollegerne i Mösers Bogtrykkeri i Berlin understøttes af Foreningsmidlerne; 2) Understøttelsen uddeles til Sætterne i Trykkeriets Rigsdagsafdeling, saa længe Strejken vedvarer; 3) det Möser'ske Bogtrykkeri bliver først da aabnet for Forbundets Medlemmer, naar de militære Sættere ere trukne bort derfra.

— „Correspondent" har meddelt en Udsigt over det tydske Typograf-Forbunds Ledelse i Aaret 1872. I Følge denne talte Forbundets Kasser i Tydskland i nævnte Aar 111 Syge- og Begravelseskasser med 9,302 Medlemmer og en Formue af 60,339 Thlr. Sygeunderstøttelsen har vekslet mellem ⅔ og 6 Thlr., Begravelseshjælpen mellem 7 og 60 Thlr. Sygeantallet beløb sig i Aaret 1871 til 2,987 og Sygedagene til 86,835; henved en Tredjedel af Medlemmerne har været syg i omtrent 30 Dage, og der kommer altsaa 9⅓ Sygedage paa hvert Medlem. Døde ere 214 eller 2,3 Procent, og disse erholdt 6,325 Thlr. i Begravelseshjælp, hvortil hvert Medlem har bidraget omtrent 20 Sgr. (5 Mk. 10 Sk.) De 44 Invalide- og Enkekasser talte resp. 7,347 og 5,088 Medlemmer og ejede en Kapital af 253,402 Thlr.; Invalidernes Antal var 264, der udbetaltes i Understøttelse 18,631 Thlr., og Enkernes Antal var 561, der udbetaltes 9,398 Thlr. Herefter kommer aarlig paa hvert Medlem 2½ Thlr. i Invalideskat og 2 Thlr. i Enkeskat. I Viatikum betaltes til 12,150 Medlemmer 5,278 Thlr.

Den typografiske Forening.

Den overordenlige Generalforsamling i Lørdags vedtog Forslaget under Punkt 1 a saaledes, at § 17's Ordlyd bibeholdes med den Tilføjning: „Kundgørelser i „Typograf-Tidende"." Punkterne b og c vedtoges ligeledes med den. Forandring i c, at „25 Rd." forhøjes til „35 Rd." Afgørelsen af Forslaget under Punkt 2 ønskede Bestyrelsen udsat, og det toges derfor tilbage.

Bestemmelser
ved
Maskeraden i Vincents Lokaler
den 23de Februar 1874.

1) Indgangen aabnes Kl. 8, og ved Indgangen til Balsalen afleveres Billetten.
2) Enhver Deltager maa være maskeret indtil Kl. 12.
3) Kl. 8½ tager Dandsen sin Begyndelse under Ledelse af den tilstedeværende Balinspektør. Orkestret dirigeres af Hr. Musikdirektør Carl Lumby.
4) Tilskuere kunne deltage i Ballet efter Kl. 12 mod at løse Billet à 32 Sk.
5) Enhver „Forestilling" tilkendegives ved Fanfarer fra Orkestret.
6) Kl. 12 finder Demaskeringen Sted.
7) Kl. 12½ Fællesspisning à la carte til 48 Sk. pr. Kuvert.
8) Kl. 5 Afslutning.

Bestyrelsen.

Typografiske Kundgørelser.

Typografisk Engagerings-Kontor.

I Forbindelse med Udgivelsen af nærværende Tidende oprettes i „den typografiske Forening" et Engagerings-Kontor, hvor de Typografer, der ønske Plads, kunne henvende sig, og hvor Principalerne ligeledes kunne erholde pladssøgende Typografer. Foreningens Formand, Typograf R. P. Jensen, Fortunstræde Nr. 4, Stuen, besørger det Fornødne. Provinds-Kollegerne anmodes om at give deres Breve denne Adresse. — Kundgørelser, der angaa Pladser, indrykkes for Typografernes Vedkommende i „Typograf-Tidende" for halv Pris.

Til Maskeraden

udlejes

Dame- og **Herredragter** samt **Silkedominoer**, meget elegante.

Bestillinger paa ny Dragter modtages.

Min Garderobe er til Stede i Vincents Lokaler Maskeradeaftenen.

C. M. HENRICHSEN'S
Maskeradegarderobe,
Nikolaigade Nr. 7.

En Sætter ønsker Kondition. Vedkommende anvises fra Engagerings-kontoret.

En Kompagnon,

der er i Besiddelse af lidt Kapital, søges til Anlæggelsen af et Akcidens-Bogtrykkeri i København. Billet, mrkt. „Kompagnon", modtages paa denne Tidendes Kontor.

En Sætter

søger Plads. Anvises fra Eng.-Kontoret.

Kristiania.

Abonnement paa „Typograf-Tid." tegnes hos Hr. Boghandler J. Christensen, Toldbodgade Nr. 16. Abonnementsprisen er 1 Kr. 25 Øre fjerdingaarlig.

Redigeret af R. P. Jensen. — Trykt hos J. Henriksen.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr 25 Øre sjerdingaarlig.

Kundgørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 9. København, den 27. Februar. 1874.

Et statistisk Bidrag.

Skønt der i det af Typograferne forrige Aar for Principalerne forelagte Tarif-Udkast saa godt som ikke er Tale om nogen Forhøjelse af Sætterprisen, vil man dog ikke sjeldent erfare, at Udkastet bliver bekyldt for at forlange en Forhøjelse, der er uden Motiv fra Typografernes Side. Nu er det jo imidlertid vitterligt nok, at hvad det for Typograferne kommer mest an paa, er at faa indført en tarifmæssig Betaling for alt Arbejde — Noget, som man forresten skulde synes Alle maatte være enige om —, og derefter maa saa selve Prisen, hvorom der derimod selvfølgelig kan være Meningsforskel, nærmere blive at bestemme paa en passende Maade. Saasnart Typograferne tale om en forhøjet Sætterpris, bliver Forlæggerne stillede op for dem som en Bussemand, der hverken ville eller kunne betale Bogtrykkerne Mere for Arbejdets Udførelse, da de ellers ikke kunne finde den fornødne Afsætning for deres Forlagsartikler. Om Bogtrykkerne virkelig ville lade sig terrorisere eller foreskrive Betalingsvilkaar af Forlæggerne, maa blive deres egen Sag, men Typograferne ville det næppe. Vi indrømme gerne det Ønskelige i, at ogsaa Forlæggerne i deres indbyrdes Konkurrence maa finde Betryggelse for deres Eksistens og Velvære; men vi tillade os dog at være af den Mening, at Bogtrykindustriens Udvikling og Fremtid afhænger ikke af Boghandler-Spekulationen, men af en videre Uddannelse af de forskellige Samfundslag, der igen fordrer en forøget Produktion af Bogtryk. En forbedret Folke-Skoleundervisning og det lærde Skolevæsen ordnet saaledes, at det stilles i et friere og mere umiddelbart Forhold til Folket, ere derfor Reformer, hvis Gennemførelse vil kaste alle Boghandler-Kombinationer over Ende. Det eneste Rigtige ved en Fastsættelse eller Omregulering af Sætterprisen kan saaledes kun være at tage til Rettesnor Livsfornødenhedernes Fordyrelse og den deraf følgende Synken i Pengenes Værdi. Som et Bidrag hertil skulle vi meddele Uddrag af en Udsigt over „Prisbevægelsen i de sidste tre Aar og den derved foraarsagede Fordyrelse af Livsfornødenhederne", der er udarbejdet af Chefen for det statistiske Bureau, Hr. V. Falbe-Hansen, og af Finantsministeren forelagt Rigsdagen som Bilag til Lovforslaget om Lønningstillæg til Embeds- og Bestillingsmænd. Vi tro, at denne Udsigt ogsaa er af Interesse for Typograferne, som det jo er om at gøre at kunne forskaffe sig uforkastelige Holdepunkter til Gennemførelsen af sine opstillede Fordringer.

Efter at Hr. Falbe-Hansen har paavist, at de overordenlige Prisstigninger i det 16de og 17de Aarhundrede, som nedtrykkede de ædle Metallers Værdi til en Tredjedel og drev Priserne mere end 200 pCt. i Vejret, havde sin Grund i den forøgede Produktion af Guld og Sølv fra de ny Miner i Syd- og Mellemamerika, gaar han over til at omhandle Prisstigningen i de Aar, som fulgte nærmest efter 1850. Ogsaa denne havde for en Del sin Grund i den forøgede Produktion af ædle Metaller fra de ny Guld- og Sølvminer i Kalifornien, Avstralien og flere andre Steder, men hertil kom en anden Faktor, nemlig en overdreven Spekulation og en vidt dreven Anvendelse af Krediten, tildels netop fremkaldt ved Prisstigningen. Dette bevirkede, at Priserne gik op til en usædvanlig Højde, saa at de i 1857 i Gennemsnit vare 35 à 40 pCt. højere end de nærmest foregaaende Aar. Handelskrisen i 1857 forandrede imidlertid dette Forhold, saa at Gennemsnitspriserne i København og Hamborg i 1857 omtr. vare 15 pCt. lavere end i 1857, men efterhaanden hævede de sig dog atter noget. Fra 1871 er der imidlertid igen indtraadt en fuldstændig Forandring, Ligevægten er forstyrret og Priserne ere stegne i en paafaldende Grad. Grunden hertil kan imidlertid kun for en ringe Del søges i en forøget Produktion af Guld og Sølv, men ligger nærmest i andre Omstændigheder, nemlig i den fransk-tydske Krig og de dertil sig sluttende Kreditoperationer samt i Arbejderbevægelsen. Krigen dels standsede Produktionen, dels udtømte fuldstændig de tilstedeværende Oplag af en Mængde Varer og bidrog derved direkte til at drive Priserne i Vejret, men endnu større var dens indirekte Virkning derved, at den gav Stødet til en Række voldsomme Bevægelser paa Pengemarkedet, hvorved der dels skete en meget stærk Forøgelse af de omløbende Kreditmidler, hvilket maatte virke paa samme Maade som

Forøgelsen af de ædle Metaller, dels gav Anledning til en stærk Spekulation og en forøget Virksomhed i næsten alle Produktionens Grene og en deraf følgende Forøgelse i Efterspørgslen efter Industriens Raastoffer og Hjælpestoffer. Arbejderbevægelsen har vel ogsaa bidraget til Prisstigningen, men dog i en langt mindre Grad, end det ofte antages. Det er væsenlig kun ved at have standset Produktionen i kortere Tid og ved at have bevirket en Forkortelse af den daglige Arbejdstid, at Strejkerne have været medvirkende til at drive Priserne i Vejret, hvorimod selve Forhøjelsen i Lønnen mere er en Følge af end en Grund til de opadgaaende Konjunkturer og de høje Priser. Specielt hos os har en medvirkende Aarsag til Prisstigningen været den usædvanlig stærke Udførsel af vore vigtigste Produkter; ti derved ere store kontante Kapitaler dragne ind i Landet, hvilke atter have trykket Rentefoden, bragt Liv i Spekulationen og derved drevet Varepriserne i Vejret. — Hr. Falbe Hansen gaar derefter over til at udmaale Størrelsen af den samlede Prisbevægelse paa Varemarkedet og den deraf følgende Synken i Pengenes Værdi siden 1870 i Sammenligning med 4-Aaret 1867—1870, og dette er sket ved at udregne Varernes Gennemsnitspriser i disse Tidsrum og sammenholde Resultaterne med hinanden. Der kan imidlertid kun opnaas en tilnærmelsesvis Nøjagtighed, da det vilde være uoverkommeligt at udfinde den gennemsnitlige Prisbevægelse for alle Varer, og man maa derfor fra enkelte Varers slutte sig til alle Varers Prisforandringer. Af de Meddelelsen ledsagende Tabeller ses det, at enkelte Varer ere stegne meget betydelig i Værdi i 1873 mod Gennemsnitsprisen i 1867—70. Saaledes er Støbejern steget over 122 pCt., Smedejern 88 pCt., Smedekul 124 pCt., Mursten 71 pCt. og Kaffe 80 pCt. Resultatet af de opstillede Beregninger bliver, at Pengene, altsaa i dette Tilfælde vor Rigsmønt, i 1871 havde 2½ pCt., i 1872 10 pCt. og i 1873 20 pCt. mindre Købeevne end i Gennemsnit fra 1867 til 1870. Ved at bruge en anden Beregningsmaade, kommer han til det samme Resultat. Antages det nemlig, at der til en voksen Mands Underhold vil medgaa af følgende vigtigste Livsfornødenheder: Hvede ½ Td., Rug 2 Td., Byg 1½ Td., Kød 6½ Lpd., Flæsk 6½ Lpd., Smør ¼ Td., Sukker 6 Lpd., Sæbe ⅛ Td., Olie 31 Pot. og Brænde 2 Fv., vil dette i 1873 efter de nuværende Priser andrage 162 Rd. 91 Sk., og Prisforhøjelsen i 1873 vilde være 9 pCt. i Forhold til Aarene 1867—70. Men hertil kommer, at Prisstigningen i 1870—73 andrager for Husleje 40 pCt., for Klæder 22 pCt., for Fodtøj 30 pCt., til Folkeløn 25 pCt., og til Bohave 30 pCt., og Prisstigningen i disse 5 Udgifter udgør saaledes 32 pCt., hvorefter den samlede Fordyrelse af Livsfornødenheder indtil 1873 beløber sig til 20 pCt.

Hvorvidt Priserne ville holde sig paa deres nuværende høje Standpunkt og muligt endog stige endnu højere, eller om der i en nær Fremtid vil indtræde en Reaktion, er naturligvis umuligt at sige, men efter Hr. Falbe Hansens Anskuelse er der nærmest Sandsynlighed for, at der snart vil indtræde en Standsning eller maaske en Tilbagegang, navnlig fordi adskillige af de Faktorer, der formentlig have været medvirkende ved Prisstigningen efter deres Natur kun kunne have en forbigaaende Indflydelse, men paa den anden Side er det ikke rimeligt, at Priserne ville synke saa lavt som de stode i Tiden før 1870.

Vore Kegleforhold.

Der findes vel kun faa Bogtrykkere, som ikke ofte have lagt Mærke til det Forstyrrende i Kegledifferencen og beklaget sig over det derved opstaaede Tidstab. Derfor er det naturligt, at Ønsket om at komme ud af dette Dilemna bliver mere almindelig. Dette vil vel for en Del kunne opnaas ved at Skriftstøberierne søge at indrette nye Trykkerier efter det franske System; men desuden maa der herske Enighed mellem alle Bogtrykkerier, og denne kan opnaas med ringe Ofre fra alle Sider, hvorved en almennyttig Forbedring kan skaffes Indpas.

Det er ingen Tvivl underkastet, at den ens og fælles Skriftkegle kun kan opnaas ved den franske Kegle. Grunden til, at man i saa høj Grad modsætter sig en saa stor Forbedring, er dels den almindelige Uvillie mod alt Nyt, dels Bekvemmelighed, dels de Omkostninger, Indførelsen af et nyt System absolut maa medføre. Endelig er Grunden ogsaa den, at Mange — der ikke have Begreb hverken om den ene eller den anden Kegleform — af alle Kræfter sætte sig imod — af Uvidenhed.

En af de første Fordringer for de Trykkeriejere, som ønske at indføre den ens og fælles Kegle, er at skaffe sig Vished om, om de i deres Trykkerier have en systematisk Kegle, og da hvilken? For at opnaa dette Maal lader man sig af et velrenommeret Skriftstøberi levere et Typometer eller et saakaldet System. Det Første er en Staalreglet af 5 Conkordans's Længde, 1 Cicero Tykkelse og 5½ Cicero Brede, som altsaa efter metrisk Maal er 9 Ctm. lang, 4½ Mllm. tyk og 23½ Mllm. bred, hvilket Maal er Udtryk for det franske saakaldte Didot'ske System. Denne Typometer sætter man som en Cicero-Reglet i en godt sluttende Vinkelhage og slutter samme ikke for fast. Derpaa blive de Bogstaver, der skulle undersøges, satte paa følgende Maade: ≡ ≡ ≡ ≡. Er nu Trykkematerialet af det franske System, saa skal der gaa ind i Vinkelhagen af Nonpareil 40, af Petit 30, af Bourgeois 26 og 1 Nonpareil, af Korpus 24, af Cicero 20, af Mittel 17 og 1 Kvartpetit, af Tertia 15, af Tekst 12, af Dobbeltmittel 8 og 1 Tertia m. Efter Undersøgelsen af Skriften gaar man over til Undersøgelsen af Skydelinierne og Kvadraten. Her er Prøven en dobbelt, en Gang for Keglen, derpaa for Konkordansen, d. v. s. dens Brede. Kvadratens Kegle er fransk, naar saavel den som m nøje passe efter ovenstaaende For-

mel, altsaa af Nonpareil 40, Petit 30 o. s. v.; Konkordansen er ligeledes rigtig, naar 5 hele, 10 halve og 6 Tredjedelspetit foruden en halv akkurat er saa lang som Typometret. Der bliver nu kun Blystege og Messinglinierne tilbage. Med disse bærer man sig ad paa samme Maade, og man har da, naar Undersøgelsen giver et gunstigt Resultat, et Trykkerimateriale, som i systematisk Overensstemmelse ikke giver Noget tilbage at ønske.

Anderledes forholder Sagen sig, naar Bogstaverne efter de ovenfor angivne Tal ikke stemme overens med Typometerlængden. I dette Tilfælde har man enten at gøre med et stærkere eller svagere System, eller ogsaa med et usystematisk. Det sidste er Tilfældet, naar en af de forskellige Kegler kun tildels stemmer overens med de ovenfor angivne Tal af Typometerlængden, eller naar kun Skrifterne gøre dette og ikke Kvadraterne. Et systematisk Materiale af et stærkere System er tilstede, naar alle Kegle-m rage ud over Typometret; et af et svagere System er tilstede, naar m'erne paa Typometret ikke naa helt ud. For saa vidt dette viser sig ved nogle Skrifter, tager man Typometret ud af Vinkelhagen, sætter i dets Sted 20 Cicero-m, og slutter denne, naar Typometret bliver sluttet. Gaa alle m saa vel som Skydelinier, Kvadrater, Blystege og Messinglinier nøje ind paa den ovenfor angivne Maade, da har man Systemet i sit Materiale, saaledes som det er udgaaet fra det eller det Skriftstøberi. Desværre gives der et stort Antal af saadanne Hussystemer. Saaledes havde tidligere de 5 Hovedstøberier i Berlin hver sin Kegle. Det vil være for vidtløftig her at anføre alle de forskellige Kegler, kun skulle vi meddele, at hvor Leipziger-Keglen findes, gaar der 31 Petit-m paa den franske Typometer; den svage (engelske) Kegle holder 32 Petit-m og saaledes fremdeles.

Vi er nu komne til det Spørgsmaal, hvad man skal gøre, naar den stedfundne Undersøgelse har givet et andet Resultat end den franske Kegle. Lader slet intet System sig eftervise, har man altsaa at gøre med et usystematisk Materiale, og det er saa det Hensigtsmæssigste uden videre at beslutte sig til at gaa over til Anskaffelsen af den franske Kegle. Man bør da henvende sig til et paalideligt Skriftstøberi og bør ikke gaa fra Systemforandringen, før en højere lokal Undersøgelse har godtgjort, at man endelig har opnaaet, hvad man søgte. Enhver nok saa lille Uoverensstemmelse kan bidrage til, at man ikke har vundet det Mindste, men er bleven bebyrdet med flere Omkostninger. (Sluttes.)

Aldus Pius Manutius.

Foruden det almindelig bekendte Trekløver, Guttenberg, Faust og Schöiffer, findes der mange Mænd, som paa en eller anden Maade have gjort sig fortjent af Forbedringer og Fremskridt i typografisk Retning, og hvis Navne ere tildels forglemte eller i hvert Fald kun kendes af Faa. En af disse Mænd er Aldus Pius Manutius, som fødtes i Rom i Aaret 1445. Fra sin tidligste Ungdom viste han stor Lyst til at udvikle sine ingenlunde ringe Evner og studerede med Flid det latinske Sprog. Da han havde opnaaet den forønskede Færdighed i at tale, læse og skrive Latin, tog han fat paa det Græske og bragte det efter kort Tids Forløb saa vidt, at han paa egen Haand kunde studere de gamle græske Mesteres Værker. Han benyttede disse, efter Datidens Forhold vel udviklede Sprogkundskaber til at gøre sig bekendt med de lærde Videnskaber, og dette kom ham til stor Nytte, da han blev Bogtrykker. I Aaret 1490 anlagde han et Bogtrykkeri i Venedig, og ved stadige Forbedringer af det den Gang temmelig ufuldkomne Materiale vidste han snart at skaffe sig et hædret og agtet Navn. Den da brugelige Munkeskrift forekom ham at være for klodset og at tage for megen Plads op paa Papiret; han indførte derfor den saakaldte „Antiqua" og afskaffede Munkeskriften. Den Skrift, som vi kalde „Cursiv", er opfunden af ham og blev i lang Tid kun benævnt „Venetiansk Skrift". Adskillelsestegnene ordnede han, og han var den Første, der brugte Kolon og Semikolen. Den Korrekthed, der udmærkede de Bøger, han udsendte fra sit Officin, har ogsaa forskaffet ham et anset Navn blandt de Forfattere, som særlig have gjort de ældre latinske og græske Værker til Gjenstand for deres Forskninger. Han er derfor ogsaa bleven rost af saavel ældre som yngre Forfattere, og man er gaaet saa vidt, at man har tillagt ham Æren af at være den Første, der har trykt Bøger i det græske Sprog. Dette maa dog bero paa en Misforstaaelse eller Fejltagelse; ti 16—18 Aar før hans Tid kan man opvise græske Bøger, som ere trykte i Mailand. Saa meget er dog afgjort, at Videnskaben har ham at takke for uendelig Meget, fordi han med Flid og Skønsomhed opsøgte de fortræffeligste Manuskripter og viste en paaskønnelsesværdig Omhu for at gengive dem korrekt. Han døde i en Alder af 70 Aar og efterlod Trykkeriet til sin Søn, Paulo Manutius, der traadte i Faderens Fodspor og bragte mange nyttige og lærerige Bøger frem for Dagens Lys, hvorved han bidrog til at hævde den Anseelse, hans Fader havde erhvervet sig. Dog skulde denne Berømmelse ikke nedarves fra Slægt til Slægt; ti da Paulo døde, Aar 1574, og hans Søn Aldus, arvede det med saa megen Flid og Stræben samlede, udmærkede Trykkeri, forfaldt det paa Grund af hans Mangel paa Sands for Typografien og gik over i andre Hænder. Som det den Gang var Skik og Brug, havde Familien Manutius sit Signet eller Segl, og dette bestod i et Anker, om hvilket slyngede sig en Delfin.

(Efter Gesners Bog.)

Særlige Meddelelser.

— „Den typografiske Forenings" Maskerade i Mandags var meget livlig og overgik den i Fjor afholdte derved, at der denne Gang var mødt flere komiske og karakteristiske Masker. Man lagde Mærke til Damernes gennemgaaende elegante

Kostumer og smagfulde Toilette. Klokken halv Et samledes alle Deltagerne ved Bordet, hvor der udbragtes forskellige Skaaler, af hvilke især den for „Den typografiske Forening" modtoges med kraftige Hurraer. Lige til Kl. 5 vedblev Dandsen til Tonerne fra Carl Lumbys Orkester.

— „Dagstelegrafen" har i Løbet af den sidste Uge indeholdt følgende Avertissementer: „En Bogtrykforbundter, der baade kan trykke og sætte, kan faa Plads til 5 Rdlr. om Ugen, naar han ad telegrafisk Vej eller personlig henvender sig paa „Vendsysfels Tidendes" Kontor i Løbet af nogle Dage". — „Bogtrykforbundter (Trykker) kan straks antages til 4 Rd. om Ugen og forkortet Læretid. Billet o. s. v." — Bedre Eksempler end disse paa den smudsige Konkurrence, der efterhaanden har skaffet sig Indpas i vore typografiske Forhold, kan næppe paavises, og hvor megen Umage vi end gør os, saa kunne vi dog ikke faa Andet ud af slige Avertissementer, end at der i dem ligger en ligefrem Opfordring til Lærlingerne om at løbe af deres Lære. Naar mon den Tid kommer, da en dansk Bogtryk-Principal skammer sig ved at søge sin Arbejdskraft ad saadanne Veje?

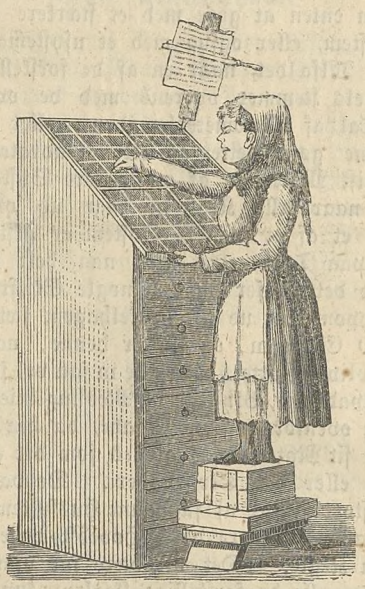
Forskelligt.

— I Berlin synes, skriver „Correspondent", Sætter Clemens Kaufmann at have etableret et Agentur for Anskaffelsen af billige Typografer, der ikke ere Medlemmer af Typograf-Forbundet. Imod 1 Thaler og den strengeste Diskretion tilbyder han Pladser i Hamborg og andre Steder.

— Fra Neapel skrives Følgende: Omendskønt allerede i Aaret 1871 den her afholdte typografiske Kongres har billiget en af vor Forening forelagt Tarif, er alligevel dennes Virkeliggørelse hidtil kun blevet et fromt Ønske. Vore Fordringer ere i høj Grad beskedne og nøje afpassede efter vort Lands industrielle Forhold. Imidlertid blive vi nu nødsagede til atter at gribe Offensiven og faa hurtig som mulig at lade Tarifen faa praktisk Anvendelse. For at naa dette Maal behøve vi Penge, og vor Forening appellerer derfor, da den ikke selv besidder tilstrækkelige Midler, til andre Foreninger, hvorfra den haaber Understøttelse, saa at de neapolitanske Typografer kunne gøre deres Ret gældende og gøre Ende paa deres nuværende sørgelige Forhold.

Norsk Rebus.

(Efter „Natbladet".)

Opløsning:

En Sætterkone til Stelbs.

Brevkasse.

F. J. H. i H. Som De ser, er Projektet om kvindelige Sættere dryftet af vor københavnske m-Korrespondent; Deres Bidrag falder paa det Allernærmeste sammen med hans Næsonnement, og en Optagelse af det vil derfor være en Gentagelse. Ellers Tak; men glem nu ikke Deres Løfte?

Typografiske Kundgørelser.

†

At Typograf Jens Julius Jensen af Ourehoved paa Falster er afgaaet ved Døden, bekendtgøres paa hans fraværende Forældres og Søskendes Vegne.

Begravelsen finder Sted Søndag den 1ste Marts, Kl. 1½, fra Ny Kapel paa Assistens-Kirkegaard.

En Kompagnon,

der er i Besiddelse af lidt Kapital, søges til Anlæggelsen af et Akcidens-Bogtrykkeri i København. Billet, mrkt. „Kompagnon", modtages paa denne Tidendes Kontor.

Nogle Sættere

kunne faa Kondition i København. Man henvende sig i portofri Breve under denne Tidendes Adresse.

„Natbladet",

hvoraf nogle Numre endnu ere til Rest, kan faas for 8 Sk. pr. Numer.

Kristiania.

Abonnement paa „Typograf-Tid." tegnes hos Hr. Boghandler J. Christensen, Toldbodgade Nr. 16. Abonnementsprisen er 1 Kr. 25 Øre fjerdingaarlig.

Typografisk
Engagerings-Kontor.

I Forbindelse med Udgivelsen af nærværende Tidende oprettes i „den typografiske Forening" et Engagerings-Kontor, hvor de Typografer, der ønske Plads, kunne henvende sig, og hvor Principalerne ligeledes kunne erholde pladssøgende Typografer. Foreningens Formand, Typograf R. P. Jensen, Fortunstræde Nr. 4, Stuen, besørger det Fornødne. Provinds-Kollegerne anmodes om at give deres Breve denne Adresse. — Kundgørelser, der angaa Pladser, indrykkes for Typografernes Vedkommende i „Typograf-Tidende" for halv Pris.

Redigeret af R. P. Jensen. — Trykt hos J. Henriksen.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr 25 Øre sjerdingaarlig.

Kundgørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 10. **Kjøbenhavn, den 6te Marts.** **1874.**

Efterstaaende Skrivelse, dateret den 30te Januar d. A., have vi Dagen efter modtaget, uden at vi kunde vide, om dens Indhold var privat, eller om det var bestemt til Offenliggørelse i Tidenden. Ved at henvende os til rette Vedkommende have vi nu faaet Vished om, at Skrivelsen ønskes offenliggjort, og vi ile derfor med at fremsætte den for vore Læsere:

Hr. Redaktør!

I Dagsnumret [1]) af „Typograf-Tidende" har man vist mig en Artikel, hvori De paa en for mig meget smigrende Maade omtaler min Udtrædelse af „Den typografiske Forening". Jeg takker Dem for den deri udtalte Dom, navnlig naar jeg kunde smigre mig med at den deltes af største Delen af de arbejdende Sættere, men det kan jeg — desto værre! — ikke, ellers havde de Herrer taget mine Advarsler og Raad, udtalte i „Skand. Bogtr.-Tid." for Oktober, under Overvejelse, og saa havde vi ingen „Skrue" eller Begyndelse til „Skrue" faaet. At jeg derefter traadte ud af Foreningen, synes jeg var en konsekvent Selvfølge, uden at det blev bevirket ved den Maade, hvorpaa Principal-Meddelelsen modtoges ved Oplæsningen i Foreningens Møde.

Jeg har nu snart i 45 Aar været beskæftiget ved Bogtrykkeriet — over den halve Tid som Principal —, men jeg har altid følt mig som Arbejder og været stolt deraf. Jeg har aldrig rigtig kunnet forstaa, at Arbejdernes og Arbejdsgivernes Interesser ikke vare ens, og aldrig rigtig kunnet forstaa, at man i Virkeligheden antog os for Kapitalister og lignende Nonsens. Jeg har udtalt disse Anskuelser overalt, hvor der har været Anledning dertil, og tror aldrig at have svigtet Arbejdersagen. I „Skrue"-Spørgsmaalet var jeg af den Mening (og den vedkender jeg mig endnu), at en Forhøjelse i Arbejdslønnen for Øjeblikket kun vilde gavne en mindre Del af Sætterne, men skade den større Del og derved Standen i sin Helhed. Derfor fraraadede jeg den, og derfor modarbejdede jeg den. Mine Anskuelser om dette Forhold har jeg yderligere udtalt i en Artikel, som jeg for nogle Dage siden har tilstillet Red. af „Skand. Bogtr.-Tid.". Men fordi man er uenig i Anskuelser om et Spørgsmaal, kan man ligefuldt være „gode Venner" — dette haaber jeg i det Mindste, og dette beder jeg bemærket.

Hvad Biblioteket angaar, da skal De forhaabenlig høre Mere fra mig, naar jeg hører, at det bliver til Alvor med et saadant.

Ærbødigst

Sally B. Salomon.

1) Se Artiklen „Den typografiske Forening" i Tidendens Nr. 5. Red.

Forbundere.

Ikke sjeldent læser man saavel i Hovedstads- som i Provindsbladene, at en „Forbunder" søger Plads, eller at en saadan selv søges paa „gode Vilkaar". — Hvad er vel egenlig en Forbunder? — Ja, hvad er han vel Andet, vil man svare, end et Individ, der ved „uheldige" Omstændigheder er blevet afbrudt i at fortsætte sin Læretid hos sin oprindelige Principal, og som nu i Betragtning af sin mekaniske Færdighed og maaske yderligere „Fortrin" søger at lykksaliggøre en anden Principal for saa hurtig som muligt at erhverve sig Svendeværdigheden. Saaledes er en Forbunder overfladisk betragtet; men jeg har i min mangeaarige Praksis lært ikke faa Forbundere at kende, saa at jeg ser mig foranlediget til at trænge lidt dybere ind i nævnte Kunststøtters Individualitet og fremstille dem i deres rette Lys, og jeg er i Forvejen overbevist om, at de Herrer Principaler ikke mindre end mine Kolleger for de fleste Tilfældes Vedkommende ville indrømme Rigtigheden af mine Anskuelser.

Jeg siger det uforbeholdent: de saakaldte Forbundere ere en Kræftbyld i det typografiske Samfunds Legeme. De „uheldige" Omstændigheder, som afbrøde deres Læretids Bane, ere nokssom bekendte, de ere: Dovenskab, Ulyst og Uvillighed, hvori de fremture, indtil endelig en Principals Langmodighed brister og sætter dem paa Døren; nu ere de i deres Element, de behøve ikke at staa fængslede ved Kassen, de kunne frit hengive sig

til deres Lømmelalders Indskydelser, og naar virkelig den egne Nød eller de bekymrede Forældres Formaninger bringe dem til at falbyde deres Forbunderskab, tager det som oftest en sørgelig Ende; jeg har saaledes kendt Drenge, der have bragt det til tre eller fire Forbunderskaber, men overalt glimret ved Uvidenhed og Sjudskeri. Der er vel i Hovedstaden faa Principaler, som søge Forbundere, idet de vide, hvad de i Reglen have at vente af en saadan; den Letfærdighed, der indlemmede dem i Forbundernes Rækker, vil overalt blive fremtrædende, og den tilsyneladende Fordel, en Principal venter sig af en Forbunder, gaar tabt ved dennes sædvanlige Uvilligheb og den som oftest samvittighedsløse Maade, hvorpaa han behandler Redskaber og Materiale, ikke at tale om en hyppig forekommende Bornerthed, der giver sig Luft i Chikanerier mod ordenlige Lærlinge og Opsætsighed mod Principalen og erfarne Typografer, naar disse sidste vise ham tilrette. Det er navnlig i de mindre Provindskøbstæders Officiner, at man støder paa Forbundernes Legion, og ofte har jeg maattet sande, hvilken Plage de ere for et Trykkeri, hvor megen Ærgrelse og Tab de foraarsage den i mindre Kaar siddende Bogtrykker, og hvilke Ubehageligheder de ere for den Typograf, til hvis Assistance de ere givne; den Besparelse, som Mangen tror at have af dem, gaar tifold tabt ved Forbundernes sjudskede og samvittighedsløse Virken. I hvilken ynkelig Tilstand have de ikke i kort Tid bragt mangt et propert lille Trykkeri? Medens en ordenlig Typograf havde vedligeholdt Ordenen gennem Rækker af Aar, saa have Forbundere og udygtige Lærlinge omskabt Trykkeriet til et „Svinekastel", hvilket Prædikat en yndet dansk Skuespiller tillagde et københavnsk Bogtrykkeri, og hvilken Betegnelse med Rette kan tillægges nogle af de Provindsbogtrykkerier, som jeg paa mine Vandringer ogsaa i Danmark har set. Det kan derfor ikke nokkom anbefales de Herrer Principaler i Valget af deres Lærlinge nøje at paase, om den Paagældende virkelig egner sig til Oplærelse i et Fag, hvor den aandelige Dannelse, Kundskaberne o. s. v. ikke bør sættes til Side for en udelukkende mekanisk Færdighed; ved Oplærelsen af uskikkede Lærlinge og ved Antagelsen af sjudskede Forbundere skade de Herrer Principaler dem selv, og deres senere Klager over Mangel paa dygtige Typografer have de da kun at søge i deres egen Fremfærd, idet de for en øjeblikkelig, maaske kun tilsyneladende Fordels Skyld afgive Rekruter til Forbunderstyrken og til det ikke saa ringe Antal Typografer, der virkelig snart komme i Forlegenhed med, hvor de skulle gøre af dem selv. Jeg haaber imidlertid, at ligesom Alting skrider frem og enhver Ting har en Ende, saa ville ogsaa vore Principaler endelig faa Øjnene op for deres egen Fordel og for den Stands hæderlige Udvikling, hvilken de jo selv tilhøre, saa at de, i Stedet for med Ærgrelse og fortrædeligt Sind, med Glæde kunne se sig om blandt deres Arbejdere og med Stolthed nære den Overbevisning, at de ved en omhyggelig Udlugen af Ukrudtet selv have bragt Typograferne i Arbejdernes første Række.

München, 1ste Marts 1874.

Th. Lund.

Korrespondance.

København, d. 4de Marts. Det er en bekendt Sag, at her bestaar et Kvindesamfund, der har sat sig til Opgave at hæve Kvinden, med andre Ord at raade Bod paa de ulykkelige Forhold, hvorunder en ung Pige, naar hun selv skal fortjene Føden, nu maa arbejde, og Samfundet har ment, at dette bedst skete ved at forringe den Arbejdskraft, der hidtil har været til alt kvindeligt Arbejde, og søge at faa den tiloversblivende Kraft anvendt ved saadanne Arbejder, der hidtil have været udførte af Manden, men hvortil Kvinden ligesaa godt egner sig. Følgen heraf maatte jo blive, at Prisen for kvindeligt Arbejde vilde stige. Blandt de Fag, Samfundet har ment, at Kvinder passende kunde anvendes til, er Typografien ogsaa, og fra 1ste Marts er der jo alt lagt Haand paa Værket, idet et kvindeligt Bogtrykkeri er oprettet i Hovedstaden. Dette har, hvad der var at vente, vakt en Del Forargelse blandt Sætterne, og denne Forargelse har faaet Luft gennem „Typograf-Tidende", hvor en Hr. m. meget skarpt bedømmer denne ny Konkurrent. Der er imidlertid adskillige Urigtigheder og Uretfærdigheder i Hr. m.s Stykke, og det skal ikke hedde sig, at Typograferne som Helhed dele de i dette Stykke fremsatte Betragtninger. Vi kunne naturligvis ikke med ublandet Velvilje modtage en saadan Konkurrent som kvindelige Sættere, idet der let opstaar en Frygt for, at en Del af de mandlige Sættere i Fremtiden vil være overflødig. Det turde dog være, at en saadan Frygt kunde vise sig ugrundet; Konkurrencen har paa alle Omraader kun haft gavnlige Virkninger, og det er et Spørgsmaal, om det Samme ikke vilde være Tilfældet her. Lad os huske paa, at der alt i flere Aar langtfra har været Overflødighed paa Sættere, og tillige erindre, at efterhaanden som Tiden skrider frem, stiger Oplysningen tillige, og en Følge heraf er Forøgelse af Literaturen. Vi bør i alt Fald med Ro afvente, hvad Tiden bringer, først se, hvorledes det ny Bogtrykkeri gaar frem, før vi udslynge utilbørlige Beskyldninger imod Mænd, der have med Sagen at gøre, og dette har Hr. m. ikke gjort. Paa en meget upassende Maade er Hr. Boghandler L. A. Jørgensen draget frem, fordi han er Kvindesamfundets Formand, og Hr. m. undser sig ikke ved at fremsætte Mistanke om, at Hr. Jørgensen skulde spekulere i det nye Bogtrykkeri og være personlig interesseret i dets Oprettelse for at faa sine Arbejder trykte billigere end nu. Jeg tror dog, at største Delen af Typograferne endnu ikke nære saadanne Formodninger, og Hr. m. skulde vogte sig for at fremsætte dem offenlig, før han har det mindste at støtte dem til. Vi maa først afvente og se, om Betalingen er den

samme for kvindelige som for mandlige Sættere; er den det, falder Hr. m.s Mistanke fuldstændig til Jorden; er Betalingen derimod lavere, har Kvindesamfundet vist, at det ikke mener det oprigtigt med at hæve Kvinden. Hr. m.s Omsorg for Kvinden kommer aldeles paa urette Sted; han kan være overbevist om, at en Kvinde nok veed, hvad hun begynder paa, naar hun vil være Sætterske, og naar de forskellige Sygdomme, som følge med Typografien, fremføres, da siger dette heller ikke stort, eftersom det hidtil af Kvinder udførte Arbejde virkelig ikke udmærker sig ved at være sundt. Naar det dernæst fremføres, at Kvinden maa optræde som Dame, for ikke at sammenlignes med Fabrikpigen, da opnaas ikke Undgaaelsen af Sammenligningen endda, eftersom Fabrikpigen jo ogsaa ofte optræder som Dame; i Øvrigt er det lige saa let at skifte Kjole som at trække Frakke af og tage Bluse paa. Naar endelig Hr. m. mener, at vi skulle „respektere „Samfundets" Bestræbelser for at hæve Kvinden i moralsk og intellektuel Henseende og overfor Samfundet respektere dets Ide om Indførelsen af Sætterske", da er jeg fuldstændig enig med ham heri, men det forekommer mig rigtignok, at Hr. m. selv har vist stor Mangel paa Respekt ved sin Artikel, og han kan være overbevist om, at ved at gaa frem paa den af ham anviste og betraadte Vej „hævde vi ikke vor Mening, som det sømmer sig for Mænd".

F. O.

Særlige Meddelelser.

— I „Skand. Bogtr.-Tid."s Februar-Numer, der er udkommet i disse Dage, har Hr. Bogtrykker Sally B. Salomon skrevet en Artikel, betitlet „Om Sætter-Skruen", hvori forekommer følgende Udtalelse: „Jeg skal ikke undlade her at udtale offenlig, hvad jeg ofte har ytret, at jeg ikke kan fatte, hvorledes en ordenlig Sætter vil tage Kondition i „Rigsdagen", hvor Forholdene efter min Overbevisning ere saa daarlige som intet andet Sted i hele Byen, det maa være Folk, som ikke kunne begaa sig i et ordenligt Trykkeri." Vi behøve vist ikke at notere, at vi heri ere fuldstændig enige med den højtærede Principal, og skulle blot bemærke, at denne Udtalelse passer fortrinlig paa flere andre københavnske Trykkerier. Hr. Salomons Artikel skulle vi for Øvrigt udførligt omtale i næste Numer.

— En Kollega, Ludvig V. Hansen, klager i „Skand. Bogtr.-Tid."s sidste Numer over Bogtrykkeriernes slette Administration. Vi kunne i det Væsenlige underskrive hans Klager, men hans Ræsonnementer finde vi altfor naive. Han opregner flere administrative Fejl, navnlig ved Benyttelsen af Materialet, og for at faa dem afhjulpne har hans Recept denne Formular: man gøre det til en „bestemt Regel" at gøre saadan og saadan. Man kan staa ved Kassen og lave saa mange „bestemte Regler", som man vil, og lige vidt er man kommen; ikke en eneste af dem vil holde sig Døgnet ud. Nej, lad os faa Tarifen, det er den Medicin, der kan kurere for denne Administrationssygdom, og ingensomhelst anden Miksstur vil være virksom.

— Den svenske „Boktryckeri-Tidning" har efter den herværende „Bogtr.-Tid." aftrykt dennes Beretning om Bevægelsen her hjemme i Slutningen af forrige Aar. Men det samme Organ har ikke kunnet nøjes med, hvad det her faar at vide; det har taget „Oesterr. Buchdr.-Zeit." til Hjælp. Dette Organ, de østrigske Principalers, skriver om os: „Aarsagen til Striden var, at Principalerne ikke vilde gaa ind paa Tarifforhøjelsen." At Bladet nævner en Forhøjelse og oven i Købet en „Tarifforhøjelse", maa man undskylde det; ti det er meget svært for en tydsk Fagmand at tænke sig typografiske Arbejdsforhold uden Tarif. — Dernæst hedder det: „Svaret (Principalernes) var høfligt men bestemt afslaaende, dog lovedes det at beholde de nuværende Priser, trods de Svagheder, som nu forefindes." Ja, de ere meget liberale, de Københavner-Principaler! — Endvidere skrives: „I en temmelig stormende Forsamling vedtoges, at Sætterne i Rigsdagstrykkeriet skulde rage Kastanierne ud af Ilden for alle de øvrige Sættere; senere skulde de andre Trykkeriers Tur komme. Hr. Schultz var dog i det lykkelige Tilfælde, at han fra Hovedtrykkeriet kunde besætte Pladserne med ældre og ordenlige Sættere og derved beskytte sig for større Overlast. Desuden bleve de Strejkende paa flere Steder fornærmede af deres Kolleger, hvilke paastode, at Agitationen var gaaet over Grændsen af de trufne Overenskomster. Slutningen er, at de Strejkende, hvilke med sin Arbejdskraft ere indskrænkede til et temmelig lille Omraade, nu vandre omkring ganske stille, og Ingen taler mere om den hele Affære." Se, saadan refererer man i Wiener-Pricipalernes Organ — men tager det ikke saa nøje —, og Stockholmer-Bladet, om hvem det skulde antages, at det dog maatte vide lidt bedre Besked, skynder sig med at rende lige i Hælene paa sin Værkfælle. Mon der forresten ikke tales mere om den hele „Affære" end Principalerne skøtte om?

— Som et lille Supplement til vore Bemærkninger i forrige Numer om to Forbunderpladser, kunne vi yderligere meddele, at Bogtrykkeren i Hjørring har haft Held med sig, idet det, efter hvad der er os meddelt, skal være lykkedes ham at faa Lærling Marius Nielsen, der af den Grund uden videre har forladt sin Lære i Frits Møllers Bogtrykkeri her i København. Den anden Forbunderspgende har ikke været saa heldig, skønt han tilbyder forkortet Læretid, og endnu i Gaar kunde man læse hans Avertissement i „Dagstelegrafen".

Forskelligt.

— Det Berlingske Bogtrykkeri i Lund tillige med Skriftstøberi, Forlagsret m. m. er af Dr. F. Berling overgivet til en ny Ejer, Kammer-

herre A. Rappe. I denne Anledning har Bogtrykkeripersonalet gennem den ældste Typograf overleveret Dr. Berling som Mindegave et Album, indeholdende Fotografiportræter af Bogtrykkeriets samtlige faste Arbejdere, og Nyaarsdag havde Dr. Berling indbudt i sit Hjem samtlige virkende mandlige Arbejdere i Etablissementets forskellige Grene, 40—50 i Tallet, til en festlig Middag, hvor Hr. Berling da tog Afsked med dem efter 39 Aars Virksomhed.

— Den østrigske Principalforening har i sin fjerde overordenlige Generalforsamling, der afholdtes den 13de f. M., besluttet at indføre den tydske Normaltarif fra førstkommende 4de April at regne, med hvilket Tidspunkt den nugældende Wiener-Tarifs Varighed er tilende og saaledes fordrer en Revision. Forsamlingen gav Bestyrelsen, der bestaar af 5 Medlemmer, Fuldmagt til at supplere sig med 5 andre Medlemmer og til at opfordre Wiener-Typograferne til at vælge 10 Delegerede, der sammen med de 10 Principaler skulle komme overens om Lokaltillæget, hvilken Overenskomst saa vil blive forelagt en senere Generalforsamling til Vedtagelse.

— Cirkulære Nr. 12 fra de schweizisk Bogtrykkeriejeres Forening meddeler en Brevveksling, som har fundet Sted mellem Foreningens Initiativkomite og det schweizisk Typograf-Forbunds Centralkomite angaaende den tydske Normaltarif. Man ser deraf, at den sidste Komite søger Normaltarifens snarlige Fremlæggelse for at kunne naa til gensidig Imødekommenhed angaaende Tarifens Indførelse, men at Initiativkomiteen maa fraraade dens Fremlæggelse i den nærmeste Fremtid, da Foreningen mener, at Tarifspørgsmaalet „endnu ikke" er naaet til Modenhed. Cirkulæret udtaler dog imidlertid det Haab, at selv om Tarifen ikke kommer frem i Dag eller i Morgen, vil den dog i en ikke altfor fjærn Fremtid komme i Stand til begge Parters Nytte og Gavn. Begge Skrivelser ere holdte i en værdig Tone, der vidner om gensidig Agtelse.

— For at træde kraftigt op imod den forgelige Arbejdstilstand, der stadigt herskr i de forenede Stater, har den typografiske Arbejder-Union i New-York besluttet at anvende hele sin Indflydelse for at formaa Principalerne til ikke at afskedige nogen Typograf, men før nedsætte Lønnen for dem alle eller væsenlig forkorte Arbejdstiden. Unionen haaber herved at afvende megen ellers uundgaaelig Ulykke. Den skotske Hjælpeforenings Organ, „Scott. Typogr. Circular", meddeler denne Forholdsregel, som meget taler til Fordel for den amerikanske Arbejders sunde praktiske Sands.

— Bogtrykkeriejerne i Magdeburg, som i Fjor under Sætterstrejken udfoldede en saa overordenlig Virksomhed, da de „som Medlemmer af Principalforeningen følte sig forpligtede til at underkaste sig dens Beslutninger", ere nu udtraadte af Foreningen, fordi de ikke længere ville være dens Bestemmelser undergivne.

(„Corresp.")

— En vis amerikansk Forfatter gaar aldrig ind i et Sætteri uden at være rustet indtil Tænderne. Da man spurgte ham om Grunden hertil, svarede han: „Min Haandskrift er saa daarlig, at det kan bringe en Sætter til Raseri."

— Under den store Hede, som sidste Sommer herskede i Florents, fandt nogle Spekulanter paa en ny Reklame. De overøste de Forbigaaende med Papirsvifter, hvorpaa der var aftrykt Annoncer om billige Modevarer, Symaskiner, Restaurationer o. s. v.

— En „Opstikker". Amerikanske Fagblade fortælle ofte om Sættere, der sætte omkaps, og skildre da udførlig, hvor mange m den eller den Sætter har sat i Timen. Printers Circular anfører saaledes et ikke uinteressant Tilfælde, der viser, hvor Meget en Sætter i Troy Daily Press kunde præstere. Han satte fra 12te Decbr. 1872 til 12te Decbr. 1873 3,234,192 m, der for hver af de 312 Arbejdsdage paa omtr. 10 Timer give 10,365 m. Det største Dagarbejde udgjorde 17,485 m, medens 6000 m maa anses for et godt Gennemsnitsarbejde daglig.

Brevkasse.

E. Heinemann. Deres Skrivelse vil blive optaget i et af de første Numre.

Typografiske Kundgørelser.

En god, brugt Hurtigpresse
ønskes til Købs. Dette Blads Redaktion anviser.

„Natbladet",
hvoraf nogle Numre endnu ere til Rest, kan faas for 8 Sk. pr. Numer.

Ved Maskeraden
er savnet en **Vifte**. Skulde den kunne tilvejebringes, anmodes man om at levere den paa nærværende Tidendes Kontor.

Typograf-Tidende,
Organ for de typografiske Arbejderes Interesser,

udkommer hver Fredag. Bladets fortrinsvise Opgave er paa enhver Maade at varetage Typografernes rent sociale Fag-Interesser; desuden indeholder det tekniske Meddelelser og i Øvrigt Alt, hvad der kan være af Interesse for Bogtrykkunstens Udøvere.

Kundgørelser indrykkes for en Betaling af 10 Øre (5 Sk.) pr. Petitlinie. For større og gentagende samt staaende Kundgørelser gives en betydelig Rabat. Pladssøgende Typografer betale altid kun halv Pris.

Abonnements-Prisen er 1 Krone 25 Øre (3 Mk. 12 Sk.) fjerdingaarlig eller 10 Øre (5 Sk.) pr. Numer. Abonnementet, der er bindende for et Fjerdingaar, modtages paa alle Postkontorer og Brevsamlingssteder, i alle Bogladerne samt i Fortunstræde Nr. 4, Stuen, København.

Redigeret af R. P. Jensen. — Trykt hos J. Henriksen.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr 25 Øre fjerdingaarlig.

Kundgørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 11. København, den 13de Marts. 1874.

Svar til Hr. Bogtrykker Sally S. Salomon.

I.

I et tidligere Numer af vort Blad have vi haft Lejlighed til at udtale os over for denne højtærede Principal, og deraf turde det fremgaa, at det var os kært at modtage hans Skrivelse, saa meget mere, som vi af den have faaet Indtrykket af, at han nu synes at forstaa os, Noget, som vi vel nok ogsaa kunde gøre Regning paa at maatte ske, eftersom han er en Arbejderven, dette Ord givet den rigtige Definition. Vi skulle saaledes gøre Hr. Salomons Ord til vore, at „fordi man er uenig i Anskuelser om et Spørgsmaal, kan man lige fuldt være „gode Venner"". Lige saa lidt over for nogen anden Principal som over for Hr. Salomon skulle vi lade os forlede til at glemme den Højagtelse og Hensynstagen, der sikkerlig maa være Særkendet selv for Modstandere, naar der i den fortsatte Kamp skal findes en Udjævning af Modsætningerne, og vi henvise saaledes til vor Virksomhed gennem nærværende Blad, som vi formene kan afgive en Bedømmelse i saa Henseende. Men med Afgivelsen af denne Erklæring have vi ogsaa Ret til at fordre Gensidighed, ti ellers bliver Forholdet forrykket, og ingen sand Arbejderven kan eller vil give Anledning hertil. Kunde det t. Eks. opnaas, at man, naar der er Tale om Typografernes Organ, ikke vil undse sig ved at nævne det eller give sig Mine af, at det at tage det i sin Haand er det Samme som at tilsmudse sine Fingre, saa at man ved en Omtale af det kan undgaa saadanne Udtryk: „man har vist mig en Artikel", „Sagen er bleven omtalt paa et andet Sted" osv., da ere vi — Principalerne og Typograferne — inde paa det rette Spor til at afvinde Striden et for begge Parter heldigt Resultat. Nu have vi for vort Vedkommende rigtignok aldrig gjort os nogen Illusion i saa Henseende, tvertimod, denne Taktik ventede vi, og den er saa gammel, at det Højeste, den kan bringe os til, er at trække paa Smilebaandet; ti, vi have en saa god Tro til vor Sags Retfærdighed, opfatte vor Gerning som saa berettiget og have en saa fast Tillid til Typografernes Understøttelse i Udførelsen af den, at vi med Lethed bære Savnet — i al Fald endnu en meget lang Tid — af vore Modstanderes Anerkendelse af vor Virksomhed. — Idet vi forudskikke disse Par Ord, skulle vi gøre Hr. Bogtrykker Salomons Artikel i „Skandinavisk Bogtrykker-Tidendes" sidste Numer til Genstand for et Svar fra vor Side, samtidig med, at vi i Hr. Salomons Skrivelse til os ville se, at Adskilligt mod os personlig i hans Artikel i „Bogtr.-Tid." har sneget sig ind ved en Fejltagelse.

Saavel Skrivelsen til os som „Bogtr.-Tid.s" Artikel indeholde de samme Betragtninger — det er kun Formen i Fremsættelsen af dem, der er lidt forskellig. Vi ville straks bemærke, at skulde vi have udtalt Noget, der er en Dom over Hr. Salomon med Hensyn til hans Velvilje mod „Den typografiske Forening", da er dette ikke blot vor personlige Mening, men heri ere vi ogsaa et Udtryk for vore Kollegers store Flertal. Dog kan denne sikert velmente Dom ikke give ham Anledning til at tro, at Typograferne derfor skulde lade sig afholde fra at gøre deres Anskuelser om Stridens store Spørgsmaal gældende og tillægge hans „Advarsler og Raad" mere Betydning, end de virkelig fortjene. Det hører nemlig til en af de største Modsætninger, at medens Principalerne gøre Fordring paa og ogsaa have Ret til fra deres Standpunkt og indbyrdes mellem dem selv at danne sig et „Overblik over hele Stillingen", lad det saa være ensidigt eller ikke ensidigt, saa finde de det derimod ikke ligesaa fuldstændigt i sin Orden, at Typograferne ogsaa tiltage sig denne Ret og danne sig et „Overblik" — man kalde det saa „ensidigt", om man vil. Lad os endelig være enige om, at hverken Principalerne for sig, Forfatterne, Forlæggerne og Boghandlerne for sig eller Typograferne for sig betinge Bogtrykindustriens Udvikling i vort Fædreland — alle tre Parter tilsammen gøre det ikke en Gang —, men det er selve Folket, der betinger Udviklingen, det er der Aarsagen skal søges til de mere eller mindre heldige Konjunkturer for vort Fag, ikke blot i enhver Industrigrens Udvikling, som stadig stiller større Fordringer til Bogtrykarbejde og saaledes forøger Produktionen, men navnlig i den tiltagende

Oplysning blandt Befolkningens store Flertal. Ved vort „Overblik" komme vi derfor til det Resultat, at intet Tidspunkt for vor Fagindustri har været saa heldig her hjemme som netop det nuværende. Se vi ikke, hvorledes det ene Bogtrykkeri rejser sig efter det andet baade her i Hovedstaden og i Provindserne, hvorledes Bladliteraturen tiltager i en betydelig Grad, og hvorledes Boghandlermarkedet udvides til mere og mere at omfatte de forskellige Samfundslag; men se vi ikke ogsaa samtidig, at af alle de tre paapegede Parters økonomiske Stilling bliver Typografernes uforandret, at deres Arbejdsforhold forkvakles Dag for Dag, fordi man ikke holder Skridt med Udviklingen, og at den hele typografiske Stand, hvis Værdighed dog enhver hæderlig Typografiens Udøver er rede til at værne om, kommer i stedse mere og mere Forfald. Et saadant „Overblik over hele Stillingen" have Typograferne, og dette er det Ledende for dem i Foretagelsen af ethvert som helst Skridt. Paa Grundlag af denne Synsmaade ville vel Typograferne tage Hensyn til ethvert Raad og enhver Advarsel, men de ville ikke lade sig afspidse med løst henkastede Bemærkninger, selv om disse endog blive dem dikterede af ikke nogen slet Vilje. Vi tage nu Hr. Salomons „Raad og Advarsler" som givne i den bedste Mening; men har da den ærede Principal fremsat dem saa begrundede, at han kan gøre Fordring paa, at de skulle blive tagne til Følge? Nej, han har slet ikke anført nogen Grund; det Eneste, han har gjort, er, at han har antydet, dog meget dunkelt, at Principalerne ikke ville gaa ind paa vore forlangte Reformer. Principalerne ville ikke! — Er det nogen Grund, som skal være afgørende for Typografernе? En saadan Uvilje maa møde en tilsvarende Modstand; den maa opfordre Typografernе til at sætte Ryg mod Ryg og at lade enhver indre Meningsforskellighed forsvinde for med desto større Kraft at kunne føre Slaget — naar det skal være saa — mod dem, der ikke have anden Grund at fremføre for deres Modstand end den: vi ville ikke! — og, hvad der er det aller Værste, den maa føre til en Kampmaade, som bringer begge Parter længere og længere bort fra Gensidighedsforhold, der lige saa lidt kunne undværes af Principalerne som af Typografernе. Vi veed meget vel, at det falder lidt svært for Principalerne at gaa ind paa saadanne Ræsonnementer — de ere ny for dem —, og vi veed ogsaa meget vel, at Typografernе have Adskilligt at udrette for at gøre sig skikkede til at føre Kampen paa den tilbørlige Maade, naar Sejrens Frugter skulle være sikre; men lad saa være: Hovedsagen er, at den opvoksende typografiske Slægt bliver sig selv bevidst, og at den bestemt veed, hvorom det store Stridsspørgsmaal drejer sig, nemlig en Arbejdsordning. Det er meget ønskeligt, om en slig Kamp kunde undgaas, og have Principalerne Viljen hertil, da tør vi dristig paa Typografernes Vegne udtale, at ethvert begrundet „Raad" og enhver begrundet „Advarsel", der baade sigter til en Undgaaelse af Kampen og til en Indførelse af ordnede typografiske Arbeidsforhold, vil blive paaskønnet og taget til Følge.

Vore Kegleforhold.

(Sluttet — se Nr. 9.)

Har man altsaa ved Undersøgelsen konstateret, om det er den tydske, engelske eller en anden Kegleform, saa taler vel Noget for, at man træder i Forbindelse med et Skriftstøberi, der fører en af de ved Undersøgelsen udfundne Kegleformer, for at spare de 50 pCt. Rabat paa „Zier"- og Titelskrifter, som man ellers altid maa give paa alle andre Kegleformer undtagen den franske Kegle og vedkommende Huskegle. Dog bør man alligevel foretrække at vælge den franske Kegle, da alle Indfatninger ere afpassede efter denne, ligesom Systemet altsaa heller ikke vil kunne bevares, hvis man vælger en anden Kegleform. Enkelte Skrifter lade sig vel til Nød anvende med den svagere Kegle, men i de fleste Tilfælde kun ved, at de ikke „holde Kegle" (hænge ud over Keglen), og hvor forstyrrende dette er ved kompres Sats, og hvor skadelig for Skriften selv, behøve vi ikke at udvikle. Det bliver derfor nødvendigt, naar man endelig vil bevare en ikke-fransk Huskegle, da at have i det Mindste to Kegleſystemer. Disse Omstændigheder synes derfor tilstrækkelig at tale for Indførelsen af den franske Kegle, selv der, hvor man i Forvejen har en systematisk Kegle, tilmed da Indfatningerne altid passe efter den franske, og endnu tydeligere taler ogsaa den Omstændighed, at intet Skriftstøberi kan føre alt Nyt. Et Akcidenstrykkeri med svag Kegle vil saaledes se sig henvist til det Alternativ enten at maatte give Afkald paa meget Nyt og tillige Godt for at bevare sin systematiske Specialkegle eller dog se sig nødsaget til at overdrage Leveringen af enkelte ny Sager til andre Skriftstøberier og herved bane Vej for Mangel paa System, hvorved desuden maa erindres, at man for at bevare Systemet bringer sit Trykkeri i et vist Afhængighedsforhold til det eller det Skriftstøberi, hvad der altid maa medføre Ubehagelighed.

Fordelen ved den franske Kegles Indførelse er saaledes af det Foregaaende klar, og meget Mere taler til Fordel for den. Det er nemlig ikke muligt for noget som helst Skriftstøberi med Fordel at føre paa Lager de mest gængse Trykkerisager: Brødskrifter, Tal, Udslutninger, Skydelinier, Kvadrater osv., til de talrige forskellige Kegler, da de kun kunne afsættes i smaa Kvantiteter, og det gaar med Skriftstøberi som med Trykning, at man, naar Tilretningen er færdig, næsten lige godt kan støbe som trykke Meget eller Lidet; Tilrettepengene til Skriftstøberen maa, for at Skriftstøbersvendene ikke skulle lide Tab ved smaa Bestillinger, lige fuldt betales baade ved Leveringen af smaa og store Kvantiteter. At dette gaar ud over de smaa Bogtrykkere, er indlysende; de maa betale deres Skrifter, selv de mest almindelige, 40—80 pCt. dyrere end de store Officiner.

Jo almindeligere nu den franske Kegle bliver indført og jo før Støberierne blive satte i Stand til med Fordel at kunne holde Brødskrifter o. s. v. paa Lager, desto før vil Forstelligheden i Prisnoteringerne forsvinde. Da det just nu er de smaa Bogtrykkeriejere, der lide haardest ved dette Onde, skulle netop disse først, hvor det paa nogen Maade lader sig gøre, beslutte sig for den franske Kegle. Ethvert Skriftstøberi vil straks yde dem en hjælpsom Haand i deres Bestræbelser, da det jo her gælder om Indførelsen af en Forholdsregel, der er umaadelig gavnlig for begge Parter.

Overgangen til den franske Kegle er, naar den kan ske ganske lidt efter lidt, paa ingen Maade saa forretningsforstyrrende, som man i Almindelighed tror, og ingenlunde forbunden med det Offer, som en med Forholdene Ukendt forudsætter. Følgende kan tjene til Bevis herfor. Da der vel kun eksisterer meget faa Trykkerier, som ikke ved en eller anden Indfatning eller Ramme have lært den franske Kegle at kende, saa er denne næsten overalt ikke noget Ubekendt. Ti foruden Indfatninger og Rammer have de jo ogsaa med disse faaet Udslutninger og Kvadrater, da deres egne Udslutninger vilde være for svage, en Forskel, der i Almindelighed paa Kvadraterne udgør 1/1, 1/2 og 1/4 Geviert i Nonpareil og Cicero. Som man altsaa ser, skal man alligevel tage Indfatninger og Rammer, Udslutninger, Kvadrater, Skydelinier m. m. af det franske System — hvorfor da ikke tage det Hele af samme System? For altsaa at være konsekvent, anskaffer man sig straks af dette System Nonpareil, Cicero og Dobbelt Cicero, og husk disse først, da de kun anvendes i en Hensigt og saaledes ikke blive blandede med anden Skrift, og som Følge deraf, saa længe Systemet endnu ikke er helt gennemført, kun berede liden Forstyrrelse. Dernæst anskaffes Petit og Tertia, og til det første et lille Kvantum Udslutninger, som er tilstrækkelig til begge Kegler. Herefter anskaffes Korpus og Tekst, saa Mittel og Dobbelt-Mittel, idet man stadig benytter samme Forhold. Medens man anskaffer sig disse Ting, er imidlertid f. Eks. en af Brødskrifterne blevne daarlige, hvorfor man trænger til en Fornyelse af f. Eks. Petit-Fraktur. Denne lader man støbe efter den franske Kegle i Forbindelse med Tal, Udslutninger og et lille Kvantum Kvadrater. Paa lignende Maade henvender man efterhaanden sin Opmærksomhed paa Fraktur, Gotisk, Kancelli, Petit-Antiqua osv. for efterhaanden at faa hele Systemet færdig.

Der maa her gøres opmærksom paa, at naar Keglen bliver stærkere, bliver ogsaa Konkordansen af Kvadraterne stærkere; den ny Konkordans vokser i samme Forhold (6 Petit-m), som den ny Kegle bliver stærkere end den gamle. En Vinkelhage altsaa paa 5 Konkordanser efter den ny Kvadrat vilde omtrent blive en Korpus bredere end efter den gamle. For at der nu herved ikke skal indløbe nogen Forstyrrelse, anvender man kun de ny Kvadrater til Udfyldning af Udgangslinierne.

Saaledes vedbliver man altsaa efterhaanden at anskaffe sig mere og mere af det ny Keglesystem, og snart vil man — uden stor Forstyrrelse — have den ens og fælles Kegle. Tidsrummet for Indførelsen af denne kan efter Bogtrykkerieejernes Formuesomstændigheder vare i 10, ja maaske 15 Aar; men herved opnaas, at man ikke bortkaster det Gamle, før det virkelig bør bortkastes som ubrugeligt.

Maatte det lykkedes ved disse Fingerpeg at have vækket Interessen for en Reform, der vil have den mest heldbringende Indflydelse paa Alle. Det er ikke overset, at enkelte Bogtrykkerier — og da ogsaa de store — i den Grad ere forkludrede, at kun en „Reform fra Hoved og Lemmer" kan bringe dem til Maalet, men for mindre Bogtrykkerier vil det blive let, ved at følge de her angivne Anvisninger, at indrette sig et System med forholdsvis faa Omkostninger, som vi ere overbeviste om, man ikke vil fortryde.

Korrespondance.

Odense, 10de Marts. For nogen Tid siden læstes flere Gange efter hinanden i et kjøbenhavnsk Blad et Avertissement, hvori falbødes fire Bladpladser i Odense mod at indlægge Billet. Det er nu blevet oplyst, at disse Pladser tilbydes af en Hr. Thillerup, der har etableret et nyt Bogtrykkeri her i Odense, og at Arbejdsvilkaarene ere saa slette, at jeg anser det for min Pligt at underrette mine Kolleger derom. Denne Bogtrykker opgiver nemlig at vil indføre i sit Trykkeri den samme Beregning, som er gældende hos hans Broder, Bogtrykker A. K. Thillerup i Flensborg, og som er 11 — elleve — Sk. for 1000 ni Avissats, ingen Korrekturgodtgørelse, ingen Beregning af de staaende Rubriker og Mellemslag o. s. v. Det er dog vist sikert en Umulighed for Hr. Thillerup at faa nogen Sætter til denne Pris, og det vilde ikke være for Meget, om de danske Typografer kunde faa i Sinde at give ham, der ikke har undset sig ved at byde dem 25 pCt. under den almindelige Betaling og ingen Korrekturgodtgørelse, en Lektion ved at lade ham selv indtage sine Pladser, da der dog er god Brug for vor Arbejdskraft andre Steder her i Landet, uden at vi behøve at gaa ind paa saadanne nedværdigende Betingelser. Med Skam at tale om er der alligevel to danske Sættere, som hos Hr. Thillerup i Flensborg arbejde paa de anførte Vilkaar, og vi Odense-Sættere ønske ikke at blive belemret med saadanne Kolleger. †

Lübeck, 1. Marts. Stormen, som truede med at bryde løs over de tydske Typografer, har nu endelig lagt sig en Smule; de sorte Uvejrsskyr, der for nogle Uger siden trak op paa vor Horisont, opløste sig i en Skylregn, og i Stedet for at Tordenen skulde slaa ned i vor Organisation og splintre den, slap vi heldigvis med at komme i lidt Miskredit over for den offenlige Mening. For de danske Typografer ville disse Ytringer maaske klinge lidt mystiske, og jeg skal derfor ud-

trykke mig tydeligere. — Da den tydske Typograf endelig efter mange Aars Overvejelse kom til den Slutning, at han for Alvor maatte tænke paa at forbedre sine Kaar, var han ogsaa snart paa det Rene med, hvilke Midler der burde anvendes for at naa Maalet. Overalt opstillede man Tarifer; man vilde nu ikke længere lade sig nøje med, hvad Principalerne af Naade fandt for godt at tildele, men man vilde selv bestemme sin Løn, selv have et Ord med at sige, hvor det galdt om at vurdere sit eget Arbejde. Hvor Bønner og Forestillinger ikke sloge til, for at sætte sin Vilje igennem, der anvendte man Magt — man strejkede. Dette gik i Begyndelsen meget godt, og de Pengeofre, som man af og til maatte yde, bragte baade ti- og tyvefold Rente. Men snart blev „Strejkeriet" en Modesag, og først var den Helt, der kunde rose sig af at have deltaget i de fleste Arbejdsnedlæggelser. Denne Opfattelse af Sagen havde selvfølgelig sine slemme Sider: mangt et fyrigt Gemyt, der tørstede efter Æventyr, tog ofte af den ubetydeligste Grund Anledning til at strejke, uden at han derved tog i Betænkning, at enhver Strejke kostede Penge. Ondet greb bestandig mere og mere om sig, og i Leipzig begyndte man at vise sure Ansigter; ti ikke blot slugte enhver større Arbejdsnedlæggelse enorme Summer, men, hvad der var endnu værre, den gjorde mangen en Vægelsindet til Renegat, hvorved Forbundets Medlemstal forringedes. De rolige og besindige Kolleger søgte at hæmme denne Epidemi, og det lykkedes ogsaa snart. I længere Tid levede man saaledes i Fred og Ro: kun naar den yderste Nødvendighed paabød det, skred man til Anvendelsen af det sidste Middel (Strejken), og man gik op i Bevidstheden om, at nu kunde man nyde Frugten af sin Sæd; men desto værre varede Hvilen kun kort. Paa to Steder, i Hamborg og Berlin, rev man atter op i det gamle Saar. I Hamborg drejede Striden sig om uvæsenlige og mere lokale Spørgsmaal, hvis Specialitet jeg ikke skal gaa ind paa, da det vilde føre mig altfor vidt, men kun bemærke, at denne Strid dog var tilstrækkelig til at vise alle Tydsklands Typografer, at Enigheden blandt Hamborger-Kollegerne var at ligne ved en Hørdukke, der ved den mindste Gnist vilde gaa op i Luer. Da Hamborg er af stor Betydning for det nordøstlige Tydskland, var det ikke uden Grund, at man med ængstelig Forventning imødesaa Enden paa disse Tvistigheder. I Berlin forsøgte Rigsdagens Sættere at storme Himlen. Trods en udmærket Fortjeneste (det blev godtgjort, da Sagen drøftedes i Rigsdagen, at disse Sættere i den første Uge i Januar havde i Gennemsnit fortjent omtrent 40 Rd. dansk), havde man dog adskillige Fordringer at opstille, saavel pekuniære som principielle. De pekuniære Fordringer bevilgedes, ti „Manden" var i Knibe, men de principielle vilde han ikke indgaa paa, og Enden paa Visen blev, at Sætterne standsede Arbejdet. Der nedsattes nu en Voldgiftskommission, hvis Dom begge Parter havde at underkaste sig. Da Principalen imidlertid denne Gang fik Ret, saa vilde de stædige Typografer ikke holde deres Ord, men vedbleve at strejke. Sagen indankedes derfor for en Forsamling i Berlin, og for at faa rigtig Lys i Sagen, anmodede man Præsident Härtel fra Leipzig om at give Stævne, men til Berliner-Typografernes Skuffelse gav ogsaa han Rigsdags-Sætterne Uret. Derefter gik Sagen over i Rettens Hænder, og Sætterne bleve af Retten tilkendte at betale henved et Par Hundrede Thaler, som de ved deres utilbørlige Fordringer havde modtaget for meget. Forhaabenlig ere disse Penge nu betalte, og de fordringsfulde Sættere ere bragte til Tavshed, men den hele Affære har dog alligevel overfor Offentligheden kastet en ubehagelig Skygge paa deres Begreb om Ret og Billighed. Gid de kommende Dage ikke maa bekræfte den daarlige Mening om os, som mangen En heraf har taget Anledning til at nære! Men Tiden vil vel nok ogsaa udviske denne Plet. — For Øjeblikket befæstiger man sig meget med typografiske Produktionsselskaber —, dog herom vil jeg tale en anden Gang. C.

Forskelligt.

— „Kieler-Zeitung", hvis Trykkerilokaler ved Stormfloden i November 1872 blev sat under Vand, har atter den 10de f. M. fristet samme Skæbne, idet den heftige Nordoststorm drev Vandet ind i Maskinstuen. Bladet blev naturligvis derved forstyrret i sin regelmæssige Udgivelse.

Typografiske Kundgørelser.

Haandpresse.

En brugt, men god Jern-Haandpresse ønskes til Køb af Bogtrykker Henriksen i København.

En Brosche

er tabt paa Maskeraden. Hvis den er funden, anmodes man om at levere den paa nærværende Tidendes Kontor.

En Trykker (ikke Sætter) søger Plads. Anvises fra Eng.-Kontoret.

„Natbladet",

hvoraf nogle Numre endnu ere til Rest, kan faas for 8 Sk. pr. Numer.

En god, brugt Hurtigpresse

ønskes til Købs. Dette Blads Redaktion anviser.

Nogle Sættere

kunne faa Kondition dels i Provindserne, dels i København. Man henvender sig paa Eng.-Kontoret.

En Sætter

ønsker sig en stadig Provindsplads. Billetter, mrkt. Z. 5, befordrer denne Tidendes Ekspedition videre.

Kristiania.

Abonnement paa „Typograf-Tid." tegnes hos Hr. Boghandler J. Christensen, Toldbodgade Nr. 16. Abonnementsprisen er 1 Kr. 25 Øre fjerdingaarlig.

Redigeret af R. P. Jensen. — Trykt hos J. Henriksen.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr 25 Øre fjerdingaarlig.

Kundgørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 12. **København, den 20de Marts.** **1874.**

☞ Vore ærede Abonnenter i Provindserne erindres om, at Postvæsenet forlanger Abonnementets Fornyelse for April Fjerdingaar berigtiget inden den 27de d. M., da der ellers vil indtræde en Standsning i Tidendens Forsendelse.

Til Provinds-Typograferne.

De danske Typografers Organisation tillader endnu ikke en saadan fælles Samvirken, som er ønskelig, og den nærmere Forbindelse og Vekselvirkning, som vel i Fremtiden kan komme til Stede, mangler endnu. Men alligevel er der dog i Retning af, at Lønnen i Provindserne kunde faa en tidssvarende Forbedring, kommet flere Henvendelser til mig, og disse giver Anledning for mig til at rette følgende Udtalelse til ærede Provinds-Kolleger.

Det er sikert enhver af Kollegerne bekendt, at Konjunkturerne for vort Fag i indeværende Aar ere bedre end nogensinde tidligere, og de ere ikke fremkomne paa en kunstig Maade, men ere en ligefrem Følge af den naturlige Udvikling. Derved er fremkaldt en meget stærk Efterspørgsel efter Arbejdskraft, som ikke blot er egen for vort Land, men som, om ikke just i samme Grad, saa dog tildels er fælles for alle de tre nordiske Lande, hvad der faar sit bedste Bevis deraf, at man baade fra Sverig og Norge i dette Foraar har villet søge typografiske Arbejdere her. Et saadant Resultat bliver endyderligere tilfredsstillende, eftersom jeg kan konstatere, at det ikke har været uden Virkning paa flere Steder i Provindserne, hvor Lønningssatsen og øvrige Forhold hidtil have været utilgivelig slette. I saadanne Trykkerier kan det naturligvis heller ikke være Andet end fuldstændig i sin Orden, at der finder en Forbedring Sted, og efter at Typografernes Organ er blevet stiftet, er det naturligvis dette magtpaaliggende at gøre Sit dertil.

Det maa anses for passende og er tillige stemmende med, hvad der allerede ydes mange Steder, at Minimumslønnen for en Typograf overalt i Provindserne er paa Beregning 14 Sk. pr. Tusind n og i Ugepenge 8 Rd. Nu er der mange Kolleger, der endnu maa arbejde under denne Pris, og som hidtil af forskellige Grunde ikke have kunnet bringe det videre. For at fremhjælpe en Lønningsforhøjelse for disse Kolleger indtil det angivne Minimum vil jeg, saavidt Forholdene tillade det, yde min Understøttelse, navnlig moralsk gennem „Typograf-Tidende" og paa bedste Maade hvad mit Forhold til Kjøbenhavner-Kollegerne angaar. Men jeg maa da tillige stille den Betingelse, at man sætter mig i Stand hertil, og det sker ved, at hvor en saadan rimelig Lønningsforhøjelse støder paa Hindringer, derfra giver man mig aldeles paalidelige Efterretninger til Betryggelse overfor samtlige udenfor staaende Kolleger; ti da kan der naturligvis ikke være Tvivl om disses Kollegialitet i enhver Henseende. Endvidere maa jeg ogsaa lægge ærede Kolleger paa Sinde, at de i deres Bestræbelser lade sig lede af enhver Hensynstagen til deres Principal, dog naturligvis ikke med en Tilsidesættelse af Bestræbelsernes egentlige Hensigt. Enhver Undladelse af at efterkomme disse Anmodninger fra min Side faar let de ubehageligste Følger for Vedkommende selv.

Den Mulighed kan vel tænkes, at Forlangendet om en Lønningsforbedring paa sine Steder ikke vil blive taget til Følge uden at gribe til det sidste Middel: en Arbejdsstandsning. Komme nogle Kolleger i den Nødvendighed at skulle anvende dette Middel, da vil jeg gøre opmærksom paa, at „Typograf-Tidende" sluttes Torsdag Middag; man maa mærke sig dette, da det er af Be-

tydning, at Meddelelser om slige Tilfælde blive bekendte med den tilbørlige Hurtighed. Ligeledes forventer jeg, at man giver mig Underretning om Udfaldet af ethvert foretaget Skridt i den antydede Retning. Kan jeg for Øvrigt være ærede Kolleger til Nytte, er jeg altid rede dertil.

Kjøbenhavn, den 19de Marts 1874.

R. P. Jensen.

Svar til Hr. Bogtrykker Sally B. Salomon.

II.

Naar vi komme til at grunde nærmere over Hr. Salomons Artikel i „Skand. Bogtr.-Tid.", hører der i Sandhed en høj Grad af Resignation til ikke at svare den ærede Principal i samme Aand og i samme Tone, som han har ført i sin Tiltale; men vi have jo givet Løfte om at tage visse Hensyn, og selv om det ogsaa koster os den største Anstrængelse, skulle vi holde vort Ord.

I Begyndelsen af sin Artikel erklærer Hr. Salomon, at .... „da den (Sagen) paa et andet Sted er bleven fremstillet fra et efter min Opfattelse mindre korrekt Standpunkt, skal jeg nu tillade mig at fremstille, hvorledes den viser sig for mig". Og saa „fremstiller" Hr. Salomon! Han fortæller, hvorledes det „rygtedes", at Sætterne holdt Møder for at virke til en „Omordning af Arbejdet", hvorledes han skrev en Artikel i „Bogtr.-Tid." i det forfængelige Haab, at Dhrr. Sættere vilde tiltro ham mere „Overblik", end de kunde have fra deres „ensidige" Standpunkt, og altsaa bedre være i Stand til at bedømme Følgerne", hvorledes han i „Socialisten" blev angrebet af „en arbejdende Sætter" med Ukvemsord og Injurier, hvorpaa der intet andet Svar var at give end Sags Anlæggelse, og hvorledes dernæst „Den typografiske Forenings" Formand i „Bogtr. Tid." var fremtraadt med et Svar, som han ikke fandt sig „foranlediget" til at give Gensvar paa overfor „h a m", da „han jo var en I k k e - Arbejder og altsaa ingen direkte Interesse havde i Sagens Afgørelse, i det Mindste ikke i fredelig Retning". Lad os nu se lidt nærmere paa denne Del af „Fremstillingen".

Hr. Salomons Ytringer om „Overblik" have i forrige Artikel faaet den tilstrækkelige Kritik, og hvilken Strid den ærede Principal kommer i med „Socialisten", er naturligvis os uvedkommende. Paa den Ytring, at vi („et andet Sted") skulde have fremstillet Bevægelsen fra „et m i n d r e k o r r e k t S t a n d p u n k t", nødsages vi til at blive Hr. Salomon Svar skyldig. Hvad vil den ærede Principal sige hermed? Hvori ligger det „mindre Korrekte"? Er det „mindre korrekt", at vi have stillet os paa Typografernes Standpunkt? Vi kunne umuligt tro, at det er Meningen. Som sagt, noget direkte Svar kunne vi ikke give; men, hvis den ærede Principal mener, at vor Fremstilling af Sagen er mindre korrekt i Modsætning til hans egen, da maa han undskylde os, om vi komme til at berede ham adskillige Ubehageligheder i denne Opfattelse. Endvidere er Citatet „Omordning af Arbejdet" en Forvanskning af, hvad Sætterne ville; det forekommer ikke nogle Steder, hverken i Tale eller Skrift, og det kunde det ikke af den simple Grund, at der ingen „O m o r d n i n g kan finde Sted af Noget, som i Forvejen aldeles mangler Ordning; men hvad Sætterne virke for, det er en O r d n i n g af Arbejdet, fordi dette er i den største U o r d e n. Man bør ikke forvanske Citater for at tillægge dem en forønsket Betydning; men Hr. Salomon har stærk Tendens hertil for at bringe dem i Overensstemmelse med visse socialistiske Systemer. Den Maade, hvorpaa den ærede Principal dernæst omtaler „Den typografiske Forenings" Formand, staar ikke i Samklang med hans Udtalelse om, at selv om man er uenig, kan man lige fuldt være „gode Venner"; ti med en Modstander, som man tillægger saa slette Hensigter som Formanden, kan man umulig være gode Venner. Vi ere imidlertid afskaarne fra at svare for Formanden, da der paa Hr. Salomons utilbørlige Ytringer ikke gives andet Svar end Grovheder; men hvad derimod angaar den ærede Principals Betegnelse af ham som „Ikke-Arbejder", sammenholdt med hans Stilling som „Den typografiske Forenings" Formand, og vi kunne vel nu tilføje: tillige som denne Tidendes ansvarlige Leder, skulle vi dog fremsætte et Par Bemærkninger herom, da vor beskedne Person vel nok ogsaa er en Faktor, som det har vist sig — i alt Fald fremgaar det af Hr. Salomons Artikel —, at man efter Behag vil trække frem eller skyde tilbage og tillægge — rigtignok ikke Dyder men — — flere eller færre Lyder, eftersom det bedst passer sig. Vi skulle udtale os aabent over for Hr. Salomon. Skønt „vi" — hermed betegnes vor Person baade som Typograf, Formand og Redaktør — nok kunde ønske det bedste Omdømme ogsaa fra Principalernes Side, saa er dette dog noget meget Underordnet for os lige over for det Omdømme, som Typograferne ville give os og vor Virksomhed. Det er ikke et Lune, en Grille, der har ledet os frem til det Forhold, hvori vi nu staa til vore Kolleger, men vi ere ledede dertil, f o r d i v i s o m S æ t t e r s a a g o d t s o m N o g e n h a v e f ø l t T r y k k e t a f d e u h e l d b r i n g e n d e t y p o g r a f i s k e A r b e j d s f o r h o l d, og vi ere ikke anderledes stillede med Hensyn til vort daglige Udkomme, end at vi den Dag i Morgen kunne faa det samme Tryk at føle. Dog — hvad hjælper slige Forsikringer, og hvad hjælper det, om vi ogsaa hundrede Gange protesterede mod, hvad der direkte eller indirekte bliver os tillagt som vore Hensigter, vore Interessер? Ikke det aller mindste, især over for Folk, der med en vis Suffisance ville gøre sig til Enedommer i Spørgsmaal, hvortil der kan rejses en begrundet Tvivl om deres Kompetence. Imidlertid kunne vi dog let overtyde Hr. Salomon om, at han ikke sjældent vil kunne se os ved Kassen med Vinkelhagen i Haanden, og vi kunne vel ogsaa gøre os Haab om at blive troede, naar vi udtale, at vor Stræben først og

fremmest gaar ud paa at være uafhængig af de Herrer Principaler, hvad der er en absolut Nødvendighed for den, der beklæder Tillidsposten som „Den typografiske Forenings" Formand, og som har at lede Redaktionen af „Typograf-Tidende" saaledes, som den bør ledes, dersom han ellers skal være skikket til sin Gerning. Derom ere vi vel nok enige, Hr. Salomon? — Vi bede for Øvrigt vore Læsere om Undskyldning, fordi vi have skejet ud og gjort saa mange Bemærkninger om os selv, men vi have troet det tjenlig for selve Sagen.

Den ærede Principal skriver fremdeles, „at Arbejdet i Rigsdagens Sætteri blev nedlagt uden Opsigelse, uden Varsel", og han fortsætter harmfuld: „Det er det, jeg vil kalde en dyb Miskendelse af, hvad man skylder sig selv — den Agtelse, man maa have for frivilligt indgaaede Forpligtelser." Vi nedlægge den alvorligste Protest mod Berettigelsen til her at gøre Brug af et sligt Ræsonnement. Ere Sætterne indgaaede paa nogle Forpligtelser, fordi de have taget Plads i Rigsdagstrykkeriet? Ikke en eneste. Imidlertid har Hr. Salomon givet Rigsdagsforholdene en fortræffelig Karakteristik (se Tidendens Nr. 10); den ville vi blot erindre om, og saa ville vi se dette „Forpligtelses"-Spørgsmaal i hele sin Almindelighed. Hvori bestaar da Principalernes Forpligtelser over for Sætterne? I Intet; de ville ingen Forpligtelser have. Men Sætternes Forpligtelser over for Principalerne — hvori bestaa da de? I Alt; de skulle have Forpligtelser. Med Hensyn til det af Hr. Salomon paapegede Forhold er det saaledes en Kendsgerning, at naar Principalerne tage en Sætter i Plads, skal han være forpligtet til at forlade den med Varsel, hvorimod de selv uden Varsel lader ham være uden Arbejde, og saa kan han maaske faa Lov til at gaa sin Vej, om han vil. Oprigtig talt, Hr. Salomon, synes De ikke, den Sætter, der kan paatage sig Forpligtelser uden Gensidighed, har glemt „**det**, vi ville kalde en dyb Miskendelse af, hvad man skylder **sig selv**"? — For Øvrigt maa det i hele sin Almindelighed gøres gældende, at Typograferne have ikke nogle som helst Forpligtelser over for Principalerne, før de blive fastsatte ved en Arbejdsordning — naturligvis den Enkeltes private Overenskomst ufortalt, men den Typograf, der veed, „hvad han skylder sig selv," indlader sig næppe paa Overenskomster, der kunne blive til Skade ikke alene for ham selv, men ogsaa for hans Kammerater. Man taler forresten saa smaat om, hvor rart det vilde være at have sine Sættere bundne ved Kontraktsforhold. Vi ere nu vis paa, at Sætterne ikke gaa ind herpaa — ja, en enkelt gør det maaske —, men vi skulle dog alligevel paa Forhaand underrette de Herrer Principaler om, at slige Kontrakter ville med vor nuværende Lovgivning være i juridisk Henseende saa godt som lig 0, og hvad det moralsk Bindende ved dem angaar, da gælder dette til Wandsbeck — ti ikke ved Kontrakter, dikterede af Principalerne, men, som sagt, kun ved den gensidige Arbejdsordning ere Typograferne moralsk bundne.

Da Hr. Salomon nævner Arbejdsstandsningen i Rigsdagens Sætteri, bliver det tillige af ham bemærket, at „en Sætter havde taget Kondition om Morgenen og nedlagde Arbejdet sammen med de Andre om Middagen". Det er urigtigt. Sagen forholder sig saaledes: Der var to Sættere, som vel begyndte deres Arbejde samme Morgen, som Arbejdet standsedes om Middagen, men de havde modtaget deres Kondition før der nogensinde blandt Rigsdagssætterne blev Tale om en Standsning. At de indtog deres Pladser, var i sin Orden, og at de handlede i Forening med deres Kolleger, var al Ære værd, derom ere alle Typografer enige.

Vi komme nu til følgende Stykke i Hr. Salomons Artikel:

> „Sætterne nedlagde altsaa Arbejdet i Rigsdags-Sætteriet, efter Ordre fra den nedsætte Komite, men efter nogle Underhandlinger, der ikke førte til noget Resultat, optoge de atter efter en 8 Dages Forløb Arbejdet paa de gamle Betingelser. Det var altsaa Enden paa den første punisk Krig, som jeg meget beklager er bleven ført, fordi det forud var givet, at den maatte ende saaledes, som den gjorde, da der ingen Sandhed laa til Grund for „Rejsningen", og mange Vildledte ere, stolende paa Formandens Løfter, komne i en mindre behagelig Stilling, idet de blot stolede paa hans Tilsagn om, at de nok sejrrigt skulde sætte deres Fordringer igennem, naar de blot holdt ud. Det Værste var imidlertid, om det gode Forhold, der bør være mellem Arbejder og Arbejdsgiver, derved havde faaet et Knæk, just det, som Lederne ville søge at fremtvinge; men det lader, som godt er, til, at der endnu er saa megen sund Sands blandt Sætterne, at de ikke ville lade sig bruge til at rage Kastanierne ud af Ilden for — Socialisterne og deres Tilhængere."

Det er knapt nok, vi kunne bevare vor Alvorlighed, naar vi gennemlæse dette Stykke. Tror De, Hr. Salomon, at der er nogen Typograf, som sætter Lid til, hvad De her har skrevet? Hvis der var Sandhed i Deres Referat, saa vilde vi virkelig beklage den stakkels Formand og hans „mange Vildledte", der saa trygt stolede paa ham, men bleve skuffede; hans Regeringstid maa da snart være forbi. Og saa de fule „Ledere", der bleve standsede i deres skumle Planer af den „sunde Sands" — deres slette Hensigter bleve Gudskelov tilintetgjorte! — Dog, Sagen er for alvorlig til at spøge med, og bortset fra alle Urigtighederne, der ere øjensynlige, skulle vi blot gøre Hr. Salomon opmærksom derpaa, at der dog laa nogen Sandhed til Grund for „Rejsningen". Der laa nemlig denne nøgne Sandhed, at Typograferne hver Dag maatte finde sig i nogle Vilkaarlighedsforhold, der virkede demoraliserende paa dem selv og vare til Skam for den Stand, hvortil de høre. De maatte se paa, hvorledes Lærlingesystemet paa

sine Steder kunde gribe om sig og antage en saa uhyggelig Karakter, at Principalen i et københavnsk Trykkeri endog ikke undsaa sig ved at indgaa paa et Slags Konsortium med sine Lærlinge — 7—8 Stkr. mod 1, undertiden 2 Typografer —, saa at de hver især tog sine Procent af Sætterlønnen, efter at der var trukket fra til „Lys og Varme"; de maatte se paa, at Principaler brød det Tilsagn, som de for to Aar siden med Navns Underskrift gav Sætterne, og det ikke alene med Hensyn til Korrekturgodtgørelsen, men ogsaa med Hensyn til Satsprisen; de maatte se paa, at Arbejdsforhold, der for to Aar siden af Bladkritiken bleve stemplede som „uforsvarlige", og som for kort Tid siden fik en om muligt endnu strængere og enstemmig Dom, vedblev at være uforandrede, o. s. v. o. s. v. Der er saamæn Eksempler nok, de foreligge til Overflødighed, og yderligere Beviser have vi paa rede Haand. Hvad endelig Udfaldet af Striden angaar, da vil det være rigtigst at afgive sin Dom, naar man har set Enden.

Den tilbageværende Del af Hr. Salomons Artikel, der omhandler mere reelle Synspunkter, skulle vi mødegaa i næste Numer.

Særlige Meddelelser.

— I Folketingets Finanslovbetænkning for det tilkommende Finansaar findes en „Fortegnelse over, hvorledes det ved Finansloven for 1872—73 til Industriens Fremme bevilgede Beløb er anvendt". Det ses af denne Fortegnelse, at følgende typografiske Fagmænd have faaet Rejseunderstøttelse i Anledning af Verdensudstillingen i Wien i 1873: Faktor J. L. Valentin 100 Rd., Bogtrykker J. Stilling i Præstø 80 Rd. og Typograf L. P. Jeppesen 40 Rd. En Sætter, L. T. V. Petersen, staar opført som bevilget 100 Rd. i Rejseunderstøttelse (ikke til Wienerudstillingen), men den er ikke bleven benyttet.

— I Følge „Fyens Stiftstidende" har Bogtrykker Christensens Enke i Nykøbing p. M. solgt det hende tilhørende Bogtrykkeri samt „Morsø Avis" til Hr. Typograf Nielsen i Aarhus for 17,000 Rd.

— „Fyens Tidende", der udkommer i Odense, vil fra den 1ste April udgaa i et større Format end hidtil.

Forskelligt.

— Som vi omtalte i næstsidste Numer, havde den østrigske Principalforening besluttet at træde i Forbindelse med Wiener-Typograferne om Indførelsen af den tydske Normaltarif. Fra Wien er der nu kommet den Efterretning, at Typograferne ligeledes have vedtaget at sende en Delegation paa 10 Medlemmer, for at komme overens med Principalernes Delegerede om Lokaltillægget i Satspriserne.

— Fra Bryssel meldes der om en livlig Bevægelse mellem Bladsætterne, som agitere for Afskaffelsen af Søndagsarbejde eller i ethvert Tilfælde for at faa Ekstrabetaling for dette Arbejde. Af de store Blade har hidtil kun Indépendance belge opfyldt denne billige Fordring, og det synes, som om de andre Blade ikke ville gaa ind derpaa, da Arbejdsmarkedet i Paris for Tiden er overfyldt, hvorfor en Strejke næppe tør iværksættes.

— I Hamborg synes i den sidste Tid Freden at være bleven noget forstyrret. I det Mindste findes i adskillige Tidender Avertissementer om, at Typografer „i stort Antal" foruden to Metteurs til 16 Thaler om Ugen kunne faa Plads i „Hamburger-Nachrichtens" Officin. Et tydsk Typografblad har i den høfligste Form anmodet en derværende Principal om nærmere Underretning, men har intet Svar modtaget.

— Skriftstøber-Firmaet Meyer & Schleicher i Wien har af den japanesiske Regering modtaget Bestilling paa at levere til denne et Skriftstøberi med Maskiner, Matricer til det tydske, franske og russiske Sprog, en Papir-Stereotypi-Indretning og hvad der ellers udfordres til Bedriften. Regeringen har sendt en ung Japaneser til Firmaet for at lære Skriftstøberi.

Brevkasse.

De ærede Brevskrivere, som endnu ikke have faaet Svar fra mig, skulle erholde dette først i næste Uge, saafremt deres Skrivelser give Anledning dertil.

Typografiske Kundgørelser.

En god, brugt Hurtigpresse
ønskes til Køb. Dette Blads Redaktion anviser.

Haandpresse.
En brugt, men god Jern-Haandpresse ønskes til Køb af Bogtrykker Henriksen i København.

„Natbladet",
hvoraf nogle Numre endnu ere til Rest, kan faas for 8 Sk. pr. Numer.

Typografer søges.
En duelig Trykker (til Haandpresse), der kan assistere ved Avisscetning, samt en Sætter kunne straks erholde en Plads i „Ringkøbing Amts Folkeblads" Bogtrykkeri i Ringkøbing. Gagen er 8 Rd. ugenlig samt Rejsegodtgørelse efter 3 Maaneders Arbejde.

En Sætter
ønsker sig en stadig Provindsplads. Billetter, mrkt. Z. 5, befordrer denne Tidendes Ekspedition videre.

Nogle Sættere
kunne faa Kondition dels i Provindserne, dels i Kjøbenhavn. Man henvender sig paa Eng.-Kontoret.

Kristiania.
Abonnement paa „Typograf-Tid." tegnes hos Hr. Boghandler J. Christensen, Toldbodgade Nr. 16. Abonnementsprisen er 1 Kr. 25 Øre fjerdingaarlig.

Redigeret af R. P. Jensen. — Trykt hos J. Henriksen.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr 25 Øre fjerdingaarlig.

Kundgørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 13. København, den 27de Marts. 1874.

Med nærværende Numer slutter „Typograf-Tidende" sit første Fjerdingaar. Om vor Virksomhed i den tilbagelagte Tid har svaret til Forventningerne eller været saadan, at Tidenden paa en værdig Maade har kunnet træde i Skranken for de typografiske Arbejderes Interesser, ere vi selvfølgelig ikke i Stand til selv at afgøre, men maa overlade dette til Typograferne, og de af disse, der have virkelig Interesse for den af os stillede Opgave, ville vi da ret indstændig anmode om at fremkomme med deres Rettelser, naar de finde Anledning dertil; vor Tak og Paaskønnelse skal ikke udeblive. Med Hensyn til Tidendens økonomiske Tilstand oplyse vi, at skønt Udgivelsen vel hidtil ikke endnu har været uden Opofrelse fra vor Side, saa maa vi dog tilstaa, at denne ikke har været saa stor som paaregnet, og dersom Provinds-Kollegerne i det Hele taget ligesom Københavner-Kollegerne kunne faa Indseendet af, at for at sikre Tidendens Eksistens i en fjærnere Fremtid er det nødvendigt at støtte den ved sit Abonnement, saa vil der snart blive bragt Balance til Stede i Indtægter og Udgifter. Alle Typografer ere vist enige om, at en saadan Balance bør tilvejebringes.

Inden vi begynde det næste Fjerdingaar, udtale vi en Tak til Alle, der paa en eller anden Maade have ydet os deres Understøttelse.

Redaktionen.

Svar til Hr. Bogtrykker Sally B. Salomon.

III.

(Sidste Artikel.)

Som antydet i Slutningen af forrige Artikel, vil vor Forhandling med Hr. Salomon denne Gang dreje sig om mere reelle Spørgsmaal. Vi træffe da først paa den af ham fremsatte Anke om at der af Udvalget var givet Principalerne en for kort Frist til Overvejelse af Udkastet forinden Sammenkomsten med Typografernes Delegerede. Dette behager den ærede Principal at fremsætte saaledes: „Jeg skal ikke opholde mig ved det Uanstændige i at ville sætte os (Principalerne) saa at sige Kniven paa Struben, i at ville fordre af os, at vi skulde gennemgaa, drøfte og svare paa alle disse Forlangender (Tarif-Udkastets Bestemmelser) i Løbet af to Gange 24 Timer", — og han fortsætter videre: „Følgen blev da ogsaa, at vi (Principalerne) bleve enige om, navnlig grundet paa dette Hensyn, slet ikke at behandle Tarif-Udkastet, men, efter at have gjort os bekendt med Hovedindholdet, simpelt at afvise det." Vi skulle gerne indrømme, at det havde været heldigere, om Typograferne havde givet Principalerne en længere Frist, og det saa meget mere, som Hr. Salomon nu fortæller Typograferne (udhævet i „Bogtr.-Tid." med Kursiv), at det var „navnlig grundet paa dette Hensyn", at de fik en „simpel" Afvisning. Men, Hr. Salomon, var det af Dem her Anførte Andet end blot et Paaskud? Vi kunde vel have tvivlet herom, men den ærede Principal har været saa venlig at betage os denne Tvivl. Naar man nemlig har en virkelig Grund at anføre til Forsvar for sin Handlemaade, da fremsætter man den ligefrem faktisk og tyer ikke til Forvanskninger for at faa sin Handlemaade begrundet. Dette sidste har Hr. Salomon gjort. Typograferne forlangte saaledes ikke af Principalerne, at disse i Løbet af to Gange 24 Timer skulde „gennemgaa, drøfte og svare paa alle disse Forlangender"; de satte ikke Principalerne „saa at sige Kniven paa Struben"; men i den motiverende Skrivelse, som ledsagede Tarif-Udkastet til de højtærede Principaler, hedder det ordret: „Da Bestyrelsen for „den typografiske Forening" fremkom med Sagen, udtalte den sig for en Ordning ad Overenskomstens Vej. Udvalget fastholder denne Udtalelse. Vi ere ikke blinde for, at vort Forslag er omfattende, og at Fordringen om en hovedkuls Gennemførelse af det vil være ubillig, tvertimod, vi bør og skulle tage alle Hensyn i Betragtning, hvad vi tilfulde indse er til lige saa stort Gavn for os selv som for dem, der give os Arbejdet.

Hvis de Herrer Principaler derfor blot kunde lade os se en Ende paa mange af de Ulemper ved Arbejdet, der søges fjærnede ved Bestemmelserne i Forslaget, er det sikert de færreste Sættere, der ikke herved ville blive tilfredsstillede." — Ikke sandt, Hr. Salomon, paa hvis Side bl iver nu det „Uanstændige" — paa Typografernes eller Principalernes? Det bevise disse Citater klart og tydeligt, og enhver yderligere Kommentar til at betegne Hr. Salomons her Anførte som et Paaskud er saaledes overflødig, ligesom herved ogsaa leveres et Bidrag til at karakterisere de ærede Principalers navnkundige Skrivelse.

Naar man imidlertid er lidt fornuftig, saa tager man slige Paaskud for hvad de ere, nemlig her i dette Tilfælde som et Skalkeskjul for at kunne tilsidesætte simple Forlangender om Ret og Billighed, om Humanitet, og for at kunne undgaa at komme ind paa den egenlige Sags Realitet, hvis uimodstaaelige Vægt man har Indseendet af at vil tynge saa stærkt, at den ikke kan modstaas. Havde Hr. Salomon derfor sagt, at Principalerne ikke vilde efterkomme Typografernes Anmodning om en Sammenkomst med disse, fordi man ikke vilde vide af nogen Tarif at sige, d. v. s. fordi man ikke vilde have nogle Forpligtelser over for „disse Mennesker", da havde han talt af Hjertens Grund; thi i Tarifen ligger den egenlige Anstødssten. Men den er Hr. Salomon gaaet uden om, ligesom — populært talt — Katten om den varme Grød. Dog kan man hos den ærede Principal finde en Antydning af, at Typografernes Udkast for meget ligner den nu gældende tydske Normaltarif, og at de danske typografiske Arbejdsforhold enten ikke egne sig for de tydske Bestemmelser eller for slet ingen. Det vil føre os for vidt i Dag at give denne Sag nogen udtømmende Behandling, og derfor skulle vi indskrænke os til at anføre et Par Hovedbetragtninger. En Fejltagelse er det saaledes, naar man tror, at Arbejdet her hjemme ikke lige saa let som i Tydskland kan lade sig ordne tarifmæssig; ti et Trykkeri med 4—5—6 Sættere kan lige saa godt være underkastet Regler med Hensyn til Arbejdets Betaling som et Trykkeri med 20—30—40 Sættere, og det akkurat de samme Regler. F. Eks. det samme Arbejde (et Værk, en Priskurant, et Katalog o. s. v.) koster samme Tid, sættes paa samme Maade, Kravene, der stilles til Sætterne, ere de samme, og Forfatternes eller Forlæggernes Fordringer til Bogtrykkeren ere ogsaa de samme, hvad enten saa Arbejdet udføres i de Møller'ske og Salomon'ske Trykkerier eller i de Thiele'ske og Schultz'iske — naturligvis er der Undtagelser, men de kunne kun tænkes der, hvor Bogtrykkeren driver en Smudskonkurrence, hvad saa Tarifen forresten meget væsenlig sætter en Pind for. Rigtigheden af denne Betragtning kan ikke drages i Tvivl, og med Hensyn til dens praktiske Anvendelse henvise vi til Schweiz, hvis Udvikling af Bogtrykindustrien har meget til Fælles med den danske. Medens der saaledes af dem, der ville Ret og Skæl i Stedet for at overlade Differencerne til den gode og slette Vilje, ikke kunne gøres nogen begrundet Indvending mod selve en tarifmæssig Arbejdsordning, saa vil en Indsigelse mod dens endelige Indførelse kun med Berettigelse lade sig forsvare, naar Principalerne kunne gøre det Spørgsmaal gældende, om Typograferne indbyrdes mellem dem selv ere istand til at hævde en Tarifs Bestemmelser, saasnart disse træde i Kraft; men at tilvejebringe de fornødne Garantier i saa Henseende, formene vi ikke vil frembyde synderlig Vanskelighed for Typograferne. Hvad nu den tydske Normaltarifs Omplantning paa dansk Grund angaar, da passe alle dens Bestemmelser — med Undtagelse af Afsnittet om Avissats — særdeles godt for de danske Forhold; den er et fortrinligt Arbejde, udført af erfarne og dygtige Mænd, og efter at den er undergaaet de lokale Forandringer, som findes foretagne i det københavnske Udkast, skal der fremsættes antagelige Grunde, før vi kunne indrømme, at dette indeholder en eneste uhensigsmæssig eller overflødig Bestemmelse[1]). Om Prisfatserne kan der fremkomme Tvistigheder; men med Hensyn hertil skulle vi dog gøre den ærede Principal opmærksom paa, at Flertallet af Typograferne ikke finder sig tilfredsstillet ved de Priser, der ere opførte i Udkastet, men ønsker dem forhøjede, og at det er tilbøjeligt til Ofre for Opnaaelsen heraf.

Hr. Salomon giver en Fremstilling af den Forretningsgang, der er gængse i vore hjemlige Forhold. Han kan have fuldkommen Ret i, at Forfatterne ere fattige og trænge til Penge, saasnart de have afleveret deres Manuskript til Forlæggerne, at disse gøre deres Beregninger for at kunne fastsætte Bogladeprisen, og at det er en Streg i Regningen, naar Sætterne pludselig komme og omstøde alle disse Kalkulationer; men en Sikring mod denne „pludselige Forstyrrelse og de deraf flydende Konsekvenser" kunne meget let tilvejebringes — hvis Forlæggerne og Principalerne ville. Det maa nu imidlertid overlades til de Herrer, og „Konsekvenserne" komme da af sig selv; men naar man — som Hr. Salomon — fremstiller saadanne Kalamiteter som havende Betydning for det „store, læsende Publikum", da kunne vi fra vor Side ikke tilbageholde den Bemærkning, at Publikum netop meget ofte er udsat for at blive ført bag Lyset, ikke af Arbejderne, men af — ja, vi tage ikke i Betænkning at sige det — baade Principalerne og Forlæggerne. Hvis vi ikke talte Sandhed, hvorledes kunde man da for nogle Dage siden i flere københavnske Blade læse et Avertissement om, at en større Forlægger har set sig nødsaget til at forhøje Bogladeprisen paa et Maanedsskrift, fordi

---

1) „Skand. Bogtr.-Tid." har i sit December-Nr. for forrige Aar en Notits fra Østrig om den tydske Normaltarifs Indførelse i dette Land. Den ærede Tidendes Redaktion anfører, at de østrigske Principaler finde Tarifen antagelig uforandret, men den tilføjer dog som sin egen Bemærkning, at „i Østrig, Landet med de mange Sprog, vil den for det tydske Sprog afpassede Normaltarif vist næppe have nogen Fremtid". Af de senere Beretninger fra Wien vil man imidlertid nu erfare, at den tydske Normaltarifs Indførelse her snart kan betragtes som en Kendsgerning, og at man saaledes prægtig kan bruge alle dens Bestemmelser, saasnart Prisfatsen i Alfabetberegningen er opført for Ungarsk, Slavonisk, Magyarisk osv.

Trykningsomkostningerne ere betydelig stegne? Det er jo muligt, at Forlæggeren er beføjet til at give sin Forhøjelse denne Begrundelse; men en Ting er i alt Fald vist, og det er, at Sætterne have ikke fordyret Trykningsomkostningerne for ham. De meget ærede Principaler maa dog virkelig vide, at der kan trækkes saa store Veksler paa Sætternes Godmodighed, at de tilsidst ikke blive honorerede.

Endnu ere vi nødte til bestemt at modsige følgende Ytring af den ærede Principal: „Se blot hen til Tydskland, hvis Sættertarif jo skal være vore (o: de danske) Sætteres Frihedsbrev, deres Grundlov, se hen til det fri Schweiz, det lige saa fri Amerika, ikke at tale om England og Frankrig; overalt de samme Aarsager — de samme Virkninger: 1) Arbejdsnedlæggelse, 2) Arbejdets Forstyrrelse, 3) Tusinder af Arbejdere uden Beskæftigelse." Forretningerne i nogle af disse Lande ere ganske vist flaue, men Aarsagen angives aldeles urigtig af Hr. Salomon. Naar han nævner saa mange Lande, maa vi først gøre ham opmærksom paa, at i England er der ingen Flauhed til Stede, men at de typografiske Arbejdsforhold her ere fuldstændig normale, og det Samme kan lige saa fuldt siges om Schweiz, naar undtages, at dette lille Land maa finde sig i den Indflydelse, som Frankrigs og Tydsklands for Øjeblikket rigelige Arbejdskraft har paa dets Forhold. Heller ikke kan man sige at Flauheden er almindelig i Tydskland; kun der, hvor Børsspindelen (f. Eks. den store „Krach" i Wien) har bragt Forstyrrelse, findes en flau Forretningsgang. I Frankrig og Amerika derimod ere Arbejdsforholdene for Tiden uheldige: men det er fuldstændig overflødigt at diskutere med Hr. Salomon om, hvor Aarsagerne hertil skulle søges, ti det kan man læse sig til hver Dag i en hvilken som helst Avis. Naar den ærede Principal for Øvrigt vil give sin Fremstilling en belærende Form, da maa han vel tage sig i Agt for, at der er Andre, der veed Besked, end han. Med hvilken Suffisance anfører han saaledes ikke: „for ikke at tale om England og Frankrig"! — med andre Ord: at Arbejdsnedlæggelser have bragt Forstyrrelse og bevirket Arbejdsmangel blandt Typograferne i disse to Lande er en saa afgjort Sag, at det ikke behøver at nævnes. Hr. Salomon! De kommer til at gaa nogle Aar tilbage, hvis De skal paavise os en Sætterstrejke i London eller Paris, og hvad mere er, vi kunne give Dem den lille Oplysning, at f. Eks. Londoner-Avissætterne endnu arbejde for den samme Betaling som for 60 Aar siden. Ligesom altsaa den ærede Principal ræsonnerer fejl, saaledes blive de Resultater, han derved vil udlede, ligeledes fejlagtige, og vi behøve derfor ikke at beskæftige os med dem.

Vi kunne nu slutte vort Svar til Hr. Bogtrykker Sally B. Salomon for denne Gang, og vi gøre det aldeles overbevist, om, at hvad der har dikteret ham hans Artikel i „Skand. Bogtr.-Tid.", er Kærlighed til og Agtelse for den typografiske Stand. Men forinden vi sætte det sidste Punktum, ville vi bringe ikke alene Hr. Salomon, men alle Principalerne i Erindring den historiske Kendsgerning, at hvor Indførelsen af den tarifmæssige Arbejdsordning har stødt paa en haardnakket Modstand, der ere Typograferne altid gaaede ud af Kampen som Sejrherrer.

Korrespondance.

København, 12. Marts. Det er vistnok Enhver bekendt, at et nyt Projekt sjældent eller aldrig undgaar Døgnets Kritik; længe før det har set Dagens Lys, bliver det diskuteret og kritiseret; alle Formodninger og Antagelser — i enkelte Tilfælde fremsatte af Frygt for et heldigt Udfald, men i de fleste Tilfælde af Ironi — blive fremførte, og hvorfor? Fordi, at hvis man skulde vente, indtil man havde set det slaaende Bevis, nemlig Virkeligheden, da vilde al Diskussion være overflødig. Vi have i den typografiske Verden her hjemme nu faaet et nyt Projekt: „Kvinden som Sætter". Min Kritik af dette er bleven imødegaaet af en æret Kollega, Hr. F. O., der fremhæver nogle formentlige Urigtigheder deri. Jeg skal villig indrømme, at min Kritik maaske har været lidt for skarpt fremsat, men paa den anden Side maa jeg dog gøre Hr. F. O. opmærksom paa, at paa samme Tid, som han fremhæver Fejlene i mine Paastande, kommer han ogsaa selv til at fejle. Den Hovedindvending, jeg havde mod Projektet, var, at man ved at antage Kvinden som Sætterske vilde skabe en billig Arbejdskraft, og til Støtte herfor anførte jeg den Kendsgjerning, at det Vederlag, man her hjemme yder Kvinden, kun er meget lille i Forhold til Mandens, hvad sikert Hr. F. O. ikke vil benægte. Jeg skal gerne indrømme, at Kvinden vil blive en god „Kolegainde", men man tør derfor ikke fordriste sig til at antage, at hun som en Undtagelse skulde kunne hævde sine sociale Vilkaar i vort Fag bedre, end hun er i Stand til i alle andre Stillinger. Men der er tillige mange andre Omstændigheder, som maa tages i Betragtning, og hvis Hr. F. O. ikke gør det, saa kommer han til at fejle i sine Paastande. Det er saaledes temmelig indlysende for Enhver, at Meningen med Foretagendet er at udlære saa mange Kvinder som muligt; alle de udlærte Sætterske kan Officinet selvfølgelig ikke vedblivende beskæftige i Aarenes Løb, om det end maaske kan det for mange af dem, og de udlærte Kvinder, der altsaa ikke ere Brug for, ville se sig nødsagede til at søge deres Udkomme hos andre Principaler. Spørgsmaalet bliver da: Tror Hr. F. O., at der er andre Principaler, som nogensinde ville antage kvindelige Sættere, naar de skulle give dem samme Betaling for deres Arbejde som de mandlige? Nej, det er hævet over enhver Tvivl. Dels er der Adskilligt af Mandens Arbejde, som Kvinden slet ikke kan udføre, og dels afstedkommes især den Ulempe, at det Officin, der beskæftiger baade Sættere og Sætterske, maa være inddelt i

to sondrede Afdelinger. Endvidere maa jeg ogsaa gøre den bestemte Indvending, at naar Kvinden af sin Tid skal anvende fire Aar til Læren, og at det tillige er aldeles vist, at hendes Virken ved Faget i de aller fleste Tilfælde maa ophøre, naar hun indtræder i Ægtestand, saa fremgaar det deraf, hvor lidet Bogtrykfaget egner sig for hende; ti at opofre fire Aar af sit Liv for at naa en maadelig Fortjeneste maaske i fire andre Aar, er virkelig en meget ufordelagtig Plan. Altsaa — kun naar man kan formaa Kvinden til at arbejde for en saa billig Betaling og under saadanne Forhold, at alle Ulemper kunne blive hævede — og en lille Fordel maa der endda flyde deraf —, først da vil man ikke forsmaa hendes Arbejdskraft, ti — den er billigere end Mandens. Derfor er det min oprigtige Mening, at dette Projekt aldrig vinder Indgang her i Landet, og deri bestyrkes jeg ogsaa ved, at min Kollega, F. O., heller ikke kan forliges med det, naar det skal fremmes paa os mandlige Sætteres Bekostning. Vi blive saaledes let enige om at trænge Projektet tilbage, hvis jeg har Ret, og hvis Hr. F. O. har Ret, da skal jeg med lige saa stor Glæde som han hilse vore ny „Kolegainder", og i vore sociale Bestræbelser bør vi da heller ikke glemme, at vi ogsaa have dem, hvis Vel maa ligge os paa Sinde.

m.

Særlige Meddelelser.

— I Torsdags Morges hensov efter et længere Sygeleje Typograf N. H. Thisted i en Alder af 64½ Aar. Den Afdøde, der for henved 40 Aar siden traadte i Brødrene Berlings Tjeneste, var i en længere Aarrække Meddirektør for „De forenede Hjælpekasser for Typografer", hvilket Embede han dog fratraadte 2 Aar efter, at han, 1846, i Forening med afdøde Abrahamsen havde stiftet „Typografernes Sangforening". Hans Virksomhed for „Stiftelsen for Typografer" vil være Kollegerne i saa frisk Minde, at vi ikke behøve nærmere at dvæle ved den; det skyldes væsentlig den ham egne Energi og varme Interesse for Alt, hvad der kunde henføres under Begrebet „Typograf", at den af Henr. Donatzky (Bogtrykker i Helsingør) undfangne Tanke saa hurtig blev til Virkelighed.

— Forstanderen for det kgl. Opfostringshus Cand. theol. R. E. Elvius, R. af D., der i sin Tid var i Bogtrykkerlære, og som først efter at være bleven Typograf forandrede Livsbane, er i Tirsdags Aftes afgaaet ved Døden efter i 22 Aar at have virket til stor Velsignelse for de fra ovennævnte Stiftelse udgaaede Generationer.

Forskelligt.

— Typograferne ved de i den amerikanske By Omaha værende Blade begyndte i Slutningen af Januar en Strejke, fordi de ikke vilde finde sig i Lønnens Nedsættelse. Vi ere ikke — siger Omaha Post, hvoraf vi tage denne Notits — Yndere af nogen Slags Strejke, da de i Reglen medføre betydelige Tab baade for Arbejderne og Arbejdsgiverne, men i dette Tilfælde stiller Sagen sig imidlertid anderledes. De Strejkende, der alle høre til en ved strænge Love fast sammenknyttet Forening, have ikke fulgt den almindelige Metode, nemlig først at vedtage, at Foreningens Kasse skal udbetale enhver af dem 1 Dollar eller mere daglig, for derefter at lægge sig paa den lade Side i Haab om, at Kassen nok vil holde ud, indtil Arbejdsgiverne falde til Føje; nej, Typograferne have her taget Sagen paa en anden Maade. Samme Dag, som de nedlagde Arbejdet, toge de fat paa egen Haand. Ved Hjælp af den Kapital, som Foreningen ejede, lejede de et Trykkeri og begyndte Udgivelsen af et nyt Blad, The Daily Union, hvorved de have opnaaet at kunne give Foreningens Medlemmer delvis Arbejde, saa at ingen af dem er ganske ledig. Sagen er af alle de deri Interesserede bleven grebet an med en saadan Lyst og Iver, at Enhver maa indrømme, at der er grundlagt et Blad, som hvad Indhold og Udstyrelse angaar ikke staar tilbage for noget andet Blad, der udkommer i en By af lignende Størrelse som Omaha.

Typografernes Sangforening.

De Herrer, som ville deltage i Afsyngelsen af en Sørgekantate, bedes at give Møde i Foreningens Lokale Lørdag Aften den 28de Marts.

Bestyrelsen.

Brevkasse.

„Flere Typografer" i Kjøbenhavn. Anonyme Skrivelser kunne vi ikke optage. Dog kunne vi underrette de ærede Typografer om, at Bestyrelsen i de nærmeste Dage vil handle i begge de anbydede Retninger.

Typografiske Kundgørelser.

Nogle Sættere
kunne faa Kondition dels i Provindserne, dels i Kjøbenhavn. Man henvender sig paa Eng.-Kontoret.

„Natbladet",
hvoraf nogle Numre endnu ere til Rest, kan faas for 8 Sk. pr. Numer.

Haandpresse.
En brugt, men god Jern-Haandpresse ønskes til Kjøbs af Bogtrykker Henriksen i Kjøbenhavn.

Typograf-Tidende,
Organ for de typografiske Arbejderes Interesser,
udkommer hver Fredag. Bladets fortrinsvise Opgave er paa enhver Maade at varetage Typografernes rent sociale Fag-Interesser; desuden indeholder det tekniske Meddelelser og i Øvrigt Alt, hvad der kan være af Interesse for Bogtrykkunstens Udøvere.

Kundgørelser indrykkes for en Betaling af 10 Øre (5 Sk.) pr. Petitlinie. For større og gentagende samt staaende Kundgørelser gives en betydelig Rabat. Pladssøgende Typografer betale altid kun halv Pris.

Abonnements-Prisen er 1 Krone 25 Øre (3 Mk. 12 Sk.) fjerdingaarlig eller 10 Øre (5 Sk.) pr. Numer. Abonnementet, der er bindende for et Fjerdingaar, modtages paa alle Postkontorer og Brevsamlingssteder, i alle Bogladerne samt i Fortunstræde Nr. 4, Stuen, Kjøbenhavn.

Redigeret af R. P. Jensen. — Trykt hos J. Henriksen.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr 25 Øre fjerdingaarlig.

Kundgørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 14. København, den 3die April. 1874.

„Den typografiske Forening" og de kollegiale Forhold.

(Af F. O.)

Vi have sat „Den typografiske Forening" og de kollegiale Forhold sammen, fordi de efter vor Mening ere temmelig afhængige af hinanden, fordi det er „Den typografiske Forening", der for en Del betinger de kollegiale Forhold og omvendt. At de kollegiale Forhold nu for Tiden staa paa svage Fødder, maa Enhver indrømme; men det samme viser sig at være Tilfældet med Foreningen; vi mene ikke her, at Medlemsantallet er ringere end tidligere, tvertimod, men Liv er der overmaade lidt af. Hvis man som nyt Medlem besøger Foreningen, overraskes man straks ved det forsvindede Antal Medlemmer, der paa en almindelig Mødeaften kan give Møde; man kan gentage Forsøget, og det Samme viser sig at være Tilfældet. De Faa, der ere mødte, læse eller spille, Kedsommeligheden trives ypperligt. Mangfoldige Typografer komme der aldrig, og spørger man dem om Grunden, svarer man som oftest, at der er altfor kedeligt, der er Intet, og at de heller ville tilbringe Aftenen andre Steder. Andre give som Grund, at de ikke ynde at være sammen med Typografer, idet der hos disse er noget Stødende, noget Studs, som man ikke træffer hos Andre. Følgen heraf er, at Foreningen staar saa godt som tom, at Typograferne ikke samles den eneste Aften om Ugen, de have Lejlighed dertil. Der er noget Sandt i de anførte Grunde; ti der er virkeligt kedeligt i Foreningen, og der er meget sjeldent Noget. Skylden herfor er man saa villig til at kaste paa Bestyrelsen, og nægtes kan det ikke, at den bærer sin Del; det er saaledes paafaldende, at der nu aldrig holdes Foredrag, hvilket jo dog enkelte Gange tidligere har fundet Sted; ganske vist have disse været svagt besøgte, men en lille Del har altid givet Møde, og overfor denne Del har man ogsaa Forpligtelser; det er desuden et stort Spørgsmaal, om ikke netop stadige Foredrag mere end noget Andet vilde bidrage til at skaffe Foreningen Besøg. Hovedskylden falder imidlertid paa den enkelte Typograf selv, der stadig fortæller sig selv og Andre, at der kommer Ingen, og at der Intet er; ti det er jo indlysende, at naar Alle blive borte, fordi der Ingen komme, bidrage de jo netop derved selv Deres til et saadant Resultat. Det er vistnok udenfor al Tvivl, at en Forening er det bedste Bindemiddel for et bestemt Fag, og man skulde ligeledes synes, at Medlemmerne i en Forening dele dennes Formaal. Som bekendt er et af „Den typografiske Forenings" Formaal: ved ugentlige Sammenkomster, ved Foredrag o. l. at skabe et godt kammeratligt Forhold mellem Typograferne. Vi antage imidlertid ikke, at dette Formaal deles af Medlemmerne; ti i saa Fald gøre de sig skyldige i stor Uvirksomhed for at naa dette Maal, og dette kan kun beklages, fordi det vilde være let at naa det, naar kun Typograferne talrig møde i Foreningen de sædvanlige Mødeaftener. Vi skulle henvise til Norge: i den i Kristiania værende typografiske Forening herster der et ganske andet Liv end her, et ganske andet kammeratligt, kollegialt Forhold end her; kun i Forbigaaende anføre vi, at Tiltalen „Du" meget der benyttes, uden i Øvrigt at anbefale denne Skik; men hvad vi ville fremhæve, er, at naar Medlemmerne der komme sammen, afveksler Sang og Tale, Solosange og komiske Foredrag, et godt broderligt Forhold hersker. Og saaledes kunde det være her; men et broderligt Forhold kan ikke opnaas, undtagen man lærer hinanden at kende, og naar man aldrig kommer sammen, sker dette ikke heller. Som det nu er, ere mangfoldige Typografer fremmede overfor hinanden; de kende ikke hinanden og vide ikke, hvad de gensidig indeholde, hvad de ere i Stand til, og dette er en væsenlig Mangel i det Øjeblik, et Foretagende paatænkes sat i Gang, der kræver alle Typografers Bistand. For at naa et godt Resultat paa en hvilken som helst Sag, er det nødvendigt, at man skal have Tro til den Sag, man kæmper for, og det er tillige nødvendigt, at de, der staa Side om Side, have Tro til hinanden. Have nu Typograferne Tro til hinanden? Vi besvare dette Spørgsmaal benægtende. Naar Et eller Andet paatænkes sat i Gang, kan man være aldeles sikker paa, at en stor Del af Typograferne holde sig tilbage, fordi de straks have og paa Forhaand udtale den Mening, at det ikke bliver til Noget, Typograferne kunne Intet udrette. Denne Del viser

ubetinget Mistro til de øvrige Typografer og glemmer som oftest at tage i Betragtning, at netop ved at holde sig tilbage straks gør den sit Bedste for at hindre det Paatænkte. Det er ligeledes i høj Grad beklageligt af Typografer at skulle høre Ytringer som: „Han er jo kun Typograf!" Hvad vilde vel en saadan Typograf sige, hvis en Udenforstaaende sagde det Samme? Mon da ikke disse Ord vilde skurre i Ørerne. Det, der ligger i denne Ytring, er Mangel paa Agtelse for den Stand, man selv tilhører, forudsat den fremføres af en Typograf, hvad ikke sjeldent sker. Naar Typograferne imidlertid ikke selv nære den tilbørlige Agtelse for deres Stand, kan man ikke forlange, at Udenforstaaende skulle gøre det; ti det er Typograferne, der skulle skaffe den Agtelse. Det kan derfor ikke nytte, at man ved forskellige Lejligheder fortæller, at det vil man ikke taale, det vil man ikke lade sig byde, man maa tilskrive sig selv Skylden for, at Sligt bydes. Saaledes stille Forholdene sig for os, og det vil tage Tid at faa dem forbedrede. Det forekommer imidlertid os, at flere af de nuværende Onder af sig selv vilde læges, naar kun Typograferne lærte hinanden at kende, naar de fik Tro og Tillid til hinanden samt gensidig Agtelse, og Foreningen staar som et Hjælpemiddel i denne Henseende, naar kun Medlemmerne vilde benytte dette Middel. Vi kunne ikke Andet end alvorligt opfordre Typograferne til at tage denne Sag under Overvejelse; muligt var det dog, at et andet Forhold kunde indtræde. Vi nære den Overbevisning, at Typograferne tjene deres egen Sag bedst, naar de paa en anden Maade end hidtil støtte Foreningen og dens Bestræbelser ved at give Møde i den, og vi tro tillige, at hvis de af os paapegede Mangler kunde hæves, vilde et Foretagende ikke saaledes kunne standses som nu, idet der da langt lettere vilde opnaas det, som det nu altid skorter paa: Enighed. Det vilde være urigtigt at vedblive i den gamle Slendrian, da Følgerne heraf ved flere Lejligheder have vist sig.

Korrespondance.

Rudkøbing, 28de Marts. Der har i vort Blad ofte været strevet om de mange slette og næsten ubrugelige Individer, som den typografiske Stand tæller blandt sine Medlemmer, og det kan desværre ikke nægtes, at der er megen, kun altfor megen Sandhed i disse Klager; der er en Mængde Typografer, som i ingen Henseende kunne fyldestgøre de Fordringer, der med Rette blive stillede til dem. Dette maa altsaa betragtes som en Kendsgerning, og det næste Spørgsmaal bliver da, hvorledes er dette uheldige Forhold kommet til Stede, og hvad kan man gøre for at ændre det til det Bedre? Til Besvarelsen heraf har der været givet flere Bidrag i „Typograf-Tidende", og naar jeg nu ogsaa giver mit, da er det af den Grund, at der efter min Mening langtfra er taget tilstrækkeligt Hensyn til den aandelige, den teoretiske Uddannelse, hvilken maa betragtes som mindst ligesaa vigtig som den rent faglige. — Den første og væsenligste Andel i, at der bliver oplært saa mange daarlige Typografer, maa ubetinget tilskrives Principalerne, og naar disse raabe Ak og Ve og klage over de Førstnævnte, hvortil de i Reglen ere færdige ved enhver Lejlighed, da skulde de hellere anvende blot en Smule Selvkritik paa deres Adfærd over for de vordende Typografer. Naar en Principal har faaet en Dreng i Lære, da undersøger han sjeldent eller aldrig, om denne virkelig egner sig for Faget og kan bringe det til Noget deri; nej, kan han blot opnaa en taalelig Færdighed i „at stable op", saa lader man ham uden Skrupler staa Læretiden ud; saa snart denne er udløben, bydes der ham da en meget ringe Løn af Principalen, og er han ikke tilfreds dermed, ja — saa kan han rejse, Læremesteren har opfyldt sine Forpligtelser! — Jeg har — det var paa et større Provindsbogtrykkeri — kendt en Lærling, der var ikke blot uvidende, men ligefrem idiotisk i den Grad, at han ikke kunde besvare selv det aller simpleste Spørgsmaal vedrørende dansk Sproglære, og til hvem der aldrig blev overladt et Stykke skrevet Manuskript; han havde paa den Tid staaet tre Aar i Lære, og der kunde altsaa ikke mere være Tvivl om, at han var kommen paa en aldeles forkert Hylde, men Principalen forblev sit System tro: aldrig at bekymre sig mere om sine Folk, end hans egen Fordel paabød ham; Fyren vedblev at „lære" (det vil sige, sætte Avissats efter trykt Manuskript), fik 9 Mark om Ugen i „Kostpenge", hvilke han vel sagtens kunde fortjene, og med Tiden vil han vel sagtens afgive et værdifuldt Bidrag til vor Stands Bundfald. — Fra flere af vore Provindsbyer udgaar der, hvilket jo er nokſom bekendt, en aldeles uforholdsmæssig Mængde Lærlinge, idet man til den største Del af Arbejdet kun anvender saadanne, men dog tror jeg, at kun faa Principaler have bragt denne Trafik saaledes i System som Hr. Bogtrykker Rosenstand her i Rudkøbing. I denne Principals „Officin" har der nemlig, saavidt mig bekendt, i Løbet af de sidste 10—15 Aar ikke været, hvad man kunde kalde for en Typograf; ti med Undtagelse af, at han stundom har beholdt en Udlærling et Par Maaneder efter udstaaet Læretid, saa arbejder han udelukkende med Lærlinge, og om disses Behandling og Oplæring vil jeg kun sige: den er saa slet som mulig. — Dog, det er ikke blot her i Provindsen, men ogsaa i Hovedstaden, at Forholdet er slet, og der var det dog, at der bedst kunde gøres Noget. I andre Hovedstæder, f. Eks. Berlin, eksisterer der Skoler, hvor saavel Lærlinge som Typografer saa godt som gratis blive undervist i en Mængde forskellige Ting, deriblandt flere levende Sprog, ja endog Latin. Hvad har man i den Retning gjort her? Lader os være enige om, at vi staa langt tilbage. Men I, Københavner-Kollegerne, tag i Erkendelsen heraf kraftig fat paa Arbejdet; forsøg, om I ikke skulde kunne faa oprettet en Aften- og Søndagsskole, specielt for de Unge af vort Fag! Hvor

meget vilde ikke derved være vundet? Teori og Praksis bør gaa Side om Side: Typograferne, hvis Arbejde netop deri er forskelligt fra de øvrige Haandværkeres, at det for en stor Del er aandeligt og kræver Kundskab og Tænkeevne, maa fremfor Alt søge at gøre Fremskridt i saa Henseende, og det er mit faste Haab, at naar kun de forberedende Skridt gøres, vil ingen af de ærede Principaler undlade at yde Bistand. Er først en saadan Skole oprettet i København, kan det ikke være Andet, end at Virkningerne maa spores i alle Landets Trykkerier. A. L. M.

Særlige Meddelelser.

— I Gaar (Skærtorsdag) jordfæstedes Typograf N. H. Thisted fra det store Kapel paa Assistenskirkegaard. En talrig Skare især af den Afdødes jævnaldrende Kolleger og flere Principaler ledsagede hans Baare. Ved denne talte Hr. Pastor V. Nielsen; en Dobbeltkvartet af Sangforeningen sagde ham ved Affyngelsen af en smuk Sørge-Kantate det sidste Farvel, og mens der blæstes en Koral, sænkedes han i Graven.

— I Slutningen af forrige Uge er Typograf F. Klüglein, kun 37 Aar gammel, død i Nykøbing p. F., hvor han i længere Tid havde været i Kondition i „Stiftstidendens" Bogtrykkeri. Den Afdøde har stiftet „Skandinavisk Bogtrykker-Tidende", som han udgav et Fjerdingaar, indtil den overgik til den nuværende Forlægger, og det kan ikke nægtes, at han med en anerkendelsesværdig Stræben saa længe som muligt kæmpede mod de mangehaande Vanskeligheder, der optaarnedes for ham, der stod hjælpeløs og ene henvist til egen Kraft, om man end maa indrømme, at han vel næppe har været sig sin Opgave fuldkommen bevidst. Det Værk, han skabte, lever endnu, og har utvivlsomt stiftet sin Nytte, hvorfor ogsaa hans Navn har Krav paa at faa Plads i Typografiens Historie i Danmark.

— I Begyndelsen af indeværende Uge leverede Sætterne i det Oettinger'ske Trykkeri her i Byen deres Principal en lille Skærmydsel. Sagen forholder sig saaledes. Da denne Principal for to Aar siden tilligemed 15 andre Principaler underskrev Tilsagnet om at give Sætterne 13 og 14 Sk. pr. Tusind, „forstod" han det saaledes, at de Principaler, der forhen kun havde betalt 10 og 11 Sk., skulde slippe med de 13 Sk., og efter denne „Forstaaelse" har han siden indrettet sin Betaling, ligesom hans Tilsagn fra samme Tid om Godtgørelse for uforskyldt Korrektur kun nu og da er blevet opfyldt. Denne „Misforstaaelse" vilde Sætterne ikke længere finde sig i, og de sendte derfor Hr. Oettinger en Skrivelse, hvori de forlangte 14 Sk. og Korrektur betalt fuldt ud, naar den foranlediger uforskyldt Tidsspild, samtidig med, at de gjorde Principalen opmærksom paa, at de i benægtende Fald maatte ophøre med deres Arbejde. Saa snart Hr. Oettinger havde modtaget Skrivelsen, erklærede han sig villig til at gaa ind paa Sætternes Forlangende.

— Et nyt Bogtrykkeri har i Slutningen af forrige Maaned begyndt sin Virksomhed i Præstø, samtidig med, at der fra dette Trykkeri er begyndt Udgivelsen af en Avis, „Præstø Amtstidende", under Ledelse af Hr. Julius Schytte. Fra 1ste April har den anden og ældre Bogtrykker deri Byen, Hr. Julius Stilling, udvidet sit Trykkeri, navnlig ved Anskaffelsen af Hurtigpresse, og det af ham redigerede Blad, „Præstø Amts Avis", vil herefter udkomme som Dagblad.

— The Fleet Street Gazette („Flaadegadens Avis") er Navnet paa et i London hver anden Uge udkommende nyt typografisk Blad, hvis første Numer saa Dagslyset den 28de Februar sidstleden. Bladet har ligesom vi sat sig til Formaal at værne om og befordre de typografiske Arbejderes Interessér. Foruden at vi udtale vore bedste Ønsker for vor ny Kampfælle i sin Gerning, skulle vi notere, at Bladet udgaar fra „Skandinavisk Bogtrykkeri" i London, der ejes af vor Landsmand, Hr. Bogtrykker J. S. Levin.

Forskelligt.

— Valgene til den Forligs- og Voldgiftskommission, som i Tydskland besluttedes nedsat af Principalforeningen og Typograf-Forbundet for at udjævne opstaaende Tvistigheder mellem Principalerne og Typograferne, ere nu foretagne. Kommissionen bestaar af 24 Medlemmer, 12 Principaler og 12 Typografer, og desuden af 24 Stedfortrædere, 12 fra hver af Parterne. Typograferne i Münchener-Kredsen have valgt som stedfortrædende Medlem vor danske Kollega, „Theodor Lund aus Kopenhagen".

— Medens de saakaldte Maskiner til „endeløst" Papir hidtil kun have været anvendte til Avistryk, har en Hr. Spaarmann i Oberhausen for kort Tid siden fra Fabriken i Augsburg modtaget en „endeløs" Maskine til Værktryk. Det er første Gang, at en saadan Maskine er anvendt hertil, og man — siger „Journ. f. Buchdr." — tør derfor med Rette være spændt paa at erfare det endelige Resultat af dette dristige Eksperiment. Hidtil har Maskinen arbejdet til fuldkommen Tilfredshed, og bevarer denne sig, saa ere vi traadte ind i en ny Æra for Bogtrykkunsten. Man tænke sig: 10,000 Ark trykte paa begge Sider i en Time = 100,000 i ti Timer = med den Arbejdskraft, som tyve almindelige Hurtigpresser kunne udføre i samme Tid — hvorledes skulle vel de smaa Forretninger længere kunne optræde som Rivaler til de store?

— Giulio Pozzoli har fornylig i Mailand udgivet en 508 Sider stor „Haandbog for Bogtrykkunsten i det italienske Sprog". Bogen er delt i to Afsnit; i det første behandles den tekniske Del af den egentlige Typografi og i det andet de beslægtede Fag: Stereotypi, Træsnit, Galvanoplastik o. s. v. Fyrgetyve Træsnit forklare de forskellige

Afhandlinger, der af Arte della Stampa rosende omtales som grundige og fagmæssige.

— I taknemmelig Anerkendelse af Pariser-Firmaet Ambr. Firmin-Didot's Fortjenester af den græske Sag, har Athens Kommuneraad besluttet at give en af Stadens Gader Navnet „Firmin-Didot". Den nævnte Didot var i sin Tid et fremragende Medlem af den philhelleniske Komite og skænkede 1824 Staden Napoli di Romania (Nauplia) et fuldstændigt Trykkeri, fra hvilket mangt et nyttigt Værk er udgaaet.

— Som „Tipografo" meddeler, er i Neapel et Udvalgsmedlem i den derværende Typograf-Forening anholdt som anklaget for „Befordrer af Strejke".

[Nedenstaaende Stykke have vi af Mangel paa Plads maattet lade henligge i længere Tid; men efter den ærede Forfatters udtrykkelige Ønske skulle vi dog ikke undlade nu at fremsætte det for vore Læsere.]

Højstærede Hr. Redaktør!

Idet jeg maa takke Dem, fordi De har taget nogen Notits af mit „frit" affattede Referat i „Socialisten" af 5te Februar og givet mig et Gensvar i „Typograf-Tidende", Nr. 7, skal jeg, med Hensyn til denne Fagtidendes indskrænkede Plads, søge at indskrænke mig til en kort Replik. Jeg vil da ganske forbigaa det første Punkt om „Intelligens og Münchener-Korrespondancen" og udelukkende holde mig til det andet Punkt om „Pios Principer" og „Pios System". Ogsaa her i vil jeg give Hr. Formanden Ret til at have benyttet Ordet „System" i Stedet for, som af mig anført, Princip; men jeg vil da bede Hr. Formanden om at forklare sig tydeligere, da jeg maaske lider af den samme Fejl, som Hr. Formanden har indrømmet at lide af, nemlig ikke at vide, hvori Forskellen mellem „Princip" og „System", i den af ham brugte „Sammenhæng" af sit Gensvar paa min Motivering af det indbragte Forslag, bestaar. Jeg kan ikke fatte, at disse Ord i deres Sammenhæng af Gensvaret vare „noget helt Andet"; ti vil jeg holde mig til Ordet „System", da maa jeg fastholde, at Pio ikke har fremsat noget nyt System, men kun holdt sig til „Lasalles", som han havde sat sig til Opgave at gøre de „danske" Arbejdere nøjere bekendt med, og som han havde gjort sig til en Livsopgave eller et „Principspørgsmaal". Jeg maa derfor nu som før fastholde min Opfordring til Hr. Formanden om at belyse det „Farlige" i Louis Pios (Lasalles) „System", saa at Typografernes kunne vælge den bedste Del, naar de, som Hr. Formanden jo selv indrømmer, „bør varetage deres politiske Interesser paa en virksom Maade", men dog paastaar, at det „for Typografernes Vedkommende kan ske uden at sende Delegerede til „Arbejdernes Centralbestyrelse", da „denne og Fagforeningerne næppe endnu rigtig ere paa det Rene med sig selv i politisk Henseende". Hr. Formanden tror at tilfredsstille mig med denne Indrømmelse, men langt fra; det var netop Forslagets Hensigt at sende Arbejdere til „Centralbestyrelsen" for der paa en virksom Maade at kunne deltage i det Arbejde, at bringe „Centralbestyrelsen" paa det Rene med sin Opgave i politisk Henseende, og ikke (som „en doven Lars") vente til Andre have gjort „hele Arbejdet" for saa at flytte ind i en fuld „udstyret" Lejlighed, ti det kunde da let hændes, at der ingen Bolig var for dem, som for „deres Vedkommende" tro at kunne ordne Samfundsforholdene. Jeg opfordrer derfor paany Hr. Formanden om en Forklaring af „Pios System".

Ærbødigst

E. Heinemann.

* * *

Hvis Hr. E. Heinemann vil tage til Takke med et Par Bemærkninger, fremsatte i størst mulig Korthed, skal jeg efterkomme hans Opfordring. Ved Pios „Principer" forstaar jeg Gennemførelsen af den rene socialistiske Samfundsorden, der forkaster Ejendomsretten og vil indføre en absolut Ligeret med Arbejdsfællesskab, der erklærer den fri Konkurrence for Samfundets Fjende, der vil underkende Kapitalens Betydning, og som endelig vil føre en fortvivlet Kamp mod de bemidlede Klasser og de gamle Samfund. I Modsætning hertil mener jeg, at Pengemagten, den fri Konkurrence, den personlige Ejendomsret o. s. v. ere de Grundpiller, hvorpaa den sociale Orden hviler, og at en Afvigelse herfra vil skabe en Ufrihedstilstand, som det enkelte Individ ikke vil finde sig i, saa snart Ligeretten og Arbejdsfællesskabet ere etablerede. Ved Pios „System" forstaar jeg de Midler, som han vilde anvende for at realisere sine Principer, nemlig ved en social og politisk Omvæltning at skabe andre Samfundstilstande, medens jeg for mit Vedkommende maa anse for aldeles forkastelig enhver anden Fremgangsmaade end den, der tilsigter en fuldstændig lovbunden Udvikling paa Grundlag af den bestaaende Tilstand Efter dette sidste „System" have Arbejderne som Statsborgere ikke alene Ret, men ogsaa Forpligtelse til ved Sammenslutning at træde i Kampen for Frihed og Lighed under Lovens Beskyttelse. Derfor er en Fag-Arbejderforenings Hovedopgave efter min Mening den: at fremme Arbejdernes timelige Vel i alle Retninger, ikke saaledes som de kommunistiske og socialistiske Retninger ved en social og politisk Samfundsomvæltning, men paa Grundlag af den bestaaende Tilstand, og dens Bestemmelse bør da ikke alene være at ordne denne Kamp mod Arbejdsgiverne ved at regulere Arbejdets Betaling og optræde mæglende mellem de stridende Parter, men ogsaa at forene Arbejderne indbyrdes i et Broderskab, hvor de gensidig fremhjælpe hverandre til Dygtighed og Orden, understøtte hverandre i Sygdom og Arbejdsløshed o. s. v. For Øvrigt kender jo nok Hr. Heinemann de Grundsætninger, som ere bestemmende for mig baade i social og politisk Henseende, da jeg plejer at lade mit lille beskedne Lys skinne og ikke sætter det under en Skæppe — allerhelst naar det gælder den typografiske Stand.

R. P. Jensen.

Typografiske Kundgørelser.

Nogle Sættere

kunne faa Kondition dels i Provindserne, dels i Kjøbenhavn. Man henvender sig paa Eng.-Kontoret.

Haandpresse.

En brugt, men god Jern-Haandpresse ønskes til Kjøbs af Bogtrykker Henriksen i Kjøbenhavn.

„Ratbladet",

hvoraf nogle Numre endnu ere til Rest, kan faas for 8 Sk. pr. Numer.

Typograf-Tidende,

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser,

udkommer hver Fredag. Bladets fortrinsvise Opgave er paa enhver Maade at varetage Typografernes rent sociale Fag-Interesser; desuden indeholder de tekniske Meddelelser og i Øvrigt Alt, hvad der kan være af Interesse for Bogtrykkunstens Udøvere.

Kundgørelser indrykkes for en Betaling af 10 Øre (5 Sk.) pr. Petitlinie. For større og gentagende samt staaende Kundgørelser gives en betydelig Rabat. Pladssøgende Typografer betale altid kun halv Pris.

Abonnements-Prisen er 1 Krone 25 Øre (3 Mk. 12 Sk.) fjerdingaarlig eller 10 Øre (5 Sk.) pr. Numer. Abonnementet, der er bindende for et Fjerdingaar, modtages paa alle Postkontorer og Brevsamlingssteder, i alle Bogladerne samt i Fortunstræde Nr. 4, Stuen, Kjøbenhavn.

Redigeret af R. P. Jensen. — Trykt hos J. Henriksen.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr 25 Øre fjerdingaarlig.

Kundgørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 15. København, den 10de April. 1874.

Vore Smaabogtrykkerier.

Det er en Selvfølge, at enhver Arbejder tragter efter at blive sin egen Mand og at frigøre sig for den Tvang og utilstrækkelige Fortjeneste, som den daglige Slid for Andre kan bringe ham, og da det siden 1848 har være endel lettere end før den Tid at blive Principal, er det ikke til at undres over, at Bogtrykkerierne ere tiltagne og aarlig tiltage i Antal. Det hører dog til Sjeldenhederne, at der i vore Dage bliver etableret et større Bogtrykkeri, der kan beskæftige flere Arbejdere; de fleste ny oprettede Trykkerier tage Lærlinge og oplære dem til Svende for at lade dem søge Beskæftigelse, hvor der tilbyder sig nogen. Disse Trykkerier ere i Almindelighed til liden Gavn for Samfundet, for ikke at sige lige frem til Skade. Vi skulle her nærmere bevise vor Paastand. For det Første er det disse Trykkerier, der udlære et forholdsvis stort Antal Typografer og alene derved gøre Skade baade for de paagældende og andre Typografer; ti, naar Typografernes Antal ikke staar i nogenlunde Forhold til det til Stede værende Arbejde, maa selvfølgelig nu og da indtræffe Katastrofer, hvor der bliver Arbejdsmangel, og denne har da atter til Følge, at Nogle maa forlade deres Fædreland for at søge andet Steds, hvad de ikke kunne finde i Hjemmet, og Andre maa i en senere Alder søge sig en anden Livsstilling for at tjene det Nødvendige til Livets Ophold. For det Andet ere de fra Smaatrykkerierne udgaaede Typografer som oftest oplærte paa en saadan Maade, at de sjeldent kunne have Haab om at finde en varig Plads i et større Officin; ti i Læretiden have de ikke haft den fornødne Undervisning og det tilstrækkelige Opsyn. Det første Aar er gaaet med at løbe Byærinder, og de andre Aar have de vel lært at „sætte“ eller „trykke“, men de have dog aldrig faaet andet Begreb om Sætning end at „stable op“ saa Meget som muligt uden at faa Indsigt i alle de Detailler, som en blot nogenlunde respektabel Sætter bør kende, lige saa lidt som Trykkerlærlingen har faaet synderlig Anelse om, at der er Noget, der hedder „at rette ordenlig til“. For det Tredje er det disse Smaatrykkerier, der paa Grund af den „billige“ Arbejdskraft nedsætte Priserne paa Arbejdet til det mindst Mulige; der er ikke paa saadanne Steder Tale om Konkurrence, men det hedder blot: naar Bogtrykker N. N. kan levere Arbejdet til den og den Pris, saa kan jeg udføre det 1 Rd. billigere. For det Fjerde kunne vi let føre Bevis for, at enkelte af disse Bogtrykkere selv eller ved „Agenter“ (Arbejdsskaffere, som de selv kalde sig) løbe omkring fra Dør til Dør for at tiltuske sig Andres Kunder, og endelig for det Femte levere de under Tiden Arbejde, som en Typograf maa skamme sig ved at se (vide Laanesedler, Adresser, Programmer o. s. v.)

Alle disse Punkter forekomme os at tale tilstrækkeligt for, hvor megen Skade saadanne Bogtrykkerier gøre det typografiske Fag; dog er det nu en Gang saa, at man ikke kan forbyde slige Institutter, men man bør paa alle mulige lovlige Maader søge at hæmme deres videre Udbredelse, navnlig med Hensyn til Uddannelsesvæsenet, og ret alvorlig lægge Forældre paa Hjertet at være varsomme med deres Børns Anbringelse i Bogtrykkere, da det just ikke er en saa meget let Sag at blive en respektabel Typograf.

For et Aars Tid siden læste vi i et af Bladene: „Unge Mennesker kunne for en Løn af 3 à 4 Rd. om Ugen faa Beskæftigelse paa et Bogtrykkeri.“ Vi studsede ved at se dette og sendte i den Anledning en vel voksen Dreng paa 17 Aar hen i det paagældende Trykkeri for at høre, hvad det var for en Beskæftigelse der tilbødes. Vor Forbavselse steg, da vi hørte, at det unge Menneske skulde hverken Mere eller Mindre end — fungere som Trykker. Principalen forstod sig ikke paa Trykning, men havde dog set, hvorledes man bar sig ad dermed, og med dette Kendskab til Faget vilde han altsaa paatage sig Ansvaret lige over for det unge Menneske. I Sætningen var den her omtalte Herre lige saa klog, men ikke desto mindre holdt han Lærlinge uden at have Nogen til at sørge for deres Uddannelse.

Vel haabe vi ikke, at der i vor Tid gives mange af denne Slags Bogtrykker-Principaler, men det er paa Tide at omtale saadanne Forhold, for at de ikke skulle faa Overhaand og ikke tilføre det typografiske Samfund flere daarlige Arbejdere end der allerede er, hvad der tidligere eller senere maa

komme til at forhande dem, der førte disse frem og tog den dyrebare Ungdomstid fra dem for ved deres Hjælp at tjene nogle usle Styvere.

Vi have ikke her fremhævet noget enkelt af vore Smaabogtrykkerier; men den Tid kan komme, da vi finde os foranledigede til at omtale nogle af dem paa en mere detaillerende Maade; ti det maa være vort Blads uafviselige Opgave at vie de faa og svage Kræfter, det raader over, til det typografiske Samfunds Vel og ikke lægge Skjul paa de Fejl, som findes selv i de mørkeste Kroge og paa de utilgængeligste Steder. L.

Korrespondance.

København, 6. April. Hr. Redaktør! Der har i Deres ærede Blad været fremsat forskellige Anskuelser angaaende „Sætterske"-Spørgsmaalet, og Hr. F. O.s rolige og lidenskabsløse Indlæg i Sagen giver mig Mod til — om end paa Grund af ringe Tid og Lejlighed lidt sent — at fremsende et Par Bemærkninger, hvad jeg næppe vilde have gjort, naar han i sin Polemik havde vist mindre Maadehold. Mit Standpunkt over for kvindelige Sættere er — hvor lidt kavalermæssig det end kan lyde — ikke alene „ikke ublandet Velvilje", men ubetinget Uvilje, og jeg tror, at Hr. F. O. vil indrømme, at min Uvilje har noget Berettiget. Gaar man nemlig ud fra den egenlige Grundsætning for al Forretningsvirksomhed, at købe saa billigt som muligt, saa er det aldeles vist, at man vil kunne købe en Sætterskes Arbejdskraft betydelig billigere end en gift, familieforsørgende Sætters, uden derfor i mindste Maade at kunne beskyldes for „Menneskets Eksploitering ved Mennesket"; ja, man vil endog, som Kvindesamfundet, kunne erhverve sig et Navn af Velgører, naar man skaffer den Kvinde, der som Syerske tjente 2½—3½ Rd. ugenlig, Sætterarbejde til 5—6 Rd. ugenlig, og med dette Behagelige vil man faa forene det Nyttige, at hun ugenlig er 2—3 Rd. billigere end en Sætter. Det forekommer mig derfor, at Kvindesamfundet meget godt kan mene det oprigtigt med at hæve Kvinden og paa samme Tid faa sit Arbejde trykt billigere. Men endvidere er der en anden Sætning i Økonomien, som siger, at Overflod paa Markedet trykker Priserne, og denne gælder ogsaa, naar der er Overflod paa Sætterkræfter. Hr. F. O. erindrer jo rigtignok om, „at der alt i flere Aar langtfra har været Overflødighed paa Sættere", men dels er „flere Aar" et meget abstrakt Begreb — jeg for mit Vedkommende har vægtige Grunde til at sige „3—4 Aar" —, dels er det formentlig kun gode Sættere til lave Priser, der langtfra er Overflødighed paa, og dette er ganske naturligt, naar vi tage Hensyn til de lokkende høje Priser, der betales i vort Naboland Tydskland; betaltes de samme Priser her, vilde vi snart se Overflødigheden indtræde. Men Overflødigheden vil ogsaa indtræde, naar Sætterske-Planteskolen bliver udviklet efter en større Maalestok, og da Overflødigheden i saa Tilfælde vilde blive bevirket ved Tilførsel af en — naar man alene tager Hensyn til Ugelønnen — meget billig Arbejdskraft, saa vilde Priserne ogsaa trykkes meget betydeligt ned, saa meget, at en Sætter ikke vilde kunne opfylde nogen Pligt som Familieforsørger. Hr. F. O. vil vistnok indrømme, at der er Noget i, hvad jeg her har sagt; naar jeg desuagtet følger hans Raad og „med Ro afventer, hvad Tiden vil bringe", saa er det, fordi jeg tror, at den Dame, der har den fornødne Kundskabsmasse og Dannelse til at blive en god Typograf, vil kunne anvende disse Fortrin bedre end til i fire Aar af sin Ungdom at lære et Fag, som hun kun kan drage Nytte af, indtil hun skal løse sin egenlige Livsopgave som Hustru og Moder — ti Hr. F. O. mener næppe, at hun som saadan tillige skulde være Sætterske. Jeg nærer aldeles ingen Frygt for, at Sætterske-Institutionen skal vise sig nyttig og praktisk — Erfaringen vil sikkert lære, at vort Fag ikke passer for Kvinder —, men den egenlige Fare ligger i, at inden man opdager Vildfarelsen, ville en Masse Damer uden den fornødne Dannelse kunne blive udlærte og forøge Markedet paa en mere talrig end værdifuld Maade, og dette vilde i en længere Periode være til stor Skade for et Fag, som jeg har viet saa meget af min Tid og mine Kræfter, at jeg er kommen til at „holde en lille Klat af det"; — dette er Hovedgrunden til min Uvilje.

—r.

Til Sættemaskine-Spørgsmaalet.

Medens der ellers i alle Brancher i Maskinvæsenet finder et vist Fremskridt Sted, synes det endnu at have lange Udsigter med Fremskridtene for Sættemaskinens Vedkommende. Hvad er vel Grunden hertil? Den vigtigste Grund er vel nærmest den, at man af en saadan Maskine fordrer det Umulige; man kalkulerer dens Arbejdsdygtighed efter Antallet af de Typer, som man ved rask Berøring af en eller flere Tangenter formaar at befordre ind i Vinkelhagen, og beregner slet ikke alle de praktiske Vanskeligheder, som ophobe sig ved slet Manuskript, ved et eller andet Uheld o. s. v. o. s. v., saa at man tilsidst ganske fortvivler ved at se Virkeligheden saa lidt svare til Forventningerne.

Imidlertid blive D'Hrr. Opfindere ikke trætte, og hvert nyt Aar bringer med sig en ny Opfindelse af en ny og „forbedret" Maskine, men „Forbedringen" har hidtil stadig indskrænket sig til, at Opfindelsen, efter at have arbejdet i kort Tid, er vandret til sine Fædre oppe paa Loftet for at fortæres af Møl og Rust.

Atter berettes der om nye Opfindelser af Sættemaskiner, og uden i nogen Henseende at ville undervurdere de Fortjenester, de nye Opfindere have indlagt sig, tillade vi os dog, belært af sørgelige Erfaringer, at tvivle om deres Opfindelsers Almenbrugelighed. Vi anse det imidlertid for vor Pligt, at underrette vore Kolleger om, at

der er noget „Nyt“ i Vente, og fremsætte derfor her — uden Kommentar — hvad ærede Kolleger i Udlandet skrive desangaaende.

„Paa det næste Aars Udstilling (ɔ: 1874 i South Kensington) haabe vi,“ skriver det engelske Blad „Iron“, „at faa en ny Sættemaskine at se, som vil vise sig bedre end sine Forgængere, da den er bygget efter en ny Plan, ikke let kan bringes i Uorden, eller — hvis dette endda skulde ske — snart kan sættes i Orden igen. Denne Maskine er en Opfindelse af Hr. J. Hooker, en Sætter, der har uddannet sig til Mekanikus. Denne har ofte haft Lejlighed til at spekulere over Sætte- og Aflægningsmaskiner og derved lært saavel deres gode Sider som Mangler at kende. De første har han beholdt, de sidste udeladt. Sættemaskinen behøver kun en Arbejder til Hjælp; dog har Opfinderen underrettet os om, at det vilde være fordelagtigere, om der var tre Arbejdere og en Dreng, i hvilket Tilfælde dens Arbejde vilde hamle op med 12 Sætteres. Han har i 10 Aar beskæftiget sig med at bringe sin Plan til Udførelse, og vi haabe, at hans Udholdenhed maa blive til hans egen Interesse og til Publikums og Bogtrykkeriejernes Glæde, ligesom vi ogsaa ret skulle glæde os, naar vi se, at det er lykkedes ham.“

Om den anden Opfindelse skriver en Hr. Grofs i det i Chikago udkommende Blad „Guldgruben, Tidsskrift for Handel og Vandel, Hus og Gaard“: „For kort Tid siden har D. Brainard Ray i New-York faaet Patent paa en Aflægningsmaskine, hvormed man kan aflægge Bogstaverne saaledes, at de straks kunne anvendes af Sættemaskinen. Ved Aflægningen falde Bogstaverne i en lille Kasse, som løber ud i en Tragt; igennem Tragten glide de saaledes ned, at de falde rækkevis i en under Tragten staaende Kasse — altsaa er Opsætningen sparet for Sættemaskinen. Dette er den store Fordel ved denne Aflægningsmaskine; ti nu staa vi nærmere ved det Maal, som det hidtil har været saa vanskeligt at naa. Nu gælder det imidlertid om at knække en haard Nød, nemlig: at overvinde en Fordom. Hidtil har det jo været Sædvane at dele Ordet i Slutningen af Linien efter Stavelser; kunde man nu drive det til at ende Linien, naar et Ord var sluttet, og der ikke var Plads til det næste, saa vilde man spare den Tid opslugende Udslutning; ti det lille tomme Rum, som maatte findes, kan let udjævnes ved det sidste eller til Nød de to sidste Ord; en Delen af et Ord eller en Stavelse fra den ene til den anden Linie er saaledes undgaaet (?). Kunde man nu tilmed indrette det saaledes, at Skriften støbes efter et vist Bredemaal, saaledes at f. Ex. M og W holde en fuld, ch, m og w ¾, a, b, d osv. ½, i, l ¼ Kegle, saa vil Udslutningen af Linierne blive umaadelig lettet.“

Saaledes lyde Beretningerne — der just ikke røbe Fagmanden — om to Sætte- og Aflægningsmaskiner. De af os citerede Blade synes at vente sig stor Glæde af disse Maskiner, og det skulde være os en Fornøjelse, om vi ad Aare kunde dele den.

Særlige Meddelelser.

— „Jyllandsposten“ med Trykkeri i Aarhus er i disse Dage overtaget af Hr. Cand. mag. J. Hoffmeyer som ene Ejer for 22,000 Rd.

— I et af Tidendens første Numre nævnte vi, at Snedkerne ogsaa vilde stifte deres Blad, og dette er nu begyndt at udkomme i Marts under Navn af „Maanedsblad for Snedker- og Stolemagernes Produktionsforening af 1872“. Fagbladet har over Titlen sat som Motto: „Enighed og Sammenslutning skaber en fri og selvstændig Arbejderstand.“

Forskelligt.

— Et kalifornisk Blad, „Hollister Advance“, beretter, at dets Redaktør har gjort en Opfindelse til Lettelse ved Satsens Korrigeren. Han lader sine Typer støbe saaledes, at Skulderen eller Sadelen, som bærer Typebilledet, ikke straks løber fladt ned paa Keglen, men fra den ene Side strækker sig ned langs Bogstavets Korpus indtil en Femtedel af den hele Højde, hvor den til Slutning ender i en skarp Indbøjning. Fremdeles har han udtænkt en fin Hage — sandsynligvis som en Hæklenaal —, og med denne griber han fat i Indbugtningen eller Gruben paa Bogstavet, hvorved dette let trækkes op. Synet af en med saadan Skrift sat Sats fer ud, som om den var skudt med Regletter eller Skydelinier. Kun kunne vi ikke rigtig forstaa, hvorledes Opfinderen kommer til Rette med de Bogstaver, hvis Typebillede indtager hele Keglens Flade, da disse ikke frembyde nogen Plads til Skulderens Indbøjning.

— I Amerika ruster man sig allerede til den store Udstilling i 1876, og det i Philadelphia udkommende Fagblad, Printers Circular, søger baade i Ord og Gerning at befordre den typografiske Del. En Artikel desangaaende slutter saaledes: „Imidlertid ere vi beredte til at gøre Alt, hvad der staar i vor Magt, for at gavne den almindelige Sag, til hvilken Ende vi fremkomme med efterstaaende praktiske Forslag, idet vi bede Alle, som ville støtte os, om Raad og Daad. 1) Vi foreslaa som Belønning for det bedste Farvetryk paa Udstillingen en Guldmedaille; 2) vi foreslaa fremdeles en Guldmedaille og 250 Dollars som Belønning for den bedste og mest omfattende Afhandling om Bogtrykkunstens Historie i de forenede Stater.“

— Under Titlen „Typografiske Depescher for Tydstlands, Tydst-Østrigs og Ungarns Bogtrykkerverden“ udkommer foreløbig en Gang maanedlig som Avertissementsorgan for Skriftstøberier, Maskin-, Farve- og Papirfabriker samt alle Slags Utensilier en typografisk Fagjournal ved Franz Jahncke i Berlin, hvilken gratis og franko vil blive tilsendt samtlige Tydstlands, Tydst-Østrigs og Ungarns Bogtrykkeriejere.

— Mange franske Bogtrykkere kunne som bekendt nu paa Grund af Arbejdsnedlæggelser næppe friste Livet, og endvidere er Konkurrencen tiltagen

i en Udstrækning og har frembragt saadanne Priser, som man aldrig før har kendt; hertil er nu kommet nogle Munke, som forsøge at vriste de betrængte „Sortkunstnere" Brødet ud af Munden. Paa en Ø ved Cannes har det derværende Klosters Munke saaledes aabnet et Trykkeri, hvori de opdrage de dem betroede fader- og moderløse Børn til fromme Typografer, hvorved de imidlertid af lutter Kærlighed til deres smaa Protegés tilegne sig alt Arbejde, hvad der er saa meget lettere, som de fromme Mænd lade sig nøje med Spotpriser. I Sandhed et fromt, gudbehageligt Værk!

— Den tydsk-østrigske Principalforening tæller 79 Medlemmer, hvoraf 50 i Wien, den schweiziske Principalforening 53 Medlemmer.

— Dødeligheden blandt Londons Typografer. Vistnok arbejde vi danske Typografer i Reglen — og da fornemmelig i Hovedstaden — under langt gunstigere Betingelser i Henseende til Trykkerilokalernes sanitære Beskaffenhed end vore londonske Kolleger i Kæmpestadens mange Bogtrykkerier, men da det hovedsagenlig dog er de samme Onder, der i større eller mindre Grad foraarsage Dødeligheden over Alt blandt Typograferne, kunde det maaske have sin Interesse at kende Dødeligheden blandt Londons Typografer. Efter Optegnelserne i 1873 af Londons typografiske Forening og „The Metropolitan Widow and Orphan Fund" vare af 57 Døde 18 i deres bedste Alder, 7 døde mellem 30 og 40 Aar gammel og kun 3 mellem 30 og 50 Aar. Dødsaarsagerne vare: Svindsot 21, Strubebetændelse 8, Lamhed 4, Hjærtesygdomme 5, Slagflod 2, naturlig Affældighed 6 og andre Aarsager 11. Dette viser, at hos de 50 pCt. er Døden foraarsaget ved Svindsot og beslægtede Sygdomme. „The Fleet Street Gazette", hvorefter vi tage disse Optegnelser, anker over, at denne store Dødelighed især har sin Grund i de meget slette Sætterilokaler, der ofte baade ere overfyldte og mangle al Ventilation.

— Fra London meldes, at Daily News, Standard og Daily Telegraph staa i Begreb med at anskaffe sig ny Trykningsmaskiner, nemlig den forbedrede „endeløse" Hoe-Walterske Presse. Daily Telegraph skal have bestemt sig til at anvende ikke mindre end 80,000 Stl. hertil. Disse Blades store Oplag tvinger dem nemlig nu til at begynde Trykningen allerede mellem Kl. 12 og 1, medens Times med sine fem mægtige Walter-Presser ser sig i Stand til at holde sin sidste Form aaben til Kl. 3 om Morgenen, og da en stor Del af de vigtigste Efterretninger fra Fastlandet først indtræffer efter Midnat, saa har Verdensbladet hidtil haft et betydeligt Forspring for sine billigere Konkurrenter. Dette Forspring vil man nu indhente eller om mulig overgaa.

— I Følge et Brev fra Byen Hamilton i Kanada ere de derværende Arbejdsforhold i Bogtrykfaget saa temmelig regelmæssige hele Aaret rundt. Bliver der en Gang imellem en Plads ledig, saa besættes den snart af Udlærte, der ere vendte tilbage fra en Udenlandsrejse i de forenede Stater, og hvem disses mindre gode Arbejdsforhold drive hjemad. Lønnen i Hamilton er 10 Dollars fast om Ugen, 25 Cents for en Times Overarbejde; efter Beregning betales 1000 m med 28 Cents. Arbejdstiden er fra Kl. 7 Morgen til Kl. 6 Aften med 1 Times Middag.

— Efter hvilken Maalestok Londoner-Bladene betale interessante Efterretninger fremgaar af følgende Faktum: En Korrespondent gav under sidste Valg seks forskellige Londoner-Blade en vigtig Efterretning, der fyldte højst 5 eller 6 Linier, hvilken han medgav tilsvarende Blanko-Regninger. Disse bleve udfyldte saaledes: Det ene Blad betalte 13 sh., nemlig 10 sh. 6 d. i Honorar og 2 sh. 6 d. for Drosken; fire Blade betalte ham hver 10 sh. 6 d. og et Blad betalte kun 5 sh. Vedkommende Korrespondent erholdt altsaa for sine 5 eller 6 Linier tilsammen 3 Lstl. eller omtrent 27 Rd. dansk.

— Boghandlervirksomheden i Indien er nu meget betydelig. Medens det i Europa er vanskeligt at finde en Forlægger til en Sanskrit-Tekst, synes de indiske Forlæggere at finde deres Fordel ved at udgive ny Bøger og optrykke ældre af denne Art. En Forlægger har nylig udgivet en Fortegnelse over 73 Sanskrit-Værker, som han selv har forlagt, og hvoraf det betydeligste er et nyt Sanskrit-Leksikon i 10 Dele.

Typografiske Kundgørelser.

Haandpresse.

En brugt, men god Jern-Haandpresse ønskes til Køb af Bogtrykker Henriksen i København.

Kristiania.

Abonnement paa „Typograf-Tid." tegnes hos Hr. Boghandler J. Christensen, Toldbodgade Nr. 16. Abonnementsprisen er 1 Kr. 25 Øre fjerdingaarlig.

Typograf-Tidende,

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser,

udkommer hver Fredag. Bladets fortrinsvise Opgave er paa enhver Maade at varetage Typografernes rent sociale Fag-Interesser; desuden indeholder det tekniske Meddelelser og i Øvrigt Alt, hvad der kan være af Interesse for Bogtrykkunstens Udøvere.

Kundgørelser indrykkes for en Betaling af 10 Øre (5 Sk.) pr. Petitlinie. For større og gentagende samt staaende Kundgørelser gives en betydelig Rabat. Pladssøgende Typografer betale altid kun halv Pris.

Abonnements-Prisen er 1 Krone 25 Øre (3 Mk. 12 Sk.) fjerdingaarlig eller 10 Øre (5 Sk.) pr. Numer. Abonnementet, der er bindende for et Fjerdingaar, modtages paa alle Postkontorer og Brevsamlingssteder, i alle Bogladerne samt i Fortunstræde Nr. 4, Stuen, København.

Redigeret af R. P. Jensen. — Trykt hos J. Henriksen.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr 25 Øre fjerdingaarlig.

Kundgørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 16. København, den 17de April. 1874.

De københavnske Bladsættere.

Da Typograferne i Slutningen af forrige Aar satte sig i Bevægelse for at bevirke Reformer af de typografiske Arbejdsforhold, vil det erindres, at Udvalget først indbød Bladudgiverne og Redaktørerne til en Sammenkomst for at faa Søndagsarbejdet i Bladtrykkerierne enten helt affkaffet eller i alt Fald en Del formindsket, og i lige saa frisk Minde vil det være, at dette humane og berettigede Forlangende kun forhindredes fra at blive opfyldt ved den Modstand, det mødte hos „Dagstelegrafens" Udgivere, Dhrr. C. Ferslew & Ko. Var denne Sammenkomst saaledes uden direkte Resultat, havde den dog for Typograferne den Betydning, at deres Delegerede her bleve overtydede om, at Bladudgiverne og Redaktørerne stille sig liberalt og hensynstagende til, hvad der maatte blive fremført for dem, og en saadan Liberalitet bør ikke alene paaskønnes af Typograferne, men den maa tillige medføre, at disse i deres fortsatte Bestræbelser for at opnaa Reformer ikke passende kunne bruge den samme Fremgangsmaade for Bladenes Vedkommende som i Almindelighed over for de Herrer Principaler, hvis konservative, paa Fordomme baserede Modstand danner en fuldstændig Kontrast til de Herrer Bladudgiveres og Redaktørers Liberalitet.

At Bladsætterne have opgivet eller nogen Sinde ville opgive Haabet om at se en Ende paa Søndagsarbejdet, er der ingen Tvivl om, og naar det tillidsfuldt overlades Firmaet C. Ferslew & Ko. at udvikle sin Bladbedrift, saa at det uden Skade for denne kan foretage en saadan Reform, tør det ogsaa nok imødeses, at den Overenskomst om Søndagsarbejdets Ophør, som mellem Bladudgiverne indbyrdes for henved et halvt Aar siden var saa nær ved at blive indgaaet, i en ikke altfor fjærn Fremtid vil blive endelig affsluttet; ti selv det bladlæsende Publikum kan kun med Tilfredshed modtage en Indskrænkning i den Bekvemmelighed at erholde Blad hver Dag, naar det veed, at Aarsagen er at forskaffe de typografiske Arbejdere Søndagen fri. Hvis denne Reform nu var indført, turde det maaske siges, at Forholdene for Bladsætternes Vedkommende i Almindelighed ere tidssvarende. Dog gaar det ikke an at sige, at Alt er saaledes, som det bør være; ti det er det ikke. Men naar man, som det synes, med Redebonhed arbejder hen til i Bladtrykkerierne at give Arbejdet en saa ligelig Fordeling, som Forholdene tillade, vil en Tarifs særlige Bestemmelser for disse blive væsenlig overflødige; ti de Mangler, som ellers klæbe ved Trykkeriforholdene, kunne da ikke siges at være til Stede her. Der bliver saaledes kun tilbage at fastsætte Prissatsen eller Ugelønnen, eftersom de lokale Forhold ere beskaffne, og her er det vi mene, at Udgivernes Liberalitet har medvirket til at bringe Udviklingen ind i et Spor, der vistnok vil medføre gode Resultater. Allerede straks efter Nytaar kunde vi anføre, at „Folkets Avis", „Dagens Nyheder", „Socialisten" og „Morgenbladet" gav deres Sættere Forhøjelse, og i Dag kunne vi meddele, at „Dagstelegrafen" og „Aftenposten" have indrømmet sine Sættere 10 pCt.s Forhøjelse og forøget deres Tal med fem, saa at de herefter ville faa en forkortet Arbejdstid. Det maa antages, at de andre Dagblade ville følge efter, da Tiden fordrer en Forøgelse af Lønnen. Vi behøve i saa Henseende blot at erindre om Forhandlingerne i Rigsdagen angaaende Embedsmændenes Lønningsforhøjelse og om hvad der i Kommunalbestyrelsen er fremført i Anledning af Dyrtidstillægget til Kommunens Embedsmænd. Fra alle Sider har man her erkendt Nødvendigheden af en forhøjet Løn, idet man ved statistiske Data har kunnet godtgøre, at Pengene i Løbet af de tre sidste Aar ere synkede 20 pCt. i Værdi. Rigtignok ere Bladsætterne ikke Embedsmænd, men de skulle dog ogsaa leve, og de ærede Dagblade have indeholdt saa velskrevne Artikler om at give de lavest lønnede Embeds- og Bestillingsmænd Tillæg, at vi blot behøve at minde dem om, hvad de i denne Anledning selv have anført, for at de ogsaa kunne ihukomme deres egne Arbejdere. Sætterne i „Nyt Aftenblad" tjene vel næppe i Gennemsnit 400 Rd. hver om Aaret; „Dagbladets" Sættere have en meget lang og anstrængende Arbejdstid, og en lille Paamindelse vil utvivlsomt her ikke være frugtesløs; selv „Adresseavisens" og „Fædrelandets" Sættere faa vist ogsaa gerne en lille Forhøjelse, hvis de ville

have nogen. Ti det vilde dog være mærkeligt, om man skulde finde, at Dyrtiden ingen Indflydelse har paa de københavnske Bladsættere.

Af disse Ræsonnementer fremgaar det, at Bladsætterne ere anderledes situerede end alle de øvrige Sættere, og dette bør tages i Betragtning ved de videre Skridt, som fremdeles maatte blive gjorte for at tilvejebringe en Arbejdsordning. Ved at gaa frem med Omsigt vil det nok lykkes Typograferne at gøre Principalernes umotiverede Modstand til Skamme.

Korrespondance.

København, 10. April. Der er flere Gange i „Typograf-Tidende" gjort meget store Udsættelser paa Provinds-Sætterne. I en Korrespondance fra München i Tidendens Nr. 5 hedder det saaledes: „... og denne Fare (Standens Nedsynken under det Middelmaadige) beredes os ved det store Kontingent af indifferente og for al aandelig Dannelse blottede Kunststøtter, der fra en Del af vore Provindser lig en Græshoppesværm nedlade sig over Hovedstaden, et Kontingent, der ved sin Elasticitet let er i Stand til at trænge ind i Hovedstadens Officiner, hvor det hænger fast som Burrer og ofte fortrænger den intelligentere Typograf, der i Erkendelse af sine Evner ikke fik sit Hoved for dybt under Dørkarmen ...", og i Nr. 8 betegnes de som „usunde og farlige Udvækster paa det Gutenbergske Stamtræ". Det er haarde Ord, men de maa vel være sande — det staar jo paa Prænt.

Jeg er nu saa uheldig at høre til denne Græshoppesværm, men skal dog villig indrømme, at de Forhold, hvorunder Lærlingen i Provindserne uddannes, i Almindelighed ere saa hensynsløse fra Principalernes Side, at det aldeles ikke kan forundre Nogen, om noget af det Kontingent, der efter endt Skoletid møder ved „Generalkommandden" i København, savner ethvert Begreb om Alt, hvad der ligger udenfor Opstablingssystemet — dette er en Sandhed, som ikke kan bortdiskuteres. Men hvor er Midlerne til at sætte en Skranke for dette Uvæsen? Derom have ingen af de Herrer Korrespondenter et Ord at sige. De drage de svage Sider frem hos Arbejderen og gaar strængt i Rette med ham, medens de lade Principalen rolig dominere uden at rette et kraftigt Opraab derhen, hvorfra al Forargelse kommer. Jeg har i flere Aar arbejdet her i København, og i Bevidstheden om mine store Mangler i typografisk Henseende har jeg med megen Opmærksomhed iagttaget og derfor søgt at raade Bod paa mine defekte Sider; men paa samme Tid har jeg ogsaa gjort den Erfaring, at jeg begrundet kan fremsætte det Spørgsmaal: Ere Forholdene i København paa mange Steder stort bedre end i Provindserne? Jeg har her fet Sættere — og det ikke faa —, der have lært i de større Bogtrykkerier i København, og som efter endt Læretid vilde have Vanskelighed ved at konkurrere selv med en middelmaadig Provinds-Sætter, og dog hedder det, at Faren, der truer os, kommer fra de „indifferente og for al aandelig Dannelse blottede" Provinds-Sættere — som om hele den typografiske Samfundsbygning hvilede paa Provindssætternes aandelige Uddannelse. Nogen Sandhed ligger der vel nok i denne Beskyldning; men der er dog — efter den Erfaring, jeg her har gjort ved forskellige Lejligheder — ganske andre Ting, der ere Udvækster paa det Gutenbergske Stamtræ.

Der eksisterer virkelig en slem Klassifikation blandt mine ærede Kunstfæller her i Byen. De højst Lønnede (de Differente), f. Eks. Faktorer og Avisættere, se kun naadig ned til Mellemklassen og overse aldeles de lavest Lønnede (de Indifferente), Mellemklassen lefler for de højst Lønnede og nedlader sig kun undtagelsesvis til de lavest Lønnede; Enhver sørger for sig og kun for sig, hvorfor Resultatet bliver en kold, beregnende Samvirken uden nogen sand Kollegialitet, der kan virke befrugtende i aandelig og materiel Henseende. Denne Klassifikation er efter min Mening langt farligere for Standens Interesser end Provinds-Sætternes Hovedstadskontingent og berøver Udsigten til ethvert Sammenhold, naar Nødvendigheden byder en enig og kraftig Optræden, der dog er den eneste Maade, hvorpaa der kan udrettes Noget. Lad en Del Provinds-Sættere, naar de komme her til København, være fattige i Aanden; lad dem mangle nogen praktisk Udvikling — det vil jeg ikke benægte, det er desværre saa —; men naar det i „en Røst fra Jylland" hedder, at der gives „mange" Sættere, som „optræde med en ubegrændset Tillid til sig selv baade i den ene og anden Henseende", da forekommer denne Udtalelse mig at være vel stærk, og forinden man ved „Generalkommandoen" kan bringe nogen bedre Disciplin og mere Sammenhold til Stede, forekommer det mig vel letsindigt at kaste den ene Beskyldning efter den anden mod en Afdeling, der saa at sige Intet formaar, men som jeg tror er villig til at lystre ethvert Vink, der bliver den givet.

Naar Provinds-Sætterne blive bragt ind paa det rette Spor, vil Hovedstads-Sætterne i dem finde brave Kolleger; de trænge fremfor Alt til Ledelse, og den maa ydes dem. Men her i København maa man gaa foran og vise Eksemplet, ti først da have Hovedstads-Sætterne ikke alene Ret, men ogsaa Pligt til at gaa i Rette med de provindsielle Kolleger og tage deres Forholdsregler mod disse, naar de svigte den Kollegialitet, som den ene Typograf har Ret til at fordre af den anden indenfor rimelige Grændser. Dog bliver dette sidste næppe fornødent; ti i Provindserne staar man vel tilbage i typografisk Henseende, men Kollegialiteten, i alt Fald i de store Provindsbyer, er langt ædlere end her i Byen — derom bedes man modtage Forsikringen af

En Provinds-Sætter.

* * *

Om end den ærede Provinds-Sætters Ræsonnementer just ikke aldeles holde Stik, saa er han dog lige ved at slaa Hovedet paa Sømmet; ti det

er vist, at Kolegialiteten, forstaaet og udøvet paa den rette Maade, er den mægtige Løftestang, der kan hæve den typografiske Arbejder til, hvad han bør være. I et følgende Numer skulle vi derfor nærmere komme ind paa dette for Øvrigt kildne Spørgsmaal. Red.

—, 16. April. I Anledning af, at et lille, tankefuldt r. (—r.) i sidste Numer af denne Tidende har meddelt sine værdifulde Tanker, udbeder jeg mig Plads kun for et Par Bemærkninger. Jeg tror ikke, at vi let blive enige, før vi have noget Bestemt med Hensyn til det kvindelige Bogtrykkeris Virksomhed at holde os til, idet de forskellige Meninger hidrøre fra en forskellig Bedømmelse af Aarsagerne til dette Bogtrykkeris Oprettelse. Dhrr. m. og r. se jo nemlig her i kun en Bestræbelse for at skabe en billigere Arbejdskraft end den mandlige, medens jeg derimod ser en Bestræbelse efter at skaffe det kvindelige Arbejde samme Løn som det mandlige. Jeg nærer aldeles ingen Frygt for den „meget billige" Arbejdskraft, der skulde trykke Priserne saaledes ned, „at en Sætter ikke vilde kunne opfylde nogen Pligt som Familieforsørger", i den Retning gaar Kvindesamfundets Bestræbelser nok ikke. Det er vel heller ikke Meningen, at de Kvinder, der hurtig blive gifte, skulle drage Nytte af Foretagendet, men vel nærmest de mange, hvem denne Lod netop nu til Dags ikke bliver til Del, idet de nuværende Forhold for disse ere højst sørgelige og bringe mange til at forlade Ærens Vej. Jeg nærer ingen Frygt for den bebudede „Masse Damer uden den fornødne Dannelse", der vil blive tilført Markedet, inden „Vildfarelsen" opdages. Er Vildfarelsen virkelig saa stor, er det vel ikke for dristigt at antage, at enkelte, om ikke alle, af de ledende Kræfter have et lige saa aabent Øje herfor som Hr. —r. og i Tide kunne hindre Vildfarelsen. Det kan være denne Sag uvedkommende, om Hr. —r. holder en stor eller lille „Klat" af sit Fag; men hvad jeg særlig lægger Vægt paa i denne Sag, er, at Bestræbelsen fra Kvindesamfundets Side er gjort for at raade Bod paa de Forhold, hvorunder en ung, fattig Pige nu arbejder, og det forekommer mig ikke ganske rigtigt, at Typograferne over for slige Bestræbelser straks stille sig som Fjender. F. O.

Johannes Lufft.

Alle og Enhver af os kende Biblen og veed, at Dr. Martin Luther har oversat den og derved gjort den til en populær Bog; men det er dog et Spørgsmaal, om Flertallet af os Typografer veed, hvem der har mangfoldiggjort Luthers store Værk og trods Paveherredømme og Munkevæsen har trykt den i et saa stort Antal Eksemplarer, at den ikke alene blev udbredt over det store tydske Rige, men ogsaa over nærmere og fjærnere liggende Lande for der at blive oversat i de forskellige Folkeslags Modersmaal.

Denne Mand var Bogtrykkeren Johannes Lufft. Hvem Lufft nedstammer fra, hvem der vare hans Forældre, og hvor han er født, veed man ikke, lige saa lidt som de typografiske Annaler have bevaret, hvor han har lært Kunsten; men man veed, at han er født i Aaret 1495. Af nogle Breve fra Martin Luther fremgaar det, at han som Bogtrykkærling sendtes snart til et Trykkeri, snart til et andet af Prioren for Augustiner-Klosteret i Wittenberg, Eberhard Brißger, og saaledes skaffede denne ham tilsidst Plads hos Bogtrykker Melchior Lotther i Wittenberg i Tidsrummet 1523—24. 1825, da Lotther rejste bort fra Wittenberg, anlagde Lufft et Bogtrykkeri her, men det gik kun kummerligt med Arbejdet, og han havde næppe saa meget, at han kunde friste Livet, end sige holde Kreditorerne fra Døren. Efter ni Aars Forløb viste det sig imidlertid, at han ikke havde ventet forgæves paa den lunefulde Lykke. 1534 var Martin Luther færdig med sin Oversættelse af Biblen, og Lufft fik den at trykke. Afsætningen af dette Værk var saa stor, at det ene Oplag næppe havde forladt Pressen, før der maatte begyndes paa det næste; andet Oplag udkom 1541, tredje 1545 og fjerde 1546. Indtil 1574 var han udelukkende beskæftiget med at trykke Biblen, og det antages, at han har udbredt den i mindst 100,000 Eksemplarer, hvorfor man ogsaa har givet ham Navnet „Bibeltrykkeren".

Det er dog ikke alene Biblens Mangfoldiggørelse, der har forskaffet Johannes Lufft et agtet og anset Navn blandt den Tids Bogtrykkere, men Dr. Luthers Hus- og Kirkepostil og andre religiøse Værker har han tillige trykt, og ved den store Omsætning, der blev disse Bøger til Del, kom han ikke alene i Ære og Anseelse, men blev ogsaa en velhavende Mand. Med sin Hustru levede han fra 1519 til 1561 et meget lykkeligt Samliv; hun var ham en trofast Støtte i Modgangens ublide Dage og blev hans Glæde og Fryd, da Lykken tilsmilede ham. I sit Ægteskab fik han ingen mandlige Arvinger, men kun en Datter, som blev gift med Livlægen hos Hertug Albrecht. Denne Forbindelse bidrog til, at Johannes Lufft 1550 blev udnævnt til Raadsherre og derefter steg fra den ene Tillidspost til den anden, indtil han omsider (1563) blev Borgmester i Wittenberg. Lufft døde 1584, 89 Aar gammel, og blev begraven i Wittenberg. Paa en Tavle ved Kirkens Alter blev følgende Mindesmærke sat over ham: „Anno 1584, den 2den September, er, i Gud, salig hensovet den ærbare, velvise Herre Johannes Lufft, Borgmester her i Staden. Gud forlene ham og os Alle en glædelig Opstandelse; hans Alder blev 89 Aar."

Johannes Lufft var i sin Omgang en særdeles munter, opvakt og selskabelig Mand. Han samlede om sig en Kreds af Datidens lærdeste og mest fremragende Mænd, og det fortælles, at han aarlig holdt et stort Gilde paa den saa kaldte „grønne Torsdag" (Skærtorsdag), hvorved der ikke blev sparet paa Vinen. En Gang bebrejdede en af hans Venner ham, at han paa denne højhellige Dag lod sine Gæster drikke mere, end de kunde taale, ligesom han ogsaa selv tog for meget til

sig, men han svarede ganske alvorlig: „Jeg har netop valgt denne Dag, fordi jeg maa dæmpe den Følelse, der bemægtiger sig mig; ti jeg veed, at mit Navn paa denne Dag bliver stillet sammen med de andre Kætteres og højtidelig opbrændt i Rom."

Luffts Signet eller Insigne saa saaledes ud: Fra en Sky strakte tvende Hænder og omfattede Heftet paa et blottet Sværd, hvorom to Slanger snoede sig, vendende Hovederne mod hinanden ved Sværdspidsen, og paa denne sad et Hjerte. Foruden dette Mærke træffer man ogsaa paa saa vel store som smaa Bøger, der ere udgaaede fra hans Officin, Navnet Johannes Lufft omgivet af en Cirkel. Dette var hans almindelige Signet; men man har dog ogsaa fremdraget andre Insignier, som han skal have ført, saaledes: David med sin Harpe, knælende for Guddommen; et Krusifiks, for hvilket ses en knælende kurfyrstelig Person, eller et Kors, som flere ubekendte Personer ses knæle ned for med foldede Hænder.

(Efter Geßner og Georg Zeltner.)

Særlige Meddelelser.

— Typograferne i „Dagstelegrafens" og „Aftenpostens" Sætteri have ved indeværende Uges Begyndelse faaet en Lønningsforhøjelse af 10 pCt., saa at Betalingen nu er 16½ Sk. pr. Tusind n. Fra samme Tid er Sætteriets Personale forøget med fem Sættere, hvorved der tilsigtes en forkortet Arbejdstid. Om dette alligevel vil naas, kommer til at bero vel for en Del paa Administrationen, men dog væsenlig paa „Dagstelegrafens" Redaktion; ti, hvis denne ikke sørger for, at Arbejdet i Almindelighed udføres om Dagen, men ved en sendrægtig Levering af Manuskriptet trækker det ud til om Aftenen og maaske hen paa Natten, er en saa stor Forøgelse af Tallet paa Sætterne en meget tvivlsom Fordel for disse. I alle Tilfælde kan det dog ikke være Andet, end at Søndagsarbejdet nu maa blive betydelig indskrænket, eftersom „Aftenposten" ikke udgaar om Søndagen, og Halvdelen af Sætterne kan saaledes let faa hver anden Søndag fri.

— I „Dagstelegrafen" læses følgende Avertissement: „En flink og hurtig Sætter kan faa Plads ved en Avis i Jylland til en Betaling af 12 Sk. pr. 1000. Billet o. s. v." — Veed den ærede Bogtrykker ikke, at der er ingen flinke og hurtige Sættere, som arbejde for en Betaling af 12 Sk. pr. Tusind?

Forskelligt.

— I Wien er den tydske Normaltarif med mindre væsenlige Forandringer billiget saavel af Principalernes som af Typografernes Delegerede, og saaledes uforandret blev den vedtagen af den tydsk-østrigske Bogtrykkerforenings Generalforsamling, der afholdtes den 29de Marts. Tarifen traadte i Kraft den 12te April.

— Nu er Sættemaskinen saaledes, som den skal være, igen opfunden, og denne Gang er det sket i Ilfeld i Thüringen. „Nordh. Zeit." skriver herom: „En af de nyttigste Opfindelser er her bleven gjort. Det drejer sig om en Sætte- og Aflægningsmaskine for Trykkerier, ved Hjælp af hvilken man ved nogen Øvelse i en omtrent ti Gange saa kort Tid som ellers kan sætte Tryksatsen og endnu flere Gange hurtigere lægge den af. Opfinderen vil allerede i den nærmeste Fremtid træde frem for Offenligheden med sin Opfindelse."

Typografernes Sangforening.

Dhrr. Medlemmer, som have tegnet sig til Jyllandsturen, ville behage at give Møde førstkommende Lørdag for at erholde nærmere Meddelelse med Hensyn til denne. Der vil tillige være fremlagt en Liste, hvorpaa Dhrr. ville behage at forny deres Tegning, som da er **bindende** (i modsat Tilfælde betragtes den tidligere Tegning som ugyldig).

I Følge senere Meddelelse vil der endnu kunne tilstedes flere Deltagere Adgang.

Den første samlede Prøve finder Sted Søndag den 19. April, Kl. 12½, i Vincents Lokale paa Gammelholm.

Den 15. April 1874.

Bestyrelsen.

Typografiske Kundgørelser.

En Sætter
kan faa Kondition i en Provindsby. Engagerings-Kontoret anviser.

Typograf V. Schæffer
lykønskes i Anledning af sin Fødselsdag, Søndag den 19. April. A. H. R.

Kristiania.
Abonnement paa „Typograf-Tid." tegnes hos Hr. Boghandler J. Christensen, Toldbodgade Nr. 16. Abonnementsprisen er 1 Kr. 25 Øre fjerdingaarlig.

Typograf-Tidende,
Organ for de typografiske Arbejderes Interesser,
udkommer hver Fredag. Bladets fortrinsvise Opgave er paa enhver Maade at varetage Typografernes rent sociale Fag-Interesser; desuden indeholder det tekniske Meddelelser og i Øvrigt Alt, hvad der kan være af Interesse for Bogtrykkunstens Udøvere.

Kundgørelser indrykkes for en Betaling af 10 Øre (5 Sk.) pr. Petitlinie. For større og gentagende samt staaende Kundgørelser gives en betydelig Rabat. Pladssøgende Typografer betale altid kun halv Pris.

Abonnements-Prisen er 1 Krone 25 Øre (3 Mk. 12 Sk.) fjerdingaarlig eller 10 Øre (5 Sk.) pr. Numer. Abonnementet, der er bindende for et Fjerdingaar, modtages paa alle Postkontorer og Brevsamlingssteder, i alle Bogladerne samt i Fortunstræde Nr. 4, Stuen, Kjøbenhavn.

Redigeret af R. P. Jensen. — Trykt hos J. Henriksen.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr 25 Øre fjerdingaarlig.

Kundgørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 17. København, den 24de April. 1874.

Lærlingevæsenet.

Lærlingevæsenet staar paa Dagsordenen — rejst af Hr. Maler V. Schjønning. Allerede for henved et Aarstid siden lykkedes det Hr. Schjønning ved et stort Møde i „Kæden" at faa nedsat en Kommission for at forberede denne Sags Ordning; men da man ikke har set noget som helst Resultat paa denne Kommissions Forhandlinger, er det Hele vel her gaaet i Stykker. Med en virkelig anerkendelsesværdig Ihærdighed har han nu selv paa egen Haand rejst Spørgsmaalet paa ny i Form af at meddele gennem Dagbladene en „Skitse til Dannelsen af Fællesforeninger af alle Haandværks- og industrielle Faggrenes Arbejdsgivere". Foreningernes Formaal skulde være at virke til en Forbedring af Lærlingeforholdet derigennem, at deres Medlemmer blev enige om at oprette Lærekontrakter, der bestemte Læretiden, hvad Lærlingen skulde have i denne, og at han skulde aflægge en Svendeprøve, samt vedtog ikke at tage Drenge i Lære, der uden lovlig Opsigelse havde forladt deres Tjeneste. Foreningerne skulde tillige uddele Præmier for aflagte Svendeprøver og for godt Forhold i Læretiden, støtte Lærlingerne til at udvide deres Kundskaber gennem Besøg af Haandværksskolerne, og efter at de vare blevne Svende, hjælpe dem til at rejse i Udlandet. Med andre Ord: Hr. Schjønning søger paa dette Omraade at genindføre lignende Forhold som før Laugenes Ophævelse. Vi kunne for saa vidt være enige med Hr. Schjønning, som vi dele hans Mening, at Lærlingevæsenet efter Næringsfrihedens Indførelse langt fra har udviklet sig heldig. Derimod tro vi ikke, at det af ham foreslaaede Apparat vil vise sig hensigtsmæssigt; ti foruden at man ikke paa en Gang skal stille sig for mange Opgaver, vil det tillige vise sig, at denne Sag fordrer en sagvis Afgørelse. Hvad der saaledes ligger nærmest at gøre, vil være, at Mestrene (Principalerne) indenfor det enkelte Fags Omraade enes om visse Regler, hvorefter de ordne deres Lærlingers Forhold, og forbinde sig til at overholde dem over for hverandre. At dette imidlertid ogsaa vil frembyde store Vanskeligheder, er der ingen Tvivl om, saa meget mere, som netop selve Arbejdsgiverne, hvem Hr. Schjønning henvender sig til, næppe ville yde ham den Understøttelse, hvorpaa han vistnok gør Regning. Ved at skitsere, hvorledes nogle af Bogtryk-Principalerne søge at udvikle Lærlingevæsenet, vil det for Udenforstaaende vise sig, at i alt Fald de ikke have Noget tilovers for Hr. Schjønnings Projekt.

I det typografiske Fag har der i dette Foraar været en usædvanlig stærk Efterspørgsel om Lærlinge, og det er ikke for Meget sagt, at omtrent de to Tredjedele af Københavns Principaler have averteret for at faa nogle. Det er naturligvis fuldstændig i sin Orden, at Faget bliver rekruteret med friske Kræfter, efterhaanden som de gamle blive opslidte, og heller ikke tør det modsiges, at dette endog sker i et større Forhold, eftersom Kravet til Arbejdskraftens Forøgelse er i Stigning. For saa vidt kan Ingen med Rette beklage sig herover, men maa tvertimod paaskønne, naar en Principal har for Øje samvittighedsfuldt at antage Lærlinge og søger at give dem en Uddannelse, som han kan forsvare over for de vedkommende unge Mennesker og over for det hele Fags Vel. En fælles Virksomhed af de danske Principaler i Retning heraf vil derfor være til megen Nytte. Men ligesom i saa mange andre Ting komme Bogtryk-Principalerne her paa tvers med Tidens Aand og Fremskridt. Om Provinds-Principalerne ville vi nu slet ikke tale; ti — enkelte af dem ufortalt — her gaar det til „paa bedste Beskub". Kun skulle vi denne Gang trække et Par bethydelige københavnske Principaler frem, og „Adresseavisen" skal være den Kilde, hvoraf vi øse.

Ved at følge „Adresseavisen" i det sidste Fjerdingaar vil man opdage adskilligt Karakteristisk for at faa Lærlinge. En lang Tid saa man det ene Firma efter det andet søge disse under sit Navn — og den Fremgangsmaade har man nu altid brugt —, men senere traf man ikke sjeldent paa Avertissementer, der vare anonyme, og som forlangte Billet indleveret — „Dagstelegrafen" kan ogsaa her være vor Kilde. Nu veed vi meget vel, at de lærlingesøgende Principaler just ikke have haft stort Held med sig; men at de af Mistillid til deres Firmas Renommé have maat-

tet ty til Navnefortielsen, havde vi dog aldrig troet. Et Firma — Hr. Bog- og Stentrykker S. Oettinger — er gaaet mere aabent til Værks. Med stor Udholdenhed har dette uafladelig i lang Tid søgt at supplere sine i Forvejen antagne 6—7 Lærlinge med en til, ja under Tiden har det villet have to paa en Gang. At der ingen Forældre eller Værger endnu have modtaget dette udholdende Firmas Tilbud, maa vel have sin Grund i den Mening hos dem, at et Trykkeri af Størrelse som Hr. Bog- og Stentrykker S. Oettingers ikke kan overkomme Uddannelsen af flere paa en Gang. Men to Firmaers Avertissementer have navnlig tiltrukket sig Opmærksomhed, fordi man her vilde føre Lærlingevæsenet en gros.

Det ene Avertissement lyder saaledes:

„Sally B. Salomon antager nogle konfirmerede Drenge med fornødne Forkundskaber i Sætterlære."

Da vi veed, at Hr. Salomon just ikke hidtil har haft Mangel paa Lærlinge, og at han har en hel Del tilovers for Standen i det Hele taget, maa dette Avertissement være kommet ind i Adresseavisen ved en ren Fejltagelse.

Det andet Avertissement har følgende Indhold:

„Sætterlære.

Unge Mennesker, som have fyldt deres 18 Aar og have Lyst til at uddanne sig som Sættere, kunne straks paa kortere Læretid antages i Louis Kleins Bogtrykkeri, Købmagergade 46."

Vi kunne godt forklare os, hvorledes dette Avertissement har faaet Plads i Adresseavisen. Denne Bogtrykker er saa uheldig at lade befordre nogle Trykkeriforhold, som ere en Skræk for de fleste Typografer, og han maa derfor under de nuværende Omstændigheder finde sig i, at Typograferne lade de fleste af hans Pladser staa ledige. Han har indset, at en Del Sætterdrenge — hvoraf han forresten ogsaa vil have ondt ved at faa nogle — ikke kunne hjælpe synderligt til at bøde paa de slemme Typografers Afsky for Trykkeriet, men at det dog derimod var muligt, at nogle unge Mennesker (Karle fra Landet eller hvem han nu kan faa fat i) kunde lade sig forlede til at prøve sig i Kunsten, og komme de ikke til at due noget, saa meget desto bedre, da han saa paa denne Maade har sikret sig en varig Arbejdskraft, som han kan faa Lov til at beholde for sig selv. Nu ere vi rigtignok af den Mening, at Pengene til dette Avertissement ere smidt ud af Vinduet; ti, hvis vi ikke vare det, vilde vi virkelig raade „Den typografiske Forenings" Bestyrelse til at indrykke et Avertissement ogsaa i Adresseavisen, for at ikke nogle af disse voksne Mennesker skulde gaa „i Tøjet".

Det er unyttigt at trække flere Enkeltheder frem i dette fortærskede Lærlingespørgsmaal, og da det for Bogtrykfagets Vedkommende er saa galt, som det kan være, vilde det ikke være af Vejen, om Hr. Maler Schjønnings Bestræbelser kunde bringe lidt Forandring heri.

Korrespondance.

Kjøbenhavn, 23. April. Hr. Redaktør! I Anledning af Hr. F. O.s Betragtninger over, hvad Kvindesamfundet „vel" ikke har ment og „nok" ikke bestræber sig for ved Indførelsen af kvindelige Sættere, anmoder jeg Dem om Plads for endnu et Indlæg i denne Sag. Dersom Hr. F. O. havde beæret mig med en lidt mindre overfladisk Gennemlæsning af mine Bemærkninger i dette Blads Nr. 15, vilde han næppe have sagt, at jeg i Samfundets Virksomhed „kun ser en Bestræbelse for at skabe en billigere Arbejdskraft end den mandlige", ti jeg har udtrykkelig sagt, at Samfundet kunde hæve Kvinden fra 2½—3½ Rd. til 5—6 Rd. ugenlig i Overensstemmelse med sit Formaal, og saa med dette Nyttige forene det Behagelige, at hun er 2—3 Rd. billigere end en Sætter. Naar saa Sætteren ved denne Konkurrence er bleven tvungen til at arbejde for 5—7 Rd. om Ugen, saa vil den af Hr. F. O. fremsatte Anskuelse være sket Fyldest, idet han mener, at Samfundet bestræber sig for „at skaffe det kvindelige Arbejde samme Løn som det mandlige". For Rigtigheden af denne Opfattelse nærer Hr. F. O. imidlertid ingen Frygt; i den Retning gaar — siger han — Samfundets Bestræbelser „nok" ikke. Det er — siger han fremdeles — „vel" heller ikke Meningen, at de Kvinder, der hurtigt blive gifte, skulle drage Nytte af Foretagendet, men „vel" dem, som denne Lod ikke bliver til Del. Men hvorledes faar man Sikkerhed herfor? — Maa de i Lærekontrakten forpligte sig til Cølibat? — I saa Tilfælde tillader jeg mig at foreslaa, at de i Lighed med andre Cølibatforpligtede blive kronragede; dette — i Forbindelse med, at deres Sætterstevirksomhed vil forhindre al Øvelse i den for en Husmoder saa nødvendige Syning, Vask, Rengøring, Madlavning og, fremfor Alt, Kvindelighed — vilde vistnok afgive meget vægtige Garantier for, at de Ugifte kom til at drage Nytte af Foretagendet. Eller skulle de maaske begynde at lære Faget i en fremrykket Alder, naar Sandsynligheden for Giftermaal er bleven ringere? Jeg gad vide, hvorledes Hr. F. O. tænker sig dette Foretagende anvendt nærmest for dem, der ikke blive gifte". — Hvis Hr. F. O., som sagt, havde læst mit forrige Indlæg paa forsvarlig Maade, vilde han have set, at den Omstændighed, at jeg „holder en lille Klat" af mit Fag, var anført som Motiv for min Opfattelse af Sagen og ikke som vedrørende selve Sagen; Hr. F. O. vil dog vist indrømme, at der er stor Forskel paa disse to Begreber. I det Hele taget har Hr. F. O. gjort sine Bemærkninger ved Biting, men ladet Hovedpunkterne hensstaa uimodsagte. Men det Mærkeligste i Hr. F. O.s Betragtninger er unægtelig hans Erklæring om, at man ingen Erfaring har med Hensyn til det kvindelige Bogtrykkeries Virksomhed; han nærer heller ingen Frygt for, at en Masse Damer uden fornøden Dannelse skal blive tilført Markedet, ligesom han ogsaa antager, at man i Tide vil kunne hindre den Vildfarelse, at Kvinder ere ubrugbare

Typografer. Disse Udtalelser bevise klart, at Hr. F. O. har begyndt at diskutere Spørgsmaalet uden mindste Kendskab til Sætterske-Institutionens Historie og til de Erfaringer, man i vor Nabostat Sverig har gjort i de sidste Aartier med Hensyn til kvindelige Sætterske, skjønt man der har haft baade udelukkendr kvindelige Sætterpersonaler — som i Stockholm, Hudiksvall, Arboga o. fl. St. — og blandede Personaler. Jeg skal indskrænke mig til at anmode Hr. F. O. om at anstille en Sammenligning mellem den svenske Typografs Stilling i Aaret 1854 og 1874 — det er ganske vist intet lysteligt Arbejde i det Øjeblik, Sætterske-Institutionen skal indføres her, men for Hr. F. O. er det øjensynlig „godt at faa Forstand af" —, saa vil han baade faa Erfaring og et aabent Øje for Vildfarelsen. Jeg skal endvidere give min ærede Modstander — skjønt det vel næppe kan være min Sag at ruste ham til at bryde Landser til Kvindesamfundets Ære — et Fingerpeg, ved Hjælp af hvilket han kan faa en Mening om, hvorvidt Faget er udsat for at blive belemret med en Masse Damer uden den fornødne Dannelse eller ikke. I Berlin er der for kort Tid siden oprettet et udelukkende kvindeligt Sætteri; som uomgængelig Betingelse for at blive optaget som Lærling i dette fordres, at Paagældende skal have lært, hvad der læres i 2den Klasse af en højere Døttreskole eller 1ste Klasse i en Mellemskole. Tror Hr. F. O., at de Kvinder her til Lands, hvis Samfundsstilling har tilladt dem at frekventere slige Institutter, trænge til at hæves af Kvindesamfundet, eller at det er Samfundets Formaal at hæve Kvinder, der ere saaledes stillede? Jeg tror det ikke; men derimod er jeg overbevist om, at Bogtrykkunstens Standpunkt i vort Fædreland gør Fordring paa fuldt saa højt et Dannelsestrin som Tydsklands. — Et Bevis for, at kvindelige Sætterske just ikke ere til Gavn for Typograferne, turde findes i, at en Korrespondent til „Journal für Buchdruckerkunst" i Brunsvig i bemeldte Blads Nr. 2 d. A. anbefaler den tydske Bogtrykkerforening at anvende sine Midler til Oprettelsen af lignende Sætterske-Undervisningsanstalter, da de forekomme ham at „være et virksomt Middel til i Fremtiden at skabe en mere taalelig Tilstand" end den, der for Tiden herster med Hensyn til Sætternes Fordringer. Hr. F. O. kunde muligvis — naar der er Tale om at hente Beviser fra Udlandet — falde paa at tage sig en af de franske Sættere netop for nylig vist Eftergivenhed overfor Sætterske-Institutionen til Indtægt; jeg vil derfor erindre ham om, at dersom de danske Sættere dannede et lige saa velorganiseret, disciplineret, med Penge vel forsynet og af en af alle Hensyn uafhængig Bestyrelse ledet Korps, som de franske, saa kunde man, ligesom disse have gjort, tage saadanne Forholdsregler, at Sætterskerne ikke kunde benyttes til „Menneskets Eksploitering ved Mennesket"; men vi ere meget langt fra at være et saadant Korps. — Naar det forekommer Hr. F. O., at det „ikke er ganske rigtigt" at stille sig paa et uvilligt Standpunkt — han har, formodenlig som Følge af den unøjagtige Gennemlæsning af mine Bemærkninger, oversat det til „stille sig som Fjender" — overfor Sætterske-Institutionen, saa vil jeg dertil kun svare: Naar der indføres en Institution i vort Fag, f. Eks. Sættemaskinen, hvorved hele Samfundet kan vinde, saa maa den Enkelte, uden Uvilje og kortsynet Beklagelse, finde sig i at gaa til Grunde i Overgangsperioden; men naar det er en meget ringe Del af Samfundet — i dette Tilfælde de faa Sætterske —, der skal vinde paa Sætternes Bekostning, saa tror jeg, at i det Mindste de familieforsørgende blandt disse, endog med Fare for Hr. F. O.s Misbilligelse, handle „ganske rigtigt", naar de nære Uvilje.

Endnu kun Eet: Hr. F. O. formanede i dette Blads Nr. 10 i en overlegen Tone en Modstander til at „hævde sin Mening, som det sømmer sig for Mænd", men det generer ham ikke i dette Blads Nr. 16 at betegne en Anderledestænkende som „et lille, tankefuldt r. (—r.) ... har meddelt sine værdifulde Tanker" osv. Hvis dette er Hr. F. O.s Begreb om at hævde sin Mening som Mand, saa blive vi ikke let enige om, hvad der er „sømmeligt for Mænd"; jeg for mit Vedkommende forudsatte i dette Blads Nr. 15 en rolig, lidenskabsløs og maadeholden Polemik; da denne Forudsætning er bristet, skal jeg ikke besvære ham med flere Indlæg i Sagen, og jeg beder til Slutning den ærede Læser undskylde, at dette er blevet saa stort.

—r.

Særlige Meddelelser.

— „Dagens Nyheder"s Sættere vare, som bekendt, blandt de Dagbladssættere, der straks efter Nyaar fik en Forhøjelse i Betalingen af henved 10 pCt. Det er i Dag faldet i vor Lod at meddele det uheldige Faktum, at Sætterne i nævnte Blad ere gaaede ind paa at præstere Arbejdet for omtrent den samme Betaling, som de havde før Forhøjelsen, hvad vi synes, at der efter de forhaandenværende Forhold ikke kunde være nogen Grund til. Ere de Skridt, som Typograferne gøre fremad, end kun smaa, saa er det altid med den største Beklagelse, at vi notere ethvert Tilbageskridt.

— Personalet i det Thieleske Bogtrykkeri har i disse Dage fejret en smuk Fest, idet det tog Afsked med den hidtilværende Trykkerfaktor, Hr. J. Jørgensen, der tilligemed Sætteren Hr. N. C. Larsen fra samme Trykkeri nu i Kompagni etablere sig som Bogtrykkere. Hr. Jørgensens Medarbejdere havde som en Paaskønnelse af og til Minde om hans Virksomhed bekostet en smuk Sølvpokal, hvorpaa var indgraveret, foruden en smuk Figur af Gutenberg og Bogtrykvaabnet, Indskriften: „Jens Jørgensen fra Medarbejderne i Thieles Bogtrykkeri." — „Til Minde om 25 Aars Virksomhed, 1849—1874." Denne Pokal overraktes Hr. Jørgensen i Lørdags Aftes i Alles Nærværelse og med nogle anerkjendende Ord om hans Virksomhed og kollegiale Omgang, samtidig

med, at han tilligemed Hr. Larsen anmodedes om at give Møde i Mandags Aftes paa „Glacisholm", hvor der var arrangeret et splendid Aftensbord. Til langt ud paa Natten vekslede her Taler og Sange (to vare forfattede i Aftenens Anledning) med hinanden, og en animeret Stemning var den hele Tid fremherskende.

— Efter den af Bestyrelsen for det Raben-Levetzauske Fond udgivne Beretning har Hr. Typograf J. Nielsen modtaget en Understøttelse af 300 Rd. „til Forsøg for at gøre den Sørensenske Sættemaskine anvendelig i Praksis". — Som vi have kunnet meddele i et Par af de sidste Numre, er det Sættemaskinernes Tid at spøge i, og opnaas der ikke Andet for de 300 Rd., bliver dog nu Rusten gnedet af Maskinen, og vor store Kollegas sindrige Opfindelse er dog vel saa Meget værd, at den bliver holdt pænt i Orden.

— „Bibliotek for Arbejderne" er Navnet paa et Ugeblad, 16 Sider stort Oktav, der i disse Dage er begyndt at udkomme her i København med Hr. Typograf L. Hansen som Udgiver og Redaktør. Bladet har stillet sig den betydelige Opgave baade at belære og gavne Arbejderne, og dets Tendens er vel givet derved, at det i sit første Numer leverer Louis Pios Portræt.

Forskelligt.

— En Svensker, Ingeniør Norelius, som efter i længere Tid at have opholdt sig i Amerika atter er kommen tilbage til Göteborg, har nylig konstrueret et Paalægningsapparet for Hurtigpresser. I Følge Göteborgs Handels- och Sjøfartstidning er Apparatet tilvirket i Göteborgs mekaniske Værksted og findes nu opsat i Hr. Granbergs Trykkeri, hvor det tages i Øjesyn af Mange, der have Interesse for Sagen. Da der vil blive taget Patent paa denne Opfindelse, anser Tidenden sig ikke for berettiget til at give nogen Beskrivelse af den, men indskrænker sig til at udtale den Opfattelse, at Aparatet er yderst sindrig og arbejder med megen Præcision, saa at der ikke synes at være nogen Tvivl om, at det ikke fuldt ud skulde opfylde sin Bestemmelse.

— Et af Medlemmerne i Stockholms typografiske Forening har i Følge Nordisk Bocktryckeri-Tidning i forrige Maaned til Bestyrelsen indleveret en Skrivelse, hvori der foreslaas Oprettelsen af „Den typografiske Forenings Cirkel". Foreningens Medlemmer skulle opmuntres til at indtræde i denne „Cirkel", der en Gang om Ugen skal sysselsætte sig med Foredrag, og det er Enhvers Skyldighed som Medlem efter Tur at foredrage Noget, hvorfor Foreningen skal bekoste Lokale. Bestyrelsen har fremmet Sagen; der er nedsat et Udvalg for at udarbejde en Arbejdsordning for „Cirklen", og Lister til Paategning ere udsendte, hvorefter Sagen endelig vil blive afgjort, naar Udvalget har endt sit Hverv og Listerne ere indkomne.

— I Stockholm har et Medlem af den derværende typografiske Forening foreslaaet, at de Kvinder, der beskæftige sig ved Bogtryk, skulle have Ret til at indtræde som Medlemmer i Foreningen.

— Fra Rom skrives til „Vorwärts": „Arbejdskrisen vedvarer, og der er Intet, som giver Forhaabning om, at den snart er til Ende. Større Værker trykkes næsten ingen Steder, og kun nogle Blade give endnu et indskrænket Antal Kolleger Sysselsættelse; men denne er daarligere end nogensinde. Der er ikke mere end tre eller fire Blade, som staa paa egne Ben; de øvrige, der med Nød og Næppe hensløbe sit Liv og leve af Tilskud, søge paa alle Maader at spare paa den allerede i Forvejen meget karrige Løn."

Typografernes Sangforening.

I Følge Opfordring fra Direktionen for de Masmannske Søndagsskoler anmodes Dhrr. Medlemmer, som maatte ønske at deltage i Afsyngelsen af en Kantate ved ovennævnte Skolers Aarsfest, Søndag den 3. Maj, om at møde til Prøve Lørdag den 25. April, Kl. 8, i det tekniske Instituts Lokale, Læderstræde Nr. 26.

Det bringes i Erindring, at den bindende Tegning til Deltagelse i Sangfesten sluttes Lørdag den 25. April.

Den 22. April 1874.

Bestyrelsen.

Typografiske Kundgørelser.

Maskintrykning.

Et ungt Menneske, der i en af Provindserne har lært som Trykker, men som ønsker sig en videre Uddannelse her i København ved Maskinen, kan faa Plads. Er Vedkommende ikke færdig med sin Lære, maa han medbringe Anbefalinger fra sin nuværende Principal. Billet, mrkt. „Maskintrykning", ekspederer dette Blads Kontor.

En Sætter

kan faa Kondition i en Provindsby. Engagerings-Kontoret anviser.

Typograf-Tidende,

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser,

udkommer hver Fredag. Bladets fortrinsvise Opgave er paa enhver Maade at varetage Typografernes rent sociale Fag-Interesser; desuden indeholder det tekniske Meddelelser og i Øvrigt Alt, hvad der kan være af Interesse for Bogtrykkunstens Udøvere.

Kundgørelser indrykkes for en Betaling af 10 Øre (5 Sk.) pr. Petitlinie. For større og gentagende samt staaende Kundgørelser gives en betydelig Rabat. Pladssøgende Typografer betale altid kun halv Pris.

Abonnements-Prisen er 1 Krone 25 Øre (3 Mk. 12 Sk.) fjerdingaarlig eller 10 Øre (5 Sk.) pr. Numer. Abonnementet, der er bindende for et Fjerdingaar, modtages paa alle Postkontorer og Brevsamlingssteder, i alle Bogladerne samt i Fortunstræde Nr. 4, Stuen, København.

Udgivet af R. P. Jensen. — Trykt hos J. Henriksen.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr 25 Øre fjerdingaarlig.

Kundgørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 18. København, den 1ste Mai. 1874.

Til Tarif-Spørgsmaalet.

Den almindelige Betalingsmaade for Typograferne i Københavns Bogtrykkerier er vel endnu bestandig Beregningen, og den er ubestridelig den retfærdigste, d. v. s. naar den er baseret paa en tidssvarende Tarif, der er udarbejdet med alle forekommende Kalamiteter og forældede Vedtægter for Øje. Er dette derimod ikke Tilfældet, saa bliver Resultatet, i Særdeleshed for den i Værker eller lignende Arbejder beskæftigede Sætter, i de fleste Tilfælde temmelig ugunstigt; jeg har selv ofte maattet sande dette og er overbevist om, at mange af mine Kolleger have gjort de samme Erfaringer i saa Henseende. Hvad ligger os derfor nærmere end at stræbe hen til at faa en Tarif opstillet, ved Hjælp af hvilken ethvert Stridsspørgsmaal om de mest talende Kendsgerninger i vor Favør eller, bedre sagt, vore berettigede Krav maa bortfalde. At der i enkelte Bogtrykkerier i København allerede for flere Aar siden er blevet gaaet meget liberalt til Værks med Hensyn til Sætterløn, kan ikke nægtes, men det er nødvendigt, at der i saa Henseende opnaas en Lighed; ti det er dog en afgjort Sag, at den Sætter, der arbejder i et mindre Officin, kan gøre Krav paa den samme Betaling som den, der er beskæftiget i et større. Som oftest hører man en eller anden Principal undskylde sig med: jeg faar selv saa lidt for Arbejdet og kan med min bedste Vilje ikke give Mere. Ja, det er slemt nok for ham, at han sætter Prisen ned for sine andre Kolleger og saaledes bidrager Sit til at bringe den fordærvelige Affødning, Smudskonkurrencen, til Live, der, hvor den endnu er optraadt, har virket saa nedtrykkende og svækkende baade paa Arbejdsgiver og Arbejder, at det næsten har været en Umulighed atter at finde Vejen til normale og ordnede Tilstande. Lige saavel som enhver Principal for en ringe Fordels Skyld derfor bør afholde sig fra at nedsætte sine Priser lige over for Publikum og paa denne Maade bortsnappe Arbejder for sine Kolleger, lige saa meget er det enhver Typografs Pligt at stræbe hen til en tidssvarende og efter Forholdene afpasset Tarif, en Tarif, som ikke er sat paa Skruer, og som heller ikke bør overskride Rimelighedens Grændser. Er en saadan Tarif endelig en Gang opnaaet, da maa Typograferne under alle Omstændigheder En som Alle og Alle som En holde fast paa det Opnaaede og ikke af Frygt for at støde Principal eller Faktor paa Hovedet i flaue Tider gøre Koncessioner eller ved tarifstridig Adfærd sikkre sin egen Stilling paa Andres Bekostning; dette vilde være den forsmædeligste Smudskonkurrence i vor Kreds, og har endog en eller anden Principal med hensynsløs Vindesyge betraadt denne smudsige Vej, saa lad os holde os fjærnt fra den og i sluttet Holdning drage den lige Vej for at opnaa Lighed i vore vel berettigede Krav. Lad da den Principal, som under ingen Omstændigheder vil indlade sig paa Underhandling om mere ordnede og tidssvarende Lønningsforhold, søge sin Arbejdskraft blandt den brøstfældige Skare af Forbundtere og samvittighedsløse Omløbere; med saadanne Støtter vil han næppe faa energiske og intelligente Mænd, der vide, hvad de ville, til at vige tilbage.

Lad os i Henseende til, hvad fast Holdning og Enighed ere i Stand til at udrette, kaste et Blik paa vore Naboer, Tydskerne, og hvem der have fulgt de typografiske Bevægelser og Bestræbelser i Frankrig og Schweiz, maa være komne til det Resultat, at de bedre ordnede Forhold her kun have deres Grund i en kompakt Enighed; ja i sidstnævnte Land har man endog faaet Lærlingevæsenet ordnet paa en saare tilfredsstillende Maade. Skulle vi Danske da nu i Henseende til bestemt Vilje til at forbedre saavel vore aandelige som materielle Kaar staa tilbage for hine Nationer? Skulle vi i sløv Ligegyldighed vente, indtil det behager vore Herrer Principaler af egen Indskydelse at anerkende vor Berettigelse til en bedre Arbejdsstilling? — Ja, hvis saa er, da kunne vi vente længe. Men jeg nærer dog saa høje Begreber om mine ærede Kollegers Agtelse for vor Stand og Energi til at hævde denne, at jeg næppe kan antage, at de ville tabe Frugterne af fremmede Kollegers Bestræbelser, men at de tvertimod ville tage Eksempel deraf, ligegyldig hvorfra det end kommer.

Ved Udarbejdelsen af en Tarif er der foruden Korrekturgodtgørelse at lægge Vægt paa

Godtgørelse for uforskyldt Tidsspilde, f. Eks. ved at vente time- ja under Tiden dagevis paa Manuskript eller Skrift. Det kender man ikke til her i Tydskland; overstiger Ventetiden en Time, saa stilles den paagældende beregnende Sætter paa visse Penge, indtil han atter kan tage fat paa sit afbrudte beregnende Arbejde, hvilken Passus i den tydske Tarif i Øvrigt meget bidrager til, at man paaser den beregnende Sætters vedvarende Beskæftigelse. Endvidere er det fuldt berettiget, naar der fastsættes en Forhøjelse i stigende Skala for fremmede Sprog (Svensk, Islandsk, Tydsk, romanske og døde Sprog), for tabellarisk og for matematisk Sats. Man vogte sig for en altfor hyppig Anvendelse af det illusoriske „efter Overenskomst", og de visse Penge bør fastsættes efter den beregnende Sætters almindelige Gennemsnitsfortjeneste o. s. v. o. s. v.; — men jeg tvivler ikke om, at der hjemme foreligger fremmede Tarifer, der kunne tjene som Mønster, og jeg har kun henpeget paa et Par meget vigtige Punkter. Jeg ser af „Typograf-Tidende", at Hr. Bogtrykker Sally B. Salomon har udtalt, at den ny tydske Tarif i en Del Punkter slet ikke egner sig til Indførelse i Danmark; jeg indrømmer, at den indeholder en eller anden Passus, som ikke kan komme til Anvendelse der hjemme, fordi det omhandlede Tilfælde i vore mindre udviklede Forhold ikke forekommer, men i de Tilfælde, hvor den kan faa Anvendelse, egner den sig fortræffelig til Efterlignelse, og særlig i de af mig anførte Tilfælde. Billigheds- eller, rettere sagt, Dyrtidsforholdene ere i Danmark de samme som i Tydskland, Priserne paa Alt er der som her stegne, og den ny Møntfod vil saa vel hjemme som her drive Alt i Vejret. Da Lønningsforholdene i Tydskland, selv i Provindserne, paa faa Undtagelser nær ere højere og mere sikkre end i Danmark, saa ligger Berettigelsen til en forhøjet Arbejdsløn ubestridelig saa nær, at det vel ikke kan falde Nogen ind at paastaa det Modsatte.

Det er beklageligt, at en stor Del af Typograferne i Provindserne ikke ere komne til det samme Resultat, og at de overhovedet ere temmelig sløve for Tilslutningen til en Institution, i Spidsen for hvilken der staar hæderlige Mænd, som ofre deres Tid, ja selv deres Stilling for at afhjælpe vor Stands Brøst og Mangler. Dette er en Kortsynethed, som de maaske altfor snart ville komme til at bøde for. Maatte de dog, inden det er for sent, komme til den rette Indsigt og ikke af utidig Frygt for Principalens Unaade ofre deres Ret til Selvtænkning, lade sig aandeligt kneble og derved blive til et viljeløst Redskab i saadanne Principalers Hænder, hvis Vilje det næppe kan være at bidrage til en Forbedring af de mislige typografiske Kaar i flere af vore Provindskøbstæder. Jeg vilde ikke fremkomme med en saadan Paastand, naar jeg ikke selv havde gjort de sørgeligste Erfaringer i saa Henseende; der gives hæderlige Undtagelser, det er vist, men nødvendigt er det, at de enkelte „Fyrtøjer", der glimre ved deres skamløse Fordringer til deres Personale — disse Lærlingefabriker og Forbundterasyler — stilles i Gabestokken, for at Enhver kan tage sig i Vare, og det er derfor kun ønskeligt, at de Kolleger i Provindserne, som have Kendskab til de forhaandenværende typografiske Forhold, bringe disse frem for Offenlighedens Forum, saa at det Gode kan komme til Hævd og det Slette blive paavist og revset.

Lad imidlertid Hovedstaden gaa i Spidsen for Opnaaelsen af de vel berettigede Reformer — først og fremmest for at opnaa en fast Tarif; lad den Enighedens Aand, som synes at besjæle Hovedstadens Kolleger, fæste Rod, lad den være med i Ord og Handling, og Frugterne ville ikke udeblive. Maaske venter man saa vel i Provindserne som i det øvrige Skandinavien paa et „Underværk" for at afkaste den vantro Thomas; dog, gører om end intet „Underværk" saa dog Enhver sin Pligt, og den forønskede almindelige Tilslutning og Understøttelse vil da heller ikke udeblive.

München, 19 April 1874.

Th. Lund.

En Berigtigelse.

I „Typograf-Tidende" Nr. 17 findes en Notits, hvori det meddeles som et Faktum, at „Dagens Nyheders" Sættere skulde være „gaaede ind paa at præstere Arbejdet for omtrent den samme Betaling, som de havde før Forhøjelsen".

Vi (samtlige Sættere i „Dagens Nyheder") nedlægge bestemt Protest mod Rigtigheden af denne Meddelelse og beklage meget, at en forhastet Meddelelse er betegnet som „Faktum".

Den Omordning af Arbejdsforholdene, som skal træde i Kraft den 1ste Maj, paa hvilken Dag Firmaet Rantzau & Komp. overtager Bladets Sætning, berører kun for saa vidt vore Lønningsvilkaar, som det Overskud, der ved den bestemte Sum for Bladets Sætning fremkom, bortfalder; men ved en heldigere Fordeling af Arbejdet bliver vor Løn endda større end tidligere.

Vi finde det ikke heldigt nu at forklare os videre, da vi derved komme ind paa et personligt Gebet; men skulde der blive gjort flere Indlæg i Sagen, da baade kunne og ville vi svare.

Samtlige Sættere
i „Dagens Nyheder".

* * *

Det er virkelig mærkeligt, at de ærede Sættere ville protestere mod en Meddelelse, som de i den mellemste Del af deres Berigtigelse jo selv indrømme Rigtigheden af, idet de meddele, at der fra 1ste Maj bortfalder en Overskudssum ved Sætningen. Er det ikke rigtigt, at der af Bogtrykkeren fra 1ste Maj ydes ugenlig henved 10 Rd. mindre end forhen til „Dagens Nyheders" Sættere for at præstere Bladets Sætning? Vi paastaa det. En Berigtigelse kunde der for de ærede Sættere ganske vist være Anledning til at afgive, og det glæder os, at det af denne fremgaar, at uagtet den mindre Betaling, der i det Hele taget nu ydes for Arbejdet, er dog den enkelte Sætters

Gennemsnitsfortjeneste større end forhen, hvilket Resultat fremkommer ved Indførelsen af en forandret Arbejdsordning. Naar vi hertil anføre, at Alfabet-Beregningen er bibeholdt, gør denne Forandring virkelig baade Sætterne og Principalen al Ære og vidner om et tidssvarende Syn paa Forholdene. Men vi nære dog den Mening, at Arbejdsordningen kunde være bleven forbedret, uden at Betalingen for Arbejdets Ydelse derved var formindsket, og heri ere vist Sætterne enige med os. Dog — maaske de 10 Rd. snart komme igen? Red.

Korrespondance.

København, 28. April. De af denne Tidendes Læsere, der have fulgt Striden om det kvindelige Bogtrykkeri, beder jeg have Taalmodighed til endnu at læse dette Indlæg fra mig; i denne Sag skal det blive det sidste fra min Side. Hr. —r har i sidste Numer atter ladet høre fra sig; „Tiden og Lejligheden" have denne Gang ikke været saa „ringe", hvilket er Grunden til, at hans Skrivelse er bleven saa lang, saa lang, at han til Slutning maa bede Læseren om Undskyldning for dens Længde. Det havde maaske været rigtigere, om han havde bedt om Undskyldning for den Tone, han har brugt i sin Artikel, en Tone, der passer for en Lærer over for en Skoledreng, men ikke i en Diskussion mellem Kolleger; han har ved denne Tone karakteriseret sig selv. Jeg skal gøre ham opmærksom paa, at jeg har læst baade hans første og den i sidste Numer indrykkede Skrivelse med al fornøden Opmærksomhed, og kan derfor heller ikke indrømme at have gjort mig skyldig i de Unøjagtigheder, Hr. —r paapeger med Hensyn til den første Skrivelse fra hans Haand. Det er ingen Unøjagtighed fra min Side, naar jeg har sagt, at Dhrr. m. og —r. i „Samfundets" Virksomhed kun se en Bestræbelse for at skabe en billigere Arbejdskraft end den mandlige; ti at dømme efter deres Skrivelser er det netop Frygten for denne Arbejdskraft, der har skabt deres Modstand; andre Hensyn ere ikke tagne i Betragtning. — Naar Hr. —r. ikke forstaar min Udtalelse om, „at det vel ikke er Meningen, at de Kvinder, der hurtigt blive gifte, skulle drage Nytte af Foretagendet, men derimod de mange, hvem denne Lod ikke blive til Del", og „gerne gad vide", hvorledes jeg tænker mig dette Foretagende anvendt, da kan jeg meget let tilfredsstille hans Videbegærlighed i denne Henseende. Det vil være aldeles unødvendigt, at Kvinderne forpligte sig til „Cølibat", ligesom ogsaa, at de blive „kronragede"; lad kun de Kvinder, der føle Lyst til Typografi, komme til at udøve denne Beskæftigelse; det ligger da i Sagen selv, at de Kvinder, der blive gifte i en ung Alder, ikke faa saa megen Gavn af deres Beskæftigelse som de, der først blive gifte i en senere Alder, eller som de, der forblive ugifte hele deres Liv. — „Det Mærkeligste i mine Betragtninger" finder Hr. —r. den Erklæring at være, „at man ingen Erfaring har med Hensyn til det kvindelige Bogtrykkeris Virksomhed". Det er en Selvfølge, at jeg herved har tænkt paa det kvindelige Bogtrykkeri her i København, og med Hensyn til dettes Virksomhed *har* man ingen Erfaring. Forsaavidt Hr. —r. har opfattet min Udtalelse anderledes, er Skylden hans, og jeg kan maaske med Ret bebrejde ham for ikke at have læst mit Stykke paa „forsvarlig Maade". Hr. —r. anfører en Del Meddelelser fra Sverig, Berlin o. fl. St., der egentlig mere kunne tjene til at gøre Læseren bekendt med, hvilken lærd Kollega han i Hr. —r. besidder, end bidrage til at klare Spørgsmaalet her hjemme. Hr. —r. anfører, at man i Berlin fordrer som uomgængelig Betingelse for at blive optaget som Lærling i et der oprettet kvindeligt Bogtrykkeri, at Kvinderne skulle have lært, hvad der læres i 2den Klasse af en højere Døtreskole eller 1ste Klasse i en Mellemskole, og udbryder da: „Tror Hr. F. O., at de Kvinder her til Lands, hvis Samfundsstilling har tilladt dem at frekventere slige Institutter, trænge til at hæves af Kvindesamfundet, eller at det er Samfundets Formaal at hæve Kvinder, der ere saaledes stillede?" — En saadan Tro har jeg virkelig ikke; naar Kvindesamfundet har sat sig det Formaal at *hæve* Kvinden, saa er der hermed ment den Kvinde, der trænger til at hæves. Var det „Samfundets" Formaal at hæve Kvinder, der alt stod paa et temmelig højt Dannelsestrin, fandtes lignende Betingelser som i Berlin vel ogsaa her ved Optagelsen af kvindelige Lærlinge. — Det er ingen Unøjagtighed fra min Side, naar jeg har sagt, at det ikke er ganske rigtigt, at Typograferne „stille sig som Fjender" overfor Bestræbelserne for at hæve Kvinden; naar man nærer „ubetinget Uvilje" over for en Ting og omtaler den paa en Maade, som Dhrr. m. og —r. have omtalt Kvindesamfundets Bestræbelser, er det med god Ret, at man kalder dem Fjender af denne Ting. Naar Hr. —r. mener, at det i dette Tilfælde er en meget ringe Del af Samfundet — de *faa* Sætterske — der skal vinde paa Sætternes Bekostning, da kommer denne Udtalelse for det Første i Strid med Hr. —r.s tidligere udtalte Mening om den store *Klasse* Damer uden den fornødne Dannelse, og for det Andet røber den et noget indskrænket Blik paa Forholdene, idet hele Samfundet virkelig vil vinde, hvis det lykkes „Kvindesamfundet" at naa sit Maal; den Demoralisation, der for en Del behersker Samfundet, har for en Del sin Grund i mange Kvinders utilstrækkelige Løn for deres Arbejde. Hvis Hr. —r.s „ringe Tid og Lejlighed" tillader ham at efterse Nr. 8 af denne Tidende, vil han kunne se, hvilken Unøjagtighed han har gjort sig skyldig i, naar han har sagt, at jeg i en „overlegen Tone formanede en Modstander til at hævde sin Mening, som det sømmer sig for Mænd". I Nr. 8 udtaler nemlig Hr. m. og ikke jeg: „og som det sømmer sig for Mænd ville vi hævde vor Mening ogsaa i dette Spørgsmaal"; i Nr. 10 bemærker jeg da, „at ved at gaa frem paa den af Hr. m. anviste og betraadte Vej hævde

vi ikke vor Mening, som det sømmer sig for Mænd". Endelig skal jeg henlede Hr. —r.s Opmærksomhed paa Nr. 17 af denne Tidende, sidste Side; der vil han kunne finde følgende Linier: „I Stockholm har et Medlem af den derværende typografiske Forening foreslaaet, at de Kvinder, der beskæftige sig ved Bogtryk, skulle have Ret til at indtræde som Medlemmer i Foreningen."

Til Slutning skal jeg udtale min Beklagelse over, at Diskussionen er ført ind i et saa personligt Spor, men jeg henstiller til Læseren at afgøre, hvem Skylden herfor tilkommer. F. O.

Forskelligt.

— Den tydske Principalforening holder sin Generalforsamling i Leipzig den 2den Maj. Den 2den Juni derimod finder Typograf-Forbundets fjerde Bogtrykkerdag Sted i Dresden. Dennes Dagsorden er særdeles righoldig.

— I Sverrig udgaar for Tiden 256 periodiske Tidsskrifter, hvoraf de 200 ere egentlige Tidender. Flest og tillige de største udkomme i Stockholm, nemlig 78, og af disse ere 5 Ugeblade. Dernæst kommer Göteborg med 12; i Upsala og Jönköping udkommer 8; i Wisby 7; i Lund, Malmö, Oerebro, Linköping og Falun 6; i Karlskrona, Kristiansstad, Wenersborg og Wexiö 5; i Kalmar og Halmstad 4; i 8 Stæder 3, i 12 Stæder 2 og i de fleste øvrige Stæder 1. 10 Tidender udgaa 6 Gange, 16 3 Gange, 65 2 Gange og 77 1 Gang hver Uge; 4 ere illustrerede, 4 udkomme i 2 og 1 i 3 Oplag. Af Maanedsskrifter udkomme 65 2 Gange og 24 1 Gang i hver Maaned; de øvrige sjeldnere eller til ubestemt Tid.

(Tydsk Rigst.)

— Ligesom i København kan det ogsaa hænde sig i Stockholm, at Dagbladene der komme til at strides om, hvem der har flest Abonnenter. Stockholms Dagblad oplyste saaledes, at det for Tiden udgaar i et Oplag af næsten 7,500 og var „herefter det mest udbredte af de svenske Dagblade"; men det blev straks sat til Dørs af Dagens Nyheter, der kan vise en Protokol med over 10,500 Abonnenter eller fuldt 3000 mere end „Dagbladet".

I „Mittheilungen für den Verein Schweizerischer Buchdruckerei-Besitzer" (Nr. 14) foreslaas det, at Bogtrykkerne skulle henvende sig til Forlagsbaghandlerne og Skriftstøberne og med dem fastsætte en Termin (d. 1. Januar 1880), fra hvilken alle Tidsskrifter udelukkende skulle sættes med Antikva. Forfatteren ser i Fortrængelsen af Fraktur et af de Forsøg paa overalt at bringe en international Enhed til Veje, der muligvis tilsidst ogsaa vil føre til, at der overalt kun tales et Sprog. Foreløbigt drejer det sig kun om Enhed i de trykte Skrifttegn. Samme Kegle, samme Skrifthøjde, samme Papirformater, samme Tarif overalt o. s. v. er nu Tidens Opgave.

(„Skand. Bogtr.-Tid.")

— En Dommer i Chikago har nylig kendt for Ret, at der ikke kan gøres Udlæg i en Redaktørs Saks for Gæld, da den hørte til hans „Haandværkstøj".

Den typografiske Forening.

Foreningens Sommerlokale er fra 1ste Maj i Bianco Lunos Sideallé („Gimle"). Første Mødeaften er nu paa Lørdag (den 2den Maj). Der er disponeret over Keglebanen til Afbenyttelse for Medlemmerne. Bestyrelsen.

Typografiske Kundgørelser.

En god Provindsplads
er ledig for en yngre, dygtig Sætter. Engagerings-Kontoret giver nærmere Underretning.

En Sætter
søges til en Provinds 9 Rd. om Ugen. Engagerings-Kontoret anviser.

En yngre, dygtig Maskinmester
søges til et af Jyllands større Bogtrykkerier. En god Løn tilbydes. Man henvender sig paa Engagerings-Kontoret.

Maskintrykning.
Et ungt Menneske, der i en af Provindserne har lært som Trykker, men som ønsker sig en videre Uddannelse her i København ved Maskinen, kan faa Plads. Er Vedkommende ikke færdig med sin Lære, maa han medbringe Anbefalinger fra sin nuværende Principal. Billet, mrkt. „Maskintrykning", ekspederer dette Blads Kontor.

Sættere til Norge.
To Sættere søges til Kristiania mod Beregning og 17½ Sk. dansk pr. Tusind samt Garanti for stadigt Arbejde. En Sætter kan faa en stadig Plads i Arendal til 9 Rd. om Ugen. Man henvender sig til Engagerings-Kontoret.

Typograf-Tidende,
Organ for de typografiske Arbejderes Interesser,
udkommer hver Fredag. Bladets fortrinsvise Opgave er paa enhver Maade at varetage Typografernes rent sociale Fag-Interesser; desuden indeholder det tekniske Meddelelser og i Øvrigt Alt, hvad der kan være af Interesse for Bogtrykkunstens Udøvere.

Kundgørelser indrykkes for en Betaling af 10 Øre (5 Sk.) pr. Petitlinie. For større og gentagende samt staaende Kundgørelser gives en betydelig Rabat. Pladssøgende Typografer betale altid kun halv Pris.

Abonnements-Prisen er 1 Krone 25 Øre (3 Mk. 12 Sk.) fjerdingaarlig eller 10 Øre (5 Sk.) pr. Numer. Abonnementet, der er bindende for et Fjerdingaar, modtages paa alle Postkontorer og Brevsamlingssteder, i alle Bogladerne samt i Fortunstræde Nr. 4, Stuen, København.

Udgivet af R. P. Jensen. — Trykt hos J. Henriksen.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr 25 Øre fjerdingaarlig.

Kundgørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 19. København, den 8de Mai. 1874.

Pariser-Bogtrykkeriejernes Pristarif.

Efter at Pariser-Bogtrykkeriejerne forlængst ere indgaaede paa en tarifmæssig Arbejdsordning med deres Typografer, have de nu ogsaa over for Publikum truffet en Overenskomst med Hensyn til en ensartet Beregning af Bogtrykarbejde. Pariser-Bogtrykkerne have ikke en saadan Skræk for Tarifer, som man har her i København; det er Mænd, der forstaa at følge med Tiden og at værge sig mod dens Kalamiteter, Mænd, der ikke nøjes med at snakke hen i Vind og Vejr om „Smudskonkurrence" o. s. v., men som i Gerning veed at varetage deres Interesser over for en Forlæggers eller Forfatters Terrorisme. Vi ere temmelig vis paa, at det er noget Nyt, som vore Københavner-Bogtrykkeriejere her blive bekendt med, Noget, som de næppe have haft nogen Anelse om at kunne blive til Virkelighed, og at de med deres indgroede Fordomme skulde følge Parisernes Eksempel, tør man kun have en meget svag Tro paa. Dog kan der kun være een Mening om, at Københavner-Principalernes Forening vilde gøre sig mere fortjent af Standen ved at virke i Retning af en saadan Tarifs Gennemførelse end ved at udøve en Virksomhed, der kun gaar ud paa at knuge den typografiske Arbejder moralsk ned og at betage ham hans Selvstændighed.

Den ny Pariser-Tarif lyder saaledes:

Almindelige Bestemmelser.

Prisen er beregnet pr. Kontant. Bogtrykkeren er beskyttet ved Imprimatur-Arket og i intet Tilfælde ansvarlig for de muligen af Forfatteren efterladte Fejl. Forfatteren faar uden Betaling kun to Korrekturaftryk; yderligere Prøveaftryk betales, alt efter Formatet, med 25—50 Cent.

Sætning beregnes med 60—90 pCt. Tillæg til Sætterlønnen; fremmede Sprog, Pragtværk o. desl. forholdsvis højere. Alene Huskorrekturen besørges af Trykkeriet, men det kan dog ikke formenes her i at rette Forfatterens Fejl. Vanskeligt Manuskript erstattes særskilt. Korrektur beregnes med 1 Frk. for Timen. Overarbejde før Midnat og paa Søn- og Helligdage betales med 50 Cent., efter Midnat med 75 Cent. pr. Time.

Trykningspris for Oplag fra 100—900.

(Pris pr. Form.)

Folio, 4°, 8°	100 Aftryk	Frks.	3,00— 5,00.
	300 —	„	5,00— 8,00.
	400 —	„	5,50— 9,00.
	900 —	„	7,75—11,75.

alt efter Formatet.

Trykningspris for Oplag fra 100 og derover.

(Pris pr. Ark.)

Papirstørrelse. Cent.	Format. 4o. og 8o.	12o.	16o. og 18o.	32o.
1ste Ris 45—54.	Frks. 9,00.	11,00.	12,75.	20,00.
hv. følg. „	„ 4,00.	4,25.	4,50.	5,50.
1ste Ris 46—64.	„ 10,00.	12,00.	14,00.	21,00.
hv. følg. „	„ 4,25.	4,50.	4,75.	6,00.
1ste Ris 53—72.	„ 10,50.	12,50.	15,00.	22,00.
hv. følg. „	„ 4,75.	5,00.	5,25.	6,50.

Ved Oplag paa over 8000 er Bogtrykkeren ikke forpligtet til at trykke paa den opsatte Sats. Ved Dobbelformat forhøjes Arkprisen med 50 pCt.

Ved Trykning af Stereotypplader beregnes Forhøjelsen saaledes: pr. Form 8° 1 Frk. 25 Cent., 12° 2 Frks. og 18° 3 Frks. Trykning af Vignetter beregnes mindst 75 pCt. højere. Farvetryk betales dobbelt saa højt som sort Tryk. Tilskudet beregnes med 5 pCt., ved satineret Papir 6 pCt. For Stereotypering betales 10 pCt. af Sætningsomkostningerne, ekskl. Metallet. Bogtrykkeren er ikke forpligtet til efter Trykningen at lade Satsen staa; ønskes dette alligevel, beregnes 10 pCt. pr. Maaned af Sætningsomkostningerne.

Pris for sædvanlige Værker.

Sats med 75—150 pCt. Tillæg til Sætterlønnen.

Trykning af 1000—5000.

Papirformat af	45—54 Cent.	46—64 Cent.	53—72 Cent.
100. F.	3,00— 4,00.	3,50— 4,50.	5,00— 7,00
600. „	7,20— 8,50.	8,20— 9,50.	10,50—14,50
1000. „	8,00—10,00.	9,00—11,00.	12,00—16,00
2000. „	16,00—20,00.	18,00—22,00.	24,00—32,00
3000. „	24,00—30,00.	27,00—33,00.	36,00—48,00

og for hvert følgende 1000 indtil 6000 inkl. 1 Frk., over 6000 1 Frk. 50 Cent. billigere pr. Tusind.

Større Format beregnes forholdsvis højere. Farvetryk som ovenfor. Trykning paa Pergament 20 Cent. pr. Blad.

Falsning (simpel), Beskæring og Emballage pr. 1000 Ark 2 Frks. 80 Cent.

Glitning eller Satinering beregnes fra 1 Frk. 50 Cent. til 3 Frks. pr. Ris.

Affischer (simple med lidt Sats) 8° 100 Stkr. 7 Frks., hvert følgende Hundrede 3 Frks. 4° 100 Stkr. 10 Frks., hvert følgende Hundrede 4 Frks.

Plakater. Større Format 1000 Stkr. fra 8 til 76 Frks., hvert følgende Hundrede 4—65 Frks. uden Stempel.

Affischer (paa bedre Papir med omhyggeligt Tryk) 100 Stkr. 20—24 Frks. uden Stempel, hvert følgende Hundrede 12—16 Frks.

* * *

Samtidig med, at vi referere ovenstaaende Tarif, skulle vi meddele Uddrag af nogle Reflektioner af det østrigske Principal-Organ, der for en Del ogsaa have Beføjelse hos os. „Österr. Buchd.-Zeit." skriver: „Medens næsten ethvert Bogtrykkeri i Wien paatager sig alle Arbejder, fra de mindste Akcidenser, Tabeller, de fineste Pragtværk, til de største Affischer, og for en stor Del udfører det Altsammen højst utilfredsstillende (sic!), har man i England og Frankrig, med Øje for Svaghederne og Omkostningerne ved et Trykkeris Drift paa denne Maade, særlig indrettet Trykkerier for hver særskilt Branche: vi se her Akcidens-, Tabel- og Affichetrykkerier, som vice versa uden Avind henvise Arbejder til hverandre, og i de store Trykkerier findes særskilte Afdelinger indrettede for større Arbejder og periodiske Skrifter. Denne Fordeling af Arbejdet have disse Lande at takke for det høje Standpunkt, hvorpaa Bogtrykindustrien der nu staar, og denne er det ogsaa, som giver alle Produktioner Stempel af en højere Fuldendthed, ligesom tillige „Smudskonkurrencen" her igennem faar saa trange Grændser, at en tidssvarende Luftning bliver mulig." — Ogsaa „Nordisk Bocktryckeri-Tidning" føjer nogle Bemærkninger til Referatet af denne Tarif. „Och torde det vara ganska mycket som för oss är värdt att närmere tänka på," siger den. I sin Principal-Ivrighed bemærker dog denne „Tidning", at da den ikke kan finde nogen retlig Grund at staa paa for en timevis Betaling af Sætterens Korrekturgodtgørelse, saa vil Bogtrykker-Tarifens Bestemmelser herom heller ikke kunne bruges i Sverig; men — siger den — „på ett eller annat sätt bör dock bocktryckaren derför godtgöras". Godt ræsonneret!

Korrespondance.

I.

Kristiania, 1. Maj.

— — — Se, det var nu det! — Saa er der den typografiske Forening her: om den kunde der nu siges Mangt og Meget, men denne Gang kan jeg ikke gaa i Detail, det faar vente til senere Lejlighed, saa skal jeg fremhæve dens gode Sider — af dem har den ikke saa faa endda — og dens mindre gode dito, som forresten snart ere paapegede. Altsaa, for denne Gang kun nogle refererende Bemærkninger.

Ved Nytaarstider skiftede Foreningen Formand, idet den hidtilværende, Herm. Jakobsen, ikke ønskede Genvalg og saaledes udtraadte af Bestyrelsen af fri Vilje — om fordi hans Stilling som Faktor i det Steen'ske Bogtrykkeri mulig kom i Kollision med en Stilling som den typografiske Forenings Formand, kan tænkes, men vides ikke (Sligt hændte jo ogsaa den typografiske Broder i København, da en af dens Bestyrere aftraadte efter at være bleven Faktor!); i den Udtraadtes Sted valgtes Typograf Chr. Jakobsen, der vil være mange af de københavnske Kolleger bekendt fra Udstillingstiden 1872, idet han var blandt de norske Sættere, som hin Sommer besøgte den københavnske Udstilling og gæstede den københavnske typografiske Forening — altsaa var en af Aarsagerne til den famøse Sag om „Bollerne", hvorom der nok siden blev rejst en længere Diskussion. Den ny Formand, der skal være et virksomt Medlem af det herværende „Arbejdersamfund", gav ved Tiltrædelsen af sin Post gode Løfter om den Virksomhed, han vilde udfolde i Foreningens Tjeneste, idet han ved mulige Foredrag, Diskussioner o. s. v. vilde søge at bringe mere „Liv" og en anden „Tone" ind i de ugenlige Sammenkomster; disse Løfter vente imidlertid endnu paa at blive opfyldte. For en Formand med Energi og Lyst til at virke i Foreningens Tjeneste er her ganske vist Stene nok, der skulle „ryddes af Vejen".

Efter forudgaaende Indbydelse afholdt Foreningen Søndag den 22de Marts — til Fordel for Biblioteket (ti vi have et Bibliotek!) — et Bal i det herværende „Arbejdersamfunds" eget Lokale (ti „Arbejdersamfundet" her har sin egen Foreningsbygning, og det har ikke brugt saa lang Tid til at sætte „Ben under eget Bord" som Rimestads Arbejdere nede hos Eder), og noget over et halvt Hundrede Par havde givet Møde. Saa vidt vides, var det nok det første Bal, Foreningen har arrangeret. I Begyndelsen gik det, som det plejer at gaa her — og andre Steder vel med —: lidt „stift", men efterhaanden som Musikens raske Toner havde sat Liv i „de gamle Koner", blev „Stivheden" mindre og mindre og Munterheden og Gemytligheden større og større. Hertil bidrog ikke saa lidet nogle vakre Sange, der af en særlig indbuden Kvartet bleve foredragne med Liv og Præcision, ligesom en privat (svensk) Amatør fra Talerstolen gav et Par humoristiske Viser til Bedste; men hvad der gav det vægtigste Stød i hvert Tilfælde til Herrernes Gemytlighed var vist Bestyrelsens Omtanke for af Indtægtens Overskud — til Fordel for Biblioteket! — at lade nogle Boller Punsch bære frem i Salen til almindelig Afbenyttelse. At en Skaal for Foreningens Velfærd ved denne Lejlighed blev udbragt, er en Selvfølge. Klokken to var der „Slut" paa Ballet — her dandser man nemlig ikke til „den lyse Morgen" — efter at et tilstedeværende (dansk) Medlem havde faaet en „March" i Gang, men det var tydeligt at mærke, at i alt Fald vist Damerne gerne endnu i længere Tid havde arbejdet i Terpsikores Tjeneste.

Sidste Lørdag Aften, den 25de April, var her i Foreningen indvarslet en Generalforsamling, der dog først kunde „sættes" henad Kl. 11, til hvilken Tid omtrent 30 Medlemmer havde indfundet sig. Da Foreningens Formand, paa Grund af en alvorlig Sygdom, var forhindret fra at være til Stede, aabnede et andet Bestyrelsesmedlem, Walle, Generalforsamlingen — om en af Generalforsamlingen, uafhængig af Bestyrelsen valgt Dirigent er her endnu ved slige Lejligheder ikke Tale —, idet han oplæste de reviderede Regnskaber over Foreningens og „Rejsekassens" Status for det forløbne Halvaar, hvoraf det viste sig, at hint havde sluttet med et lille Underskud, der dog var foranlediget dels ved Frammesættelse af fire af de bekendte Kunstblade af Wiener-Sætteren Fassold, hvilke ere skænkede Foreningen af en norsk Maskinmester Rasmussen, der arbejder i Wien, og dels ved en ekstraordinær Anskaffelse til Biblioteket af noget af det Nyeste og Bedste af Literaturens Frembringelser (Hør!). Underballancen i Regnskabet var saaledes ikke alene forsvarlig, men i Virkeligheden tildels slet ikke til Stede, da de udestaaende Restancer (ti her findes ogsaa Restancer!) efter Kassererens (Johannesens) Oplysninger fuldt vilde dække den, og Forsamlingen vedtog derfor ogsaa stiltiende Godkendelsen. Den næste Sag paa Dagsordenen var et Bestyrelsesforslag om at faa nedsat en Komite paa 5 Medlemmer til at revidere saavel selve Foreningens (utrykte!) som „Rejsekassens" (ligeledes utrykte), efter hvad et Bestyrelsesmedlem (Petersen) fremhævede som fra „en vis Side" paapeget, noget forældede Love. Dette Forslag gav Anledning til nogen Diskussion, der bl. A. viste, dels at Foreningens Love ere temmelig ukendte for mange af Medlemmerne — en naturlig Følge af, at de ikke ere trykte —, og dels at der ved slige Diskussioner trænges til en Dirigent, der har Magt til at holde Ordet „frit". En skriftlig Afstemning blev tilsidst besluttet, og den gav det Resultat, at Ohrr. Herm. Jakobsen, Ditlef Bucher, Hans Wold, Carl Schreiner og Andersen bleve valgte til det nævnte Revisionsarbejde. Den sidste Sag paa Dagsordenen var en Forespørgsel fra Bestyrelsen om, hvorvidt der var Stemning for, at Foreningen i Lighed med de foregaaende Aar skulde festligholde Norges Konstitutionsdag, den 17de Maj, og med Akklamation fik Bestyrelsen Bemyndigelse til at foretage de fornødne Skridt i saa Henseende.

Dermed erklærede Walle Dagsordenen for udtømt; men forinden han sluttede Generalforsamlingen, meddelte han, at et tilstedeværende (dansk) Medlem, Rieneck, havde forlangt Ordet for at gøre en Henvendelse til de Tilstedeværende. Denne tog derpaa Ordet, og idet han først beklagede, at Foreningens Formand ikke var til Stede, hvorved han ansaa sig forhindret i at henvende sig direkte til Bestyrelsen, gik han over til at oplæse nogle Brudstykker af et privat Brev fra den københavnske Forenings Formand, Hr. R. P. Jensen, hvori der bl. A., saa vidt jeg erindrer, forekom Følgende: „...Kan „Typ.-Tid." ikke vente sig nogen større Understøttelse i Norge ved Abonnement? — Bladets Kommissionær i Kristiania (Boghandler Christensen, Toldbodgade Nr. 16) averterer nu Tidenden i Kristiania Dagblade, og i Lørdags sendte jeg ham 25 Prøvenumre — kan det ikke hjælpe Noget? — Kan Tidenden ikke komme til at staa i et nærmere Forhold til Kristiania-Foreningen? Denne kan faa sin officielle Rubrik, officielle Aktikler, kort sagt, den kan imødekommes paa mange Punkter. — — Den svenske Tidende og „Skand. Bogtr.-Tid." ere dog helt og holdent Principal-Organer. — — Nyheder fra Norge kunne stadig meddeles, og kunde Vejen til Bergen, Trondhjem o. s. v. ikke ogsaa findes? — — Jeg forsikkrer, at den norske Selvstændighedsfølelse ikke skal lide noget Skaar. Jeg vil saa vidt muligt rette mig efter norske Kolleger, hvad enten jeg modtager Henstillinger eller ligefrem betingede Fordringer. Ti min Mening er, at lige saa megen Nytte Organet kan stifte for Danmark, lige saa megen Nytte kan det ogsaa stifte for Norge, naar Sagen bliver greben rigtig an. Kan derfor Foreningen i Kristiania ikke gøre nogen Virksomhed gældende udenfor selve denne By, særlig med Hensyn til Tidenden som Organ?" . . . Dette, tror jeg, var omtrent Brevets vigtigste Indhold, og hertil knyttede nu Rieneck nogle oplysende Bemærkninger, idet han bl. A. meddelte, at blandt københavnske Kolleger havde Organet fundet kraftig Understøttelse, saa at det i selve København havde godt og vel 200 Abonnenter. Men i de danske Provindser, hvor de typografiske Forholds prekære, for ikke at sige usle Tilstande netop trængte til et saadant Organs Tilstedeværelse og Udbredelse, var Interessen for det hidtil endnu kun temmelig liden, og dette maatte Taleren desto værre beklage ogsaa for Norges Vedkommende. Han troede at kunne give den Oplysning, at uagtet Sætterlønnen i de danske Provindser næsten over Alt siden „Typ.-Tid.s" Stiftelse var gaaet i Vejret, fra 6—7 Rd. til 8—9 Rd. dansk om Ugen, saa havde dette Resultat dog ikke formaaet at skaffe Organet den Udbredelse i Provindserne, som man synes maatte være en ligefrem Følge af et saadant Resultat. Han havde faaet Meddelelse om — indestaa for den, kunde han ikke —, at Modstanden mod Tidenden skulde være saa stor blandt Provinds-Principalerne, at man som Præmie for den uundgaaelige Lønningsforhøjelse sætter Ønskeligheden af ikke at se Tidenden i Trykkeriet — og Sætterne gaa ind derpaa! — Idet han udtalte det Haab, at de norske Principaler, i hvert Tilfælde Hovedstadens, ikke maatte nære saa selviske og fjendtlige Anskuelser lige over for dette de danske Typografers Forsøg paa at hævde sine Anskuelser og varetage sine Interesser gennem et eget selvstændigt Organ, var det tillige hans Mening, at „Typ.-Tid." langt fra burde betragtes som et for Principalerne fjendtligt Oppositionsblad, men tvertimod burde anses og benyttes som et Middel til at klare og sammenknytte de Enkeltes særlige og modstræbende Interesser til et fælles samvirkende Hele indenfor Bogtrykkunstens Omraade, og endte med at udtale

en Opfordring til de Tilstedeværende om ikke alene ved sit Abonnement at støtte Bladet, men ogsaa ved, hver især i sin Kreds, at virke for dets Udbredelse. Nogen Diskussion gav denne Henvendelse ikke Anledning til — vel nærmest fordi Formanden var fraværende —, men efter at de medbragte Prøvenumre vare fremlagte til Gennemsyn, havde den dog straks det praktiske Resultat, at 10 af de Tilstedeværende tegnede sig paa en af et (svensk) Medlem, Th. Forsberg, fremlagt Liste, nemlig 3 fra H. J. Jensens Bogtr., 2 fra Gundersens, 2 fra „Morgenbladets", 1 fra Mallings, 1 fra Fabritius' og 1 fra Ringvolds Trykkeri, og forhaabenlig ville disse Ti blive efterfulgte af Flere. At der efter Generalforsamlingens alvorlige Del blev arrangeret en lille „Bolle", hvorved Sange og Skaaler — deriblandt af Wold for „Typ.-Tid." — afløste hverandre, behøver jeg vel kun at meddele for at blive troet.

For nogle Uger siden udbrød der en lokal Strejke blandt Sætterne i Arendal, hvorom Foreningen her pr. Telegraf blev underrettet, samtidig med, at den fik Anmodning om at forhindre Tilgang herfra. Denne telegrafiske Anmodning blev af Bestyrelsen gjort bekendt for Medlemmerne ved et Cirkulære, og at nogen Tilgang herfra har fundet Sted, er ikke sandsynligt, eftersom der ikke alene averteres her i Byen efter Sættere til Arendals 2—3 Trykkerier, men ogsaa nede i København skal der nok være gjort Forsøg i saa Henseende. Strejkens Aarsag er naturligvis her, som sædvanligt, Fordringen om Lønningsforbedring; men nogen nærmere Meddelelse om Fordringernes Størrelse o. s. v., hvad der i Telegrammet var anthydet, skal ikke senere være indløbet hertil. De Strejkende skulle næsten alle have forladt Arendal, men En skal efter Strejkens Udbrud have svigtet og atter meldt sig til Tjeneste paa de gamle Betingelser, nemlig en Dansk, Hans E. Møller (fra Præstø?). Lad os haabe, at denne Uenighed om Arbejdet snart maa blive ordnet til begge Parters Tilfredshed; ti en Standsning af Arbejdet er efter Deres ærbødige Korrespondents Mening altid uheldig — for selve Arbejdets Skyld!

Og dermed for denne Gang au revoir! — Nej, det er sandt — „Natbladet" havde jeg nær glemt. Det har i enkelte Eksemplarer ogsaa fundet Vej herop til vore Fjelde, og den om „Sæterjenten til Fjelds" slog godt an. Tinis! for denne Gang. †

København, 2. Maj.*) Paul Dupont i Paris udgav 1867 i Anledning af den daværende Verdensudstilling en lille Bog om sit Trykkeri, i hvilket der i længere Tid havde været kvindelige Sættere. Heri hedder det bl. A. (se „Skand. Bogtrykkert.", Oktbr. 1872): „Vort Aarhundrede, der er saa stolt af sine industrielle Fremskridt, af sine Lærdes Opdagelser og af sine Theorier om Lighed og Broderskab og sine Forsøg paa at forøge den almindelige Velvære, har ikke strakt sin Omhu saa vidt, at den ogsaa har omfattet Kvinden, der derfor ikke har set sig i Stand til at værge sig imod lidt efter lidt at blive trængt bort fra saa godt som enhver Stilling, hvortil hun er skikket. At genfinde nye Beskæftigelser for hende, at aabne hende bedre Udsigter, at skaffe hende lettere, behageligere og bedre aflagt Arbejde er derfor en Pligt for enhver alvorlig Stræben ... Tilladelsen for hende til at arbejde med i Industrien og hendes Arbejdsløns Forhøjelse værner i høj Grad om hendes Kvindelighed. Den unge Pige, der fortjener blot Noget, faar ikke alene en vis selvstændig Karakter, men vil desuden lettere have Udsigt til at blive gift. Hvad dernæst særligt Sætterarbejdet angaar, da er det behageligere og mere lønnende for Kvinden end den største Del af de andre Arbejder, som hun kan slaa ind paa. Det udkræver ikke stor legemlig Kraft, men væsenlig kun Behændighed og Øvelse, det morer mere end det anstrenger, og passer overhovedet godt til Kvindens Anlæg ... De, som modsatte sig vor Plans Gennemførelse, sagde, at vi havde til Hensigt at berige os derved, idet vi vilde give vore kvindelige Sættere mindre Løn end Mændene og derved lidt efter lidt tvinge disse til at modtage den samme Løn. Frygten herfor var imidlertid slet grundet. Kvindens Indførelse i vore Værksteder har ikke givet os en Skillings Fortjeneste, hendes Løn er den samme som Mandens, og da hun kan bringe den op til 4 à 5 Francs (8 à 10 Mk.) om Dagen, er der af det hele Foretagende ikke, som spaaet, kommen Ulykke paa Ulykke, men Lykke og Velsignelse for Kvinden." F. O.

*) Denne Bemærkning modtog vi for sent til at blive optaget i forrige Numer, hvorfor den i Dag faar Plads som et Supplement til Hr. F. O.s Svar til Hr. —r. Red.

Særlige Meddelelser.

— Tirsdag den 28de April fejrede Hr. Bogtrykker H. V. F. Fjeldsøe og Hustru deres Sølvbryllup. Om Morgenen bragte Typografernes Sangforening Brudeparret en Hilsen i en Sang, og i Fredags (St. Bededag) havde Hr. Fjeldsøe indbudt sine Arbejdere — der til Minde om Dagen havde foræret ham et Taffelur — samt Sangerne til en smuk Fest paa Skydebanen, hvor den muntreste og hjerteligste Stemning herskede, et Bevis for det gode Forhold, som der bestaar mellem denne Principal og hans Arbejdere. Hr. Fjeldsøe har i Anledning af dette Jubilæum skænket 100 Rd. til Typografernes Stiftelse.

Den typografiske Forening.

Foreningens Sommerlokale er fra 1ste Maj i Bianco Lunos Sideallé („Gimle"). Der er disponeret over Keglebanen til Afbenyttelse for Medlemmerne. Bestyrelsen.

Rettelse. Ved Korrekturen er i forrige Numer indløbet en meningsforstyrrende Fejl. I 6te Spalte, 18de Linie fran., staar „Klasse", men det skal være „Masse".

Redigeret af R. P. Jensen. — Trykt hos J. Henriksen.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr 25 Øre fjerdingaarlig.

Kundgørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 20. København, den 15de Mai. 1874.

Til Situationen.

Efter Forlydende har der i de sidste Dage været ført Underhandlinger mellem nogle af Københavns større Principaler. Det maa formodes, at disse Underhandlinger ere aabnede efter Tilskyndelse af Hr. Kancelliraad Schultz, der i Skrivelse af 12te December f. A. til sine arbejdsstandsende Sættere i Rigsdagens Bogtrykkeri tilsagde disse, at han, hvis Arbejdet uopholdelig blev genoptaget, vilde i Begyndelsen af dette Aar sætte sig i Forbindelse med nogle af de andre større Bogtrykkerieiere og søge at virke hen til Gennemførelsen af et Forslag, der kan blive tilfredsstillende for alle Parter, saa at Alfabet-Beregningen kan blive Grundlaget for Betalingen over Alt her i København. Enhver Typograf bør paaskønne Hr. Kancelliraadens Bestræbelser for at indfri sit Tilsagn, og heller ingen Typograf bør undervurdere de Resultater, som herved maatte opnaas; men hvis det skulde bekræfte sig — hvad vi have en grundet Formodning om —, at man tiltror sig ved en Opfyldelse af Rigsdagssætternes da for sig specielle Forlangende at have gjort det Fornødne for at tilfredsstille de Krav, som alle Typograferne sidste Efteraar gjorde i Retning af en Arbejdsordning, da er dette en beklagelig Fejltagelse. Sætterne holde endnu paa deres den Gang fremsatte Forslag; det er gaaet op for dem, at det ikke saa meget kommer an paa en Forhøjelse i Arbejdsprisen som paa en Ordning af Arbejdet, og blot Indførelsen af den forandrede Beregningsnorm vilde være at give Sætterne Sten i Stedet for Brød, da den gamle Norm ved sin Uholdbarhed og Uretfærdighed har slaaet sig selv ihjel og maa vige Pladsen for den ny.

Hvis vore Ord skulde kunne finde Vej til de Herrer Principaler, ville vi gøre dem opmærksom paa, at det næppe er forbundet med store Vanskeligheder at faa den nuværende Strid hævet. Lad os tænke os, at man i det første Principalmøde fik Indseendet af, at Tilfredsheden hos „alle Parter" kun kan sikkres ved at tage enhver af dem med paa Raad; lad os fremdeles tænke os, at denne Anskuelse bragte det dertil, at Principalerne af eget fuldkommen fri Initiativ besluttede at tilvejebringe Forhandlinger med Typograferne gennem Delegationer; lad os tænke os, at de selv tog Bestemmelse om en Forhandlingsbasis, f. Eks. de fire „Kardinalpunkter", som Hr. Bogtrykker Sally B. Salomon mener, at der kan opnaas Enighed om, nemlig Alfabet-Beregningen, fuldstændig Korrekturgodtgørelse, Huskorrektur og Oprømning, og lad os endnu tænke os, at der hermed var forbundet Forslag om en Tidsfrist for de mulige Overenskomsters Varighed og om en Voldgiftskomite, der havde at forebygge og bilægge enhver Strid — saa skulde vi tage meget fejl, om ikke Saadant vilde føre til heldbringende Resultater for vort Fags Udvikling, navnlig ved at skaffe Tillid og Tilfredshed der, hvor der nu er Mistillid og Misnøje. Naar de Herrer Principaler ville tænke dem lidt om og især tage med i Betragtning alle deres ubesatte Pladser, der — trods Aarstiden — snarere tiltage end aftage, saa komme de snart paa det Rene med, at det lige saa meget er i deres egen Interesse som i Typografernes, at Arbejdsforholdene i vore store Trykkerier blive tiltrækkende i Stedet for som nu frastødende, saa at de kunne beholde deres dygtige Sættere og mulig faa flere, medens de nu maa gøre den modsatte Erfaring. Dette er et betydeligt Tab for dem, og naar Aarets Tidsperiode kommer, da der stilles større Fordringer til Arbejdskraften end i den nuværende, bliver Tabet større og Forholdene mere usikkre.

Vi kunne naturligvis ikke vide bestemt, om det dog ikke skulde være muligt, at Principalernes

Forhandlinger kunde faa det af os tænkte Udfald, men det veed vi bestemt, at ingen berettiget Indvending kan gøres mod Rigtigheden af Sagernes Ordning paa den af os antydede Maade. Imidlertid — i lang Tid vil man vel ikke leve i Uvished, og naar Typograferne faa Underretning om de vedtagne Indrømmelser, ville de vel følge Principalernes Eksempel og samles for i Fællesskab at varetage deres Interesser. En enig, fast, men dog taalmodig Fremgangsmaade fra Typografernes Side vil ved Hjælp af Forholdenes Magt fremtvinge i alt Fald „Kardinalpunkternes" Virkeliggørelse — ti Tidsaanden og den fremskredne Udvikling har lamslaaet det gamle System, der kun har holdt sig en saa lang Tid, fordi der Ingen har lukket Munden op for at faa det forandret.

De typografiske Arbejdsforhold i Norge.

De typografiske Forhold ere i den senere Tid undergaaede en Udvikling, der i langt højere Grad end tidligere har bragt os til med Opmærksomhed at følge Bevægelserne og Tilstandene i Udlandet; der spores en stedse voksende Lyst eller Trang til at søge det Marked (om end for en kort Tid), hvor Arbejdet bliver bedst betalt, og med det Samme faar man da ogsaa at se Lidt af fremmede Lande og hvorledes og under hvilke Forhold der i disse leves og virkes. Det er i Forventningen om, at mine Kolleger med Interesse ville modtage ethvert i denne Retning oplysende Bidrag, at jeg, saa godt jeg er i Stand dertil, forsøger at skildre Forholdene i Norge.

Der har fra dette Land allerede for flere Aar siden været Efterspørgsel her i København efter dygtige og paalidelige Sættere; men hvor vidt Ønskerne i denne Retning ere blevne tilfredsstillede, skal jeg ikke kunne sige; dog er denne Efterspørgsel atter i den senere Tid opdukket, denne Gang ikke alene fra Kristiania, men ogsaa fra en større Provindsby. I det Mindste i Kristiania har der i længere Tid været Mangel paa typografisk Arbejdskraft, navnlig om Vinteren, da Stortinget — og ikke mindst Forarbejderne til dette — leverer et forholdsvis meget betydeligt Kontingent til de fleste Bogtrykkerier der i Byen. Denne Mangel hidrører dog ikke fra en ringe Tilgang af Lærlinge til Faget, da der er flere Trykkerier, hvor der næsten er lige saa mange Lærlinge som Sættere (et enkelt, Hr. Abelsteds, drives næsten udelukkende ved Hjælp af Drenge, som efter endt Læretid i Almindelighed maa give Plads for „ny og bedre Kræfter"); men de Baand, der binde Lærlingen til Faget, ere saa løse, at kun forholdsvis faa naa til at faa udlært. Ret betegnende i denne Henseende er det saaledes, at en Dreng brød Staven over Kunsten med dette Kraftord: „Hellere være Gjætergut end staa i sligt Slaveri." Det var dog vel drøjt sagt; ti Drengene ere saa langt fra at være Slaver, at de tværtimod i Almindelighed kunne indrette deres Virksomhed aldeles efter eget Forgodtbefindende, lige saa lidt som Nogen lægger hæmmende Baand paa den Udvikling, de selv anse for den bedste. Hertil kommer, at Typograferne med en vis prisværdig Fordomsfrihed omgaas kammeratlig med Lærlingene, Vittigheder veksles o. s. v., og ikke sjeldent finder et vist fortroligt Forhold Sted. Skulde en Principal eller Svend virkelig være saa despotisk at give en af disse unge Mænd en Tilrettevisning, saa faar han et Svar, der straks bringer ham paa det Rene med, at han lever i det frieste Land under Solen, og skulde en tyrannisk Drift forlede ham til at give den unge norske Mand et Ørefigen, da vee den Formastelige, han vil da snart erfare, at Nemesis kun repræsenteres af Politiet, og at han har gjort et Indgreb i dettes helligste Rettigheder. Et Eksempel paa den fri Luftning, der her gennemstrømmer Fremtidens Bærere, afgav fornylig en døvstum Lærling, der skrev til sin Principal: „Vil Du laane mig 6 Spd., ellers vil jeg ikke blive hos Dig!" — Endnu kan tilføjes, at adskillige Principaler ere særdeles beredvillige til at antage i Lære unge Mennesker, der ikke finde den nødvendige Frihed til Udviklingen paa den Plads, de hidtil have prydet.

Er det saaledes forholdsvis saa af disse Yngling, der naa til at blive „Kunstnere", bragte dette „Ugreje" en meget spekulativ Principal (Hr. H. J. Jensen) paa en lys Idee, der snart som Virkelighed traadte ud i Livet, drog nogle unge Kvinder med sig og stillede dem op ved Kassen, Side om Side med Mændene, saa at de sammen med disse kunde virke til det Heles Bedste. Det er jo, som det skal være, og derfor noterer jeg denne Begivenhed i Kvindeemancipationens Annaler; men den havde dog, som næsten alt Stort og Godt, en lille Hage, den nemlig, at Hr. H. J. Jensen ikke stillede Kvinden paa lige Vilkaar med Manden, men kun vurderede hendes Arbejde til omtrent en Tredjedel af hans, og dette synes mig mindre galant af denne Mand, hvem Arbejdernes Vel ligger saa varmt paa Hjerte; ti det vilde være lige saa uridderligt at forudsætte, at Kvindens Arbejde ikke er lige saa Meget værd som Mandens, som at Hr. Jensen skulde have til Hensigt at drage pekuniær Fordel af Menneskeslægtens stønnere eller svagere Halvdel. Denne Idee bragte imidlertid Højning og Løftning hos adskillige andre Principaler, ja den hævede endog en af disse, Hr. Nissen (der dog nok har modtaget mere merkantil end typografisk Dannelse) ud over alle gamle og ældede Fordomme, saa at han udelukkende lader sit Blad „Morgenposten" — om hvis typografiske Korrekthed der kun er een Mening — sætte af Kvinder, dog mærkeligt nok under Ledelse af en Repræsentant for den stærkere Halvdel. Disse to Herrer ere for Øjeblikket den Løftestang, der holder Kvindeemancipationens Banner i Vejret i den typografiske Verden; ti de Forsøg, en enkelt Principal i denne Retning have gjort, ere ikke rigtig lykkedes, men det er dog maaske en Følge af den efter min Me-

ning uheldige, ovenfor omtalte Undervurdering af Kvindens Arbejde.

De norske Sættere synes imidlertid ikke at være videre henrykte over denne Assistance, men de forholde sig dog nøytralt over for dette Spørgsmaal og knytte i hvert Fald kun Hænderne i Lommen. Det Samme kan vistnok siges om den Hjælp, de have faaet af enkelte Danske (der er kun nogle faa flere danske Sættere i Kristiania end norske do. i København); ti om det endog villigt skal indrømmes, at Kollegialitetens Former sædvanlig blive overholdte, saa lade dog enkelte i højnede Øjeblikke skimte en dyb Uvilje paa Bunden. I denne Retning har maaske den Agitation mod alt Dansk, som H. Wergeland rejste, og som bl. A. A. O. Vinge og andre „nationale" Digtere tappert og udholdende have vedligeholdt, ikke været uden Indflydelse.

Naar der i denne Tidendes Nr. 14 er henvist til den typografiske Forening i Kristiania som et lysende Mønster for den københavnske, saa kan jeg for mit Vedkommende ikke gaa med; ti dels indeholder hin Forenings Medlemsliste saa vidt jeg veed kun omtrent Halvdelen af de i Kristiania arbejdende Typografers Navne, dels tror jeg næppe det Fundament, hvorpaa den norske Kollegialitet er sluttet, vil vise sig synderlig fast, naar den kommer under en haard Cylinder. Man kan imidlertid ikke se Folk længere end til Tænderne, og det skulde glæde mig, om „Fjeldets Sønner" gjorde min Tvivl til Skamme.

Tarifen fastsætter for almindelig ublandet Sats 11 Sk. (= 17⅝ Sk. d.) pr. 1000 n; blandet Sats 1 Sk., fremmed Sprog ligeledes 1 Sk. mere. Ingen Afkortning finder Sted for splendid Sats, Vers eller „Svinesteg". Sidetallet regnes for en Linie, et ledende dito for to. Fast Ugeløn er sædvanlig 5 Spd. For en ikke ringe Del læses første Korrektur paa Trykkeriet, og Forfatterens Ændringer godtgøres med 12 Sk. (= 19¼ Sk. d.) pr. Time. Til Avissats bliver sjelden Beregning anvendt, og Sætternes Ugeløn varierer mellem 4—5½ Spd., dog er der ofte Lejlighed til at faa Ekstraarbejde. — I Provindsbyerne er Priserne gennemgaaende lavere; i Bergen t. Eks. kun 8 Sk. norsk pr. 1000 n, fast Ugeløn sædvanlig 4 Spd. — Maskinmestrene lønnes i Reglen med mellem 4½—6 Spd. — Arbejdstiden er i Reglen fra 7—12 Middag med en halv Time Frokost og fra 2—8 med en halv Time Vesperkost.

Som det altsaa vil ses, er Sætterarbejdet endel bedre betalt end her, men Huslejligheden og enkelte Værelser ere til Gengæld noget dyrere; man faar sjelden et Værelse med Kaffe om Morgenen under 4 Spd. maanedlig, og endda maa man ikke anvende dansk Maalestok for Hygge og Komfort.

De vigtigste materielle Livsfornødenheder ere omtrent i samme Kurs som her (Klæder noget billigere), men spirituøse Nydelser, ligesom ogsaa Tobak og Cigarer, ere 50—60 pCt. dyrere.

Forholdet mellem Principal og Arbejder er endel bedre end det i al Fald hidtil ofte har været her i København, og enhver billig Fordring bliver i Almindelighed beredvillig imødekommet. De talrige Knuder, som vort Arbejde, navnlig Korrekturerne, saa let medføre, løses som oftest med Ro og Besindighed og blive kun meget sjelden overhuggede med det hos os saa bekendte og indtil for ganske kort Tid siden saa meget benyttede gamle Slagsværd: „Vil De ikke gøre det for den Pris (undertiden Ingenting), kan De lade være!"

Dhr. J. Chr. Gundersen, P. T. Malling og Brøgger ere navnlig de Principaler, som kunne glæde sig ved et godt Renomé iblandt Typograferne. Det vilde maaske ikke være upaapassende at tilføje som et Kuriosum, at ovenfor omtalte Hr. Abelsted besvarede en Opfordring til at gaa ind paa den for omtrent to Aar siden stedfundne Forhøjelse fra ti til elleve Sk. med den Bemærkning, at han foretrak selv at bestemme Lønnen for de Arbejdere (en eller to Sættere), han havde i sit Brød.

Jeg har nu efter bedste Evne og Overbevisning beskrevet Forholdene i Norge, navnlig i Kristiania. Det er muligt, at enkelte af mine Kolleger føle sig fristede til at ombytte Danmarks trange Dale med Norges frie Fjelde, men om det vil lykkes en vis driftig Principal i Kristiania at faa „en hel Skibsladning" Sættere herfra, derom tvivler dog

s—n.

Unødvendige Bevægelser ved Sætningen.

De mange tidsspildende og ofte tilmed løjerlige Bevægelser hos Sætterne under Arbejdet fortjene en større Opmærksomhed end der virkelig skænkes dem. At fordre lige Flinkhed hos alle Sættere, vilde være uforstandigt; men at staa stille ved Kassen, det kan Enhver gøre, naar han blot vil. Disse unødvendige Bevægelser ere meget talrige, takket være Principalers og undervisende Sætteres Uagtsomhed og Ligegyldighed. Hvad der gennem en alvorlig Vejledning i rette Tid sikkert i de aller fleste Tilfælde kunde være vundet, men er blevet upaagtet, har bestandig ved Legemets unødvendige Bevægelser og Brystets Anstrængelser et kostbart Tidstab til Følge. Der findes Sættere, som pr. Dag efter ens Manuskript sætte 12,000, andre 10,000, 8,000, 6,000 Bogstaver. Hvad er Aarsagen til denne store Ulighed? Er det ikke Alderdom, saa er det „et daarligt Greb". Sættere, som lade Bogstavet gøre to eller tre Cirkler i Luften, inden de sætte det i Vinkelhagen, eller flere Gange slaa med det paa Sættelinien, inden det placeres ved Siden af det foregaaende, behøve naturligvis længere Tid for at sætte en Side end dem, som direkte gribe og hastigt sætte Skriften i Vinkelhagen. Det er derfor at anbefale, at man saa meget som muligt søger at forbedre et „daarligt Greb"; ti den, der paa en lige saa lang Tid, som han behøver til at sætte 10 Bogstaver, kunde lære sig til at sætte blot 11, vilde paa hvert Hundrede vinde 10, paa hvert Tusind 100, saaledes daglig 7 à 800, i Ugen 4 à 5000,

maanedlig 16 til 20,000 eller en Fortjeneste af mere end to Dage.

Min Mening om, hvorledes et „daarligt Greb" kan forbedres, er Følgende:

En Sætters hele Kunst (ved sædvanlig Sætning) bestaar i at optage Bogstavet og placere det i Vinkelhagen. Det er blevet og bliver endnu lært, at et godt Tag i Bogstavet er ved Hovedet, men dette har ingen Betydning; ti om det tages ved Hovedet, Foden eller hvor som helst, alt efterson Signaturen eller Bogstavets Billede synes over, under, til Højre eller Venstre, er aldeles ligegyldigt eller burde i alt Fald være det; tvertimod kan man derved ikke undgaa at blive nødsaget til at tage just et saadant Bogstav, hvis Leje efter denne Regel er ubekvem for Grebet. Kun ved forsigtigt at optage Bogstavet og undgaa alle overflødige Bevægelser er en virkelig Hurtighed i Sætningen mulig. Derfor begynder man først langsomt og lader de enkelte Bevægelser ordne sig og vænne sig til. Fingrene lære sig nemlig derved til ikke alene at udskille „Svibel" i Kassen, men faa tillige den Egenskab, at de ikke saa let lade Bogstavet falde. Kvikhed er for en flink Sætter aldeles nødvendig; men den bliver ikke Andet end Fjæsk, naar ikke Bevægelserne ere ordnede paa en hensigtsmæssig Maade. Maatte derfor Alle, som heraf kunne føle sig trufne, i deres egen Interesse beflitte sig paa at stille sig lige og midt for Kassen, gribe Bogstavet saaledes, som her er beskrevet, d. v. s. se ud, gribe og sætte og gøre blot en kvik Bevægelse. For ej at falde i den gamle Uvane kan man, i Særdeleshed i Begyndelsen, gøre et Par Sekunders Ophold mellem hvert Bogstav, saa at Fingre Arm og Krop faa Tid til at vænne sig til den ny Ordning. Jeg forsikkrer, at med en fast Vilje vil det bedste Resultat kunne opnaas paa 14 Dage. (Archiv f. Buchd.)

Særlige Meddelelser.

— Som en Nyhed kunne vi meddele, at Hr. Bogtrykker Valentin, i hvis Trykkeri „Morgenbladet" trykkes, med Redaktionen har ordnet det saaledes, at dette Blad fenest fra 1ste Juli vil udkomme om Søndagen i Stedet for om Mandagen, ligesom det ogsaa vil udgaa paa alle første Helligdage, men derimod ikke Dagen efter, saa at Sætterne fra den Tid ville have alle Søn- og Helligdage fri. Ved at Hr. Valentin nu føjer denne Forandring til Alfabetberegningen, som han indførte allerede fra Nyaar, bliver der skabt en Arbejdsordning, der er Københavns demokratiske Dagblad værdig.

— Bogtrykkeriernes Tal her i København (43) vil i indeværende Sommer blive forøget med 5, mulig 6 ny anlagte Trykkerier. De to ere allerede i Virksomhed, nemlig Dhrr. Jørgensen & Larsens, der har Lokale i Udstillingsbygningen, og Kvindetrykkeriet, der virker i St. Kongensgade. — Holbæk skal nok om kort Tid have sit fjerde Trykkeri, og der tales ogsaa meget om et til i Thisted foruden det, der er.

— I Følge jydske Blade vil der af Provindsboghandlere blive holdt et Møde, paa hvilket Forslag om ønskelige Forandringer i deres Stilling ville blive fremsatte og drøftede. Odense nævnes som Mødested.

— I Gaar (Kristihimmelfartsdag) viedes i Frederiksberg Kirke Hr. Brafchist Th. Madsen og Frøken Mathilde Lund, en Datter af Hr. Bogtrykker Carl Lund. Hr. Madsen, der som Sangforeningens Dirigent er meget afholdt af Typograferne, modtog af disse i Brudegave en Sølv-Potageske med Indskrift: „Fra Medlemmer af Typografernes Sangforening", og — hvad der kun var en Selvfølge — flere Medlemmer bragte Brudeparret en Sang i Kirken før Vielsen.

Typografiske Kundgørelser.

Undermaskinmester.

En ung Mand, der har lært som Trykker og som saadan har Bestæftigelse i et af de største Provindsbogtrykkerier med Akcidens-, Illustrations- og Farvetryk, ligesom han ogsaa har praktisk Kendskab til Stereotypering, søger Plads som Undermaskinmester ved et større Bogtrykkeri i Kjøbenhavn for yderligere at uddanne sig. Billet, mrkt. „Undermaskinmester" og med Opgivelse af Arbejdsvilkaar, modtager dette Blads Kontor.

En duelig Trykker

ved Haandpresse kan faa en fast Plads hos M. Asfam i Svendborg. Ugenlig Løn 8 Rd.

Sætter til Norge.

En Sætter søges til Kristiania mod Beregning og 17½ Sk. dansk pr. Tusind samt Garanti for stadigt Arbejde. Man henvender sig til Engagerings-Kontoret.

Typograf-Tidende,

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser,

udkommer hver Fredag. Bladets fortrinsvise Opgave er paa enhver Maade at varetage Typografernes rent sociale Fag-Interesser; desuden indeholder det tekniske Meddelelser og i Øvrigt Alt, hvad der kan være af Interesse for Bogtrykkunstens Udøvere.

Kundgørelser indrykkes for en Betaling af 10 Øre (5 Sk.) pr. Petitlinie. For større og gentagende samt staaende Kundgørelser gives en betydelig Rabat. Pladssøgende Typografer betale altid kun halv Pris.

Abonnements-Prisen er 1 Krone 25 Øre (3 Mk. 12 Sk.) fjerdingaarlig eller 10 Øre (5 Sk.) pr. Numer. Abonnementet, der er bindende for et Fjerdingaar, modtages paa alle Postkontorer og Brevsamlingssteder, i alle Bogladerne samt i Fortunstræde Nr. 4, Stuen, København.

Redigeret af R. P. Jensen. — Trykt hos J. Henriksen.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr 25 Øre fjerdingaarlig.

Kundgørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 21. København, den 22de Maj. 1874.

Principalerne og Typograferne.

Efter en til Bestyrelsen for „den typografiske Forening" gjort Meddelelse af Hr. Kancelliraad Schultz er endelig Københavns Principaler gaaet ind paa det af Typograferne længe nærede Ønske: at forhandle med disse om en Ordning af de typografiske Arbejdsforhold. Principalerne have derved opgivet deres hidtil indtagne Standpunkt over for Typograferne, og dette fortjener den varmeste Paaskjønnelse fra disses Side.

Principalernes Forslag gaar ud paa Nedsættelsen af et Udvalg, bestaaende af fem Bogtrykkerieiere og fem arbejdende Typografer. Arbejdende Typografer! — Det er nærværende Blads Redaktør og Formanden for „den typografiske Forening, som Principalerne ikke ville tillade nogen Plads i Udvalget, og det lader man saa forud Typograferne vide. Aa ja, saamænd — Principalerne have vel deres Grunde til dette Forbehold. Saadanne Smaating have imidlertid Intet at sige, og det vilde saamænd ogsaa være baade Synd og Skam, om man ikke overlod den Slags smaa Drillerier til de Herrer uden at spilde et Ord paa dem. Typograferne vælge nu deres Repræsentanter, og de skulle nok selv vide at skikke Kolleger, der med Evne og Selvstændighed forene Værdighed til at tage Plads i Udvalget ved Siden af Principalernes Affendinge. Kun vilde det have været et slemt Forbehold, dersom Typograferne ikke havde haft Andre til at paatale deres Sag i Udvalget end Formanden.

Det Spørgsmaal ligger i disse Dage paa alle Typografers Læber: Hvad vil der opnaas ved Udvalgets Nedsættelse? Vi mene, at der vil opnaas Meget, dersom Principalernes Affendinge opfatte deres Stilling rigtig som Underhandlere; ti er det deres Mening, at de kun tage Plads ved Raadslagningsbordet for at høre paa, hvad Typografernes Affendinge have at andrage for dem, og derpaa med afvisende Bemærkninger afslaa, hvad de ikke ville gaa ind paa, da er den hele Indrømmelse af Principalerne kun et Skin, hvad der bittert maa blive følt af Typograferne. Derfor maa det være Udvalgets Opgave at forhandle og komme overens, og det kan kun ske paa een Maade. Udvalget maa danne sig et Forhandlingsgrundlag, og naar det er blevet enigt herom, da maa der hos hvert enkelt Medlem være Erkendelsen af en bestemt Forpligtelse til at opnaa Enighed om Enkelthederne, hvad der let vil være gørligt, naar begge Parter vise gensidig Eftergivenhed paa de forskellige Stridspunkter.

For det typografiske Fags Udvikling er dette Udvalgs Nedsættelse af den største Betydning, og Forhandlingerne bør agtes med den strengeste Alvor. Vi Typografer maa alle som een Mand hævde vore Repræsentanters Mandat, staa dem bi og søge at gøre dem deres vanskelige Hverv saa let som muligt. — Skam den Typograf, der ikke gør det!

Korrespondance.

II.

Kristiania, 10de Maj.

Skjønt jeg smigrer mig med at være en varm Ven af „Typograf-Tidende", saa maa Deres ærbødige Korrespondent dog denne Gang begynde med en Beklagelse — en Beklagelse over, at vi norske Abonnenter paa Tidenden synes at blive noget stedmoderlig behandlede af Bladets ærede Ekspedition. Nr. 16 for 17de April have vi slet ikke faaet og Nr. 18 for 1ste Maj ligesaa lidt — om fordi sidstnævnte Dag tillige var „Store Bededag" (som her, in Parenthesis bemærket, ikke forud højtideligholdes ved „varme Hveder"!) maa Guderne vide; vi vide kun, at Bladets hærværende Kommissionær skubber Skylden paa hin, ditto nede i København, Hr. Boghandler Ré e.

og denne lader vel Skylden gaa videre, skjønt Gud skal vide, at Udgivelsen af hans „Skandinavisk Bogtrykker-Tidende" ogsaa lader ikke saa Lidt tilbage at ønske: den kommer jo gerne brattende en Maanedstid efter, at man skulde have den. Hvor om Alting er, højstærede Redaktør! saa førg endelig for, at der kommer lidt bedre Greie paa Forsendelsen herop af Deres Blad, for ellers løber De, Pinedød! Risiko for, at vi Allesammen blive sinde. Og efter denne lille, men nødvendige Udgydelse, gaar jeg over til „noget Andet".*)

De har jo en Gang, Hr. Redaktør! indrømmet mig Ret til at tumle mig ligesaa lystig, jeg vilde, indenfor Kunstens Omraader, naar jeg blot nogenlunde ihukom Tidendens Program, dens Opgaver o. s. v., og i Kraft af denne Indrømmelse vil jeg nu allerførst bede Dem og Deres ærede Læsere følge mig en lille Stund til — Amerika. Det er vel ikke saa ubekendt endda nede hos dem, haaber jeg, at Norge af alle tre skandinaviske Lande ubetinget staar i den største og livligste Forbindelse med Landet „hinsides Atlanterhavet", og at denne Forbindelse ogsaa tildels berører typografiske Forhold, er er given Sag. Ikke saa faa norske Typografer ere Tid efter anden udvandrede — Udvandringen florerer her til Lands — til det fjærne Vesten for at friste Lykken; om de alletider finder den, er vel et Spørgsmaal, men at Forholdene derovre ikke ere ugunstige for den flittige, dygtige og energiske Arbeider, er jo bekendt. Navnlig til den mægtige, opblomstrende Stad Chikago søger en Mængde norske Udvandrere; man finder der hele Kvarterer, som næsten udelukkende ere bebyggede og befolkede af Normænd, og at derfor skandinaviske Typografer og skandinavisk Bogtrykkunst fornemmelig søger hen til denne By, er indlysende. Før den store Brand, der for faa Aar siden overgik Chikago, var her i Alt 6 skandinaviske Bogtrykkerier, nemlig 3 svenske, 2 danske og 1 norsk, som alle bleve ødelagte af Ilden. Nu findes der, efter de sidste Meddelelser derovrefra, 5 skandinaviske Bogtrykkerier, nemlig 2 svenske, 1 norsk-dansk, 1 norsk og 1 dansk Trykkeri, og der udkommer, foruden det bekendte norsk-danske Blad „Skandinaven" tillige 3 svenske Ugeblade. „Skandinavens" norsk-danske Trykkeri er det største blandt Skandinaver i Amerika og skal overgaa ethvert i Norge, skjønt vi herhjemme i de sidste Par Aar ere komne godt „med"; dets Pressер drives med Dampkraft, og der trykkes, foruden „Skandinaven" og andre skandinaviske Sager (hvoriblandt de svenske Ugeblade Hemlandet og Svenska Amerikaneren), tillige ikke saa lidt Engelsk saavel som et polsk Ugeblad. Skandinaviske Sættere, hvoraf de fleste ere Norske eller Svenske, skulle i de senere Aar, efter samme Meddelelse, have arbejdet under gunstige Vilkaar i Chikago. Blandt Norske og Danske har i Amerika „Skandinaven" en meget betydelig Udbredelse, og den har nu ogsaa forsøgt at forskaffe sig en Læsekreds herhjemme, idet den har foranstaltet en saakaldet, „evropæisk Udgave," der udkommer hver anden Uge og indeholder 40 Spalter Læsestof, deriblandt Beretninger fra de forskellige norske Setlementer i Amerika, Afhandlinger om de Norskes Udvikling og Trivsel i borgerlig og kirkelig Henseende, politiske og literære Artikler og Korrespondancer, Dagens Nyheder og Historie, Beretninger om Arbejdslønninger, Landpriser og Markedspriser i de forskellige Egne o. s. v. Prisen paa Bladet er 2 Spd. aarlig og 1¼ Spd. halvaarlig, hvori er iberegnet Porto, saa at Modtagerne ingen Porto have at betale. „Paa ingen Maade kan man faa saa mange og paalidelige Efterretninger fra Amerika som ved at læse „Skandinaven" — Adresse: „Skandinaven, Chikago, Illinois, Amerika"" — hedder det i Bladets Bekendtgørelser i herværende Blade, og denne Forsikkring kan jo være sand nok. At den evropæiske Udgave vil finde Udbredelse, navnlig her i Norge, er sikkert nok, i Særdeleshed da „Skandinavens" Spalter tillige danner et Afløb for Bjørnstjerne Bjørnsons politiske Artikler og Korrespondancer. — At Læsning er meget udbredt og almindelig blandt skandinaviske Udvandrere i Amerika, er en kendt Sag, og dette fremgaar end yderligere af den Kendsgerning, at af de 70,000 Spd., som den samlede Værdi beløb sig til for Faktura-Attester, udstedte i forrige Aar af det herværende amerikanske Generalkonsulat for Udførselsvarer fra Norge til de forenede Stater, udgjorde Beløbet for Udførselen af norske Bøger trods den høje Told — nogle og tyve pCt. af Værdien — henved en 20—30,000 Spd.; det Meste deraf er nok gaaet til det norske Boghandlerfirma Relling & Svanøe i Chikago.

Og saa vil jeg denne Gang vende Næsen hjem fra Amerika, og paa Hjemvejen tage Island — „det udflydte Norge" — med; den gamle Ø fejrer jo i Aar sin Hundredaarsfest, og den danske Konge vil nok i den Anledning „beære" Festen med sin Nærværelse. Herhjemme vil „det norske Samlag" — en Forening, stiftet 24de Marts 1868, til Fremme af „Udgivelse af Bøger paa Norsk, enten Landsmaal eller Bygdemaal", hvorom Mere en anden Gang — i denne Anledning udgive en Bog, indeholdende en Skildring af Øens Bebyggelse, Historie, Natur og Folkeliv.

Ellers er her intet videre Nyt, som trænger til hurtig Meddelelse; det skulde da være, at en herværende Sætter i Kraft af en gammel (dansk) Forordning fra sytten Hundrede og Hvidkaal er bleven ilagt en Mulkt af 10 Spd. for inden den gensidig vedtagne Opsigelsesfrist at have forladt sin Plads i det oppositionelle „Dagbladet" og begyndt i det regeringsvenlige „Morgenbladet". Sic transit gloria!

Forinden jeg denne Gang tørrer min Pen, skal jeg dog meddele, at vi i disse Dage have haft Besøg af en sjelden Kunstbroder, den gamle danske Franskmand Mr. Jean Engelbauer, som

*) Vi tage ikke vor Korrespondents Beklagelse ilde op, men derimod til Følge. Skjønt det er en betydelig Udgift for os, vil herefter Eksemplarerne til vore Kristiania-Abonnenter blive sendte direkte pr. Post til vor Kommissionær. Bladet er altid blevet leveret til Hr. Boghandler Rée enten Fredag Eftermiddag eller Lørdag Formiddag. F. Eks. Nr. 16 har Hr. Rée gjort os opmærksom paa, at det ved en Fejltagelse var blevet sendt til Vejle i Stedet for Kristiania. Red.

nu rigtignok har opgivet at haandtere Haandpresser, idet han rejser som Agent for en fransk Farve-Fabrik, men som dog med lige stor Interesse omfatter Alt, hvad der staar i Forbindelse med Bogtrykkunsten. Han kom fra Stockholm og rejser i denne Uge over København hjem til Paris, hvor han har opholdt sig 43 Aar af sit Liv. Han taler endnu med usvækket Glæde om den Modtagelse, der i 1871 blev ham tildel nede i København i „Den typografiske Forening" og i „Arbejderforeningen", og med et Liv, som man ikke skulde tiltro en gammel Mand paa 69 Aar, der tilmed har gaaet saa Meget igennem, som han har gjort under og efter Paris Belejring, fortæller han sine Erindringer fra hine blodige Dage. Det er nu i Øvrigt anden Gang, han er her, idet han ligeledes gæstede Kristiania forrige Aars August Maaned, men ingen af Gangene har hans Forretninger levnet ham Tid til at aflægge den herværende Forening et Besøg. Apropos, Deres ærbødige Korrespondent havde selv den Fornøjelse at have en længere Samtale med Hr. Engelbauer om typografiske Forhold her og uden Lands, og i Samtalens Løb fortalte han ogsaa, at der endnu intet Svar var indløbet paa det bekendte liberale Tilbud fra de franske Sætteres Forening i Paris for et Par Aarstid siden, da en Strike var paa Dagsordenen nede i København. Selv om Tilbudet ikke kunde eller vilde modtages, saa synes mig dog, at stmpel Høflighed havde fordret et Svar. Kan den Fejl ikke gøres god igen? — Naar Hr. Engelbauer rejser gennem København kunde den Sag jo greies, synes mig.*) Punktum. †

Aalborg, 14. Maj. Efter Løfte sender jeg disse Linier for at gøre Dem, kære Kollega, bekendt med Forholdene her i Aalborg. Efter at alle Sætterne hos Hr. Bogtrykker Oluf Oluffen med April Maaneds Begyndelse vare ophørte at arbejde omtrent samtidig paa Grund af Misfornøjelse, tilbød Hr. Oluffen ny antagne Sættere 7½ Rd. i Ugeløn, men senere forhøjede han Lønnen til 8 Rd. I Slutningen af April indførtes Alfabetberegningen med 13 Sk. pr. Tusind, der dog straks efter forhøjedes til 14 Sk. Med denne Prissats vare nogle af Sætterne fornøjede, da de derved opnaaede en Fortjeneste af omtrent 10 Rd. ugenlig, men der var dog andre Kolleger, som syntes bedre om de 8 Rd. i fast Ugeløn, da de ved Beregning kun saa sig i Stand til at fortjene henved 7 Rd. Vi ere kun komne til dette efter min Mening gode Resultat efter mange Ordvekslinger, der stundom have været førte med Bitterhed mellem begge Parter. Vor Kollega C. Fürwald har været Ordfører i disse Stridigheder, og vi ere kun nu bange for, at hans Optræden skal have forstyrret et godt Forhold mellem ham og hans Principal. Det bør dog fremhæves, at Hr. Oluffen med Redebonhed har søgt at imødekomme sine Typografer, og jeg skal ikke undlade at anføre ham som et lysende Eksempel for de Principaler, der ville forholde deres Arbejdere en anstændig og tidssvarende Løn. — Der har her været paa Tale mellem Kollegerne saavel fra Stiftstrykkeriet som fra „Folkebladets" Trykkeri at oprette en Filial af „Den typografiske Forening" i København, hvad der efter min Mening kunde blive heldbringende paa forskellig Maade. Lad mig vide Deres Mening herom, og vær desuden af den Godhed at sende mig Udkastet til Tarifen og Alt, hvad der i Øvrigt kan være af Interesse — det skeer til Opnaaelsen af det fælles Formaal. Jeg kan glæde Dem med, at vort Blad har faaet 8 ny Abonnenter til her i Aalborg. Pp.

*) Det er maaske en Del Typografer bekendt, at dette kollegiale Tilbud lød paa 2000 Frks. som et første Bidrag fra de franske Kolleger til os Danske for at hjælpe os med at føre Kampen mod Principalerne. Tilbudet blev gjort under Bevægelsen i 1871, og naar den daværende Bestyrelse ikke pligtskyldigst har givet et taknemmeligt Svar, kunne vi ikke give nogen Forklaring hertil. Nu ved vi, at den nuværende Bestyrelse paa Foreningens Vegne vil berigtige denne Uregelmæssighed ved Hr. Engelbauer, inden han afrejser her fra København til Paris. Red.

Særlige Meddelelser.

— Vor Meddelelse i forrige Numer om, at Hr. Bogtrykker Valentin fenest fra 1ste Juli vil indføre en forbedret Arbejdsordning i „Morgenbladets" Sætteri, kunne vi i Dag supplere med, at denne Forandring allerede træder i Kraft med det først udkommende Numer paa Søndag. „Morgenbladets" Sættere have meddelt os, at Bladets Redaktion bør ydes den største Paaskønnelse, idet den ikke alene med Beredvilligheed er gaaet ind paa den af Hr. Valentin foreslaaede Ordning, men at den endog har anseet den for at være saa berettiget, at den straks burde iværksættes. Dette er en Imødekommenhed mod Sætterne, som de andre Dagblade med de af dem forfægtede Principer for Øje vel ikke godt kunne undlade at tage til Følge.

— Til i Mandags Aftes Kl. 9 havde otte navngivne Typografer indvarslet til et Møde „i Anledning af en Sag, der vedrører Typografernes Interesser". Mødet, der afholdtes i Fagforeningernes Lokale i Borgergade, var besøgt af nogle og fyrretyve Typografer, deriblandt „Den typografiske Forenings" Formand. En af Indbyderne, Hr. Foltmar, indledede Mødet, og deraf fik man at vide, at dets egenlige Hensigt var at faa en Stemningstilkendegivelse af „den typografiske Forenings" Medlemmer om, hvorvidt Foreningen skulde slutte sig til de „fri" Fagforeninger ved at sende Repræsentanter til deres Centralbestyrelse. Hr. J. F. Jensen valgtes til Ordstyrer, og der udspandt sig nu et halvtredje Time langt Ordskifte, hvorunder Dhrr. Typografer Foltmar og Heinemann, Formanden in spe for „Arbejderpartiets" Centralbestyrelse, Hr. Klein, samt Ordstyreren, kritiserede „Den typografiske Forenings" Virksomhed og navnlig rettede nogle Angreb paa denne Forenings Bestyrelse. Især gik det ud over Formanden, R. P. Jensen, hvis Virksomhed for at varetage Typografernes Interesser betegnedes som „Humbug", naar han ikke kunde indse eller havde Forstand paa, at dette kun kunde ske ved at slutte sig til „Arbejderpartiet". Efter gentagende Opfordring tog R. P. Jensen Ordet. Han viste An-

grebene tilbage paa egne og Medbestyreres Vegne, idet han stærkt fremhævede, at den nuværende Bestyrelse handlede efter sin Overbevisning og i Kraft af det Mandat, Medlemmerne havde givet den, og herfra vilde den ikke afvige ved nogen uvedkommende Forsamlings Beslutning; ti var man ikke fornøjet med den Virksomhed, som den saa sig i Stand til at udfolde, og hvis Frugter netop i denne Tid viste sig, havde man Ret til at vælge sig en anden. Bestyrelsen tog lige megen Hensyn til enhver Meningstilkendegivelse, men den vilde ikke lade sig foreskrive, om den skulde befordre eller afvise en Sag i Foreningens Anliggender. Med denne Erklæring var man naturligvis ikke tilfreds, og af de optraadte Talere foresloges derefter en Resolution, som skulde opfordre „Den typografiske Forenings" Bestyrelse til at adspørge Medlemmerne med Hensyn til Foreningens Tilslutning til de „fri" Fagforeningers Virksomhed; men da „Arbejderpartiet" kun talte 9 Foreningsmedlemmer ved Afstemningen, forkastedes Resolutionen, og Mødet blev saaledes uden Resultat. Man bebudede nu Dannelsen af en ny typografisk Fagforening. Under Mødet havde Hr. Heinemann foreslaaet Forsamlingen at tage Beslutning herom samme Aften, men dette Forslag tog han dog tilbage igen.

[Jeg finder Anledning til at meddele i „Typograf-Tidende" efterstaaende Berigtigelse, som for fjorten Dage siden har været optaget i „Morgenbladet", der er det af Københavns Dagblade, hvortil mine politiske Sympatier ledes hen.]

Blandt de „interessante" Meddelelser angaaende „Socialistens" Salg, som findes i „Dagstelegrafen"s Numer for i Torsdags, er anført, at naar den typografiske Forening er den eneste Forening, der faar to Frieksemplarer af „Socialisten", skyldes dette „utvivlsomt" dens Formands Virksomhed ved Bladet. Dette er dog en Fejltagelse, som „Dagstelegrafen" burde vide Besked om. De københavnske Bladudgivere ere nemlig alle saa velvillige at skænke Foreningen Frieksemplarer af det Numer, som udkommer om Lørdagen, hvilken Dags Aften er Foreningens Mødeaften, saa at Bladene for denne Dag og enkelte Ugeblade kunne ligge paa Foreningens Læsebord, og denne Velvilje deler ogsaa „Dagstelegrafen" selv med „Socialisten". At Foreningen hver Lørdag modtager disse to Blade med lige megen Tak, har sin Grund i, at nogle Typografer hellere læse „Socialisten" end „Dagstelegrafen" og omvendt. Det hele „Interessante" ved Meddelelsen er saaledes alene det, at den er — fejlagtig. Samtidig med, at jeg gør denne Berigtigelse, skal jeg gøre „Dagstelegrafen" opmærksom paa, at min private Virksomhed ikke kommer Bladet ved.

R. P. Jensen,
Formand i „Den typografiske Forening".

Typografernes Sangforening.

Søndagen den 31te Maj afholdes Generalprøve i Kasinos store Sal paa de til Sangfesten i Jylland bestemte Sange. Tilhørerbilletter à 1 Mk. kunne faas hos Bestyrelsen, indtil Midten af næste Uge.

København, 20de Mai 1874.

Bestyrelsen.

Den typografiske Forening.

Som Svar paa en Opfordring fra Formanden for de fri Fagforeningers Centralkomite, Hr. V. Th. Holst, om at slutte sig til disse Foreninger ved at sende Repræsentanter til deres eventuelle Centralbestyrelse, har „Den typografiske Forenings" Bestyrelse vedtaget og affendt Følgende:

Hr. V. Th. Holst!

Efter at have modtaget Deres ærede Skrivelse af 24de April tilligemed „Udkast til Centralbestyrelsens Program", har „Den typografiske Forenings" Bestyrelse i et Møde i Gaar Aftes endelig besluttet ikke at kunne følge Deres Opfordring om Foreningens Tilslutning til Centralbestyrelsen for Fagforeningerne. Angaaende denne Sag tillader Bestyrelsen sig for Øvrigt at henvise til tidligere Afstemninger i Foreningen.

København, den 18de Maj 1874.

Paa Bestyrelsens Vegne
R. P. Jensen.

Typografiske Kundgørelser.

En duelig Trykker

ved Haandpresse kan faa en fast Plads hos M. Assam i Svendborg. Ugenlig Løn 8 Rd.

Undermaskinmester.

En ung Mand, der har lært som Trykker og som saadan har Beskæftigelse i et af de største Provindsbogtrykkerier med Akcidens-, Illustrations- og Farvetryk, ligesom han ogsaa har praktisk Kendskab til Stereotypering, søger Plads som Undermaskinmester ved et større Bogtrykkeri i København for derigjennem at uddanne sig. Billet, mrkt. „Undermaskinmester" og med Opgivelse af Arbejdsvilkaar, modtager dette Blads Kontor.

Kristiania.

Abonnement paa „Typograf-Tid." tegnes hos Hr. Boghandler J. Christensen, Toldbodgade Nr. 16. Abonnementsprisen er 1 Kr. 25 Øre fjerdingaarlig.

En god Plads

kan straks tiltrædes af en yngre, dygtig Sætter i en af de største Provindsbyer. Engagerings-Kontoret besætter Pladsen.

Typograf-Tidende,

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser,

udkommer hver Fredag. Bladets fortrinsvise Opgave er paa enhver Maade at varetage Typografernes rent sociale Fag-Interesser; desuden indeholder det tekniske Meddelelser og i Øvrigt Alt, hvad der kan være af Interesse for Bogtrykkunstens Udøvere.

Kundgørelser indrykkes for en Betaling af 10 Øre (5 Sk.) pr. Petitlinie. For større og gentagende samt staaende Kundgørelser gives en betydelig Rabat. Pladssøgende Typografer betale altid kun halv Pris.

Abonnements-Prisen er 1 Krone 25 Øre (3 Mk. 12 Sk.) fjerdingaarlig eller 10 Øre (5 Sk.) pr. Numer. Abonnementet, der er bindende for et Fjerdingaar, modtages paa alle Postkontorer og Brevsamlingssteder, i alle Bogladerne samt i Fortunstræde Nr. 4, Stuen, København.

Redigeret af R. P. Jensen. — Trykt hos J. Henriksen.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr 25 Øre pr. Aarsfjerdingaarlig.

Kundgørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 22. København, den 30te Maj. 1874.

Typograf-Mødet,

der i Aftes holdtes i Hr. Restavratør Thuns Lokale, var besøgt af henved et Par Hundrede Typografer. Efter at den typografiske Forenings Formand havde aabnet Mødet, valgtes Marius Nielsen til Ordstyrer. Formanden havde først Ordet og forklarede Anledningen til Mødets Afholdelse. Principalerne havde endelig nu fundet sig beføjede til at træde i Underhandling med Typograferne. Saasnart Bestyrelsen modtog Meddelelse herom, var det i et Bestyrelsesmøde blevet drøftet, hvilken Fremgangsmaade der var rettest at benytte. Blandt Bestyrelsens Medlemmer var der delte Meninger om Hensigtsmæssigheden af at lade et almindeligt Typograf-Møde gaa forud for Valget af Repræsentanterne til Fællesudvalget, og grundet paa, at et saadant Møde paa Sagens daværende Stade næppe vilde eller kunde være hensigtsmæssigt, opgav Flertallet et saadant Mødes Afholdelse og nøjedes med at foranstalte Udvalget valgt i Overensstemmelse med Principalernes Meddelelse, der fordrede fem „arbejdende" Typografer. Samtidig med, at Bestyrelsen udsendte Stemmesedlerne, troede den det rigtigt for Sagens Skyld at opstille nogle Navne, hvorom Stemmerne kunde samle sig, da disse ellers let kunde faa en resultatløs Spredning; den havde opstillet disse Navne med Overbevisningen om, at de bæres af Mænd, der ere i Besiddelse af saadanne Egenskaber, som udfordres for at varetage Typografernes Interesser paa rette Maade i denne baade meget vigtige og meget vanskelige Sag, og den troede sig saa meget mere beføjet til at følge denne Fremgangsmaade, som den var sig bevidst Nødvendigheden af, at naar ny Mænd fik Sagen i sin Haand, kunde det ene Gavnlige kun være, at den af disse blev ført videre i god Konsekvens med Alt, hvad der var gaaet forud. Taleren oplyste nu, at Resultatet paa Valget var følgende: Af 303 afgivne Stemmer havde syv Kolleger faaet over 100 Stemmer — de maatte anses som mindste Tal for at have antageligt Mandat — nemlig Dhrr. Lindberg 226, Jean Mohr 213, Fæster 185, Tverskou 163, J. F. Jensen 148, Chr. Ewald 139 og Thorvald Sørensen 123. Tre forskellige af Bestyrelsens Medlemmer havde personlig henvendt sig til disse syv Kolleger; de fire af dem, Dhrr. Mohr, Fæster, Tverskov og Sørensen, vægrede sig ved at modtage Valget, fordi det i sig indbefattede Hr. J. F. Jensen. Dette Resultat havde Bestyrelsen at forelægge Forsamlingen. Fæster og Thorv. Sørensen begrundede deres Vægring, der var foraarsaget af Hensyn til selve Sagen, idet de kun kunde øjne en heldig Ordning af denne ved en enig og samdrægtig Optræden, men der var saa store Meningsforskelligheder mellem Hr. J. F. Jensen og dem, at de ansaa det for rigtigst at trække sig tilbage. I et udførligt Foredrag motiverede derefter Jean Mohr sin Vægring, idet han ydede Hr. J. F. Jensen sin fulde Anerkendelse for hans Udholdenhed og Virksomhed i mange Henseender. Ligesom de to foregaaende Talere pointerede han stærkt og gentagende Nødvendigheden af Harmoni og Enighed mellem de fem Repræsentanter, der i Forbindelse med et betydeligt Maadehold og en lempelig Fremgangsmaade maatte være deres Styrke for at opnaa det mest Mulige. Det gik ikke an nu at indlade sig paa Eksperimenter. Lige saa gerne han vilde eksperimentere sammen med Hr. Jensen, naar det gælder om at se en Sag fra dens forskellige Sider, lige saa nødig, ja lige saa bestemt maatte han unddrage sig Samarbejden med ham, naar det gælder om at opnaa Resultatet — det, Hr. Jensen har saa vanskeligt ved at naa. Han vilde undervurdere Sagens Betydning og svigte sine Vælgeres Tillid, naar han ikke bestemt udtalte, hvad der for ham er absolut betingende for at opnaa Noget over for Principalerne — Taleren og Hr. Jensen vidste sikkert Begge lige godt, at de ikke egne sig til at føre Ordet sammen for en fælles Sag, ti dertil se de paa den med et altsaa forskelligt Syn. J. F. Jensen var blevet meget overrasket, da Bestyrelsen paa sin udsendte Løbeseddel havde opført fem Navne; derved kom den til at udøve et utaaleligt Tryk paa Typograferne, og han vilde raade disse til selv at tage Sagerne i deres Hænder. Den hele Fremgangsmaade fandt han underlig; han saa i den en Kabale, der var spundet mod ham. Han turde opkaste det Spørgsmaal, om han nogensinde havde svigtet Typograferne. Mod For-

eningen havde han aldrig ført nogen Opposition, men kun mod dens Bestyrelse; denne og især dens Formand fandt han meget slet. Heinemann udtalte sig i samme Retning som J. F. Jensen, men det var især mod Mohr, at han rettede sine Udtalelser. Mohr forvarede sig mod Sigtelsen om Kabale og præciserede yderligere sit fra de to foregaaende Talere forskellige Standpunkt, hvorefter Heinemann igen havde Ordet for at hævde sine Anskuelser. Formanden imødegik de stærke Angreb paa Bestyrelsen. Denne havde efter bedste Evne hidtil ledet Sagen og gjort Sit til at bringe den paa det nuværende Standpunkt, og det var derfor nu haardt at blive givet Prædikatet af Slethed. Man skal altid respektere Modstandere, naar de føre deres Paastande med Grunde, men mangle disse og kun Ord og Talemaader fremføres, kommer man bort fra den egentlige Sag, der dog skulde knytte os Alle sammen, og ind paa personlige Omraader. Naar man ved at gaa udenfor selve Sagen fører en personlig Opposition mod de Enkelte, træder denne i Forgrunden, og først naar Aarsagen hertil er fjernet, kan der med Kraft arbejdes paa den egentlige Sags Fremme. Naar der var talt om Kabale, maatte Taleren henholde sig til sin Fremstilling i Begyndelsen af Forhandlingerne, og deraf vilde det tilstrækkeligt fremgaa, at Bestyrelsen har forholdt sig nevtral til Valget. Som Leder af Sagen har den tilladt sig at foreslaa fem Kolleger; skønt han ikke var i Overensstemmelse med denne Fremgangsmaade, maatte han dog hævde Bestyrelsens Ret til at bruge den; hans Medbestyrere vare alle Mænd, der hverken manglede Retsind eller Samvittighedsfuldhed i Udførelsen af deres paatagne Hverv, og derfor maatte Betegnelsen af Slethed blive saarende. Han henholdt sig for Øvrigt til Mohrs Udtalelser og betonede stærkt, at der maatte være fuldstændig Harmoni og Elasticitet i Udvalget fra Typografernes Side, da Principalerne nok vilde vide at vise en indbyrdes Enighed. Mohr gjorde Heinemann og J. F. Jensen opmærksom paa en lille Inkonsekvens med Hensyn til Oprettelsen af et Strejkefond; ti havde man villet den Gang, da Foreningen blev stiftet, saa var der nu siden den Tid samlet et saadant Fond, men J. F. Jensen modsatte sig det. Foltmar mente, at Bestyrelsens Fremgangsmaade var forkert, og at Hr. Jensens Valg burde fastholdes. Lidt Radikalisme burde der være i Udvalget. Formanden fandt ikke Radikalismen at være god, naar den i alt Fald ikke blev ført med Dygtighed. Fr. Olsen kastede et Tilbageblik paa Sagens Rejsning i Efteraaret. Formanden havde hidtil først og fremmest været Bærer af den, og naar der skulde vælges mellem Bestyrelsen og J. F. Jensen, syntes Valget ikke at være tvivlsomt. Endnu havde flere af de foregaaende Talere Ordet for korte Bemærkninger, dog mest personlige, og tilsidst vedtoges Afslutning af Ordskiftet, hvorefter det paa Forslag af Foltmar og Mohr vedtoges med alle Stemmer mod to at paalægge Bestyrelsen Udskrivning af et nyt Valg ved skriftlig Afstemning. En Berigtigelse blev endvidere givet til J. F. Jensen af Mortensen, og sluttelig erklærede Formanden paa sine Medbestyreres (Berg, Grøndahl og Jeppesen) og egne Vegne, at de i Henhold til de faldne Udtalelser saa sig nødsagede til at træde tilbage, hvis Oppositionen fejrede ved Valget. — Dermed endtes Forhandlingerne.

Korrespondance.

III.

Kristiania, 20de Maj.

Tillad mig denne Gang, Hr. Redaktør, at begynde med Enden, det vil da sige, med Enden af mit Brev af 1ste ds., hvor en Sætter- eller Korrekturfejl har indsneget sig; da jeg antager, De for Deres Blads Vedkommende ikke er Ynder af nogen af Delene, skal jeg gøre opmærksom paa, at Enden — Finis — var bleven til Tinis! Forøvrigt var Fejlen jo ikke større, end at enhver af Deres ærede Læsere nok selv kunde rette den.

Lad mig saa begynde med Begyndelsen — Begyndelsen af vor „Grundlovsdag", Norges Konstitutionsdag, den 17de Maj, der denne Gang fejrede sit Diamantbryllup, og som sandelig begyndte tidlig nok, ti allerede Kl. 3 om Morgenen blev Deres ærbødige Korrespondent vækket ved Bøsse- og Mineskud, fra Fjeld og fra Dal, som vedvarede helt op paa Formiddagen. „Dagen begunstigedes af det smukkeste Vejr", som det plejer at hedde i Festreferaterne, og denne Gang havde Referenterne Ret, ti efter i de foregaaende Dage at have faaet adskillige Paamindelser om, at vi endnu ikke have Sommer, var det hele Søndagen et fortræffeligt Solskinsvejr. Noget egenligt Referat om selve Højtideligholdelsen af Dagen forlanger De vel ikke af mig — sligt har Deres Læsere vel alt læst om i norske og danske Blade —, men jeg skal dog meddele, at vort saakaldte „Smaagutternes Fanetog", der bestod i, at de fleste Skolegutter, hver med sit lille Nationalflag i Haanden, under Jubel og Hurra og i samlet, ordnet Processíon plejede at drage om Formiddagen gennem Hovedgaderne, denne Gang, vistnok til stor Ærgrelse for Gutterne, maatte indstilles, fordi det vilde komme i Kollision med vor officielle Gudstjeneste! Men Gutterne hævnede sig da ogsaa om Eftermiddagen, da det store Fanetog Kl. 5 trak op fra Fæstningen, og gennem Hovedgaderne drog først til den prægtige Stortingsbygning, hvor Landets Repræsentanter in corpore sluttede sig til Toget, og dernæst til den store Plads bag Universitetet, hvor en med vaiende norske Flag omgiven Tribune var rejst, ti Slutten paa Toget dannede en tæt Fylking af Smaagutter, der ved uafbrudte Hurraraab holdt sig skadesløs for Formiddagens Skuffelse. At Typograferne og Typografernes 30aarige gamle Fane — hvorpaa Henrik Wergelands profetisk-manende Ord: „Vorde Lys!" vajede Mængden imøde — ikke savnedes i Toget, kan De nok begribe: hvor det gælder at lægge sin Kærlighed for Landets fri Forfatning

for Dagen, plejer Oplysningens Redskab, den norske Typograf, sjeldent at savnes.

Efter at Kongesangen var bleven spillet og et „Leve Kongen!" udbragt, samt efterat Ole Vigs „Af alle Lande i Øst og Vest" var sungen, holdt Skolebestyrer Chr. Larssen Festtalen. Kandidat B. Hildal udbragte et Leve for Stortinget, hvilket besvaredes af Sorenskriver Richter med et Hurra for Fædrelandet. Dermed var den „officielle" Del af Festen forbi — som iøvrigt først var paatænkt fortsat med en „Folkefest" paa Klingenberg, men hvilken Tanke atter maatte opgives, da Værten var saa beskeden, kun at forlange 500 Spdl. for Lokalet —, men en talrig Menneskemasse samlede sig siden udenfor Universitetet, i hvis Forhal Haandværkernes og „Arbejdersamfundets" Sangforeninger affang en Del Sange.

Efter forudgaaende Cirkulære var der af Bestyrelsen for den typografiske Forening om Aftenen i Foreningens Lokale foranstaltet en frugal Seksa, hvortil Fremmede — men ikke Damer — havde Adgang. Forskellige Flagdekorationer prydede Væggene, og Foreningens Fane var anbragt ved Talerstolen. Omkring et halvt Hundrede vare fremmødte, men blandt disse savnedes Foreningens Formand, hvem Sygdom destoværre holdt fængslet til Hjemmet. Saasnart de Fremmødte vare bænkede og havde gjort „Besked" i den frugale, men rigelige Opdækning — „kold Køkken" med Drikkevarer —, rykkede Punschen frem, og Dagens Skaal blev nu udbragt og drukken til nedenstaaende, blandt Deltagerne omdelte Sang:

Den syttende Maj
1874
i
Kristiania Bogtrykkerforening.

—

Mel. For Norge, Kæmpers Fødeland!

Idag for seksti Aar, da klang
fra Eidsvolds Ting en Tale
udover Fjeld, Sø, Dal og Vang,
og vakte af sin Dvale
det norske Folk, som op nu stod
og sværged: med sit Hjerteblod
at værne om sin Frihed god: —
det klang paa Bjerg, i Dale.

Og seksti Aar er svundne hen
med sine glade Minder;
vor Fiende, han blev vor Ven;
Fostbroderskab nu binder
os til hinanden, intet Had
skal stille Nordens Stammer ad;
dog for vor Frihed stedse glad
vort Hjerteblod nok rinder.

Og har vi ej med Sværdeslag
vor Friheds Sag forsvaret;
med Aandens Kraft, ved Nat og Dag
vi har den vel bevaret.
Og Norges frie Presse, som
med Frihedsdagen til os kom,
ved Kunstens Hjælp saamangen Dom
har om vor Grundlov klaret.

Derfor, som Kunstens Sønner, lad
os og en Skaal, en ringe,
paa denne Norges Hædersdag,
for Landets Grundlov bringe.

Til Fædrelandets Held vort Liv
skal være viet Herrens „Bliv
Lys udi Mørket", og han giv'
sin Kraft, at det vi tvinge!

Derpaa fulgte Skaal paa Skaal og Sang paa Sang, og en gemytlig, kollegial Tone herskede indtil henimod Slutningen, da Politiken som en Brandfakkel blev slynget ind og tændte op blandt de letfængelige Deltagere: at tale om Politik, naar Punscheglasset staar paa Bordet, kan maaske være belærende nok, men gemytlig er det sandt for Dyden ikke.

Iøvrigt blev der i Aftenens Løb, da Ordet var givet „frit", gjort en privat Henstilling til de Tilstedeværende, om det ikke skulde være paa Tide at faa anskaffet en ny Foreningsfane, da den gamle mentes at være for „gammel" eller i hvert Tilfælde Wergelands Indskrift paa den: „Vorde Lys!" egnet til at pirre Nutidens lattermilde Muskler! Det synes nu Deres ærbødige Korrespondent langtfra; Digterens manende Ord burde tvertimod avle Alvorstanker paa Beskueren og Kunstens Udøvere være stolte af disse faa, men rige Ord under Kunstens gamle Vaaben. — Lad os derfor beholde vor gamle Fane, selv om ogsaa Nutiden vil have en ny — saa kunne vi jo møde frem med to.

Der fortaltes iøvrigt en ganske morsom Historie, som Indskriften paa Fanen engang skal have givet Anledning til. Ved et af de tidligere Fanetog befandt der sig nemlig blandt Tilskuerne ogsaa en gammel Mutter, som med Nysgerrighed spejdede efter sin kære Søn blandt Deltagernes Rækker, men Fane paa Fane drog forbi, uden at hun kunde opdage sin Gut. „Endelig!" raabte hun, da hun fik se Bogtrykkernes Fane og dens korte Indskrift — „endelig kommer han da, Gutten min!" Men Gutten var heller ikke under dette Banner, og da hun lydelig udtalte sin Forundring over denne sidste Skuffelse, blev det tilsidst opklaret, at hendes Gut ikke var Bogtrykker, men — Lysestøber! Men at han ikke gik under en Fane, hvorpaa der var Tale om „Lys", kunde hun ikke forstaa! Er Historien sand, er den i hvert Tilfælde uskyldig, og afgiver da vel ingen Grund til at kassere den gamle og anskaffe en ny Fane!

Sjældent høre vi Nyt fra Provindserne, og kommer der saa engang lidt, er det endda ikke glædeligt. I Mandags indløb nemlig her til Trykkerierne følgende trykte

Cirkulære.

Typograf Fredr. Hansen fra Kjøbenhavn, der netop har tiltraadt som Sætter i vort Bogtrykkeri, har, uden at opfylde sin Forpligtelse, rømt herfra. Da han har modtaget et betydeligt Forskud, anmodes de ærede Kollegaer, hos hvem han maatte søge Arbejde, pr. Telegram at underrette os om hans Opholdssted, saa vi ved Øvrighedens Hjælp kan faa ham hidsendt, for at han kan opfylde sin Forpligtelse. Telegrammets Kostende skal straks blive refunderet.

Trondhjem, 13de Maj 1874.

Lie & Sundt.

Al videre Kommentar til dette „Cirkulære" er vel overflødig, men skal Trykkerierne endelig plages med „Cirkulærer", saa gid der aldrig for Eftertiden maa komme nogen af dette Slags.

Og nu tænker jeg allerede paa Pintsen, og De maa derfor have Taalmodighed, til De atter hører fra mig; Varmen er desuden alt saa „trykkende", at selv om man kunde føle Lyst til at „sætte" sig ned og „korrigere" og „revidere" Hr. s-n.'s „typografiske Arbejdsforhold i Norge", saa maa man dog af denne Grund lade det blive ved Lysten — i alle Fald for Øjeblikket. †

København, 26. Maj.

Hr. Kancelliraad Schultz har altsaa nu indfriet sit Løfte: Principalerne have endelig fundet sig beføjede til at forhandle med Typograferne. Denne Efterretning er vistnok bleven modtaget med Glæde af enhver Typograf, der ønsker vor Sag ført til Sejr ad Mindelighedens Vej, men Glæden turde dog vistnok være sorgblandet hos Enhver, der betragter Sagen lidt nøjere — ti der er nu atter derved givet disse Herrer Lejlighed til at vise en Hensynsløshed overfor Typograferne, idet de forlange nedsat et Udvalg af — som det hedder — „arbejdende" Typografer, hvormed Meningen naturligvis er at udelukke Hr. R. P. Jensen, Formanden for den typografiske Forening. Endnu denne Gang er dette blevet taalt, idet man rolig er skredet til Valg paa Medlemmer til dette Udvalg, men det forekommer mig, at vi Alle som En maa være gennemtrængte af Følelsen af, at det maa være sidste Gang, det tillades Dhrr. Principaler at vise en saadan Adfærd mod os.

Jeg tror ikke, at noget andet Fag havde taalt en slig Fremgangsmaade: Samtlige Typografer i København vælge et Udvalg til at forhandle med Principalerne om en rimelig Forandring af Arbejdsforholdene, og Principalerne forlange et andet Udvalg nedsat for at give dette Udvalg afgørende Svar paa den Skrivelse, som det første — permanente — Udvalg har tilskrevet de Herrer. Hvorledes skal man forstaa det? Hvad skal man kalde det? En Tilsidesættelse, en Ringeagt og ikke Andet. — Og hvorfor skulle vi taale det? Ere vore Fordringer da ubillige? Nej, de ere tvertimod meget beskedne ligesom vor Optræden i det Hele taget. Men vide vi, at vi kun fordre, hvad Ret og Billigt er, og vide vi, at vi paa den høfligste Maade af Verden have nærmet os Principalerne for at forhandle med dem, saa maa vi ikke længere taale de Herrers Fremgangsmaade, ti netop derved faar det Udseende af, at det, vi fordre, er uberettiget eller er Noget, vi maa tigge os til, og det er dog vel ikke Meningen? Det er vel ikke Meningen, at vi skulle vise Eftergivenhed saa længe, at vi blive bange for os selv?

Dog — da Udvalget nu, uden at Formanden modtager Plads i det, bliver valgt, lad os saa vente og se, hvad Forhandlingerne i dette Udvalg ville føre til; lad os haabe, at de Herrer Principaler ville indse, at hvad vi fordre, er kun en naturlig og formaalstjenlig Maade at arbejde paa — lad os haabe, at Dhrr. Principaler ville indse, at den Forhøjelse i Lønnen, vi fordre, er saa rimelig, saa beskeden, som den kan tænkes at være, og i saa nøjagtig Konsekvens med Livsforholdene, at Ingen kan benægte dens Berettigelse, og at Ingen tør møde den med en umotiveret Afvisning eller en uberettiget Tilsidesættelse.

Men, Kolleger! Skulde de Herrer Principaler være utilbøjelige til at indrømme os vore Fordringer, lad os da holde sammen! Lad os da vise dem, at det Liv og Kammeratskab, som er blevet vakt ved den Forening, der er en saa haard Torn i Øjet paa dem, at de endog banlyse dens virksomme Formand — lad os haabe, at dette Liv og Kammeratskab maa vise sine Frugter derved, at vi Alle slutte os sammen; og — idet vi ere os vore Fordringers Billighed fuldt bevidste — vedblive vi med Udholdenhed og Bestemthed at kæmpe for Tarifens Gennemførelse i sin Helhed!

En „arbejdende" Typograf.

Særlige Meddelelser.

— Ved Mødet i Gaar Aftes vedtoges med alle Stemmer mod 9, at Foreningen med Fanen deltager i Grundlovsfesten, der agtes afholdt i Tivoli. Et Forslag af Foltmar om, at Typograferne som Forening slet ikke skulde være med til Festlighederne, hverken det ene eller andet Sted, havde kun faa Stemmer for sig.

— Af det Rejersenske Fond plejer „Skandinavisk Bogtrykker-Tidende" at faa en aarlig Understøttelse af 200 Rd. Det aflagte Regnskab viser, at Tidenden ogsaa har faaet Understøttelsen i det sidst forløbne Aar. Mon Fondet ikke har Noget tilovers for Typografernes Organ?

— I Vejle vil der i Løbet af Sommeren blive etableret et nyt Trykkeri, der saaledes bliver det tredje i denne Købstad. Et Dagblad vil ogsaa udkomme heraf. Det hele Foretagende bliver iværksat ved Aktietegning.

— Hr. Bogtrykker C. V. Rantzau er i forrige Uge, efter kun et Par Dages Sygeleje, afgaaet ved Døden og jordfæstedes i Torsdags fra Frederiksberg Kirke. Den Afdøde var Medlem af den typografiske Foreningss Bestyrelse det første Halvaar, efter at Foreningen var dannet, og senere har han et Par Gange været at tælle mellem dens Festtalere.

Udgivet af R. P. Jensen. — Trykt hos J. Henriksen.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr 25 Øre fjerdingaarlig.

Kundgørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 23. København, den 6te Juni. 1874.

Fællesudvalget.

Det af Københavns Principaler og Typografer nedsatte Fællesudvalg til at tage de typografiske Arbejdsforhold under Overvejelse, er nu valgt. Til at repræsentere Principalerne er udnævnt Dhrr. Bogtrykkeriejere

J. P. Græbe,
Dreyer,
H. C. V. Lauritzen,
O. C. Olsen og
A. Thiele.

Som Typografernes Repræsentanter møde Dhrr. Typografer

F. Fæster,
G. Lindberg,
Jean Mohr,
Thorvald Sørensen og
V. Tverskou.

Beskatningen af Boghandelen.

„Flyvende Blade", der redigeres af Hr. Vilhelm Møller, indeholder en længere Artikel, hvoraf vi hidsætte Følgende:

„I flere tydske Blade og Tidsskrifter har man for nylig kunnet læse Artikler om Forlæggernes Forpligtelse til at aflevere Eksemplarer af deres Forlagsskrifter til de offenlige Biblioteker. Ogsaa her hjemme har Sagen været bragt paa Bane, senest (hvis vi ikke tage fejl) i Folketinget og under en Behandling af Finansloven. Man har imidlertid bestandig indskrænket sig til tomme Deklamationer for og imod; hverken Angriberne eller Forsvarerne have søgt at paavise, hvad denne Forpligtelse i Virkeligheden betyder. Vi ere i Stand til at give nogle Oplysninger, der vel ikke gør Krav paa at være absolut nøjagtige, men som dog vistnok give et tilnærmelsesvis korrekt Billede af Forholdet. Naar man af den af Boghandler Gad udgivne „Dansk Bogfortegnelse" (1873, Nr. 1—11) opsummerer Bogladepriserne for de udkomne Skrifter, viser det sig, at der fra 1ste Januar 1873—18de Decbr. s. A. er udkommet for i Alt 800 Rd. Bøger og Pjecer. Med andre Ord, saa Meget maatte den betale, der ønskede at anskaffe sig et Eksemplar af Alt, eller i al Fald af Alt, hvad der var opført i denne Fortegnelse som literaire Arbejder. Nu skal der som bekendt afleveres af hvert Skrift to Eksemplarer til det store kgl. Bibliotek og et til Universitetsbiblioteket, i Alt tre Eksemplarer, og under Forudsætning af, at denne Forpligtelse er bleven rigtig opfyldt, har altsaa den danske Boghandel ifjor i Tidsrummet fra 1ste Januar til 18de Decbr. udredet ialt 2400 Rd. i Skat til de nævnte to Biblioteker. Den Forskel, som fremkommer ved at der ikke leveres heftede eller indbundne Eksemplarer til Bibliotekerne, tør vi maaske i denne Sammenhæng lade ude af Betragtning. Som man kan sige sig selv, deltage de enkelte Forlæggere efter en meget forskellig Maalestok i Udredelsen af denne Skat. Der er en hel Del Firmaer, som har udgivet for mindre end 10 Rd. Bøger i det nævnte Tidsrum; vistnok otte Boghandlere har udgivet for mellem 10 og 20 Rd. Forlags- eller Kommissionsartikler, og fem for mellem 20 og 25 Rd. Tilbage bliver en fire eller fem Forlæggerfirmaer, der har udgivet for et betydelig større Beløb. Afrunder man Summerne opefter og betragter den saaledes fastsatte Sum som gældende for et helt Aar, vil man finde, at den Gyldendalske Boghandel i 1873 har udgivet for ca. 145 Rd., C. A. Reitzel for ca. 100 Rd., Gad og Forlagsbureauet tilsammen for ca. 60 Rd., P. G. Philipsen endelig for ca. 50 Rd.*) — hvad der med andre Ord vil sige, at disse Firmaer i 1873 har svaret som aldeles ekstraordinær Skat henholdsvis omtrent 435 Rd., 300 Rd., 180 Rd. og 150 Rd. Disse Summer ere, som man vil indrømme, i og for sig betydelige nok. Men man kan let faa dem endnu mere talende. Tager man f. Eks. det af den Gyldendalske Boghandel i 1867 udgivne Forlagskatalog for sig og opsummerer Bogladepriserne paa de deri opførte Skrifter, vil man se,

*) Hr. Boghandler Jordan har udgivet for ca. 70 Rd., men en ikke ringe Del af hans Forlagsartikler er Aftryk af Provindsbladenes Feuilletoner.

at der af disse Skrifter er svaret omtrent 9500 Rd. i Skat til Bibliotekerne. Reitzels i 1869 udgivne Forlagskatalog giver en aldeles lignende Sum.

Der er blevet indvendt, at man ikke maatte lægge Bogladeprisen, men kun Papirsprisen til Grund for en Beregning. Forlæggerens Udgift har man sagt, bestaar kun i Papir til 3 Eksemplarer mere. Hvis man altsaa ansætter Bogladeprisen til gennemsnitlig 8 Sk. pr. Ark, har en Forlægger, som udgiver for 100 Rd. aarlig, udgivet i et Aar omtrent 1200 Ark og har følgelig afleveret omtrent 3600 Ark Papir til Bibliotekerne. Regner man 1000 Ark Papir til ca. 8 Rd., faar man ud, at den Forlægger, som overfor sagdes at have svaret 300 Rd. i Skat, i Virkeligheden kun har svaret knap 30 Rd. Selv om saa var, blev der dog altid disse „knap 30 Rd." at strides om. Men det ses let, at Forlangendet om at lægge Papirspriserne til Grund er fuldstændig uhjemlet. Naar en Forlægger afslutter Kontrakt med en Forfatter, bestemmes ogsaa Oplagets Størrelse, og Forlæggeren kan selvfølgelig ikke overskride denne Bestemmelse uden at paadrage sig et højst ubehageligt Ansvar. Men af selve Oplaget repræsenterer hvert eneste Eksemplar en Pengeværdi for ham, og denne Værdi er netop Bogladeprisen. Der er jo dog heller ingen Privatmand, der kunde falde paa at gaa hen i den Gyldendalske Boghandel og sige: „Ah, jeg ser „Kejser og Galilæer" er udkommet. Den er paa 32 Ark — værs'god her er 1 Mk. 8 Sk., det er vel omtrent, hvad Papiret kan have kostet." I ethvert Tilfælde er der vist Ingen, som fortænker Forlæggeren i, om han stiller denne fingerede Privatperson Valget mellem at erlægge 3 Rd. for Bogen eller venligst at absentere sig. Og akkurat paa samme Maade forholder det sig, naar man har villet henvise til, at Forlæggerne dog i Reglen ikke solgte hele Oplaget ud. Der er jo dog Ingen der mener, at naar f. Eks. en Snedker har et stort Oplag af kunstnerisk forarbejdede Møbler, kan han nok overlade en eller anden offenlig Anstalt først 3 Sofaer, saa 3 Buffeter og saa 3 Stole for, hvad Træet har kostet ham eller rettere 3 Eksemplarer af hver Slags Møbel for slet ingen Ting, selv om han maaske ikke i Øjeblikket har Spor af Udsigt til at faa solgt hele det øvrige Oplag." . . . „Lad Staten, hvis det er fornødent, tvinge Forlæggerne til at sælge sig et, to eller flere Eksemplarer af deres Artikler; men lad den høre op med simpelthen at tage fremmed Ejendom, idet den saa ovenikøbet straffer dem, der ikke ville lade „tage" fra sig! Denne Forandring bør den træffe først og fremmest for sin egen Skyld, men ogsaa for de Forurettedes Skyld. Man siger nok, at Forlæggerne og Forfatterne „knurre" ikke, de lægge ingen Vægt paa disse Friekemplarer; men saa gør det Hele til en frivillig Sag, vi faar saa at se, hvorledes det hænger sammen. Der er nemlig den Mærkelighed, at offenlige Bibliothekers Fri-Eksemplarer er, om man vil, de allerdyreste Eksemplarer for Forlæggere og Forfattere, det vil sige, det er dem, der hæmmer Afsætningen stærkest, og hæmmer navnlig Afsætningen af de Skrifter, der er de vigtigste for Nationens aandelige Udvikling, de videnskabelige. Det er et meget stort Spørgsmaal, om der fra de offenlige Biblioteker burde udlaanes uden Vederlag til Alle og Enhver, selv til den mest Velhavende, eller om ikke Gratis-Udlaanet af saadanne Skrifter, som findes paa Bogmarkedet, burde indskrænkes til Uformuende." — Dersom imidlertid den lovgivende Magt venligst vilde befale Dem, højstærede Læser, eller os at indkassere „Frieksemplarer" hos alle vore Medborgere, og dersom den fremdeles vilde være saa venlig at straffe alle disse Medborgere, hvis de ikke rykkede ud med „Frieksemplarer" — ikke sandt? skulde vi saa ikke i en forbausende kort Tid blive de rigeste Mænd i Landet, uden at vi derfor vilde tillægge os selv en aldeles overlegen Begavelse for Handel og Industri og en eminent Forretningsdygtighed?"

Korrespondance.

Vejle, 1ste Juni. Da „Typograf-Tidende" jo ogsaa har sat sig til Opgave at bringe til de enkelte Typografers Kundskab, hvorledes Arbejdsforholdene i de større og mindre Trykkerier i hele Landet ere, og da enhver Typograf jo maa sætte en Ære i at understøtte Redaktionen i dens hæderlige Kamp for den typografiske Stands Hævning baade i i materiel og aandelig Henseende, saa tager jeg ikke herved i Betænkning at tilstille Redaktionen nogle Smaanotitser om de to Trykkerier, der eksistere her i vort lille Vejle. Jeg skal da tillade mig først at meddele nogle Oplysninger om det største og tillige det ældste af disse, nemlig „Vejle Amts Avis"s Bogtrykkeri. Der findes i dette et Personale af 10 Mennesker, 5 Typografer og 5 Lærlinge. At Lærlingenes Tal er lige saa stort som Typografernes, maa meget beklages; ti det er en tilstrækkelig drøftet og bekendt Sag, hvor skadelig det er for selve Lærlingenes Uddannelse, at de forholdsvis ere saa talrige, som Tilfældet er her, og som desværre endnu er Tilfældet i altfor mange Trykkerier, hvorfor det rigtignok vilde være meget ønskeligt, om de ærede Principaler ville lære at indse, at de i Virkeligheden i Længden slet ingen Fordel have af at antage saa mange Lærlinge. Lønnen her er 4 Rd. ugenlig samt Kost og Logis, hvilket jo meget godt kunde gaa an, naar der ikke paa Kosten havde været saa Meget at udsætte, som der virkelig er. Derimod kan jeg med sand Glæde fremhæve, at Bogtrykkerieejeren, Hr. W. Hertz, er en saa flink, human og omgængelig Principal, som maaske desværre meget faa andre Principaler ere. Arbejdstiden skulde jo egenlig være 12 Timer, fra Kl. 7 Morgen til Kl. 7 Aften, Tiden til Maaltiderne iberegnet, men den har dog især i Vinter været ikke saa lidt længere. I det Hele taget kan der dog ikke klages over Pladserne her, da deres daarlige Sider for en Del opvejes af de bedre. Med det andet Trykkeri, „Folkebladets", kan jeg snart blive færdig,

grundet paa, at der ikke herskker noget videre Samkvem mellem Arbejderne paa begge Trykkerier, og mit Kendskab til Forholdene der er derfor noget mangelfuldt. I dette Trykkeri er der, saa vidt mig bekendt, 3 Typografer og 2 Lærlinge, saa Lærlingeforholdet er dog her noget bedre end i det første. Lønnen er 8 Rd. ugenlig — naturligvis paa egen Kost og med eget Logi —, men Arbejdstiden er nok ogsaa temmelig streng. — Før jeg slutter disse Linier, skal jeg tillade mig atter at fremdrage et Spørgsmaal, som ogsaa en anden Korrespondent til „Typograf-Tidende" ganske løselig har beskæftiget sig med, nemlig Spørgsmaalet om Oprettelsen af en Forening for Provinds-Typograferne. Kunde Typograferne ikke ved kraftig at anbefale denne Sag bevirke, at nogle dygtige og indflydelsesrige Typografer satte sig i Spidsen herfor, eller ogsaa at „Den typografiske Forening" i Kjøbenhavn tog Sagen i sin Haand og realiserede Planen paa den Maade, at der rundt om dannedes Filialer af den kjøbenhavnske Forening, saaledes at Overbestyrelsen for hele Landet havde sit Sæde i Kjøbenhavn, medens en Underbestyrelse havde sit Sæde f. Eks. for Jylland i Aarhus? Dette vilde være et mægtigt Skridt fremad; ti efter min Overbevisning vil en fælles Optræden af alle danske Typografer være nødvendig for at sikkre en heldig Udvikling af de typografiske Forhold her i Landet. — Vi erfare, at Kjøbenhavner-Kollegerne nu have opnaaet Underhandling med deres Principaler; det er et betydeligt Fremskridt, selv om Resultatet ikke bliver det ønskeligste, hvad vel heller Ingen venter; men vedbliver den samme kraftige og planfaste Ledelse, er der vist ingen Grund til at tvivle om, at det endelige Resultat tilsidst vil naas fuldt ud.

R.

Aalborg, 1ste Juni. En æret Meddeler har i denne Tidendes Nr. 21 for Torsdagen den 22de Maj tilstillet Bladet og (da den er optagen) dermed Offenligheden en Skildring af Forholdene i i Hr. Oluf Oluffens Bogtrykkeri hersteds, der i flere Punkter lider af Unøjagtighed. Det hedder nemlig saaledes, at her „i Slutningen af April indførtes Alfabetberegning med 13 Sk. pr. Tusind, der dog straks efter forhøjedes til 14 Sk." Dette er ikke Tilfældet; ti vel var her, før Overgangen til Beregningsarbejde skete, Tale om 13 Sk., men her har ingensinde været arbejdet efter denne Takst. Beregningsarbejdet har lige siden dets Indførelse her kun været 14 Sk. Tusind efter Alfabetberegning. — Det hedder endvidere i samme Korrespondance, at „med denne Pris (14 Sk.) vare nogle af Sætterne fornøjede, da de derved opnaaede en Fortjeneste af omtrent 10 Rd. (ugenlig), men der var dog andre Kolleger, som syntes bedre om de 8 Rd. i fast Ugeløn, da de ved Beregningen kun saa sig i Stand til at fortjene henved 7 Rd. — Hvad eller hvem mon den ærede Meddeler mener med disse Andre? Efter mit Begreb indbefatter Ordet „Andre" to eller Flere; men (det være ikke sagt til Fornedrelse) her er kun En, hvem det undertiden falder ind ved Beregningsarbejdet i Bladet at opnaa en Fortjeneste lig den tidligere faste Ugeløn, 8 Rd. Det hedder fremdeles, at „vi kun ere komne til dette gode Resultat efter mange Ordvekslinger, der stundom have været førte med Bitterhed mellem begge Parter"; ligesom der forekommer en Antydning af, at her har været ført Stridigheder. Er da Meningsforskel og Menings-Udveksling det Samme som Stridigheder, eller rettere, føre hine dertil, naar der (som Meddeleren selv anfører) fra Principalernes Side, vises Sætterne al ønskelig Imødekommen? — Kun i det sidste Punkt kunne vi være fuldkommen enige med den ærede Korrespondent, nemlig at Hr. Bogtrykker Oluffen staar som et lysende Eksempel for de Principaler, der forholde deres Arbejdere en anstændig og tidssvarende Løn.

X.

Jeg udbeder mig i „Typograf-Tidende" Plads for at berigtige en Udtalelse i Mødet den 29de Maj, en Berigtigelse, som jeg indrømmer helst burde være fremkommet under selve Mødet, men som jeg forglemte paa Grund af den store Overraskelse, der var beredet mig.

Hr. Mohr udtalte, at han ved Foreningens Stiftelse foreslog at fastsætte Kontingentet til 24 Sk. maanedlig for at danne et Reservefond, men at jeg modsatte mig Forslaget, saa at det følgelig var mig, man kunde takke for, at vi nu ikke havde et saadant Fond. Denne Udtalelse lønnedes med stærkt Bifald. — Det forholder sig rigtigt, at Hr. Mohr den Aften foreslog at fastsætte det maanedlige Kontingent til 24 Sk.; men min Hukommelse skulde svigte mig meget, hvis Hr. Mohr ikke motiverede dette Forslag om Forhøielse dermed, at han ønskede at oprette Stipendier for yngre Kolleger, som agtede at rejse til Udlandet for yderligere at uddanne sig. Dette Forslag modsatte jeg mig; jeg tror ikke, jeg behøver her at udvikle Grundene hvorfor. Hr. Mohrs Forslag forkastedes. Naar Hr. Mohr saa varmt har interesseret sig for Oprettelsen af et Reservefond, har han jo i den Aarrække, der er forløbet siden den Tid, havt rig Lejlighed til at gentage Forsøget med en anden Motivering; dette er imidlertid ikke sket. Jeg skal dog udtale, at jeg for mit personlige Vedkommende meget betvivler, at Hr. Mohr er saa radikal, at han allerede dengang tænkte paa Oprettelsen af et Strejkefond.

Jeg skal endnu minde Hr. Mohr om, at Bestyrelsen for „Den typografiske Forening" for omtrent 2 Aar siden i det daværende Repræsentantskab fremkom med Forslag om at forhøje Kontingentet med 4 Sk. maanedlig, denne Gang til Fordel for Bibliotheket. Ogsaa dette Forslag modsatte jeg mig. At Forslaget i Repræsentantskabet forkastedes med stor Majoritet, skal jeg imidlertid ikke være saa ubesked at tillægge mig Æren af, men er mere tilbøjelig til at søge Aarsagen dertil i den Meddelelse, som blev afgiven

af Hr. Wold, at saafremt Kontingentet forhøjedes vilde samtlige „Berl. Tids." Sættere udmelde sig af Foreningen. Jeg skal hertil gøre den Tilføjning, at Hr. Mohr dengang var og endnu er Sætter i „Berl. Tid."

Angaaende hvad der ellers forhandledes paa Mødet skal jeg ikke indlade mig paa her at udtale mig, men kun fremhæve, at Hr. Mohr og Foreningens Formand gentagende fremhævede Nødvendigheden af Enighed. Ogsaa jeg stemmer for Enighed, navnlig i alle Hovedspørgsmaal, men jeg skal dog henstille til samtlige Kollegers Overvejelse, om den valgte Fremgangsmaade netop er den, der bedst befordrer Enighed.

Jeg skal endnu kun henvise til en Artikel, undertegnet „En arbejdende Typograf", der findes i det sidst udkomne Numer af „Typograf-Tidende"; i samme Numer findes Referatet af Forhandlingerne i Mødet den 29de Maj.

J. F. Jensen.

Under Forhandlingen i Fredags Aftes hos Thun fik jeg ikke Lejlighed til at besvare et Spørgsmaal til mig, rettet af Hr. J. F. Jensen, fordi der blev forlangt Afslutning, og denne blev vedtagen. Af denne Grund udbeder jeg mig Plads i denne Tidende for at bemærke Følgende:

Hr. J. F. Jensen rettede det Spørgsmaal til mig: „hvor jeg kunde sige, at han var imod den nuværende Bevægelse og imod Tarifen?" Næst efter at henvise til de Protester, der fra flere Sider lød mod, at jeg skulde have sagt sligt, skal jeg her selv erklære, at jeg ikke har udtalt noget saadant. Jeg sagde, at den Omstændighed, at Hr. J. F. Jensen ikke mere var Medlem af „Den typografiske Forening" og paa det omtalte Møde offenlig stemplede „Den typografiske Forenings" Formands Ledelse af denne Forening som „flet", uagtet den nu herskende Bevægelse netop var en Frugt af denne Ledelse, at den Omstændighed tydede paa, at Hr. J. F. Jensen var imod den Fremgangsmaade, der hidtil var brugt, og det var af denne Grund, jeg fraraadede hans Valg, da jeg har den Tro, at vi kun ved at fortsætte paa samme Maade, som vi have begyndt, have Udsigt til at opnaa et heldigt Resultat.

Frederik Olsen.

Typografernes Sangforening.

Efter at Sangøvelserne nu ere afsluttede, holdes Foreningens Sommermøder fra førstkommende Lørdag i Lokalet „Gimle" (Bianco Lunos Sideallee), som af Bestyrelsen for „Den typografiske Forening" velvilligt er overladt Sangforeningen til Afbenyttelse i Feriemaanederne.

København, den 3dje Juni 1874.

Bestyrelsen.

Typografiske Kundgørelser.

Trykker.

En Trykker (Maskinmester), kasseret i disse Dage fra Militærtjenesten, søger Plads straks. Billet, mrkt. „Trykker", bedes indlagt paa dette Blads Kontor.

En god Plads

for en Sætter anvises fra Engagerings-Kontoret.

Hr. Typograf Geisler,

forhenværende Faktor i „Vendsyssels Tidendes" Bogtrykkeri i Hjørring, bedes at opgive sin Adresse i en Billet, som nærværende Tidendes Ekspedition sender videre.

Kristiania.

Abonnement paa „Typograf-Tid." tegnes hos Hr. Boghandler J. Christensen, Toldbodgade Nr. 16. Abonnementsprisen er 1 Kr. 25 Øre fjerdingaarlig.

Bestillinger paa

Stereotypier

af Træsnit, Titler, hele Værker etc. modtages i

William Simmelkiærs Skriftstøberi,

Vestergade 22, 2. Bb.

Typograf-Tidende,

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser,

udkommer hver Fredag. Bladets fortrinsvise Opgave er paa enhver Maade at varetage Typografernes rent sociale Fag-Interesser; desuden indeholder det tekniske Meddelelser og i Øvrigt Alt, hvad der kan være af Interesse for Bogtrykkunstens Udøvere.

Kundgørelser indrykkes for en Betaling af 10 Øre (5 Sk.) pr. Petitlinie. For større og gentagende samt staaende Kundgørelser gives en betydelig Rabat. Pladssøgende Typografer betale altid kun halv Pris.

Abonnements-Prisen er 1 Krone 25 Øre (3 Mk. 12 Sk.) fjerdingaarlig eller 10 Øre (5 Sk.) pr. Numer. Abonnementet, der er bindende for et Fjerdingaar, modtages paa alle Postkontorer og Brevsamlingssteder, i alle Bogladerne samt i Fortunstræde Nr. 4, Stuen, København.

Udgivet af R. P. Jensen. — Trykt hos J. Henriksen.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr 25 Øre fjerdingaarlig.

Kundgørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 24. København, den 15de Juni. 1874.

Et Ord om de forskellige typografiske Grupper.*)

De grafiske Kunster lade sig efter de naturlige Love og vor Kunsts forskellige Udvikling hensigtsmæssigst henføre under tre Hovedgrupper: den germanske, den romanske og den anglo-amerikanske.

Til den første henregne vi Tydskland, Østrig Schweiz og de skandinaviske Lande. Et fast Kriterium for denne Gruppe er den fortrinsvise Anvendelse af Frakturskrift. I teknisk Henseende slutter sig til denne Gruppe Donaustaterne og de slaviske Lande, som hovedsagelig kunne siges at være af tydsk Udspring. Til den anden Gruppe hører, med Frankrig i Spidsen, Belgien, Spanien, Portugal, Italien og i rent faglig Henseende ogsaa en stor Del af Orienten og af Sydamerika. Den anglo-amerikanske Gruppe bestaar af England, Amerika, Syd- og Østasien og Australien. Holland, halv Fugl, halv Fisk, hvis Typografi i sin Tid udviklede sig aldeles selvstændig, holder endnu saa meget fast ved de gamle Traditioner, at det maa anses for vanskeligt at indrullere det under en af disse tre Grupper, hvorfor det maaske vilde have været bedre at tilføje endnu en fjerde Gruppe. I national Henseende slutter det sig selvfølgelig til den germanske Gruppe.

Tydskland, Typografiens Stammoder, har indtil Dato bevaret sin Stilling som Nr. 1 i den typografiske Kunst. Tydskland er det Land, som af egen Drift yder Mere i Kunsten end noget andet Land, hvorfor man næsten aldrig seer slette Arbejder herfra. En Fejl har imidlertid Typografen; han seer, at hans Arbejder ere uovertrufne, og derfor tror han ogsaa, at det stadig vil være saaledes, og seer med vel megen Ringeagt ned paa sine fremmede Kolleger. I en enkelt Retning staar derfor ogsaa Typografien tilbage. Uagtet alle Betingelser ere til Stede, er der dog fra Tydskland endnu ikke udgaaet et fuldstændig grafisk Mesterværk.

Hvad Stilen i den tydske Typografi angaar, er der en Mangel til Stede ved Brugen af Antikva og Fraktur. Det er ikke vor Hensigt her nærmere at gaa ind paa Spørgsmaalet: Fraktur eller Antikva? men vi ville kun udtale, at Anvendelsen af begge Skrifter, brugt imellem hinanden, virker hæmmende paa Udviklingen af en fast Karakter og Smag i Teksten. Sagen er dog den, at man i de germanske Lande — ofte af national Grund — ikke vil opgive den ene Skrift. Antikva kan man nu en Gang ikke undvære, Fraktur vil man ikke undvære. Men det forekommer os, at „Smagen" dog snart bør drive det dertil, at man saa vidt muligt undgaar den højst smagløse Sammenblanding af Skrifterne. Som Sagerne nu ere, kan et fransk eller engelsk Bogtrykkeri med 200 Centner Skrift fuldstændig yde det Samme som et tydsk med 300 Centner. Det vilde føre os for vidt her nærmere at behandle dette Kapitel — vist er det imidlertid, at Spørgsmaalet har en større Vigtighed for den tydske Typografies Udvikling, end det ved første Øjekast maatte synes.

Hvad der gælder for Tyskland, gælder ogsaa for Østrig. Den Tid, da en i Østrig trykt Bog var ensbetydende med en slet trykt Bog, er et forlængst overvundet Stadium. Stor Fortjeneste heraf har Hr. von Braumüller haft ved kun at forlægge Værker, hvor der var anvendt Flid i typografisk Henseende, ligesom ogsaa den mægtig fremskredne Papirfabrikation har bidraget Sit dertil. I Akcidens og Værktryk staar Østrig i Almindelighed ikke tilbage for Tydskland; kun det illustrerede Tryk vil endnu ikke rigtig lykkes. Derimod har det i Avistryk overfløjet Tyskland, idet de store franske og engelske Maskiner til „endeløst" Papir først ere blevne indførte der og har modtaget mange Forbedringer. I Østrig synes der at være en stor Forkærlighed for Antikva, navnlig for den saakaldte Renaissance eller Mediæval-skrift, hvilken sidste — efter vor Mening — næsten bliver misbrugt.

Schweiz har, hvad Maskiner, Skrifter og andet Materiale angaar, hidtil næsten ganske været afhængig af Tydskland. Det slutter sig nøje til den tydske Skole og leverer Ting, der vel ere værd at se paa, men dog ikke kunne betragtes som frem-

*) Denne Artikel, der danner Indledningen til et nylig i Braunschweig udkommet Værk: „Die graphischen Künste auf der Ausstellung zu Wien", have vi ment at være af saa megen Interesse, at vi ikke tage i Betænkning at byde vore Læsere den, skjønt den er skrevet fra et fuldstændig tydsk Standpunkt.

„Typ. Tid.s" Red.

ragende. Det Samme er Tilfældet med de skandinaviske Lande, hvoraf Danmark leverer det mest Betydende i de grafiske Kunster og staar selv i illustreret Tryk ikke meget tilbage for Tydskland. Det kan ogsaa nu opvise et Maskinbyggeri, hvis Fabrikater ere meget udbredte i Norden; ogsaa en Farvefabrik har etableret sig der.*) De norske Arbejder ere gennemgaaende middelmaadige**); iblandt de svenske findes vel mange gode, men ogsaa mange, der staa under det Middelmaadige. I det sidste Land har Antikva næsten ganske fortrængt Fraktur; i Norge herskr derimod denne Skrift næsten udelukkende. I Danmark har Antikva, hvorved national Sympati og Antipati maaske ogsaa har talt et Ord med, i den senere Tid gjort væsenlige Fremskridt.

Holland, der udelukkende betjener sig af Antikva, har bibeholdt en ejendommelig og monoton Duktus. De slaviske og magyariske Lande gøre væsenlige Fremskridt og yde tildels ret gode Ting. Vi have allerede omtalt, at indtil for kort Tid siden udøvede Tydske næsten udelukkende den typografiske Kunst der og brugte tydske Skrifter, Farver og Maskiner. I hvilken stor Maalestok Indførelsen af saadanne Arbejder finder Sted, kan man se deraf, at efter Leipzig har St. Petersborg faaet det største Antal Maskiner fra König & Bauer, nemlig 208. Skriftstøberiet Flinsch har en Filial der.

Gaa vi over til den romanske Gruppe, saa har den den store Fordel frem for den germanske, at den benytter den ens og fælles Skriftkegle. Frankrig staar selvfølgelig højst. Trods Franskmændenes Bevægelighed, trods Moden, er den franske Typografi langt mere konservativ end den tydske. Den ved Nationaltrykkeriet fremkaldte Duktus er, uagtet Trykkeriet snart hedder det kejserlige, snart det kongelige og snart Nationaltrykkeriet, bestandig vedbleven at være den fremherskende, og selv naar noget ganske Særegent skal frembringes, f. Eks. det ny Hachetteske Pragtværk: Evangelierne, vender man dog stadig tilbage til den gamle Duktus. En anden Fordel have de franske Bogtrykkerier, nemlig den strænge Sondring mellem Værk- og Avistrykkerier, og selv af de første forlanger man ikke, at de skulle være lige godt indrettede til alle Arbejder. Leveringen af matematiske Skrifter koncentrerer sig saaledes paa ganske enkelte Bogtrykkerier, men i Leveringen af den Slags Arbejder overfløjes Frankrig af England og begge af Tydskland. Ogsaa med Hensyn til Avistryk og det sædvanlige Akcidens- og Værktryk staar Tydskland øverst. Sin Overlegenhed viser Frankrig først, naar det gælder om ved Forening af Smag, Elegance og Dygtighed at fremstille noget virkeligt Fremragende. Da mangler Intet; alle de forskellige grafiske Værksteder arbejde da sammen Haand i Haand. Papirfabrikant, Skriftstøber, Bogtrykker, Farvefabrikant, Træskærer, Litograf, Bogbinder og Boghandler — Alle føle sig som Led i en Kæde, saaledes som de ogsaa virkelig have forenet sig i Cercle de la librairie.

Endnu en, og det en meget væsentlig, Faktor medvirker her til Gunst for de franske Bogtrykkere, nemlig Publikum. Dette maa ubetinget være meget taknemmeligere end det tydske, ellers kunne vi ikke forstaa de franske Boghandleres Priser, naar man ikke tør antage, at de lægge an paa at ruinere sig af Interesse for Publikum. Vi ville asse fra det Spørgsmaal, om Dannelsen og Lyselysten er større i Tydskland end i Frankrig, Købelysten er i ethvert Tilfælde større i Frankrig, ellers var det umuligt ofte at levere de smukkeste illustrerede Pragtværker til en Pris, som kun kan svare Regning ved en Afsætning, der overstiger den tydske to eller tre Gange. Som bekendt koncentrerer den franske Typografi sig væsenlig i Paris; dog beviser det fremragende tekniske Institut af Alf. Mame & Fils i Tours, ligesom tidligere Silbermann og Berger-Levrault i Strasborg, at ogsaa Provindserne kunne fremvise noget Betydeligt.

Hvad Dependenserne af den franske Typografi angaar, saa leverer Belgien vel gode Ting, men intet Fremragende. I Italien, Spanien og Portugal staar Typografien i det Hele betragtet paa Trinet af det Middelmaadige. Paa Wiener-Udstillingen stod Portugal for saa vidt øverst, som et derværende Institut leverede et Arbejde, der kunde konkurrere med de bedste Ting fra ethvert andet Land. Spanien stod over Italien, hvis Typografi i høj Grad har lidt ved de politiske Uroligheder, der indtil for faa Aar siden lagde Beslag paa Landets Kræfter og hæmmede al industriel Fremskridt. At de orientalske Lande staa i samme Forhold til Frankrig som de slaviske til Tydskland, er næsten indlysende. Tyrkiet og Ægypten have vel leveret adskilligt Godt; men Kunstens Udøvere i disse Lande ere ikke Tyrkere og Ægyptere, men — Franskmænd.

Ligesom i alle andre Fabrikationsgrene, saaledes udmærker England sig ogsaa paa det typografiske Gebet ved Præget af Soliditet. I intet Land skifter Typografien som i England; det beholder sine brede, noget plumpe, men meget læselige Skrifter og undgaar sædvanlig selv i Akcidenserne Anvendelsen af de utallige Skrifter, som man i Tydskland anseer for en Nødvendighed. Man kan ikke paastaa, at de engelske Arbejder gennemgaaende udmærke sig ved Smag, ofte er endog det Modsatte Tilfældet, men Fortrinligheden af det anvendte Materiale tilligemed Arbejdets Pyntelighed og Korrekthed forsone os med Fejlene imod Smagen, og det Hele gør sædvanlig et godt Indtryk. Desværre var England saa lidt repræsenteret paa

*) Hertil kunne vi føje William Simmelkiærs i København ny anlagte Skriftstøberi, der sikkert har en meget stor Fremtid for sig, og hvis Virksomhed derfor heller neppe vil blive uden Indflydelse paa den typografiske Udvikling her i Landet.
„Typ. Tid.s" Red.

**) I denne Dom turde visinok H. J. Jensens Bogtrykkeri i Kristiania gøre en Undtagelse. Den norske „Ny illustreret Tidende", der udgaar fra dette Trykkeri, kan i en hvilken som helst Henseende taale en Sammenligning med andre Landes Tidender af lignende Art. „Typ. Tid.s" Red.

Udstillingen, at nogen gennemgaaende Kritik af dets typografiske Kunst er umulig.

Det amerikanske Bogtryk maa paa ingen Maade betragtes som en blot Aflægger af det engelske; det har tvertimod banet sig en selvstændig Vej. Hvad Pressebyggeri, Stereotypi og Skriftstøberi angaar, saa har Amerika afbetalt sin Gæld til Moderlandet med Renter, og det sidste har i flere Retninger akcepteret Datterlandets Opfindelser. Vi henvise kun til de store Avismaskiner til bøjede Stereotypplader og senere til „endeløst" Papir, ligesom ogsaa til de automatiske Skriftstøbemaskiner. Intet Land har saa hensigtsmæssige, og — uagtet forholdsvis smaa Kegler — dog saa læselige Skrifter at opvise som Amerika. I Mangfoldighed af Akcidensskrifter overgaar Amerika England betydeligt, hvorfor ogsaa de amerikanske og tydske Skriftstøberier staa i meget levende Forbindelse med hinanden. Man kan vel overhovedet sige, at der gaar en mere germansk Duktus gennem de amerikanske Bogtrykkerier. En med Antikvaskrift i Tydskland trykt Bog ligner meget mere en, der er trykt i Amerika, end en, der er trykt i England eller Frankrig osv.

At England har gjort sin typografiske Indflydelse gældende i Indien, Østasien og Australien, ligesom Frankrig, Spanien og Portugal i Sydamerika, er begrundet i Sagen selv, og vi ere derfor ikke berettigede til at vente Noget herfra, der frembyder overordenlig Interesse. Der viser sig dog næsten overalt en agtværdig Fremadstræben til det Bedre.

Korrespondance.

Aarhus, 11. Juni. Om Sangerfesten her i Aarhus have de københavnske Dagblade givet lange, tildels telegrafiske Beretninger, men i al deres Udførlighed faar man dog ikke Noget at vide om, at ogsaa „Typografernes Sangforening" i København var blandt de Sangforeninger, der gæstede Jylland i Dagene den 7de, 8de og 9de. Vi Aarhus-Typografer vidste i Forvejen, at flere københavnske Kolleger vilde være blandt Sangergæsterne, og da disse ankom her til Byen om Søndag Morgen, kigede vi efter Sangforeningens Fane eller — hvad vi rigtignok helst havde set — „Den typografiske Forenings" stadselige Banner, men Typograferne havde ikke taget nogen Fane med, hvad dog de fleste andre Foreninger havde gjort. Her i Aarhus ere vi nogle og tyve Typografer, fra København ventede vi en halv Snes, og der vilde da have været et saa tilstrækkeligt Tal, at Guttenberg kunde være bekendt at udfolde sig for hans Sønner. Alligevel vare vi glade ved at hilse paa vore Københavner-Kolleger, der mødte saa talrigt, som vi havde ventet, og ikke mindst ved blandt dem at finde „Den typografiske Forenings" Formand, hvem Flere af os ikke kendte personlig. Det var kun en Enkelt af os, hvem Forholdene tillod at være Vært for en Kollega, men vi vidste, at alle Kollegerne vare blevne meget gæstfrit modtagne af andre af Byens Borgere, og saa for Resten søgte vi hjemlige Typografer saa megen Omgang med vore fremmede Kolleger som Forholdene tillod. Ved Grundlovsfesten i Ris Skov om Mandagen vare saa godt som alle Typograferne — ogsaa de fremmede — til Stede, og her besluttedes det at indbyde vore Københavner-Kolleger til en Sammenkomst med os om Aftenen i Hotel Cimbria, efter at Seksaen for Sangerne i Skoven var til Ende. Kl. 11½ samledes man i Hotellet; Aarhusianerne vare mødt meget talrige, medens kun 3—4 Københavnere vare til Stede, men blandt disse Formanden, for hvem vi især havde følt os opfordrede til at arrangere Sammenkomsten. Ved en Bolle Punsch vekslede nu Taler med Sange. Flere af Aarhus-Kollegerne havde Ordet; en ønskede Københavnerne Velkommen i Aarhus, en anden talte for Enighed og en god Kollegialitet mellem Aarhus' Typografer, en tredje for samtlige Københavns Kolleger, hvem han bad Formanden om at hilse fra Aarhusianerne o. s. v. Formanden takkede i hjertelige Ord for den Modtagelse, der var vist ham og hans Kolleger fra Hovedstaden; de skulde ikke glemme disse Dages Glæder, hvoraf de minderigeste var deres Samværen med Aarhus-Kollegerne. Han udtalte, at man i København har lært at indse, hvor nødvendigt det er at medtage Provinds-Kollegerne i Bestræbelserne for at skaffe tidssvarende og forbedrede Kaar for de danske Typografer, hvorfor man derovre søgte deres Medvirkning, og han vilde saaledes bede Aarhusianerne erindre, at næst efter København er Aarhus den By her i Landet, der beskæftiger det største Tal typografiske Arbejdere. Hans Anmodning til dem var derfor at slutte sig til København-Kollegerne ved Oprettelsen af en typografisk Forening for Aarhus. Denne Opfordring blev af alle de Tilstedeværende tagen til Følge med en lydelig Tilkendegivelse af, at denne Sammenkomst havde bidraget til at klare nogle Misforstaaelser, som hidtil syntes at have været til Stede mellem Trykkerierne. Det kom imidlertid til et temmelig pludseligt Opbrud, fordi man fra Gaden hørte Brandallarm; ti ellers var man sikkert skiltes ad med et mere positivt Resultat angaaende den paatænkte Forening. Dog er det min Mening, at vi her Alle som En vil træde ind i den — Vanskeligheden ligger kun i at faa gjort Begyndelsen. Tirsdag Morgen rejste Københavner-Kollegerne fra Aarhus, og saa vidt jeg veed var det kun Enkelte af os, der havde Tid til at møde paa Jernbanen for at tage Afsked med dem; Nogle tilbragte dog endnu denne Dag sammen med dem paa Himmelbjerget. —n.

Forskelligt.

— Paa Udstillingen i Wien mødte Forlagsfirmaet Hachette & Komp. i Paris med en Pragtudgave af Evangelierne, der overgaar Alt, hvad man endnu har set i Retning af Bøgers pragtfulde Udstyrelse. Det overdroges i sin Tid

den bekendte franske Tegner Bida at illustrere Værket. Skønt han allerede tidligere havde besøgt Orienten, krævede han dog som en Betingelse for sin Deltagelse i Arbejdet en fornyet Rejse til det hellige Land. I ni Aar efter sin Hjemkomst arbejdede han derpaa flittig og afleverede hver Maaned en eller flere Tegninger til Firmaet Hachette, indtil han ved den fransk-tydske Krigs Udbrud afleverede den 128de og sidste. Graveringen af disse Tegninger overdroges til Maleren Edmond Hédouin, der samlede de dygtigste Kræfter under sin Ledelse. Samtidig dermed forberedte man den typografiske Udstyrelse. Først og fremmest skulde der tilvejebringes en smuk og passende Skrift til Værkets Trykning. Dette overdroges til Arkitekten og Tegneren Rossigneux; denne lod de smukkeste Skrifter, som fandtes hos franske Bogtrykkere, fotografisk forstørre og valgte efter en omhyggelig Prøvelse de mest passende, efter hvilke han derpaa med matematisk Nøjagtighed tegnede sit Alfabet i store Dimensioner, hvorpaa dette igen ad fotografisk Vej blev reduceret til den almindelige Størrelse. Fremstillingen af Matriserne og Tilvejebringelsen af Titelskrifter og Begyndelsesbogstaver overdroges til Viel-Cazal, der er af en berømt fransk Bogtrykkerfamilie. Efter at have fuldført Typerne beskæftigede Rossigneux sig med Ornamentiken af Overskrifterne, Initialerne, Kolumnetitler o. s. v., hvortil han brugte et Tidsrum af syv Aar, i hvilke han leverede 290 Tegninger. I otte Aar fuldførte Gauchefel med fem Kobberstikkere, der arbejdede under hans Ledelse, samtlige Plader hertil. Trykningen delte sig i to Dele, nemlig Trykningen i to Farver af den typografiske Del: Tekst, Titel og Ramme, og Pladetrykket af Titelbilleder, Kapitelhoveder, Initialer o. s. v., hvilket kun kunde bringes til at passe sammen ved den største Omhu under Arbejdets Udførelse. Trykningen paabegyndtes i 1869. Trykningen af Kobber- og Staalstikpladerne efter Bidas Tegninger udgjorde den tredje Del af Arbejdet og krævede selvfølgelig endnu længere Tid og større Omhu end de typografiske Tryk. At der endvidere valgtes særlig fortrinlige Papirsorter er en Selvfølge. Et saadant Værk har selvfølgelig ikke kunnet udføres uden umaadelige Bekostninger; disse anslaas til en Million Franks, og man beregner, at hvis Firmaet virkelig skulde faa alle de Eksemplarer affatte, det har ladet trykke, vilde derved kun to Tredjedele af Omkostningerne blive dækkede.

Naar min ærede Ven og Kollega J. F. Jensen i sine Bemærkninger til Hr. Mohr i sidste Nr. af dette Blad forudsætter, at Forslaget angaaende Biblioteket blev slaaet ihjæl derved, at Stemningen var imod det hos „Berl. Tid.s" Personale, da vil jeg ikke benægte Muligheden heraf; men mine Udtalelser ved Forslagets Behandling vare imidlertid min personlige Mening og heller ikke fremsatte saaledes, som om jeg var bemyndiget til at afgive nogen bestemt Erklæring paa mine Medarbejderes Vegne angaaende deres Forbliven eller Udmeldelse af Foreningen, dersom Forslaget blev vedtagt.

Ovenstaaende, som jeg har fundet mig foranlediget til at bemærke, beder jeg Dem, Hr. Redaktør, om at optage i Deres ærede Blad.

C. Wold.

☞ De ærede Abonnenter bedes undskylde, at Tidendens seneste Numre ere udkomne saa uregelmæssigt. For de to sidste Numres Vedkommende har min Bortrejse været Skylden, og Uregelmæssigheden vil derfor herefter ophøre, naar ikke Foreningsanliggenderne — som et Par Gange tidligere — gør Krav paa at afvige fra Reglen.

R. P. Jensen.

Typografiske Kundgørelser.

I Henhold til et Avertissement af 6te Juni meddeles herved, at Undertegnede opholder sig hos Hr. Bogtrykker Oluf Olufsen i Aalborg.

Aalborg, den 11. Juni 1874.

E. F. Geisler,
Typograf.

Flere gode Pladser

tilbydes for Sættere, dels i Kjøbenhavn og dels i Provindserne, deriblandt to stadige Pladser i Kristiania. Man henvender sig paa Engageringskontoret.

En god Haandpresse

ønskes tilkjøbs. Anvises fra Engagerings-Kontoret.

Kristiania.

Abonnement paa „Typograf-Tid." tegnes hos Hr. Boghandler J. Christensen, Toldbodgade Nr. 16. Abonnementsprisen er 1 Kr. 25 Øre fjerdingaarlig.

Bestillinger paa

Stereotypier

af Træsnit, Titler, hele Værker etc. modtages i

William Simmelkiærs Skriftstøberi,

Vestergade 22, 2. Bb.

Typograf-Tidende,

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser,

udkommer hver Fredag. Bladets fortrinsvise Opgave er paa enhver Maade at varetage Typografernes rent sociale Fag-Interesser; desuden indeholder det tekniske Meddelelser og i Øvrigt Alt, hvad der kan være af Interesse for Bogtrykkunstens Udøvere.

Kundgørelser indrykkes for en Betaling af 10 Øre (5 Sk.) pr. Petitlinie. For større og gentagende samt staaende Kundgørelser gives en betydelig Rabat. Pladssøgende Typografer betale altid kun halv Pris.

Abonnements-Prisen er 1 Krone 25 Øre (3 Mk. 12 Sk.) fjerdingaarlig eller 10 Øre (5 Sk.) pr. Numer. Abonnementet, der er bindende for et Fjerdingaar, modtages paa alle Postkontorer og Brevsamlingssteder, i alle Bogladerne samt i Fortunstræde Nr. 4, Stuen, Kjøbenhavn.

Udgivet af R. P. Jensen. — Trykt hos J. Henriksen.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr 25 Øre fjerdingaarlig.

Kundgørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 25. København, den 19de Juni. 1874.

Oppositionen i „Den typografiske Forening".

At der i en Forening findes Medlemmer af forskellige Meninger, er ikke alene fuldkommen i sin Orden, men det er tillige i høj Grad gavnligt for selve Foreningens Udvikling, og at der paa Grund af disse forskellige Meninger danner sig aabenbare Modstandere i Foreningens Anliggender, hvorved et Oppositionsparti skabes mod den daværende Ledelse, er kun saaledes, som det bør være. Uden Meningsforskelligheder, uden en Opposition er der intet Liv i en social Forening; Modsætningerne skaffe Liv ved at komme til Orde, de gøre sig mest gældende ved at komme frem som fast organiserede Partier med deres Ordførere, og derved skærpes de gensidig til Anstrængelse og Virksomhed for at naa de tilsigtede Maal. Ere nu Modsætningerne fremkaldte ved en sand Interesse for selve Sagen og grundede paa en levende Overbevisning om det Rigtige og Formaalstjenlige for dennes egen Skyld — hvad naturligvis maa forudsættes —, saa kan Sagen selv heller kun vinde derved; ti netop ved, at Principerne brydes og belyses, ville kun de sunde og holdbare skaffe sig Indgang og Fasthed og i Længden blive de raadende for Udviklingen, medens Alt, hvad der fremkommer hensynsløst og umotiveret, kun vil skaffe sig døgnagtig Livskraft og dermed forsvinde. Dersom der fremkommer store og principielle Modsætninger, som strides om Herredømmet, og mod hvis Berettigelse der ingen gyldig Indvending kan gøres, er det ogsaa vist, at de, der kunne forskaffe sig Flertal, bør raade og gælde, saa længe de have Flertallet for sig. „Den typografiske Forenings" Medlemmer ere vist alle enige om disse Hovedgrundsætninger — ogsaa Oppositionen er vist enig med os. Men den Part, der afviger herfra, taber sin oppositionelle Ret, mister ved sin respektløse Optræden sit Fodfæste paa Foreningens Omraade og vil ingensinde kunne hævde sin Stilling, fordi den selv har tilsidesat Betingelserne herfor. Selve Sagen glider bort for Modsætningerne, og det bliver ikke muligt at faa fat i den igen, førend Aarsagerne hertil ere fjernede, saa at der kan kæmpes for den saaledes, som den hos enhver Typograf har et uafviseligt Krav paa. Det kan ikke være anderledes; ti var det anderledes, da vilde der hos den Part, der kunde finde sig i en hensynsløs og umotiveret Fremgangsmaade, ikke være nogen Overbevisning om det formentlig Rigtige og Sande i sine Bestræbelser, og den fornødne Kærlighed til Sagen maatte fattes. Ogsaa her i er maaske Oppositionen enig med os.

I Foreningen har der til sine Tider været Modsætninger i et eller andet Spørgsmaal, men en virkelig planmæssig Opposition kan først siges at være begyndt samtidig med, at den nuværende Formand for halvtredje Aar siden første Gang valgtes; med det bekendte Stormløb mod Formanden i Fjor ophørte den — den opgav sig selv. Denne Opposition er i saa frisk Minde hos alle Typografer, at vi kunne spare os en Karakteristik af den. Vi ville blot drage et Par Momenter frem.

Selve Foreningens Tilblivelse er en principløs Gerning; Foreningen har i sig selv skabt to modstræbende Interesser, der af Medlemmerne ere blevne eksploiterede med eller uden Grund. Om den ene Interesse — det sociale Formaal — kan skaffe sig den absolute Overvægt over den anden — Understøttelsesformaalet — er endnu ikke aldeles afgjort. At Hensigten har været god, er der vist ingen Tvivl om, men man har været for naiv i sine Handlinger, eller man har ikke rigtig tænkt, før man handlede. Enhver Opposition i Foreningen maa have dette Faktum for Øje; ti enhver Virksomhed i dens Tjeneste har altid været svækket

heraf. Som sagt, for halvtredje Aar siden iværksattes en planmæssig Opposition, men hvorledes var denne Opposition? Den manglede ikke Plan, det er vist, men den manglede Princip med Hensyn til selve Sagen. Man opponerede kun for at være Opponent. Et Eksempel: Oppositionen støttede den smukke Tanke at faa et Bibliotek — om det nu var, fordi Bestyrelsen nærede Betænkeligheder ved denne Sags Realisation, skulle vi lade være usagt; det vedtoges at oprette Biblioteket, men da der med Bestyrelsens Understøttelse forlangtes Midler dertil, fordi Budgettet ikke kunde bære denne Merudgift, stemte Oppositionen mod Bestyrelsen. Vil man desuden søge i Foreningens Annaler, da kommer man til at lede forgæves om en eneste Realitetssag, der er rejst af Oppositionen. Men var der da ingen virkelig principiel Uoverensstemmelse mellem Oppositionen og Flertallet? Jo, der var en, og den er der endnu: man var principielt uenige om politiske Spørgsmaal. Det vilde have været fuldkommen berettiget at føre Oppositionen saa energisk som muligt paa dette Grundlag, men det undlod man, og i Stedet for rettede man sin Opposition mod Formanden — ikke mod Bestyrelsen —; med Motiverne skulle vi ikke gaa i Rette. Vor Person er imidlertid for megen Part i Sagen til, at vi fra Redaktionens Standpunkt her kunne opkaste os til Kritiker.

Hvis der virkelig igen danner sig en Opposition, der aabent og ærligt vil træde frem og søge at gøre sig gældende i Foreningens Anliggender med den Respekt for Modstanderes Meninger og Anskuelser, som den for sig har et gyldigt Krav paa, da vil den blive gavnlig for Foreningen, og er dens Bestræbelser de mest rigtige og sande, ville de føre til Sejr, men i modsat Fald ville de føre til et nyt Nederlag. Lige saa vist, som det aldrig er sandt, at Alt, hvad en Bestyrelse gør og undlader at gøre, er det eneste Rigtige, lige saa vist er enhver begrundet Opposition berettiget, og det er en Mangel, naar den ikke er til Stede. Men kunne og ville de oppositionelle Kolleger være Bærere af en saadan Opposition? Det kan jo være — Tiden vil vise det.

Lærlingene i „Hendes Majestæts Bogtrykkeri" i London.

I Industriforeningens Maanedsskrift (for Maj) skrives under Mærket E. F. L. Følgende:

„I Følge med en af de tre londonske Under-Fabrikinspektører aflagde jeg sidste Sommer et Besøg i et af Londons største Bogtrykkerier, som drives af Spottiswoode & Ko., der besørger alt Regeringsarbejde og derfor benævnes „Hendes Majestæts Bogtrykkeri", men i Øvrigt er en rent privat Bedrift. Der beskæftiges her til Stadighed omtrent 500 Arbejdere, hvoraf 70 Lærlinge (under 18 Aar); egentlige Børn i den engelske Lovgivnings Forstand, det er Arbejdere under 13 Aar, anvendes derimod ikke til Arbejde i dette Etablissement, ligesom i det Hele Antallet af Børn, der arbejde i Fabriker og Værksteder i London, er forholdsvis lille og endda stærkt i Aftagende, efter at Fabriklovenes Regler ere gjorte anvendelige paa alle Værksteder.

Blandt det Meget, der ved den nævnte Lejlighed vistes mig, hendroges min Opmærksomhed særlig paa nogle Rum, der vare indrettede til Skole, og hvor det meddeltes mig, at Bogtrykkeriets Lærlinge bleve undervist. Selve Undervisningen kunde jeg ikke komme til at overvære, da det just var Sommerferie, hvorimod man gav mig forskellige Oplysninger saavel om Skolen som om Lærlingenes øvrige Forhold i denne Bedrift, og da disse Oplysninger formentlig i flere Henseender turde have nogen Interesse, skal jeg derfor i det Følgende tillade mig at gengive det Væsenligste heraf.

Saa snart en Dreng antages til Arbejde, gives der hans Forældre følgende trykte Meddelelse:

„Sætter-Drenge ere pligtige til at besøge Morgenskolen hver Dag (undtagen Lørdag — og naturligvis Søndag) fra Kl. 8 til 9 Formiddag.

I Tilfælde af Forsømmelse afkortes der 1 Penny (omtrent 3½ Sk. dansk) af hans Løn for den Dag.

Trykker- og Pakhus-Drenge under 16 Aars Alderen ere pligtige til at besøge Aftenskolen hver Mandag og Onsdag fra September til April (inklusive) fra Kl. 7 til 8½, naar Forretningen tillader det.

I Tilfælde af Forsømmelse afdrages 2 Pence fra Lønnen for hver Aften.

Enhver Dreng, der forkommer eller beskadiger en Skolebog, er pligtig at betale derfor.

Ingen Dreng vil blive antaget som Lærling, med mindre han bestaar en Prøve i Undervisningsfagene, eller selv om han bestaar denne Prøve, med mindre hans Opførsel i enhver anden Henseende er tilfredsstillende.

Et Udlaans-Bibliotek paa omtrent 1300 (nu henved 3000) Bind er knyttet til Etablissementet; Bidraget er 3 Pence for hvert Fjerdingaar.

En Sparekasse er indrettet for alle Drengene, der beskæftiges ved Bedriften.

The leveres efter Ønske for 4 Pence om Ugen.

Stærke Lærreds-Trøjer og Forklæder kunne faas i Etablissementet og betales ved ugentlige Afdrag."

Ingen Dreng antages til Arbejde, som ikke kan læse og skrive. Prøven over dem, der skulle være egentlige Lærlinge, afholdes i Reglen tre Gange om Aaret. Hele Morgenskolen (Sætter-

drengene) bliver hver Gang prøvet, og der uddeles Belønninger, 4 eller 5 i Tallet, bestaaende i Skrifter af de bedste Forfattere.

Belønninger uddeles ligeledes ved Slutningen af Aftenskolen i April til Trykker- og Pakhus-Drengene for Flid og god Fremgang.

En offenlig Prøve over alle Klasserne holdes aarlig i Boghandlerkorporationens Forsamlingssal, der velvillig overlades af Forstanderen til dette Øjemed. Prøven ledes af en eller anden fremragende Person, i Reglen af den højere Gejstlighed; imellem tidligere Ledere nævnes Erkebiskopperne af Canterbury, York og Dublin, Biskoppen af London samt Londons og Westminsters Provster. Prøven afholdes af fem universitets-dannede Eksaminatorer.

Undervisningen i de almindelige Skolefag meddeles af Bogtrykkeriets Præst, med Understøttelse af en eksamineret Skolelærer og af Underlærere, der udvælges mellem de ældre Lærlinge.

Der gives fremdeles Undervisning i Tegning og Fransk, undertiden ogsaa i Latin og Matematik, dels af Principalerne, dels af nogle af deres Paarørende, og i Vintermaanederne holdes der Foredrag over Naturvidenskaberne og den nyere Historie.

Det fortjener at bemærkes, at to Sætterdrenge ved Firmaets Medvirkning og Hjælp ere gaaede over fra Trykkeriet til Universitetet i Oxford; den Ene, Hartwell Horne, blev Præst og Forstander for en af de store Sognefkoler i London og optraadte som Forfatter af flere teologiske Skrifter, men er nu død; den Anden fortsætter endnu sine Studier i Oxford.

Der bestaar en Sangforening, en Kricket-Forening, en Roforening og en Gymnastikforening mellem Trykkeriets Arbejdere, og disse Foreninger holde aarlig Koncerter og Væddekampe.

Hver Sommer sendes nogle af de dygtigste Lærlinge ud paa Landet til en Uges Udflugt paa Firmaets Bekostning.

Foredrag over religiøse Æmner holdes i hver Advent og Fastetid af Bogtrykkeriets Præst for dem, som ønske at bivaane dem. Præsten er en Gejstlig af den engelske Kirke; han har Bolig ved Trykkeriet; det paaligger ham at vaage over Skoleundervisningen, at besøge de Syge, give Raad, naar det begæres af ham, og i det Hele bidrage, hvad han kan, til Arbejdernes aandelige Udvikling. Biskoppen af London, under hvis Tilsyn Præsten staar, holder Konfirmation for Lærlingene hvert andet Aar; der bliver sædvanlig konfirmeret henved 40 Personer.

„Det er overflødigt at bemærke," tilføjer den nuværende Præst, Mag. H. A. Bradley, hvem disse Meddelelser væsenlig skyldes, „at der fra Firmaets Side ydes Præsten enhver mulig Hjælp og Opmuntring, eftersom han udelukkende lønnes af dette; men det bør ogsaa udtales, at Faktorerne i Trykkeriet stedse have været rede til at give ham enhver mulig Bistand og til at lytte til ethvert Forslag, han maatte gøre; i alle de Anliggender, der komme indenfor hans Omraade, har deres Medvirkning altid været ham af den største Værdi."

Endnu skal kun tilføjes, at de her omtalte Forhold ingenlunde ere enestaaende; de genfindes, om end ikke over Alt i samme Fuldstændighed, ved andre større industrielle Etablissementer baade i London og i det øvrige England."

Særlige Meddelelser.

— I „Social-Demokratens" Torsdagsnumer findes et Stykke betitlet „Typografisk Foreningsliv" og underskrevet „Flere Typografer". Der tales her i om Bestyrelsens „Misgreb", dens „truende" Optræden o. s. v. Hvad der karakteriserer disse „flere Typografers" Ræsonnement, er, at de helt igennem Stykket stemple Bestyrelsens Fremgangsmaade som „lovløs" over for et — Ikke-Medlem. „Flere Typografer" synes ikke at være stive i Logiken!

Forskelligt.

— Angaaende Indførelsen af en Normaltarif i Schweiz har det schweiziske Typograf-Forbund tilskrevet Præsidenten for Principal-Foreningen, der har afgivet det Svar, at han ikke vil kunne bestemme Noget, før en Generalforsamling har udtalt sig. For dog at imødekomme Typograferne, lover han at sammenkalde Generalforsamlingen i indeværende Maaned i Stedet for som sædvanlig i September og udtaler det Haab, at Indførelsen af en Tarif, der synes at være Typografernes Livssag, skal blive optaget med Velvilje af denne Forsamling.

— Bogtrykkeriforholdene i Rio de Janeiro som overhovedet i hele Sydamerika skal efter en Meddelelse til „Korrespondent" være i høj Grad slette. En Gennemsnitsregel for Pris, Arbejdstid o. desl. eksisterer slet ikke. I Rio regner man omtrent ½ Thlr. for 1000 Gevierter. Ordet „Svinesleg" kendes slet ikke der. En Sætter faar omtrent 3 Thlr. om Dagen, hvad der vel klinger særdeles højt, men dog — efter de derværende Priser — ikke er mere end lige netop til Føden. I Rio findes der omtrent 40 Trykkerier, hvoriblandt 5, hvis Ejere ere Tyrkere.

— At det tydske Typograf-Forbund er Tydsklands Principaler en haard Torn i Øjnene, fremgaar paa det Tydeligste af nogle Statuter for en Principal-Forening, der nylig er grundet i Berlin. I et Forord omtales Typografernes „horrible" Sammensværgelser, deres brutale og hensynsløse Fremgangsmaade, ligesom andre skønne Ord som „Terrorisme", „forkasteligt Væsen" med Smag er sammenføjet til en værdifuld Blomsterfamling af effektfulde Skældsord. Den „hæderlige" Forening har i Øvrigt til Formaal paa enhver Maade at kunne knuse Typografernes Magt, ja man har ikke veget tilbage for at opstille det som en Pligt for Medlemmerne øjeblikkelig at søge Politiets Assistance, naar de slemme Typografer ville forbedre deres Kaar. Et eget Organ skal Foreningen ogsaa have — blot det nu maa blive redigeret Foreningens Aand værdig.

— Ved Normaltarifens Indførelse i det kong.-kejserl. Statstrykkeri i Wien fandt der en Konflikt Sted, idet Direktøren ikke vilde gaa fuldstændig ind paa Tarifens Fordringer. Denne Konflikt er dog nu bilagt; men komisk er det imidlertid, at det Numer af „Vorwärts", der bragte denne Meddelelse, blev konfiskeret.

— I Deventer er der siden Begyndelsen af April Maaned begyndt at udkomme et nyt hollandsk Fagblad under Navnet: „Boekdrukkers- Niewsblatt, Organn voor Patroon en Gezel". Udgiver er Rütering & Vermandel.

— Den tydske Bogtrykkerforening har i forrige Maaned afholdt en Generalforsamling i Leipzig. Efter at man havde godkendt Regnskabet, blev der diskuteret om en Revision af Lovene. Det fremgik af Forhandlingerne, at Medlemstallet er sunket noget i det sidste Aar, og hvad Revisionen af Lovene angaar, har det for saa vidt lange Udsigter, som man paa Generalforsamlingen ikke kom videre end til at vælge en Kommission, som nærmere skulde undersøge dette Spørgsmaal. Spørgsmaalet om at grunde et eget Organ kom derimod ikke paa Bane, hvad der giver et tydsk Principal-Organ Lejlighed til udbryde i stærke Bebrejdelser mod Foreningen.

— En ny Sætte- og Aflægningsmaskine er blevet konstrueret af en engelsk Sætter ved Navn J. Hooker, der selv har uddannet sig til Mekanikus. Til at betjene Maskinen behøves tre Arbejdere og en Dreng, og saa vil den kunne præstere lige saa meget Arbejde som af tolv Sættere. Blot det nu er sandt!

— En Arbejder i Ringer & Søns Bogtrykkeri i Berlin er kommen til Ulykke, idet hans venstre Haand kom ind i en i Gang værende Hurtigpresse, hvorved saa vel Haanden som Underarmen bleve stærkt kvæstede.

— En Hr. Charret i Paris har konstrueret en ny Valsebørste, som i høj Grad roses. Den bestaar af et Haandtag af Jern, der er fæstet paa et dobbelt Stykke Jernblik i Form af et Gangjern, der danner en Halvcirkel, hvis Diameter er omtrent den samme som hos en middelstor Valse. Paa Indresiden af denne Halvcirkel anbringes et Stykke Tøj, hvortil talrige Rækker af smaa Baand fastsyes, saaledes at de danne en Slags Børste. Naar Tøjstykket er opslidt, kan det let ombyttes med et nyt, og saaledes er man selv i Stand til at forskaffe sig en ny Børste. Valserne slides mindre ved Brugen af denne Børste end ved de sædvanlige.

— „Printing Times" beretter om en ny Papirfugter. Saa snart Papiret forlader Rullen, bliver det truffet af en Vandstraale og gaar derpaa straks over en med varm Damp fyldt Cylinder. Ved Varmen bliver Vandet paa Papiret ogsaa forvandlet til Damp, hvorved det fugtes helt igennem. Der findes paa Fugteren en Hane til at regulere Vandstraalen, der altsaa efter Behag kan gøres større eller mindre. Da der ved Anvendelsen af et saadant Apparat spares megen Tid, er det ikke umuligt, at det har en Fremtid for sig.

— Den i New-York udkommende Tidende, „Frank Leslies Illustrated Newspaper", bliver nu trykt i en Rotationsmaskine, og den er saaledes den første illustrerede Tidende, som trykkes paa cylindriske Stereotypforme.

☞ Vore Abonnenter, der erholde deres Eksemplarer gennem Posthuset, gøres opmærksom paa, at en Fornyelse af Abonnementet maa ske inden den 27de d. M., naar der ikke skal indtræde en Standsning i Forsendelsen.

Red.

Typografiske Kundgørelser.

En god Haandpresse
ønskes tilkøbs. Anvises fra Engagerings-Kontoret.

To Trykkerpladser
ere ledige i Provindserne, den ene til 8 Rd. ugenlig og den anden til 5 Rd. ugenlig samt Kost og Logis. Engagerings-kontoret giver nærmere Oplysninger.

Flere gode Pladser
tilbydes for Sættere, dels i København og dels i Provindserne, deriblandt to stadige Pladser i Kristiania. Man henvender sig paa Engageringskontoret.

Kristiania.
Abonnement paa „Typograf-Tid." tegnes hos Hr. Boghandler J. Christensen, Toldbodgade Nr. 16. Abonnementsprisen er 1 Kr. 25 Øre fjerdingaarlig.

Bestillinger paa
Stereotypier
af Træsnit, Titler, hele Værker etc. modtages i
William Simmelkiærs Skriftstøberi,
Vestergade 22, 2. Bb.

Typograf-Tidende,
Organ for de typografiske Arbejderes Interesser,
udkommer hver Fredag. Bladets fortrinsvise Opgave er paa enhver Maade at varetage Typografernes rent sociale Fag-Interesser; desuden indeholder det tekniske Meddelelser og i Øvrigt Alt, hvad der kan være af Interesse for Bogtrykkunstens Udøvere.

Kundgørelser indrykkes for en Betaling af 10 Øre (5 Sk.) pr. Petitlinie. For større og gentagende samt staaende Kundgørelser gives en betydelig Rabat. Pladssøgende Typografer betale altid kun halv Pris.

Abonnements-Prisen er 1 Krone 25 Øre (3 Mk. 12 Sk.) fjerdingaarlig eller 10 Øre (5 Sk.) pr. Numer. Abonnementet, der er bindende for et Fjerdingaar, modtages paa alle Postkontorer og Brevsamlingssteder, i alle Bogladerne samt i Fortunstræde Nr. 4, Stuen, København.

Redigeret af R. P. Jensen. — Trykt hos J. Henriksen.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr 25 Øre fjerdingaarlig.

Kundgørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 26. København, den 29de Juni. 1874.

Faktorerne.

Ethvert Samfund har en fælles naturlig Grund i Menneskets Uformuenhed til at være sig selv nok. En Udskillelse fra alt Samliv, Tiltrækning og Selvindslutning blive til øjensynlig Skade; den indbyrdes Paavirkning til Berigtigelse, Udvikling og Befrugtning kan ikke mangle, end sige forsætlig drages uden megen Ulempe. Enhver af Kunstens Udøvere, enten det saa er Principalen, Faktoren eller Typografen, bør have Indseendet heraf; men med Beklagelse maa vi sige, at det endnu ikke er kommet dertil i vort Fag. Vi ville først naa saa vidt, naar der kommer til Stede en højere Grad af Arbejdsdygtighed og Kærlighed til Faget, end der nu er, naar der mere end hidtil viser sig en Udholdenhed og Bestemthed i Viljen, der kun har Maalet for Øje, en Grad af Dannelse, som formaar at overskue det Enkeltes Forhold til det Hele, og naar der fornemlig faar Indpas det rette Frihedsbegreb, som lærer den vanskelige Kunst at underordne sig, men tillige at være selvstændig trods al Underordnen. Skulde det derfor opnaas ved en Ordning at virke for de fælles Livsformaal, hvorved der atter i fuldere Strømme virkes tilbage paa det enkelte Menneskes Udvikling, maa disse Egenskaber blive almindelige; de maa være til Stede hos alle medvirkende Kræfter, og blandt disse indtage Faktorerne en betydelig Plads. Der stilles Fordringer til Sætteren, til Principalen, men der kan lige saa fuldt stilles Fordringer til Faktorerne, og vi kunne ikke undlade ogsaa at gøre dem til Genstand for en Omtale; ti de have ogsaa mægtige Stene at drage til den Bygning, der ønskes rejst.

Man kunde maaske med nogen Grund sige, at naar en Faktor har sin Principals Tillid og denne har fundet ham skikket til sin Plads, saa har Andre at tie stille; men skulde det gælde, saa har man heller ingen Ret til at klage over en Sætter, ti vil man ikke have ham i sit Arbejde, kan man lade ham gaa. Nej, Faktorerne ere lige saa lidt som Typograferne sig selv nok eller nok ved deres Principals Tillid; de skulle i fuldt Maal være i Besiddelse af Dygtighed og Kærlighed til Faget, Bestemthed i Viljen og Selvstændighed, især over for Sætteren. Disse Egenskaber hos dem ere ikke almindelige. Vi kunne naturligvis paapege dygtige og selvstændige Faktorer, men det er ikke vor Hensigt at føre Kritiken over paa Personer og saaledes heller ikke vor Sag at fremdrage de udygtige og uselvstændige; dog ville vore Læsere let kunne finde en Ledetraad ved med Opmærksomhed at sætte sig ind i de paagældende Trykkeriers Forhold, der, naar de ledes af dygtige Mænd, bære Præget af disse Personligheders Ledelse. Er der saaledes enkelte Trykkerier, der i Betragtning af Forholdene ere godt administrerede, bliver det ikke for Meget at sige, at der hos os findes andre og store Trykkerier, der administreres af aldeles typografiske Ubetydeligheder, hvis hele administrative Dygtighed indtil Dato har vist sig at bestaa i at tage fra den ene Sætter og give til den anden, alt eftersom man har været „gode Venner" til, og saa for Resten har man passet paa ikke at komme til at støde an mod Traditionen. Hvor besynderligt er det desuden ikke, at man i vor Oplysningens Tid, da Bogtrykindustrien gaar fremad med Kæmpeskridt, med Bestemthed kan sige, at Faktorer, der ere Ledere af større Trykkerier, aldrig have et fagligt Blad i deres Hænder! Hvis de skulde holde Skridt med Udviklingen og tilegne sig det Nyttige og Gode, der fremkommer, maatte de være ligefrem geniale Mænd. Naa, Faktorerne kunne naturligvis anvende deres Tid, som de ville, men vist er det, at man ikke kan forkaste slige Beviser paa, at

de have vanskeligt ved at erhverve sig en Dannelse, som formaar at overskue det Enkeltes Forhold til det Hele, og at der ingen Udsigt er til, at Traditionens Magt over dem skal blive synderlig svækket, saa at de herefter ville finde det mindre svært at fatte, hvorledes en Typograf kan underordne sig sin Faktor uden derved at ofre sin Selvstændighed. Hvad der saaledes kan ankes over hos flere Faktorer, gælder ogsaa mange Principaler, men disse ere som oftest at undskylde, fordi de mangle Indsigt i Faget. En saadan uvidende Principal kan nok finde det formasteligt, at Typograferne i deres Tarif kunne falde paa at forlange særskilt Betaling for Sætning med usystematisk Materiale, ti han veed maaske ikke, at der her i Byen eksisterer et større Trykkeri, der endnu aldrig har været i Besiddelse af en systematisk Messinglinie; men Faktorerne maa vide Besked eller ogsaa skaffe sig den manglende Kendskab. Ligesom der derfor berettiget kan stilles Fordringer til Typografen, der enten skal forstaa sig paa Trykning eller Sætning, ligesom der fordres af Bogtrykkeriejeren, at han skal beflitte sig paa ordenlige og sunde Lokaler og skaffe til Veje det nødvendige Materiale, saaledes kan det aldeles uimodsigeligt fordres af en Faktor, at han skal forstaa sig paa et Bogtrykarbejde, og at han skal være i Besiddelse af Evner til at administrere et Trykkeri. Naar en af disse tre medvirkende Kræfter ikke svarer til sin Bestemmelse, bliver Forholdet heller ikke saaledes, som det skal være; ti der gaar et Slid af Arbejdskraft tabt, som kunde spares, og nogen virkelig indbyrdes Paavirkning i en god Retning tør da ikke forudsættes.

Det skal indrømmes, at der hører en dygtig Personlighed til at beklæde en Faktors Stilling, og det skal ogsaa indrømmes, at han kan være saa dygtig, som han vil, saa bliver han dog derfor ikke Alle tilpas; men naar disse Indrømmelser ere gjorte, kan det ogsaa fordres, at han skal være i Besiddelse af en Dygtighed og Selvstændighed, der for sig alene kan skaffe ham Respekt for hans Virksomhed hos alle sine Underordnede. Er denne Dom end streng, saa er der dog mange Typografer, der ere enige med os.

Korrespondance.

Faxe, 24. Juni. Der kan selvfølgelig ikke være Meget at berette fra en Ravnekrog som Faxe, men for dog at begynde med Noget vil jeg først omtale Bogtrykkeriet. Dette hører utvivlsomt til de mindste — selv iblandt Provinds-Bogtrykkerierne — og daarligere Lokale end det, Trykkeriet for Tiden har, findes vist heller ikke mange Steder; det er saa indskrænket som vel muligt og dertil meget lavt og temmelig mørkt. Nogle af disse Ulemper ville dog forhaabenlig i den nærmeste Tid blive hævede, idet Trykkeriet om kort Tid faar et nyt Lokale, der i det Mindste er rummeligt og højt, om det end lader Noget tilbage at ønske med Hensyn til Belysningen. Samtidig med, at Trykkeriet flyttes, skal Avisen, der nu udgaar 4 Gange om Ugen, forandres til et Dagblad og tillige udgaa i betydelig større Format, i hvilken Anledning der bliver anskaffet Hurtigpresse, ligesom her ogsaa nok vil blive Pladser for to Typografer til — en Sætter og en Maskinmester. Forholdene ville da ikke blive stillede saa aldeles paa Hovedet, som de nu ere, idet her for Tiden er to Lærlinge og kun een Typograf. Med Lærlinge-Uvæsenet er jeg kommen til Sagens egenlige Kærnepunkt og skal omtale dette lidt nærmere. Den ældste Lærling, som bliver udlært om et Aarstid, lærer baade Sætning og Trykning, og det skal den yngste vel sagtens ogsaa — foreløbig besørger han Opvalsningen. Naar jeg har sagt, at den ældste Lærling baade lærer Trykning og Sætning, da er dette desværre noget problematisk, ti skønt her var god Lejlighed til at lære ham at sætte Akcidenser, saa har han dog hidtil ikke lært Andet end at „stable op" i Avisen, og hvad Trykningen angaar, ser det endnu sørgeligere ud, da her endnu ikke har arbejdet nogen Trykker og Principalen ikke har andet Begreb om en Forms Tilretning etc., end hvad han selv har dannet sig, hvorfor her ogsaa altid famles frem i Mørke, hver Gang her er en vanskeligere Form. Medens denne Lærling dog er i Besiddelse af den for en Sætterlærling nødvendige Betingelse — gode Skolekundskaber —, saa hører den yngste desværre til den Kategori, som vor højtærede Kollega, Hr. Theodor Lund i München, saa træffende har betegnet som „det store Kontingent af indifferente og for al aandelig Dannelse blottede Kunststøtter", kun at denne ikke er kommen fra Provindserne til København, men fra København til Provindserne. Foruden at han har saa daarlige Skolekundskaber, at han, for at nævne et Eksempel, flere Gange har stavet Ordet „anholdt" som „andholt", saa viser han tillige en saare liden Interesse for Kunsten; trods han har været 3/4 Aar i Lære, kender han endnu ikke de faa Skrifter, der findes her i Trykkeriet, ja han veed næppe, om en Mittel-Kvadrat er lig 6 eller 7 Kvartpetit, ikke at tale om, at han skulde kende Forholdet mellem halve, hele og liggende Konkordanser. Hvad der skal blive af et saadant Menneske, naar han engang faar udlært, d. v. s. faar udstaaet de 5 Aar, Læretiden er her, er ikke vanskeligt at forudsige. Det har saa tidt været fremhævet i „Typograf-Tidende", hvor uforsvarligt Principalerne handle mod saadanne unge Mennesker ved at beholde dem i Lære, mon det ikke snart kan komme saa vidt, at Principalerne faa Øjnene op for, at de selv i Længden ere daarligst tjente med at tilføre Standen saadanne Subjekter? Heldigt vilde det i denne

Henseende være, om Dhrr. Principaler bleve enige om kun at antage saadanne Drenge i Lære, som besad et vist Lavmaal af Skolekundskaber, ligesom de i Læretiden havde at paase, at Lærlingen anvendte sin Fritid til at udvide sine Skolekundskaber ved Læsning af Fagskrifter, Stiløvelser o. lign., i Stedet for at fordrive Tiden med Læsning af daarlige og overspændte Romaner. — Ugelønnen er her 4 Rd., og Arbejdstiden skal normalt være fra Kl. 6 Morgen til 7 Aften med en Time fri om Middagen, men det sker ikke saa sjældent, at her bliver arbejdet meget længere de Aftener, Avisen trykkes.

Typothet.

To „Indsendelser".

Det vil sikkert ikke være undgaaet mine ærede Kollegers Opmærksomhed, at jeg i den seneste Tid har staaet som Opponent over for „Den typografiske Forenings" Bestyrelse. Den nærmeste Grund hertil er, at den ærede Bestyrelse har røbet en kendelig Mangel paa Opfattelse af de givne Forhold og tillige vist en Hensynsløshed over for Typograferne, hvor det gælder disses Velfærds-Interesser. Jeg skal ikke her opholde mig ved den mislykkede Strejke af Rigsdags-Sætterne, som blev sat i Scene — Principalerne *skulde* jo ha' „en Lektion" —; men jeg skal kun omtale, hvad der af Bestyrelsen er bleven præsteret i nævnte Retning, da Principalerne ved Hr. Kancelliraad Schultz anmodede Typograferne om at træde i Underhandling med dem. Bestyrelsen gjorde sig da skyldig i et Misgreb, som enhver Kollega, han være nok saa meget Beundrer af denne, vistnok *maa* indrømme. Dette kan navnlig fremsættes i 3 Punkter:

1) Bestyrelsen undlod at sammenkalde et Møde straks, før Valget, enten af det staaende Udvalg*) eller af samtlige Typografer;
2) Bestyrelsen opstillede en Kandidatliste *til Vejledning* for Typograferne;
3) og endelig sammenkaldte Bestyrelsen et Møde for at faa J. F. Jensens Valg kuldkastet.

Hvad det første Punkt angaar, var Udvalget fuldstændig berettiget til at blive gjort bekendt med det nævnte Skridt, førend der foretoges noget Valg, og selv om dette skulde forbigaas, burde et Typograf-Møde være afholdt, for muligvis der at komme overens om, hvilke Kolleger man burde afgive sin Stemme for, og tillige blive sat i Kundskab om, hvorledes Vedkommende vilde stille sig overfor den foreliggende Sag. Ved at Bestyrelsen undlod dette, maatte de næste Skridt blive en naturlig Følge heraf.

Den af Bestyrelsen derefter udsendte Løbeseddel kunde ikke opfattes paa anden Maade, end at det var Bestyrelsen særdeles magtpaaliggende at faa disse Mænd valgte; men derved blev der lagt et Tryk paa Stemmegivningen, hvorved det Hele fik Udseendet af en blot og bar Formalitet. Bestyrelsen gjorde dette med sikker Regning paa et godt Udfald, eftersom der ikke siden J. F. Jensens Udtrædelse af Foreningen kan siges at have været nogen Opposition over for Bestyrelsens Ledelse af denne. Ikke desto mindre tog Bestyrelsen heri fejl, idet at der blev valgt 2 Kolleger, som ikke stod paa den af Bestyrelsen opstillede Liste. Da denne nu vidste, at J. F. Jensen, som en af de Valgte, vilde handle selvstændig over for Bestyrelsen, saa begik man derefter endnu en tredje Bommert, ved at faa 3 af de Valgte til at erklære, at de ikke kunde samarbejde med J. F. Jensen, og ved derefter at gøre Jensens Genvalg til et Kabinetsspørgsmaal, opnaaede man at faa hans Valg kuldkastet.

Efter hvad der her foreligger, har Bestyrelsen ikke alene handlet partisk, men den har været aldeles ubeføjet til at handle paa egen Haand, eftersom November-Udvalget endnu er staaende, og ene det kan anses som den egentlige Bærer og Leder af Tarif-Spørgsmaalet. Kan man efter denne Fremgangsmaade gøre sig noget Haab om et godt Udfald af de med dHrr. Principaler førte Forhandlinger? Jeg tillader mig at betvivle det; idetmindste har Bestyrelsen gjort, hvad den har kunnet, for at forkvakle en Sag, der er af saa stor Betydning for Typograferne i Nutid og Fremtid.

R. Foltmar.

* * *

Ærede Hr. Redaktør!

Maa „flere Typografer" anmode Dem om at optage dette lille Gensvar paa Deres i forrige Nr. under „Særlige Meddelelser" Anførte.

Naar Hr. Redaktøren formener, „at „flere Typografer" ikke synes at være stive i Logiken", da maa Fejlen vist ligge hos den „Tykhudede"; ti vi behøve vist ikke at gaa videre end at erindre Hr. Redaktøren og Formanden for „Den typogr. For." om, at *Alt*, hvad der i „Tariffspørgsmaalet" under „Den typogr. For.s" Bestyrelses Ledelse er foretaget i denne Sag, angaar *alle* Typografer, ligesom ogsaa Valget paa Udvalget angik *alle* Typografer.

Det er af *denne* Grund, at vi ere berettigede til at betegne den af *Bestyrelsen* for „Den typ. For." brugte Fremgangsmaade som et „Misgreb" og „lovløs", ved at indkalde en Generalforsamling for at kuldkaste et paa „lovlig" Maade foregaaet Valg, da Bestyrelsen vist ikke kan benægte, at den, som var valgt, nemlig Hr. J. F. Jensen, er *Medlem af det typografiske Samfund*, og altsaa i det foreliggende Tilfælde baade valgberettiget og valgbar, uanset af Spørgsmaalet „Medlem" eller „Ikke-Medlem".

Herved tror vi at have forklaret „*det Logiske*" i vor Opfattelse, hvorimod Hr. Redaktøren, Formanden og Bestyrelsen for „Den typ. For." endnu skylder Bevis for *Berettigelsen* af den af dem, med Hensyn til det foreliggende Spørgsmaal, brugte Fremgangsmaade.

„Flere Typografer".

* * *

*) Man vil erindre, at det i November f. A. nedsatte Udvalg af Tillidsmænd fra Kjøbenhavns Bogtrykkerier, som navnlig havde det Hverv at udarbejde en Sætter-Tarif, paa Generalforsamlingen i Januar d. A. blev erklæret for permanent.

De ærede Indsenderes Bemærkninger opfordre os til et udførligt og fyldestgørende Svar, som vi maa opsætte til næste Numer, og det skal da blive afgivet saavel paa Redaktionens som paa Formandens og Bestyrelsens Vegne. Red.

Særlige Meddelelser.

— Det i Aar her i København tredje ny anlagte Trykkeri, der ejes af Hr. Bogtrykker Th. Nielsen, begynder fra 1ste Juli sin Virksomhed paa Amager, navnlig ved Udgivelsen af en Avis, der vel nærmest maa betragtes som en Slags Kommunaltidende og et Avertissementsblad for Amagerne. I Provindserne begynde fra samme Tid to ny Trykkerier, det ene i Nykøbing p. F., hvorfra „Lolland-Falsters Folketidende" herefter vil udgaa, og det andet i Thisted, hvori et nyt politisk Blad ved Navn „Thy" vil blive trykt. Desuden skeer den Forandring, at Hr. Rosenbergs Trykkeri flyttes fra Hillerød til Grenaa, der foruden nu at faa to Trykkerier tillige faar to Aviser. „Nordsællands Folketidende" er allerede ophørt med at udgaa i Hillerød.

— I Fredags læstes i „Dagstelegrafen" et Avertissement om, at nogle Sættere kunde faa Plads til 16 Sk. pr. 1000 n, naar Billet blev indlagt paa Bladets Kontor. Vi skulle dog henlede Kollegernes Opmærksomhed paa, at om end Tilbudet om Prissatsen ser lokkende nok ud, saa er det dog virkelig meget sandsynligt, at Manuskriptet enten tildels er ulæseligt eller giver en „blandet" Sats", ja maaske begge Dele ere til Stede, hvorfor der skal bødes med de to Skillings Paalæg. Det samme Arbejde har rimeligvis tidligere været udbudt til de 16 Sk., men Sætterne have nægtet at udføre det. Det er vor Mening om dette forhøjede Tilbud.

— Det er meddelt os, at Hr. Bogtrykker Keller har forhøjet sine Typografers Løn, der er faste Ugepenge, med 1 Rd. ugentlig. Hr. Keller var, før han gav denne Forhøjelse, en mønsterværdig Principal.

Forskelligt.

— I Berlin herskер en stærk Bevægelse blandt Typograferne. I det Trykkeri, hvor Bladet Tribune bliver trykt, har Sætterne gjort Strejke. Flere Bogtrykkeri-Ejere indfandt sig nu i bemeldte Trykkeri og arbejdede som Sættere, men Berlinerne vare ikke sene med straks at forlade de Trykkerier, hvis Ejere paa saadan Maade vilde forhindre dem i at varetage deres Interesser. Striden er stærk og der er Udsigt til en almindelig Sætterstrejke.

— Bladet Times har nu for egen Regning ladet anlægge en Telegraftraad, hvorpaa alle Korrespondancer fra Paris telegraferes Bladet, saa at man i London nu kan vide, hvad der passerer i Paris, før Pariserne selv veed det Saaledes bringer Times for 17de ds. om Morgenen en lang politisk Korrespondance fra Aftenen Kl. 10 den 16de, og ligesaa en Theaterkritik fra en Forestilling, som først endte ved Midnatstid.

Typografernes Sangforening.

Medlemmernes Opmærksomhed henledes paa den omsendte Indbydelse til en Skovtur Søndag den 19. Juli. Tegning finder Sted paa de i Sommerlokalet fremlagte Lister eller hos Bestyrelsen (Thieles Bogtrykkeri). Listen sluttes Lørdag den 11. Juli. Bestyrelsen.

Den typografiske Forening.

Medlemmerne bringes i Erindring, at indeværende Halvaars Regnskab afsluttes den 1. Juli.
Bestyrelsen.

Typografiske Kundgørelser.

En Liniehøvl
ønskes til Køb s paa dette Blads Kontor.

To Sættere
ønske at skifte Plads. Billet, mrk. T., bedes indlagt paa Engageringskontoret.

En brugt Haandpresse,
helst saa stor, at den paa en Gang kan tage et Format som „Nyt Aftenblad", ønskes til Køb s. Billet, mrk. „Haandpresse", besørger dette Blads Ekspedition videre.

En god Haandpresse
ønskes tilkøbs. Anvises fra Engagerings-Kontoret.

Kristiania.
Abonnement paa „Typograf-Tid." tegnes hos Hr. Boghandler J. Christensen, Toldbodgade Nr. 16. Abonnementsprisen er 1 Kr. 25 Øre fjerdingaarlig.

Bestillinger paa
Stereotypier
af Træsnit, Titler, hele Værker etc. modtages i
William Simmelkiærs Skriftstøberi,
Vestergade 22, 2. Bb.

Typograf-Tidende,
Organ for de typografiske Arbejderes Interesser,
udkommer hver Fredag. Bladets fortrinsvise Opgave er paa enhver Maade at varetage Typografernes rent sociale Fag-Interesser; desuden indeholder det tekniske Meddelelser og i Øvrigt Alt, hvad der kan være af Interesse for Bogtrykkunstens Udøvere.

Kundgørelser indrykkes for en Betaling af 10 Øre (5 Sk.) pr. Petitlinie. For større og gentagende samt staaende Kundgørelser gives en bethydelig Rabat. Pladssøgende Typografer betale altid kun halv Pris.

Abonnements-Prisen er 1 Krone 25 Øre (3 Mk. 12 Sk.) fjerdingaarlig eller 10 Øre (5 Sk.) pr. Numer. Abonnementet, der er bindende for et Fjerdingaar, modtages paa alle Postkontorer og Brevsamlingssteder, i alle Bogladerne samt i Fortunstræde Nr. 4, Stuen, København.

Redigeret af R. P. Jensen. — Trykt hos J. Henriksen.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr 25 Øre fjerdingaarlig.

Kundgørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 27. København, den 6te Juli. 1874.

Til Skriftkeglens Historie.

Skriftkeglernes Opkomst er ikke kendt, hvorfor man herom blot ved Gisninger kan drage nogle Slutninger fra flygtigt henkastede Bemærkninger, som i den almindelige Historie berøre Bogtrykkunsten. Som sikkert kan det dog antages, at i de første Aartier efter Bogtrykkunstens Opfindelse var Keglens Præcisering helt og holdent en Bisag. Gutenberg var efter mange Forsøg naaet til at trykke med løse Bogstaver, men han var dog tvungen til at beholde samme Størrelse af Bogstaverne, som var den sædvanlige i Tavletrykkene og Manuskripterne. De forskellige Skriftarter dannedes ikke efter noget bestemt Princip eller blev benævnt efter et saadant, men de fik Navn efter det første Arbejde eller Hovedarbejdet, hvortil de anvendtes. Naar vi derfor tale om grove og fine Misaltyper fra Gutenbergs og hans Efterfølgeres Tid, saa kan denne Benævnelse kun indirekte henføres til vore Dages Betegnelse af Keglen. Disse Navne komme deraf, at „Misale" indeholdt en større og en mindre Skrift, af hvilke den større svarede til vor Misal, medens den mindre ikke var større end vor Tertia. Det første med Metalbogstaver udkomne Værk, Biblia latina vulgata, er sat med fin Misal og samtidig anvendt af Gutenberg og Fust. Med grov Misal trykte Fust og Schöffer Kapiteloverskrifterne og Slutningsordene i Psalterium. Skriften, hvormed man trykte Ciceros Breve, fik Navn af „Cicero", og den Skrift, som benyttedes til Trykning af Corpus juris, blev kaldt „Korpus" o. s. v. Det er altsaa Bogstavets Billede, men ikke dets Størrelse, der fik Navn; Størrelsen var aldeles vilkaarlig. Saa længe Bogtrykkerne vare deres egne Stempelskærere og Skriftstøbere, kunde dette gaa, men da Skriftstøberiet, efterhaanden som Bogtrykkeriernes Antal tiltog, udviklede sig til en selvstændig Virksomhed, skete der en Forandring; dog var naturligvis et saadant Støberi tvunget til at støbe Skriften paa den Kegle, der ønskedes af hver særskilt Bestiller.

Om dette planløse Keglesystem nu ogsaa i en længere Tid kunde holde sig, saa maatte dog Skriftstøberne tilsidst gennem de herved opstaaede Uligheder komme paa Tanke om at støbe paa en ordnet Højde og Kegle, dersom Skriftstøberiet ellers skulde kunne lønne sig. Dette var dog lettere sagt end gjort. Der manglede en bestemt Maalestok, efter hvilken denne lige Form skulde fremkomme; ti om ogsaa en saadan maaske har foresvævet en intelligent Skriftstøber eller Bogtrykker, saa manglede der ham Magt til at gøre sin Mening gældende.

Det første Forsøg paa at bringe Keglen i System finde vi i England i sidste Halvdel af det syttende Aarhundrede. De engelske Skriftstøbere antog den engelske Fod som Normalmaal og fastslog forskellige Kegler, af hvilke der skulde gaa et nærmere bestemt Antal m, satte over hverandre, paa en Fod:

Af Pearl (Perle)	184	m
„ Nonpareil (Nonpareille)	150	„
„ Brevier (Petit)	112	„
„ Long Primer (Korpus)	92	„
„ Pica (Cicero)	75	„
„ English (Mittel)	66	„
„ Great Primer (Tertia)	50	„
„ Paragon (Tekst)	46	„
„ Double Pica (Dobbelcicero)	38	„
„ Two-Line-English (Dobbelmittel)	33	„

Man seer heraf, at 2 Perle er = 1 Korpus, 2 Korpus = 1 Tekst, 2 Mittel — 1 Dobbelmittel. Ved Fordoblingen af Petit og Cicero er dog Resultatet utilfredsstillende. — Denne Inddeling holdt sig et helt Aarhundrede i England, og først i Slutningen af det attende Aarhundrede fremtraadte en Reform. Denne gik dog ikke ud paa at faa Keglen inddelt efter en bestemt Enhed, men indskrænkede sig til en Forandring af Keglens Styrke, muligvis for at naa en Lighed med det nu bekendt franske Punktsystem. Eksempelvis gik der før 75, men nu skulde der kun gaa 71½ Pica m paa en Fod, hvad der fordrede en væsenlig Forstærkning af Keglen. (Fortsættes).

Svar paa de to „Indsendelser" i Nr. 26.

Disse to Indsendelser have vi slaaet sammen, fordi de ere nær beslægtede. Der rettes i dem begge to de samme Angreb paa Bestyrelsen. Me-

dens Hr. Foltmar anfører som Grund for sin Opposition, at Bestyrelsen har „røbet en kendelig Mangel paa Opfattelse af de givne Forhold", „vist en Hensynsløshed over for Typographerne, hvor det gælder disses Velfærds-Interessер", gjort sig skyldig i „Misgreb", som enhver Kollega maa „indrømme" o. s. v., sige „Flere Typografer", at „Redaktøren, Formanden og Bestyrelsen for „Den typ. F." endnu skylde Bevis for Berettigelsen af den af dem brugte Fremgangsmaade". Det samme Svar kan lige godt gælde begge „Indsendelserne".

Hr. Foltmar synes at more sig over Rigsdags-Strejken. Han kan kalde den „mislykket", saa meget han vil, saa er han dog alligevel i den nødsaget til at finde den egentlige Aarsag til, at Fællesudvalget er kommet i Stand. Skulde der nærmere gaas ind paa de Dages Begivenheder, da vilde vi komme til at godtgøre, at det var ikke alle Hr. Foltmars Meningsfæller, der gjorde, hvad de kunne, for at tilvejebringe det Resultat, som nu faktisk er fremkommet ved Udvalgets Tilblivelse. Ti vi skulde da vel aldrig tro, at Hr. Foltmar finder Strejken „mislykket", fordi den førte til at bringe de saa længe attraaede Underhandlinger i Gang? — Saa det er vistnok bedst, at vi ligesom han heller ikke opholde os ved den.

Nu kommer Hr. Foltmar og fremsætter tre Punkter, der alle skulle være „Misgreb" af Bestyrelsen. Han veed vist lige saa godt som vi, at skønt November-Udvalget fra dets Nedsættelse var permanent og endnu ikke opløst af en Forsamling, saa skulde det dog rekonstrueres, inden det kunde tage Beslutning; men det synes ogsaa, som om han lægger mere Vægt paa, at et almindeligt Typograf-Møde var gaaet forud for Valget. Vi ere enige med ham om, at dette vistnok havde været det Rigtigste, og her i ere vi blevne bestyrkede ved, hvad der senere er forefaldet; men dersom han tror, at Bestyrelsen i sin Helhed i et saadant Møde havde undladt at være Ledere og at vejlede Typographerne i Valget, saa tager han fejl; Bestyrelsen var ikke alene berettiget — som „Flere Typografer" ville frakende den — men den var endog forpligtet dertil — berettiget, fordi den havde ledet Sagen paa dens andre Stadier, og forpligtet, fordi man hos den maatte forudsætte et saadant nøjere Kendskab til alle forhaandenværende Omstændigheder, at den var bedst i Stand til at give Anvisning paa de Mænd, som Sagen burde betros. Naar Hr. Foltmar i det tredje Punkt bebrejder Bestyrelsen for, at den sammenkaldte et Møde „for at faa J. F. Jensens Valg kuldkastet", da er det vel tilstrækkeligt at genkalde i Hr. Foltmars Hukommelse, at det var **ham selv**, der i Mødet stillede Forslag om at kuldkaste Valget ved at paalægge Bestyrelsen Udskrivning af et nyt Valg. Bestyrelsen forholdt sig saa neutral til Forsamlingens Afgørelse, at den ikke vilde have tilladt sig at være Forslagsstiller af Hr. Foltmars Forslag. Det er saaledes en „Bommert" at bebrejde Andre for formentlige „Misgreb", som man selv er Skyld i. At svare paa den Bemærkning, at Bestyrelsen „fik 3 af de Valgte til at erklære sig" mod en Samarbejden med Hr. J. F. Jensen, finde vi ingen Anledning til, lige saa lidt som vi bryde os om at svække Hr. Foltmars Forestillinger om Hr. Jensens „Selvstændighed" over for Bestyrelsen; men hvad vi for vort eget Vedkommende som dette Blads Leder og paa Bestyrelsens Vegne bestemt maa erklære, det er, at vi umuligt kunne arbejde sammen med en Mand, der udtaler sig ringeagtende og nedsættende om os og vor Virksomhed, tilmed da vi ere os bevidste, at vi i vore Kollegers Interesse have gjort, hvad vi kunne. Hvorledes vilde De, Hr. Foltmar, handle, dersom De en Tid lang havde ofret Tid og Penge paa en Sag, der nærmede sig sin Afgørelse, men saa skulde overlade denne til en Mand, der ikke havde Andet end Skældsord tilovers for Dem? Tror De ikke, at De snart blev ked af Deres Virksomhed og sagde: „Pokker i Vold med det Altsammen!"? — For Øvrigt fremgaar det klart og tydeligt af det i denne Tidendes Nr. 22 givne Referat af Mødet den 29. Maj, hvorledes de forskellige Parter stillede sig til Valgsagen. Læs det igennem en Gang til, Hr. Foltmar, og De vil da maaske komme til Erkendelse om, at De i Deres „Indsendelse" har „røbet en kendelig Mangel paa Opfattelse".

Hr. Foltmar slutter saaledes: „Kan man efter denne Fremgangsmaade gøre sig noget Haab om et godt Udfald af de med D'hrr. Principaler førte Forhandlinger? Jeg (Foltmar) tillader mig at betvivle det; i det Mindste har Bestyrelsen gjort, hvad den har kunnet, for at forkvakle en Sag, der er af saa stor Betydning for Typographerne i Nutid og Fremtid." — Vi kunne naturligvis ikke forholde Hr. Foltmar hans Dom; men vi ville dog her aftrykke en anden, der er noget afvigende. „Skand. Bogtr.-Tid" skriver nemlig i sit Juni-Numer: „Over dette Fællesudvalgs, som det synes os, meget heldige Sammensætning udtale vi herved vor Glæde. Det forekommer os, at det varsler om et godt Udfald af den for Typografiens heldige Udvikling hos os saa betydningsfulde Sag, særligt kunne vi endeligt ikke undlade at udtale vor Anerkendelse af den lige saa besindige som hæderlige Optræden, „Den typ. F." helt igennem har vist i den her omhandlede Sag. Det fortjener at mærkes, at den nævnte Forening, som det ogsaa viste sig paa Typografmødet den 29. Maj, hvor Typografernes Valg forhandledes, er et Udtryk for den Besindighed, der gennemgaaende gør sig gældende blandt de københavnske Typografer. Enkelte Yderliggaaendes Bestræbelser for at danne en ny Forening synes aldeles forgæves."

„Flere Typografer" kunne af Ovenstaaende tilegne sig saa Meget eller Lidet, de ville, som Svar paa deres „Indsendelse". Hvad det „Logiske" angaar, da tillade vi os at formene, at naar de anføre, at Hr. J. F. Jensen er valgt paa „lovlig" Maade, saa maa de ogsaa have nogle Love, hvortil de henholde sig. Da Hr. Jensen ikke med

Loven kunde faa sat sin Vilje igennem i denne Forening, traadte han ud af den og kom derved til at staa udenfor denne Lovs Bestemmelser. Er det maaske „Flere Typografer"s „Love" vi skulle henholde os til? Vi kunne jo ikke vide det.

Særlige Meddelelser.

— Under Overskriften „En dansk Principalforening" skriver Hr. C. Nyrop i „Skand. Bogtr.-Tid.": „Den 2. Maj afholdt den tydske Bogtrykkerforening sin femte ordenlige Generalforsamling, og Dr. C. Brockhaus gjorde her som Ordfører opmærksom paa, at det var ved denne Forenings Bestræbelser, at det var lykkedes at fastslaa en almindelig tydsk Bogtrykker-Tarif samt at udvikle en de tydske Bogtrykkere og Typografer omfattende Voldgiftsinstitution. „Vort Fag er det første," sagde han, „der har haft Mod til for Alvor at søge Arbejderspørgsmaalet løst og gøre et Forsøg paa at udjævne alle fremkommende Stridigheder uden at paakalde Statsmagten." Hr. Nyrop henleder endvidere Opmærksomheden paa, at der i Frankrig ogsaa bestaar en Principalforening, og at Principalerne i Paris ere blevne enige om en Priskurant over for deres Kunder (dens Ordlyd findes i „Typograf-Tid.s" Nr. 19). Han fremhæver den Tanke, som ligger til Grund for denne Priskurant, hvorved man vil søge at gøre Modstand mod den fordærvelige Indflydelse, som Næringsfrihedens vilde Konkurrence har haft paa Bogtrykkunstens Udvikling, og anfører som træffende, naar en Korrespondent fra Berlin i et af de sidste Numre af „Ann. d. Typ." udbryder saaledes: „Konkurrencen har i ingen Industrigren (Gewerbe) huseret mere ødelæggende end blandt Bogtrykkerne. Jeg siger Industrigren, ti med Kunsten har det, som almindelig bekendt i Fagverdenen, længe været forbi." Som det er i Tydskland, er det i Frankrig, og Hr. Nyrop opkaster det Spørgsmaal, om det ikke skulde være saaledes ogsaa hos os, hvad han tror. Han betragter det derfor som fuldt tidssvarende, at der her i Landet dannede sig en Principalforening. Som en Grund, der med „praktisk Styrke" taler for Oprettelsen af en saadan Forening, anføres, „at „Den typografiske Forening" er en Kendsgerning, en Kendsgerning, der endog har en Historie". „Uden Hensyn til Spørgsmaalet om „arbejdende" eller „ikke-arbejdende" Typografer — siger Hr. Nyrop videre — staar det for ham som noget Afgjort, at alle Arbejderbevægelser paa Typografiens Omraade ville komme til at træde ud i Livet med den nævnte Forenings Stempel, under dens Fane. Den repræsenterer „Typograferne", men ved hvem eller hvad repræsenteres „Principalerne"? — ved Intet! — Ti et hver Gang for det enkelte Tilfælde af en tilfældig mødt Forsamling nedsat Udvalg vil navnlig i bevægede Tider ofte, vist endog meget føleligt, staa som det, der Intet kan love og Intet afslaa; det har ingen Autoritet. Men er det saaledes, hvorfor da ikke danne en dansk Bogtrykkerforening? og dansk, ikke særligt københavnsk, bør den være. Paris har nok en Bogtrykkerforening for sig, men Tydskland har en, der omfatter hele det store „Vaterland", hvorfor skulde saa det lille Danmark ikke kunne have det? De daarlige Sættere, klages der jo over, komme for en stor Del fra Provindserne, og nu Konkurrencen? Ja, den trives allerede ret godt imellem f. Eks. København og Odense. Os forekommer det heldigt, om Danmarks Bogtrykkere vilde efterligne Danmarks Boghandlere; allerede 1837 stiftede de en dansk Boghandlerforening, og hvilke behagelige Sammenkomster har denne Forening ikke skaffet alle Kollegerne her i Landet, ikke at tale om Møder med saa vel norske som svenske Boghandlere. Det selskabelige Moment maa ogsaa tages med i Betragtning, og hvor hyggeligt kunde det ikke være at have danske Bogtrykkermøder i f. Eks. Aarhus og Odense for ikke at nævne København. Og nu nordiske Bogtrykkermøder i Göteborg, Kristiania eller Stockholm! De kunde være rekreerende og interessante, men tillige nyttige og betydningsfulde. Vi maa erindre, at Tiden er international, eksempelvis kan det erindres, at de østrigske og schweizisk Bogtrykkere søge en saa nær Forbindelse som muligt med „der deutsche Buchdrucker-Verein"." — — — De danske Bogtrykkeriejere kunne have rigtig godt af at stave disse Antydninger igennem; ti der kan vel ikke hengaa nogen lang Tid endnu, inden de lære at indse, at fordi man en Gang hvert andet eller tredje Aar ulejliger sig til et Møde for at raadslaa om, hvorledes det Hele bedst kan holdes gaaende i den gamle Slendrian, er der ikke gjort Fyldest til de Krav, Udviklingen er ubarmhjertig nok til at stille. Alt, hvad Hr. Nyrop anfører for Principalerne, finde disse vist derfor meget rart — og det synes os, at de nødvendigvis maa gøre det —, men hvis de fik dem lavet en Principalforening, saa fik de jo en Tingest af selvsamme Beskaffenhed som „Den typografiske Forening"! — Tænk, hvis saa Typograferne fandt paa at efterligne dem ved at holde Typografmøder i Aarhus, Odense eller København, ja maaske store nordiske Typografmøder i Kristiania og Stockholm, for ikke at tale om den Mulighed, at de skandinaviske Typografer ogsaa kunde føle sig fristede til at søge en saa nær Forbindelse som muligt med det tydske Forbund — det gik aldrig an, hvor „rekreerende og interessante, men tillige nyttige og betydningsfulde" saadanne Møder end kunde være! — Ja, det vilde være morsomt at drage nogle Slutninger af en saadan fiks og færdig Principalforening til Fordel for „Den typografiske Forening", men vi skulle opsætte det — Fredsflaget er jo hejst.

Forskelligt.

— I Følge „Korrespondent" aabnedes Søndag den 21. Juni, Kl. 3 Eftерm., den fjerde tydske Bogtrykkerdag i Dresden. Efter at Dresdener Bogtrykkersangforeningen havde afsunget en „Festsang for Kunsten", holdt Forbundspræsidenten, Hr.

Richard Härtel, Aabningstalen, hvori han dvælede ved den Grundregel: „Lige Pligter, lige Rettigheder", der er gældende over Alt i det menneskelige Samfund, og sluttede med at udbringe et Hurra for „Enigheden blandt de tydske Typografer", hvilket kraftig gaves Genlyd af de Delegerede. Festligheden sluttedes med Affyngelsen af en Sang for Forbundet. Lykønskningstelegrammer vare indløbne fra 9 tydske Stæder.

— Den i forrige Numer omtalte Strejke i Berlin er i Gensch's Trykkeri, hvori Bladene „Tribüne", „Wespen", „Neue freie Zeitung" og „Landwirtschaftliche Zeitung" trykkes. Samtlige Typografer (inkl. Faktorer og Maskinmestere) have ophørt med deres Arbejde. Trykkeriet er blokeret. Enhver Tilgang frabedes.

— I Glatz er opstaaet en Konflikt ved Indførelsen af den tydske Normaltarif.

— I Berlin udgives for Tiden følgende videnskabelige Tidender og Tidsskrifter: Statsvidenskab og Jura 37, Politik 31, Industri og Haandværk 29, Filologi og Pædagogik 23, Teologi 23, Medicin 19, Handel 17, Landbrug 14, Naturvidenskab, Kemi og Matematik 15, Belletristik 6, blandede Emner 6, Krigsvidenskab 6, Musik 4, Literatur, Kunst og Historie 3, Geografi 2, Zoologi 2 og Filosofi 1.

— Det meddeles nu i „Nord. Boktr.-Tidn.", at den typografiske Forening i Stockholm endelig har afslaaet Forslaget om, at der gives de i Bogtrykkeri arbejdende Kvinder Ret til at indtræde i Foreningen.

Hr. Redaktør.

I Anledning af Hr. Foltmars Inserat i „Typograf-Tidende"s Nr. 26 tør jeg maaske udbede mig Plads for et Par Bemærkninger.

Det er ikke min Hensigt at forsvare Bestyrelsen mod det foreliggende Angreb — det vil jeg overlade til den selv — men kun at imødegaa et af de tre Punkter i Bestyrelsens formentlige Misgreb.

I Punkt 2 hedder det nemlig: „Bestyrelsen opstillede en Kandidatliste til Vejledning for Typograferne," og Hr. Foltmar siger, at „derved blev der lagt Tryk paa Stemmegivningen, hvorved det Hele fik Udseendet af en blot og bar Formalitet." I denne Paastand kan jeg ingenlunde give ham Ret, da den forudsætter en saa stor Grad af Uselvstændighed hos Flertallet af Typograferne, at der ubetinget maa nedlægges Protest derimod.

Naar man deler Typograferne i tre Klasser: 1) dem, som have tilstrækkeligt Kendskab til Forhold og Personer for at danne sig en egen Mening og tilstrækkelig Selvstændighed til at fastholde denne, 2) dem, som mangle i al Fald den første Betingelse, og 3) dem, som, hvis de have den første, mangle den sidste, saa maa man forudsætte, at hele den første Klasse, uanset Bestyrelsens Kandidatliste har stemt efter sin Overbevisning, og for de to sidste Klassers Vedkommende tillader jeg mig at tro, at det i hvert Fald er fuldt saa heldigt, at de have fulgt en Bestyrelse, der dog har gjort Noget for Typografernes Sag, end at de havde sluttet sig til en Opposition, der — idetmindste ikke endnu — har vist Evne til at gøre Andet end — Vrøvl.

N. D. Hansen.

Typografernes Sangforening.

Medlemmernes Opmærksomhed henledes paa den omsendte Indbydelse til en Skovtur Søndag den 19. Juli. Tegning finder Sted paa de i Sommerlokalet fremlagte Lister eller hos Bestyrelsen (Thieles Bogtrykkeri). Listen sluttes Lørdag den 11. Juli.

Bestyrelsen.

Typografiske Kundgørelser.

En Liniehøvl
ønskes til Køps paa dette Blads Kontor.

En brugt Haandpresse,
helst saa stor, at den paa en Gang kan tage et Format som „Nyt Aftenblad", ønskes til Køps. Billet, mrk. „Haandpresse", besørger dette Blads Ekspedition videre.

Kristiania.
Abonnement paa „Typograf-Tid." tegnes hos Hr. Boghandler J. Christensen, Toldbodgade Nr. 16. Abonnementsprisen er 1 Kr. 25 Øre fjerdingaarlig.

Typograf-Tidende,
Organ for de typografiske Arbejderes Interesser,
udkommer hver Uge. Bladets fortrinsvise Opgave er paa enhver Maade at varetage Typografernes rent sociale Fag-Interesser; desuden indeholder det tekniske Meddelelser og i Øvrigt Alt, hvad der kan være af Interesse for Bogtrykkunstens Udøvere.

Kundgørelser indrykkes for en Betaling af 10 Øre (5 Sk.) pr. Petitlinie. For større og gentagende samt staaende Kundgørelser gives en betydelig Rabat. Pladssøgende Typografer betale altid kun halv Pris.

Abonnements-Prisen er 1 Krone 25 Øre (3 Mk. 12 Sk.) fjerdingaarlig eller 10 Øre (5 Sk.) pr. Numer. Abonnementet, der er bindende for et Fjerdingaar, modtages paa alle Postkontorer og Brevsamlingssteder, i alle Bogladerne samt i Fortunstræde Nr. 4, Stuen, København.

Redigeret af R. P. Jensen. — Trykt hos J. Henriksen.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr 25 Øre sjerdingaarlig.

Kundgørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 28. København, den 13de Juli. 1874.

De forenede Hjælpekasser for Typografer i København.

Uden at svigte vor Opgave kunne vi ikke undlade ogsaa at gøre „Kasserne" til Genstand for Omtale i vore Spalter. Der er virkelig Meget at sige, naar vi skulle give en udtømmende Kritik af denne gode, gamle Indretning, der er overleveret os Nutidens Typografer fra Fortidens Kunstfæller, og hvis Historie gaar tilbage lige til 1754. Først maatte vi fremhæve, at Nutiden skylder Fortiden at værne om de rige Midler, som i Tidernes Løb ere sammensparede, saa at de fuldt ud faa den Anvendelse, hvortil de ere bestemte, at Legaterne blive bestyrede efter Testators Vilje, kort sagt, vi vilde hævde, at „Kasserne" faa en Udvikling, der er i Overensstemmelse med den Aand, som laa til Grund for deres Forening i 1839; men vi maatte rigtignok ogsaa gøre opmærksom paa, at de trænge til at blive støvede grundig af, for at al den Mængde Støv og Skimmel, som har sat sig fast alle Vegne, kan forsvinde, saa at der kan fremstaa et Stykke Møbel, som, skønt det er fra Midten af det forrige Aarhundrede, dog Anno 1874 baade er pænt og tidssvarende indrettet. Den ærværdige Ligkasse fra 1754 holder sig dog ret godt, ti man døer og bliver begraven endnu paa samme Maade som før over Hundrede Aar siden, og dens Vedtægter kunne ganske rolig beholdes, hvis ikke Ligbrændingens Indførelse bringer Forstyrrelse i dem. Derimod er det paa høje Tid, at Sygekassen fra 1792 bliver aldeles omkalfatret; den er rigtignok blevet det flere Gange i Aarenes Løb, men nu er det paa Tide, at Bestemmelserne angaaende Interessenternes Optagelse og Udtrædelse forandres — maaske de kunde have Beføjelse, medens „Kunsten" endnu var et Privilegium. Pensionskassen fra 1815 er en fortrinlig Indretning; men mellem 1815 og 1874 ligger næsten seks Aartier, og godt vilde det være, om den nuværende Slægt forstod at gaa frem paa den Vej, som en eller flere Kunstfæller allerede for saa lang Tid siden have vidst at anvise den. Rejsekassen er saamæn endnu underkastet de samme Bestemmelser som i 1823, da den oprettedes. Traditionelt maa den stakkels Typograf for at faa sit Viatikum ligesom i 1823 traske afsted fra Trykkeri til Trykkeri med sit Cirkulære, og tage den første, den bedste Kondition, selv om det er i det Klein'ske eller Wibe'ske Bogtrykkeri, hvis Viatikumet ikke skal blive ham forment. At vor internationale Tid har medført, at Pastvangen mellem Landene er blevet ophævet, og at vor humanistiske Tid ikke fordrer af den fri, selvstændige Mand, at fordi han foretager sig en Rejse paa sit Haandværk, behøver han ikke at indfinde sig paa det ene Politikammer efter det andet for at faa sin Vandrebog paategnet — nu kan Haandværksvenden rejse lige saa frit som den Lystrejsende —, det har dog ikke kunnet bestemme Bestyrelsen til at lade gaa ud af Lovene den urimelige og taabelige Bestemmelse, at Typografen skal legitimere sig ved „Pas eller Vandrebog". Og nu endelig den typografiske Forening, der oprettedes 1835! „Kasserne" modtog ved Foreningen 1839 over 1200 Rd. af den, og dermed fulgte Forpligtelsen om „Understøttelse i forskellige Tilfælde", men efter at den nu bestaaende typografiske Forening dannedes 1869, bør der her foregaa en Revision, saa at der kan blive tilvejebragt en Samarbejden mellem „Den typografiske Forening" og „Kasserne". — Ja, der er, som sagt, Meget at sige, men Tiden og Omstændighederne ere ikke forhaanden til at gaa i Enkelthederne af denne Sag. Hvad vi dog i Dag ville omtale nærmere, er Bestyrelsen for „Kasserne", da der forestaar Valg paa to Medlemmer (Kassereren og Interimskassereren), der afgaa efter Tur.

Bestyrelsen for „Kasserne" ville vi betegne ved en mærkelig Bestyrelse. Den bestaar af en Overdirektør, to Underdirektører, en Kasserer, en Interimskasserer og tre Revisorer. Overdirektørens „Embede" anmodes en Principal om at overtage, og hos ham opbevares „Kassen med dens Dokumenter og Kontanter". At man i 1839 kunde bekvemme sig til at paakalde en Principals Bistand, er forstaaeligt, Selvstændigheden var endnu ikke bleven synderlig udviklet hos Arbejderen, og der fandtes ikke den Gang som nu Banker og Sparekasser, hvor ethvert Depositum med Sikkerhed kunde anbringes og være tilgængeligt for Brug med kort Varsel, men at man i 1874 endnu ikke er kommen videre end i 1839, at man endnu ikke selv kan styre sine egne Anliggender, men vælger sig en Formynder, det sømmer sig ikke for selvstændige danske Typografer og er kun lidet passende til Tidsaanden. Alle de andre „Embedsmænd" vælges blandt de „Interessenter, der arbejde ved Bogtrykkeriet". Her er det mærkelige Tilfælde, at for den ene Underdirektørs — og forresten for dem begge to — og for Kassererens samt den ene Revisors Vedkommende er Valgene afgjort i Strid med Lovene, idet Ingen af dem „arbejde ved Bogtrykkeriet". Saadant bør ikke finde Sted. Rigtignok skal en Generalforsamling have givet Tilladelse til denne Lovovertrædelse ved et eller to af disse „Embeders" Besættelse, men netop det bidrager til at karakterisere den hele Aand, der besjæler Bestyrelsen i dens Ledelse af „Kassernes" Anliggender. Ti, nu staar det en Gang i Lovene, at disse „Embedsmænd" skulle „arbejde ved Bogtrykkeriet", og da Forholdene ikke ret godt tillade Lovenes Opfyldelse paa dette Punkt — ligesom maaske paa andre —, saa søger man hellere Tilladelse til en Overtrædelse end indlader sig paa en Forandring. Se, den Slags Ledelse kan gaa, men den gaar heller kun til en Tid, saa bliver den opdaget! — Nu ville vi dog skynde os med at erklære, at vi mindre finde Fejl i at vælge de nuværende „Embedsmænd" end at Lovene ikke ere blevne saaledes forandrede, at „de forenede Hjælpekasser" kunde have en lovlig valgt Styrelse i disse „Embedsmænd", og vi skulle derfor henstille til de af de ærede „Embedsmænd", der saaledes maatte være i ulovlig Besiddelse af deres „Embede", at de søge dette hævet ved en Lovforandring — hvad vi finde naturligst — eller snarest muligt søge deres Afsked, da der maaske ellers kunde findes Interessenter, der herefter ikke ville respektere deres Bestalling.

„Kasserne" pleje ikke at foraarsage deres Interessenter mange Bryderier, men nu kan det blive galt nok. De to vigtigste „Embeder" — Kasserer- og Interimskassererembederne — skulle nemlig besættes inden den 27. Juli. Alt kunde dog endnu være holdt „gaaende", hvis ikke den hidtil værende Kasserer havde truet med „ikke at ville modtage Genvalg" — om det er fordi han er kommet i Tanke om, at han sidder ulovlig i „Embedet", kunne vi ikke sige, i al Fald veed vi, at Generalforsamlingen har givet ham Lov til denne Ulovlighed. Men hvad skulle nu Interessenterne gøre? „Embedet" medfører ikke liden Ulejlighed og Tidsspilde, mere end en „Interessent, der arbejder ved Bogtrykkeriet", vel tør paatage sig, og der staar i Lovenes § 8, at naar en Interessent overgaar i en anden Stilling (ikke længere arbejder ved Trykkeriet), men dog forbliver her i København (og her skal Kassereren jo bo), ophører hans Forhold til „Kasserne", hvis ikke han i mindst 20 Aar har bidraget til disse. Det vil saaledes være et sandt Kunststykke at finde en Interessent, der kan eller vil modtage lovligt Valg. Imidlertid — et Kasserervalg skal finde Sted. En Forsamling af Interessenter kom i Lørdags Aftes til det Resultat, at den nu fratrædende Kasserer nok var saa god at lade sig vælge paa ny; men den Tro have vi ikke. Der maa snart indtræde et Vendepunkt i „Kassernes" hele Organisation og Administration, hvad der vil medføre en Del Arbejde, og at være Skaberen af en saadan Overgangstilstand er noget helt Andet end Dag ud og Dag ind at sørge for, at Protokollerne blive ført akkurat som i 1839. Denne Ulejlighed, mene vi, ønsker den nuværende Kasserer ikke at paatage sig, og dette i Forbindelse med et ulovligt Valg kan nok gøre ham ked af „Embedet", saa det er virkelig sandsynligt, at hans „Ønske" om ikke at modtage Genvalg er alvorlig ment. Dog — at stemme paa ham alligevel synes os slet ikke upraktisk, ti derved godtgøres ikke alene Nødvendigheden af en Lovforandring for Kassererens Vedkommende, men den hele Sag maa vel fremkalde en Generalforsamling og der blive underkastet en Drøftelse, som formentlig kan faa Betydning ogsaa for de andre ulovlige „Embedsmænd". Hvis den fratrædende Kasserer altsaa fastholder sit „Ønske", ere Lovparagraferne „om Bestyrelsen og dens Pligter" paa gode Veje til at komme for deres rette Forum, der er Generalforsamlingen, og Udsigterne til at faa en i sin Helhed lovlig Bestyrelse — Kassereren ogsaa — blive betydelig større, men hvis han ikke fastholder sit „Ønske",

saa kan det Hele vel nok holdes „gaaende", i al Fald en Tid endnu, men det vil være til ubodelig Skade for en Institution som „Kasserne", der er bestemt til at udrette meget Godt for Typographerne.

Et Gensvar.

Naar De, Hr. Redaktør, i Egenskab af Formand for „Den typografiske Forening" og paa dens Bestyrelses Vegne har beæret mig med et udførligt Svar paa min „Indsendelse" i denne Tidendes Nr. 27, haaber jeg, at De ikke nægter mig Plads for et Gensvar i et af de først udkommende Numre af Bladet.

Da jeg i min første Artikel i Forbigaaende omtalte Rigsdags-Strejken og betegnede den som mislykket uden nærmere at motivere dette (da jeg ansaa denne Sag for tilstrækkelig bekendt), skal jeg tillade mig her at begrunde denne min Paastand, idet jeg ikke tror mig „nødsaget" til at give Hr. Formanden Ret i, at Strejken skulde være den „egenlige Aarsag" til Fællesudvalgets Tilblivelse. Naar en Strejke er endt, uden at nogen af de Strejkendes Fordringer ere blevne opfyldte, hverken i Henseende til en Forhøjelse af Lønnen eller en kortere Arbejdstid, men at Arbejdet genoptages paa de vante Vilkaar, maa man anse en saadan Strejke som mislykket. Dette var Tilfældet med Rigsdags-Strejken, og naar Hr. Kancelliraad Schultz gav det mundtlige Tilsagn, at ville underhandle med Typographerne i den nærmeste Tid, da var dette snarere en Følge af det moralske Tryk, som blev øvet ved, at flere af Hovedstadens Blade belyste Sætternes Arbejdsforhold i Rigsdagens Trykkeri paa en meget velvillig Maade. Men hvad der maaske mest har bidraget til at Hr. Kancelliraaden har indfriet sit Løfte efter 5 Maaneders Forløb er de nuværende typografiske Arbejdsforhold her i København. Det er ulige vanskeligere nu at erholde dygtige Kræfter blandt Typographerne end Tilfældet var for faa Aar siden. Bogtrykkeriernes Antal er i stadigt Tiltagende, ligesom ogsaa at Arbejdet i den senere Tid har været tilstede i usædvanlig Mængde; naar hertil kommer, at vi have haft en meget ringe Tilgang fra Provindserne, og navnlig har det været vanskeligt for adskillige Principaler at erholde Lærlinge, da disses Forældre og Værger have faaet Øje for, hvor uheldige de typografiske Arbejdsforhold ere, og at der er flere Haandværksfag som Tømrere, Murere, Bygningssnedkere o. Fl., der ere langt bedre stillede end Typographerne i social Henseende, saa tror jeg at have tilstrækkelig godtgjort, at Rigsdags-Strejken ikke kan anses som den „egenlige Aarsag" til Fællesudvalgets Tilblivelse.

Hvad dernæst angaar de Anker, jeg tidligere har fremsat imod „Den typografiske Forenings" Bestyrelse med Hensyn til Valget af „de Fem", da glæder det mig at se, at Bestyrelsen er gaaet i sig selv og erkendt den Fejl, den begik, ved ikke at sammenkalde Typographerne før Valget. Naar den derimod fremhæver, at den ikke alene var berettiget, men ogsaa forpligtet til at optræde som Leder af denne Sag, da maa jeg nedlægge bestemt Indsigelse herimod, da Alt, hvad Tarif-Spørgsmaalet angaar, blev lagt i November-Udvalgets Hænder, og hvis dette Udvalg skal ignoreres og tilsidesættes, da var det jo bedre at opløse det; eller maaske danner den udarbejdede Sætter-Tarif ikke Grundlaget for de nuværende Underhandlinger?

Hr. Formanden tror at have sagt mig noget rigtig Ubehageligt ved at fremhæve, at det var mig, som fremkom med Forslaget om Udskrivning af et nyt Valg; men jeg vil kun gøre den ærede Formand opmærksom paa, at der er Noget, som hedder Parlamentarisme — Majoritet og Minoritet —, hvilket han som Venstremand vistnok anerkender. Naar nu 3 af de Valgte nægte at modtage det paa dem faldne Valg, da kan der ikke være Tale om at supplere dem, især naar de begrunde deres Vægring paa Meningsforskelligheд, men der maa da foretages nyt Valg; var det derimod Tilfældet, at kun 1 eller 2 havde vægret sig, da vilde Udvalget blot have at supplere sig. — Hr. Formanden maa ogsaa kunne erindre, at jeg paa Mødet opfordrede til at fastholde J. F. Jensens Valg, og det galdt derfor om at samle Kolleger, som vilde arbejde sammen, uanset Bestyrelsens nedlagte Veto. At det ikke lykkedes at sætte J. F. Jensens Valg igennem, har sin Grund i, at Bestyrelsen havde undladt at omsende Stemmesedler til mindst 6 Trykkerier, hvorved henved et halvt Hundrede Kolleger ere blevne afskaarne fra at udøve deres Stemmeret, hvilket ser saa meget mærkeligere ud, som det netop gik ud over dem, der ved det første Valg stemte for J. F. Jensen; dels ogsaa som Følge af enkelte Kollegers Mangel paa personlig Selvstændighed; ti har man den Overbevisning, at Den eller Den er bedst skikket til at paatage sig et saadant Hverv, da fastholder man denne, medmindre der skulde fremkomme saadanne Oplysninger om den Vedkommende, at han, i Stedet for at gavne, snarere vilde skade den Sag, han skulde være Talsmand for. J. F. Jensen er en i enhver Henseende brav og dygtig Kollega, som vilde have virket med Iver og Nidkærhed for Tarif-Spørgsmaalets Løsning, og er han ikke bleven valgt, da geraader det os ikke til nogen Ære; men den Ubestemthed og Uklarhed, der viser sig ved vore Møder og Afstemninger, afgiver et yderligere Bevis for, at Foreningslivet ikke er Typographernes stærke Side.

Jeg skal ikke her indlade mig paa nogen Belysning af Forholdet mellem Bestyrelsen og Hr. J. F. Jensen; dette er en Sag, som Jensen maaske senere vil afgøre med den; men naar der ligefrem siges, at han ikke har Andet tilovers for Bestyrelsen end „Skældsord", da tror jeg at den ærede Formand gør sig skyldig i en Usandhed. Han har ganske vist ikke kunnet billige den Maade, hvorpaa Bestyrelsen har ledet „Den typografiske Forening", ja han har som bekendt paa Mødet den 29de Maj betegnet denne som slet, men ligefremme Skældsord eller Ukvemsord har jeg ikke nogensinde hørt Jen-

sen benytte sig af, og det vilde ogsaa i høj Grad være taktløst at gøre det — det er sikkert ogsaa kun en vidt dreven Omfindtlighed af den ærede Formand, naar han kan udlede Saadant, fordi han staar i skarp Opposition overfor ham.

Naar Hr. Formanden endelig sammenstiller min Slutnings-Replik med „Principalbladets" velvillige Omtale af Bestyrelsens Fremgangsmaade ved Valget, da skal jeg ikke forholde ham denne Ros, den er ham vel undt, men jeg skal kun bemærke, at en velvillig og rosende Omtale, udtalt af en erklæret Modstander, maa altid optages med en vis Mistænksomhed, idet der som oftest ligger en Bagtanke til Grund derfor.

Jeg skal sluttelig tilføje, at naar man indlader sig paa en Polemik, da bør denne føres paa en sømmelig og for vor Stand værdig Maade — dette har jeg hidtil bestræbt mig for —, men naar man ikke kan det, gør man Sagen en større Tjeneste ved at forholde sig passiv. Dette være sagt i al Almindelighed, dog til Hr. N. D. Hansen i Særdeleshed. R. Foltmar.

Ærede Hr. Redaktør!

I Forventning om, at Hr. Foltmar vil give Gensvar paa Deres sidste Udtalelser angaaende hans Skrivelse i Nr. 26 af dette Blad, skal „flere Typografer" kun tilegne sig saa Lidt af det til Hr. Foltmar Anførte, at vi kun endnu skal bemærke, at saalænge Hr. Redaktøren og Formanden for „Den typografiske Forening" ikke adskiller de to Punkter i det omhandlede Spørgsmaal, Typograferne som „Korporation" og Typograferne som „Forening", anser vi enhver videre Udveksling af vor gensidige Opfattelse for ørkesløst, idet Hr. Red. og Formanden — forsætlig eller uforsætlig — stedse blander disse to Ting sammen. Vi gentager derfor atter, at Bestyrelsen for „Den typ. For." har begaaet et stort Fejlgreb ved at overtage de Funktioner, som det tilkom det bestaaende Tarifudvalg at udføre, og dernæst ved Indkaldelsen af en Generalforsamling at søge denne paavirket, for at kuldkaste et paa en udenfor Foreningen valgt Typograf, hvis Valg som „Ikke-Medlem" var fuld „lovlig", selv udenfor Lovene for „Den typ. For.".

Hr. Formanden for oftnævnte Forening skylder derimod endnu stadig Bevis for, at det er „lovligt i et „velordnet" Samfund at søge at kuldkaste en Kollegas Valg, fordi 2 eller 3 andre Medkolleger ikke tror at kunne „samarbejde" med ham.

„Flere Typografers" „Love" er kun baserede paa almindelig Moral, nemlig naar Kollega A og B ikke vil samarbejde med Kollega C, har de at frabede sig Valget, og naar Suppleanternes Stemmeantal synes for ringe, foretages der Valg paa to andre; men at udskyde den retmæssig Valgte, er en saa „umoralsk" Handling, at den fortjener den alvorligste Dadel, og overlader vi gerne Bestyrelsen den Roes, som „Skand. Bogtr.-Tid." lader den tilflyde; kun skal vi gøre den ærede Tidende opmærksom paa, at „den her omhandlede Sag" ikke alene angaar „Den typ. For.", men Typograferne som „Korporation", idet Valgene til Tarif-Udvalget skete af samtlige Typografer, uanset om de var i „Den typ. For." eller ikke, og at „den besindige og hæderlige Optræden" som Bestyrelsen har bragt ind i „Den typ. For." vilde have bragt Døden i Foreningen, naar den ikke havde tillige havt „Understøttelsesformaalet", da „Foreningen" jo med Hensyn til sine „Hovedformaal" har havt det Held at have en Bestyrelse, „som veed hvad den vil" — og altsaa har sparet Medlemmerne den Ulejlighed at tænke „selv" over deres egne Anliggender. Dette minder stærkt om højsalig Kong Frederik VI.s gode gamle Dage. Hr. N. D. Hansen synes efter sit Indlæg at dømme, at henhøre til Datidens gode gamle Spidsborgere.

„Flere Typografer".

☞ Da der i en ikke fjern Fremtid, naar Udvalget har endt sit Arbejde, bliver stillet store Krav til Tidendens ringe Plads, vil det paa den Tid være formaalstjenligt at erstatte det nu manglende Numer med et Dobbelnumer. Derfor udkommer nærværende Numer sent og det næste først Fredag i næste Uge.

Typografiske Kundgørelser.

En brugt Haandpresse,
helst saa stor, at den paa en Gang kan tage et Format som „Nyt Aftenblad", ønskes til Købs. Billet, mrk. „Haandpresse", besørger dette Blads Ekspedition videre.

En Liniehøvl
ønskes til Købs paa dette Blads Kontor.

Kristiania.
Abonnement paa „Typograf-Tid." tegnes hos Hr. Boghandler J. Christensen, Toldbodgade Nr. 16. Abonnementsprisen er 1Kr. 25Øre fjerdingaarlig.

Typograf-Tidende,
Organ for de typografiske Arbejderes Interesser,
udkommer hver Uge. Bladets fortrinsvise Opgave er paa enhver Maade at varetage Typografernes rent sociale Fag-Interesser; desuden indeholder det tekniske Meddelelser og i Øvrigt Alt, hvad der kan være af Interesse for Bogtrykkunstens Udøvere.

Kundgørelser indrykkes for en Betaling af 10 Øre (5 Sk.) pr. Petitlinie. For større og gentagende samt staaende Kundgørelser gives en betydelig Rabat. Pladssøgende Typografer betale altid kun halv Pris.

Abonnements-Prisen er 1 Krone 25 Øre (3 Mk. 12 Sk.) fjerdingaarlig eller 10 Øre (5 Sk.) pr. Numer. Abonnementet, der er bindende for et Fjerdingaar, modtages paa alle Postkontorer og Brevsamlingssteder, i alle Bogladerne samt i Fortunstræde Nr. 4, Stuen, København.

Redigeret af R. P. Jensen. — Trykt hos J. Henriksen.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr 25 Øre fjerdingaarlig.

Kundgørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 29 & 30. København, den 31te Juli. 1874.

Nogle Reflexioner over vort Foreningsliv.

Det er i Reglen ubehageligt at høre sine egne Fejl, men det er ubestridelig gavnligt, for saa vidt man da lægger sig dem paa Sinde og tager dem i Betragtning ved sin Handlemaade. Dette gælder ikke alene Individerne, men ogsaa Samfundene; ti Fejl ere begge i Besiddelse af, og det vilde f. Eks. næppe holde Stik, at en Beslutning, tagen af en Forsamling, skulde være ufejlbarlig, blot fordi der var Flere om at tage den; det kommer her, som over Alt, an paa, hvor vidt den fornødne Dygtighed er til Stede. At det typografiske Samfund ogsaa har sine Fejl, er derfor utvivlsomt, og naar vi altsaa stille Fordringer og søge at opnaa Forbedringer i vore Kaar, burde vi dog først undersøge, om det ikke var tænkeligt, at den største Anstødssten for disse Fordringers Gennemførelse laa hos os selv. Hvor tilbøjelige ere vi nemlig ikke til at stille os paa et saadant Standpunkt, at det for os ser ud, som om det retmæssig fortjente Udbytte af vort Arbejde blev os forholdt, medens maaske Sagen er den, at vi ikke anvende den tilbørlige Flid paa at erhverve os dette Udbytte.

Hvor ofte have vi i vor Kreds ikke hørt tale om „Enigheden", dette Ord, der i sig selv betegner en Egenskab, som er af en saa stor Betydning for enhver Sags Fremme, men som hos Adskillige af os kun ved en negativ Brug benyttes som et Slags Præservativ, der paa en nem Maade skal tjene til at befri En fra enhver som helst Mistanke om Inkollegialitet ell. L. „Hvad nytter det at være Medlem af Foreningen," siger den Vedkommende, „der er jo ingen Enighed!" og saa vender han den Ryggen, beklagende Tidernes Sløhed, men med en rolig Samvittighed, som en Mand, der er sig bevidst at have bidraget Sit til at naa det fælles Maal, men som nu maa bøje sig for den uundgaaelige Skæbne. Affet fra dem, der ikke ere enige med sig selv, og af hvem man vel altsaa næppe tør forlange, at de skulle være det med Andre, har jeg blandt mine Kolleger fundet et stort Antal, om hvem man, naar man hører dem beklage den store Mangel paa „Enighed", skulde antage, at de vare Medlemmer, der saa paa Tingene med et uhildet Blik, og hvis Hjerter bløde ved Synet af den Adsplittelsens Aand, der gjorde sig gældende. Sagen er, at disse ærede Kollegers Ønsker om Enighed have deres Udspring fra en vis Egoisme; de ønske den størst mulige Enighed bragt til Veje i Foreningen — Gudbevares! „Enighed" er Maalet for al deres Stræben, men — rigtignok paa Basis af deres egne Anskuelser. Kunde disse blive de fremherskende, ja, saa glæde de sig over „Enigheden" og mærke de Røster, der maatte hæve sig derimod, med Inkollegialitetens Stempel, men skulde andre Tendenser gøre sig gældende, ja, saa Farvel al Enighed! Nu er det en Selvfølge, at der i en Forening, der vil udrette noget Godt, maa være forskellige Anskuelser repræsenterede; men vil man virke i en saadan Forening, nytter det dog ikke, at man holder paa disse Anskuelser indtil Stædighed, — Tolerance maa alle Parter være i Besiddelse af, ti uden denne bliver ethvert Foreningsliv jo en ligefrem Umulighed. Disse skønne Tirader om „Enighed" osv. have derfor efter min Formening kun saare Lidet at sige; jeg har bemærket, at de ofte kun skyldes en vis ophøjet Fortrydelse over ikke at kunne sætte egne Anskuelser igennem.

Skønt jeg nødig indlader mig paa nogen Klassifikation, kan jeg dog ikke tilbageholde, at der gives en Klasse Kolleger, som jeg vil tillade mig at kalde vor Forenings „Malkontanter". De møde i Foreningen enten med eller uden nogen Mening om det Standpunkt, de ville indtage, men

da Utilfredshedens Drivfjeder hos dem er i den ønskeligste Bevægelse, behøves der kun den ubetydeligste Anledning — f. Eks. at de komme i Minoritet ved en Afstemning — for dem til at opsige Foreningen Huldskab og Troskab. At en Forenings Eksistens er afhængig af, at Minoriteten bøjer sig for Majoriteten, er naturligvis de Herrer en ligegyldig Sag; da de nu engang ere utilfreds med Alting, kan Foreningen jo ikke forlange, at der over for den skal gøres nogen Undtagelse. For Øvrigt er jeg overbevist om, at Flere med mig ville have bemærket, at adskillige af disse „Malkontanter", der i høje Toner nedsætte Forholdene i de Trykkerier, hvor de arbejde, og gør det ene skarpe Udfald efter det andet mod Principaler og Faktorer, naar disse ere fraværende, ved andre Lejligheder lige over for dem optræde med en Servilitet, som en vel dresseret Hofmand kunde misunde dem. Imidlertid er der jo, naar Alt kommer til Alt, noget vist Ophøjet ved saaledes at give den „Malkontante". Fra sit høje Sæde skuer han med et medlidende Blik ned paa de stakkels Proletarer, der bevæge sig i de lavere Sfærer, nu og da nedlader han sig maaske til at gøre en dunkel Antydning af, hvilken grændseløs Daarlighed Foreningen indeholder, at han jo naturligvis sagtens kunde raade Bod derpaa, naar han kom til at styre, men at disse Mennesker ere „ikke værd at gøre Noget for" o. s. v. o. s. v.

Til Slutning endnu et Par Ord. Principalerne ere naturligvis fuldstændig berettigede til at søge deres Arbejde udført paa den billigste Maade, naar de derved tro deres Interesser bedst varetagne. Og jeg vil gaa endnu et Skridt videre og sige, at det i en vis Forstand kan være gavnligt for os, naar Principalerne søge at danne en Modvægt mod vore Fordringers Gennemførelse; ti dette vil kunne tjene til at anspore al vor Energi, al vor Dygtighed, og disse to Faktorer ville blive i højere Grad udviklede, jo flere Hindringer vi have at kæmpe imod. I vor Forretningernes Tidsperiode vilde det være Daarskab at vente, at den ene Stand over for den anden skulde lade sig lede af nogen anden Følelse end den, der byder den at varetage sine Interesser, og da vi jo maa og bør vide dette, vilde det dog saa ikke være heldigst, om vi bortkastede al denne Snakken frem og tilbage om „daarlig Tone i Foreningen", „Mangel paa Enighed", og hvad det nu Altsammen hedder; Enhver vil dog vistnok, i det Mindste i „sit stille Sind", indrømme, at naar vi kun Alle møde med Lyst og god Vilje til at virke for vore Interesser, er det ikke vanskeligt at opnaa Enighed, og navnlig maa dette jo være en grumme let Sag netop for de ærede Kolleger, der beklage Mangelen paa „Enighed", og om hvem det vel altsaa tør forudsættes, at de mest af Alle ønske denne tilvejebragt. —n.

Hvad bør der gøres, for at Avis-Sætternes Kaar kunne blive forbedrede?

Dette Spørgsmaal vil vist nok om en meget kort Tid blive skudt frem i Forgrunden, naar det nu samlede Udvalg er færdig med sine Forhandlinger, og det turde derfor være magtpaaliggende — om muligt — nu at faa en Diskussion i Gang om dette meget vigtige Æmne.

Bog-Sætternes Kaar ere, som Enhver veed, for Tiden meget usle, og der er vel Ingen, der tvivler om, at de ærede Principaler ville vedtage hele Tarif-Udkastet, som det foreligger fra det for Øjeblikket i Vintersøvn liggende „permanente", af „arbejdende" Typografer paa En nær bestaaende Udvalg — der er vel Ingen, der tvivler om, at denne Tarif i sin Helhed bliver vedtaget; ti det er det Eneste, der kan raade Bod paa Nøden og frembringe en varig og god Arbejdstilstand, saa at vi ikke om et Aar eller to skulle være nødsagede til at komme igen. Dog, der er talt saa meget herom, at det snart kunde blive kedeligt; vi haabe Alle, at Dhrr. Principaler kunne og ville indse, at den Fortjeneste, der nu kan udbringes ved en Uges flittig Arbejde, er for lille, ja næsten latterlig i Forhold til Livsfornødenhedernes Priser.

Det er derimod Avis-Sætternes Kaar, jeg har i Sinde at udtale mig om. De stille sig omtrent modsat til Bog-Sætternes; her er det nemlig ikke den daarlige Løn, Klagerne gaa ud paa, men den uheldige Arbejdstid, der tilbringes i et daarligt, om Aftenen og Natten af giftige Gasdunster opfyldt Lokale.

Lønnen er i Avis-Sætterierne gennemgaaende god, og man tager næppe fejl ved at notere den til omtrent 11 Rdl. ugenlig. Denne Løn, maa man dog indrømme, er nok til at leve af for Tiden, ti vil man nægte det, da kan man drive Fordringen om Lønningsforhøjelse højere og højere op, og det konsekvente Resultat vil til Syvende og sidst blive, at en Arbejder ikke havde Nok af 100 Rdl. om Ugen; der maa være Rimelighed i alle Ting og ligesaa i denne. Jeg veed vel, at mange Avis-Sættere sige omtrent saaledes: „Ja, naar vi endda fik et Par Mark for det Natarbejde, saa vilde vi ikke klage!" — men det er sandelig kun Nonsens; ti man sælger dog ikke sin Sundhed for et Par Mark! Det vil da sige, naar Natarbejdet ikke kunde afskaffes, ja saa var det naturligvis bedre at faa Betaling for det, men det kan og skal afskaffes, saa sandt som der endnu er fornuftige Mennesker til. Ja, Ondet maa angribes i Roden — det er den daarlige Arbejdstid, der skal søges forandret.

Naar man ser Sagen fra forskellige Synspunkter, er det for Øvrigt meget uforsigtigt at søge en Forhøjelse af den — som bemærket — temmelig tidssvarende Lønning. Det er nemlig for det Første en bekendt Sag, at de fleste københavnske Dagblade just ikke høste Guld og derfor ikke godt kunne taale en Forøgelse i Udgifterne, og for det Andet ville Folk for Fremtiden blive mere betænksomme paa at begynde paa ny Blade, naar Sætningsomkostningerne ere saa store; det fortjener her at erindres, at de sidste Aar have bragt en stadig Fordyrelse med Hensyn til Aviser, saasom Sætterløn, Papir osv. Ganske vist kunne Avis-Sætterne her imod indvende — og jeg veed at Mange desværre gør det —: „Hvad kommer det os ved; naar vi kun faa en god Lønning, er det os ligegyldigt, om Bladet gaar ud eller ind!" — men slig Tale er sandelig, mildest talt, meget uklog; ti det maa dog være enhver Typograf meget magtpaaliggende, at der er saa mange Dagblade som muligt; vi maa erindre, at Dagbladene i København for Tiden brødføde henved 100 Sættere! Lad os i det Hele taget tage os i Agt for at røre for meget ved Kapitalen, naar det ikke er absolut nødvendigt; Kapitalen er og bør være Arbejderens Ven, det er den, der lønner ham for hans Arbejde, men kommer han med uberettigede Fordringer til den, da bliver den vred, da gør den Skrue, og da først kommer det til at se rigtig mørkt ud.

Hvad der derimod er en berettiget Fordring, og hvad der kan og bør gøres for Avis-Sætterne, er en bedre Inddeling af Arbejdstiden og en bedre Ordning af Arbejdsforholdene.

Der fortælles, at Direktør Bille, da han for et Aars Tid siden tog Afsked med „Dagbladets" Sætterpersonale, var meget rørt. Det var formodenlig, fordi han saa disse henvisnede Mennesker, der havde bortgivet deres Helbred for at fortjene det Nødvendige til Livets Ophold; det var Virkningen, han blev rørt over, men Aarsagen til denne Virkning havde han ikke haft Tanke for i de 25 Aar, han havde haft Sætterne i sin Tjeneste! *) Akkurat saaledes er det nu til Dags i alle andre Blade; Virkningen bliver kendelig med hver Dag, men der bliver ikke gjort Noget for at fjærne Aarsagen. Og dog, hvor let kunde det ikke gøres?

For dem, der ere uvidende om, hvor elendig en Avis-Sætters Tilværelse er, skal jeg her i Forbigaaende bemærke Følgende:

En Avis-Sætter maa i Reglen møde paa Sætteriet om Formiddagen Kl. mellem 8 og 10 — det er forskelligt i de forskellige Blade —, og naar han saa har lagt af, Kl. 11 eller 12, begynder Sætningen og vedvarer, indtil alle Nyheder og Andet, hvad der — jeg havde nær sagt ikke — skal i Bladet til næste Dag, er besørget; Sætningen er færdig til højst forskellige Tider, i Reglen Kl. 9—10 om Aftenen, til hvilken Tid Korrekturen er læst paa Kontoret, og nu skal Sætteren rette den; det tager en Time, ofte mere, da Journalisterne ved de københavnske Blade just ikke kunne rose sig af at være stive i at skrive Dansk, for ikke at tale om Haandskriften, der som oftest siger Sparto til den værste „Doktorklo". Naar saa endelig Korrekturen er færdig fra Sætterens Haand — altsaa Kl. omtr. 10—11 —, saa, ja saa maa man endelig ikke tro, at det er „Fyraften"! Nej, saa bliver der udtaget 1, 2, 3 Mand, ja ofte hele Besætningen, til at vente paa den eller den Generalforsamling, det eller det Arbejdermøde etc. etc. Nu hænder det ikke saa sjeldent, at Referenten bliver helt borte og lader Sætterne staa til Nar og spilde deres Natteſøvn til ingen Verdens Nytte; men i Reglen kommer han da Kl. 11—12. Der har f. Eks. været et Møde af Pantelaanere for at tage Beslutning om Forhøjelse i Renten; Sætterne skulle sætte det; det er nødvendigt, at det kommer i Bladet, ti „Købmanden i Store Kongensgade" møder med 400 Linier om det næste Dag, hvis han da ikke sender Løbeseddel ud i Løbet af Natten. Det bliver altsaa „stykket ud" til de søvnige Sættere, og Resultatet bliver da, at de stakkels Sættere Kl. 2, 3, ja sommetider 4 om Morgenen slæbe sig trætte og mødige hjem og kaste sig paa Lejet for faa Timer efter atter at begynde paa en lignende Arbejdsdag — eller Arbejdsdøgn.

Saaledes som her kortelig er beskrevet, er Avis-Sætterens Liv hver Dag, Søndag ligesaa, ti „„Dags-Telegrafen" udgaar hver Dag, Søndag indbefattet, til den billige Pris" osv., skrev jo den ærede „Købmand" i 1864, og de andre Blade maatte naturligvis følge Trop med!

Er det ikke grusomt at arbejde paa den Maade, og bør der ikke opbydes Alt for at faa den forandret? Var det f. Eks. ikke tilstrækkeligt, at der kun ventede en Sætter hver Aften til Kl. 12 for det Tilfælde, at Telegrafen skulde blive misbrugt til at meddele det forbausede Publikum, at Vejret er trist og graat i Sydafrika, eller at et eller andet Værtshus et Steds i Verden er brændt a'?

Mon det ikke er muligt at frembringe eller fremtvinge en Forbedring i denne Avis-Sætternes usle Tilværelse? Er det ikke tænkeligt, at nogle Avis-Sættere kunne faa sammentrommet deres Lidelsesfæller til et almindeligt Møde og vedtage en eller anden Beslutning? Jeg tillader mig at foreslaa følgende Hovedpunkter:

1) Lønningen, som den nu er, bibeholdes eller forandres efter mindelig Overenskomst;
2) Søndagsarbejdet afskaffes, dog uden Afkortning i Sætterens Løn;
3) Sætningen ophører Kl. 8 eller 9 Aften;
4) en Mand venter hver Aften til Kl. 12 for at „sætte" et kort Resumé af, hvad der i Aftenens Løb kan være forefaldet.

Det er naturligvis kun et Forslag. Skulde en af Dhrr. Avis-Sættere, der jo bedre vide hvor

*) Dette er maaske kun en Fortælling, men det gør mindre til Sagen.

„Skoen trykker", have Noget at indvende derimod, da kan det kun være i Sagens Interesse at faa rejst en Diskussion om dette Livsspørgsmaal nu eller aldrig!

Der er sikkert Mange, der mistvivlende ville ryste paa Hovedet ved at læse dette, — men lad os ikke tabe Modet, Kolleger! Vi kunne ved Sammenhold og forenede Kræfter bringe det dertil. Vi maa vel erindre, at alle Blad-Redaktionerne ere meget villige til at gaa ind paa Forbedringer i Sætternes Arbejdsforhold, naar kun „Manden med det „mest udbredte Blad"" kan blive tvungen dertil.

Og saa vist som Avis-Sætterne altid have været rede til at yde Bog-Sætterne kraftig Hjælp i paakommende Tilfælde, saa vist ville Bog-Sætterne vide at øve rigeligt Gengæld, selv om „Købmanden i Store Kongensgade" er nok saa stærk!

A—Ø.

Endnu et Svar.

Mangt og Meget kunde der være Anledning til at fremkomme med over for Hr. Foltmar, men det vil aldeles vist kede det store Flertal af vore Læsere, om vi vedblive at kævles med ham om helt faktiske Ting, og det saa meget mere, som man her er kommet ind paa et Æmne, der helst maa være Genstand for en Debat i et af Typografernes Møder. Der gaar en rød Traad gennem vor ærede Kollegas hele Indlæg, og det er den, at skønt han ikke brister sig til at benægte et i al Fald foreløbigt Resultat, saa vil han dog paa ingen Maade tillade den hidtilværende Ledelse at faa mindste Andel i det. Naa, vil han være af den Anskuelse, saa værs'go. Paa Generalforsamlingen om fjorten Dage skal Bestyrelsen aflægge Regnskab for sin Virksomhed i det sidst forløbne Halvaar, og misbilliger Medlemmernes Flertal denne, saa er det vel ogsaa i Stand til at udpege Kolleger, der ved Fremsættelsen af positive Forslag til en anden Virkemaade bedre end den nuværende Bestyrelse egne sig til at lede Foreningens Anliggender. Som sagt, Bestyrelsen vil nok vide at klare for sig paa Generalforsamlingen, og det vil ikke være paa sin Plads, om vi gjorde os til Tolk for Udtalelser, der kun bør komme frem her.

Hr. Foltmar bruger en Sætning, som vi dog maa berøre, da den øjeblikkelig er af megen Betydning. Han slutter sine Udtalelser om November-Udvalgets Kompetence med det Spørgsmaal: „maaske danner den udarbejdede Sætter-Tarif ikke Grundlaget for de nuværende Underhandlinger?" Vi maa, ærlig talt, blive ham Svar skyldig paa dette Spørgsmaal; det er bekendt nok, at Udvalget eller dets Medlemmer ikke ville give Oplysninger om Forhandlingerne, førend det endelige Resultat af disse foreligger, og vi savne derfor enhver Oplysning i saa Henseende. Der kan maaske hentes et Fingerpeg til Besvarelse af dette Spørgsmaal i Principalernes Svarskrivelse paa Tarif-Udvalgets Henvendelse til de Herrer i December f. A., i hvilken de erklærede ikke at ville indlade sig paa Tarifen; men paa den anden Side er det jo muligt, at Hr. Kancelliraad Schultz og Dhrr. Delegerede for Principalerne have bevirket et Omslag, saa at der vises større Imødekommenhed, end bemeldte Svarskrivelse antyder; — det er muligt, siger vi, men vi have ingen bestemte Oplysninger om dette Punkt. Vi kunne saaledes ikke besvare Hr. Foltmars Spørgsmaal, men maa overlade det til Fremtiden at give de fornødne Oplysninger.

„Flere Typografers" Gensvar giver os ingen Anledning til ny Bemærkninger.

Til Skriftkeglens Historie.

(Sluttet — se Nr. 27.)

I Frankrig og Tydskland saa det en lang Tid meget ilde ud i denne Henseende. I det førstnævnte Land vidste man imidlertid at raade Bod paa disse fortvivlede Forhold. Her var det ikke alene Skriftstøberne, men ogsaa Bogtrykkerne og Boghandlerne, der forenede sig om et Normalmaal for Keglen og Højden, og de saaledes affødte Bestemmelser besluttedes det at indføre under Navn af Reglement de la Librairie, hvilket skulde underkastes Revision, naar det var fornødent. I Reglement af 28. Febr. 1723, Art. 59, omhandles Skriftkeglens Systematisering. P. S. Fournier siger herom i sin Manuel typographique (Paris 1764):

„Reglementet bestemmer bl. A., at fin Kanon (Dobbelmittel) skal bestaa af 2 Saint-Augustin (Mittel) og grov Paragon (11 Kvartpetit) af 1 Cicero og 1 fin Romain (Korpus). Desværre manglede der for fin Romain, Cicero og Saint-Augustin en Forskrift, hvorefter de større Kegler af disse Skriftarter skulde dannes. Som Følge heraf kunde Skriftstøberne, saa meget de vilde, afvige fra Bestemmelserne, og de gjorde det ogsaa, uden at de derfor kunde dadles. Man lod passere, at den Enes Saint-Augustin-Kegle var svagere end den Andens, naar blot hver især sørgede for, at to Saint-Augustin udgjorde en grov Paragon. Paa denne Maade opfyldtes Reglementets Bogstav, men ikke dets Aand. Reglementets Forfattere søgte vel at forebygge disse Uligheder ved at fastsætte, at Bogtrykkeren som Prøve skulde give Skriftstøberen et større Antal m af hver Kegle, hvorefter denne under Straf af Bøder kunde rette sig, men disse Prøvebogstaver vare dog ikke tilstrækkelige til at afhjælpe Ondet. Man kendte Uligheberne, men fandt intet Middel derimod, maaske hovedsagenlig derfor, at de Bogtrykkere, som havde Anledning til at skride ind, kendte alt for lidt til Skriftstøberiet til at kunne gøre praktiske Forslag. Denne Mangel paa System foranledigede mig til at udtænke et, der endelig bragte Orden tilveje; jeg udfandt det typografiske Punkt. Dette er ikke

Andet end en Deling af Skriftkeglen i bestemte og lige Enheder, hvilke jeg kalder Punkt."

Fourniers Punktsystem grunder sig paa det gamle Maal: 1 Fod = 12 Tommer, 1 Tomme = 12 Linier. To af disse Tommer tog han til sit Normalmaal, beholdt de 24 Linier og delte hver Linie i 6 Dele, hvilke Dele han kaldte Punkter. Paa denne Maade fik hans Maalestok 144 Enheder eller Punkter, med hvilke han dannede Keglerne: 6 Punkter = Nonpareille, 8 = Petit, 9 = Bourgois, 10 = Korpus, 12 = Cicero o. s. v.; 6 Cicero udgjorde altsaa en Parisertomme gammelt Maal. Fournier offenliggjorte sin Opfindelse 1737, og saaledes er det ham — ikke Didot — hvem Æren af Punktsystemets Indførelse egealig tilkommer.

Franskmændene vare dog ikke længe tilfreds hermed. Som bekendt medførte Revolutionen i 1789 ogsaa Indførelsen af det metriske Maal, og man omgikkes nu med den Tanke at bringe Kegleforholdene i Overensstemmelse med dette Maalesystem. Napoleon den 1ste overdrog 1811 den berømte Bogtrykker og Skriftstøber Firmin Didot at lade foretage Graveringen af en Række Skrifter efter Millimetersystemet og bestaaende af 13 Kegler. Den fortjenstfulde Reformator var i tre Aar sysselsat med dette Arbejde, hvis Omkostninger vare anslaaede til 1,080,000 Franks; ved Kejserens Fald 1814 afbrødes Arbejdet.

I Tydskland kom intet bestemt System istand. Der har visselig været gjort Forsøg nok, men disse ere strandede, dels paa sneverhjertet Egoisme, og dels fordi de ere udgaaede fra en urigtig Grund. Gesners Bogtryk-Haandbog (Leipzig 1740) kender endnu intet Princip for Kegleinddelingen; tvertimod bestemmes her, ligesom i Kunstens første Dage, Keglen efter Skriften. Det hedder saaledes: „Saa lang som t. Eks. f eller ſ i en Skrift er, mindst saa høj maa ogsaa Keglen være, hvorpaa en Skrift støbes. Deraf kommer Skrifternes Benævnelse, t. Eks. Cicero-Kegle, Korpus-Kegle o. s. v." Man ventede, at den af det tydske Skriftstøberi højt fortjente J. G. J. Breitkopf skulde indføre en grundig Reform i denne Retning, men han døde inden disse Forventninger opfyldtes. Heller ikke i Täubels „Technisch-praktisches Wörterbuch der Buchdruckerkunst" (Wien 1805) var der noget som helst Fremskridt at opdage med Hensyn til Opnaaelsen af en Kegle-Enhed.

I den af Krebs udgivne „Handbuch der Buchdruckerkunst" (Frankfurt a. M. 1827) erkendtes ikke den franske Kegle og Højde for at være god eller i det Mindste ikke antagelig for Tydskland. Her foreslaas: 1) at Skriften, der skal tjene til Rettesnor, maa hedde Nonpareille, og 12 Rækker heraf skulle udgøre en Tomme, 2) at det almindelige Maal for alle Skrifter er 14 Rækker Nonpareille (altsaa en Typometer af $3 \times 14 = 42$ Kvartpetit), og 3) at dette Maal skal staa i følgende Forhold til de andre Skrifter: 12 for Kolonel, 11 Petit, 10 Bourgeois, 9 Korpus, 8 Brevier, 7 Cicero, 6 Mittel, 5 Tertia.

Disse Regler vare fuldstændig vilkaarlige og aldeles upraktiske, og de blev derfor heller ikke tagne til Følge. Som et Eksempel paa, til hvilket Resultat man vilde være kommen, anføres, at efter Reglernes tredje Punkt blev Keglens Inddeling saaledes:

5 Tertia	= 42 Kvp.,	altsaa	1 Tertia	8⅖ Kvp.
6 Mittel	= 42 „	„	1 Mittel	7 „
7 Cicero	= 42 „	„	1 Cicero	6 „
9 Korpus	= 42 „	„	1 Korpus	4⅔ „
11 Petit	= 42 „	„	1 Petit	3⁹/₁₁ „

Krebs synes ogsaa selv ikke at have holdt paa dette System, men at opgive det helt og holdent. I „Braunschweiger Journal" for 1849 læses nemlig: „Det mest betydelige Fremskridt i Skriftstøberiet er Antagelsen af et fast System, det saa kaldte Konkordans-System, hvilket, saa vidt vides, indførtes først i Tydskland af det Andreäske Skriftstøberi (B. Krebs) i Frankfurt a. M." Dette System har følgende Inddeling:

1) for Mellemslag: Regletter paa 2, 3, 4, 5 Konkordanser à 4 Cicero.

2) for Kvadrater: hele (4 Cicero), trefjerdedels (3 Cicero) og halve (2 Cicero).

3) for Skrift:

Nonpareille	= 3 Kvp.,	24	= 3	Konkordanser,
Petit	= 4 „	24	= 4	—
Bourgois	= 4½ „	16	= 3	—
Korpus	= 5 „	24	= 5	—
Cicero	= 6 „	24	= 6	—
Mittel	= 7 „	24	= 7	—
Tertia	= 8 „	24	= 8	—
Tekst	= 10 „	24	= 10	—

Dette Konkordanssystem, der forholder sig til det franske Punktsystem som 465 franske Punkter til 480, blev antaget af de fleste Støberier, og det vilde ogsaa tilsidst have trængt helt igennem, hvis ikke det franske Stempelskæreris Kæmpefremskridt var traadt hindrende i Vejen. De franske Indfatninger lod sig ikke overføre paa den svagere tydske Kegle, hvorfor man var tvungen til at beholde dem paa den oprindelige Kegle, og til dette Virvar føjedes endnu en ny Forstyrrelse: den franske Indfatningskegle, der indførtes af E. Hänel i Berlin. Man var herved kommet endnu længere bort fra den nødvendige Ensformighed.

Da var det, at Fr. Dreßler, Ejer af det Dreßlerske Skriftstøberi i Frankfurt (nu Flinch's), begyndte baade i Ord og Gerning at virke for et ensartet System, og i Tydskland var han den første Skriftstøber, der gjorde den franske Kegle til sin Huskegle, kun efter den indrettede han ny Trykkerier. Heri understøttedes han af G. Schelter i Leipzig. De henvendte sig til Brockhaus i Leipzig og Hänel i Berlin, men kun den Første gik ind paa deres Forslag. I Tydskland er derfor endnu ikke noget enkelt System eneherskende. Siden Begyndelsen af forrige Aar ere dog en stor Del af de betydeligste Skriftstøberier i dette Land komme overens om at indrette alle ny Trykkerier efter det franske System, for saa derved Tid efter anden at opnaa den længe eftertragtede Ensformighed.

Nærværende historiske Udsigt er en forkortet Gengivelse efter „Ann. d. Typogr.". Hertil skulle vi gøre den Tilføjning, at i de tre nordiske Lande er Tilstanden omtrent som i Tydskland, hvorfra de hidtil have modtaget største Delen af deres Skrifter. For Sveriges Vedkommende har i Følge „Skand. Bocktr.-Tidn." Firmaet P. A. Norstedt & Sønner i sit Støberi i Stockholm forsøgt Indførelsen af den franske Kegle og Højde, men det er heller kun blevet ved Forsøget, og vi antage, at det Berlingske Støberi i Lund ogsaa har sin egen selvlavede Huskegle. I Danmark er som bekendt lige saa lidt noget fælles Princip indført; her har man den Fries-Thieleske Kegle, der føres af Skriftstøber Fries, og som er en Tillempning af det franske Punktsystem paa danske Tommer, hvilket System William Simmelkiær ogsaa har optaget som Huskegle i sit ny oprettede Støberi. Norge har endnu intet Skriftstøberi.

Korrespondance.

Aarhus, 27. Juli. Siden den Tid, vi her i Aarhus havde Fornøjelsen af at have „Den typografiske Forenings" Formand i vor Midte, have vi ikke været ørkesløse eller ligget hen i den stille Døs, som vi forhen vare vante til, men stadig arbejdet paa at faa dannet den Forening, som han gav en Antydning af. Der har i længere Tid bestaaet en Dobbelkvartet af herværende Typografer, og efter forudgaaet Indbydelse af disse samledes i Søndags nogle og tyve Typografer i „Hotel Cimbria" for at drøfte Oprettelsen af en typografisk Forening. Flere talte varmt herfor, og det blev ogsaa enstemmig besluttet at gøre Begyndelsen med en fælles Viatikumskasse for alle Aarhus' Typografer, hvilken Kasse med Tiden skal udvides til en Sygekasse. Til at udarbejde de nødvendige Vedtægter valgtes et Udvalg paa tre Medlemmer, nemlig Dhrr. Lind i Stiftsbogtrykkeriet, Sørensen i „Jyllandsposten's" og Petersen i „Amtstidendens" Trykkerier. Som sagt, det er kun en Begyndelse, og der er endnu Meget at gøre — navnlig er der en Del af os, der vil have et fast Foreningslokale, hvori vi kunne samles og samtale om fælles Interesser —, men vi maa give lidt Tid og trøste os med, at det skal og vil komme, naar vi først faa Bugt med alle gamle Fordomme. Efter at man havde moret sig lidt ved Sang o. s. v., skiltes man ad, glade ved at have faaet Foreningen dannet. — Da vi hin Aften vare sammen med Formanden i „Hotel Cimbria", ytrede han Ønskeligheden af at samle alle danske Typografer i een Forening; den Tanke er der ikke saa Faa af os her ovre, der billige, og naar først Foreningen kommer i Gang, ville vi vel diskutere denne Sag. —r—

Varde, 28. Juli. Da jeg tror, at det ikke vil være uden Interesse for Tidendens Læsere at erfare lidt om Forholdene i Varde, skal jeg her give en lille Skildring af et af Bogtrykkerierne der, nemlig „Vardeposten's". Dette Trykkeri blev oprettet paa Aktier af Købmændene i Varde for at undertrykke „Varde Avis", der er Venstreblad; men da det gik daarligt for dem, overdrog de Trykkeriet til Forskellige, indtil det endelig kom i den nuværende Ejers, Hr. Skolelærer og Bogtrykker (!!!) Kjelst's Hænder. Da Hr. Kjelst overtog Trykkeriet, udsendte han straks nogle Anbefalingsbreve, hvori han bekendtgjorde, at han udførte alt Bogtrykarbejde en Tredjedel billigere end alle Andre, og at han gjorde dette, veed jeg af Erfaring, idet han mange Gange satte Penge til paa det Arbejde, han udførte. Heraf vil det let blive forklarligt, at denne Bogtrykker naturligvis ikke kunde give sine Typografer nogen ordentlig Løn, og han bød dem derfor **10**, siger og skriver **ti**, Mark ugenlig og fri Station. Behandlingen var meget daarlig. Jeg vil nu slet ikke tale om, at Føden somme Tider var uspiselig, eller at man om Natten kunde foretage sig en Svømmetur i Sengen, men det Værste var dog, at Trykkerilokalet var saa slet, at det ligefrem var en Umulighed at opholde sig der. Dels var der saa mørkt, at man den meste Tid af Dagen stod i et Halvmørke, saa at man næsten Intet kunde se, dels havde Loftet hævet sig fra Væggene, saa at Vind og Vejr havde frit „Kørind", og dels var der saa lavt, at Alt blev fuldt af Støv. I et saadant Trykkeri kunde der naturligvis ingen Typograf være, og Følgen blev da ogsaa, at Skolelæreren tilsidst stod alene med to Lærlinge og — sin Kone, der var en „Opstikker" af første Rang. Denne Dame havde nu det Hverv at oplære de to vordende Typografer, da Skolelæreren ikke havde megen Tid dertil, eftersom han jo skulde passe sin Skole, og hans „Virksomhed" i Trykkeriet indskrænkede sig da ogsaa til at rive i „Fisk" og prygle Lærlingene, naar de ikke havde „stukket paa", medens han var i Skolen. Det var derfor ikke saa forunderligt, at Trykkeriet snart indeholdt store Bunker „Fisk", der stadigt voksede. Til Oplysning om, hvilken Lærdom de to Lærlinge modtog af denne kvindelige Sætter, skal jeg meddele nogle af de Udtryk, hun betjente sig af. En Kolumne kaldtes „en Klump"; at hæve ud paa Kolumnen, kaldtes at „sætte paa Klumpen"; Skydelinier kaldtes „Noget til at sætte mellem Linierne"; en Rømmeke kaldtes en „Rælleke" o. s. v., og saaledes var Alt forvanskel i det Uendelige. Naar nu Avisen var færdig til Trykning, saa maatte en af Tjenestepigerne valtse op, medens den ene Lærling trykte og den anden satte Akcidenser. Avisen var da ogsaa derefter; Farven var sjeldent ordentlig udreven, Register var der nu slet ikke Tale om, da man ikke havde „Tid" til at bruge Punkturer, og saaledes var næsten Alt, hvad der udførtes i dette Trykkeri. I Sandhed, synes De ikke, Hr. Redaktør, at det baade er Synd og Skam at en saadan Principal skal have Lov til at holde Lærlinge! Hvad skulle to saadanne Mennesker gribe til, naar de engang med Tiden blive udlærte, da de næppe kunne faa Plads i et ordentligt Trykkeri?

Burde der ikke ad Lovgivningens Vej skrides ind mod slige Misbrug? ×

Særlige Meddelelser.

— Hr. Bogtrykker Sally B. Salomon skriver Følgende i „Skand. Bogtr.-Tid.": I sidste Nr. af „Skand. Bogtr.-Tid." findes en Artikel med Overskriften „En dansk Principalforening". Jeg kan i Ét og Alt tiltræde det deri udtalte Ønske om en dansk Principalforenings Dannelse, men tror bestoværre ikke, at den saa snart naas. Jeg har flere Gange, naar der har været Lejlighed dertil, bragt samme Sag paa Bane, men altid fundet en saa kold Modtagelse, jeg kunde næsten sige afgjort Modstand, at jeg ikke har dristet mig længere frem. Og dog tror jeg endnu ikke alene, at den vilde kunne gøre betydelig Gavn, men ogsaa at den snart vil blive en Nødvendighed. Det maa dog en Gang gaa op for mine Kolleger, at det er nødvendigt at have en fast Organisation ikke alene ligeoverfor „den typografiske Forening", men ogsaa indbyrdes og ud ad (mod Publikum). „Den typografiske Forening" kan fremkalde Spørgsmaal, der maa besvares enten i den ene eller anden Retning, og den organiserede Principalforening maa i sig kunne afgive Mænd til en vordende Voldgiftsret — den bekvemmeste og mindst stødende Maade at afgøre opstaaede Tvistpunkter paa. Tilintetgøre Smudskonkurrencen kunde en saadan Forening vel neppe, men en Hemsko var det vel altid. Den vilde heller ikke kunne undlade at tage i Betragtning, hvad der kunde gøres for at hæve Standen fra det lave Standpunkt, hvortil den nu er trykket ned; søge at faa baade bedre Lærlinge og bedre Arbejdere og lære begge Klasser, som nu kun synes at kende deres „Rettigheder", at de ogsaa have Pligter. Dette og meget Andet kan den enkelte Bogtrykkeriejer ikke magte, det maa gennemføres af de forenede Principaler. Det vil koste Ulejlighed og Penge — — ja vel! men det vil ogsaa kunne bære gode Frugter! At en saadan Forening, bestaaende af 25—40 Mænd, der have samme Livsgerning og samme Interesser, ikke skulde kunne dannes, medens alle de større Lande have faaet Lignende, synes saa utroligt, at jeg ikke vil opgive Haabet om, at det en Gang vil ske."

— I et af Tidendens Numre for Maj Maaned meddelte vi, at et Møde af Provindsboghandlere agtedes afholdt i Odense. I Følge „Nordisk Boghandlertidende" samledes den 30. Maj 41 Provindsboghandlere til dette Møde, hvilket skildres som „særdeles vellykket", og der udtales et almindeligt Haab om, „at man ad denne Vej maatte kunne opnaa en kraftig Samvirken mellem Sortimentsboghandelen og Forlagshandelen, der ikke altid kan have tilstrækkelig Kundskab til Forholdene i Provindserne". Mødet bragte endvidere følgende praktiske Resultat: 1) et Udvalg nedsattes for at tage under Overvejelse og fremkomme med Forslag om Oprettelsen af en eventuel Forlagsforening, 2) tre Boghandlere valgtes til at virke hen til en fastere Stilling for Papirhandelen, med særligt Hensyn til de ny Fabriker, og 3) vedtoges det at danne en Provindsboghandlerforening med det Formaal at varetage Provindsboghandlernes Tarv. Desuden vedtoges en Henstilling til Boghandlerforeningen i København, der senere har opnaaet over et halvt Hundrede Underskrifter foruden Deltagernes. Heri gøres der bl. A. den Henstilling til Boghandlerforeningen, at samtidig med Overgangen fra Rigsmønt til Kroner og Ører forhøjes Rabaten paa Alt Boghandelen vedrørende til 25 pCt. (nu 20 pCt.); „om denne Rabatforhøjelse" — bemærkes der — „maa medføre en Prisforhøjelse af Bøger, maa henstilles til Dhrr. Forlæggere, idet vi bemærke, at denne Prisforhøjelse efter vor Mening ikke i nogen Maade vil formindske Afsætningen." — Vi skulle henlede Vedkommendes Opmærksomhed paa denne Anskuelse hos Provindsboghandlerne, naar der er Tale om at forhøje Typografernes Løn; ti man er ellers altid rede til at opstille den Bussemand, at naar disse Arbejdere skulle have en Lønningsforhøjelse, vil det virke hæmmende paa Forlagsartiklernes Afsætning.

— Hr. Bogtrykker Ernst Lund har, som bekendt, hidtil været blandt de Principaler, der ikke betale sine Sættere samme Pris, som er gængse i andre Trykkerier. Dette lader nu til ikke at kunne gaa længere; ti, efter hvad der er os meddelt, ophørte i Lørdags Aftes to Beregnings Sættere med deres Arbejde, fordi de kun fik — 10 Skilling pr. Tusind n. Han maa nu hjælpe sig med en Sætter paa visse Penge — denne maa vel have sine Grunde, hvorfor han beholder sin nuværende Plads — og to Drenge. Det er ikke vanskeligt at forudsige, at Hr. Lund ikke faar forøget sit Personale, uden at han indfører samme Betaling som i de andre Trykkerier.

— Efter Forlydende paatænkes der her i København oprettet et Aktiebogtrykkeri med en Kapital af henved en Snes Tusind Daler. Det hele Projekt, der skyldes en bekendt entreprenant Mand her i Byen, er dog nok mest grundet paa Udgivelsen af en Avertissementsavis, som skal have sit eget Trykkeri.

— „Kvindetrykkeriet" — Hr. K. Larsens i Store Kongensgade — eksisterer ikke mere af Gavn, men kun af Navn. Der skal nok være antaget fire kvindelige Sættere, der have forsøgt sig i Kunsten, men de ere alle blevne kede af den, da de tjente for Lidt som dens Dyrkerinder. Om der er andre Grunde, der have været bestemmende for dem, skulle vi lade være usagt.

— Adresseavisen har for nogle Dage siden indeholdt følgende Avertissement: „En Bogtrykkærling, som har været 2 à 3 Aar ved en Hurtigpresse, kan blive udlært paa overordenlig gode Vilkaar i en Provindsby i Sælland. Billet o. s. v." — Her er altsaa et Tilfælde, hvor en Lærling tilbydes „overordenlig gode Vilkaar" i en ny Lære, naar han vil løbe af den gamle. Manden fortier dog klogelig sit Navn.

— I Stedet for „Nordsællands Tidende", der i Hillerød ophørte at udkomme fra 1. Juli, bliver til 1. Oktober oprettet et andet Blad under Navn af „Frederiksborg Amts Avis". Bladet skal have sit eget Trykkeri med Hurtigpresse.

Forskelligt.

— I et Brev fra Nybygden Danebrog i Nebraska (Amerika) til „Fyns Stiftstid." hedder det: „Jeg tænker, at jeg i en meget nær Fremtid kan sende Dem et Eksemplar af Danebrog Sentenel, det første Blad i vor By. Næsten allevegne i Vesten er det jo et af Nybyggernes første Foretagender, efter at en lille By er begyndt, at faa et Bogtrykkeri i Stand, hvor igennem Beboerne dels kunne erfare, hvad der tildrager sig i Nyderverdenen, dels drøfte deres egne Anliggender og gøre Udenforstaaende bekendt med deres Forhold og Fremskridt. Denne Foretagelsesaand, der er almindelig i Vesten, har ogsaa gjort sig gældende her; Dhrr. Mitchel & Berger ere netop for et Par Dage siden gaaede Øst paa efter Pressen til vort første Trykkeri, og i Løbet af 14 Dage vil forhaabenlig det første Numer af vor Avis udkomme."

— Som en ny Opfindelse omtale amerikanske Blade Brugen af Glastyper. En Hr. Whitney i Magog i Kanada har taget Patent paa denne Slags Typer i det internationale Patentbureau i London. Det er i Særdeleshed Affischeskrifter, som han tænker paa at fabrikere.

— Londons „City Press" har gjort Forslag om at fejre Bogtrykkonstens Indførelse i England for fire Hundrede Aar siden. Det er dog uheldigt, at man endnu ikke bestemt veed, om det var 1474 eller 1476, at Caxton, den første engelske Bogtrykker, begyndte sin Virksomhed.

— En Skole for Bogtrykklærlinge er oprettet i Hamborg af den derværende Principalforening.

Hr. Redaktør!

Da Hr. Foltmars Slutningsbemærkning: om Maaden, hvorpaa man bør føre en Polemik, er henvendt til mig „i Særdeleshed", tør jeg maaske udbede mig Plads for en lille Bemærkning, som skal blive den sidste fra min Haand i den Sag, saa længe selve mit Indlæg staar uimodsagt, da jeg ikke vil trætte Deres Læsere med indholdsløst Skænderi.

Jeg ønsker nemlig at oplyse Hr. Foltmar om, at jeg i en Polemik anser det baade for sømmeligt og rigtigt at benytte de Udtryk, som ere de mest betegnende, naar det kun ikke er Personligheder, selv om de lyde lidt mindre behageligt i Modpartens Øre, og at jeg ikke, hvis Hr. Foltmar er af en anden Mening i den Henseende, føler mig forpligtet til at være hans Meningsfælle.

Hvad der er det Letteste, enten at bortforklare en begaaet Fejltagelse eller at lave et Skærmbrædt af sin Sømmelighedsfølelse og krybe bag dette, lader det ikke til, at Hr. Foltmar har været i Tvivl om.

N. D. Hansen.

Den typografiske Forening.

Medlemmernes Opmærksomhed henledes paa den i Begyndelsen af Ugen udsendte Løbeseddel angaaende den selskabelige Sammenkomst i Morgen Aften paa „Gimle".

Generalforsamlingen, som det var paatænkt at afholde den 8de August, kan paa Grund af Revisionen først finde Sted den 15de.

Brevkasse.

E. P. i Aarhus. Lovene tilligemed Brev er affendt.
M. N. i Ringkøbing. Mange Tak. Glem nu ikke det andet Trykkeri. April Kvartal af Tidenden kan faas, men ikke Januar.
G. i Horsens. Den lovede Tarif skal blive Dem sendt i Begyndelsen af næste Uge.

Typografiske Kundgørelser.

En Plads i Jylland
er ledig for en Sætter. Denne Tidendes Kontor anviser.

En Trykker,
der kan sætte, ønsker Plads. Der forlanges en Løn af 10 Rd. om Ugen for 10 Timers Arbejde. Billet, mrkt. „Trykker", indsendes til „Typ.-Tid.s" Ekspedition.

En Maskinmester
ønsker Plads, helst i Københavh. Anvises fra Engageringskontoret.

En brugt Haandpresse,
helst saa stor, at den paa en Gang kan tage et Format som „Nyt Aftenblad", ønskes til Købs. Billet, mrk. „Haandpresse", besørger dette Blads Ekspedition videre.

En duelig **Trykker** (Maskinmester) kan faa en god Plads i en Provindsby. Samme Steds er Plads ledig for en **Sætter** til Bog- og Akcidensarbejde. Billet, mrkt 8, besørger dette Blads Ekspedition videre.

Maskinmester N. E. Petersen, der tidligere har arbejdet i Elvius' Officin og derefter i Tyskland, bedes opgive sin Adresse til dette Blads Ekspedition, da en gammel Ven ønsker at tale med ham.

Typograf-Tidende,
Organ for de typografiske Arbejderes Interesser,

udkommer hver Uge. Bladets fortrinsvise Opgave er paa enhver Maade at varetage Typografernes rent sociale Fag-Interesser; desuden indeholder det tekniske Meddelelser og i Øvrigt Alt, hvad der kan være af Interesse for Bogtrykkunstens Udøvere.

Kundgørelser indrykkes for en Betaling af 10 Øre (5 Sk.) pr. Petitlinie. For større og gentagende samt staaende Kundgørelser gives en betydelig Rabat. Pladssøgende Typografer betale altid kun halv Pris.

Abonnements-Prisen er 1 Krone 25 Øre (3 Mk. 12 Sk) fjerdingaarlig eller 10 Øre (5 Sk.) pr. Numer. Abonnementet, der er bindende for et Fjerdingaar, modtages paa alle Postkontorer og Brevsamlingssteder, i alle Bogladerne samt i Fortunstræde Nr. 4, Stuen, København.

Udgivet af R. P. Jensen. — Trykt hos J. Henriksen.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr 25 Øre fjerdingaarlig.

Kundgørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 31 & 32. København, den 17. August. 1874.

Repræsentantskabet i „Den typografiske Forening".

Det er aldrig gaaet rigtig op for Foreningens Medlemmer, hvilken Betydning Repræsentantskabet skulde have for Foreningen eller hvor megen Nytte det kunde gøre denne og saaledes hele det typografiske Samfund. Som det vil erindres, havde Foreningen ikke fra sin Begyndelse denne Indretning i Styrelsen, men den blev indført paa Forslag af den Komite, der i 1870 var nedsat for at udarbejde ny Love i Stedet for de daværende, der kun vare midlertidig gældende. Denne Komite lagde intet Skjul paa den sociale Retning, hvori Foreningen burde udvikle sig, og i Henhold hertil begrundede den sit Forslag om Repræsentantskabet. Det blev almindelig erkendt, at der manglede et Foreningsliv, som ingen Bestyrelse paa fem Medlemmer var i Stand til at tilvejebringe, og Komiteen fremsatte da den Mening, at naar der yderligere knyttedes tyve Medlemmer til Foreningen ved at give dem en Tillidspost og Indflydelse paa Styrelsen i det Hele taget, kunde maaske derved skabes en fast Stok, der ved atter at indvirke paa andre Medlemmer kunde skaffe et ret talrigt Besøg paa Mødeaftenerne og saaledes tilvejebringe den manglende livlige og kammeratlige Samværen. Men foruden denne Hensigt med Repræsentantskabets store Tal var der ogsaa forbundet en anden og ikke mindre vigtig, nemlig den Hensigt, at Repræsentanterne skulle stille sig Opgaver for sin Virksomhed, især ved at undersøge typografiske Anliggender, for at de derefter, om man ellers vilde fremme dem, kunde forelægges Medlemmerne vel overvejet og modnet til Afgørelse. Hvis Komiteens Forudsætninger, som man dog langtfra kan kalde dristige, vare gaaede i Opfyldelse, vilde, som sagt, Repræsentantskabet have stiftet megen Nytte, men, desværre, det er ikke saa.

Hvad er nu Grunden til, at Repræsentantskabet ikke har svaret til Forventningerne? Er der maaske nogen Vidtløftighed i, at tyve Mænd — enkelte kunne jo, om saa skal være, blive borte — skulle samles en Gang maanedlig? Eller er det maaske altfor stor en Dristighed at stille den Fordring til de halvfjerde Hundrede Medlemmer, at tyve af dem skulle ofre den Tid, der er forbunden med en Repræsentants Pligter? Ingen Typograf, som holder paa Foreningen, vil her svare benægtende. Men Sagen er, at Medlemmerne ere for efterladende, de omfatte ikke Foreningen med tilbørlig Interesse og Kærlighed. Hvor træffende vilde det ikke være, om en Kollega ved Prøvevalget paa Repræsentanterne traadte frem og sagde: „Lad os slaa en Streg over det hele Repræsentantskabsvalg, lad det Hele gaa, som det bedst kan, og lad syv og ni være lige; den Interesse, der hos Enkelte endnu er tilbage, vil snart helt sløves, og saa er jo det Hele alligevel gaaet i Staa!" — eller om han sagde: „Alle I, som ikke have Interesse for Foreningen, men kun ere Medlemmer, fordi I synes at maa være det, træd I ud, saa at vi, der blive tilbage, kunne faa at se, hvad vi da kunne udrette for os selv!" — Man kan imidlertid ikke finde Grunden til, at Repræsentantskabet har ført en skuffende Tilværelse, i selve Indretningen, men den maa søges uden for denne, blandt Medlemmerne i det Hele taget. Repræsentantskabet er et Spejl, hvori Typograferne kunne se sig selv: de ville korrekt se deres Interesse for det Samfund, hvortil de høre, deres Sammenhold, deres Evne til at varetage eget Tarv og deres Intelligens til at tage Sæde i en Forsamling for gensidig at kunne udveksle Meninger og Anskuelser under Fordragelighedens og Respektens

Skjold. Er derfor Foreningen skikket til kraftig og virksom Handling, vil dette først vise sig i Repræsentantskabet, der, valgt efter de rigtige Principer med Selvstændighedsfølelsen som Kendemærke, ikke kan undgaa at være et sandt Udtryk for Rørelsen blandt Typograferne, og det vil da ogsaa føre en livlig og heldbringende Tilværelse.

Efter denne Betragtningsmaade kunne vi selvfølgelig ikke anbefale en forandret Sammensætning af Repræsentantskabet, hvad der dog paa den forestaaende Generalforsamling foreslaas af et Par ærede Repræsentantskabsmedlemmer; men i Stedet for ville vi indstændig opfordre Medlemmerne til livlig Deltagelse i det ny Repræsentantskabsvalg. Lad der blive vist Alvor og Omsigt ved Valget, lad Stemmerne falde paa Kolleger, som man finder skikkede til dette Hverv, og som man tiltror at ville fremhjælpe en Udvikling, der kan blive til virkeligt Gavn for det typografiske Samfund, og de sædvanlige Paaskud til ikke at modtage en saadan overdraget Tillidspost bliver da en — Latterlighed! — De danske typografiske Arbejdere befinde sig ved Begyndelsen af en for dem meget gunstig Periode, som det kun gælder om at drage sig til Nytte paa rette Maade, og det skal siges bestemt og med al den Kraft, vi formaa at lægge i vore Ord, at enhver Typograf, der ikke benytter sig heraf, afgiver Billedet af en Mand, der med en utidig Miskendelse af Forholdenes Betydning forbinder en umandig Tvivlen om egen Kraft. Vi tør vel nok mene, at naar Typograferne skulle undgaa at afgive dette Billede, maa de først og fremmest vise det ved Valget af deres Repræsentanter.

Om Lærlinge.

„En opvakt Dreng med gode Skolekundskaber kan antages som Sætterlærling i N. N.s Bogtrykkeri" — saaledes læser man som oftest i vore Avertissementsblade, og i Reglen er der heller ingen Mangel paa Reflekterende. De gode Forældre eller Værger have maaske en Slægtning eller en god Bekendt, der er saa lykkelig at være Typograf, som enten virkelig har en god Plads eller, hvis han er mindre heldig stillet, for den gode Anstands Skyld lyver sig et Par Daler til det, han i Virkeligheden har, skønt disse Daleres luftige Tilstedeværelse ofte volde ham meget Besvær. Jeg paastaar, at denne ubetimelige Lovprisning af vore virkelige Forhold paa Sandhedens Bekostning bidrager ikke saa lidet til at forøge det store Kontingent af Lærlinge, der afgives til det typografiske Fag; ti dersom mange Forældre vare vidende om de virkelige Tilstande, og naar deres Sønners Fremtidsvel blot i fjerneste Henseende laa dem paa Hjerte, er jeg overbevist om, at de ingen Sinde vilde raade dem til at vælge netop dette Fag, selv ikke for de fristende Kostpenges Skyld, den „pæne Bestilling" eller hvad andet mere. Men desværre, altfor ofte lade de sig bestikke af disse tilsyneladende Fortrin for andre Fag, og hvad bliver sædvanlig Enden paa Sagen? Om fem Aar har Drengen „udlært", som man siger, men i Virkeligheden har han kun lært meget Lidt. Enten Grunden nu ligger i hans egen ringe Begavelse, som ikke gjorde ham skikket til en virkelig Typograf, eller Grunden ligger deri, at Principalen, for hovedsagelig at drage det størst mulige Udbytte af Lærlingens tillærte mekaniske Færdighed, under hele Læretiden brød sig mindre om at uddanne ham i den saa kaldte „højere Typografi" eller drage Omsorg for hans alsidige typografiske Uddannelse, om end kun tilnærmelsesvis, — saa er det Kendsgerninger, der, ikke alene i Hovedstaden, men især i Provindsbyerne, gentage sig saa ofte, at det nok er værd at kaste et Lys paa dem som den egentlige Grund til, at det typografiske Samfund belemres med et ikke ringe Antal Udvækster, der i mange Henseender skade den Udvikling, det endnu bør imødegaa, og som skade dets Dyrkere, baade Principaler og Typografer, hvorved ikke sjeldent paa den intensiveste Maade gribes forstyrrende ind saa vel i det enkelte Individs som i hele Familiers Velfærd.

Typograf *skal* han være, — og dermed bringes Drengen til den søgende Principal; denne mønstrer ham, finder ham alt efter Omstændighederne noget vel lille, spærlemmet eller af sygeligt Udseende. — Naa, indvendes der af Fader eller Moder, det giver sig nok med Tiden, han kommer sig nok. — Nu vel, lad gaa da. Men hvorledes er det med hans Skolekundskaber? Kan Du læse Skrevet, min Dreng? — Jo. — Lad os høre. Principalen giver ham et Blad Manuskript. Drengen tager, trods sin Opvakthed, nølende og ængstlig imod det; endelig, efter at have betigget det noget, tager han Tilløb og læser et Par Linier; et utydelig skrevet Ord bringer ham til at standse, men Principalen, der ser, at det nogenlunde gaar, hjælper ham ud af Forlegenheden, tager Manuskriptet fra ham, og efter først at have gjort sig lidt kostbar bliver Drengen med Forbehold af et Par Ugers Prøvetid og senere Indskrivning antaget. Læretiden fastsættes til 5 Aar, Kostpengene beløbe sig til 1 Rd. eller 8 Mk. om Ugen det første Aar, og senere faas Tillæg, alt efter de Fremskridt, Lærlingen gør. Drengen er nu altsaa kommen i Lære. Den virkelig opvakte, selv med tarvelige Skolekundskaber udrustede Dreng vilde under en omhyggelig Vejledning i de 5 Læreaar bringe det til noget, men denne Vejledning savnes i betydelig Grad i vort lille Fædrelands Kunsttempler; de hæderlige Undtagelser ere faa. I Stedet for at have et vaagent Øje med Drengens gradvise Uddannelse saa vel i teknisk som i aandelig Henseende, i Stedet for at gøre ham fortrolig med alle mulige Brancher i Typografien, eftersom hans fremadskridende Evner gør det muligt, har han i de fleste Tilfælde kun for Øje at gøre Drengen til en Sættemaskine, der kan rappe en hel Del af sig, for derved at drage et saa stort

Udbytte som muligt ud af den til typografisk Uddannelse betroede Dreng.

Allerede efter det første Aars Forløb forlanges der en hel Del af Drengen, skønt han kun har lært at „stable op"; der drives og drives paa ham, det kan ikke gaa hurtigt nok, saa ere Korrekturerne slette, saa er Udslutningen mindre god, saa er snart det Ene og snart det Andet i Vejen. Drengen giver sig næste Gang mere Tid; Sats og Korrektur ere noget bedre, men Kvantiteten er noget ringere, og nu er han en doven Slyngel, medens han tidligere var en „Sjudster". Hvad skal der blive af en Dreng under en saadan Vejledning: han maa være et Vidunder af Hoved, hvis han efter endt Læretid har bragt det til en taalelig Færdighed i Udøvelsen af det enten af ham selv eller af hans Forældre for ham udvalgte Fag. Dersom han skulde præstere et Svendestykke og underkastes en dermed forbunden teoretisk Eksamination, saa paastaar jeg, at over Halvdelen af de saakaldte „Udlærte" vilde falde igennem. Hvor mange Lærlinge have i næsten hele deres Læretid faaet en Akcidens til Sætning? Maaske i det sidste Par Maaneders Tid og for et Syns Skyld. Saaledes veed jeg blandt andre Trykkerier ogsaa „Nodetrykkerier", hvor der næsten bestandig forekom musikalske Værker; men at en i et saadant Trykkeri værende Lærling indviedes i Nodesats, det har jeg endnu ikke set. I det Trykkeri, hvori jeg selv har lært, indviedes ingen af de uallige Lærlinge i Nodesætningens Mystik; jeg kender kun To, der oplærtes i Nodesætning, men det var først efter, at de vare blevne Faktorer i samme Trykkeri, medens det havde været Principalens Pligt at gøre enhver af sine Lærlinge fortrolig med denne Slags Sats. Som det gik der med Nodesætning og ligeledes for Fleres Vedkommende med Akcidenssætning, saaledes gaar det i mange Trykkerier, men dog især i endel Provindsbogtrykkerier, hvor der for „Avisens" Skyld ikke gives Drengen synderlig Anledning til at lære Noget — Alt er en Biting, naar blot Bladet bliver færdigt. Jeg skal ikke opholde mig ved at drage enkelte Eksemplarer saa vel af Hovedstads- som af Provinds-Udlærte frem; Enhver af mine ærede Kolleger vil have stødt paa dem, mangen en hæderværdig Principal vil have haft sin Nød med dem, og med fuld Overbevisning maa man med mig udraabe: Det er Synd og Skam uden nøjere Prøvelse at tage den første den bedste Dreng i Sætterlære, naar han mangler saa vel aandelige som materielle Anlæg dertil; det er Synd og Skam med en saadan Skødesløshed, som det nu til Dags sker, at overlade den betroede Dreng til sig selv eller ved at drive paa gøre ham til en blot Sættemaskine og dermed til et Offer for Vindesyge, alt paa Bekostning af Drengens typografiske Uddannelse og derfor tillige paa hans fremtidige Eksistens!

Det er det, jeg med fuld Berettigelse anker over, og mine ærede Kolleger ville give mig Ret deri; de ere vistnok ogsaa af den Overbevisning, at man maa holde et vaagent Øje med det overhaandtagende Lærlingeuvæsen. Enkelte Steder, som t. Eks. i Frankrig og Schweiz, hvor dette Uvæsen er ryddet af Vejen, have Forholdene forbedret sig betydeligt, og der træffes ikke saa mange middelmaadige, ja slette Typografer som paa de Steder, hvor Lærlinge med uforsvarlig Hensynsløshed antages og efter de 4 eller 5 Aars „Læretid" afgives til den typografiske Hærskare, ligegyldig for deres virkelige Uddannelse. Saa klages der endnu over Mangel paa dygtige Typografer! — Hvor skulle de komme fra? — Naar ikke hist og her en Dreng med virkelig gode Anlæg og ved egen Snille og Opmærksomhed bringer det til Noget, vilde der ikke være mange; ti de, der oplæres paa rette Maade, ere til at tælle, og deres Tal bliver Aar for Aar ringere.

Vi appellere derfor til vore Principalers Retsfølelse, at de fremfor Alt nøje prøve de Drenges Anlæg, de antage i Lære, og at de med Omhyggelighed sørge for deres tilbørlige Oplærelse i det Fag, ved hvis Udøvelse de skulle grundlægge og vedligeholde deres Eksistens. Følgen deraf vil blive, at de saa meget efterspurgte duelige Typografer om ikke ret lang Tid ville være lettere at finde. Forældre og Værger ville vi til Slutning give det gode Raad, at de ikke lade sig altfor meget bestikke af Kostpengene og den „pæne Bestilling".

München, i Juli 1874.

Th. Lund.

Et Par Bemærkninger i Anledning af: „Hvad bør der gøres, for at Avis-Sætternes Kaar kunne blive forbedrede?"

I Nr. 29 & 30 af denne Tidende findes en Artikel angaaende Avis-Sætternes Kaar. Den ærede Forfatter betragter dog denne kun som Indledningen til en Diskussion, og jeg maa tilstaa, at jeg for mit Vedkommende finder denne Betragtningsmaade meget heldig; men da Hr. A—Ø vel sagtens er belavet paa, at der i en saadan Diskussion kan fremkomme mange forskellige Meninger om en Ting, turde det ikke være ubeskedent af mig at haabe, at han vil undskylde, om jeg just ikke, trods min bedste Vilje, seer mig i Stand til at komplimentere hans Fremstilling i nogen synderlig høj Grad.

Dersom jeg vilde gaa ud fra den Forudsætning, at: „Godt begyndt er halvt fuldendt", vilde jeg vistnok komme til et alt andet end gunstigt Resultat; ti den Begyndelse, Hr. A—Ø har gjort, synes mig virkelig mindre god. Hvis man ønsker at gavne en Sag, bør man saa vidt muligt søge at stildre Forholdene, som de ere, og allermindst ved Overdrivelser søge at influere paa den, da man derved saa overmaade let mister den faste Grund, man staar paa. Og Forholdene i vore Bladsætterier ere af den Beskaffenhed, at de aldeles ikke behøve nogen grel Farve for at stemples som i mange Henseender ugunstige. Hr. A—Ø har imidlertid fremstillet Adskilligt saaledes, at man, hvis det forholdt sig rigtigt hermed, kunde føle

sig fristet til at antage, at vore Avissætteres Fornuft maatte befinde sig i en uheldig Tilstand, eftersom de rolig fandt sig i Sligt. Men, ere Forholdene end uheldige nok, slet saa gale, som Hr. A—Ø synes at ville gøre dem, ere de dog næppe. Jeg skal villig indrømme, at han i een Henseende er meget konsekvent; han overdriver saa vel i den ene som i den anden Retning, saa vel det Gode som det Slette — her er ikke Tale om nogen gylden Middelvej; men paa den anden Side tillader jeg mig dog i al Beskedenhed at formene, at hans Bemærkninger mod Slutningen, hvorved han giver at forstaa, at han ikke selv er Avissætter, forekommer mig temmelig overflødig.

For at begynde med Begyndelsen! — Hr. A—Ø skriver, at „der er vel Ingen, der tvivler om, at de ærede Principaler ville vedtage Tarifudkastet, som det foreligger". Naar man nu veed, at Principalerne en Gang have afslaaet at forhandle paa Basis af Tarifudkastet — hvad der formentlig ikke kan udtydes som nogen gunstig Stemning for det —, og naar endvidere Ingen uden for Udvalget veed, hvad der „foreligger" eller paa hvilket Grundlag Forhandlingerne i Udvalget blive førte, hører der unægtelig en beundringsværdig Overbevisningens Kraft til for at kunne sige, at der om den Ting vel ikke er nogen Tvivl". Der er vist Mange, der tvivle.

Naar det hedder, at en Avissætters Løn gennemsnitlig er omtrent 11 Rd., da tror jeg næppe, at dette holder Stik. Med Undtagelse af to eller tre Bladsætterier, hvor Gennemsnitslønnen vistnok er 11 Rd., fejler jeg næppe ved at sige, at den varierer fra 10 Rd. og ned efter.

I Forbigaaende skal jeg bemærke, at hvor stor eller lille en Tak „Dagbladet"s Personale end maatte finde sig foranlediget til at yde Hr. A—Ø i Anledning af hans vistnok velmente Bestræbelser for at forbedre dets Kaar, er det dog næppe sandsynligt, at det vil føle sig synderlig smigret ved det Prædikat af „Henvisnen", som han er saa venlig at tildele det i Særdeleshed.

Naar Hr. A—Ø omtaler det Uheldige i, at der om Aftenen bliver udtaget Sættere til at vente paa Referater fra Generalforsamlinger o. Lign., giver han det Udseendet af, at Sligt passerer dagligdags, skønt dette ikke er Tilfældet. Generalforsamlinger t. Eks. blive i Reglen afholdte saa tidlig paa Aftenen, at Referaterne heraf blive satte i Arbejdstiden, hvorimod det hænder, at Referater af Møder, Festligheder osv. indtræffe saa sent, at Ekstramandskab bliver fornødent. Ofte gaar der imidlertid længere Tid mellem hver Gang den samme Sætter saaledes bliver udtagen. Hvad Hr. A—Ø imidlertid ikke omtaler, er de ordinære Ture, hvorved 1 eller 2 Sættere hver Nat ere forpligtede til at vente paa Telegrammer, slutte Forme osv. osv., og dette er en Gene, som ved en forandret Ordning maaske kunde formindskes endel.

Af Hr. A—Ø's Fremstilling faar man endvidere det Indtryk, at Avissætterne ere fordømte til at arbeide Dag ud og Dag ind uden Rast eller Hvile. Kender han disse Forhold — hvad han burde, naar han paatager sig at belyse dem —, kommer hans Sandhedskærlighed næppe til at staa i noget gyldent Skær; kender han dem derimod ikke — hvad jeg vil bevise ham den Tjeneste at antage —, da gør han Bladets Læsere en daarlig Tjeneste ved at ville docere for dem Ting, hvorom han ikke selv forud har indhentet Underretning. Faktum er, at man gennemsnitlig har en Fridag om Ugen, og det er maaske en Ironi af Tilfældet, at Personalet i „Dags-Telegrafen" — som Hr. A—Ø med et vist Velbehag synes at have udkaaret til Syndebuk —, selv om der her i flere Retninger kan føres Klage, dog i denne Henseende er ret gunstig stillet, idet hver Sætter hver anden Søndag er fuldkommen fri, hver anden Søndag er fri fra Kl. omtr. 6 og har en Fridag hver 20de Søgnedag.

Trods den af mig nævnte „Konsekvens" i Hr. A—Ø's Fremstillingsmaade, indeholder hans Artikel dog ogsaa Modsigelser, der tage sig ret kuriøst ud. Jeg tænker mig f. Eks., at han har Ret i sin Beskrivelse af Arbejdstiden, at Sætteren arbejder uafbrudt hver Dag og det meste af Natten med. Nu foreslaar han, at Søndags- og Natarbejdet ophører, at man altsaa Kl. 9—10 rolig kan gaa hjem og lægge sig. Regner man nu, bestandig gaaende ud fra Hr. A—Ø's Tankegang, Søndagsarbejdet til 12 Timer og Forkortelsen i Arbejdstiden de øvrige Dage til 3 Timer daglig, saa bliver Summa Summarum, at Sætteren indvinder det ikke ubetydelige Antal af 30 Timer eller 3 almindelige Arbejdsdage ugenlig til sin egen behagelige Disposition, hvilket, vel at mærke, sker uden Afkortelse i Lønnen, som Hr. A—Ø tænker sig bibeholdt, da han finder den „temmelig tidssvarende". Men hvorledes skal man rime dette sammen med hans Advarsel mod at „røre for meget" ved Kapitalen. Jeg finder nu rigtignok den „Berørelse" temmelig ublid.

Jeg har ikke været saa heldig at kunne stemme overens med Hr. A—Ø i hans Fremstilling af de ovennævnte Forhold. Deraf fremgaar imidlertid selvfølgelig ikke, at jeg skulde være nogen Beundrer af disse, — tværtimod, jeg har allerede sagt, at jeg i flere Henseender finder dem ugunstige. Det er f. Eks. en Plage for Sætteren at skulle om Aftenen, naar Bladet er udsat og det højeste Ønske hos Enhver kun er at komme hjem, undertiden være nødsaget til at vente utilbørlig længe paa Korrekturen, en Ustik, som formentlig vilde kunne afhjælpes ved en Smule Imødekommen fra Redaktionerne; hermed være naturligvis ikke sagt, at disse med Forsæt skulde søge at fortrædige Sætterne; jeg er snarere tilbøjelig til at se Grunden deri, at de mangle Blik for typografiske Forhold. At der endvidere i Bladsætterier, hvor Arbejderne i Reglen staa eller burde staa i et engere Forhold til hverandre, gives rent typografiske og intellektuelle Nulliteter, der blive protegerede paa bygtigere Sætteres Bekostning — hvad i hvert Fald et af vore Bladsætterier afgiver et slaaende Vidnesbyrd

om —, behøves sikkert kun at nævnes, for at man vil indse, at den gode Aand derved tabes.

Jeg har søgt at belyse Hr. A—Ø's Bemærkninger, for saa vidt disse vedrøre Typografien; statsøkonomiske Teorier om Kapital og Arbejde finder jeg mig ikke foranlediget til at gaa ind paa, og Vittigheder, der svare til saadanne som „Graavejret i Sydafrika" eller „brænde a'", ser jeg mig for Øjeblikket ikke i Stand til at finde. Derimod finder jeg et Fællesmøde af Bladsættere med det Formaal at tilvejebringe en bedre Arbejdsordning heldig, men skal dog henstille, om det ikke vilde være hensigtsmæssigt at opsætte dette, indtil Resultatet af Udvalgets Forhandlinger foreligger; heri vilde man mulig have en Rettesnor ved sin Fremgangsmaade. —n.

Hvad bør der gøres, for at Avis-Sætternes Kaar kunne blive forbedrede?

Under denne Overskrift læste jeg med stor Fornøjelse en Artikel i Deres ærede Blads Nr. 29 & 30. Jeg kan ikke nægte, at Artiklen vandt mit udelte Bifald, men om den vil gøre nogen direkte Gavn nu for Tiden, turde vistnok være mere end tvivlsomt.

Det er rimeligvis enhver Typograf i frisk Minde, at det „permanente" Udvalg i sin Tid indbød de ærede Bladudgivere til et Møde for at forhandle om en Ordning af Arbejdsforholdene, særlig om Afskaffelsen af Søndagsarbejdet. Det vil ligesaa være i frisk Minde, at de meget imødekommende saa godt som alle gav Møde, men — „Dags-Telgrafen"s Udgiver, Hr. Ferslew, sendte i Stedet for at møde eller lade give Møde for sig et Brev, hvori der stod, at hans Forretning var baseret paa et 7-Dages Blad, og at han ikke vilde forhandle med Udvalget. At det nu i og for sig var uhøfligt at sende et Brev i Stedet for en Mand, der kunde forhandle, derom ere vist alle fornuftige Mennesker enige, men „Dags-Telegrafen"s Sættere lod dog til at være af en anden Mening.

Det „permanente" Udvalg lod sig nøje med dette „Gaa væk Skygge!" Det Eneste, der blev gjort, var, at „Dags-Telegrafen"s Sættere blev indbudt til et Møde i Udvalget, for at dette mulig kunde bevæge dem til at optræde som Mænd, men dette Lægemiddel hjalp ikke stort paa disse Folk; det eneste Svar, de gav, naar undtages nogle Hyl, der blev udstødt fra Kakkelovnskrogen af et Individ*), der formodenlig havde faaet Betaling paa Forhaand, var en Erklæring i „Dags-Telegrafen" om, at de havde det saa overmaade godt, at de ikke kunde forlange det bedre.

Naar man erindrer dette, vil man vistnok med mig indrømme, at ihvorvel Tanken og Forslaget i Hr. A—Ø's Artikel er baade sund og sand, saa er den dog ikke gennemførlig, saa længe der eksisterer Sættere af den Kaliber i „Dags-Telegrafen", og saa længe der i det Hele taget i det nævnte Blad findes en saakaldet „Generalstab", der lader sig byde saa Meget, som den souveræne kongelige Magt der Steds finder for godt, naar kun bemeldte Stab kan faa — lidt god Fortjeneste.

En Bog-Sætter.

*) Det er betegnende nok, at vedkommende Individ, der raabte saa stærkt paa, at de havde det saa fortrinligt, omtrent 4 — siger og skriver fire Uger efter ikke mere havde Plads i „Dags-Telegrafen"; han blev alt saa hurtigt led af det Gode.

Et Forslag.

Siden „den typografiske Forenings" Tilblivelse har forskellige Anstuelser søgt atgøre sig gældende med Hensyn til Foreningens Virksomhed. Nogle have sluttet sig til den, fordi den er et Sammenknytningspunkt for Fagets sociale Interesser, Andre, fordi den har det smukke Formaal at understøtte trængende Kolleger og disses Enker. Hvad der navnlig har bevirket disse Modsætninger, er at Foreningen kun har et Fond, en Kasse, hvoraf alle Udgifter udredes, saa vel til Administration og Understøttelser som i ekstraordinære Tilfælde, hvor Tidsforholdene eller særegne Omstændigheder udkræve saadanne. Dette er uheldigt, idet den ene Part let kan gøre sig til Gode paa den andens Bekostning. — Efter de Formaalsbestemmelser, vor Forening har, maa man anse den for at være en „Fagforening", hvor Understøttelsesformaalet er side- eller underordnet det Øvrige; men i de senere Aar har Foreningens Virksomhed, hvad vore sociale Interesser angaar, været endel begrændset, hvorimod Understøttelserne ere blevne Hovedformaalet. For at bringe den rette Harmoni til Veje i disse modstræbende Forhold, har jeg i Forening med nogle Kolleger tilladt mig at indbringe et Forslag, som vil blive fremlagt paa den kommende Generalforsamling, og som navnlig gaar ud paa at danne et Reservefond, som kun kan anvendes for at fremme sociale og faglige Interesser, naar en Generalforsamling derom har taget Beslutning. Dette bevirker rigtignok en lille Forhøjelse i Medlemsbidraget, saaledes at det fremtidig bliver 24 Sk. maanedlig, men det kan ikke anses for at være for højt, naar Foreningen saa til Gengæld kan varetage Medlemmernes Tarv paa en tilbørlig og kraftig Maade. Maatte blot Medlemmerne i dette Forslag se et Fremskridt, se en Stræben efter at samle alle Interesser, alle Kolleger i vor Forening, saa at Typograferne i alle Spørgsmaal kunde virke i Enighed og Broderlighed, da er der ikke vundet saa Lidt, og da vil vi kunne se Fremtiden imøde med lysere Forhaabninger.

R. Foltmar.

Korrespondance.

Vejle, 1. August. Fra „Vejle Amts Avis"s Bogtrykkeri averteres i flere Blade om to Sættere og en Trykker. Jeg skal i den Anledning tillade mig at sige et Par Ord. For det Første er Arbejdstiden i dette Trykkeri ikke saaledes, som den burde være, og for det Andet er Kosten meget daarlig. Enhver Typograf, der søger Plads her,

bør hellere akkordere med Bogtrykkeren om at faa 6 Rd. om Ugen end 4 Rd. samt Kost og Logi; ti det vil han være bedre tjent med. Som tidligere meddelt her i Tidenden, er her forholdsvis mange Lærlinge, og som et Bevis paa den udstrakte Arbejdstid skal jeg anføre, at for deres Vedkommende overholdes ikke Fabrikloven, idet de arbejde ud over den Tid, som Loven foreskriver for unge Mennesker mellem 14 og 18 Aar. Der skal i Følge Loven tilstaas dem til Hvile- og Spisetider mindst 2 Timer mellem Kl. 8 Morgen og Kl. 6 Aften, hvoraf de halvanden Time skal gives før Kl. 3, men Middagstiden (Kl. 3) er her kun en halv Time, Frokosten 10 Minuter, og om Aftenen spises der først Kl. 8. Arbejds-Reglementet er vel ophængt i Trykkerilokalet, men Bogtrykkeren har ikke fundet sig foranlediget til at angive Arbejdstiden derpaa. Før Arbejdsinspektøren skrider ind, bliver det vist næppe anderledes. Den samme Arbejdstid, som saaledes fordres af Lærlingene, er ogsaa bestemmende for Typograferne. Dette bringer jeg herved til mine ærede Kollegers Kundskab. A. H. R.

Flensborg, 12. August. — Den prøjsiske Øvrighed synes nu paa en Gang at ville tilintetgøre den danske Presse i Nordslesvig, og den har hertil opfundet det meget praktiske Middel uden videre at transportere de danske Sættere over Grændsen, for derved at umuliggøre Udgivelsen af de danske Blade. Saaledes blev f. Eks. i Lørdags tre Sættere, som arbejde i „Dybbølposten", tilsagte at møde paa Politikontoret i Sønderborg Kl. 9 om Morgenen Paa deres Forespørgsel om, at „der Herr Polizeimeister" vilde udsætte Terminen til Kl. 4 om Eftermiddagen, modtoge de et benægtende Svar, og som en Følge af den nødvendige „Retsforhandling" kunde der den Dag kun udkomme en halv Avis; men det vedkom naturligvis ikke Rettens Haandhævere. Af Politimesteren blev der nu meget højtidelig givet de tre Sættere Paalæg om, at de i Følge højere Ordre „inden otte Dage havde at forlade det prøjsiske Statsterritorium, eftersom de vare danske Undersaatter og Medhjælpere ved Udgivelsen af et mod Regeringen fjendtligsindet Blad". At denne uforskammede og uhørte Fremgangsmaade har vakt megen Forbittrelse blandt den dansksindede Befolkning paa Als, er jo let forklarligt, og Udvisningen er saa meget sørgeligere, som de to Kolleger ere Familiefædre og vistnok ikke havde forberedt sig paa, saaledes over Hals og Hoved at forlade deres Hjem. — En saadan „Forholdsregel" kan vistnok ogsaa kun træffes af en prøjsisk Øvrighed!

I Flensborg skulde et lignende Eksperiment foretages i Gaar i det danske Trykkeri. Herr C. K. Thillerup (bekendt for sin „gode" Betaling) blev nemlig i Gaar Morges beæret med et Besøg af Overpolitibetjenten, som indstævnede hans 4 Sættere til at møde hos Politimesteren. Hver for sig bleve de nu adspurgte om de vare Sættere i „Flensborg Avis", — men se! Herr Politimesteren havde her forregnet sig, idet de Alle svarede, at de vel vare Sættere hos Thillerup, men ikke i Avisen, og til Bekræftelse herpaa maatte de underskrive en Erklæring. Den ene Sætter gav imidlertid Herr Politimesteren den Oplysning, at Thillerup tilligemed 4 Lærlinge gjorde Avisen alene færdig, og at de 4 Sættere derimod havde helt andet Arbejde. Om Sagen hermed er afgjort, vil vistnok være meget tvivlsomt, da Prøjserne ikke saa let lade den Fugl flyve, de en Gang have faaet fat paa, og vi kunne derfor sandsynligvis en af de næste Dage vente at læse et lignende Udvisningsdekret som det, „Dybbølpostens" Sættere have modtaget. De øvrige danske Sættere, som ere beskæftigede i de to herværende tyske Trykkerier, ere indtil Dato blevne forskaanede for slige Dekreter. C. B.

Aarhus, 13. August. For at diskutere det Udkast til Love for den typografiske Forening i Aarhus, som er udarbejdet af det nedsatte Udvalg, havde dette indvarslet til et Møde, der var besøgt saa vel af alle Faktorerne som af samtlige Typografer paa to nær, der vare forhindrede i at møde. Efter en meget livlig Diskussion om forskellige Punkter i Udkastet, vedtoges dette i en lidt forandret Form, idet et Par Ændringsforslag vedtoges. Udvalget valgtes til Bestyrelse med E. Petersen som Formand. Foreningens Formaal er navnlig ved Hjælp af et ugenlig Bidrag af Typograferne samt Principalernes mulige Tilskud at skaffe tilrejsende Typografer en bekvemmere og lettere Adgang til Rejseunderstøttelse *) samt gensidig Understøttelse af Medlemmerne i Sygdomstilfælde. Der gjordes paa dette ligesom paa det foregaaende Møde til Foreningens Dannelse Forsøg paa at faa et Lokale for Foreningen, hvor navnlig de yngre, ugifte Typografer kunde samles i deres Fritid; men dette strandede, da Udgifterne dermed vilde blive temmelig betydelige i Forhold til Medlemsantallet. Det er dog at haabe, at Foreningen — maaske ved Understøttelse fra den typografiske Dobbeltkvartet her i Byen — om nogen Tid vil kunne overvinde de pekuniære Vanskeligheder, der stille sig hindrende i Vejen for det tilsigtede Maals Opnaaelse. — Efter Forhandlingernes Slutning tilbragte man endnu et Par Timer sammen; ved en „Bolle" udbragtes flere personlige Skaaler, Kvartetten afsang en Del Sange, og flere af de Tilstedeværende glædede Forsamlingen ved at foredrage nogle komiske Numre. n.—n.

Fra Norge. (Af et Brev.) Medens jeg havde Plads i et af Kristianias Bogtrykkerier, lagde jeg Mærke til, at der var kun faa af de i Kristiania arbejdende Typografer, der havde lært i Provindserne. Jeg kom derved til at tænke paa de hjemlige Forhold i København, hvor Tilgangen af provindsielle Kolleger er temmelig betydelig. Aarsagen til denne Forskel kom jeg dog snart til at lære at kende. For lidt over et halvt Aar siden foretog jeg en Rejse først Øst efter i de saakaldte Smaalenenes Amter og derefter Vest efter langs Kysten til Bergen. Paa denne Rejse, som

*) Den Rejsende bliver nemlig nu henvist til Foreningens Kasserer, hos hvem han vil kunne erholde Underretning, om der er Arbejde i Byen, eller straks faa udbetalt sin Rejseunderstøttelse.

jeg for Øvrigt ikke foretog i Egenskab af Typograf, gjorde jeg et lille Besøg i hver Bys Bogtrykkeri, og det blev da klart for mig, hvorfor der i Kristiania ikke kunde være mange Provinds-Typografer, hvad Kollegerne i den norske Hovedstad forresten heller ikke havde nogen Grund til at beklage sig over. Paa flere Steder, som f. Eks. Frederiksstad, Frederikshald, Skien, Porsgrund, Kragerø, hjalp man sig med Kvinder, paa andre med Drenge, der gaa i Skole den halve Dag, og paa enkelte Steder udførte Bogtrykkeren selv alle Funktioner, hyldende Ordsproget: „Er Du Guds Søn, saa hjælp Dig selv". Det er dog ikke af Sparsommelighedshensyn, at Forholdene ere saaledes, i alt Fald ikke paa de fleste Steder, men ligefrem af Mangel paa Lærlinge; ti der er hos Ungdommen i alle Norges Kystbyer en ubetvingelig Lyst til at blive Sømand, og det gælder om saavel den Rige som den Fattige. A.

Særlige Meddelelser.

— I de forrige Numre meddelte vi, at der her i København paatænkes oprettet et Aktiebogtrykkeri til en Snes Tusind Daler. Nu forlydes der endvidere med, at to ny større Trykkerier til ogsaa skal grundes paa Aktier. Det ene skal nok være oprettet til Efteraaret med en foreløbig Kapital af 75,000 Rd., og man siger, at et Par betydelige Forlæggere staa bagved; det andet, der siges at skulle begynde med 4 Hurtigpresser, er dog vist ikke sin Oprettelse just saa nær.

— Samtidig med, at vi henlede Opmærksomheden paa vor Korrespodance fra Flensborg, tilføjes, at i Haderslev har det til „Dannevirkes" Officin hørende Personale ogsaa været tilsagt til at møde paa Politikammeret, hvor hver Enkelt maatte give Oplysning om sine personlige Forhold. Ingen af dem har dog endnu modtaget Udvisningsordre.

Forskelligt.

— Fra Chikago skrives, at det Aldenske Sættemaskine-Selskabs samtlige Utensilier nylig er solgt paa Auktion for 9,500 Doll., efter at Selskabet i det Mindste har udzivet 500,000 Doll. for at gøre Aldens Opfindelse praktisk.

— Pekings officielle Tidende, der trykkes paa gult Silkepapir, er mere end 1000 Aar gammel og anses for at være Jordens ældste Blad.

Vi anbefale vore Kolleger at afgive deres Stemmer ved Repræsentantskabet paa følgende Medlemmer:

P. Christensen (Jørgensen & Komp.),
Dahlquist,
Chr. Ewald,
R. Foltmar,
Fortling,
N. D. Hansen,
J. C. Henriksen,
P. M. Jørgensen,
Th. Jørgensen,
L. Larsen,
J. Læssøe,
F. S. Muhle,
J. F. Møller (Sally B. Salomon),
Fredr. Olsen,
L. Th. V. Petersen („Berl. Tid."),
Scharnowsky,
C. Smidt (Thiele),
Thorvald Sørensen,
Emil Thomsen,
C. Wold.

Flere Medlemmer.

Den typografiske Forening.

Onsdag den 19de Avgust, Aften Kl. 9, afholdes den halvaarlige ordenlige Generalforsamling i Glacisholms Lokale paa Vesterbro:

Dagsorden:

1) Bestyrelsen giver den lovbefalede Udsigt over Foreningens Tilstand og Virken m. m. i det forløbne Halvaar.

2) Det reviderede Regnskab foreligger til Godkendelse.

3) Forslag af L. Larsen og C. Wold:

Principaliter: § 11, første Linie: „20" forandres til „10". Samme Paragraf, næstsidste Linie: „10" forandres til „5".

Subsidiært: § 13: Sætningen: „Repræsentantskabet, der ikke kan forhandle eller tage Beslutning, naar ikke Halvdelen af dets Medlemmer er til Stede . . ." forandres saaledes: „Repræsentantskabet, der kan forhandle og tage Beslutning, naar fem af dets Medlemmer ere til Stede . . ."

4) Forslag af R. Foltmar, V. Lund og C. Thomsen: § 4 forandres saaledes: „Det maanedlige Medlemsbidrag er 24 Sk., hvoraf de 8 Sk. henlægges til et Reservefond, der kan anvendes til at fremme sociale og faglige Interesser, efter at en Generalforsamling derom har taget Beslutning. Indbetalingen skeer senest den 15de i hver Maaned ved den paa de respektive Trykkerier valgte Inkassator" o. s. v. o. s. v.

5) Forslag af Samme: § 19 tilføjes: „samt at oplæse og vedtage ved den først paafølgende Generalforsamling".

6) Forslag af Bestyrelsen: Det i Efteraaret nedsatte staaende Udvalg opløses.

7) Valg paa 20 Repræsentanter.

Den 7. Avgust 1874.

Bestyrelsen.

„Den typografiske Forenings" Regnskabs-Oversigt for Halvaaret 1. Januar—30. Juni 1874.

Indtægt:

Medlemmernes Bidrag	Rd. 435. 32.	
Renten af 800 Rd.	— 16. „	
Indtægt		Rd. 451. 32.
Strøm afbetalt paa sin Gæld		— 27. 4.
P. Larsen tilbagebetalt		— 5. „
		Rd. 483. 36.

Foreningens Inventar (foruden Fanen 225 Rd.) 65 Rd.

Udgift:

Faste Understøttelser.

P. Jensens Enke, 3 Rd. mdlg.	Rd. 18. „	
Guldbrandsens Enke 56 sk. i 2 Maaneder, 1 Rd i 4 Maaneder	— 5. 1.	
Michelsens Enke, 2 Rd. mdlg	— 12. „	
Johansen, 2 Rd. 56 sk. i 1 Maaned	— 2. 56	
M. Køpping 48 sk. mdlg.	— 3. „	
Andersen, 3 Rd. mdlg.	— 18. „	
Eisner, 48 sk mdlg.	— 3. „	
Stockfleths Enke, 48 sk. mdlg.	— 3. „	
Grundtvig, 1 Rd. 48 sk mdlg.	— 9. „	
Madsens Enke, 80 sk mdlg.	— 5. „	
Flamand, 2 Rd. 40 sk. mdlg.	— 14. 48	
Brincks Enke, 1 Rd. mdlg.	— 6. „	
Veickerts Enke sen., 1 Rd. mdlg	— 6. „	
Veickerts Enke jun., 48 sk. mdlg.	— 3. „	
Neyes Enke, 1 Rd. 48 sk. mdlg.	— 9 „	
Barnevitz's Enke, 48 sk. mdlg.	— 3. „	
Juel, 48 sk. mdlg.	— 3. „	
Møller, J. E., 48 sk. mdlg.	— 3. „	
Busch, T. B., 1 Rd. 48 sk. mdlg.	— 9. „	
Vilhelmine Helsing, 1 Rd. mdlg.	— 6. „	
Peter Petersen, 2 Rd. mdlg.	— 12. „	
Teudt, 2 Rd. mdlg.	— 12. „	
Corvinus, 48 sk. mdlg.	— 3. „	
Duus, 2 Rd. mdlg.	— 12. „	
Basse, 5 Rd. mdlg. i 4 Maaneder	— 20. „	
		Rd. 200. 24.

Andre Understøttelser.

Joh. Julius Lund, Rejseunderstøttelse	Rd. 2. „	
Villiam Hansens Enke, C. Hansen.	— 2. „	
C. F. Hansen, Rejseunderstøttelse.	— 2. „	
Jens J. Jensens Begravelse	— 10. „	
W. F. M. Klindt	— 2. „	
Carl Julius Christiansen	— 2. „	
Ludvig Christensen	— 1. „	
A. Drachmann, Rejseunderstøttelse.	— 3 „	
At overføre...	Rd. 24. „	Rd. 200. 24.
Overført...	Rd. 24. „	Rd. 200. 24.
Vincent Larsen, Rejseunderstøttelse	— 2. „	
Maskinmester Kornerup, do.	— 2. „	
Timmermann	— 2. „	
L. C. Hansen, Enke efter F. F. Hansen	— 4. „	
C. V. Nielsens Kone, Ane Marie.	— 2. „	
Timmermanns Begravelse	— 5. „	
Carl Jul. Chr. Christensens do.	— 5. „	
V. Glies, Rejseunderstøttelse	— 5. „	
Enken Nathalia Stockfleth	— 2. „	
Sammes Begravelse	— 5. „	
		Rd. 58. „

Forskellige Udgifter.

Leje af Lokalet fra 1/1 til 31/3	Rd. 24. „	
Do. af do. i April	— 8. „	
Kontingent til Haandværkernes Formandsforening, 1. Halvaar	— 2. „	
Tidsskrifter og Bladhold	— 11. 48.	
Bogtrykarbejde	— 6. 32.	
Budløn	— 7. 16.	
Skrivematerialier, Porto osv.	— 3. 8.	
Aviernes Afhentning	— 3. 88.	
Flytning af Foreningens Inventar til „Gimle"	— 1. 16.	
Leje af Lokalet til Forsamlingen den 28. Maj	— 5. „	
Fanens Transport i Anledning af Grundlovsfesten	— „ 64.	
Leje af Obligationernes Opbevaring i Bikuben	— „ 48.	
„Typograf Tidende" for 1. Halvaar	— 35. „	
Indkøbt en Stiftternes Kreditforenings-Obligation	— 96. 75.	
Kassererens Honorar for det forløbne Halvaar	— 15. „	
		Rd. 220. 11.
Udgift		Rd. 478. 35.
Indtægt		— 483. 36.
Overskud		Rd. 5. 1.
samt en Obligation lydende paa		— 100. „
Kassebeholdning fra forrige Halvaar		— 999. 37.
		Rd. 1104. 40.

Kassebeholdning den 30. Juni 1874:

I Obligationer	Rd. 800. „	
Strøms Bevis	— 171. 4.	
I Bikuben	— 44. 14.	
Kontant	— 89. 22.	
		Rd. 1104. 40.

Bestyrelsen.

Ovenstaaende Regnskab revideret og fundet at være i Orden. Kassebeholdning samt Værdipapirer eftersete.

København, den 2den August 1874.

J. C. Henriksen. **P. M. Jørgensen.** **L. Larsen.**

Typografiske Kundgørelser.

En Trykker,

der kan sætte, ønsker Plads. Der forlanges en Løn af 10 Rd. om Ugen for 10 Timers Arbejde. Billet, mrkt. „Trykker", indsendes til „Typ.-Tid.s" Ekspedition.

Maskinmester N. E. Petersen, der tidligere har arbejdet i Elvius' Officin og derefter i Tyskland, bedes opgive sin Adresse til dette Blads Ekspedition, da en gammel Ven ønsker at tale med ham.

Typograf-Tidende,

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser,

udkommer hver Uge. Bladets fortrinsvise Opgave er paa enhver Maade at varetage Typografernes rent sociale Fag-Interesser; desuden indeholder det tekniske Meddelelser og i Øvrigt Alt, hvad der kan være af Interesse for Bogtrykkunstens Udøvere.

Abonnements-Prisen er 1 Krone 25 Øre (3 Mk. 12 Sk.) fjerdingaarlig eller 10 Øre (5 Sk.) pr. Numer. Abonnementet, der er bindende for et Fjerdingaar, modtages paa alle Postkontorer og Brevsamlingssteder, i alle Bogladerne samt i Fortunstræde Nr. 4, Stuen, København.

Udgivet af R. P. Jensen. — Trykt hos J. Henriksen.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr 25 Øre fjerdingaarlig.

Kundgørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 33 & 34. København, den 11. September. 1874.

Den typografiske Forening i Aarhus.

Da vi udkastede Programet for Redaktionen af nærværende Tidende, benyttede vi os ogsaa af den Udtalelse, at en Organisation af de typografiske Arbejdere ikke burde indskrænke sig til København alene, men udvides til at omfatte alle danske Typografer, og vi anførte samtidig, at ligesom egen Interesse paabød Enhvers livlige Deltagelse for at fremme den, saaledes havde man daglig Bevis for de glimrende Resultater, der opnaas paa andre Omraader ved samdrægtige Fremgangsmaader. Som det første Skridt til Opnaaelsen heraf hilse vi Dannelsen af den typografiske Forening i Aarhus. Vi haabe, at Kollegerne i de større Byer, som Odense, Aalborg, Vejle, Kolding o. s. v., hvor der beskæftiges ikke faa faa, snart ville følge dette af Aarhus-Kollegerne saa vakert givne Eksempel og oprette Foreninger paa et lignende Grundlag. Naar dette er skeet, da bliver det en Pligt for den store Forening i København at træde frem og tage Initiativet, saa at der tilvejebringes en fælles og vel organiseret Virksomhed af alle Lokalforeningerne, navnlig derved, at de indordnes under en fast og paalidelig Overledelse.

Til Underretning for andre Kolleger skulle vi referere Aarhus-Foreningens Vedtægter. Formaalet er: at skaffe tilrejsende Kolleger en lettere Adgang til Rejseunderstøttelse, end der tidligere har været Tilfældet, at understøtte Medlemmerne i Sygdomstilfælde, og dette søges opnaaet ved ugentlige Bidrag af Foreningens Medlemmer og ved Bidrag af Principalerne. Rejsepengene ere fastsatte til 4 Kr., men kommer en tilrejsende Kollega to Gange i Løbet af 12 Maaneder, da erholder han ingen Understøttelse i 6 Maaneder efter hans første Besøg og efter den Tid kun 2 Kr.; den Tilrejsende henvises til Kassereren, der underrettes om, naar der er Plads ledig paa et af Trykkerierne, hvortil Vedkommende da først henvises (§ 1). Et Medlem kan i Sygdomstilfælde, der varer ud over en Uge, faa en Understøttelse af 4 Kr. ugentlig, naar han foreviser Lægeattest; dog skal han først have svaret Kontingent i 3 Maaneder, og Sygeunderstøttelsen gives kun i 8 Uger ad Gangen, hvorfor han først paany kan erholde Understøttelse, naar han igen har arbejdet i 3 Maaneder (§ 2). Kontingentet, der er 10 Øre ugentlig, indsamles i hvert Trykkeri for sig og indbetales til Kassereren hver fjerde Lørdag i Maaneden, og naar Kassens Midler ikke strække til, indkræves ekstraordinært et større Bidrag, som dog ikke maa overstige 33 Øre ugentlig, samt desuden betales et Indskud af 66 Øre; et Medlem, der ikke i 4 Uger har betalt sit Kontingent, udslettes, og først mod at betale sin Restance og nyt Indskud kan han igen blive Medlem; kun Typografer, der have Ophold i Aarhus, kunne være Medlemmer (§ 3). Bestyrelsen bestaar af 3 Medlemmer, der vælges for et Aar ad Gangen (det ene vælges særlig som Formand og Kasserer), og den forpligtes til saavidt muligt at gøre Foreningens Midler frugtbringende, medens Kassererens Kassebeholdning ikke maa overstige c. 20 Kr. (§ 4). Bestyrelsen sammenkalder ordinære Generalforsamlinger to Gange aarlig for at meddele Medlemmerne, hvorledes Kassens Status er, og „hvad der for Øvrigt kunde være af Interesse for disse at komme til Kundskab om", samt desuden ekstraordinære Generalforsamlinger, naar den finder Anledning dertil, eller naar 8 Medlemmer forlange det (§ 5). — Foreningen er traadt i Virksomhed den 1. August, og Bestyrelsen bestaar af Emil Petersen (Formand og Kasserer), H. Lind og Balduin Sørensen.

Disse Vedtægter kunne vi anbefale til Efterlignelse — med Undtagelse af eet Punkt. Naar Typograferne gennem en Forening ville befordre Selvhjælpen og varetage egne Interesser, bør det ogsaa ske ved egne Midler og ikke — som i Formaalet her — ved Hjælp af Principalerne; ti det bliver en Illusion at bygge paa denne, da de kun ere villige til at give Bidrag saa længe, det ikke strider mod deres Interesser. Og det er heller ikke Typograferne værdigt at modtage et Par Skilling af Principalerne som Hjælp samtidig med, at de forlange en Løn, der kan give dem deres Udkomme som selvstændige, uafhængige Mænd. Naturligvis mene vi, at enhver velment Hjælp ikke bør forsmaas, den bør endog modtages med Taknemmelighed, men man maa vogte sig for at basere en Forening paa Indtægter, der let glippe, naar Hensigten med den fuldtud skal opnaas. Denne Bestemmelse — saadan fremsat i Formaalet — ville vi derfor fraraade andre Steder, skønt vi nok tro, at Kollegerne i Aarhus alligevel ville vide at gøre deres Forening uafhængig af Principalernes Bidrag, hvis det gøres fornødent.

Blot denne ræsonnerende Bemærkning have vi at gøre. — Da nu en Kollega har gjort Broderforeningen til Genstand for Omtale, skulle vi give Plads for ham.

* * *

Efter den stærke Gæring, der herskede blandt Typograferne for nogen Tid siden, er der indtraadt nogenlunde Rolighed; rigtignok fremkommer der af og til nogle Døn fra Oppositionen i „Den typografiske Forening"; dog, disse ere af mindre Betydning. Grunden til denne Rolighed maa vel nærmest søges i, at man venter — det er en Forventningens Tid, vi leve i. Sagen er nemlig, at 5 Typografer arbejde, samtidig med at 5 Principaler ere i Virksomhed; disse 5 Typografer handle paa samtlige Kollegers Vegne; det er hele Standens Sag, det gælder, og heri ligger det selvfølgelig, at alle Typografer i mere eller mindre Grad ere nysgerrige efter at høre lidt om Forhandlingerne. Udvalgets Forhandlinger ere imidlertid hemmelige; ingen Uvedkommende faar Noget at vide, derfor indskrænker man sig til Gisninger; medens en æret Kollega anser det udenfor al Tvivl, „at de ærede Principaler ville antage Tarifudkastet, som det foreligger", mener en anden æret Kollega, at der er vist mange, der tvivle herom, og medens der hos flere hersker Utaalmodighed over Udvalgets formentlig langvarige Forhandlinger, hersker der hos andre den utvivlsomt rigtige Mening, at enhver Ting af Betydning kræver Tid, følgelig ogsaa denne, og at vi først skulle afvente det endelige Resultat, før vi fælde nogen Dom. Imidlertid kan det vel næppe vare længe, før et saadant foreligger.

Medens der saaledes, som sagt, her i København er indtraadt en Forventningens Tilstand, har man et andet Sted i Kongeriget været i Virksomhed; gennem denne Tidende er Efterretningen herom kommen til os, og vi tvivle ikke om, at de københavnske Typografer have modtaget den med Tilfredshed. Vi sigte hermed til Typograferne i Aarhus, der for kort siden have oprettet en Forening med det Formaal, at skaffe tilrejsende Typografer en bekvemmere og lettere Adgang til Rejseunderstøttelse samt gensidig Understøttelse af Medlemmerne i Sygdomstilfælde. Stødet til en saadan Forenings Dannelse blev, som bekendt, givet af „Den typografiske Forenings" Formand ved hans Besøg der i Sommer; men indrømmes maa det, at Aarhus-Typograferne have taget kraftig fat paa Sagen, hvoraf man tør slutte, at de omfatte den med Interesse og Kærlighed. Der tilføjes i Referatet, at der gjordes et Forsøg paa at faa et Lokale til Foreningen, hvor navnlig de yngre, ugifte Typografer kunde samles i deres Fritid, men at dette strandede paa Grund af de dermed forbundne Udgifter. Ligesom imidlertid Referenten udtaler det Haab, at Foreningen om nogen Tid vil kunne overvinde de pekuniære Vanskeligheder, saaledes maa vi Alle udtale det samme Haab; ti skal Foreningen faa virkelig Betydning, maa et saadant Samlingssted haves, hvor Sager af Interesse kunne forhandles, og hvor et godt kammeratligt Forhold kan oprettes, ligesom det vel er udenfor al Tvivl, at Foreningen vil komme til at staa i nær Berøring med den københavnske. Efter Forhandlingernes Slutning tilbragte man et Par Timer sammen ved en Bolle, hvor Skaaler, Sange og komiske Numre afvekslede, hvilket særlig er skikket til at gøre Typograferne personlig kendte med hverandre. Lykkes det at faa et Lokale, som ovenfor er nævnt, skulle vi københavnske Typografer passe paa, at der ikke fra Aarhus kommer Efterretning om et Foreningsliv, vi her slet ikke kende.

Vi ere Alle enige om, at for ret at kunne udrette Noget maa Typograferne staa fast sluttede sammen, ikke alene i København, men ogsaa i Provindserne, saa at de danne et Hele, og Oprettelsen af Foreninger i de forskellige Byer er utvivlsomt det første Skridt mod dette Maal. Lad os derfor takke Aarhus-Typograferne for deres Virksomhed,

og lad os udtale det Haab, at de ikke ville trættes i deres Bestræbelser. Typograferne i Aarhus have gjort det første Skridt blandt Provindserne; lad os imidlertid haabe, at flere Provindser følge efter. Hvilken Betydning der ligger heri, skal Fremtiden nok vise. F. O.

Om Lærlingeforholdene.

I dette Blads Nr. 31—32 har Hr. Th. Lund skrevet en Artikel, som behandler Lærlingeforholdene, og han slutter sin Artikel med en Henvendelse til Principalernes Retsfølelse om nøje at prøve Lærlingens Anlæg, før han endelig antages, og derefter samvittighedsfuld at sørge for hans Uddannelse i Faget.

At det vilde være et stort Skridt fremad, om de Herrer Principaler vilde tage sig denne Henvendelse til Følge, derom maa vist Enhver være enig med Forfatteren, men hvis disse nu ikke gøre dette og vedblivende forholde sig, som hidtil mange have gjort, hvad kan man da gøre? Skal det udelukkende bero paa et forholdsvis lille Antal mere heldigt stillede Medborgeres gode Vilje, om en Mængde unge Mennesker skulle vandre ud i Verden, saa slet uddannede, saa mangelfuldt forberedte til at kæmpe sig frem og bryde sig en Bane, at man allerede paa Forhaand kan sige, at dette enten helt eller tildels vil mislykkes for dem?

Først maa man gøre sig klart, hvad Grunden er til den Kendsgerning, at Nutidens Typografer blive slettere uddannede end Fortidens. En Forfatter i „Berlingske Tidende" — som særlig omtaler Sætterne, rimeligvis fordi Klagerne for dette Fags Vedkommende have været mest højrøstede — foreslaar Svendeprøvernes Genindførelse, men Typograferne, som jo i ældre Tid betragtedes som en Slags „Kunstnere", have, saa vidt mig bekendt, aldrig gjort „Svendestykke", og der er vist Ingen, som har nogen Kendskab til Bogtrykkeriet, der tror, at Indførelsen heraf for vort Fags Vedkommende vilde have noget Resultat eller blot være praktisk gennemførlig.

Altsaa, her er der desværre Intet at gøre — desværre, siger jeg, ti kunde det blot hos os, som ved andre Haandværk, lade sig gøre at bedømme en Lærlings Dygtighed efter Udførelsen af et enkelt Stykke Arbejde, saa var Sygdommen ikke saa svær at kurere. Blev det ved Lov bestemt, at Enhver skulde gøre Svendestykke og derefter, som i Østrig, at de Principaler, der ikke havde uddannet deres Lærlinge forsvarlig, enten for en Tid eller for bestandig skulde miste Retten til at holde Lærlinge, da vilde dette være probat. Knuden er nemlig den, at der i Provindserne eksisterer mange Smaatrykkerier, der udelukkende ere henviste til deres Avis; af Akcidenser have de kun en i Ny og Næ, og den sætter enten Typograferne eller Principalen selv for at „vedligeholde Øvelsen", hvad der jo kan være nødvendig nok. Lærlingene valse op, løbe i Byen og „stable op" paa Avisen, det er deres Arbejde. Nu, hvis altsaa de ovenomtalte Bestemmelser bleve og kunde iværksættes, da er jeg overbevist om, at der var ikke ret mange provindsielle Bogtrykkerier, som beholdt Ret til at uddanne Typografer, ja, jeg frygter næsten for, at det ikke vilde gaa adskillige af de københavnske synderlig bedre. Men det er nu engang ikke gørlig.

Derimod vilde det vist have en ikke ringe Betydning, om man atter indførte Kontraktforholdet mellem Lærling og Principal. Ti klart er det, at som det nu er, da Principalen bestandig maa befrygte, at Lærlingen efter et Par Aars Uddannelse en skønne Dag gaar sin Vej, for at faa den erhvervede Færdighed bedre betalt anden Steds, saa maa han søge hurtigst muligt at faa Nytte af ham, for at Tabet i hvert Tilfælde kan blive saa ringe som muligt. Var der mere Fasthed til Stede, tør man nok antage, at Principalen, om ikke for Andet, saa for sin egen Fordels Skyld, vilde anvende mere Tid og Umage paa Lærlingens Uddannelse.

Dernæst bør der gøres alt Muligt for de vordende Sætteres Uddannelse. Det er Noget, hvis Vigtighed ikke nokſom kan fremhæves; og heri ligger hele Hemmeligheden. En Skræder, Skomager, Snedker o. s. v. kan meget godt være en dygtig Arbejder uden at være i Besiddelse af synderlige Kundskaber, men det **kan** en Sætter ikke, en uvidende Typograf vil altid tillige være en slet Arbejder. En stor Fejl er det, at der ikke alt for længe siden er oprettet Skoler for Lærlinge og Typografer, baade i København og Provindserne. Hvad kommer der ud af bestandig at sidde med Hænderne i Skødet og klage? Intet! Der maa handles, og jeg er fuldt overbevist om, at naar man her i København fulgte det fra Hamborg nylig givne Eksempel, oprettede Skoler, hvor Lærlingene kunde faa deres i Reglen saare mangelfulde Kundskaber udvidede, hvor de kunde lære Sprog, dansk Grammatik o. s. v., og hvor Lysten til Kundskab kunde blive vækket, da vilde ikke alene hele Standens Dannelse, men ogsaa dens Dygtighed hurtig stige. Jeg beder indstændig de Herrer Principaler at tage denne Sag under Overvejelse og om mulig gøre et Forsøg endnu i indeværende Vinter, og særlig retter jeg min Henvendelse til Hr. Sally B. Salomon som den, fra hvem de mest højrøstede Klager over Typografernes faglige og intellektuelle Udygtighed har lydt.

A. L. M.

Lidt om Typografernes indre Forhold.

I „For Romantik og Historie", Nr. 191, skriver H. P. Holst: „Hvad der straks ved Indtrædelsen i Italien forundrer Nordboen, er, at den strænge Kaste-Adskillelse — jeg vil ikke sige mellem Dannede og Udannede, men mellem Højere og Lavere — her paa en Gang synes at ophøre." At Kaste-Adskillelsen er og maa være til Stede i de nordligere Lande, vil man let kunde forstaa, naar man tænker sig den store Forskel i Livsvilkaar,

som gør sig gældende i alle forskellige Samfundsklasser, den Rang- og Titelstolthed, som er fremherskende her; men naar denne Kaste-Adskillelse udstrækker sig til dem, der i alle Henseender burde være ligestillede, saa gaar den let over til Stupiditet, og dette er netop Tilfældet i det typografiske Samfund.

Vi ville ikke her tale om den store Afstand mellem Principal og Arbejder; ti det er jo Noget, som alle veed, at der med Hensyn hertil er en saa dyb Kløft, som det ikke kan lade sig gøre at udjevne hverken i den ene eller den anden Retning. Naar en Arbejder avancerer til Principal, saa er han bleven noget Overordenlig, saa glemmer han Alt, hvad han som Arbejder har talt og følt. Vi have saaledes haft Beviser paa, at en meget flortalende og højtravende Arbejder, da han blev „sin egen Mand", i den Grad glemte det Foranførte, at hans Undergivne stadig ere utilfredse baade med Betalingen og med Behandlingen, at de, naar de have været i kort Tid i hans Arbejde, forlade dette og hellere udsætte sig for Mangel og Nød end at virke i en saadan Principals Brød. Men denne Kaste-Grændse bliver for stor til, at vi nærmere tør indlade os paa at omtale den. Lad os gaa til os selv!

Typograferne ere et underligt Folkefærd; det have Mange udtalt før os. Gaa blot ud til en Grundlovsfest og se efter Standens Fane: det er store Sager, naar 25 Typografer følge den; men se saa under Kommunens, Arbejderforeningens eller en anden Korporations Fane, der vil Du finde i det Mindste to Gange saa mange. Hvad er nu vel dette uden Kaste-Adskillelsen, der her gør sig gældende? Det er ikke fornemt at følge den Fane, hvor man hører hjemme, under hvilken man saa at sige tjener sit Brød; det er under Ens Værdighed at følges med sine Kolleger og Arbejdskammerater; ti saa kunde jo Folk se, man var en simpel Typograf! Gaa til et Bal, f. Eks. i den typografiske Sangforening; der vil Du finde smaa Partier, som slutte sig sammen — og kommer en ubekendt Typograf (ikke af Klikken eller Partiet) tilfældigvis til at nærme sig, taler man ikke til ham, nej, man kender ham slet ikke — om man dog Dagen efter maa træffe sammen med ham paa Trykkeriet og maaske tilfældigvis staar i samme Værk (er Gespon).

De her anførte Tilfælde ere udenfor Trykkeriet og kunne maaske have sin Berettigelse (sic!); men lad os gaa nærmere ind paa Sagen og betragte Typograferne i deres daglige Færd. Paa ethvert Trykkeri er der Nogle, som ere godt stillede, d. e. tjene i Reglen lidt Mere end de under sædvanlige Forhold arbejdende Typografer. Disse bilde sig næsten altid ind at være bedre og finere end deres Kolleger. Grunden hertil kan ikke altid søges i Klædedragten, men maa ene og alene have sit Udspring fra Indbildningskraften, eftersom Arbejdsdygtigheden i mange Tilfælde ikke kan give Ret til dette Hovmod. Dernæst findes der en ganske egen Kaste, som bilder sig ind at være „særlig dannet", det vil sige: har lært meget Mere, end der i Grunden behøves for at være simpel Arbejder, har lært en Smule Fransk, Engelsk eller Tydsk i Skolen, og dette, mene disse Herrer, berettiger dem til at overse deres Kolleger, at belære dem, naar Lejlighed gives, f. Eks. med en paatagen Stolthed at læse fremmede Manuskripter for dem og saa udbryde med en vis Overlegenhed: „Det er jo Ingenting at læse det! — Endelig er der den berejste Kaste, som har set sig lidt om, der straks tager sin „udenlandske Kundskabsfylde" til Indtægt, fer alle vore hjemlige Forhold i et skævt Lys og gerne vil fortælle om sine Bedrifter og oplevede Begivenheder i fremmede Lande; — der er rigtignok undertiden en Del Usandsynligheder i disse Beretninger, men Ingen tør modsige de Herrer, da de jo i dette Kapitel ere Kapiciteter og nyde en stor Anseelse, navnlig hos Principaler og Faktorer.

Foruden de her omtalte Kaster findes der en, som man under de i det typografiske Samfund eksisterede Kasteforhold ogsaa maa betragte som en særskilt Klasse: det er de virkelig Dygtige, dem, som ved en uimodsigelig Dygtighed, Nidkærhed, Akkuratesse og ved Siden heraf en venlig og kollegial Omgang have svunget sig op, ikke alene paa Trykkeriet, men ogsaa i det typografiske Samfund, til at være en egen Kaste, netop paa Grund af, at Tiltroen og Beundringen af de foranførte Kaster svinder Dag for Dag, efterhaanden som Intelligensen stiger i Samfundet. Denne Kaste er den eneste, der har Ret til at hæve sig over sine Kolleger, og dog gør den det ikke, men Kollegerne hæve den; alle de andre maa man kun betragte som en Uting, der skader Samfundsaanden og hæmmer den sociale Udvikling.

Vi ere dog Alle lige højt paa Straa, saa længe vi maa arbejde for vort Brød. Den Forskel, der kan være til Stede i forskellige Retninger, hvad enten den bestaar i, at En har bedre Arbejde end en Anden, at En er lidt bedre klædt end en Anden, og at En er lidt mere lærd en en Anden, er for Intet at regne mod den Opgave, vi En som Alle og Alle som En have: at værne om den Stand, vi kalde vor Stand, den typografiske! Om denne Stand værnes bedst ved Enighed og Sammenhold, og disse to Ting kunne ikke trives under den nuværende Kaste-Adskillelse, der kun vil døsse og lidt efter lidt aldeles tilintetgøre den Smule Liv, der endnu findes i det typografiske Samfund. Lad Principaler og dumstolte Faktorer være en egen Kaste, men den typografiske Arbejder maa kun være **een Kaste**, der skriver paa sit Skjold: „Samfundet kan kun trives ved Enighed! L.

En lille Henvendelse til Hr. Sally B. Salomon.

I dette Blads Nr. 29—30 findes en Notits om en Artikel i „Skand. Bogtr.-Tid." af Hr. Salomon angaaende Oprettelsen af en Principalforening. Hr. Salomon siger heri bl. A., at det er nødvendigt at have en saadan Forening for at „føge

at faa bedre Lærlinge og bedre Arbejdere og lære begge Klasser, som nu kun synes at kende deres „Rettigheder", at de ogsaa have Pligter".

Hvad Hr. Salomon siger om Lærlingene, er mig aldeles ligegyldigt; det maa blive hans og de andre Principalers Sag selv at sætte en Stopper for dette Uvæsen, men hvad Hr. Salomon siger om „Arbejderne", kan jeg ikke lade gaa upaagtet hen, og idet jeg haaber senere at faa Lejlighed til at komme tilbage til denne Sag, skal jeg foreløbig tillade mig i alle Typografers Navn at nedlægge en bestemt Protest mod slig en Paastand.

Det er vistnok enhver Fagmand bekendt, at der blandt Typograferne findes en forholdsvis stor Mængde af det Slags Folk, man helst benævner „Subjekter"; de føre et Liv à la Zigeuner, flakke om fra By til By, fra Trykkeri til Trykkeri, efterlade sig gerne hvert Sted lidt Gæld og nyde i det Hele taget kun af Rettighedens søde Frugt, medens de slet ikke bekymre sig om, at Rettigheden til at nyde Rettigheder kun naas gennem Opfyldelse af Pligter. Disse Mennesker ere ganske vist ubehagelige at have Noget at gøre med, det skal jeg villig indrømme, men for de Flestes Vedkommende tør man nok forudsætte, at Dhrr. Principaler netop selv ere Skyld i, at det er saaledes. Naar de ærede Principaler vise, at **de** kende baade Rettigheder og Pligter, naar de antage dygtige og flittige „Arbejdere", og naar de — og det er Hovedsagen — sørge for, at deres „Arbejdere" Lørdag Aften kunne gaa hjem med en rimelig — kun rimelig — Arbejdsløn, da først vil det saa længe savnede Tillidsforhold mellem Principal og Arbejder komme til Stede, og da vil det vise sig, at Typograferne hellere end gerne følge det smukke Valgsprog: „Ingen Rettigheder uden Pligter — ingen Pligter uden Rettigheder".

En Typograf.

Hvad bør der gøres, for at Avis-Sætternes Kaar kunne blive forbedrede?

En æret Hr. —n har i det sidste Numer af „Typ.-Tid." beæret mig med en uendelig Mængde Anker i Anledning af min Artikel om Avis-Sætterne. Jeg skal søge saa kort, men tillige saa fyldestgørende som mulig at imødegaa disse.

Med Hensyn til den første Indvending angaaende Tarifen maa jeg virkelig tilstaa, at jeg faldt i stor Forundring ved at læse, at Hr. —n ikke veed, at der foreligger en Tarif; man skulde sandelig tro, at Hr. —n havde været paa en længere Udenlandsrejse, ti det maa dog være enhver Typograf bekendt, at der foreligger en Tarif fra det nu opløste „permanente" Udvalg. Hvor vidt Principalerne i det nu samlede Udvalg ville forhandle paa Grundlag af denne Tarif, det er der ganske vist Ingen, der veed, da Udvalgets Forhandlinger ere saa „gehejme", men at Typograferne skulde have opgivet Haabet om at se Tarifen anerkendt enten ved mindelig Overenskomst eller paa en efter Principalernes Fremfærd mere passende Maade, derom er der vist ikke Andre, der tvivle, end Hr. —n.

Naar Hr. —n indvender, at Gennemsnitsfortjenesten 11 Rd. kun findes paa 2 à 3 Avis-Sætterier, da tror jeg ikke, han er rigtig paa det Rene med, hvor mange Blade der er her i Byen. Sig 4 à 5, Højstærede! derved vil De komme nærmere til „Sandheden", og saa tror jeg ikke, der bliver mange Morgenblade tilovers.

Hvad angaar Referaterne fra Generalforsamlingerne, som Hr. —n mener blive satte i „Arbejdstiden", da gad jeg nok vide, i hvilket Blad Sligt skeer; det maa være et Sted, hvor der er forbandet lang „Arbejdstid"!

I eet Punkt skal jeg give den ærede Forfatter Ret, nemlig naar han siger, at han ikke „finder sig foranlediget" til at gaa ind paa statsøkonomiske Teorier om Kapital og Arbejde. Det er meget rigtigt gjort af Dem, Hr. —n; den Sten, man ikke kan løfte, lader man helst ligge. Den, der tror, at det skader Kapitalen, at der kommer en Avis mindre ud om Ugen, og den, der ikke kan indse, at Bladudgiverne netop ville faa Gevinst ved kun at lade 6 Blade udgaa om Ugen, han mangler fuldstændig Evnen til at fordybe sig i slige Teorier.

A—Ø.

Særlige Meddelelser.

— „Den typografiske Forening" afholdt den 19. August sin halvaarlige ordenlige Generalforsamling. Formanden opholdt sig i sin Udsigt over Foreningens Tilstand og Virken særlig ved Fællesudvalgets Tilvejebringelse som den Sag, der saa godt som udelukkende havde lagt Beslag paa det sidste Halvaars Virksomhed, og betonede, at saa længe der ikke forelaa et Resultat af Udvalgets Forhandlinger, maatte Foreningens Virksomhed indskrænke sig til en iagttagende og passiv Holdning. Med Hensyn til Foreningens Tilstand henviste han til det reviderede Regnskab, der viste en Beholdning af 1104 Rd. 40 Sk. Medlemstallet var 336. Det reviderede Regnskab godkendtes enstemmig, og det staaende Udvalg blev opløst. Af de stillede Forslag vedtoges kun det om, at Forhandlingsprotokollen oplæses ved den først paafølgende Generalforsamling, medens de andre forkastedes saa godt som enstemmig. I Forhandlingerne om Forslaget, der angik en Forhøjelse af Medlemsbidraget, fraraadede Formanden dets Vedtagelse, idet han paa Bestyrelsens Vegne udtalte, at saa snart Udvalget har endt sit Arbejde, fremkommer Bestyrelsen selv med Forslag i denne Retning og med Møntforandringen for Øje. Af Generalforsamlingens Forhandlinger skulle vi endnu blot fremhæve, at Hr. J. F. Jensen stillede en Forespørgsel til Formanden. Han ønskede dennes bestemte Svar paa det Spørgsmaal, om Bestyrelsen qua Bestyrelse for „Den typografiske Forening" havde sammenkaldt Typografmødet i Anledning af Valget af Typografernes Delegerede, da han ellers

i bekræftende Fald havde Adskilligt at bemærke. Herpaa svarede Formanden, at eftersom Omstændighederne fordrede at gaa udenfor Foreningens Omraade ved Indbydelsen til hint Møde og medtage Typografer, der ikke vare Medlemmer og derfor stod udenfor Lovene, saa kunde Bestyrelsen qua Bestyrelse ikke handle i Henhold til disse, der kun tillade Medlemmer at deltage i Foreningens Forsamlinger; men paa den anden Side paalaa det Bestyrelsen som Repræsentant for Typograferne at sammenkalde Mødet, og skønt Sagerne her ikke bleve behandlede qua Forening, saa stode de dog i en saadan Forbindelse med denne, at ingen vilkaarlig Adskillelse kunde tænkes. Hr. Jensen var vel ikke tilfreds med dette Svar, men han vilde dog opsætte sine tilsigtede Udtalelser til et almindeligt Typografmøde, hvor de maaske rettest hørte hjemme.

— Den halvaarlige Generalforsamling i Typografernes forenede Hjælpekasser afholdtes Lørdag den 29de f. M. Af Bestyrelsen var stillet Forslag til et Par temmelig betydelige Lovforandringer. Det ene Forslag gik ud paa, at der ved Kasserne ansættes en fast Læge, som for deres Regning behandler og fører Kontrol med de Syge; dog have disse, hvis de forplejes i Hjemmet, Lov til at lade sig behandle af en anden autoriseret Læge, men saa skulle de selv udrede de dermed forbundne Omkostninger, og endvidere synes det, at for de Hjemmesyge, der konsulere en anden end den fast ansatte Læge, bortfalder dennes Kontrol. Det andet Forslag bestemte, at Medlemmerne vælge Kassereren ligesom hidtil, efter de samme Regler, som Bestyrelsen vælges; hans Bestyrelsespligter ere akkurat de samme som forhen, men alligevel deltager han ikke længere i Bestyrelsen og hører slet ikke denne til (!). Begge Forslag vedtoges enstemmig. Et Forslag af Bestyrelsen om en Lovforandring i Anledning af Møntreformen afgjorde Forsamlingen ved at bestemme, at der simpelt hen foretages en Reduktion. Stærkt Beslag paa Forhandlingerne lagde et Forslag om Nedsættelsen af et Udvalg paa fem Medlemmer til at revidere Lovene; men da denne Sag var udenfor Dagsordenen, afvistes den af Forsamlingen. Til Kasserer og Interimskasserer genvalgtes henholdsvis Dhrr. Børresen og Truelsen. — Denne Generalforsamlings Beslutninger give os fornyet Anledning til at skænke Kasserne vor Opmærksomhed, saa meget mere, som det synes, at vor Anke over den ulovlige Bestyrelse har gjort et vist Indtryk og bevirket en Forandring for Kassererens Vedkommende — en Forandring, der vel har gjort Bestyrelsen mindre ulovlig, men til Gengæld ogsaa dens Sammensætning komisk og vrøvlagtig —, og vi skulle derfor i et senere Numer kritisere de ny Lovbestemmelser.

— Indbydelsen til Aktietegning i det i Nr. 31—32 omtalte større Bogtrykkeri henligger til Eftersyn i Gads og i den Gyldendalske Boghandel her i Byen. Det er Dhrr. Typograf Jacob Nielsen og Boghandlermedhjælper P. G. Lydicke, der ere Indbydere, og efter det udarbejdede Overslag forsøges dette Foretagende dannet ved Oprettelsen af et Bogtrykkeri med 7 Hurtigpresser, der drives med Dampkraft, til en Anlægskapital af 150,000 Kr., som udbydes i Aktier à 1000 Kr. Bruttoindtægten for et Aar anslaas til 88,200 Kr. og Driftsomkostningerne til 66,000 Kr., saa at der bliver et aarligt Netto-Overskud af 22,000 Kr. Udbyttet foreslaas fordelt saaledes, at Aktionærerne forlods faa 6 pCt., og yderligere stilles der dem i Udsigt mindst 9 pCt. til, efter at der er henlagt nogle Procent til Reservefond og Tantième. Af denne sidste Post er der ogsaa beregnet Noget til Arbejderne, men i Forhold til, hvad der foreslaas til Driftsbestyreren og Forretningsføreren samt til Trykkeri- og Sætter-Faktorerne, synes det mere at være opført for et Syns Skyld, saa intetsigende bliver dette Lønningstillæg. For Øvrigt formene vi med Indbyderne, at der er Udsigt til et godt Renteudbytte, og at Foretagendet er af megen Betydning for Forlæggere, der tillige ere Aktionærer. Forlæggerne have virkelig for Tiden noget svært ved at faa deres Artikler trykte. Bogtrykkerne have fuldt op at gøre med Trykningen for Andre, og da dette betaler sig bedre end at trykke Forlagsartikler, maa disse som oftest henligge, eftersom Tid og Omstændigheder byde det. Det er saaledes i Forlæggernes „velforstaaede Interesse", at dette Trykkeri bliver oprettet, og at de selv faa den største Indflydelse paa dets Virksomhed.

— Efter Forlydende er Wibes Bogtrykkeri solgt til Dhrr. Papirhandler Julius Hoffensberg, Boghandler E. Jespersen og Bogholder Fr. H. Trap, de Samme, der i disse Dage have købt Vajsenhusets Gaard paa St. Købmagergade for 442,600 Kr. Salgsprisen for Trykkeriet siges at være henved 80,000 Kr. Disse to Handeler tør temmelig sikkert bringes i Forbindelse med, at det i denne store og godt beliggende Gaard paatænkes at udvide Driften af det Wibe'ske Trykkeri efter en betydelig Maalestok.

— Paa Friedrich Vieweg und Sohn's Forlag i Braunschweig er — meddeler „Bogtr.-Tid." — for nylig udkommen „Die graphischen Künste auf der Ausstellung zu Wien" af Carl B. Lorck; det er et særligt Aftryk af den af den tydske Regering bekostede „Amtlicher Bericht über die Wiener Weltausstellung im Jahre 1873". Bogen indeholder en interessant Redegørelse for, hvad der fandtes af grafisk Kunst paa den nævnte Udstilling. Hr. Lorck siger om de til denne Gruppe hørende fra de skandinaviske Lande udstillede Genstande: „I den typografiske Gruppe var Norge slet ikke repræsenteret, Sverige kun ved P. A. Nordstedt & Söner, et Bogtrykker- og Boghandlerfirma, der kan maale sig med Tydsklands gode Firmaer. „Frithiofssaga" med Illustrationer af Malmström og „Jesus lærer i Templet" vise, at det kan levere illustrerede Værker; dets udstillede Skriftstøberi- og galvanoplastiske Arbejder vare dadelfri. Danmarks betydeligste Bogtrykkeri, H. H. Thieles, der arbejder med 11 Hurtigpresser, havde ikke udstillet; det forholdsvis omfangsrige Etablissement C. Ferslew & Ko., der beskæftiger 160

Personer og 14 dels typografiske og dels litografiske Hurtigpresser, sendte kun Metalaffiicher og Billetapparater for Jernbaner og Omnibusser. Firmaet Bianco Luno (grundet 1832, 62 Arbejdere), hvis Stifter har stor Fortjeneste af den typografiske Smags Udvikling i Danmark, var ikke repræsenteret ganske tilfredsstillende. Hvad det egenlige Billedtryk angaar, havde intet af de skandinaviske Lande forsøgt sig."

— De Forventninger, der næredes til Provindsboghandlermødet i Odense den 30. Maj (se denne Tidende, Nr. 29—30), synes at skulle gaa i Opfyldelse. „Fyns Stiftstid." meddeler, at det den Gang nedsatte Udvalg nu er færdigt med sit Arbejde, og at det har udstedt Indbydelse til Dannelsen af en „Dansk Forlagsforening", stiftet ved Aktier paa 100 Kr. Stykket. Der siges, at Deltagelsen endog er saa stor, at der er Udsigt til, at Foreningen tillige kan anlægge sit eget Trykkeri (i Odense?). Man har formaaet Boghandler Niels Hansen af Odense til at gøre en Rundrejse for at paavirke Provindsboghandlerne til Gunst for Foreningen.

— Bogtrykker, Kaptajn Claudius Madsen i Middelfart har udgivet en lille 8-sidet Pjece: „Lidt om Stereotypi samt kort Vejledning til dens Udøvelse med Skriftstøber J. Chr. D. Nies' Apparat (Frankfurt ved Main)." Forfatteren har arrangeret sig saaledes med Skriftstøber Nies, at han her leverer dennes Stereotypperingsapparater til Fabrikspriser og uden Godtgørelse oplærer Købere af saadanne i Brugen af dem. Prisen paa et Apparat, der retter sig efter Størrelsen, varierer mellem 250 og 500 Kr.

— „Nordisk Boghandlertidende" ledsager Indbydelsen til Tegning i Københavns Aktiebogtrykkeri med nogle Anbefalinger, hvad der er fuldkommen i sin Orden, men vi kunne dog ikke nægte os Fornøjelsen af at give et Citat af dem. Boghandlernes Organ siger: „Enhver, der har haft med literære Arbejder at gøre, vil have bemærket den Langsomhed, med hvilken disse i de senere Aar kunde blive befordrede i Trykken, og vil have gjort Erfaring om, hvor stort Tab Forlæggerne have lidt ved, at det paagældende Værk ikke i rette Tid er blevet færdigt." Denne Ulempe, der af det ærede Organ har faaet et autoriseret Stempel, er det dog nok muligt, at man ikke saa lige kan afhjælpe, fordi man køber nogle Typer og sætter en Del Maskiner i Bevægelse ved Dampkraft. Man maa ikke glemme, at der skal Sættere til, og disse Mennesker kunne ikke faas pr. Bestilling fra nogen Fabrik. Vil man derfor undgaa de „store Tab", gør man rigtigst i at hjælpe til en Lønningsforhøjelse og taalelige Arbejdsforhold for Sætterne, saa at Faget kan faa den forøgede Arbejdskraft, som det trænger til. Der bliver ellers ikke Brug for alle de Maskiner, man anskaffer sig, og megen Damp gaar til Spilde.

— I Følge det norske „Dagbladet" forberedes her i Kjøbenhavn Udgivelsen af et nyt Maanedsskrift, redigeret i den Brandeske Retning.

— „Frederikshavns Avis" vil i Løbet af Oktober Kvartal blive udvidet og samtidig udkomme i en særlig Udgave under Titel af „Sæby Avis eller Dronninglund Herreds Tidende".

— Den 3. September kunde „Kolding Avis" holde sit 25-aarige Jubilæum. Paa denne Dag 1849 udkom det første Numer af Avisen.

— Fra Fredericia skrives til „Social-Demokraten", at Bogtrykker Eibeschütz's Lærlinge have gjort „Skrue", fordi den Føde, Bogtrykkeren diverterede dem med, var uspiselig. Han — skrives der — brugte sine Overtalelseskunster i stor Maalestok hos de paagældende Forældre, men Alt var forgæves — „Drengene" tog den med Ro, og Resultatet blev, at han maatte give hver af dem 3 à 3½ Rd. om Ugen i Kostpenge.

Forskelligt.

— For Tiden gaar der i Tydskland stort Ry af en Sætte- og Aflæggemaskine, der nylig er opfunden af Hr. Robert Hattersley og anskaffet af de wienske Blade „Neue Freie Presse" og „Tagesblatt" i Forening. Det hedder i Beretningerne, at første Gang, Sætteren forsøgte sig med Maskinen, gik Arbejdet med fuldstændig Præcision, og man maatte tilstaa, at det vundne Resultat endog overtraf Forventningerne. I Særdeleshed er det dog Aflæggemaskineriet med den „forbedrede" Konstruktion, der svarer til alle Fordringer. Maskinen er indrettet for Sætning med Petit og Bourgeois Fraktur. „Hvis ikke Liniernes Udslutning optog saa meget af Tiden, vilde der med den største Lethed kunde sættes 170,000 Bogstaver om Dagen med 10 Arbejdstimer." — Der hengaar vel ikke megen lang Tid, inden den Ros, man nu yder Maskinen, forstummer, og saa bliver der vel nok Plads til den paa et Loftskammer — saadan er det gaaet med alle dens forudgangne Fæller.

— „Printers' Register" beskriver et nyt Under: St. George's rotary multiple-colour- and perfecting-machine, eller, som det kommer til at hedde, Conisbee & Smales dobbelte Patent, der anvendes i flere Trykkerier i London. Maskinen trykker samtidig tre Farver paa een Side eller to Farver paa to Sider. I det Ydre ligner den Bullockspressen og har tre Cylindre, en for hver Farve. Maskinen er indrettet efter Rotationsprincipet og for „endeløst" Papir samt kan trykke 3000 Ekspl. i tre Farver, 4000 Ekspl. i to Farver og 5000 Ekspl. i en Farve pr. Time.

— I Amerikas forenede Stater er den periodiske Presse i de sidste tre Aar tiltagen med omtrent 1000 Tidender og Tidsskrifter, saa at deres Tal ved Slutningen af forrige Aar er gaaet op til 6,875. Af disse Blade udgives 647 daglig, 5,175 en Gang ugenlig og 1,253 en Gang maanedlig.

— I Indien udgaves ved indeværende Aars Begyndelse 730 Tidender og Tidsskrifter. At den indenlandske periodiske Presses Udvikling der gaar

raft fremad, bevises bedst deraf, at Udgiveren af den første indenlandske Tidende, en Hr. Marschman, endnu er i Live.

— Sætterforeningen i London har udgivet sin Aarsberetning for 1873. Indtægterne have udgjort 6709 Pd. Sterl. Udgifterne have været mindre end de foregaaende Aar; f. Eks. udbetaltes i 1873 til arbejdsløse Kolleger kun 1095 Pd., medens denne Udgiftspost i 1870 løb op til 4000 Pd., hvad der tydeligt taler mod de mange Beretninger om Arbejdsløshed, som bringes i Omløb. Rejseunderstøttelsen angives ogsaa at være ringe. Administrationsomkostningerne angives til 394 Pd. foruden 257 Pd. til Lønninger. Foreningen havde ved Aarets Begyndelse en Beholdning af 400 Pd., men ved dets Slutning 1300, et godt Resultat. Det fremgaar af Beretningen, at de derværende Trykkeriforhold have en særdeles uheldig Indflydelse paa Sætternes Helsen. Saaledes opgives t. Eks., at 50 pCt. af Sætterne lide af Lungesygdomme og bukke under derfor, ligesom de fleste dø i yngre Aar: mellem 30 og 40 Aar 17, men mellem 40 og 50 kun 3. I Løbet af Aaret ere 23 Medlemmer udvandrede, deraf 13 til de forenede Stater, 2 til Kanada, 6 til engelske Besiddelser i Afrika, Australien og Asien, 1 til Belgien og 1 til Schweiz. Den engelske Sætter udvandrer sjeldent, og gør han det endelig, saa er det til saadanne Steder, hvor det engelske Sprog er det fremherskende, da hans sproglige Kundskaber næsten altid indskrænke sig til hans Modersmaal.

— „Practisches Handbuch für Buckdrucker im Verkehr mit Schriftgiessereien" er Titlen paa en nylig af Hr. H. Smalian i Danzig udgiven Bog, der koster 1 Thlr.

— Fra Tydskland meldes jevnlig om Konflikter i Anledning af Normal-Tarifens Indførelse. Saaledes har Sætterne i et Par mindre Byer nedlagt Arbejdet, fordi Principalerne have vægret sig ved at anerkende Tarifen.

Den typografiske Forening.

Til Københavns Typografer!

Førstkommende Tirsdag Aften, Kl. 9 præcise, afholdes et Møde i Restavratør Thuns Lokale, Hjørnet af Amaliegade og St. Annæplads.

Dagsorden:

Fællesudvalgets Udkast til en Sætter-Tarif.

Ved Generalforsamlingen i forrige Maaned valgtes til Repræsentanter for Aaret 1. Juli 1874 til 1. Juli 1875: Dhrr. Chr. Ewald (121 St.), J. Læssøe (119), J. C. Henriksen (110), Muhle (108), Wold (107), Dahlquist (100), P. Christensen (95), P. M. Jørgensen (94), Fred. Olsen (94), Fortling (86), Emil Thomsen (78), Thorvald Sørensen (77), Lindberg (74), Th. Jørgensen (73), Scharnowsky (56), N. D. Hansen (56), Foltmar (56), J. F. Møller (55), Rolund (39) og Neye (38). — Som Supleanter ere opførte i følgende Orden: Dhrr. Mohr, Theodor Sørensen, Tverslou, Nifs, J. F. Jensen, Charles Thomsen, Mortensen (Schultz Tr.), Rudolf Nielsen, R. Jakobsen og Schnell.

Dhrr. L. Larsen og S. Smidt, der vare valgte som Repræsentanter med henholdsvis 107 og 46 St., erklærede ikke at kunne modtage Valg. Th. Petersen og N. Hansen ønskede ikke at opføres som Supleanter.

Fra 1ste Oktober er Foreningens Lokale hos Hr. Restavratør Kücker, Krystalgade.

Den 8. Septbr. 1874.

Bestyrelsen.

Typografiske Kundgørelser.

To yngre, paalidelige og dygtige **Sættere**, der ere det tydske Sprog temmelig mægtige, kunne straks erholde Kondition i Kiel paa længere Tid. Løn 7½ Thlr. preuss. (10 Daler dansk) ugentlig med 10 Arbejdstimer daglig. Reflektanter ville, med Oplysninger om tidligere Virksomhed, behage at henvende sig til **C. F. Mohr**, Universitetsbuchdruckerei, Kiel.

En Maskinmester

søger Plads til 1ste Oktober. Man behage at indlægge Billet, mrkt. 100, paa „Typ.-Tid.s" Kontor.

Typograf-Tidende,

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser,

udkommer hver Uge. Bladets fortrinsvise Opgave er paa enhver Maade at varetage Typografernes rent sociale Fag-Interesser; desuden indeholder det tekniske Meddelelser og i Øvrigt Alt, hvad der kan være af Interesse for Bogtrykkunstens Udøvere.

Kundgørelser indrykkes for en Betaling af 10 Øre (5 Sk.) pr. Petitlinie. For større og gentagende samt staaende Kundgørelser gives en betydelig Rabat. Pladssøgende Typografer betale altid kun halb Pris.

Abonnements-Prisen er 1 Krone 25 Øre (3 Mk. 12 Sk.) fjerdingaarlig eller 10 Øre (5 Sk.) pr. Numer. Abonnementet, der er bindende for et Fjerdingaar, modtages paa alle Postkontorer og Brevsamlingssteder, i alle Bogladerne samt i Fortunstræde Nr. 4, Stuen, København.

Udgivet af R. P. Jensen. — Trykt hos J. Henriksen.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr 25 Øre fjerdingaarlig.

Kundgørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 34 & 35. København, den 22. September. 1874.

Tarif-Sagen.

Saa fik vi da endelig en Tarif! — Men Kampen herom har da ogsaa varet i tre Aar. Første Gang, Typograferne henvendte sig til Principalerne med et Tarif-Forslag, var i Efteraaret 1871; Principalerne nægtede at indlade sig paa Underhandlinger, men indrømmede en ret god Forhøjelse i Satsprisen, og dermed slog Typograferne sig foreløbig til Taals — de arbejdede videre. I Efteraaret 1873 tog Typograferne igen Initiativet; de maatte først og fremmest have en Arbejdsordning indført til Betryggelse af deres Interesser, og ved særlige i dette Øjemed valgte Tillidsmænd henvendte de sig paany til Principalerne med et saadant fyldigt Tarif-Forslag, at det i det Væsenlige ikke lod Noget tilbage at ønske om, hvad det var, de fordrede, og forlangte Underhandlinger satte i Gang ved Delegerede fra begge Parter. Principalerne afviste Typograferne med en Henvisning til deres Indrømmelser i 1871 — men det tog Typograferne fortrydeligt op. Arbejdsstandsningen i Rigsdagens Bogtrykkeri iværksattes, og den afnødte dette Trykkeris Ejer, Hr. Kancelliraad Schultz, det Tilsagn, at han vilde indlede Forhandlinger med de andre Bogtrykkeriejere for at imødekomme Typograferne i enkelte Punkter. Ved at gaa ind paa dette Tilsagn lykkedes det da Typograferne at opnaa de saa længe ønskede Underhandlinger med Principalerne, og i Maj Maaned dette Aar nedsattes et Fællesudvalg, bestaaende af fem Principaler og fem Typografer. Resultatet af disse Underhandlinger blev efterstaaende Sætter-Tarif:

Forslag til Sætter-Tarif.

§ 1. Til Beregning af Satsprisen, som sker pr. Ark af den Skriftsort, hvormed vedkommende Værk sættes, anvendes Alfabet-Systemet. Opstillingen af Alfabetet sker saaledes:

Fraktur:

abcdefghijklmnopqrſstuvwyzæ=abcdefghijklmnopqrſst;

Antikva:

abcdefghijklmnopqrstuvxyzæ=abcdefghijklmnop

Græsk:

αβγδεζηϑικλμνξοπρστυφχψ=αβγδεζηϑικλμνξοπρσ

Naar der efter Rækkefølgen i Alfabetet ikke er tilstrækkelig Plads i Linien for det sidste Bogstav, men dog Plads selv for det smalleste Skrifttegn, saa regnes dette for det følgende Bogstav.

Et halvt Tusind Bogstaver eller derover regnes for et fuldt Tusind, men under et halvt Tusind bortfalder.

Ethvert Stykke Skydelinie tælles for et Bogstav.

Pagina regnes for en Linie, levende Kolumnetitel for to, hvad enten denne sættes straks eller tilføjes i Korrekturen.

§ 2. Prisen for Fraktur er 26 Ø., for Antikva 28 Ø. pr. 1000 Bogstaver.

Nonpareille betales med 4 Ø. mere pr. Tusind.

Trykt Manuskript, i hvilket der ikke er foretaget væsenlige Rettelser, betales med 2 Ø. mindre pr. Tusind.

Prisen for Græsk er 42 Ø. for skrevet og 39 Ø. for trykt Manuskript.

Hebraisk sættes efter Overenskomst.

For fremmede Sprog fastsættes 10 pCt. Godtgørelse.

§ 3. Blandet Sats. Ved blandet Sats forstaas saadan, i hvilken der findes 2 Skriftarter i samme Linie. Naar 1/8 af Arkets Linieantal er blandet, forhøjes Prisen med 10 pCt. pr. Ark. Naar Satsen er flere Gange blandet eller den enkelte Blanding forekommer udover 1/2 Ark, godtgøres den efter Overenskomst.

§ 4. Spatieret Sats beregnes dobbelt. Under 1/32 Ark betales kun, naar den forekommer samlet, og da i Forhold til Linieantallet.

§ 5. Enhver i et Værk forekommende mindre Skriftart, f. Eks. Anmærkninger og Noter, beregnes særlig efter dens Satspris.

§ 6. Talsats, tabellarisk, matematisk og kemisk Sats betales enten efter Overenskomst eller med en Dagløn af indtil 3 Kr. 50 Ø. for en Arbejdsdag paa 10 Timer.

§ 7. Marginalier indtil en Bredde af 2 Cicero regnes sammen med Kolumnens Bredde. Bredere Marginalier gives passende Godtgørelse.

§ 8. Linier, hvori der forekommer underlagte Skriftsorter, forhøjes efter Overenskomst.

§ 9. Spaltesats beregnes efter gennemgaaende (hel) Bredde; dog godtgøres for smalle Formater, naar der gaar indtil 15 Bogstaver i Linien, 10 Ø. pr. 1000, og naar der gaar 16—25 Bogstaver 5 Ø. pr. 1000.

§ 10. Korrektur. Sætteren er forpligtet til uden Godtgørelse at rette sine egne Fejl i Korrekturen. Læser Forfatteren Korrektur og blander Sætterfejlsrettelserne sammen med sine Aendringer, bør han i Korrekturen paa en tydelig Maade anmærke disse Aendringer, og Sætteren godtgøres da for den Tid, han anvender paa dem. Manuskriptet skal i saa Tilfælde, saavidt muligt, ledsage 1ste Korrektur tilbage til Trykkeriet.

De i en saadan Korrektur indblandede Rettelser og Forandringer, som ikke ere Sætterens Fejl, godtgøres ham for den Tid, han anvender derpaa, med en Gennemsnitsbetaling pr. Time af den Paagældendes Fortjeneste i de foregaaende 3 Maaneder, delt med 750. Denne Betaling bliver da gældende for de følgende 3 Maaneder. Har en Sætter været kortere Tid i Arbejde i det paagældende Trykkeri, udfindes hans Gennemsnitsfortjeneste ved at dele enten med 60 pr. Uge eller med 250 pr. Maaned. Sættere, som have Lærlinge, hvis Fortjeneste tilfalde dem, beregne den udfundne Gennemsnitsfortjeneste med $^2/_3$.

Korrekturer, som udelukkende indeholde Forfatterændringer, kunne ogsaa betales med en Dagløn af indtil 3 Kr. 50 Ø. for en Arbejdsdag paa 10 Timer. Principalen kan selvfølgelig til saadanne Korrekturer anvende hvilkensomhelst Sætter uden Hensyn til, om den Paagældende har leveret Satsen.

For omvendte Bogstaver i større Antal (mindst 50) godtgøres Sætteren.

§ 11. Manuskriptet bør med Hensyn til Interpunktion og Ortografi være affattet efter Forfatterens Ønske før Sætteren modtager det. Naar Manuskriptet er utydeligt, uordenligt eller væsenligt forvanskет ved Rettelser, er Sætteren berettiget til Godtgørelse.

§ 12. Betalingen for Titler, Fagkolumner, Begyndelses- og Udgangskolumner samt Træsnit fradrages ikke Sætteren.

§ 13. Prisen for Sats og Aflægning skilles ad; i Sats efter Alfabet-Beregning bliver Aflægningen da at beregne med $^1/_5$ af Satsprisen. Aflægningen af ren Talsats, tabellarisk, matematisk og kemisk Sats betales, forsaavidt det er sat efter Overenskomst, ligeledes efter Overenskomst, eller, naar saadan ikke kan opnaas, paa Dagløn. Er det sat paa Dagløn, bliver det at lægge af paa Dagløn.

§ 14. Arbejdstiden regnes for reelle 10 Arbejds-Timer pr. Dag som fast Regel for Dagløns-arbejde og almindelig Norm for Arbejdsdagens Længde.

Udvalget foreslaar, at disse Bestemmelser træde i Kraft den 1ste Januar 1875.

Motiver til foranstaaende Forslag.

ad §§ 1 og 2.

Udvalget har stillet sig den Opgave at undersøge, hvorvidt der var nogen skellig Grund til at fravige det hidtil benyttede Grundlag for Beregningen af Satsprisen, nemlig n-Systemet, og har ved sine Undersøgelser i saa Henseende troet at kunne betragte det som en Grundregel, at det danske Alfabet staar i et bestemt Forhold til det danske Sprog, idet man har antaget, at en i enkelte Tilfælde benyttet ejendommelig Skrivemaade ikke vil kunne svække Reglens Almengyldighed. Dersom Bogstavet n stod i et bestemt ensartet Forhold til Alfabetet uden Hensyn til Skriftarten, vilde der ingen Anledning være til at forandre Beregningssystemet, da n, saafremt det opfyldte denne Fordring, jo selvfølgelig maatte være en tilfredsstillende Norm for Vurderingen af Satsen, d. e. det Antal Greb, Sætteren gør for at fremstille Satsen. En Undersøgelse af et større Antal Skrifter — ca. 30 — gav imidlertid ikke noget for n-Beregningens Bibeholdelse gunstigt Resultat; forskellige Skrifter gave sammme Antal n, men et forskelligt Antal Alfabet. Eksempelvis skal nævnes, at et Format af 20 Cicero gav:

overfor 45 n: 51 og 55 Alfb.
— 47 n: 51, 56 og 58 Alfb.
— 48 n: 53, 54, 57, 58 og 59 Alfb.
— 49 n: 54, 58 og 61 Alfb.
— 50 n: 56, 58 og 62 Alfb.
— 54 n: 57, 60, 61 og 65 Alfb.

Der vil i disse 6 Tilfældet ses en Forskel mellem Alfabeterne paa samme Format og overfor samme Antal n af resp. 4, 7, 6, 7, 6 og endogsaa 8 Alfabettyper.

Efter at være kommen til dette Resultat var man altsaa kommen til Erkendelse af, at n-Typen ikke kunde siges at være nogen paalidelig Norm for Arbejdets Beregning; der stod nu tilbage at undersøge, om Alfabetet afgav en mere paalidelig Norm, og paa given Foranledning af et Medlem af Udvalget blev der paa et Format af 64 Cicero udarbejdet sammenlignende Tabeller mellem n- og Alfabet-Systemet samt praktisk Sats med $^1/_2$ Geviert imellem Ordene, men forøvrigt uden Udslutninger; ved Hjælp af denne Forholdsregel — der overalt udelukkede den tilfældige Indflydelse, som det forskellige Format kan udøve paa Udslutningernes Antal og derved paa Beregningens Nøjagtighed — og det brede Format, har man formentlig opnaaet den tilstrækkelige Nøjagtighed for at komme til fuld Klarhed i Spørgsmaalet. Disse Tabeller omfattede 19 Skrifter paa forskellig Kegle, nemlig 12

Antikva- og 7 Fraktur-Skrifter, og gav som Resultat, at Alfabetet i disse Linier, der gennemsnitlig indeholdt 184 praktiske Greb pr. Linie, kun gav ubetydelige Afvigelser for Antikva-Sats, idet den indeholder gennemsnitlig 0,87 pCt. Greb mere, end Alfabetet viser; Fraktur har derimod 6,73 pCt. praktiske Greb mindre, end Alfabetet angiver; forøvrigt viser denne Tabel Rigtigheden af den ovenfor anførte Grundsætning om Alfabetets Forhold til Sproget, idet ingen af de undersøgte Skrifter viser nogen væsenlig Afvigelse fra Gennemsnitsforholdet, og Udvalget tror derfor at burde anbefale Alfabet-Beregningens Indførelse med forskellig Pris pr. 1000 for Fraktur og Antikva, da man maa anse en saadan Prisforskel som en nødvendig Betingelse for at opnaa Retfærdighed i Betalingen for Arbejdet. Den Forskel, der — med Alfabetet som Grundlag — fremkommer mellem Grebenes Antal i Fraktur og Antikva, og som beløber sig til 7,60 pCt., er tildels bevirket ved, at Versalierne i Antikva ere gennemgaaende forholdsvis tyndere end i Fraktur, men hovedsagelig fremkommer den ved det ikke ubetydelige Antal sammenstøbte Bogstaver, der findes i Fraktur, men savnes i Antikva, og som forekommer meget hyppigt i Satsen; indflettes alle disse sammenstøbte Bogstaver i Fraktur-Alfabetet, vil dette — hvad Udvalget har overbevist sig om — saa temmelig komme til at svare til de praktiske Grebs Antal for Frakturens Vedkommende. Man har imidlertid foretrukket at benytte et fælles Alfabet, saameget mere, som den foreslaaede Prisforskel rammer Grebsforskellen temmelig nøjagtig (Afvigelsen er kun 0,00 pCt.)

Med Hensyn til Fastsættelsen af Prisen pr. 1000 er Udvalget, efter at have drøftet saavel højere som lavere Priser end den her foreslaaede, kommet til det Resultat at burde foreslaa 26 Øre for Fraktur og 28 Øre for Antikva.

At Kolumnetitel betales for en Linie og levende Kolumnetitler for to, maa Udvalget, dels paa Grund af sidstnævntes hyppige Anvendelse og dels paa Grund af det i det Hele taget med Kolumnetitel — som f. Eks. ved Stregunderlægning — forbundne Arbejde, anse for rigtigt.

ad § 3.

Den nuværende Ordning af dette Spørgsmaal er utilfredsstillende, og det bliver ofte vilkaarligt behandlet. I Betragtning heraf har Udvalget anset det for rettest at træffe Bestemmelser om, i hvilket Omfang den blandede Sats skulde forekomme for at kunne gøre Fordring paa Godtgørelse, og er kommen til det Resultat, at for et Minimum af 1/8 Ark og et Maksimum af 1/2 Ark blandet Sats fastsættes 10 pCt. Forhøjelse pr. Ark, medens udover dette Maksimum en yderligere Forhøjelse indtræder, som da sker efter Overenskomst.

Til Forstaaelse af Begrebet blandet Sats har Udvalget troet at burde fastsætte, at saadanne Linier, hvori 2 Skriftarter forekomme, kunne henføres under denne Kategori.

ad § 4.

Udvalget har troet, at praktiske Hensyn vilde gøre det vanskeligt at beregne Betalingen for enkelte spatierede Ord, naar de forekomme i et mindre Antal. Man har for Kontrollens Skyld troet at burde fordre Bevis af Sætteren — f. Eks. ved Udmaaling — for, at de spatierede Ord ere tilstede i et saadant Kvantum, at de udgøre 1/32 Ark, inden de godtgøres. Naar den spatierede Sats er samlet og Kontrollen let, har man troet at burde foreslaa Godtgørelse selv for mindre Stykker, da spatieret Sats efter Udvalgets Formening maa anses for saa tidsspildende, at selv mindre Kvantiteter bør godtgøres.

ad §§ 6 og 8.

Det har staaet klart for Udvalget, at det er en Umulighed at sætte slige Arbejder i System, hvorfor det har foreslaaet, at Betalingen enten sker efter Overenskomst — Aftale om Prisen pr. Kol. eller Ark — eller med Dagløn.

ad § 9.

Udvalget antager, at de her fastsatte Grændser for smalle Formater, der berettige til Godtgørelse, ere i fuld Overensstemmelse med enhver billig Fordring, idet man ved at gaa højere end til at betragte 25 Typer som smalt Format vilde komme til at naa omtrent 12 Cicero, hvilket Format Udvalget ikke anser for tilstrækkeligt smalt til at kunne komme i Betragtning.

ad § 10.

Ordningen af Korrekturspørgsmaalet har i lang Tid givet Anledning til Klage fra Sætternes Side, og Misfornøjelsen er ikke forstummet ved det dem i Aaret 1872 givne Tilsagn fra Principalernes Side. Disse Klager have fundet deres Udtryk ved de fremsatte Forslag om Huskorrektur. Hvorvel Udvalget villigt indrømmer, at denne kunde være gavnlig i mange Retninger, vilde den paa den anden Side medføre saa store Udgifter for Administrationskontoen, at man af dette praktiske Hensyn og med aabent Øje for den Formindskelse i Konsumen, der paa Grund af denne og andre forøgede Udgifter derved kunde resikeres, ikke tror at kunne anbefale den. Paa den anden Side har man gerne villet virke for den størst mulige Retfærdighed i Spørgsmaalet, og dette tænkes naaet ved saavidt muligt at drage Forfatteren ind i Korrekturspørgsmaalet.

Med Hensyn til Godtgørelses-Beregningen er der i Udvalget arbejdet hen til at tilvejebringe Regler for denne, og man har troet at kunne anbefale en — forøvrigt tidligere i et københavnsk Trykkeri benyttet — Beregningsmaade, der har staaet sin Prøve i Praksis, og som giver Lejlighed til at vise Retfærdighed mod saavel den dygtige som den mindre begavede Sætter.

Paa den anden Side har man ikke troet at lade Daglønsordningen aldeles falde, da den dels frembyder Lettelser i administrativ Henseende, dels er hyppigt anvendt i Praksis.

ad § 13.

Den hidtilværende Ordning har i flere Trykkerier ikke sjældent medført store Ulemper, som Udvalget har anset for sin Pligt at søge afhjulpne, og dette har man antaget for en væsenlig Del kunde naas ved det her stillede Forslag. Dels bliver det derved muligt at benytte alle Kræfter blandt Personalet, saalænge der er Arbejde i Trykkeriet, idet Aflægning kan udføres af Andre end den, der har leveret Satsen, og dels vil Materiale, som ifølge den nuværende Ordning enten ved den paagældende Sætters Mangel paa Tid eller lignende Forhindringer ofte henstaar opsat i længere Tid, altid kunne haves disponibelt.

Man har troet at burde fastsætte en Betalingsregel for Aflægningen ved Arbejder, der ere beregnede efter Alfabet-Systemet, medens man har anset det for ugørligt at fastsætte en saadan Norm for Arbejder, der ved en forud truffen Overenskomst ere betegnede som abnorme, idet man har ment, at i saa Tilfælde maatte den ved Satsprisens Fastsættelse benyttede Regel følges.

ad § 14.

Udvalget formener ikke at kunne træffe nogen absolut Bestemmelse med Hensyn til Beliggenheden af de i §'en nævnte Arbejdstimer, men antager, at hvert enkelt Arbejdssteds Sædvane i dette Tilfælde maa være det Afgørende indenfor den givne Begrændsning, ligesom det i det Hele har været Tanken at bevare det gamle, noget fri Forhold mellem Arbejder og Arbeidsgiver i denne Retning, støttet paa gensidig Humanitet.

Ihvorvel Udvalget anser sig inkompetent til at ordne Dagblads-Officinernes Forhold, maa det dog betragte det som ønskeligt, at der ved Sætning af daglig udkommende Aviser beregnes en højere Betaling pr. 1000 Bogstaver, og at de Sættere, som vente paa senere indløbne Depecher, Referater osv., erholde en passende Godtgørelse.

Fællesudvalget, den 1ste Septbr. 1874.

F. Dreyer. F. Fæster. Jakob Græbe,
Formand.
H. C. V. Lauritzen. G. Lindberg. Jean Mohr.
O. C. Olsen. Torv. Sørensen, Andr. Thiele.
Sekretær.
V. Tverskou.

* * *

I Udvalget vare begge Parter komne overens om, at ovenstaaende Tarif-Forslag skulde til Behandling samme Aften i særskilte af Principaler og Typografer afholdte Møder, og at dets Vedtagelse eller Forkastelse skulde ske en bloc. Disse Møder afholdtes Tirsdag Aften den 16de d. M.

Typografernes Møde

var besøgt af henved et Par Hundrede Typografer. Den typografiske Forenings Formand aabnede Mødet, og Tverskou valgtes til Ordstyrer. Efter at J. F. Jensen havde rettet Spørgsmaal om, hvorvidt alle Typografer kunde deltage i Forhandlingerne og Afstemningerne, og dette var besvaret bekræftende dels af Mohr, dels af Formanden — denne med Henvisning til sine Udtalelser ved Foreningens sidste Generalforsamling —, forelagde Mohr som Ordfører for Typografernes Delegerede Tarif-Forslaget, idet han henviste til Motiverne og tilraadede at vedtage det som et brugbart Grundlag, hvorpaa der kan bygges videre — „Rom blev jo ikke bygget paa een Dag"; han gjorde Forsamlingen bekendt med, at en delvis Vedtagelse af Forslaget vilde være det Samme som en Forkastelse af det Hele. Heinemann udtalte sin Misfornøjelse med Forslaget og vilde høre Formandens (R. P. Jensens) Mening og kende hans Stilling til det. Formanden erklærede, at han ikke var tilfreds — de Delegerede selv vare det ikke, og ikke en eneste Typograf kunde være det —, men paa den anden Side havde det Faktum været ham tilfredsstillende, at Principalernes Delegerede havde seet sig nødsagede til at underhandle paa Grundlag af Typografernes Tarif-Forslag fra i Fjor, en Ordning, man den Gang flet motiveret afviste og ikke var langt fra at stemple som Galskab og Vanvid. En Arbejdsordning havde Typograferne siden 1871 opstillet som Nr. 1 af deres Fordringer; Principalerne have maattet bøje sig herfor og i al Fald i Princippet anerkende disse Fordringer som berettigede — det var Tarif-Forslagets utvivlsomme Fordel. Han gennemgik Forslaget ved at sammenligne det med Typografernes oprindelige Tarif-Udkast. Alfabet-Systemet var optaget fuldt ud, og dette i Forbindelse med at medtage Kolumnetitlen i Beregningen gav gennemsnitlig Satsprisen en Forhøjelse af 10 pCt. Endvidere var det blevet slaaet fast, at blandet, spatieret og Tal-Sats skulde godtgøres, en Minimumsbetaling var herfor fastsat; Godtgørelse for Marginalier, underlagte Skriftsorter og smalle Formater kunde ikke længere forholdes Sætteren, ligesom ingensomhelst Fordel, som Titler, Fagkolumner, Træsnit osv., kunde fratages ham. Det paabødes, at Manuskriptet skal være ordenligt og læseligt, da Sætteren ellers mod hidtil skal have Godtgørelse, og Oprømningsspørgsmaalet — dette „Kardinalpunkt" — havde faaet en Løsning, som det nu blev Principalernes Sag at føre igennem, og som Typografene derfor ikke foreløbig kunde have Noget at indvende imod. Korrekturspørgsmaalet var ikke blevet løst, uagtet man i Udvalget villigt indrømmer, at den foreslaaede Huskorrektur kunde være gavnlig, men man havde dog faaet lavet en saadan upraktisk Ordning, at den vilde slaa sig selv ihjel. At dette Spørgsmaal var ordnet meget utilfredsstillende, at man havde bibeholdt en lavere Satspris for trykt Manuskript, at man ikke vil betale Ombrækkerpenge eller godtgøre unødvendigt eller uforskyldt Tidsspilde for Sætteren, og at man ikke vil godtgøre Overarbejde eller Helligdagsarbejde — at alle disse betydelige Punkter ikke vare tagne med i Tarifen, gør denne højst mangelfuld, og naar de mange „Overenskomster" fremdeles tages med, saa foreligger der vel en

meget ufuldkommen Arbejdsordning, som Typographerne aldrig kunne give sin fulde Tilslutning, men det var dog noget Andet end helt at forkaste det forelagte Forslag. Uagtet alle Manglerne vilde Taleren dog raade sine Kolleger til at vedtage Forslaget uforandret: der er derved vundet adskillige Fordele og Intet tabt. Men hans Standpunkt maatte fremdeles blive det: at virke for en endelig og fyldestgørende Ordning i Henhold til det oprindelige Tarif-Udkast og en til Konjunkturerne svarende Satspris. Kun paa een Betingelse vilde han nu afgive sin Stemme for Forslagets Forkastelse, og det var den, at han havde Typografernes samvittighedsfulde Ord for, at naar de Delegerede sendtes tilbage til Principalerne for at forlange Manglerne afhjulpne, de da vilde støtte denne Handling ved at staa bag ved dem i en fast sluttet Kreds for at give deres Ord den tilbørlige Vægt. Viljen og Evnen til herfor at give sit Ord var han bange for ikke stod i det rette Forhold, og derfor vilde han foreslaa følgende Resolution til Sagens Afgørelse:

„Vi — Københavns Typografer — se med Tilfredshed, at det i Fjor af vore Tillidsmænd forelagte Tarif-Udkast har dannet Grundlaget for Fællesudvalgets Underhandlinger, og det giver os grundet Haab om, at der i Fremtiden vil kunne opnaas en tilfredsstillende Arbejdsordning. Vi vedtage Fællesudvalgets Tarif-Forslag en bloc, men med ethvert Forbehold. Med Tak og Paaskønnelse til vore Delegerede for, hvad de have udrettet til Sagens Fremme, sluttes Forhandlingerne."

Heinemann var glad ved, at Formanden er misfornøjet. Han lignede Forslaget ved en Vare, man laster, men dog alligevel køber, og det gjorde en fornuftig Købmand ikke. Han havde Meget imod Satsprisen, mod den megen „Overenskomst" og mod de trufne Bestemmelser om Korrektur. „Vi skulde ikke være saadanne Børn, der lod sig nøje med, hvad man vilde give os." Han foreslog følgende Resolution:

„Idet Forsamlingen paaskønner Udvalgets Bestræbelser for at tilvejebringe en heldigere Ordning af Arbejdsforholdene end hidtil, seer den sig dog nødsaget til at erklære: at Hovedgrundtrækket i Tarifen, Betalingen pr. 1000 Alfabet-Beregning, er sat noget for lavt, hvorved de andre vundne Fordele svinde ind til Nul, ja i flere Tilfælde blive mere et Tilbageskridt end et Fremskridt, idet Hovedhensigten, at bringe Fortjenesten i Forhold til de tilstedeværende og stedse stigende Priser paa Livets nødtørftige Fornødenheder i et passende Forhold, ikke derved opnaas. Forsamlingen anmoder derfor Udvalget om paany at tage Spørgsmaalet under Overvejelse for at hidføre en heldig, paa gensidig Imødekommenhed begrundet Løsning deraf til fælles Interesser, idet den maa anse Normalsatsen 24, 26 og 28 Øre = 11½, 12½ og 13½ Sk. som ikke svarende til Forholdene og kan gøre en bestemt Fordring paa en henholdsvis Forhøjelse af 2 Øre."

Mohr fraraadede Heinemanns Resolution og talte for at vedtage Formandens. I Udvalget havde han og hans Kolleger kæmpet for en højere Satspris og for en heldigere Arbejdsordning, men trods deres Anstrængelser havde de ikke kunnet opnaa Mere end skeet er, og da de havde opnaaet en Tarif, der dog frembød ikke faa Fordele, saa turde de ikke forsvare at afbryde Underhandlingerne, selv om de paa enkelte vigtige Punkter ikke kunde faa deres Ønsker opfyldte. J. F. Jensen vilde ikke gaa ind paa en Afstemning en bloc; det vilde være ødelæggende for Typografernes at vedtage Forslaget i den forelagde Skikkelse. Han var ikke fornøjet med Satsprisen eller med Korrekturbestemmelserne, vilde have Minimum af visse Penge og sikret Sætteren mod Mangel paa Arbejde, ligesom han savnede Bestemmelser om Overarbejde og Søndagsarbejde. Foltmar talte i samme Retning og mente, at vi skulde benytte de gunstige Forhold. Princippet havde ikke nogen Betydning for ham. Emil Thomsen ønskede nu Satsprisen forhøjet med henholdsvis 2 Øre, og Tid efter anden kunde man da se at faa de andre Mangler afhjulpne. Stahrenberg vilde have præciseret Spørgsmaalet om trykt Manuskript saaledes, at der kun skulde finde en mindre Betaling Sted, naar det Trykte gaar Side paa Side. Mortensen (Elvius' Tr.) fandt, at Principalernes Indrømmelser ikke holdt Skridt med Udviklingen, og at der kun bør hengaa en kort Tid, inden Sagen bliver draget frem igen. Petit ønskede han betalt med 2 Øre mere end Korpus. Formanden bemærkede til de sidste Talere, at vi jo Alle — de Delegerede med — vare utilfredse, og han selv kunde maaske give den skarpeste Kritik, da han her havde for sig Ruinerne af en Tarif, hvis Tilblivelse han havde haft en væsenlig Andel i. Uenigheden gjaldt nærmest, om det var klogt at vedtage eller forkaste Tarifen; det var det, man skulde gjøre sig klart, før man afgav sin Stemme. Da nu Forslaget bragte Fordele, og da der i det ingen Hindring laa for en videre Arbejden i Retning af det oprindelige Udkast, kunde han kun anbefale at modtage det. Løvgreen tog Anledning til at fremhæve den tydske Normal-Tarif, som vi endnu ikke nær havde naaet. Mohr gjorde ham opmærksom paa, at denne Tarif havde kostet de tydske Kolleger hundrede Tusinder. Han lagde fremdeles megen Vægt paa, at hvis Forslaget ikke blev vedtaget en bloc, var det det Samme som en Forkastelse; Principalerne havde den samme Rettesnor at gaa efter. — De opgivne Talere havde gentagende Ordet til Forsvar for deres Anskuelser, indtil Forsamlingen vedtog at afslutte Ordskiftet. Ordstyreren satte først Heinemanns Resolution under Afstemning, og ved Haandsopræckning vedtoges den med 76 St. mod 72, men paa Grund af denne Lighed i Stemmetallet foretoges en skriftlig Afstemning, der gav det Resultat, at denne Resolution forkastedes med 84 St. mod 62. Derefter vedtoges For-

mandens Resolution saa godt som enstemmig (en Snes Stemmer imod). — Mohr gjorde endnu Forsamlingen bekendt med, at han havde modtaget Underretning om Forslagets Vedtagelse i Principalernes Møde, og at man her har ønsket Nedsættelsen af en Voldgiftsret. Typograferne gav tilkende, at de delte dette Ønske, og de gav de Delegerede Bemyndigelse til at ordne denne Sag paa deres Vegne. Med Hurraer for Formanden, for de Delegerede og „for det typografiske Samfund, der snart maatte se sit Ønske opfyldt om Tarifen fuldt ud", sluttedes Forsamlingen.

Principalernes Møde.

Et Referat heraf se vi os selvfølgelig ikke i Stand til at levere og maa derfor nøjes med at referere Resultatet. Tarif-Forslaget vedtoges en bloc. Hr. Sally B. Salomon foreslog at forhøje Satsprisen med 2 Øre mod, at der paa andre Punkter foretoges nogle Forandringer, men man vilde ikke gaa ind herpaa, idet de Delegerede holdt paa en en bloc-Vedtagelse eller -Forkastelse. Det vedtoges dernæst paa Hr. Salomons Forslag at foranstalte en Voldgiftsret nedsat. Følgende Principaler tiltraadte straks Tarifen: Elvius' Enke, Fjeldsøe, Græbe, Hansen, Lauritzen, Lazarus, Carl Lund, Dreyer (Firma: Bianco Luno), S. L. Møller, O. C. Olsen, Levison (Firma: L. D. Quist), Sally B. Salomon, Schultz, Thiele og Valentin. De øvrige Principalers Tilslutning bliver indhentet ved særlige Skrivelser.

* * *

I næste Numer skulle vi give en udførlig Kritik af Tarifen — Pladsen er optagen for denne Gang —, og især vil det være os magtpaaliggende at bidrage Vort til dens rette Forstaaelse.

Lidt om Typografernes indre Forhold.

En Kollega tilskrev os i det sidst udkomne Numer af Tidenden en Opsats om dette Emne. Det er vort Princip at lade enhver Mening komme til Orde i Tidendens Spalter, naar den holder sig indenfor de for vort Program afstukne Grændser, og saaledes kunne vi selvfølgelig ikke bære Ansvaret for Indholdet af alle de Artikler, der jævnlig forekomme under Mærke. Om vi end nu ikke kunne dele Hr. L.'s Betragtninger — navnlig den Maade, hvorpaa han har fremsat dem —, saa er det dog vist, at han har gjort sig til Ordfører for en Synsmaade, der mer eller mindre deles af ikke faa københavnske Kolleger. Denne Sag har derfor trængt til en Belysning, og det er glædeligt nok, at den ogsaa faar den. Vi give allerede straks Plads for to Kollegers Modbemærkninger — foruden have vi faaet tilsendt et Rimbrev —, og ved Optagelsen af disse haabe vi, at en fortsat Polomik vil blive ført med den fornødne Delikatesse.

* * *

Hr Redaktør!

En Artikel i det sidste Numer af „Typograf-Tidende (Nr. 33 & 34) under Overskriften „Lidt om Typografernes indre Forhold", giver mig Anledning til efterfølgende Par Linier, som jeg beder Dem optage i Tidenden.

Ved Artiklen i sin Helhed skal jeg ikke opholde mig, omendskønt jeg mener, at Indsenderen, Hr. L., har smurt lovlig tykt paa. Men Hr. L. kommer i sin Iver efter at finde Eksempler paa den „Kasteaand", der skal herske mellem Typograferne, til at berøre Tonen i den ene af de typografiske Foreninger, nemlig Sangforeningen. Hvad han skriver herom — jeg vil ikke engang gøre mig den Ulejlighed at citere det, ti det er allerede for meget, at den Mundfuld har staaet een Gang paa Tryk — er i den Grad stridende mod Sandheden, at det ikke bør staa uimodsagt. Der er i de sidste Aar — desværre ikke uden Berettigelse — ført stærke Anker over Sangforeningens Virksomhed som Sangforening; men over Selskabeligheden i Foreningen er der, saavidt mig bekendt, aldrig bleven anket, før nu den stakkels, tilsidesatte, uglesete Hr. L. pludselig kommer og fortæller Noget, som alle Andre, der have deltaget i Sangforeningens Forlystelser, slet ikke have mærket Noget til. For mit eget personlige Vedkommende skal jeg kun sige, at siden jeg for 6 Aar siden indmeldte mig i Sangforeningen — og jeg kendte den Gang ikke mange københavnske Typografer og saa at sige slet ingen Medlemmer af Foreningen — og indtil Dato er jeg altid af Alle, hvem jeg har truffet i Sangforeningen — Unge som Gamle — blevet modtaget og behandlet med den største Velvilje; det vil derfor ikke forundre Nogen, at jeg altid har moret mig i Sangforeningen, og jeg har som sagt aldrig hørt Andet fra nogen Side. Men hvoraf kommer det da, at Hr. L. har befundet sig saa ilde ved Sangforeningens Baller? — jeg forudsætter nemlig, at han selv har oplevet, hvad han skriver om Tonen i Foreningen. Ja, hvis Hr. L. ikke har skrevet mod bedre Vidende, hvad jeg ikke vil tro, saa kan jeg kun forklare mig det paa een Maade. Der gives i hele Verden — og ikke mindst i den typografiske — en „Kaste" Mennesker, miskendte Genier, som gaa omkring og surmule, klage over daarlige Tider, blive gnavne over Alt, hvad der glæder alle Andre, have Noget at udsætte paa Alt og Alle — undtagen paa sig selv — kort sagt Mennesker, som vistnok ere komne et hundrede Aar for tidligt til Verden, og som derfor slet ikke kunne tage den, som den nu er. Den mildeste Forklaring paa Hr. L.'s Anathema mod Sangforeningen turde derfor være den, at han er et af disse ulykkelige Væsener, og er det Tilfældet, saa maa jeg virkelig bevidne ham min oprigtige Medlidenhed; ti jeg kan forsikkre ham, at man kan have det meget godt og fornøjeligt i denne syndige Verden. Hvis min Mening om Hr. L. er

rigtig, saa er det ogsaa ganske naturligt, at han henregner sig selv til den af ham sidst nævnte „Kaste“: de i alle Henseender dygtige Typografer. Men tror Hr. L., at man fremmer Kollegialiteten ved at stille sig op paa Piedestalen og derfra udkaste — mildest talt — aldeles usandfærdige Beskyldninger mod en Forening, hvis Opgave det har været og er at samle Typograferne til munter Selskabelighed? Sangforeningen — og den typografiske Forening ogsaa — har en Klasse Medlemmer, som aldrig ses i Foreningen, men betale deres Kontingent, og herved mene de at have tilkøbt sig Ret til ved enhver Lejlighed at rive ned paa Foreningen — jeg kender adskillige af den Slags. Skulde Hr. L. maaske ogsaa høre til den „Kaste“? Jeg er meget nær ved at tro det.

C. M.

* * *

Hr. Redaktør!

Tør jeg udbede mig Plads i Deres ærede Blad for efterfølgende Bemærkninger.

Under Mærket „L.“ har en æret Kollega i en længere Artikel i Nr. 33 & 34 draget stærkt til Felts mod Aanden og Tonen saavel i vore typografiske Foreninger som i Trykkerierne. Det er ikke min Agt at kritisere hans Fremstilling af Forholdene i det Hele, skønt der vel lod sig sige Mangt og Meget dertil; det er kun et enkelt Punkt deraf, jeg har følt mig stærkt opfordret til at dvæle ved, fordi det angaar en mig ikke uvigtig Sag, og det er nemlig de faa Ord, den ærede Indsender har værdiget „Typografernes Sangforening,“ som han beskylder for Klikkevæsen og daarlig Aand. Hvad er da nemlig „Klikken“ eller „Partiet“, som han saa haanlig omtaler, vel andet end den faste Stok af Medlemmer, som jo i Særdeleshed enhver Sangforening maa have for at kunne bestaa som Sangforening, og som desværre i vor Forening er altfor lille i Forhold til det store Medlemsantal? Hvad Under da, at disse Mennesker, der i det Mindste i Øjeblikket gaa op i en fælles Interesse, slutte sig sammen og lære hverandre nøjere at kende, end Tilfældet er med den store Flerhed, der kun en Gang i Ny og en Gang i Næ se og tale med hverandre udenfor Trykkerierne, og kan man da fortænke dem i, at de hellere søge Venners Selskab end underholde sig med Peer eller Poul, som maaske tilfældigvis er dumpet ind i Foreningen? I det Hele røber den ærede Indsenders Bemærkninger om Foreningen en betydelig Uvidenhed om de virkelige Forhold; det er derfor kun Hensynet til de Mange, som ikke kende disse uden af Omtale, der bevæger mig til at tilbagevise hans ubeføjede Anbreb paa et Samfund, der, hvad kammeratligt Forhold og hjertelig Tone ved Møderne angaar, endnu lader „den typografiske Forening“ en Del tilbage.

Deres ærbødige

F—n.

Et Sende-Rimbrev.

Til

forrige Numers latinske L!

Du arme, forpinte, forknyttede Sjæl,
Som aabent og ærligt og klart os beviste,
At Kasterne blive en Pind til Din Kiste, —
Hvad er der i Vejen? — Hvad have vi gjort? —
Hvi maler Du Standen saa gruelig sort? —
Jeg kender jo ellers Din Skikkelighed
Og veed, Du gør aldrig en Kat Fortræd! —
Hvor har Du dog haft Dine Tanker henne? —
Hør, sig mig en Gang: Hvor kunde Du nænne
Saa grusomt at høvle vor Sangforening?
Jeg veed jo dog godt, det var ikke Din Mening.
Nej, saa vil jeg hellere tro, Din Person
Har faaet en glimrende Inspiration:
At nu skulde Du en Artikel levere,
Om Klasser og Kaster og Klikker med Mere.
— Men, Kære, Du er jo dog ellers saa kløgtig,
Og Du har jo selv defineret, at „dygtig“
Er Den, som af Andre bedækkes med Hæder,
Men ikke en Saadan, som selvkaldet træder
I Skranken og læser os ordenlig Teksten,
Som selv skal lægge en Alen til Væksten.
Hvi saa Du dog ikke, at det kunde passe
Paa Dig! — Du er sikkert af selvsamme Klasse!
Ti, svar mig en Gang, som Du svarte Din Gud:
Om Nogen paa hele vor Jord har haft Bud
Hos Dig og spurgt om Din Mening om Kaster?
Nej, tilstaa Du kun, at Du selvkaldet laster
I flere Spalter, hvorledes vi ere,
Og levner os ikke den ringeste Ære,
Og Mismodet gør Dig jo ganske asketisk:
Mod finere Klæder Du tordner pathetisk;
Jeg gad dog nok vide, om særligt Du sværmer
For Balkavalerer i Skjorteærmer? —
Se, jeg vil betro Dig — og det gør jeg gerne —,
Af egen Erfaring jeg fik i min Hjerne:
En enkelt Bêtise er hurtigt forglemt,
Men gøres de spaltevis — det er for slemt! —
Og det er unægtelig det, Du har gjort;
Du har jo, bogstavelig talt, „snakket Sort“.
Der gives jo Nogle, som godt kunne vandre
Paa Bal for at kede sig selv og „de Andre“,
Se, saadanne Mennesker omgaas jeg ikke;
Men er det vel dette, man kalder for „Klikke“?
Og tror Du, Du derfor kan skalte og valte
Med Standen paa over halvtredje Spalte?
Nej, giver Du saadanne Taler tilbedste
Paa Baller, saa fatter jeg godt, at de Fleste
Vil trække sig nogle Gevierter tilbage;
For seer Du, vi Mennesker er nu saa svage!
For Sligt vil vi helst vore Damer forskaane,
Ved saadan en Salve de snart kunde daane!
Og det er saa ækelt, naar Herrerne raaber
Paa Baller paa Vand eller Kamferdraaber! —
Nej, kæreste L.! — Du skal være Dig selv!
Vær blot som sædvanlig! Vær god og reel,
Vær bare selskabelig, smilende, munter,
Og faa dette Graavejr og Gravrøst herunter,
Ti saa skal Du se, at saa finder Du ikke
Et eneste Mærke af Kaste og Klikke!
Nej, søg hos Dig selv! — Det er der, der er Skade!
Det Raad vil jeg give Dig!

En af de Glade.

Særlige Meddelelser.

— Et Telegram til „Ritz. Bur.“ meddeler, at „Jyllandsposten“s Redaktør, Hr. Hoffmeyer, i Forbindelse med Lærer Ipsen i Silkeborg fra 1. Oktober vil udgive et nyt Blad for Silkeborg og Midtjylland. Det tør vel antages, at dette Blad vil blive trykt i „Jyllandsposten“s Trykkeri

i Aarhus, og derfor bliver den ny Avis vel ogsaa en delvis Udgave af „Fyllpst.".

— De kjøbenhavnske Blade have i disse Dage indeholdt Meddelelse om, at der fra den Eickhoff'ske Maskinfabrik nu er udgaaet 200 Hurtigpresser. Bogtrykkerfirmaet Bianco Luno her i København har modtaget tre af disse Presser, og som en Mærkelighed kunne vi notere, at det er den første (Nr. 1), den mellemste (Nr. 100) og den sidste (Nr. 200). De ere blevne fabrikerede henholdsvis i 1848, 1869 og 1874, og den første er lige saa stadig i Gang som den sidste.

En Berigtigelse.

Undertegnede Forældre, hvis Sønner ere Lærlinge i Fredericia Bogtrykkeri, anmode om Optagelse af følgende Berigtigelse.

Det forholder sig ikke, som en Brevskriver herfra til „Social Demokraten" har berettet, at vore Sønner paa Grund af daarlig Kost have forlangt Kostpenge. Tvertimod er det os, der efter Hr. og Fru Eibeschütz's gentagne Anmodninger ere gaaede ind paa at modtage Kostpenge for vore Sønner. Fortællingen om, at der er gjort Skrue, mangler al Grund.

Fredericia, d. 20. Septbr. 1874.

M. Kolbe. Hein. H. Holst.

Den typografiske Forening.

Repræsentantmødet den 19de Septbr.

Det ny Repræsentantskab bestaar af følgende Medlemmer: P. Christensen, Dahlquist, Chr. Ewald, Foltmar, N. Hansen, N. D. Hansen, J. C. Henriksen, P. M. Jørgensen, Th. Jørgensen, Muhle, J. F. Møller, Neye, Nifs, Fred. Olsen, Rolund, Scharnowsky, Theodor Sørensen, Thorvald Sørensen, Emil Thomsen og Wold. Som Suppleanter staa endnu opførte: J. F. Jensen, Charl. Thomsen, Mortensen (Schultz's Tr.), Rud. Nielsen, R. Jakobsen og Schnell.

Repræsentantskabet konstituerede sig og valgte Fred. Olsen til Formand, Thorvald Sørensen til Viceformand og Dahlquist til Sekretær.

Paa Forslag af Foreningens Formand vedtoges, at et af Sekretæren afgivet Referat af Forhandlingerne optages i „Typograf-Tidende", og at der nedsættes et Udvalg til at revidere Forretningsordningen, hvortil valgtes Formanden og Viceformanden samt Foltmar.

Foreningens Formand aflagde Beretning for den forløbne Maaned, hvorved oplystes, at Lokalet hos Restavratør Kücker er lejet fra 1. Oktober til 1. Maj. for 6 Rd. maanedlig.

Efter Andragende fra Busch vedtoges det at forhøje hans faste Understøttelse med 3 Mk., saa at han nu faar 2 Rd. maanedlig.

Dhrr. Heyman, A. Jensen, C. Hansen, J. C. O. Rasmussen og Hammerich optoges.

Sekretæren bemyndiges til at meddele Referat til Tidenden af nærværende Møde.

Fraværende med anmeldt Forfald: Chr. Ewald og P. M. Jørgensen (syg), uden anmeldt Forfald: J. C. Henriksen, Muhle, Neye, Theodor Sørensen og Wold. Nifs havde endnu ikke modtaget Underretning om at tiltræde.

Foreningens Lokale er fra 1. Oktober hos Hr. Restavratør Kücker, Krystalgade 4, 1. Sal (ved Rundetaarn.)

En selskabelig Sammenkomst finder Sted i Lokalet i Krystalgade førstkommende Lørdag Aften. Kl. 9 **Fællesspisning**: pr. Kuvert 56 Sk. (Øl og Brændevin samt Dessert iberegnet). Dhrr. Inkassatorer bedes om at modtage Tegning paa Lister, som de selv indrette sig, og disse ville af Budet blive afhentede Fredag.

Brevkasse.

Til —n. Deres Svar til A—Ø. maa vi nødvendig paa Grund af Plads lade vente til næste Gang.

Typografiske Kundgørelser.

De Herrer Reflektanter til Efterretning, at de til Kiel søgte **Sættere** ere antagne.

En Maskinmester

søger Plads til 1ste Oktober. Man behage at indlægge Billet, mrkt. 100, paa „Typ.-Tid.s" Kontor.

Til **det ny Bogtrykkeri i Hillerød** søges en **Maskinmester**, der kan deltage i Sætningen, og **4 flinke Sættere.** Betalingen er efter Kjøbenhavner-Tarifen. Søgende bedes snarest at henvende sig til **C. K. Drakenberg**, Korsgade 23, 3. Sal.

Typograf-Tidende,

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser,

udkommer hver Uge. Bladets fortrinsvise Opgave er paa enhver Maade at varetage Typografernes rent sociale Fag-Interesser; desuden indeholder det tekniske Meddelelser og i Øvrigt Alt, hvad der kan være af Interesse for Bogtrykkunstens Udøvere.

Kundgørelser indrykkes for en Betaling af 10 Øre (5 Sk.) pr. Petitlinie. For større og gentagende samt staaende Kundgørelser gives en betydelig Rabat. Pladssøgende Typografer betale altid kun halv Pris.

Abonnements-Prisen er 1 Krone 25 Øre (3 Mk. 12 Sk.) fjerdingaarlig eller 10 Øre (5 Sk.) pr. Numer. Abonnementet, der er bindende for et Fjerdingaar, modtages paa alle Postkontorer og Brevsamlingssteder, i alle Bogladerne samt i Fortunstræde Nr. 4, Stuen, Kjøbenhavn.

Udgivet af R. P. Jensen. — Trykt hos J. Henriksen.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr 25 Øre fjerdingaarlig.

Kundgørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 37 & 38. København, den 6. Oktober. 1874.

Tarifen og Principalerne.

Foruden de i forrige Numer nævnte Principaler ere endvidere følgende gaaede ind paa Tarifen: Bording, Calberg, Ferslew & Komp., Jørgensen & Komp., Louis Klein og Trier.

Typografmødet den 16de September.

Det var med en vis Spænding man imødesaa det Møde, der var indvarslet blandt Typograferne for enten at vedtage eller forkaste den Tarif, der forelaa fra Fællesudvalget. Rygtet gik nemlig, at der var al Udsigt til, at Tarifen vilde blive forkastet, og hvem man end talte med, var misfornøjet med den. Spændingen forøgedes, da Mødet skulde begynde, og man saa de Mange, der havde givet Møde, hvoraf endel ellers meget sjeldent lader sig se, hvor Typograferne samles; man mærkede straks, at der var Gære i Gemytterne, da Udvalgets Ordfører fik Ordet og udtalte sig kortelig om Udkastet, som det forelaa; da dernæst Foreningens Formand udtalte, at han langtfra var tilfreds med Udkastet, og ingen Typograf kunde være det, hilsedes denne Udtalelse med stærkt Bifald. De Tilstedeværende vare vist ogsaa alle enige heri. Spørgsmaalet var nu, om man ved at stemme imod Udkastet opnaaede Mere end ved at stemme for det. Udvalget havde som bekendt gensidig forpligtet sig til enten at vedtage eller forkaste Tarifen en bloc; der kunde derfor ikke foretages Ændringer i de forskellige Paragrafer — enten maatte vi tage den hele eller miste den. Udvalgets Ordfører fremhævede flere Gange, at Tarifen var en Forbedring, hvilket ingen af de øvrige Talere kunde benægte, og derfor opfordrede han til at vedtage den som et Grundlag til at arbejde videre paa. Enkelte af de øvrige Talere vare imidlertid af den Anskuelse, at Forbedringen var saa ubetydelig, at den ikke var værd at tage imod, hvorfor de anbefalede at forkaste Tarifen, som den forelaa, og opfordrede Fællesudvalget til paany at tage Sagen under Overvejelse for mulig at opnaa et gunstigere Resultat. Om Principalerne vare villige til at genoptage Forhandlingerne, var imidlertid meget tvivlsomt; vore Delegerede vidste imidlertid, hvad der var ganske naturligt, ikke noget Bestemt i denne Henseende; selv om nu imidlertid baade Principalerne og vore Delegerede vilde være villige til atter at begynde at arbejde, var det jo dermed ikke givet, at der kunde opnaas Mere end nu, det Modsatte turde derimod snarere vise sig, ti Udvalgets Ordfører erklærede, at Alt, hvad der fra forskellige Sider var fremkommet paa Mødet, var fremhævet af Udvalget, Alt, hvad forskellige Talere kunde ønske indsat, havde vore Delegerede ogsaa ønsket og kæmpet for, men det var ikke lykkedes dem at overvinde Principalernes Modstand, og at det skulde lykkes dem ved en genoptaget Forhandling, var temmelig dristigt at antage. Naar det blev udtalt paa Mødet, at vi ligesaa godt kunde blive ved n-Beregningen, da forstaa vi ikke denne Betragtning; der har jo lige til nu lydt stærke Klager over det Unøjagtige i denne Beregning, og at den har været unøjagtig, er jo konstateret af Udvalget; Alfabet-Beregningen derimod er jo en ganske anderledes nøjagtig og paalidelig Beregningsmaade, hvorfor man skulde synes, den var velkommen blandt Typograferne. Naar det endvidere blev fremhævet, at vi skulde vise, at vi ikke toge mod Alt, hvad Principalerne byde os, men derimod vise, at vi vidste, hvad vi vilde, da klinger en saadan Udtalelse godt nok, og paa et animeret Møde, som det omtalte, kan den altid være sikker paa at vinde Bifald. Men hvad vi

maa være enige om, er, at det kun lidet kan nytte at bruge store Ord, naar vi ikke kunne ledsage dem med tilsvarende Gerninger, og Erfaringen taler unægtelig for, at Typograferne ikke ere i Stand hertil. Under disse Omstændigheder, forekommer det os, var det rigtigt at vedtage Udkastet, som det forelaa; det gælder imidlertid om at udtale, at vi langtfra ansaa Tarifforholdene for ordnede, og den af Foreningens Formand foreslaaede og vedtagne Resolution gav denne Stemning sit rette Udtryk. Vi staa nu Alle med frie Hænder, vi have ikke ladet os binde, vi have vedtaget Tarifen med ethvert Forbehold. Nygtet havde imidlertid let kunnet stadfæste sig, naar det fortalte, at Tarifen skulde forkastes; den af Heinemann foreslaaede Resolution, der var lig med en Forkastelse, vedtoges nemlig først med et Par Stemmers Majoritet. Den skriftlige Afstemning gav jo imidlertid det nokſom bekendte Udfald.

Det forekommer os, at det var en haard Medfart, Udvalget under Forhandlingerne fik efter i flere Maaneder at have arbejdet paa en samvittighedsfuld Maade i deres Kollegers Interesse og gjort Alt, hvad de formaaede, for at gavne deres Fæller. Det er jo nu imidlertid Livets Gang, og Udvalget har vel været beredt paa en saadan Medfart; men hvad vi her ville udtale, er, at Intet var mere passende og Intet mere fortjent end det Hurra, Udvalget til Slutning fik, ved Siden af Hurraer for Foreningens Formand og for det typografiske Samfund.

Hvorfor mon nu imidlertid Principalerne nægtede at gaa ind paa Mere, end der ligger i Tarifen? Muligvis har det forekommet dem, at de havde indrømmet nok; men mon ikke deres Kendskab til Typograferne har haft væsenlig Indflydelse paa deres Holdning? Dette tro vi ialfald; vi tro, at Skylden for, at der ikke kunde opnaas Mere, bør kastes paa selve Typograferne, og det forekommer os, at disse af de foreliggende Forhold burde drage en gavnlig Lære for Fremtiden.

F. O.

Tarifen.

Det er tydeligt nok, at Typograferne slet ikke ere tilfredse med den nu vedtagne Tarif — Mødet den 16de f. M. taler rent ud i saa Henseende —, og det maatte Principalerne ogsaa vide i Forvejen; ti de have ingen som helst Grund haft til at tro, at Typograferne ikke skulde have været sig deres Fordringers Hensigtsmæssighed og Berettigelse bevidst, saa at de kunde gøre sig noget Haab om at spidse dem af med halve Indrømmelser. Nej, Principalerne have indset Nødvendigheden af at gøre Noget, Fordringerne bleve dem for højrøstede. Enhver Halvhed er en Uting, det veed Principalerne meget godt, og uden at forgribe os paa de gode Hensigter, der vistnok besjæle dem, saa tage vi dog ikke i Betænkning at udtale, at deres Indrømmelser kun ere et Præservativ, som de ville værge sig med. De ere desuden blevne nødte til at reformere Arbejdsforholdene ad den af Typograferne foreslaaede Vej, ti i deres Uformuenhed have de ikke set sig i Stand til at paavise nogen anden, og naar de paa et Par Punkter ere vegne bort fra den, skal det komme til at vise sig, at de ere vildfarende. Herved have Typografernes Fordringer vundet i Styrke, og, som vi saa ofte have udtalt, er det kun et Tidsspørgsmaal, at hvad man nu kun har været villig til at gøre halvt, kommer man til at finde sig i at gøre helt. Typograferne have taget mod det Halve, fordi de veed, at det ikke har været deres Delegerede muligt at opnaa Mere i Øjeblikket ad Mindelighedens Vej. — Imidlertid ville vi nu efterse, hvad det er, Typograferne have faaet indrømmet, og Punkt for Punkt skulle vi derfor gennemgaa Tarifen.

Saa snart Talen er om at reformere de typografiske Arbejdsforhold, maa der nøje skelnes mellem den tarifmæssige Ordning og selve Satspriserne, idet den første er uafhængig af Konjunkturerne, medens de sidste lade sig bestemme heraf, og dette gælder navnlig §§ 1 og 2, der dels angive Satsprisen pr. 1000 Bogstaver og dels danne Grundlaget for de andre Priser. Disse to Paragrafer, samt §§ 3, 4, 5, 6 tildels, 7, 8, 9, 11, 12 og 14 følge i Princippet Typografernes oprindelige Udkast og ere for nogles Vedkommende kun en Omskrivning af dette, medens §§ 10 og 13 ikke adoptere Udkastets Mening, idet § 10 nøjes med at bøde paa Forholdene ved at lappe paa dem, hvorimod § 13 rigtignok er radikal, men til Gengæld upraktisk.

§§ **1** og **2** indføre Alfabetsystemet fuldt ud efter Udkastet. Naar undtages et Par mindre Afvigelser, støde vi her paa, at der i Satsprisen er gjort Forskel (2 Øre) mellem trykt og skrevet Manuskript, hvad der er saa meget værre, som der ingen bestemt Grænse herfor er angivet. Enhver respektabel Sætter arbejder lige saa gerne efter skrevet som trykt Manuskript; ti Arbejdet er lige svært eller lige let, og Værdien maa derfor være den samme. Man veed dette godt. Men hvorfor gør man da Forskel? Fordi Forlæggerne ikke ville give saa

Meget for at faa deres Værker optrykte, som de maa give for Trykningen af et nyt. Er det ikke et utidigt Hensyn at tage paa Sætternes Bekostning? Efter gammel Vane havde Forskellen en vis Berettigelse. Man mente som saa, at der altid er flere Ulemper forbundne med et Stykke skrevet Manuskript --- f. Eks. utydeligt, uordenligt, forvanskет med Rettelser osv. —, det kunde man i Almindelighed ikke forudsætte med trykt Manuskript, og derfor maatte der være lidt Forskel i Prisen. Efter at man dog nu har indset, at disse Ulemper skulle særlig godtgøres, og efter § 11 ville de ogsaa blive det, hvad skal da gøre denne Forskjel? — spørge vi igen. Ingen Principal under Solen kan nævne en eneste antagelig Grund. Og hvor er saa Grænsen for skrevet eller trykt Manuskript? Naar der i det Trykte „ikke er foretaget væsenlige Rettelser", regnes det for trykt Manuskript — det er Grænsen. Hvad er „væsenlige" Rettelser? Havde man endda sat den Grænse, at Forskellen indtræder, naar det trykte Manuskript gaar Side paa Side ved Sætningen, saa var der dog slaaet en Bom for vilkaarlige Fortolkninger; men det har man ikke en Gang gjort. At Forskjellen derimod bibeholdes for fremmede Sprog, er der Mening i, idet det ikke tør forudsættes, at den danske Sætter med lige Lethed skal kunne læse et ham ukendt Sprog, enten saa Manuskriptet er skrevet eller trykt, og er han ogsaa i Besiddelse af Kendskab til det vedkommende Sprog, er det ikke for Meget, at den bliver ham honoreret. Denne lavere Pris for trykt Manuskript maa selvfølgelig bortfalde, inden det kan siges, at disse to Paragrafer indeholde en fyldestgørende Ordning. — Hvad endelig den forskellige Pris for Fraktur og Antikva angaaer, da har Udvalget gjort fuldstændig Rede derfor i Motiverne. Det staar ikke anført, i hvilket Forhold den ny Pris (26 og 28 Øre) staar til den gamle (14 Sk. efter n-Beregning); ved at forsøge med nogle Skrifter have vi faaet ud en Gennemsnitsforhøjelse af omtrent 7 pCt., og naar dertil kommer, at Pagina eller Kolumnetitel regnes med, vil Satsprisen andrage en direkte Forhøjelse af omtrent 10 pCt. At Typograferne ikke ville blive staaende ved denne Satspris, er ved Mødet den 16de blevet hævet over enhver Tvivl.

For at lette os i Kritiken ville vi før § 3 tage § **4**. Denne Paragraf siger, at „spatieret Sats beregnes dobbelt", og at „under 1/32 Ark betales kun, naar den forekommer samlet, og da i Forhold til Linieantallet". Paragrafens Affattelse er ikke meget tydelig, men naar Motiverne tages til Hjælp, kommer man til den rette Forstaaelse. Meningen er, at naar den spatierede Sats, der er spredt i et Ark, tilsammen udgør mindst 1/32 af Teksten, bliver den at godtgøre, og at dette Kvantum er til Stede, skal Sætteren selv føre Bevis for. Men Motiverne give tillige Paragrafen den Forklaring, at Godtgørelse skal gives selv for „mindre Stykker", d. v. s. gennemløbende i Teksten. Hvad forstaas der nu ved „mindre Stykker"? Er det en Linie eller f. Eks. ti? Her burde være fastsat et Minimum af Linieantallet for at forebygge Strid. Vi ville som Rettesnor for Sætterne foreslaa, at Minimumsantallet bliver fem. Hvis som sagt Affattelsen havde været lidt bedre og et Minimumsantal var angivet for de „mindre Stykker", vilde der ingen Grund være til at gøre Indvending mod denne Paragraf.

Nu tage vi § **3**. Vi kunne ikke ret fatte, hvorfor man ikke i Udvalget har fulgt den samme Fremgangsmaade i Ordningen af blandet Sats som af spatieret og villet lade 1/32 af et Ark være Normen, naar Godtgørelse skal gives. Herved bliver Tarifen saa kompliceret. I Stedet for har man ordnet denne Slags Sats saaledes, at Prisen forhøjes med 10 pCt. pr. Ark, „naar 1/8 af dets Linieantal er blandet", d. v. s. naar der i et Ark paa f. Eks. 480 Linier forekomme mindst 60 Linier, hvori der er Ord, satte med en anden Skrift end selve Tekstens, og gennemsnitlig hver anden Linie har Lov til at være blandet, inden Sætteren faar Ret til yderligere Forhøjelse. Naar man endelig vilde bruge denne Norm, hvorfor saa ikke angive to, tre Skalaer for Forhøjelsen? Er hver anden Linie blandet Sats, vil det være et urimeligt Forlangende af Sætteren, at han skal præstere saadant Arbejde for blot en Tiendedel mere i Betaling; men Typografernes Udkast forlangte da ogsaa en Sjettedels Forhøjelse af enkelt blandet Sats. At denne Paragraf imidlertid maa være bygget paa Overenskomst, er en Nødvendighed; ti udenfor enkelte almindelige Tilfælde forekommer blandet Sats saa forskelligartet og saa forskellig, tidsspildende, at det vilde være en Umulighed at angive alle Arter eller Tilfælde og for disse fastsætte Godtgørelsen. Har Udvalget saaledes ikke fundet Beføjelse til at gaa videre, end det har gjort, ved at opstille flere almindelige Regler for Godtgørelse af denne Slags Sats, saa er det dog aldeles vist en Fejl, at det ikke har indskudt Ordet „tidsspildende". Det skulde ikke undre os, om Undladelsen heraf mer end en Gang faar praktisk Betydning. T. Eks. giver Faktoren til Sætteren et Manuskript til et Leksikon, hvori forekommer de i et

saadant Værk sædvanlige akcentuerede Bogstaver, der skulle fremhæves af en anden Skrift end Tekstens; Rimeligheden taler for Mere end 10 pCt.s Forhøjelse, men Faktoren bemærker: „Du (Sætteren) burde vel have dette Arbejde bedre betalt, men da Tarifen ikke tilsiger Mere, kan jeg selvfølgelig heller ikke give det." Vi ville nu slet ikke tale om, hvorledes han eller Principalen her paa en særdeles nem Maade faa Lejlighed til at vise deres Højmodighed, Liberalitet. Alsaa — blandet Sats maa være bedre ordnet, før Sætteren bliver tilfreds.

§ **5** kan der just ikke klages paa; men havde man brugt Typografernes § 7, var Ordningen bleven endnu bedre. Noteſtregen bør henregnes til Tekstſkriften; Wiener-Tarifen af 1873 lagde den rigtignok til Noten.

Med § **6** har man gjort kort Proces. Talsats, tabellarisk, matematisk og kemisk Sats er bleven summarisk behandlet med „Overenskomst"; ti — siger man i Motiverne — „det har staaet klart for Udvalget, at det er en Umulighed at sætte slige Arbejder i System". Talsats hører nu slet ikke til samme Kategori som tabellarisk og matematisk Sats, men er sideordnet med blandet og spatieret Sats; ligesom disse to Slags Sats forekommer den jævnlig tidsspildende i større eller mindre Kvantum spredt omkring i Teksten og har derfor Krav paa en lignende Godtgørelse (se Typografernes Udkast, § 5). Det er derfor ubegribeligt, at man har kunnet træffe en saadan Ordning, saa meget mere, som den af Typograferne foreslaaede var meget lempelig for Principalerne. Den tyske Minimal-Tarif er anderledes stræng; den siger: „Talsats regnes, saafnart den spredt udgør en $^1/_{16}$ af et Ark, og godtgøres da med 10 pCt.; udgør den $^1/_8$ af et Ark, er Forhøjelsen $16^2/_3$ pCt. Ren Talsats, eller saadan Sats, hvor Tallene udgør dennes overvejende Del, betales dobbelt." Tyskerne give os her Bevis for, at Talsats lader sig sætte i System, og til Overflod bevise Principalerne det ogsaa selv, idet de dog have kunnet være med til at give spatieret Sats en systematisk Ordning. Med Hensyn til tabellarisk, matematisk og kemisk Sats, der forekommer aldeles uberegnelig, kan Udvalget derimod tildels have Ret; men det vilde dog ikke have været af Vejen, om det i sin Almindelighed havde angivet et Par Regler til Rettesnor, enten som Typograferne i deres Udkast eller som f. Eks. den tidligere Wiener-Tarif, der siger: „Tabellarisk Sats i Værker med udfyldt Fod regnes dobbelt og altid som kompres Sats, hvorimod Tabeller med tom Fod eller med enkelte Talrækker uden Linier regnes halvanden Gang." Imidlertid vil der nok raades Bod herpaa, naar Principalerne og Typograferne have lært sig til at bruge en Tarif. At der er fastsat Dagløn, naar Overenskomst ikke kan opnaas, afviger dog fra den tidligere Regel, at Sætteren maatte nøjes med, hvad Principalen vilde give ham, og for saa vidt er det et Fremskridt.

§ **7** (om Marginalier) er upaaklagelig. Paragrafen maa naturligvis forstaas saaledes, at Linietællere ogsaa betragtes som Marginalier.

Derimod er § **8** (om Underlægning) aldeles forkastelig. Udvalget — siges der i Motiverne — har det staaet „klart", at dette Arbejde umuligt lader sig sætte i System, og derfor har det faaet ramt sig den Pæl gennem Livet: „Overenskomst". Jo, Intet er lettere, naar man blot ikke vil sno sig bort fra Spørgsmaalet og vægrer sig ved at betale Underlægningens virkelige Arbejdsværdi. Saaledes ere saavel den tidligere Wiener-Tarif som Schweizernes og Tyskernes Tarifer fuldstændig enige om at fastsætte: „Ved en enkelt Underlægning tælles vedkommende Linie for to, ved dobbelt Underlægning for tre Linier", — og Typografernes Udkast optager ogsaa i § 13 dette System. Principalerne maa derfor virkelig gøre sig Umage for at komme til den modsatte Anskuelse, saa at „Muligheden" for dette Spørgsmaals systematiske Ordning kan blive dem „klar".

Det er heldigt nok, at Principalerne nu have fundet Typografernes Fordring om Godtgørelse for smalle Formater baade „berettiget" og „billig", og der er derfor ogsaa al Grund til ikke just at være utilfreds med § **9**, men Godtgørelsen er sat altfor lav. Enhver Fagmand (ogsaa en Principal) maa indrømme, at naar der ikke gaar mere end 15 Bogstaver i Linien, er en Forhøjelse af 10 Øre for lidt, og gaar der kun 16—25 Bogstaver i Linien, er 5 Øre mere for Intet at regne i Forhold til Arbejdet. Vi ville anbefale Principalerne at gøre et lille Eksperiment med et Par Sættere, hvoraf den ene skal sætte paa disse to smalle Formater, medens den anden sætter paa fire Staaende, og det skal da vise sig, at han bliver gjort Uret; han behøver den firdobbelte Forhøjelse for at tjene lige saa Meget som Sætteren paa fire Staaende. At Principalerne ikke ville raade Bod paa en saa indlysende Uret, tør ikke antages. Ved Eksperimentet kommer man ogsaa temmelig sikkert til at indse det Berettigede i, at der tilføjes en Skala: 26—35.

§ **10** vil forsøge en Ordning af det omtvistede Korrekturspørgsmaal, men man er ikke kommen vi-

dere end til at sætte en Lap paa det gamle Klædebon. I Motiverne indrømmer man vel villigt, at den af Sætterne forlangte Huskorrektur „kunde være gavnlig i mange Retninger", men paa den anden Side gøres den Indvending, at den vil „medføre saa store Udgifter for Administrationskontoen, at man af dette praktiske Hensyn og med aabent Øje for den Formindskelse i Konsumen, der paa Grund af denne og andre forøgede Udgifter derved kunde risikeres, ikke tror at kunne anbefale den". Nogle Udgifter ville der altid være forbundne med Huskorrekturen, det er vist nok; men at de blive saa store, at de mærkelig skulde kunne indvirke paa Konsumen, det tør neppe nogen Principal med Alvor paastaa. Imidlertid er en praktisk Løsning af dette Spørgsmaal af megen Betydning og har Krav paa Opofrelse fra alle Sider, og Typograferne have for deres Vedkommende ogsaa vist dette ved at sætte Satsprisen saa lavt, som de have gjort, i deres Tarif-Udkast. I Stedet for at gøre en lignende Opofrelse have Principalerne nu faaet klistret Noget op, saa lydende: „Læser Forfatteren Korrektur og blander Sætterfejlsrettelserne sammen med sine Ændringer, bør han i Korrekturen paa en tydelig Maade anmærke disse Ændringer, og Sætteren godtgøres da for den Tid, han anvender paa den. Manuskriptet skal i saa Tilfælde, saa vidt muligt, ledsage 1ste Korrektur tilbage til Trykkeriet". Nu bryder Forfatteren sig vel om, hvorledes Principal og Typograf indbyrdes ordne deres Arbejdsforhold! Han giver dem en god Dag og lader dem selv om, hvorledes de som hidtil kunne komme ud af det med hinanden. Nej, det vilde være at lægge for megen Naivetet for Dagen, om vi troede, at Korrekturspørgsmaalet vilde være løst hermed. Men at det *kan* føre til en Løsning, er en anden Sag. Naar Forfatteren nu blander Sætterfejlsrettelserne sammen med sine egne Ændringer *uden* at anmærke disse og *uden* at give Manuskriptet med tilbage — hvad saa? Ja, *saa maa alle Rettelserne betragtes som Forfatterens*, og Sætteren godtgøres da for den Tid, han anvender paa dem. Vort Raad til Sætteren er derfor det, at han tænker sig Paragrafen tilføjet Følgende: „Naar Forfatterens Anmærkninger mangle, eller naar Manuskriptet for Kontrollens Skyld ikke gives Sætteren tilbage, bortfalder dennes Korrekturforpligtelse". Og vil Sætteren — hvad der er meget naturligt — holde paa denne Fremgangsmaade, overladende det til Forfatteren og Principalen at sørge for Anmærkningerne og Tilbageleveringen af Manuskriptet, saa behøve vi ikke at være nogen stor Profet for at forudsige, at Typograferne have Huskorrekturen, inden de veed et Ord deraf. — Med Hensyn til Gennemsnitsbetaling for Korrekturen, da maa den i Princippet ubetinget tiltrædes som retfærdig for begge Parter; men den Indvending er aldeles berettiget fra Sætterens Side, at det er farligt for ham fuldt ud at gaa ind paa dette Princip, saa længe der endnu gives meget af hans Arbejde, der betales under sin Værdi, eller Arbejde, som han slet ikke faar betalt, ti det indvirker forringende paa hans Gennemsnitsbetaling for Korrekturen. Princippet er rigtigt, men kun i Forbindelse med en for Sætteren betryggende Tarif, og dette taler mere end de administrative Hensyn for, at Daglønsbetalingen bibeholdes, skønt slige Hensyn ogsaa bør tages i Betragtning. Om det er hensigtsmæssigt at udfinde Gennemsnittet saaledes, som Tarifen opgiver, skulle vi lade staa hen; dog synes det os, at der i Stedet for 12 Uger kun burde lægges 4 Uger til Grund.

§§ **11** og **12** ere fyldestgørende. Angaaende Forstaaelsen af § 12 er det dog maaske ikke overflødigt at bemærke, at ligesom der Intet kan *fradrages* for Titler, Fagkolumner, Begyndelses- og Udgangskolumner samt Træsnit, saa tør samme heller ikke paa nogen Maade *unddrages* den beregnende Sætter.

§ **13**'s egentlige Hensigt er at løse *Oprømningsspørgsmaalet*; „den hidtilværende Ordning — hedder det i Motiverne — har i flere Trykkerier ikke sjældent medført store Ulemper, som Udvalget har anset for sin Pligt at søge afhjulpne, og dette har man antaget for en væsenlig Del kunde naas ved det her stillede Forslag". Og hvad er saa det stillede Forslag? „Prisen for Sats og Aflægning skilles ad" — det er saamæn alle Ordene. Hvis hermed *ikke* forstaas, at Adskillelsen *skal* finde Sted i *alle Tilfælde*, saa er Ordningen uden synderlig Betydning; forstaas dette derimod, er den *upraktisk*, og saa vil dens Betydning ogsaa snart tabe sig. Det er en rigtig Tanke, der ligger til Grund for denne Adskillelse den danner det egentlige Grundprincip for enhver praktisk gennemførlig Tarif, og alle andre Steder, hvor Arbejdsforholdene ere tarifmæssig ordnede, har den samme Tanke ogsaa gjort sig gældende, *men al Tid kun i abnorme Tilfælde*, f. Eks. tabellarisk og matematisk Sats, tidsspildende Sats af enhver Art, hvor Aflægningen er *en* Art og Sætningen en anden, o. s. v. At gøre Adskillelsen i sædvanlige og regelmæssige Arbejder er upraktisk og vanskeliggør — for ikke at sige umuliggør — Kontrollen. Egentlig misfornøjet med

Paragrafen bør Typograferne dog ikke være; den bringer det Gamle til at vige, ganske vist uden at give noget Holdbart i Stedet for, og her mer end paa noget andet Punkt vises fra Principalernes Side en principiel Indrømmelse, der har sit Værd, om de end have ladet sig den fravriste uden at være sig dens Betydning bevidst. Hertil kommer, at Motiverne give en udmærket Forklaring til Paragrafen: den skal befordre, at enhver Arbejdskraft faar en indbringende Anvendelse, saa længe den har Plads i Trykkeriet, og alle de Tilfælde, hvori Sætteren bliver forsinket fra Materialets Side, skulle forebygges; men vi ville se, om Paragrafen kan gøre den Fyldest, inden vi tro derpaa. Lad os nu imidlertid afvente, hvad Principalerne ville bringe ud af dette smukke Tilsagn; vi ville nødig tro, at Typograferne ere saadanne Pjalte, at de lade sig afspidse med Talemaader. — Udvalget finder sig ikke foranlediget til at gøre Rede for det fastsatte Forhold mellem Sætning og Aflægning, hvilken sidstes Værdi er beregnet til en Femtedel af begge Arbejder. Vi skulle ikke gøre nogen absolut Indvending herimod, men det skal dog fremføres, at enhver Fagmand vil finde en Fjerdedel at være et mere passende Forhold; den eneste Tarif, som vi kende at opgive Forholdsværdien mellem Sætning og Aflægning, er den tidligere Wiener-Tarif, og den anfører en Fjerdedel. — Senere ville vi imidlertid skænke denne Paragraf mere Opmærksomhed; ti dens større eller mindre Betydning beror aldeles paa, hvorledes den forstaas, og hvorledes den bringes i Udførelse.

Den sidste Paragraf er § **14**. Her fastsættes, at Arbejdstiden regnes for „reelle" 10 Arbejdstimer pr. Dag som fast Regel for Daglønsarbejde og almindelig Norm for Arbejdsdagens Længde. Endvidere oplyse Motiverne, at „Udvalget formener ikke at kunne træffe nogen absolut Bestemmelse med Hensyn til Beliggenheden" af disse Timer, men antager, „at hvert enkelt Arbejdssteds Sædvane i dette Tilfælde maa være det Afgørende indenfor den givne Begrænsning". Ja, det er naturligt; enhver anden Ordning vilde have været en Uting. Men naar der nu af Sætteren forlanges flere Arbejdstimer om Dagen? Paragrafen burde fastsætte disse ekstra betalt efter en vis Skala. Man undser sig nemlig ikke ved at forpligte Sætteren til 10 Arbejdstimer; men naar han villigt gaar ind herpaa, hvad er da naturligere, end at han som Ret for sig forlanger enhver Tid her ud over særlig godtgjort? Hvem vil benægte det! Hvis man fastsætter et Minimum, maa man ogsaa angive et Maksimum. Det er „Gensidighed"! Derfor er det en Tirade, som ved sin Forbindelse bliver komplet ironisk, naar det endvidere hedder: „I det Hele har det været Tanken at bevare det gamle, noget fri Forhold mellem Arbejder og Arbejdsgiver i denne Retning, støttet paa gensidig Humanitet."

I Forbindelse med den Normal-Arbejdsdag, som her fastsættes, staar Daglønsbetalingen, og hvorunder den ogsaa burde have været posteret. Daglønnen sættes til „indtil" 3 Kr. 50 Øre (= 10 Mk. 8 Sk.). En Sætter skal altsaa efter Tarifen tvinges til at sætte al „Overenskomst"-Sats for denne Pris, selv om hans Regningsbog kunde udvise en større Gennemsnitsfortjeneste, medens man har Lov til at byde ham saa Lidt, man vil, det er der ingen Grænse for. Enhver sandhedskærlig Mand maa indrømme det Uretfærdige i, at dette „indtil" har faaet Plads. Ansæt de 3 Kr. 50 Øre som en Normalbetaling for Arbejdsdagen, og gaa saa under eller over, eftersom man med Gennemsnitsprincipet for Øje kan blive enig om! — Medens der saaledes ikke maa findes en Maksimumspris, saa maa der — hvor modsigende det end synes — indføres en Minimumspris. Ti enhver Tarif maa absolut være baseret paa et Minimum, som begge Parter forpligte sig til ikke at gaa under, men ogsaa at nøjes med, og saa snart Gennemsnitsprincipet supplerer Minimumsbetalingen, er Retfærdigheden fuldt udsket Fyldest. Enhver anden Ordning bliver meningsløs, den lader sig ikke konsekvent indføre ved tarifmæssige Bestemmelser. Det er maaske lidt svært for Principalerne at forstaa dette; men de skulle forstaa det, saa sandt, som Ingen af dem formaar at rokke ved Rigtigheden heraf, og vi skulle henvise dem til den tyske og schweizikse Tarif, til Pariser-Tarifen, men navnlig til de engelske og amerikanske Tarifer, der især ere bestemte i saa Henseende. T. Eks. have vi for os liggende en New-Yorker-Tarif, der siger: „Sættere, som arbejde paa Beregning, maa ikke modtage ringere Betaling end 50 Cents pr. 1000 m." Det er da tydelige Ord.

Inden vi ere færdige med alle de forskellige Punkter, maa vi endnu nævne, at Udvalget har anset sig inkompetent til at ordne Dagblads-Officinernes Forhold, men at „det dog maa betragtes som ønskeligt, at der ved Sætning af daglig udkommende Aviser beregnes en højere Betaling pr. 1000 Bogstaver, og at de Sættere, der vente paa senere indløbne Depecher, Referater osv., faa en passende Godtgørelse". Meningen maa vel være,

at naar der for Bogsats betales 26 og 28 Øre, bør der for Avissats gives 30 og 32 Øre. Avissætterne selv have ikke Grund til at være synderlig misfornøjede med denne Udtalelse, hvis den da bliver tagen til Følge, men det er rigtignok tvivlsomt. Vi forbeholde os imidlertid i et senere Numer at vise, hvorledes Avissats lader sig tarifmæssig ordne.

Her er altsaa Tarifens forskellige Punkter. Men der er Anledning til yderligere Kommentarer.

(Sluttes.)

Endnu et Indlæg.

Naar jeg fremkommer med nærværende Linier i Anledning af Spørgsmaalet om en Forbedring af Forholdene i Bladsætterierne, da sker dette selvfølgelig ikke saa meget af Hensyn til Hr. A—Ø., hvis seneste literære Frembringelse — med sædvanlig Rundhaandethed krydset med Adskilligt, der rimeligvis i Mangel af Andet er bestemt til paa en indirekte Maade at forklare Læserne, at han befinder sig paa et særdeles fast Standpunkt — jeg for mit Vedkommende maa kalde saa mager og indholdsløs, at den nærmer sig stærkt en Falliterklæring, som af Hensyn til Tidendens Læsere, hvis Dom naturligvis ikke er mig ligegyldig. Kun gør det mig ondt, at Skæbnen har bestemt mig en Modstander, der ikke synes at hylde den Anskuelse, at en Polemik kun kan vinde ved Udeladelsen af mindre passende Ytringer.

Hr. A—Ø. beretter, at han er falden i stor Forundring ved at læse, at jeg „ikke veed, at der foreligger en Tarif". Hvad der indtil Dato er kommet mig for Øje af A—Ø.ske Præstationer, har paa mig udrettet ganske den modsatte Virkning, idet disse have hærdet mig i den Grad, at jeg føler mig i Stand til at kunne absorbere et ret anageligt Kvantum af dem uden i nogensomhelst Henseende at føle mig forundret. Som en Følge heraf har det aldeles ikke afficeret mig, at Hr. A—Ø. er fremkommen med den nævnte Bemærkning, skønt jeg ikke alene ikke har benægtet et Tarifudkasts Tilstedeværelse, men endogsaa har fremhævet det som et Grundlag, Principalerne i sin Tid nægtede at forhandle paa; at jeg derimod udtalte, at man — før Afslutningen af Udvalgets Forhandlinger — ikke vidste, paa hvilken Basis disse Forhandlinger bleve førte — om paa Basis af Tarifen eller paa nogen anden —, vil vel neppe nogen sund Dømmende opfatte som et Tegn paa Uvidenhed om Tarifens Eksistens overhovedet. Dette Punkt i en Polemik — et Punkt, der jo for Øvrigt kun indirekte vedrører Bladsætterierne — har Hr. A—Ø. i sin Iver for at eksploitere Ordet „tvivle" givet følgende stilistiske Glans-Finale: „.... men at Typograferne skulde have opgivet Haabet om at se Tarifen anerkendt, ... derom er der vist ikke Andre, der tvivle, end Hr. —n." At man kan begaa en Fadæse, er en Selvfølge, men naar den, i Dimensioner som her, indsniger sig i en pathetisk Sætning, der ifølge hele sin Natur tænkes fremsagt med en vis Salvelse, undgaar den dog ikke at nærme sig stærkt det Latterlige. Hr. A—Ø. siger aabenbart ganske det Modsatte af, hvad han mener.

Hvad de to næste Punkter angaar, da er jeg snart færdig med disse. Hr. A—Ø. anslaar Bladsætternes Gennemsnitsfortjeneste til 11 Rd. — jeg anslaar den noget lavere; Enhver af os holder paa sin Mening, men da vel Ingen af os vil kunne føre Bevis for sin Paastand, vil en Fortsættelse være en Strid om Kejserens Skæg. — Jeg har ikke nævnt noget enkelt Blad, i hvilket Generalforsamlinger blive satte i den normale Arbejdstid; enhver Bladsætter i hvilket som helst Blad vil kunne give Hr. A—Ø. den Oplysning, at Ekstrature — navnlig for hver enkelt Sætters Vedkommenee — ere Undtagelser.

Efter at have urgeret, at jeg skulde tro det skadeligt for Kapitalen, at der udkommer en Avis mindre om Ugen — hvor i al Verden har jeg givet Anledning til en saa obskur Ide*) —, har Hr. A—Ø. vel fundet sin Imødegaaen „saa fyldestgørende som muligt", ti her ere hans Bemærkninger til Ende — til Ende netop der, hvor de skulde begynde at indlade sig lidt paa Hovedsagen, paa Realiteten af det Spørgsmaal, han selv har rejst: Forholdene i vore Bladsætterier. Jeg bemærkede i min forrige Artikel, at Hr. A—Ø.s Beretning om, at Sætterne indtil langt ud paa Natten (Kl. 2, 3 à 4) ere bundne til Trykkeriet, ikke er overensstemmende med de faktiske Forhold; han er ikke fremkommen med Nogetsomhelst, der kunde tjene til at bestyrke hans Beretnings Paalidelighed. Endvidere paaviste jeg det ligefrem Usandfærdige, der laa i hans Paastand om, at Bladsætterne ingen Fridage havde; Hr. A—Ø. har ikke med en Tøddel indladt sig paa at hævde Rigtigheden af denne sin Paastand. Og saa kalder han sin Imødegaaen „saa fyldestgørende som muligt"! Ja, heraf maa jeg udlede, at han ikke ser sig i Stand til paa nogen mere fyldestgørende Maade, end der her foreligger Vidnesbyrd om, at forsvare sine udtalte Paastande. Nu, kunne Læserne lade sig byde Sligt, saa kan jeg vel ogsaa.

Erfaringerne have til Evidens godtgjort, at en Modstander i Polemik, selv om han indser, at han har taget Fejl, sjelden eller aldrig nedlader sig til at indrømme dette, idet en falsk Æreskjølelse som oftest afholder ham derfra. Det meste Udbytte, man altsaa erholder, er Bevidstheden om at have hævdet sit Standpunkt, idet man henstiller Afgørelsen til Læsernes Forum. Dette underkaster ogsaa jeg mig.

—n.

---

*) Jeg har kun fremhævet det Modsigende, der laa i Hr. A—Ø.s Fremstilling, uden at berøre Spørgsmaalet om Fordelen ved Udgivelsen eller Ikke-Udgivelsen af Søndagsnumre. Det synes mig at ligge temmelig klart, at naar man fordrer en kortere Arbejdstid uden Afkortelse i Lønnen, saa foreligger her ikke alene en Berørelse, men et Angreb (uanset dettes Berettigelse) paa Kapitalen. Gaar man ud fra at Indbragelsen af Søndagsnumrene intet Tab vil medføre for Udgiveren, saa er en Forkortelse af Arbejdstiden, med samme Løn som hidtil, derved, at man forhindrer en Gevinst for Kapitalen, et indirekte Angreb paa denne.

Særlige Meddelelser.

— Ugebladet „Arbejderen" indbyder til ny Subskription ved indeværende Kvartals Begyndelse. Vi tillade os at henlede vore Kollegers Opmærksomhed paa dette Blad, der har et fuldt gyldigt Krav paa at blive paaagtet; det henvender sig særlig til Arbejderne og søger at vække deres Sans for saadanne Anliggender, der kunne sætte dem i Stand til paa en virksom Maade at forbedre deres Kaar, idet det ikke lader uberørt noget af de forskellige Spørgsmaal vedrørende Arbejdersagen. Af Artikler, der i det sidste Halvaar have været meddelte, skulle vi saaledes nævne: „Arbejderne og Selvhjælpen", „Hvad kan der gøres for at udbrede Kendskab til National-Økonomien?", „Socialismen og Kommunismen", „Ere Streiker til Gavn for Arbejderne?", „Ved hvilke Midler kan Folkeoplysningen bedst fremmes?" o. s. v. Desuden bringer Bladet ogsaa Læsning af underholdende Natur. Abonnementsprisen er kun 24 Sk. fjerdingaarlig foruden 7 Sk. i Post- eller Ombæringspenge.

— Forrige Lørdag begyndte „Den typografiske Forening" sine Vintermøder i det ny Lokale i Krystalgade. I denne Anledning havde Bestyrelsen arrangeret en selskabelig Sammenkomst, hvori flere Medlemmer deltog. Efter at der havde fundet en Fællesspisning Sted, samledes man om en Bolle Punsch, og under en livlig Stemning, nu og da afbrudt med lidt Alvor, vekslede Taler og Sang med hinanden. Den første Skaal gjaldt Foreningen, og derefter fulgte en hel Række Skaaler, hvoraf vi skulle nævne: for Fædrelandet og Sønderjyderne med Tanken henvendt paa de danske Kolleger, der ere blevne udviste; for Typografernes Delegerede i Udvalget; for de norske Kolleger, der ville finde kraftig Støtte hos os i Gennemførelsen af en Tarif; for vor danske Kollega i München, Th. Lund, med Hilsen fra Kjøbenhavn; for „Typograf-Tidenden"; for Broderforeningen i Aarhus; for Principalerne i Haabet om, at de ville være Typograferne behjælpelige med at fremme en heldig Udvikling af det typografiske Samfund, o. s. v. Først Klokken hen ad to skiltes man ad.

Hr. Redaktør!

I Referatet af Typografernes Møde den 16de f. M. (se Tidenden Nr. 34—35) er der tillagt mig en Ytring, som jeg ikke kan lade gaa uændset hen, nemlig, „at Princippet ikke havde nogen Betydning for mig". Hvorledes den ærede Referent har kunnet opfange denne Ytring, kan jeg ikke forstaa, da den ikke staar i Forbindelse med noget af det tidligere Udtalte og heller ikke findes i det af Sekretæren udarbejdede Referat, ligesom den er aldeles stridende mod mine Grundsætninger, idet jeg anser enhver princip- eller planløs Handling som ikke skikket til at give noget varigt Resultat.

R. Foltmar.

*

Naar Hr. Foltmar erindrer sig, hvilken Vægt der i Mødet lagdes paa den principielle Betydning, Tarifen har for Typograferne, kunde en saadan Ytring ikke have været uden Sammenhæng med de faldne Udtalelser. At Hr. Foltmar imidlertid ikke vedkender sig den, glæder os — han er altsaa enig med os om Tarifens principielle Værd.

Red.

Det har været med Beklagelse fra min Side, at „Typograf-Tidende" ikke i den senere Tid er udgaaet saa regelmæssig, som jeg kunde ønske, og som Abonnenterne kunne gøre Krav paa. Idet jeg skal hæve denne Uregelmæssighed, er det med det Haab, at samtlige Kolleger, baade i Kjøbenhavn og Provindserne, ville yde mig deres Understøttelse, hver især paa bedste Maade. Hvis vort Organs Eksistens skal sikres, bliver dette en Nødvendighed. Samtidig med denne Meddelelse aflægger jeg min bedste Tak til de Kolleger, der hidtil have støttet mig, dels ved deres Abonnement, dels ved Bidrag til Bladet og dels ved at interessere sig for dets Udbredelse.

Med Hensyn til Engageringskontoret finder jeg mig foranlediget til at gøre opmærksom paa, at det er mig en Umulighed at anvende den Tid, som udfordres for at besvare enhver Skrivelse til mig; ti jeg maatte da gøre Kontoret til en Forretning, hvad jeg paa ingen Maade vil. Men paa den anden Side kan jeg heller ikke ret godt hæve Kontoret, da jeg derved vilde gaa Glip af at varetage mine Kollegers Interesser paa en Maade, der næppe lader sig gøre ad anden Vej.

R. P. Jensen.

Typografiske Kundgørelser.

5—6 Sættere

fra Provinserne kunne faa ret gode Pladser her i Kjøbenhavn (ikke i Rigsdagstrykkeriet). De Sættere, som have tilskrevet mig om Pladser her i Kjøbenhavn, bedes at meddele mig, om de kunne modtage Plads om 14 Dage, og jeg skal da straks give dem bestemt Besked.

R. P. Jensen.

Typograf-Tidende,

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser,

udkommer hver Uge. Bladets fortrinsvise Opgave er paa enhver Maade at varetage Typografernes rent sociale Fag-Interesser; desuden indeholder det tekniske Meddelelser og i Øvrigt Alt, hvad der kan være af Interesse for Bogtrykkunstens Udøvere.

Kundgørelser indrykkes for en Betaling af 10 Øre (5 Sk.) pr. Petitlinie. For større og gentagende samt staaende Kundgørelser gives en betydelig Rabat. Pladssøgende Typografer betale altid kun halv Pris.

Abonnements-Prisen er 1 Krone 25 Øre (3 Mk. 12 Sk.) fjerdingaarlig eller 10 Øre (5 Sk.) pr. Numer. Abonnementet, der er bindende for et Fjerdingaar, modtages paa alle Postkontorer og Brevsamlingssteder, i alle Bogladerne samt i Fortunstræde Nr. 4, Stuen, Kjøbenhavn.

Udgivet af R. P. Jensen. — Trykt hos J. Henriksen.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr 25 Øre fjerdingaarlig.

Kundgørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 39. København, den 17. Oktober. 1874.

Tarifen.

(Sluttet.)

Det tør nok siges, at fra Nyaar ville de typografiske Arbejdsforhold i København være tarifmæssig ordnede. Men det er ikke den af Typograferne foreslaaede Ordning, man har bekvemmet sig til at indføre; den Tarif, der bliver gældende, er, som Formanden karakteriserede den paa Typografmødet, kun Ruinerne af Typografernes Udkast, der lod skue en fuldt færdig Bygning. De allerfleste Punkter ere medtagne, det er sandt nok, men, som vi have godtgjort, for det Meste i en ufuldstændig Skikkelse eller med Priser, der ikke godtgøre Arbejdets fulde Værdi. Dog er det Tarifens største Mangel, at flere af det oprindelige Udkasts Bestemmelser slet ikke ere medtagne, saa at nogle Arbejders Værdi ikke angives eller bestemmes. I det Hele taget maa Intet som helst af alt forekommende Arbejde mangle, det behøves ikke; Alt maa tages med, saa at man kun behøver at se efter i Tarifen for at faa at vide, hvorledes et Arbejde beregnes, og med hvilken Pris det betales; ti kun paa den Maade kan alle unødige Stridigheder forebygges. Saaledes har man udeladt Abreviatur-Sats, Poesi- og Katalog-Sats samt Node-Sats, skønt disse Arter af Sats naturligvis lige saa let lade sig ordne som alt det Andet, der er medtaget. Endvidere tilsikres der ikke Sætteren nogen Godtgørelse for alt forekommende Tidsspild ud over, hvad der er nævnt i de forskellige Paragrafer, f. Eks. Materialets Sammenskraben, Kassernes Levering i ordenlig Stand, Sætning med usystematisk Materiale o. s. v., ligesom der ikke staar et eneste Ord i Tarifen om, at enhver Typograf, man har antaget i Plads, har Ret til fuld Beskæftigelse og Ret til Godtgørelse for Tidsspilde ved utilstrækkelig Beskæftigelse; — alt dette baade bør og maa ordnes paa en fyldestgørende Maade. Tarifens § 13 (om Oprømningsspørgsmaalet) vil vel lægge et Balsam paa Saarene, men den er kun et Dødsmiddel, der snarere vil irritere end lægge dem. Den største Mangel er dog det, at der bliver forholdt Sætteren Ombrækkerpenge. Principalerne paastaa, at Ombrækningen skal være indbefattet i Satsprisen, og det kunde den for saa vidt ogsaa gerne være, da man saa kunde sætte Prisen saa meget desto højere; men hvorledes vil man bære sig ad med at faa en Ordning her ud af? Ingen Ordning er mulig; man maa absolut blive ved den nuværende Uorden: Alt gaar paa bedste Beskub, Sætterne i et Værk rende i Hælene paa hverandre, Ingen er Leder af Arbejdet. Denne Uorden vil man endnu bibeholde, uagtet den Dag for Dag bliver større, eftersom Udviklingen har ført det med sig, at et større Arbejde nu fordres færdigt fra Trykkeriet paa en forholdsvis kort Tid mod før og saaledes paa en Gang gør flere Sætteres Arbejde i Værket nødvendig; men — Principalernes Indsigt til at ordne Arbejdet maa vel her høre op! — Det er umuligt at indføre Orden i dette Forhold uden ved Indførelsen af Paquetsystemet med de nødvendige Metteurer, og paa dette System er ogsaa Arbejdsforholdene baseret over Alt i Udlandet.

I det Hele taget faar man af Tarifen og ved at læse Betænkningen det Indtryk, at det har manglet Udvalget paa fuld Bevidsthed om, hvad en Tarif egenlig er, og efter hvilke Principer den kan lade sig gennemføre, et Ræsonnement, der dog selvfølgelig ikke kan gælde Typografernes Delegerede, som mødte i Udvalget med Typografernes principfaste Udkast som deres Program. Efter at Pricipalerne nu paa Grund af Omstændighedernes Magt have set sig nødsagede til at reformere Forholdene ad den af Typograferne

anviste Vej, er det beklageligt, at de ikke formaa at tænke den Tanke fuldt ud, der har skaffet sig fuldstændig Indpas hos dem. Vi vilde have betænkt os paa at bruge en saa nærgaaende Udtalelse om hele det foreliggende Arbejde, hvis Principalerne ikke selv havde givet os Anledningen; ti fandt man sig endelig foranlediget til at lade Tarifen ledsage af en Betænkning, maatte denne naturligt have angivet begge Parters forskellige Standpunkt til Tarifens enkelte Punkter og i Særdeleshed til de Punkter af Forhandlingsgrundlaget, man slet ikke har villet medoptage i Tarifen. Vanskeligheden for Principalerne ved at gøre Rede for deres Standpunkt til Typografernes Tarif-Udkast, se vi tilfulde, saa meget mere, som de ikke have indtaget noget andet Standpunkt end det, at hvad Typograferne ville, det ville de ikke, et Standpunkt, der naturligvis vanskelig lader sig forsvare paa Prænt. Den store Fordel have Typograferne derfor fremfor Principalerne, at de kunne staa med deres Udkast i den ene Haand og med Beviser for dets Retfærdighed og praktiske Nytte i den anden.

Samtidig med Tarifens Vedtagelse overraskede — havde vi nær sagt — Principalerne Typograferne ved at forelægge disse Forslag til Nedsættelsen af en Voldgiftsret. Vi kunne nok forstaa, at i samme Øjeblik, som man har brudt med den gamle Tradition, er Trangen til det Ny og Bedre paatrængt sig med forøget Styrke og har saaledes ubevidst faaet Overhaand; ti Voldgiftsretter anses jo af alle Arbejdervenner for at være en meget væsenlig — om ikke absolut nødvendig — Institution i et Fags Arbejdsordning. Men vi ere ikke blevne just saa overraskede ved at erfare, at Principalerne nu ikke ville staa ved, hvad de en Gang have vedtaget og uden nogen synderlig Tilskyndelse tilbudt. Hvad den egenlige Grund kan være til en saa besynderlig Adfærd, der noget nær er det, man kalder at gøre Nar ad Folk, kunne vi naturligvis ikke have nogen bestemt Mening om; men for os staar den Antagelse nærmest, at da Principalerne hørte, at Typograferne ogsaa gerne vilde have en Voldgiftsret nedsat, saa vilde de ikke have den. Med Hensyn til Principalernes Standpunkt over for Typograferne, da viser vor Antagelse, hvis den er rigtig, at der i alt Fald er Konsekvens til Stede. Imidlertid kunne vi forsikre Principalerne om, at det ikke er Typograferne Meget om at gøre at faa en Voldgiftsret nedsat for nærværende Tid, da der for disse vil komme en gunstigere Tid til en saadan Rets Nedsættelse.

I vor Kritik af Tarifen ere vi vel komne til det Resultat, at den er meget mangelfuld, men den er dog alligevel et Fremskridt, som foruden at være af principiel Betydning for Udviklingen af de typografiske Arbejdsforhold tillige — Alt taget med — giver Sætteren mer eller mindre materiel Fordel, og lægger man dette til de omtrent 10 pCt., som direkte ere vundne ved selve Satsprisen, saa tage vi intet Øjeblik i Betænkning at udtale som vor Mening, at Typograferne ikke tidligere paa en Gang have gjort et saa stort Skridt fremad. Vi kunne ikke undlade at udtale dette, navnlig over for Typografernes Delegerede, der med fuld Ret kunne paaberaabe sig dette Resultat som en Frugt af deres Bestræbelser, og som derfor ogsaa have Krav paa enhver Anerkendelse. Men „Den typografiske Forening" staar frem igen som den egenlige Bærer af Tarif-Sagen, og paa Foreningens oprejste Banner staar tydeligere end nogensinde: Tarif! — en Tarif, der kan betrygge en heldbringende Udvikling af det typografiske Samfund.

Med Principalerne have vi endnu en lille Opgørelse, der ikke godt kan taale at lade vente paa sig, og i vort næste Numer ville vi da begynde med en kort Udsigt over den sidste Tids Begivenheder, for saa vidt de angaa Principalerne kontra „Den typografiske Forening".

Arbejder-Schemaerne fra 1872.

Under Titlen „Oplysninger om Arbejdernes økonomiske Vilkaar i Kongeriget Danmark i Aaret 1872" har Indenrigsministeriet udgivet Resultatet af de tre forskellige Schemaer, som i nævnte Aar udsendtes til Udfyldning rundt om i Landet. Ved Gennemlæsningen af denne 125 Sider store Bog i 4to bestyrkes vi i den Anskuelse, som næres af det store Flertal af Arbejderne, at det fremkomne Resultat ikke kan gives nogen anden Betegnelse end Humbugens, og navnlig bliver denne fuldt ud en Sandhed over for de Oplysninger, der ere indkomne fra København. Der var i Schemaerne to Spørgsmaal, hvis fyldestgørende Besvarelse kunde være af overvejende Betydning for at skaffe sig Kundskab om Arbejdernes økonomiske Vilkaar. Det ene Spørgsmaal: „Hvorvidt er en Arbejder-Families Erhverv efter Egnens Forhold i Almindelighed tilstrækkeligt til dens tarvelige Udkomme?" besvares fra København aldeles modsat af Arbejdsgivere og Arbejdere; Arbejdsgiverne erklære, at Erhvervet er tilstrækkeligt, medens saa godt som alle fra Arbejderne modtagne Besvarelser, saa vel som 4 af de fra Distriktsforstandere modtagne, ere enige om at

maatte besvare Spørgsmaalet med Nej. Det andet Spørgsmaal: „Er Arbejderen jævnlig i Gæld?" besvares gennemgaaende bekræftende (ikkun 3 Besvarelser, hvoraf de to ere af Arbejdsgivere, ere benægtende), og i de fleste udfyldte Schemaer er Spørgsmaalet om Gældens Oprindelse besvaret med Henvisning til Forholdet mellem Indtægterne og Livsfornødenhedernes Pris. Dette bekræftes endyderligere af Arbejderne selv ved detaillerede Regnskabsudsigter over deres Indtægter og Udgifter, der saa godt som alle vise en Underballance. At Arbejderne ikke i Almindelighed kunne leve af at gøre Gæld, er indlysende, og derfor maa et saadant Resultat absolut være blottet for al Paalidelighed. Det ligger imidlertid udenfor vor Opgave at give et fuldstændigt Referat af de indkomne Oplysninger — dette have Dagbladene forresten ogsaa besørget —, og vi skulle derfor indskrænke os til at meddele det Lidet, der findes særligt vedrørende Bogtrykfaget, idet vi tillige anføre et Par Sammenligninger med andre Fag.

Som det vil erindres, modtog „Den typografiske Forening" ogsaa et Schema (C.), der var beregnet paa gennem en Besvarelse at tilvejebringe et Overblik over Størrelsen og Fordelingen af de Udgifter, som skulle afholdes af Arbejdernes Fortjeneste, og tillige erindres det, at Foreningen i et i den Anledning særlig indvarslet Møde besluttede ikke at give nogen Besvarelse, dels paa Grund af, at Spørgsmaalene vare for nærgaaende mod den personlige Værdighed, og dels fordi man i det Hele taget nærede Mistillid til Sagen. Alle de Oplysninger, der ere indkomne om Bogtrykfaget, maa saaledes hidrøre fra Arbejdsgiverne, naar et ganske enkelt Tilfælde undtages, som nedenfor ses med Odense. Der haves da Oplysninger fra Kjøbenhavn om 372 „Bogtrykkere" *), hvoraf 238 Mænd over 18 Aar, 27 Kvinder over 18 Aar, 98 unge Mennesker (13—18 Aar) og 9 Børn (under 13 Aar). Den gennemsnitlige Dagløn opgives til 1 Rd. 53 Sk. for voksne Mænd og 51 Sk. for voksne Kvinder (Lønnen til unge Mennesker og Børn er ikke anført); Arbejdstiden er daglig i Gennemsnit $12_{,4}$ Timer for voksne Mænd, 12 T. for voksne Kvinder og unge Mennesker samt 8 T. for Børn, Hviletimerne ere daglig $2_{,3}$, med Undtagelse af Børnene, der kun have 1 T.; der arbejdes uafbrudt i de 12 Maaneder af Aaret. I Sammenligning med de andre Fag er „Bogtrykkernes" det fjerde højst lønnede; de tre Fag, der have en større Gennemsnitsløn daglig, ere Bundtmagere og Hattemagere med 1 Rd. 76 Sk., Sejl-, Flag- og Kompasmagere med 1 Rd. 61 Sk. og Murere og Skorstensfejere med 1 Rd. 56 Sk.; Vævere have den mindste Løn (89 Sk.). De voksne Kvinder ere ikke saa heldigt stillede som Mændene; de have noget nærved den mindste Gennemsnitsløn af alle Fagene (51 Sk.). Af en detailleret Oversigt over den daglige Arbejdsfortjeneste for 400 Mænd i forskellige industrielle Bedrifter i Kjøbenhavn faar man at vide, at en „Bogtrykker" har 11 Mk. 8 Sk. om Dagen, to 11 Mk., tre 9 Mk. 8 Sk., tre 9 Mk. 4 Sk., fem 9 Mk., seks 8 Mk. 8 Sk., syv 8 Mk., to 7 Mk. 8 Sk., en 6 Mk. 8 Sk., en 6 Mk. og to 5 Mk. 8 Sk. For en Sammenlignings Skyld skulle vi anføre, at en Vatfabrikant (naturligvis Arbejder) har 3 Rd. om Dagen, en Dampmøller 14 Mk., en Xylograf 13 Mk., to Guldsmede, en Handskemager, to Skrædere og en Smed hver 12 Mk., og saadan gaar det fremdeles nedefter med Fagene. Den daglige Gennemsnits-Arbejdsløn for voksne Mænd i de forskellige Bedrifter er i Kjøbenhavn angivet til 1 Rd. 38 Sk., hele Kongeriget uden Kjøbenhavn 91 Sk., hele Kongeriget med Kjøbenhavn 1 Rd. 3 Sk.

Flere Oplysninger om Bogtrykfaget særlig faar man ikke fra Kjøbenhavn. Saa snart man er udenfor Hovedstaden forekommer kun en eneste Meddelelse, der specielt vedkommer Faget, og det er et „Regnskab over en paalidelig og vellønnet Typografs Indtægter og Udgifter" i Odense. Familien bestaar af 6 Personer; Indtægterne ere 425 Rd., Udgifterne ere opførte saaledes: Husleje 52 Rd., Føde 260 Rd., Øl 14 Rd. 8 Sk., Brænde og Lys 35 Rd., Skolepenge for 2 Børn paa 8 og 6 Aar 19 Rd., Skatter 3 Rd. 48 Sk. og Syge- og Begravelseskasse 10 Rd. 80 Sk., i Alt 394 Rd. 40 Sk., og Resten, 30 Rd. 56 Sk., skal bruges til Familiens Klæder og uforudsete Udgifter — det er saamæn ikke for Meget! — Det bemærkes, at der ikke forbruges Brændevin eller Tobak, og at Prisen for Brændsel er beregnet efter Indkjøb i større Partier.

Der er ingen Anledning for os til at føje nogle Kommentarer til disse Oplysninger om de typografiske Arbejdsforhold; de ere lige saa upaalidelige som de ere mangelfulde.

*) Naar Bogtrykfaget særlig forekommer, er det under Benævnelsen „Bogtrykkere", og hermed menes alle Medhjælpere: Typografer, Lærlinge, Maskinkarle, Maskinpiger, Bydrenge o. s. v.

Særlige Meddelelser.

— I Adresseavisen kan man læse sig til, at der her i Kjøbenhavn er en meget stærk Efterspørgsel af Sætterlærlinge, og ønskeligt vilde det ogsaa være, om der jævnt og i et passende Forhold maatte tilflyde Faget en Tilgang af lovende Lærlinge, der ved en omhyggelig Uddannelse kunne blive en virkelig kvalitativ Forøgelse af Arbejdskraften. Men disse Grundsætninger ere ikke ledende for mange af de Bogtryk-Firmaer, der søge Lærlinge. Vi ville derfor advare Forældre og Værger fra at tage Hensyn til glimrende Løfter og visse „gode" Vilkaar, som bydes, f. Eks. en „høj Løn", saa og saa mange Dalere om Ugen osv., og bede dem om at være forsigtige, inden de afgive deres Sønner eller Myndlinge til Omsorg af slige Firmaer, der stundom mangle enhver Betingelse for at kunne uddanne Sættere, saa at det kun er ved Tilfældets Magt, naar der fra et saadant Firma desuagtet kan udgaa en dygtig Typograf. Den Dag i Dag har man de sørgeligste Erfaringer at kunne holde sig til i saa Henseende. Bogtrykkerne Louis Klein og

Dettinger ville vi særlig nævne; den Første har gjort sig tilstrækkelig bekendt ved sit mislykkede Forsøg paa at hverve unge Mennesker over 18 Aar for at lave dem til Sættere, saa snart de nogenlunde kende Kassen, og den Anden har i alt Fald nylig haft saa mange Lærlinge, at han næppe i ethvert givet Øjeblik kunde huske deres Tal, om han blev spurgt derom.

Den typografiske Forening.

Repræsentantmødet den 3. Oktober.

Det nedsatte Udvalg til at revidere Forretningsordenen forelagde denne betydelig forandret, hvorefter den eenstemmig blev vedtagen med et Par mindre Ændringer (se nedenfor).

Fra Frøken Gerner var til Bestyrelsen indkommet et Andragende, hvori ansøgtes om en Understøttelse af indtil 3 Rd. maanedlig i 6 Maaneder til Vald. Schous efterladte Børn, da denne Sum manglede til disse Børns Opdragelse i dette Tidsrum, hvorefter de ville blive optagne i Vajsenhuset. Bevilgedes.

Efter Andragende bevilgedes L. E. Hansens Enke som sædvanlig 4 Rd. i Huslejehjælp.

Efter at Formanden havde meddelt den maanedlige Oversigt, optoges som Medlemmer af Foreningen Dhrr. Amdrup, Bockfen, Eriksen, H. Hansen, Oluf Lund og August Uhrbach (fra Nürnberg).

Fraværende med anmeldt Forhold: Henriksen, Rolund, Scharnowsky, Th. Sørensen og Wold. Nifs' Paategnelse paa Tilsigelsen manglede, og han var ogsaa fraværende.

Forretningsorden
for
Repræsentantskabet i „Den typografiske Forening".

(Vedtaget i Repræsentantskabets Møde den 3die Oktober 1874.)

§ 1. Repræsentantskabets Møder afholdes i Reglen den første Lørdag i Maaneden. Hvis der ikke inden ½ Time efter det for Mødet ansatte Klokkeslet er mødt det til at tage Beslutning lovbefalede Antal — 10 —, suspenderes Mødet. I saa Tilfælde meddeler Sekretæren de Udeblevnes Navne i „Typograf-Tidenden"s næste Numer.

§ 2. Formanden leder Forhandlingerne i Repræsentantskabet, i hvilke han selv kan tage Del. I Tilfælde af Stemmelighed gør Formandens Stemme Udslaget. Er Formanden forhindret i at møde, underretter han betimeligt Viceformanden derom; er ogsaa denne forhindret i at møde, vælges en Dirigent for det paagældende Møde.

§ 3. Formanden indvarsler Repræsentantskabets Møder enten ved at kundgøre disse i „Typograf-Tidende" eller ved særlig Tilsigelse ved Foreningens Bud; i sidste Tilfælde meddeles, saa vidt muligt, Dagsordenen for Mødet.

§ 4. Alle til Formanden indkomne Skrivelser, Repræsentantskabet vedkommende, forelægges paa dettes første Møde.

§ 5. Alle skriftlige Andragender om Understøttelser, som enten bevilges eller nægtes af Repræsentantskabet, erholde i saa Henseende en skriftlig Paategning af Formanden med Tilføjelse af Datum, og i første Tilfælde med Tilføjelse af den bevilgede Understøttelses Størrelse.

§ 6. Formanden eller i hans Forfald Viceformanden paaser, at den nødvendige Ro og Orden er til Stede under Forhandlingerne.

§ 7. Formanden og Viceformanden kunne ikke vælges til Revisorer.

§ 8. I Formandens Forfald træder Viceformanden i alle Henseender i hans Sted.

§ 9. Sekretæren nedskriver et kort Uddrag af Forhandlingerne i Forhandlingsprotokollen, hvori ogsaa alle Resolutioner indføres, samt meddeler et kort Referat til „Typograf-Tidenden". Protokollen oplæses af Sekretæren ved næste Mødes Begyndelse. Ved hvert Mødes Slutning bør i Forhandlingsprotokollen indføres Navnene paa de Repræsentanter, som have anmeldt lovlig Forfald, samt paa de, der uden saadan Anmeldelse ere udeblevne.

§ 10. Ved Stemmeafgivning er Sekretæren Formanden behjælpelig.

§ 11. Naar Sekretæren faar Forfald, kan der til det berammede Møde efter Formandens Forslag vælges en midlertidig Sekretær, som da har at overtage dennes Pligter.

§ 12. Sekretæren kan ikke imod sit Ønske vælges til Medlem af et Udvalg eller til Revisor.

§ 13. Afstemningerne foregaa i Reglen ved Haandsopræckning; dog kunne de, naar 5 Medlemmer forlange det, foregaa ved Navneopraab.

§ 14. Enhver Repræsentant er pligtig at give Møde, med mindre begrundet Forfald er anmeldt; den, som udebliver 3 Gange uden Anmeldelse, er at betragte som udtraadt af Repræsentantskabet, med mindre dette bestemmes anderledes.

§ 15. Repræsentantskabets Medlemmer kunne indbringe Forslag til Repræsentantskabets Drøftelse og eventuelle Indstilling til en Generalforsamling.

§ 16. Til at blive valgt til Medlem af et Udvalg behøves ikke absolut Stemmeflerhed. Have Flere lige mange Stemmer, gør Alderen Udslaget.

§ 17. Repræsentantskabets Møder ere i Reglen offenlige, men deres Offenlighed kan paa given Foranledning suspenderes af Formanden.

§ 18. Medlemmerne af Repræsentantskabet ere forpligtede til at underrette Formanden om, naar de skifte Henholdsvis enten Bopæl eller Trykkeri.

§ 19. Enhver Repræsentant erholder et trykt Eksemplar af denne Forretningsorden.

Rettelse. Tidendens næst foregaaende Dobbeltnumer staar anført som Nr. 34 og 35, men det skulde være Nr. 35 og 36.

Udgivet af R. P. Jensen. — Trykt hos J. Henriksen.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr 25 Øre sjerdingaarlig.

Kunngjørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 40. København den 7. November. 1874.

Rigsdagstrykkeriet.

Man siger, at Konkurrencen mellem de københavnske Principaler skal have drevet Trykprisen paa Rigsdagens Arbejde meget lavt ned, saa lavt, at en „anstændig" Arbejdsordning af pekuniære Hensyn ikke lader sig gennemføre uden Tab for Firmaet. Hvis dette er sandt — hvad der er sandsynligt nok —, saa er det en meget kedelig Affære, Firmaet her har indladt sig paa; men det maa nu blive dets egen Sag — det er, som en af Cheferne nylig har udtalt, „Herre i sit eget Hus". Men vist er det, at Rigsdags-Trykkeriets Arbejdsforhold ere slette; de ere de samme som i Fjor, da et af de herværende Dagblade kaldte dem „uanstændige", og da Hr. Bogtrykker Sally B. Salomon karakteriserede dem som saa slette, at han ikke kunde forstaae, at nogen ordentlig Sætter vilde tage Plads i dette Trykkeri. Derfor kan dette Bogtryk-Firma saa godt som heller ikke faa Sættere til at arbejde i Rigsdags-Trykkeriet; det maa nøjes med nogle faa Stykker, som nu og da komme og gaa, foruden de, der ere laante fra Hovedtrykkeriet paa Gammelholm. Denne Uvilje mod Trykkeriet maa fuldstændig billiges, og det er at vente, at alle Sættere kun har een Mening herom. Typograferne maa dagligdags føle Principalernes „Jeg vil ikke", og der er desværre ikke Andet for dem at gøre, end naar som helst og uden Persons Anseelse, at gøre den samme Grundsætning gældende. Det er beklagelige Forhold at leve under, men naar Retten skal gjøres til et Magtspørgsmaal, kan det ikke være anderledes.

Vi ville haabe, at alle danske Typografer tilfulde erkende Betydningen af det Principielle i deres Strid med Principalerne, og at de, naar Lejlighed gives, ved Enighed og Sammenhold ville hævde det med tilbørlig Kraft. For nærværende Tid kunne Typograferne overmaade godt undværе Arbejdet i Rigsdags-Trykkeriet; der er bedre og mere end nok af det andre Steder. Lad derfor kun Hr. Kancelliraad Schultz være „Herre i sit eget Hus", det har han Ret til; men Typograferne have en lige saa stor Ret til ogsaa at være „Herre i deres eget Hus"! — Før man derfor henvender sig her under Adresse „Den typografiske Forening", er det meget rimeligt, at Forholdet mellem Hr. Schultz og Sætterne vedbliver at være af samme ubehagelige Natur.

Tre Skærmydsler.

I de sidste 14 Dage har der omkring i Provinserne fundet tre Skærmydsler Sted mellem Principal og Typografer, hvilke vi efter de Meddelelser, der ere komne os i Hænde, skulle give en Beretning om. Som det vil ses, opfordre disse Skærmydsler Typograferne til med Kraft at arbejde for hele Landets Organisation, saa at det, der saa smaat er begyndt, hurtigst muligt kan blive fuldendt.

Den første Skærmydsel var i Ringkjøbing hos Bogtrykker Jørgensen. Her arbejder sædvanlig en Sætter og en Sætter-Trykker, Resten er Lærlinge. Om Forholdene i dette Trykkeri tilskrives os den 20. Oktober under Mærket X×Y: „Arbejdstiden er temmelig lang, nemlig fra Kl. 7 Morgen til Kl. 7 Aften med kun en halv Time til Frokost og en halv Time til Middag, og undertiden maa Lærlingene arbejde til langt ud paa Natten. Lønnen varierer fra 2 Rd. til 2 Rd. 3 Mk. foruden Kost og Logis. Kosten er daarlig og ikke altid tilstrækkelig, medens Sovestedet udmærker sig ved altfor megen Lustighed. Paa Grund af disse Omstændigheder have Typograferne i Jørgensens Trykkeri besluttet at standse deres Arbejde." Yderligere Underretning have vi ikke modtaget, skønt dette er blevet os bebudet;

men det kan dog bemærkes, at for nogle Dage siden har Hr. Bogtrykker Jørgensen søgt Typografer gennem „Berl. Tid.“, og man har ligeledes henvendt sig til Formanden i Kjøbenhavn herom, men denne havde i Tide modtaget Underretning.

Den anden Skærmydsel er opstaaet i Præstø i „Præstø By- og Amtstidendes“ Trykkeri, der ledes af Hr. Julius Schytte som „Bogtrykker“. I Spidsen af sit Blad for 29. Oktober har Hr. Schytte skrevet Følgende:

Til vore Læsere:

„Vi maa bede dette Blads Læsere om at undskylde, at „Præstø By- og Amtstidende“ i nogle faa Dage vil udkomme i Halvark; men den store Vanskelighed, der er forbunden med at erholde paalidelige og brugelige Folk, og den Løshed, der i det Hele taget er i Arbejderforholdene, har medført, at Bladets Trykkeri i disse Dage arbejder med halv Kraft.“

I Trykkeriet er 4 Sættere, hvoraf den ene tillige er Trykker, og en Lærling. De 2 Sættere nedlagde Arbejdet, og derefter have disse tilstillet os til Optagelse i „Typ.-Tid.“ følgende Oplysninger:

Ærede Kolleger!

Enhver Kollega, saavel i Kjøbenhavn som i Provinserne, advare vi indstændigt mod ikke at tage Plads i „Præstø By- og Amtstidendes“ Bogtrykkeri, der bestyres af en dansk Jurist, en Hr. Schytte, da dennes Fremgangsmaade overfor de derværende Typografer er en saadan, at vi ville afholde os fra at give den sin rette Betegnelse. Vi undertegnede Typografer, der i nogen Tid have arbejdet i ovennævnte Trykkeri, saa os nemlig nødsagede til i Lørdags pludseligt at forlade vore Pladser, som vi ikke fandt det stemmende med, hvad vi skylde os selv og vore Kolleger, at beholde et Øjeblik længere, efter at Hr. Schytte havde forsøgt at tilføje os personlig Overlast i en fremmed Mands Hus og derefter forholdt os vor fortjente Ugelon. Flere af vore Kolleger i Præstø kunne til Overflod bevidne Sandheden heraf, ligesom ogsaa nogle af dem selv have været Gjenstand for en temmelig nærgaaende Behandling af denne „Principal“. I den Tid, Trykkeriet har bestaaet, omtrent et halvt Aar, har denne Mand dog været saa heldig at kunne faa 10—11 Sættere til at arbejde for sig, men for Fremtiden tør vel dette antages at være forbi, saameget mere, som et Par af dem for nærværende Tid maa inddrive en Del tilgodehavende Løn ved Rettens Hjælp.

Kjøbenhavn, den 28. Oktober 1874.

C. Petersen. J. C. Boesen.

Disse Oplysninger tale for sig selv. Nu vil det vise sig, om Hr. Schytte kan faa „brugelige Folk“ til sit Brug. Vi tro det ikke; men derimod er der stor Sandsynlighed for, at han vil komme til at gøre den for ham ubehagelige Erfaring, at der blandt de typografiske Arbejdere er en Fasthed, hvorom han neppe har haft nogen Anelse.

Den tredje Skærmydsel er ført i Aarhus og foraarsaget af Principalen selv. I Fredags henvendte man sig til Formanden i Kjøbenhavn for at faa tre Sættere til „Jyllandsposten“ Trykkeri i Aarhus. Dette fandt han noget mistænkeligt og skrev derfor straks et Brev til Aarhus-Foreningens Formand med Anmodning om at telegrafere uopholdelig, hvis der var „Ugler i Mosen“. I Lørdags Formiddag modtog Formanden her Telegram om, at en Arbejdsstandsning var forestaaende — hvilket samme Dag meddeltes Kjøbenhavner-Kollegerne ved Løbesedde l —, og han sendte straks et Svartelegram. Et Løfte om Brev med nærmere Underretninger indfriedes næste Dag. Til Formanden i Kjøbenhavn meddelte en af Sætterne, som har nedlagt Arbejdet, følgende Oplysninger:

„Paa Grund af de slette Arbejdsforhold i „Jyllandsposten“ Trykkeri bleve de tre Tekstsættere enige om at indgive et Andragende til Hr. Cand. Hoffmeyer (Ejeren af Trykkeriet og af Bladet) om at faa en Forhøjelse af 2 Sk. pr. Tusind n. Skønt Andragendet var affattet i en overmaade høflig — maaske for høflig — Tone og paa en tydelig og klar Maade viste Forskellen paa Arbejdsordningen i de tre større Bogtrykkerier her i Aarhus, konvenerede det dog ikke Hr. Hoffmeyer at give os Svar straks, men vi bleve meget forundrede, da Formanden for „den typografiske Forening“ her i Byen viste os Deres Brev. Der havde aldrig været Tale om Strike, og den Fremgangsmaade fra Hr. Hoffmeyers Side at søge Sættere i Kjøbenhavn, medens han forholdt os et endeligt Svar, var aldeles stik mod Forventningen. Nu havde vi ikke anden Udvej end at forlange en Forklaring. Op ad Dagen (i Lørdags) fik vi gennem Faktoren paa Sætteriet Svar fra Hr. Hoffmeyer, „at han ikke vilde give Mere end 14 Sk. pr. Tusind n, selv om Bladet derved skulde gaae ind“ (sic!). Paa en saadan Udtalelse havde vi naturligvis intet andet Svar at give end at nedlægge Arbejdet — og det gjorde vi.“

Vi skulle tilføje den Oplysning, at der i „Jyllandsposten“ nu betales 14 Sk. pr. Tusind n, medens Sætterne have forlangt 16 Sk., og dette begrundes nærmere ved, at „Jyllandsposten“ er et Morgenblad, der fordrer Arbejde af Sætterne langt ud paa Aftenen, hvad derimod ikke er Tilfældet med de to andre Dagblade i Aarhus, Stiftstidenden og Amtstidenden, som begge udgaa om Eftermiddagen.

Sætternes Opførsel maa i enhver Henseende billiges, og de have handlet som brave Kolleger. Det meddeles endvidere Formanden, at Arbejdsnedlæggelsen vilde være bleven af et større Omfang, hvis der ikke netop i disse Dage i Trykkeriet var 2 Sættere foruden de, der have nedlagt Arbejdet, som ville tage bort og allerede have Plads andet Steds. Det synes saaledes, at Trykkeriet behøver fem andre Sættere, hvis Hr. Hoffmeyer ikke skulde foretrække at gaa ind paa det meget rimelige Forlangende; men Kollegerne derovre mene dog, at Hr. Hoffmeyer maa „give sig“, naar han ingen andre Sættere kan faa i Løbet af en 8—14 Dages Tid, og dette tør vel nok anses for hævet over enhver Tvivl.

Forholdene ere rundt omkring i Landet saaledes, at alle Typograferne maa være paa deres Post.

P. S. Af de Sættere, der i „Jyllandsposten" Trykkeri have nedlagt Arbejdet, har i Følge senere Meddelelser „Typograf" og Skuespiller Carl Andersen svigtet sine Kolleger. Desuden har en Typograf Bech, Søn af afdøde Bogtrykker Bech i Holbæk, taget Plads i Trykkeriet. Det er rigtigt, at foruden de to Sættere, der have nedlagt Arbejdet, tage to andre ogsaa bort fra Trykkeriet i disse Dage. Trykkeriet befinder sig indtil videre i Blokadetilstand.

Endnu et Svar.

I Anledning af Hr. —n's sidste Indlæg i Spørgsmaalet: Bladsætteri-Forholdene, skal jeg tillade mig at bemærke Følgende:

Idet jeg meget beklager, at mit Gensvar til Hr. —n var temmelig skarpt, maa jeg dog samtidig bestemt hævde, at Hr. —n's første Indlæg i denne Sag var af en saadan Natur, at han ikke kunde vente sig stort Andet; Hr. —n imødegik ikke egentlig min Artikels Indhold, han søgte kun ved en spidsfindig Kriticeren af hvert eneste Punkt at latterliggøre den. Hr. —n's sidste Indlæg giver for Resten ikke mit Gensvar noget efter; der findes deri flere fine Grovheder, der ved en kvik Behandling ere komne til at se lidt bedre ud, end de i Virkeligheden ere, og som — efter Hr. —n's Mening — ere upassende i en Diskussion. Men, som sagt, jeg beklager, at det er kommet saa vidt, og jeg skal søge for mit Vedkommende at komme ind i et andet Spor.

Hr. —n har i mit Gensvar fundet en Sætning, der — det kan jeg naturligvis ikke Andet end indrømme — var meget uheldig affattet. Men Sætningen var tilfældigvis skrevet paa en Maade, der gjorde, at man trods Fejlen forstod den, som den skulde forstaas, og dette har været Grunden til, at den overhovedet er bleven skreven og senere kommen paa Tryk. Hr. —n kalder den en Fadæse — hvad den upaatvivlelig ogsaa er —, men samtidig gør han sig skyldig i en lille Fadæse, idet han flere Steder taler om Inddragelsen af Søndagsnumre, endskønt Talen er om Mandagsnumre. Dette være kun i Forbigaaende bemærket.

Naar Hr. —n mener, at jeg skulde være forpligtet til at gaa nærmere ind paa den omhandlede Sag, da fejler han. Jeg har kun tilladt mig at udtale min Mening om Forholdene i Avis-Sætterierne, men jeg besidder — som Hr. —n selv troer — ikke tilstrækkelig Kendskab til Avissætning, saa at jeg skulde kunne deltage i en egentlig Diskussion med Haab om et heldigt Udfald. Det, jeg hovedsagelig gaar ud fra, er det Samme, der i sin Tid blev godkendt af det nu opløste permanente Udvalg, nemlig Inddragelsen af Mandagsnumeret i alle Blade, saa at Sætterne kunne have hver Søndag fri; det maa fornuftigvis gennemføres i alle Blade, da ellers enkelte Blade kunde virke trykkende paa de øvrige. Jeg gaar videre endnu, idet jeg mener, at Arbejdstiden de seks Søgnedage maa kunne reguleres. Dette har Hr. —n ikke imødegaaet, og forsaavidt ere vi enige i Principet.

Jeg har ment, at Lønnen i Bladene i Almindelighed er temmelig tidssvarende. Det har Hr. —n heller ikke modsagt mig. Trods mit Ukendskab med Forholdene og trods det, at min Skildring af dem maaske var lidt overdreven, staar dog saa Meget fast, at Forholdene i Bladene, baade med Hensyn til Arbejdstid og Arbejdsmaade*), ere meget slette. Naar vi nu kunne blive enige om, at Lønnen er temmelig tidssvarende og Arbejdsforholdene meget slette, saa ere vi ogsaa enige om, hvad der først skal søges forandret. Man komme ikke og sige, at det ikke kan lade sig gøre; det kan meget bedre lade sig gøre at faa daarlige Forhold ordnede end faa Lønnen forhøjet. At Sætterne i hver enkelt Avis maa underordne sig det Hele og slutte sig sammen i Enighed, er en Selvfølge; det gælder saavel i dette som i andet, selv om Sætterne i et Blad skulde have mindre Fordel ved Forandringen end Sætterne i et andet Blad.

Lønningsforholdene paa Bogtrykkerierne ere for Tiden, i Særdeleshed for en Sætter, der har Familie at forsørge, af en meget ubehagelig Natur, og der skal endnu gøres mange af Typografernes bekendte smaa „almindelige" Stød, inden vi komme saa vidt, at Lønnen der kan kaldes tidssvarende, og saa længe Forholdene ere saaledes, vil en Fordring om Lønningsforhøjelse i Aviserne ikke kunne sættes igennem med den nødvendige Styrke. Ganske anderledes er det med Fordringen om en Ordning af Arbejdsforholdene; den er — hvad Fordringen om en højere Løn for Øjeblikket maaske ikke vilde synes at være — berettiget, og netop fordi den er fuldt berettiget, vil den blive støttet af den mægtige Hjælp, der er i den almindelige Sympati og den deraf følgende moralske og pekuniære Understøttelse. Det er jo i hvert Fald altid tidsnok at søge en Forhøjelse af den nu temmelig tidssvarende Løn.

Inden jeg slutter, skal jeg kun bemærke, at det er min faste Overbevisning, at alle Typografer have Interesse af, at Bevægelsen gaar i den af mig antydede Retning, idet enhver Formindskelse paa Arbejdsmarkedet er skadelig — det er der naturligvis Ingen, der nægter: Tvistepunktet er, hvorvidt en Forhøjelse af Lønnen i Bladene vil fremkalde en saadan Formindskelse.

---

*) Jeg er naturligvis fuldstændig enig med Hr. —n i, at det er en Fejl, naar enkelte Sættere i en Avis blive favoriserede paa deres Kollegers Bekostning. Det er en Uskik; men hvorfor taale de andre Sættere det?

Det mener jeg. Lad Tiden vise, hvem der har Ret. A. Ø.

Korrespondance.

Aalborg, 27. Oktbr. Efter Indbydelse af Typograf L. Jensen afholdt Typograferne i Aalborg den 17de d. M. et Møde for at søge dannet en typografisk Forening, der dels skal virke til Opnaaelsen af en bedre Enighed og Sammenhold i det typografiske Samfund, dels virke som Sygekasse og understøtte rejsende Kolleger. Samtlige Tilstedeværende udtalte sig for Foreningens Oprettelse, ligesom de ogsaa alle indmeldte sig som Medlemmer (19). Det bestemtes, at Foreningen foreløbig kun skal yde Understøttelse til rejsende Kolleger, men efter 3 Maaneders Forløb, naar man nøjere kan bestemme Indtægtens Størrelse, skal Sygekassens Forhold ordnes. Kontingentet er fastsat til 15 Øre ugentlig. Til foreløbig Bestyrelse valgtes Typograf L. Jensen (som Formand og Kasserer), Faktorerne Lautherborn og Geisler. Efter Mødet drak man et Par Glas sammen og udbragte en Skaal for den Nyfødte og for det typografiske Samfunds utrættelige Forkæmper, Typograf R. P. Jensen. — Foreningen er senere tiltraadt af Dhrr. Principaler.

Forskellige Meddelelser.

— Fra Aarhus meddeles os, at den derværende typografiske Forening i Søndags afholdt sin første Aftenunderholdning med Koncert og Assemblé i Kystpavillonen. Foreningen har nemlig en vakker Dobbeltkvartet. Da det var første Gang, at Aarhus Typografer have arrangeret en saadan Fornøjelse mellem dem selv, imødesaa de den med Længsel.

— „Ny illustreret Tidende", der udgives af og trykkes hos Hr. Bogtrykker H. J. Jensen i Kristiania, har nu begyndt sit fjerde Kvartal. Allerede da Bladet begyndte at udkomme, fandt vi Anledning til at fremhæve dets typografiske Udstyrelse, og senere have et Par af de betydeligste tyske Fagblade ogsaa betegnet den som at være fuldstændig sideordnet med Udlandets bedste illustrerede Blade. Det er nu glædeligt at lægge Mærke til, at der er en konstant Sikkerhed i Udstyrelsen, der endog snarere har vundet end tabt, og det vidner om, at Bogtrykindustrien i det høje Nord ikke for nogen Pris vil staae tilbage for andre Landes.

Advarsel.

Sætter Grunert, der optræder som Maskinmester, omtr. 28 Aar gl., med stærkt fort Skjæg, født i Sachsen, har i nogen Tid haft Kondition hos mig. I Lørdags sagde han op til at fratræde om 8 Dage. Idag gik han ud, efter Sigende for at søge Plads; i Stedet for sender han til en anden tysk Sætter, med hvem han boede, Efterretning om, at han er bortrejst. Denne har han bedraget for betalte Logipenge, sine andre Kolleger i Trykkeriet for større eller mindre Summer, mig for 7 Rdl. kontant. Dette til Oplysning om ovennævnte Individs Karakteristik, som siger sig at have været med i den fransk-tyske Krig, som tysk Soldat.

Sally B. Salomon.

Sandheden af Ovenstaaende bevidnes af Sætterne

Peter Bergenholz. — N. Nielsen.
Rosberg. Andersen. Liliegreen.
Jordan. Forster. M. Heimann.
Falkenberg. A. Weel. P. Madsen.

Den typografiske Forening.

Lørdag den 7. November, Aften Kl. 9, afholdes Repræsentantskabsmøde.

Dagsorden:

1) Bestyrelsen fremsætter Forslag til Forandring af Lovene.
2) Forslag af Hr. Foltmar:
   a) Foreningens Bidrag til Formandsforeningen bortfalder fra 1. Januar 1875.
   b) Foreningen søger en Overenskomst tilvejebragt med dens nuværende Formand angaaende Udgivelsen af „Tpograf-Tidende".
3) Et Par Andragender.
4) Optagelse af Medlemmer.

Dhrr. Repræsentantskabsmedlemmer bedes om at give talrigt Møde, da de foreliggende Lovforandringer ere af megen Betydning.

Frederik Olsen,
Formand.

Typografiske Kundgørelser.

To Sættere kunne faae Plads i det nye Trykkeri i Hillerød til Betaling efter Tarifen og en Trykker-Sætter faa en Provinsplads, naar man henvender sig til

R. P. Jensen.

Udgivet af R. P. Jensen. — Trykt hos A. Guldbrandsen & Co.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr 25 Øre fjerdingaarlig.

Kundgørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 41 & 42. København den 13. November. 1874.

Principalerne
contra
„Den typografiske Forening".

Naar man kaster et Tilbageblik paa det sidste Aars Begivenheder indenfor det typografiske Samfunds Omraade, erindrer sig Spørgsmaalet „arbejdende" eller „ikke-arbejdende" Typograf o. s. v., bliver Principalernes Forhold til „den typografiske Forening" stundom helt komisk. Vi skulle først nævne, hvor formaasteligt Principalerne fandt det, at Typograferne ved Tillidsmænd fra hvert Trykkeri i Fjor dannede et permanent Udvalg til en virksom Varetagelse af deres Interesser, og hvorledes dette kaldtes „en Sammenrottelse", man i et Principalmøde tog Tilløb til at ville afstraffe ved at jage Tillidsmændene ud af Trykkerierne, selv om nu ogsaa dette Tilløb strandede paa enkelte Principalers mere sunde Omdømme. Dernæst er det endnu i frisk Minde, hvilken Vaande Principalerne befandt sig i, da de endelig hin mindeværdige Dag saa sig nødsagede til at træde i Underhandling med Typograferne. Da man havde nedladt sig til at føre Underhandlingerne, var der det kildne Spørgsmaal at afgøre, om man ogsaa skulde nedlade sig saa vidt at tage en „ikke-arbejdende" Typograf med paa Raad, og det kunde nær blevet vanskeligt nok at træffe denne Afgørelse, da en Principal var saa ondskabsfuld at gøre Indsigelse mod Forbeholdet „ikke-arbejdende", idet han mente, at det saa heller ikke kunde gaa an, at Principalerne valgte en Afsending, der var „ikke-arbejdende" Principal. Imidlertid kom man ud over dette Spørgsmaal; den famøse „ikke-arbejdende" Typograf blev udelukket fra Raadslagningen og den „ikke-arbejdende" Principal blev valgt, ti man behøvede jo ikke at anlægge den samme Alen som Maalestok for begge Parter. Men saa skulde man da sætte sig i Forbindelse med Typograferne. Med den berygtede typografiske Forening vilde man ikke have Noget at gøre, paa ingen mulig Maade! Det endnu bestaaende Udvalg var ligesaa slet anskrevet som Foreningen, og man var virkelig i Vaande; ti hvem skulde man henvende sig til uden at blive kastet Adressen „den typografiske Forening" i Næven? I sin svarlige Nød fandt man dog en Udvej; det var kun om at gøre at undgaa det Fæle. Hvis man blot fortalte sin højmodige Beslutning til en eller anden Typograf enten ved en Skrivelse eller mundlig eller ogsaa ved begge Dele, saa kom den nok til Vedkommendes Kundskab, mente man, og man tog ikke fejl. En udfærdiget Skrivelse blev overleveret til en Typograf, Tilfældet vilde, at denne Typograf endog var Medlem af „den typografiske Forenings" Bestyrelse, og den havde da ikke ret langt at vandre, før den naaede Formanden. Denne i Forening med sine typografiske Venner gjorde nu alt Muligt for ikke at støde Principalerne for Hovedet, saa at de kunde faa det saaledes, som de vilde have det, og især blive fri for det „ikke-arbejdende" Individ. Alt lykkedes til Fuldkommenhed. Og nu tog Sagen en smuk Gang. De Delegerede fra begge Sider traadte sammen, arbejdede sammen, bleve „paa Grund af Omstændighederne" enige sammen — Alt gik ret vel, indtil man i et uoverlagt Øjeblik gik ind paa en Principals liberale Forslag om en Voldgiftsrets Nedsættelse. Paa en pompøs Maade fik Typograferne i deres Møde Underretning om, at Principalerne ønskede en saadan Ret, Typograferne slog resolut til, og dermed — Punktum. Men hvorledes skulde man ogsaa tænke sig Retten nedsat uden „den typografiske Forenings" Indblanding? Umuligt. Nej, man vilde være „Herre i sit eget Hus".

Sagen er alvorlig, det er sandt; men midt i al sin Alvorlighed har den unægtelig ogsaa sin komiske Side: dette, at man paa en Tid virkelig tror at kunne ignorere en Forening, der stadig udvikler sig i ydre Styrke og indre Fasthed, medens man paa en anden Tid ligefrem ræddes for den. Hr. C. Nyrup udtalte for ikke ret længe siden, at „den typografiske Forening" er en Kendsgerning, en Kendsgerning, der endog har sin Historie", og at det for denne Forfatter „staar som noget Afgjort, at alle Arbejderbevægelser paa Typografiens Omraade ville komme til at træde ud i Livet med den nævnte Forenings Stempel, under dens Fane". Herimod lader sig Intet sige. Lad det derfor endelig blive klart for enhver dansk Typograf, at Kampen maa og skal komme til at dreje sig om vor Organisation, at det for os selv gælder om at fæstne den mere og mere, og at især „den typografiske Forening" i København maa gøres stikket til at stride Kampen i første Række! Det er ikke Magtsproget, der skal være dens Kendingsmærke, men Humanitet og Intelligens skal den føre i sit Skjold, og ved at gaa uforsagt frem under dette Banner vil den beskæmme sine Modstandere. Hvis de danske Typografer formaa at gøre det til Grundlov, at det typografiske Samfund **skal** enes om sine indre Stridigheder, da kunne Principaler og Typografer i Fællig træde frem og sige med Dr. E. Brockhaus i Leipzig: „Vort Fag er det Første, der har haft Mod til for Alvor at søge Arbejdersporgsmaalet løst".

Hvad bør der videre gøres i Tarif-Sagen?

Man kan med Vished sige, at enhver Typograf, som har gennemlæst Sætter-Tarifen og sat sig ind i dens Detailler, føler sig utilfreds med den; ti hvor ofte skal ikke Principalens Skøn eller „Overenskomsten" bestemme Prisen paa Arbejdet? Dette er baade uhensigtsmæssigt og uheldigt for begge Parter og maa efterlade Tomhed og Usikkerhed i Tarifens Opfattelse. Men Spørgsmaalet er da: Hvilke Skridt bør der gøres for at faa de Mangler hævede, som klæbe ved Tarifen? At forholde sig rolig og lægge Hænderne i Skødet, vilde være en utilgivelig Fejl, saa længe t. Eks. Korrekturspørgsmaalet endnu ikke har fundet en tilfredsstillende Løsning; ti det vil snart vise sig, at den Fremgangsmaade, man har tænkt sig ved at drage Forfatteren med ind i Spørgsmaalet, i de fleste Tilfælde er upraktisk. Hvis man med fuld Fortrøstning kunde lægge denne Sag i en Voldgiftsrets Hænder, da laa dens Afgørelse temmelig nær, men dels er en Voldgiftsret endnu ikke etableret, og dels har man ogsaa i flere af Udlandets større Steder, hvor saadanne ere blevne nedsatte, gjort den Erfaring, at en af Parterne — især Arbejdsgiverne — ikke have fundet sig bøjet til at underkaste sig en Voldgiftsrets Kendelse. Man kan saaledes ikke tillægge denne Institution en saa stor Betydning, som er ønskeligt. Derfor gælder det nu for Typograferne om ikke alene at sikkre sig Besiddelsen af det, de ved Tarifen have opnaaet, men ogsaa at virke hen til at faa de Punkter i deres oprindelige Udkast, som endnu henstaa uafgjorte, gennemførte saaledes, at der i enhver Henseende kan fremkomme en fyldestgørende tarifmæssig Arbejdsordning. Dertil udkræves først og fremmest Enighed, dernæst Beredvillighed til at give et lille Pengeoffer for at sikkre sig i paakommende Tilfælde; ti det kan jo tænkes, at efter nogen Tids Forløb en eller anden Principal kunde finde paa at annullere en af Tarifens Bestemmelser, ligesom man ogsaa maa være forberedt paa, at En eller Anden i sin Iver for at gjøre sig behagelig for Principalen eller Faktoren kunde vise sig saa ukollegial, at han arbejdede under Prisen. Alt Saadant maa modarbejdes og gøres uskadeligt, hvis ikke Tarifen inden ret lang Tid skal blive en Illusion, en Lap Papir, som Ingen bryder sig om.

Et Reservefond er derfor nu mere end tidligere en Nødvendighed. At man trygt kan stole paa, at Tarifens Bestemmelser i enhver Henseende og til enhver Tid ville blive overholdte, er et sangvinsk Haab, som Erfaringen desværre snart vil konstatere. Vi maa være forberedte paa, at vi kunne indgyde vore Modstandere Agtelse og Respekt, at de kunne se den Alvor, hvormed vi stræbe hen til Maalet, saa at de intet Øjeblik skulle være i Tvivl om, at vi Alle staa som een Mand, der, naar det gælder, er rede til at hævde sine bevidste Fordringer.

Der blev paa den sidst afholdte Generalforsamling i „den typografiske Forening" af dens Formand bebudet Forslag i denne Retning; disse ville vel snart se Dagens Lys. Ere de formaalstjenlige, lad os da med Kraft og Enighed slutte os til dem, saa at vi kunne staa som selvstændige Typografer! —r.

Hvad man forlanger af en Sætter.

Det er en afgjort Sag, at jo mere kompliceret en Beskæftigelse er, desto mere lægges der Beslag paa de individuelle Kræfter, baade i aandelig og legemlig Henseende; men kun faa Beskæftigelser stille saa mange Fordringer til et Menneskes Udholdenhed som Typografien. Det er derfor ganske interessant at betragte, hvilke Fordringer der stilles til en Sætter, og paa hvilken Maade

han udvikles til at udføre sit vanskelige og besværlige Hverv.

Naar en Dreng antages til at lære Typografien, stilles der i Almindelighed ikke andre Betingelser for hans Antagelse, end at han skal kunne læse saavel skrevet som trykt Manuskript, have de almindelige Skolekundskaber og fortrinsvis kende lidt til dansk Grammatik. Først lærer man ham da at kende en Sætterkasse, Bogstavernes Plads i denne og dernæst at „sætte" efter trykt, senere efter skrevet Manuskript. Har han opnaaet en nogenlunde antagelig Færdighed heri, lærer man ham at „lægge af", og saa gaar det gradvis fremad under jævnlig skiftende Arbejde, indtil han efter endt Læretid overlades til sig selv. I de fleste Tilfælde skal han nu først for Alvor begynde „at lære". Hvad han har haft med at bestille i sin Uddannelsestid, har været begrænset meget stærkt; ti det er jo desværre Nutidens Opgave at tage mere Hensyn til det pekuniære Udbytte, som Lærlingen bringer, end til at han skal blive sig selv og Samfundet til Nytte, og kommer hertil, at man i mange Officiner paa Grund af Arbejdets Forhold, ikke kan uddanne en ordenlig Typograf, saa bliver det let at konstatere denne vor Paastands Rigtighed. De fleste Udlærte tro sig i Almindelighed at kunne være dygtige nok, naar de kunne sætte „glat Sats" og 9 à 10,000 Bogstaver om Dagen; men de ville altfor snart vaagne som af en Drøm og altfor dyrt komme til at betale den Lærdom, som de ikke have tilegnet sig i Læreaarene. Af og til læser man Avertissementer om Forbundere, og stadig hører man om „et for stort Antal Drenge" paa enkelte Bogtrykkerier; men vi tør dristig sige, at hverken disse omsigtsfulde Principaler, der gør deres Bedste for at fornedre Standen, eller de unge Mennesker eller deres Værger have stillet sig det Spørgsmaal, som vi her skulle forsøge at besvare: Hvad forlanger man af en Sætter?

Af det allerede Anførte maa man kunne sige sig selv, at man stiller Fordringer til en Sætter, som grænse nærmere til Kunst end til Haandværk, ti der udfordres en stor Behændighed og et sikkert Øje, for at den tilbørlige Hurtighed og Akkuratesse kan opnaas; men ikke alene disse legemlige Færdigheder ere tilstrækkelige; Aanden maa ogsaa bruges, og det ofte i en meget høj Grad. Man forlanger saaledes, at han skal kunne læse alle mulige Haandskrifter i alle tænkelige Sprog, baade døde og levende, og det ofte efter mindre gode Manuskripter. En Forfatter, der faar rundelig Betaling for sit Arbejde, undser sig i mange Tilfælde ikke ved at bebyrde Sætteren med saadanne Rettelser, som denne ikke burde modtage; man har saaledes mange Beviser paa, at en Forfatter har skrevet een Ortografi og forlangt, at Sætteren skal „sætte" en anden — og er denne da efter bedste Evne fulgt, bliver den i Korrekturen rettet til en tredje. En Sætter skal kunne „sætte" Dansk, Tysk, Svensk, Engelsk, Fransk, Russisk, Italiensk, Hollandsk samt Græsk, Hebraisk, Arabisk og andre østerlandske Sprog, uden nogensinde (naar undtages dansk og maaske et enkelt andet Sprog) at have modtaget anden Undervisning end den at have Manuskriptet for Øje. Ligeledes skal han kunne „sætte" Algebra og Matematik, Tabeller af alle mulige Dimensioner og Arter. Desuden skal en Sætter have en vis Skønhedssands og Ide for Symmetri, der er nødvendig, for at „Satsen", navnlig Titler, Aksidenser o. L., skal kunne tage sig ud. Endelig forlanger man, at en Sætter skal være i Besiddelse af en god Hukommelse, hvad der bliver en Nødvendighed ved hans komplicerede Arbejde, idet han maa huske Skrifternes forskellige Udseende, Signatur, Plads o. s. v. Han maa ogsaa vide, hvor Forme have Plads, og man forlanger endog, at han skal mindes, hvad han har „sat", hvilken Skrift han har brugt i dette eller hint Værk til Overskrift, hvad Ark og hvilket Sidetal et Hefte af et Tidsskrift endte med, o. s. v. o. s. v.

Man ser heraf, at det ingenlunde er Smaating, der forlanges af en nogenlunde respektabel Sætter, og Grunden til de store Fordringer har vel ogsaa i ældre Tider givet Anledning til, at Bogtrykkerne vare lærde Folk, der kunne mere end deres Fadervor. At denne Lærdom ingenlunde er fremherskende nu for Tiden, er en bekendt Sag, og var det Tilfældet, at de nulevende Principaler kun havde lært Typografien til Gavns, saa stod Typograferne ikke til at beklage. Enhver Principal vilde da vide at sætte Pris paa at have dygtige og paalidelige Sættere, værne om disse og betale saavel deres legemlige som aandelige Anstrængelser i fuldt Maal, ikke tinge om Priser og Godtgørelser, men altid have for Øje: „Hvad man forlanger af en Sætter"!

L.

To Spørgsmaal til de københavnske Typografer.

Man hører meget ofte fra Dhrr. Trykkere Beklagelse over, at „Typograf-Tidende" ikke behandler Spørgsmaal dem særligt vedrørende. Skylden herfor maa vel nærmest søges hos Dhrr. Trykkere selv, idet det jo staar Enhver frit for at indsende Bidrag til Bladet; men jeg skal dog tillade mig at opstille to Spørgsmaal, som maaske kunne blive drøftede her i Bladet, og som vistnok have Interesse for alle Trykkere:

1) Er det heldigt og tidssvarende, at een Trykker passer to eller flere Maskiner, og bør der ikke virkes hen til, at een Trykker kun maa passe een Maskine?
2) Hvorledes bør Trykkerne stille sig med Hensyn til de flere Steder her i Byen i den senere Tid skete Forsøg med Sætter-Trykkere eller Trykker-Sættere?

En Sætter.

Korrespondance.

München, i November. Skønt der eksisterer en tilsyneladende Fred mellem Principaler og Typografer rundt om i Tyskland, og skønt de Herrer med den største Ro, ja undertiden med det mest glædestraalende Ansigt af Verden forsikkre, at det er dem aldeles ligegyldigt, om de Typografer, som de antage, tilhøre det tyske Forbund eller ej, saa maatte man vel være helt blind eller uden Jagttagelsesevne, naar man ikke ret snart kom paa det Rene med, hvorledes det i Virkeligheden forholder sig med en stor Del af Principalerne. Hvorfor man har valgt denne falske, uværdige Kampmaade, er vel indlysende for enhver tænkende Mand, og det gælder her virkelig om at være paa sin Post, naar man vil sikkre sig en vedvarende Eksistens. Det er overmaade vanskeligt at kæmpe mod snigende Fjender; det er selv for de Besindigste iblandt os vanskeligt at tage sig i Agt for de Snarer og Fælder, som stilles op for Forbundsmedlemmerne. Hvor let er det ikke for en Principal eller Faktor at provocere en Strid, hvor let er det ikke at bringe et Menneske selv med moden Overvejelsesgave til Fortornelse, naar han opdager, at der kun arbejdes paa at styrte ham paa Grund af hans faste Tilslutning til det Samfund, hvortil han dog ene og udelukkende har at holde sig! At der blandt saa mange Typografer desværre altid findes Enkelte, der lade sig bruge som Redskaber i en Principals Haand, idet de bidrage til at styrte Andre, dels ved Denunciation og dels andre alt andet end hæderlige Midler, for samtidig at befæste deres egen Eksistens, er en bedrøvelig Kendsgerning, som ikke staar til at ændre — den gentager sig i det store politiske Liv i alle Nuancer, hvorledes skulde den vel saa udeblive i det sociale? —, men saa Meget er vist, at deslige Folk kun indlægge sig en meget ringe Del Ære, og at de undertiden styrte i den Grav, som de grave for en Anden.

Det er beklageligt, at der gives Mennesker, som ikke have Mod til at slutte sig til deres Kolleger, hvad der dog er det aller naturligste, at der gives Saadanne, som med roligt Overlæg slutte sig til dem, hvis Opgave det er at løsne det kollegiale Baand, der omslutter saa mange hæderlige, modige Mænd, som med største Selvopofrelse hengive sig for Alle, at der gives saa smaalige Sjæle, der for en ringe Fordels Skyld, ja selv for et Principalsmil eller et Skulderklap, ere i Stand til at nedværdige sig selv til at kæmpe mod dem, med hvilke de selv burde staa i sluttet Geled, og med de forkasteligste Vaaben, at der gives saadanne Individer, der ikke vove aabent og ærligt at komme frem med deres Mening, og som kaste Kappen efter Vinden, ligegyldigt hvor den kommer fra. Hvorvel saadanne servile Aander af og til kunne bibringe En eller Anden et Slag, saa er jeg dog overbevist om, at de paa ingen Maade magte at stanse den store og kraftige Bevægelse, der nu gør sig gældende over Alt, og, om det end varer nogen Tid, aldrig vil forfejle sit Maal; de ville da høste deres Løn: enhver rettænkende Mands Foragt og selv deres Foragt, hvem de i deres egoistiske Servilitet gav en Haandsrækning.

Den nærværende Tids Flavhed i Tyskland har ogsaa rundt omkring udøvet sine Virkninger i vort Fag; det store Antal Rejsende, som passerer München, ca. 30 om Ugen, viser os tydeligt, hvor svagt det gaar over Alt. Under saadanne Omstændigheder er det naturligvis en let Sag at drage til Felts mod Forbundet, hvilket endnu ikke er mindre forhadt end paa hin minderige 8. Marts, og dets Fjender nære nu den faste Tro, at det saaledes lidt efter lidt gaar sin Opløsning i Møde, at den ene By efter den anden skulde falde fra; men Ingen tænker paa, at endnu 6—7000 Mand Elitetropper staa fast sammen, og at enhver Manøver mod disse vel kan tilføje nogle enkelte Skaar i deres Samfund, men aldrig ødelægge det. Derfor tilraaber jeg ogsaa de danske Typografer: holder fast paa Eders Association, søger at styrke den paa enhver Maade! Den er et lovligt Middel til enhver Stands Hævdelse, og saalænge man færdes paa Lovlighedens Vej, med Energi, men med Forsonlighed som Skjoldmærke, saa gaar det nok fremad; høste vi end ikke Alle Frugter, saa vil dog en Efterslægt vide at skatte hine Mænd og yde dem deres Tak, som gav Impulsen til at løfte vor Stand til det Standpunkt, som den fortjener at indtage.

Th. Lund.

Aarhus, 2. November. I Søndags Aftes afholdt den typografiske Forening her i Byen en særdeles vellykket Aftenunderholdning, hvortil Dhrr. Principaler vare indbudne. Tre af disse og omtrent alle Kollegerne vare komne tilstede. Det rigt afvekslende Program bestod af en Sang-Prolog (skrevet og componeret i Dagens Anledning af to Kolleger), Kvartetsange, Deklamation, Cither-Solo, Bas-Solo, scenisk Monolog, komiske Sangnumre („den besynderlige Sværmer", der vakte megen Munterhed) og som Slutningsnumer en Epilog, ligeledes i Dagens Anledning skrevet af en Kollega. Alt gik med et Liv og en Sikkerhed, saa det var en Fornøjelse, hvilket ogsaa flere Gange gav sig tilkende ved lydelige Bifald fra Tilhørerne. Efter at have danset til Kl. omtrent 12, samledes man til en munter Fællesspisning, hvor der holdtes Taler saavel af Principaler som Typografer. Ved „en Bolle" udbragtes endvidere flere Skaaler, hvor iblandt navnlig en for de kobenhavnske Kolleger bør fremhæves, og i en Sang, som her blev sungen, hed det:

Vi, som der nære
Agt for vor kære
Guttenbergs Lære
Tidlig og seen, —

Stolt vil vi være
Standen til Ære,
Banneret bære
Alle som Een.

Der blev endnu sagt et smukt Farvel til to agtede Kolleger — for hvem der til Afsked var skrevet et Par Sange —, som i disse Dage forlade Byen, og derpaa gik Dansen med Liv og Lystighed til Kl. 4. — En særdeles livlig, hjertelig og kollegial Stemning herskede den hele Aften i den lille Kreds, og denne første typografiske Fest sluttedes med Ønsket om, at en Lignende snart igen maa blive afholdt. n.

—, 7. November. Da de mindre heldige Arbejdsforhold i et af Aarhus Bogtrykkerier er bragt paa Bane ved Strejken i „Jyllandsposten", turde det vel være passende at fremdrage et andet herværende Trykkeri, hvori der findes en, om end ikke slettere, saa dog heller ikke bedre Arbejdsordning end i det førstnævnte Trykkeri. Jeg mener „Stiftstidendens" Trykkeri, der ejes af Hr. Elmqvist. Her er der ikke sket nogen væsenlig Forbedring i Lønningsvilkaarene; i al Fald er det et Faktum, at den nu gældende Løn er den samme som for 10 Aar siden. Den ugentlige Løn er 8 Rdl. for en Arbejdsdag paa 12 Timer, fra Kl. 7 Morgen til Kl. 7 Aften, uden Hviletid; ti netop i den Tid, da Sætterne burde have Middag, arriverer Bladets Redaktion med „Lederen" og de lokale Artikler, medens Middagsposten indtræffer samtidig, og da Bladet skal være i Pressen Kl. 3, svinder Middagen bort paa denne Maade. Der har vel flere Gange været gjort Indsigelse mod denne Tingenes Tilstand, men dette er naturligvis ikke sket paa saa kraftig en Maade, at det har haft nogen Forandring til Følge. De gifte Sættere have vel nu en Times Frihed, men de ugifte Sættere have slet ingen Middagstid og faa deres Mad bragt i Sætteriet, hvor de spise den, som vi populært kalde, af „Kvadratfaget". At dette betragtes som fuldkommen i sin Orden, fremgaar deraf, at for et Par Uger siden yttrede Faktoren til en yngre Sætter, der havde holdt Middag et Kvarterstid, „at 5 Minuter var mer end nok dertil". Endnu et Forhold, hvori Typograferne maa afstaa Deres Uafhængighed, er, at Principalen har nogle smaa Værelser, som det er en Forpligtelse for hver ugift Sætter at leje, og hvorfor der ugentlig afdrages hver 1 Rdl. af Lønnen. At disse Forhold trænge til at forbedres, er vistnok Enhver klart, og det er at haabe, at Typograferne her i en nær Fremtid ville gøre kraftige Anstrængelser for at faa en anden Arbejdsordning indført i det Hele taget. X.

Præstø, 9. November. Hr. „Bogtrykker" Schytte her i Byen har endnu en Gang været saa heldig at faa en Sætter, saa at han nu kun mangler en. Hans „Faktor", Hr. Wetterstén, rejste nemlig for en otte Dages Tid siden til København for at hverve Sættere, men denne ene Sætter var hele Udbyttet, og ham havde han vist endda næppe faaet overtalt til at tage herned, hvis Forholdene havde været ham bekendte. Det fortælles her, at nævnte Wetterstén ogsaa søgte at formaa en Lærling i et i København værende Trykkeri til at gaa af sin Lære og tage herned, men det mislykkedes. Det er meget tvivlsomt, om den ny Sætter fra København bliver i Trykkeriet, hvorimod Dhrr. Wetterstén og J. V. Nielsen ere tilfredse med deres Pladser. Denne Kollegialitet maa de imidlertid selv forsvare; Følgerne ville vel næppe udeblive. Typograferne fra det andet Trykkeri (Stillings) ere formente Samkvem med Schyttes Typografer. Vi haabe Alle her, at Schytte ikke oftere skal kunne formaa nogen Kollega til at tage Plads i sit Trykkeri, før han i „Typograf Tidende" har tilbagekaldt sin utilbørlige Sigtelse mod de danske Typografer. Som temmelig sikkert tør jeg ogsaa meddele, at Hr. Schytte ikke paa sine Avertissementer om Sættere har modtaget en eneste Billet, med Undtagelse af, at fire herværende Sættere have haft ham til Bedste ved at indlægge fire enslydende Billetter. Enhver Forandring skal jeg fremdeles meddele. Y.

Forskellige Meddelelser.

— Eftersom Bogtrykfaget udvikler sig mere og mere, bliver der en tiltagende Trang til Dannelsen af Forretninger, hvis Opgave det er at tilvirke Specialiteter til det Brug. Baade hvad Durabilitet og Hensigtsmæssighed angaar kunne kun Forbrugerne være tjente dermed. I saa Henseende henlede vi derfor Opmærksomheden paa omstaaende Avertissement fra Hr. Snedkermester P. Andersen.

— Foruden at A. Guldbrandsen & Ko. her i Byen have udvidet deres Bogtrykkeri betydeligt ved Anskaffelsen af Hurtigpresse o. s. v., er Bogtrykkeriernes Tal i dette Efteraar blevet forøget med et, idet Dhrr. Lund og Jiirsen (Firma Rantzau & Ko.) i disse Dage have sat et smukt Trykkeri i Virksomhed i Møntergade Nr. 2. Om nogle Dage kan det ventes, at Dhrr. Jacob Nielsen & Lydicke ville begynde deres ny Virksomhed med et nyt elegant indrettet Bogtrykkeri med tre Hurtigpresser.

— Hr. N. G. Calberg har fra Oktober Flyttedag udvidet sit Bogtrykkeri til tillige at omfatte Stentrykkeri samt Bogbinderi og Forlagsboghandel, til hvilken Forretning han har indrettet store, smukke Lokaler i sin Ejendom paa Østergade Nr. 38. Jeg lykønsker Hr. Calberg i Anledning af denne Udvidelse, der utvivlsomt vil vise sig frugtbringende for denne driftige Mand, og det glæder mig at kunne tilføje, at Hr. Calberg ogsaa

i en anden Retning er gaaet fremad, idet han har faaet Øjnene op for det Uhensigtsmæssige i at drive en Forretning udelukkende ved „Lærlingekraft“ og allerede har antaget flere godt lønnede Sættere. Hr. Calberg har i flere Aar kun haft Lærlinge i sit Bogtrykkeri, og periodevis, naar en ny Elev skulde indstuderes, har han antaget en „billig“ Sætter. Følgerne heraf ere da heller ikke udeblevne, idet hans Bogtrykkeries Frembringelser mildest talt have været lidt uheldige. Men, som sagt, Hr. Calberg har indset Fejlen, og det Arbejde, der i den senere Tid er udgaaet fra hans Officin, viser en betydelig Fremgang i saa Henseende; med Hensyn til Trykningen kunde der maaske nok ønskes lidt mere Elegance, men det kommer vel ogsaa. Idet jeg slutter denne lille Anmeldelse, vil jeg kun bede Hr. Calberg om ikke at gaa tilbage igen til den tilsyneladende billige, men altid i Virkeligheden dyrere Arbejdskraft: Drenge og daarlige Svende.

Observer.

— Som i foregaaende Numre meddelt, har et her i København nylig dannet Firma, Dhrr. Jespersen, Hoffensberg og Frederik Trap, købt Vajsenhusets Gaard paa St. Kjøbmagergade, og her vil der blive etableret en betydelig Bedrift, nemlig en Boghandel, et Bogtrykkeri og et Stentrykkeri. Foretagendet er grundlagt ved Jespersens Boghandel (Schwartz's Efterfølger), Hoffensbergs og det Bærentzenske Firmas litografiske Etablissementer samt Wibes i dette Øjemed købte Bogtrykkeri. Hidtil har Firmaet Ferslew & Komp. været ene om her paa Pladsen at drive Forretning i alle disse Brancher, og det vil vist ogsaa vare en rum Tid, inden den ny Konkurrent bliver jævnbyrdig med det ældre Etablissement, der for Tiden besørger de forskjellige Brancher ved 11 litografiske og Bogtryk-Hurtigpresser (den ene er dobbelt), flere Haandpresser, Falsemaskine og flere Maskiner samt Graveranstalt og et temmelig betydeligt Bogbinderi. Inden Nytaar vil efter Forlydende dette Firma ogsaa have anskaffet sig en „endeløs“ Maskine med de dertil hørende Stereotypiapparater, og „Dagstelegrafens 17,000 Ekspl. ville da være trykte i en Timestid, medens Bladet stadig præsenterer sig med kun lidet slidte Typer.

— I Adresseavisen læses følgende Avertissement: „Bogtrykarbejde, særlig større Oplag, besørges til en billig Pris, dels for Dhrr. Bogtrykkere, som mangle Arbejdskraft, dels for Fabrikanter og Handlende. Billet osv.“ Se det er en ny Virksomhed! — Man veed maaske ikke, at just ikke meget sjældent bringer Jernbanen om Morgenen her til Hovedstaden fra en af de nærmeste Provinser en Kasse med en i Ramme sluttet Form, der samme Dags Aften vender tilbage som færdigtrykt. En Virksomhed af en saadan Art vilde virkelig være meget net, naar blot den ikke var anonym; men vi tør vædde ti mod en paa, at der under Anonymiteten skjuler sig en Smuds-Konkurrence af den værste Slags.

— I Slagelse har i Følge „Soro Amtstid.“ Haandværksmestrene i Snedkerfaget, som holde Lærlinge, truffet den Overenskomst, at de gensidig forpligte sig til ikke under noget som helst Foregivende at antage i deres Brød nogen Lærling, der har været anbragt hos nogen anden af de Undertegnede, med mindre Vedkommende godtgør, at hans Fratrædelse er sket med den tidligere Læremesters frivillige Samtykke. For Overtrædelse heraf have de paagældende Mestre gensidig forpligtet sig til i hvert enkelt Tilfælde at erlægge en Bøde af 200 Kroner til Slagelse Velgørenhedsselskab, hvilken Bøde i fornødent Fald kan inddrives ved Rettens Hjælp. Ophævelse af Overenskomsten kan kun ske, naar Flertallet af Underskriverne ønske det. — Dette er et Eksempel til Efterlignelse for de danske Bogtrykkeriejere, og hvor meget der i Bogtrykfaget trænges til en lignende Foranstaltning, faar sit Bevis i følgende Kendsgerning. En Bogtrykker her i København har for ikke meget lang Tid siden uden Videre antaget en Lærling til Uddannelse i Faget, uagtet han veed, at denne Lærling først har været antaget i et af de største Bogtrykkerier her, men af den Sætter, til hvis Opsyn han var overgivet, blev erklæret som uskikket til at være Typograf og derfor ikke vilde forsvare overfor det unge Menneske at beholde ham til Oplærelse i Faget. Den paagjældende Bogtrykker er Eriksen paa Nørrebro. Det er for Resten paa Tide, at Typograferne selv føre Tilsyn med Lærlingens Uddannelse, naar Principalerne ikke ere den Opgave voksne.

— Handelskamrets Præsident i Manchester, Hr. Johnson, ytrede fornylig i en Tale, han holdt i Anledning af Englands Industri, at Arbejdsgiveren burde forstaa mere af sin Forretning, end det nu ofte er Tilfældet i England. Ligesaa hos os, sige vi med Kilian. Hvis enkelte Bogtrykkeriejere forstode sig lidt mere paa deres Forretning, end de gør, vilde deres Trykkeriers Arbejdsforhold ikke være i den nuværende slette Tilstand; ti — som Johnson ogsaa siger et Sted — det hænder jævnlig, at Forretninger bestyres af Mellemmænd, som ikke udfolde den Energi og ikke ere saaledes opmærksomme paa, hvad Nyt og Bedre der kommer frem, som det kan ventes af Folk, der have deres egne Sager i Hænderne.

— Den typografiske Forening i Stockholm fejrede den 24. f. M. sin 28-aarige Stiftelsesdag. Festen aabnedes med en i Dagens Anledning komponeret Højtidssang, som blev affunden af Foreningens Sangere, hvorefter Ordføreren, Faktor Nordin, gjorde Rede for Foreningens Virksomhed i det sidste Aar. Medlemstallet, der ved Aarets Begyndelse var 243, er nu 259. Sygeligheden har i det forløbne Aar været betydelig

blandt Foreningens Medlemmer, idet 41 have nydt Sygehjælp i en samlet Tid af 157 Uger. Ligeledes har Foreningen mistet flere betydelige Medlemmer, der ere afgaaede ved Døden, saasom Grundlæggeren af Göteborgs Handelstidende, M. Prytz, Redaktør Aug. Sohlmann og Flere. I Foreningen har der dannet sig en „Cirkel" med det Formaal at øve Deltagerne i Foredrag; hver Uge har „Cirklen" holdt Møde, hvor da Deklamations- og Diskussionsøvelser have fundet Sted. Endvidere bemærkedes det som en vigtig Nyhed i Bogtrykkunsten, at Sættemaskinen foruden i England ogsaa har fundet Indgang i Wien, nemlig i Bladene „Neue freie Presses" og „Tagesblatts" Trykkerier. Ordføreren skildrede Bogtrykindustrien i Sverige og navnlig i Stockholm som værende i stor Fremgang. Skønt Trykkeriernes Tal i Stockholm ikke er blevet forøget i det sidste Aar, er Produktionen dog stegen saaledes, at medens der i 1870 fandtes 564 Medhjælpere og 46 Hurtigpresser, findes der nu i 1874 over 800 Medhjælpere og 93 Hurtigpresser. De 47 Hurtigpresser, der saaledes ere tilkomne, kunne levere over 60 Millioner trykte Ark aarlig. Til Slutning omtaltes Anvendelsen af kvindelige Sættere. Efter Talerens Mening bekræfter Erfaringen just ikke, at Kvinden med Held kan anvendes som Sætter, men han mente dog, at Kvinder under visse Vilkaar kunne erstatte mandlige Sættere, især i mindre Trykkerier, hvor Arbejdet ikke er saa strængt; dog burde der saa drages Omsorg for, at hun ikke antages i en for ung Alder, at hun kan sidde ned ved sit Arbejde, at hun nyder en ordenlig Skoleundervisning, at hun undervises paa samme Maade som den mandlige Lærling, og at hun faaer sit Arbejde betalt paa samme Maade som Manden. — Efter denne Tale udbragtes en Deel Skaaler, og et animeret Bal afholdtes. Flere af Hovedstadens Bogtrykkeriejere og Literater vare indbudne.

— Af Justitsministeriet er i Rigsdagen indbragt et Lovforslag om Tilsyn med Fremmede og Rejsende m. m., der gaar ud paa at ophæve for Indlændinges Vedkommende al Forpligtelse til at holde „Vandrebog" og for Udlændinge al Pastvang. Betræffende disse indeholder Udkastet en Række særlige Bestemmelser. Vil t. Eks. en Typograf fra Udlandet søge Plads her i Landet og for at faa denne maa vandre fra Sted til Sted, skal han melde sig hos Politimesteren, som da forsyner ham med en „Opholdsbog", hvis hans Ophold ellers findes tilstedeligt, nemlig naar det kan ventes, at han kan og vil ernære sig lovligt, naar han har Arbejde eller Penge til 8 Dages tarveligt Ophold samt til derefter at komme ud af Landet. Særlig skulle vi fremhæve § 19: „Den Ret, som hidtil har været rejsende Haandværkere hjemlet, til at søge og modtage den ved Laugene sædvanlige Understøttelse (Geschenk, Viatikum), ophører." — Det er meget strænge Bestemmelser.

— En Bogtrykkeriejer, J. Beck i Opladen i Tyskland, søger en Trykkerlærling med den Bemærkning, at Skolekundskaber ikke fordres.

— En i længere Tid projekteret Lærlinge-Fagskole i Wien har faaet den fornødne Tilslutning og er bleven aabnet den 1. November.

Den typografiske Forening.

Repræsentantskabsmødet d. 7. November.

Formanden gav den maanedlige Oversigt og bemærkede dernæst, at „den typografiske Forening" og Sangforeningen havde sluttet en Overenskomst om i Fællesskab at foranstalte en Sammenkomst med Bal afholdt Nytaarsdag i Lokalerne paa Østergade 15, og at Maskeraden vil blive afholdt en Søndag i Februar.

Uden Afstemning optoges Følgende til Medlemmer af Foreningen: N. P. Nielsen (Jørgensen & Ko.s Tr.), Rudolf Svendsen (Schultz's Tr.), K. Sørensen (Elvius's Tr.), Carl Jensen (E. Lunds Tr.), R. Rasmussen (J. Nielsen & Lydickes Tr.) samt fra Thieles Trykkeri: P. Jochumsen, L. Nielsen, P. Weise, G. L. Lind, E. Mogensen, T. A. Much, C. Larsen, W. Jørgensen, C. Rasmussen, A. E. Larsen, A. E. Jensen, Worm, H. Hansen, J. Christensen, J. P. Christensen, Gierløv, F. P. Jakobsen, Tronier, Friberg, Andersen, N. P. Nielsen, L. Møller, J. Eibye, A. Jørgensen og Schneider.

Efter Andragende bevilgedes C. V. Nielsens Kone 2 Rd. og Neyes Enkes maanedl. Understøttelse forhøjedes med 3 Mk., saa at hun nu faar 2 Rd. Desuden overtog Foreningen alle af det Thieleske Trykkeri hidtil ydede faste Understøttelser: Andersen, Juel, Müller, Riesenberg og Teudt hver 3 Mk. maanedlig, C. V. Nielsens Kone 3 Mk. hver anden Maaned og Michelsens Enke 2 Rd. hver Flyttedag. I Forvejen fik maanedlig af Foreningen Andersen 3 Rd. (altsaa nu 3 Rd. 3 Mk.), Juel 3 Mk. (nu 1 Rd.), Müller 3 Mk. (nu 1 Rd.), Teudt 2 Rd. (nu 2 Rd. 3 Mk.) og Michelsens Enke 2 Rd. samt Nielsens Kone 2 Rd. hvert Halvaar.

Foltmars Forslag om, at Foreningens Forbindelse med Formandsforeningen ophører med 1. Januar 1875, vedtoges, efter at Formanden havde erklæret, at Bestyrelsen ikke var absolut mod Forslaget, men han hævdede bestemt, at denne Indrømmelse fra Bestyrelsens Side ikke maatte opfattes, som om den nu havde mindre Betænkelighed ved, at Foreningen skulde slutte sig til Fagforeningernes Centralisation.

Det andet Forslag af Foltmar angaaende „Typograf-Tidende" fremkaldte et meget langt Ordskifte. Forslagsstilleren og Wold udtalte deres Anerkendelse af den Dygtighed og Omsigt, hvormed Tidenden lededes, men de ankede gentagende over, at den udkom uregelmæssig, og derfor burde For-

eningen helst overtage Udgivelsen, dog saaledes, at det fremdeles blev en frivillig Sag at være Abonnent. Formanden skulde ikke ønske Noget hellere, end at Foreningen selv vil overtage Tidendens Udgivelse, der for ham er en meget stor Byrde, stundom endog for tung. Trykningsomkostningerne vare naturligt nok stegne, og det var ikke mere end netop, at han kunde tilvejebringe Balance mellem Indtægter og Udgifter, medens han foruden at varetage Foreningens øvrige Anliggender maatte besørge Redaktionen gratis. Ethvert Forslag om at befri ham for disse ganske vist frivillige Byrder skulde han naturligvis ivrig befordre, naar det kun kunde ske uden paa Bekostning af andre store Interesser; men om man ikke vil støde paa for store Hindringer i saa Henseende, maatte først nøje overvejes. Han skulde nu gjøre Alt for, at Tidenden fremtidig udkom regelmæssig, og det vilde da være hans Haab, at Kollegerne baade i København og Provinserne hver især vil støtte det mere end hidtil ved sit Abonnement; han haabede det, fordi det vistnok af Alle maa erkendes, at Tidenden er den vigtigste Pulsaare i det Liv, der er vakt i det typografiske Samfund. Endvidere udtalte han, at Udviklingen paa ingen Maade kan være tjent med vedblivende at være saa afhængig af en enkelt Mand, som den nu er, og derfor maatte det inden ret lang Tid komme dertil, at Foreningen selv blev Tidendens egentlige Bærer. Han bad Repræsentantskabet under de nuværende Omstændigheder at stemme mod Forslaget, da han, hvis et saadant bliver absolut nødvendigt, selv skal fremsætte det. Fremfor Alt kom det nu an paa at bringe alle Elementerne indenfor det typografiske Samfunds Omraade saavidt muligt under een Hat for at stride Kampen til Ende. Saa længe han havde sine Kollegers Tillid, vilde han endnu en Tid stride, som han aar begyndt; hans Interesse for Fagets Udvikling og hans personlige Tilfredsstillelse bød ham at holde ud. Foltmar havde gentagende Ordet for at forsvare sit Forslag, som han syntes, at Tiden egnede sig til at realisere, men Grøndahl fraraadede det for Øjeblikket, da det vilde paadrage Foreningen altfor mange Udgifter. Derpaa forkastedes Forslaget med alle Stemmer mod en.

Dernæst forelagde Bestyrelsen et Forslag til Forandringer i Lovene, som Formanden nærmere motiverede. Forslaget gaar især ud paa at ændre Formaalet for Foreningen og at give den en betydelig finansiel Styrke. Sagen blev henvist til et Udvalg paa fem Medlemmer, hvortil valgtes Ewald, Foltmar, N. Hansen, Olsen og Thorv. Sørensen.

Fraværende med anmeldt Forfald: P. M. Jørgensen (syg), Muhle, Rolund og Thorv. Sørensen; uden anmeldt Forfald: Dahlquist, N. D. Hansen, Henriksen, Nils, Møller og Scharnowsky.

Mødet hævet Kl. 1.

Rettelse. I forrige Numer af Tidenden, Sp. 6, L. 33 f. o., er ved Uagtsomhed kommet til at staa „almindelige" i Stedet for „mindelige".

Lørdagen den 22. November, Kl. 9 Aften, afholdes et extraordinært Repræsentantskabsmøde.

Dagsorden:
Revision af Lovene.

Frederik Olsen,
Formand.

Typografiske Kundgørelser.

P. Andersen,
Snedker,
Smedegade 6, 4de Sal, Nørrebro.
Anbefaler sig herved til d'Hrr. Bog- & Stentrykkerieiere med Forfærdigelsen af Alt til Bog- & Stentrykkeriinventarium henhørende Sager.

Et Par **Sættere** og en **Sætter-Trykker** kunne faa Provindspladser til en ret god Løn. De henvende sig til
R. P. Jensen.

Typograf-Tidende,
Organ for de typografiske Arbejderes Interesser,
udkommer hver Uge. Bladets fortrinsvise Opgave er paa enhver Maade at varetage Typografernes rent sociale Fag-Interesser; desuden indeholder det tekniske Meddelelser og i Øvrigt Alt, hvad der kan være af Interesse for Bogtrykkunstens Udøvere.
Kundgørelser indrykkes for en Betaling af 10 Øre (5 Sk.) pr. Petitlinie. For større og gentagende samt staaende Kundgørelser gives en bethydelig Rabat. Pladssøgende Typografer betale altid kun halv Pris.
Abonnements-Prisen er 1 Krone 25 Øre (3 Mk. 12 Sk.) fjerdingaarlig eller 10 Øre (5 Sk.) pr. Numer. Abonnementet, der er bindende for et Fjerdingaar, modtages paa alle Postkontorer og Brevsamlingssteder, i alle Bogladerne samt hos Hr. Boghandler Christensen, Toldbodgade 16, Kristiania, og i Fortunstræde Nr. 4, Stuen, København.

Udgivet af R. P. Jensen. — Trykt hos A. Guldbrandsen & Co.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr. 25 Øre pr. Kvartal.

Kundgørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 43. **København den 20. November.** **1874.**

Tarif for Avissats.

Det af Principalerne og Typograferne nedsatte Udvalg erklærede sig for inkompetent til at ordne Dagblads-Trykkeriernes Arbejdsforhold, men erklærede det dog for ønskeligt, „at der ved Sætning af daglig udkommende Aviser beregnes en højere Betaling pr. 1000 Bogstaver, og at de Sættere, der vente paa senere indløbne Depecher, Referater osv., faa en passende Godtgjørelse". Her er antydet to Hovedpunkter for Ordningen af Avissats, som der utvivlsomt ikke kan være Noget at indvende imod, og det tør vel ogsaa anses som givet, at der, hvor disse Betalingsvilkaar endnu ikke ere indførte, vil dette snart ske. Men Bladsætteri-Forholdene ere ikke dermed ordnede; Sætterne ere misfornøjede med dem, det have baade A—Ø. og —n. i deres Polemik i denne Tidende været enige om. At opnaa en helt tilfredsstillende Ordning af disse Forhold, inden Tarifen for Sætning i Almindelighed er bleven fyldestgørende, tør næppe antages, idet Ordningen af Avissats maa være baseret paa de almindelige Tarifbestemmelser og for saa vidt kun være særlig, som Arbejdet ikke falder ind under disse og danner Undtagelser fra Reglen. Ikke desto mindre kan der iværksættes Reformer for at skabe en bedre Tilstand, hvor denne lader Meget tilbage at ønske, og i saa Henseende ville vi fra Udlandet fremsætte nogle Bestemmelser for Avissats, hvis praktiske Nytte man let indser. Selvfølgelig kunne disse ikke faa Anvendelse i Trykkerier, hvor der arbejdes med fast Ugelon og ikke efter Beregning; her gælder det kun om, at Ugelønnen har en passende Størrelse, og skal den staa lige med, hvad en Avissætter i Tyskland tjener, de lokale Forhold tagne med i Betragtning, da maa den være 30—40 Kroner ugentlig.

I England og Amerika kender man saa godt som ikke til Søndagsarbejde i Avissætterierne, og dette kan tildels ogsaa siges om Frankrige; men i Tyskland og Østrige er denne Uskik endnu ikke udryddet, den er endnu ikke bleven nogen aldeles Undtagelse fra Reglen, og derfor have ogsaa Bestræbelserne i disse Lande først og fremmest gaaet ud paa at faa Søndagsarbejdet hævet. I saa Henseende har man i de senere Aar faaet gennemført betydelige Reformer i disse Lande, navnlig ved at fordre betydelig Godtgørelse for Søndagsarbejde. Den tyske Normaltarif tilsiger dobbel Betaling, og den tidligere gældende Wiener-Tarif bestemte, at foruden at Satsen betaltes dobbelt gaves desuden en Godtgørelse af 10 Kr. 60 Øre pr. Dag. Her hos os have saadanne Reformer endnu ikke set Dagslyset.

Med Hensyn til detaillerede Bestemmelser vil den tidligere Wiener-Tarif bedst lade sig overføre paa vore Forhold. Prisen for Avissats var her omtrent 20 pCt. højere end for Bogsats. Godtgørelse for daarligt Manuskript saa vel som Fordelingen af „Svinesteg" skete efter Overenskomst med det vedkommende Personale og Ledelsen, men „Svinestegen", Annoncerne indbefattet, tilhørte dog udelukkende de beregnende Sættere, altsaa navnlig: a) alle „Indsendt" ved Gentagelser indtil en Maaned; b) alle Handelsdepecher, som beregnedes halvanden Gang; c) samtlige Notitser om Jernbaner og Banker, der beregnedes halvanden Gang og ved ny Sætning dobbelt; d) den store Kursberetning, der beregnedes efter Overenskomst, naar den ikke blev rettet med visse Penge; e) mindre Kurser, der beregnedes dobbelt; f) Vejr-Tabeller, der betaltes halvanden Gang; g) Teatre, der beregnrdes halvanden Gang, naar de ikke fandtes under Annoncer og Repertoire. Visse Penge var overladt til Overenskomst, men maatte

dog ikke udgøre mindre end 21 Kroner, og Satsprisen var for Nonpareil 50 Øre, for Petit, Bourgois og Korpus 45 Øre. Den regelmæssige Arbejdstid var 10 Timer og kunde ikke udstrækkes over Kl. 10 Aften uden at blive godtgjort. Naar der forlangtes en længere Arbejdstid, var Sætteren forpligtet dertil, men erholdt da en Ekstrabetaling af 27 Øre pr. 1000 Bogstaver, som han satte ud over den regelmæssige Tid. „Sidste Post-Sættere" (d. e. saadanne, som vente paa indløbende Depecher, Referater osv.) erholdt foruden Satsprisen 3 Kr. 50 Øre.

Den tyske Normaltarifs Bestemmelser om Avissats ere kun et Supplement til den egentlige Tarif, der omhandler „Sætningen og de i Forbindelse dermed staaende tekniske Arbejder i Almindelighed". Her have de beregnende Sættere udelukkende Krav paa følgende i en Avis forekommende Sats: Digte; Klichés, en Gang beregnet efter Plads; staaende, regelmæssig gentagende Sats, saasnart der foretages Forandringer deri; Uge-, Vejr- og Markedsberetninger; Annoncer, som ved anden Bestilling til Optagelse endnu staa opsatte, eftersom der ikke var beordret Aflægning af samme. Alle Kurserne beregnes efter Overenskomst. Men her findes den betydelige Bestemmelse, at Tabeller, Annoncer etc. er Sætteren kun forpligtet til at rømme op, naar de kun ere een Gang bestilte, hvad der er en konsekvent Gennemførelse af Grundprincipet i Tyskernes Arbejdsordning. For Øvrigt gælder der ogsaa her en normal Arbejdstid og Ekstrabetaling for Arbejde ud over denne.

En tredje Ordning er gennemført i New-York, hvor der gives en forskellig Betaling for Morgenavis- og Aftenavis-Arbejde (henholdsvis 50 og 45 Cents pr. 1000 m). Naar „Dags-Telegrafen" faar sin „Victoria"-Presse, kan en saadan Bestemmelse maaske faa praktisk Betydning. To Artikler i New-Yorker-Tarifen fortjene at nævnes: „Art. V.: „Svinestegs"-Manuskript maa ikke udelukkende gives til en Hjælpe-Sætter, men han maa heller ikke udelukkende faa „Fern"-Sats eller Sats med „Ben" i." „Art. XII.: I Trykkerier, hvor der er Sættere baade med fast Betaling og paa Beregning, uddeles saavel det Fede som det Magre ærligt til dem."

Ved at holde sig de her nævnte Bestemmelser for Øje vil der med Lethed kunne tilvejebringes Reformer i Bladsætteri-Forholdene, tilmed naar vi tilføje, som der staar i Afsnittet om Avissats i den tyske Normaltarif, at disse Bestemmelser kunne modificeres ved privat Overenskomst efter hvert Bladsætteris Skik og Brug.

Vi ville haabe, at Bladsætterne inden Nytaar ville gøre alvorlige Forsøg paa at faa deres Arbejdsvilkaar forbedrede i den ovenanførte Retning. I sin Helhed taget have Bladudgiverne og Redaktørerne ligeoverfor Typograferne allerede en Gang vist en Liberalitet, der ikke blot kontrasterer med Bogtrykkeriejernes, men ogsaa giver grundet Haab om en virkelig Imødekommen.

To Skrivelser i Anledning af „Jyllandspost"-Affæren.

Efterstaaende Skrivelser har jeg modtaget til Optagelse i „Typograf-Tidende":

Ærede Hr. Formand!

Den Ufortrødenhed, med hvilken De arbejder for at fremme Typografernes Vel, skal Ingen være villigere til at anerkende og mere taknemlig for end Undertegnede; men tillad mig at gøre Dem det Spørgsmaal, om denne Ufortrødenhed ikke undertiden driver Dem vel vidt og forleder Dem, Hr. Formand, til at laane Øre til Løst og Fast, som bliver fortalt Dem fra Steder, hvor De ikke nøjere er kendt med Forholdene? Saaledes har De i Nr. 40 af „Typ.-Tid." optaget en Beretning om en Arbejdsnedlæggelse i „Jyllandspostens" Trykkeri i Aarhus. Foruden at selve denne Begivenhed er aldeles falsk fremstillet, har De benyttet Anledningen til at kaste en Haandfuld Snavs paa mig, som jeg naturligvis ikke kan lade blive siddende. Der arbejder i Trykkeriet 8 Sættere foruden 2 Lærlinge. Iblandt disse 8 Sættere befandt sig 2 ganske unge Mennesker, som en Dag (lige efter Frokosten) mente, at det kunde være bedre at fortjene 12 Rd. om Ugen i Stedet for 10 Rd., som i Gennemsnit var deres ugentlige Fortjeneste. Der blev da skrevet et Andragende om en forhøjet Betaling, hvilket Andragende jeg ogsaa var villig til at underskrive (og underskrev), men gjorde det kun med den Bemærkning, at i Tilfælde af, at Forhøjelsen blev nægtet, jeg da alligevel ikke vilde forlade min Plads, da dette var til aldeles ingen Nytte, eftersom de øvrige 5 Sættere og 2 Lærlinge i al Mageligehed kunde skaffe Bladet færdig. Kan nu dette kaldes at „svigte" sine Kolleger, ja saa er der Mange, der svigte, og skal en *saadan* Svigten gøres til Genstand for videre Omtale, saa vil det kun skade den gode Sag. De to spydige Gaaseøjne ved Ordet Typograf er vist kommen paa en fejl Plads. Om jeg ærnærer mig som Skuespiller eller Typograf, synes mig i dette Tilfælde at være Sagen aldeles ligegyldig. Af hvilken Grund Hr. Bech

omtales, er mig uforklarligt, eftersom han var aldeles uvidende om det Forefaldne, da han modtog Pladsen; det er nok af samme Grund som den:

Og Degnen — ja han gør nu Ingen Forræd,
Men han skal sgu dog i Avisen.

Carl Andersen.

Hr. Redaktør!

Tillad mig gennem Deres ærede Blad, „Typ.-Tid.", nogle Linier Plads. Jeg har modtaget Pladsen i „Jyllandsposten" efter „Dags-Telegrafen" for Fredag den 30. Oktbr. Samme Dag indgaves et Andragende fra tre meget „unge" Typografer om Forhøjelse fra 14 til 16 Sk. pr. Tusind n. Heraf vil De se, at jeg i Holbæk ikke kunde vide, hvad der foregik i Aarhus, hvilket de ærede Herrer Kolleger burde have underrettet mig om, og jeg var saaledes aldeles uvidende om det Passerede. Der omtales tillige i Deres ærede Blad, at Trykkeriet befinder sig i en Blokadetilstand; dette er — hvor De saa, Hr. Redaktør, har faaet Underretning fra — fuldstændig Usandhed, tvertimod er der den Kraft, der udfordres til Avisens Besørgelse. Jeg for mit Vedkommende frabeder mig for Eftertiden Bemærkninger i „Typ.-Tid.", uden at der virkelig er — i det Mindste en Smule — Grund dertil.

Med Agtelse Deres

Bech.

Det er Noget, jeg meget godt veed, at der hos mange Kolleger mangler fuld Bevisthed om, hvorledes og hvad der udfordres, for at det kan blive muligt at føre den typografiske Samfundssag fremad til et godt Resultat for Typograferne, og derfor har jeg ikke anset det for rigtigt at nægte Optagelsen af disse to Skrivelser. Dermed maa det dog ingenlunde betragtes som afgjort, at enhver Kollega, der skulde komme til at befinde sig i en lignende Forlegenhed som disse to, vil kunne finde Plads i Tidenden for undskyldende Bemærkninger. Det kan naturligvis ske, at en Kollega kan blive forurettet — det være sig enten paa den ene eller anden Maade —, men sker det saa ogsaa, da har han et uafviseligt Krav paa at faa den tilbørlige Oprejsning, saa at hans Forhold kan komme til at staa klart uden Mistydning. Men disse to Kolleger ere ikke blevne forurettede; hvis de opfatte den Kollegialitet, de skylde deres Kammerater — og for Hr. Andersens Vedkommende hvad han skylder sig selv — paa rette Maade, da ville de selv tilfulde indse dette. Begivenheden er nemlig ikke fremstillet „falsk". Det er et Faktum, at Arbejdsforholdene i „Jyllandspostens" Trykkeri ere meget utilfredsstillende; der arbejdes her paa en uordenlig Maade, saa at den ene Sætter er begunstiget paa den andens Bekostning, ligesom der finder et Nataarbejde Sted, som berettiger til særlig Godtgørelse. Hr. Andersen selv vil naturligvis ikke benægte dette; ti ellers havde han vist næppe kunnet finde sig bevæget til som den tredje Tekstsætter at indgive Andragendet om en forhøjet Betaling til Principalen. Men hvorledes opførte denne sig nu mod de tre Sættere, Hr. Andersen medindbefattet? Paa deres retskafne og ærbødige Forlangende forholdt han dem et Svar, og i Stedet for telegraferede han til Kobenhavn for at forskaffe sig tre andre Sættere; naar han havde faaet dem — og han forlangte dem uopholdelig —, vilde baade Hr. Andersen og hans to Kolleger straks være blevne jagne bort, uden nogen som helst Frist. En saadan Fremgangsmaade er en Fornærmelse mod Hr. Andersen og de andre to Sættere i Særdeleshed, og den bliver det mod alle Kollegerne i Almindelighed, hvem han vil tiltro en lav Opførsel og et slet Kammeratskab. Det er min Opgave at staa som et Værn mod slige Overgreb, derfor arbejder jeg hver Dag paa at iværksætte en Organisation, som netop i dette Tilfælde viser sin uomtvistelige Nytte, og tro herimod tog jeg de Forholdsregler, som maatte anses for passende og hensigtsmæssige baade i Hr. Andersens og i samtlige Kollegers Interesse. Saaledes vil jeg fremdeles handle. Jeg har aldrig gjort mig den Illusion, at alle Kolleger i lige Grad ville støtte Bestræbelser for at fremhjælpe en forbedret Tilstand i de typografiske Samfundsforhold — desværre har jeg mere end nogen Anden maattet gøre den modsatte Erfaring —, og derfor har Dhrr. Andersens og Bechs Opførsel heller ikke overrasket mig. Men fordi de Herrer — og der gives maaske andre Ligesindede — have hjulpet og fremdeles hjælpe denne Principal i hans Forlegenhed, er derved den hele Affære ingenlunde forbi. „Jyllandspostens" Trykkeri maa fremdeles finde sig i at være erklæret i Blokadetilstand af den øverste Ledelse, indtil Principalen her over for Typograferne gør en tilfredsstillende Indrømmelse med Hensyn til de paaklagede Forhold; ti det vilde være uforsvarligt og være en Tilsidesættelse af deres Interesse, om Hr. Hoffmeyer vedvarende skulde kunne fortsætte sin Virksomhed uhindret, al den Stund, at der paa andre Steder gives Pladser nok, hvor Arbejdsvilkaarene ere fuldt saa gode som i „Jyllandsposten". De Typografer, der saa paa de hidtilværende Vilkaar indtage de ledige Pladser, maa forsvare dette først over for dem selv og derpaa over for deres Kolleger.

Dette er i Hovedsagen, hvad jeg har at svare Dhrr. Andersen og Bech. Jeg kunde saamæn sige dem meget Andet som Svar, men de maa undskylde mig, at jeg ikke indlader mig i en Polemik med dem om deres Opførsel, og derfor vil de heller ikke kunne vente yderligere Bemærkninger optagne i Tidenden, uden medmindre disse skulde gælde et Faktum, der kan give en anden Forestilling om Sagen. En kort, paa Kendsgerninger støttet Erklæring, som de to Sættere, der forlod Trykkeriet, mulig kunde finde Anledning til at afgive, vil derimod kunne faa Plads. Endvidere

skylder jeg disse to Sætter, den Erklæring, at naar der nævnes „unge" og „ganske unge" Mennesker om dem, saa have de ved deres Handlemaade vist at være Mænd, som baade af Hr. Andersen og Hr. Bech kunne gøre Fordring paa respektskyldig Omtale. R. P. Jensen.

Korrespondance.

Fra Vejle. (Af et Brev.) Som Du ser af Brevet, er jeg nu havnet i R., men det er først ad en Omvej, at jeg er kommen her. I Begyndelsen af April tog jeg fra H., fordi mine Forældre stadig plagede mig med, at jeg skulde komme nærmere til mit Hjem; men jeg havde dog ikke ladet mig røre deraf, hvis min Fader selv ikke havde forhørt sig om Plads til mig hos Bogtrykker Hertz i Vejle, hvad han gjorde ganske paa egen Haand og mig unavidende. Der blev saa telegraferet og skrevet, at jeg endelig maatte komme — og jeg kom tids nok. Jeg havde nok tidligere, hørt at Pladsen — især Kosten — er daarlig, men saa tænkte jeg igen, at den maaske ikke er saa daarlig, som den bliver gjort. Men det var fejl tænkt; jeg skulde hellere have tænkt, at den var meget værre, end Talen gik om den, saa vilde jeg være kommet Sandheden en hel Del nærmere. Du, min Ven, maa paa Din Udenlandsrejse have gjort den Erfaring, at man Intet er, naar man savner Mad og Drikke, kort sagt, naar man fødes med Ostemad, bart Smørrebrød og Tevand, og det var bogstavelig talt Tilfældet hos Bogtrykker Hertz i Vejle. Nu skal Du høre Traktementet: Om Morgenen tre Stykker bart Smørrebrød, 3 do. med Skindlappeost samt Tevand; om Middagen for det Meste daarlig og udpint Mad og næsten altid utilstrækkelig; om Aftenen tre Stykker bart Smørrebrød, 3 do. med Skindlappeost samt Tevand. Der har Du Spisesedlen, og den kan gælde for det ene Aar efter det andet. Tror Du nu, at noget Menneske kan udholde et saadant Traktement i Længden? Nej. Straks sagde jeg Ingenting, men senere begyndte jeg at opponere, og det med Kraft, kan Du tro. Først forlangte jeg mere i Løn for at faa et Paaskud (jeg forlangte 5 Rd. istedetfor 4 Rd.); men da det blev mig nægtet, begyndte Felttoget mod Ostemaden. I den Tid, jeg var i Vejle, 4 Maaneder, var der i dette Trykkeri 8 (otte) forskellige Typografer, dels Trykkere, dels Sættere, men alle bleve de kede af Pladsen. Tilsidst lykkedes det mig at faa to Kolleger til at understøtte mig i „Ostekrigen", og nu gik det løs hver Dag, indtil endelig Hovedslaget kom: jeg sagde min Plads op, Dagen efter gjorde de to andre Kolleger det Samme, og fjorten Dage derefter rejste vi alle Tre. Imidlertid var det opnaaedes for os at forbedre Kosten saa meget, at vi til Slutning fik Eftermiddagskaffe, Kød paa vort Smørrebrød samt en halv Pægel Brændevin og omtrent en Fl. Øl hver daglig. Det var store Reformer i det Vejle Bogtrykkeri, Noget, hvortil der længe har været trængt; ti det er dog virkeligt for galt at arbejde for Lud og koldt Vand, hvad vi næsten gjorde her. Se, dette er fra Vejle en sandfærdig Historie om, hvordan man i vore Dage „føder" en Typograf; jeg forsikrer for, at den fattigste Arbejdsmand lever bedre, end vi gjorde i Vejle. Hvis det kan more andre Kolleger at blive bekendt med denne „Geschichte", saa forhold dem den endelig ikke; ti det vilde være Synd, om den ikke blev saa bekendt som mulig.

Forskellige Meddelelser.

— Typograf-Foreningen i Stuttgart har i Følge Forslag af et Medlem besluttet at træffe Forberedelser til Indrettelsen af et Kursus i Bogføring vedkommende Bogtrykfaget og i den Anledning at træde i Underhandling med en Lærer.

— I et Bogtrykkeri i Trier have Sætterne nedlagt Arbejdet. Dog vendte to af Sætterne tilbage efter have strejket en Uge. De øvrige Sættere fortsætte Strejken.

Den typografiske Forening.

Lørdagen den 21. November, Kl. 9 Aften, afholdes et extraordinært Repræsentantskabsmøde.

Dagsorden:
Revision af Lovene.

Frederik Olsen,
Formand.

Pølse-Gilde.

Lørdag den 28de November, Aften Kl. 9, arrangeres et Pølse-Gilde i Foreningens Lokale. Foruden med Pølse serveres der med forloren Skildpadde til 3 Mk. 8 Sk. pr. Kuvert, Brændevin og Øl medindbefattet. Man kan tegne sig i Morgen Aften paa en i Lokalet fremlagt Liste, og indtil Onsdag Aften modtager et af Bestyrelsens Medlemmer Indtegning. Kun et begrænset Tal kan deltage. Bestyrelsen.

En Sætter-Trykker

kan faa Plads hos Bogtrykker Carlsen i Hjørring. Løn 8 Rd. ugenlig.

Udgivet af R. P. Jensen. — Trykt hos A. Guldbrandsen & Co.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr 25 Øre pr. Halvdingaarlig.

Kundgørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 44 & 45. København den 27. November. 1874.

„Den typografiske Forenings" Reorganisation.

Omtrent halvsjette Aar ere forløbne fra den Dag, da „den typografiske Forening" blev dannet. Det var den 12. Juni 1869 om Aftenen, at en ret talrig Forsamling af Kolleger tog denne Beslutning og ogsaa samme Aften bragte den til Udførelse ved at give Foreningen sit Formaal og sine Vedtægter til dettes Opnaaelse. Et halvt Aar var knapt forløbet, inden Vedtægterne forandredes, og af og til ere disse senere blevne lidt omændrede, men Formaalet er siden hin Aften vedblevet at være uforandret det samme. Om end Foreningen maaske ikke i disse Aar har virket saa Meget, som den burde, saa har dens Virksomhed dog været saaledes, at den har kunnet rydde de Hindringer af Vejen, der stundom have stillet sig imod den, og samtidig med, at den har formaaet at give det typografiske Samfunds Udvikling sit Præg, har den vundet i indre Styrke, fæstnet sig som Institution og skaffet sig Indgang i hver enkelt Typografs Bevidsthed. Foreningen har kæmpet med sig selv om sin egen Tilværelse; den har sejret, og derfor maa Kampen anses som afsluttet. En ikke liden Erfaring er samlet i den forløbne Tid, hvad der maaske er Sejrens største Frugt, og denne er det Øjeblikkets første Opgave at drage sig til Nytte. Ligesom Bogtrykfaget har udviklet sig under Tidens stærke Produktivitet, ligesom dets Udøvere efter bedste Evne have draget sig denne til Indtægt i økonomisk Henseende, i i samme Grad maa nu Foreningen ogsaa udvikle sig, for at den kan blive skikket til at være Organ for de typografiske Arbejdere og paa en fyldestgørende Maade varetage deres aandige og timelige Vel. Ved at kaste et Tilbageblik paa den foregaaede Udvikling og med den derved vundne Erfaring for Øje er det, at Københavns Typografer nu maa skride til en Reorganisation af deres Organ, „den typografiske Forening".

Paa ethvert Punkt indenfor Fagets Omraade bør Foreningen direkte eller indirekte gøre sig gældende; men hertil kan dens Formaal fra 1869 ikke længere strække til. En Forandring af dette kan eller skal ikke tilvejebringe noget nyt System for Foreningens Virksomhed, men det maa forandres, fordi det bør være mere anskueligt end hidtil. Derfor foreslaa nu paa den forestaaende Generalforsamling saavel Bestyrelse som Repræsentantskab, at Foreningens Formaal bliver:

at fremme tidssvarende materielle Forbedringer i Faget;

at hjælpe til almindelig Dannelse og Undervisning i Faget, særlig med Hensyn til Lærlingen;

at bevare et godt kammeratligt Forhold blandt Fagets Udøvere; og

at ordne en til de forenede Hjælpekasser supplerende Understøttelse i Tilfælde af særlig Trang, tildels ved Oprettelsen af en Laanekasse.

Her er Foreningens Program formentlig givet saa fyldigt og saa tydeligt, at der næppe er Noget tilbage at ønske; Intet, der berører Faget, bliver den uvedkommende. Foreningen vil varetage Typografernes timelige Vel, samtidig med at den arbejder for deres aandige; begge ere paa det Nøjeste forbundne, idet det Ene ikke lader sig fremme vedvarende og paa en holdbar Maade uden det Andet, de betinge hinanden. Foreningen forudsætter et godt kammeratligt Forhold blandt Fagets Udøvere; dette maa være til Stede mellem Typograferne indbyrdes og mellem disse og deres Principaler; det maa bevares, ti mangler det, ja forudsætter man blot, at det mangler, enten det ene eller det andet Sted, kan ingen Virksomhed bringe gode og heldbringende Resultater. Og endelig vil Foreningen understøtte Typografer,

der komme i særlig Trang, helst ved at give saadanne mindre Laan mod moralsk Garanti, hvad de ikke vilde kunne opnaa paa anden Maade, men dog ogsaa som hidtil ved at træde hjælpende til der, hvor der er Nød til Stede, og Evnen til at hjælpe sig selv mangler. Med Hensyn til Understøttelse stiller den sig supplerende til de forenede Hjælpekasser; Midlerne hertil komme nemlig fra samme Kilde, og derfor maa der være Enhed i Ordningen af Typografernes Selvhjælp, ti derved frugter denne mest; — kort sagt, „den typografiske Forening" stiller sig i et mildt, menneskekærligt Forhold til den Kollega, der paa Grund af en eller anden Letsindighed er ved at gaa under i Samfundets Malstrøm, men som i bedre Tider har glemt sine Forpligtelser og derfor ikke har noget Krav at gøre, medens de forenede Hjælpekasser ingen særlig Hensyn kunne tage, men i Henhold til deres Statuter kun kunne og skulle tage og give.

Men Midlerne da for at opnaa et saadant Formaals Virkeliggørelse? Først og fremmest maa Foreningens Status forøges betydeligt. Nødvendigheden heraf godtgør F. O. i sin Artikel nedenfor. Endvidere er ethvert andet Middel igen mere eller mindre afhængigt af Foreningens finansielle Styrke, og et Middels Anvendelse maa dernæst lade sig bestemme af de forhaandenværende Omstændigheder. Dette gælder i lige Grad, enten der er Tale om at skaffe Typograferne materielle Fordele eller at fremhjælpe deres Dannelse og Lærlingens Undervisning. Man veed, at Uafhængighed og Selvstændighed hos Typografen ere nødvendige Betingelser for hans materielle Kaars Forbedring; man veed, at der til hans Dannelse hører ethvert Middel, der virker oplysende og forædlende paa ham, t. Eks. et Bibliotek, Sammenkomster, Samtaler o. s. v., og man veed fremdeles, at der til Lærlingens Uddannelse og Opdragelse hører Mere, end hvad Hr. Maler Schjønnings paatænkte Forening synes at ville, nemlig for Læremesteren at sikkre sig Lærlingen, naar han en Gang har faaet ham fat. Midlerne, der staa til Foreningens Raadighed, ere talrige, og naar man kun har det rigtige Syn paa Formaalet, vil man ikke tage Fejl af de rette.

Som det Forslag til Lovenes Ændring, der i disse Dage bliver Foreningens Medlemmer bekendt, viser, er den foreslaaede Reorganisation af Foreningen af et betydeligt Omfang, ikke alene med Hensyn til dens Formaal og Status, men ogsaa med Hensyn til dens Administration. Det er at vente, at Enhver gør de Indvendinger og Udsættelser, som han maatte finde sig befojet til, og da møder paa den forestaaende Generalforsamling for at gøre Brug af sit Veto. Undladelsen heraf maa bringe enhver Bagsnak til at forstumme.

Om Medlemsbidragets Forhøjelse i „den typografiske Forening".

Lad os, medens Begivenhederne endnu ere i friskt Minde, kalde den Situation tilbage i Erindringen, da henved et Par Hundrede Typografer vare forsamlede for at vedtage eller forkaste det Tarifudkast, som Timands-Udvalget havde udarbejdet. Der var paa dette Møde givet os Valget imellem enten at vedtage Udkastet aldeles, som det forelaa, eller at forkaste det. Man valgte som bekendt det første og handlede derved, efter vor Mening, rigtigt, som vi tidligere have udtalt. De, der imidlertid stemte for Udkastet, vare langtfra tilfredse med det; det var kun som et Grundlag til at arbejde videre paa, at de modtoge det. Det skyldtes ikke vore Delegerede, at Udkastet blev saaledes, at det vakte Misfornøjelse hos de fleste Typografer; ti hine havde gjort Alt, hvad der stod i deres Magt, for at tilvejebringe et for deres Kolleger gunstigt Resultat. Nej, Anstødssstenen var Principalernes Delegerede — det var disse, der sagde: „Hertil og ikke længere!" — og vore Delegerede maatte bøje sig, fordi de ikke vilde afbryde Underhandlingerne, ligesom de ikke turde træde stærkere op, da de vidste, at de, hvis det behøvedes, ikke kunde gøre Regning paa samtlige Typografers Bistand. Typograferne stode altsaa ved den omtalte Forsamling saaledes stillede, at enten skulde de tage Udkastet uforandret eller forkaste det og derved lade Alt blive ved det Gamle, eller endelig søge at fremtvinge mere Imødekommenhed fra Principalernes Side. Dette sidste tænkte imidlertid de Færeste paa, fordi det aldeles ikke kunde nytte noget, og en af Grundene hertil kan søges i, at Typograferne ikke havde Noget i Ryggen, ikke havde Noget at læne sig til, med andre Ord, ikke havde nogle Penge i Baghaanden.

Paa en tidligere Generalforsamling i „den typografiske Forening" var der af Hr. Foltmar m. Fl. stillet Forslag om Oprettelsen af et Reservefond; Bestyrelsen erklærede imidlertid, at den selv i en nær Fremtid vilde fremkomme med Forslag gaaende i samme Retning, og Hr. Foltmars Forslag forkastedes. Bestyrelsen har nu forelagt for Repræsentantskabet Forslag til Forandring

af de tidligere Love; et Udvalg, nedsat af Repræsentantskabets Midte, har drøftet disse Forslag, og Repræsentantskabet har endelig vedtaget dem med nogle Ændringer, saa at de om kort Tid ville foreligge en Generalforsamling til Afgørelse. I disse Forslag forhøjes Kontingentet fra 10 Øre, som det nu er, til 20 Øre; 33⅓ pCt. henlægges til et Reservefond, og Overskudet ved hvert Halvaar tilflyder ligeledes det paatænkte Reservefond. Det fejler ikke, at mange Medlemmer ville knurre over en saadan Forhøjelse, og man maa være forberedt paa, at Foreningen vil miste adskillige Medlemmer, hvis Generalforsamlingen vedtager denne Forhøjelse. Vi ville dog bede Medlemmerne nøje overveje, inden de stemme imod en saadan Forhøjelse, eller inden de af denne Grund melde sig ud af Foreningen og derved unddrage denne deres Støtte; et Reservefond kan i Fremtiden faa virkelig Betydning; naturligvis maa der hengaa Aar, inden det kan blive nogenlunde anseligt, men Alt skal jo have Tid, og saa Meget er vist, begynde vi ikke paa at oprette et saadant Fond, bliver det ikke oprettet, og saa kan det ikke nytte, at man ved Lejligheder, hvor et Reservefond kunde have sin utvivlsomme Nytte, fortæller, at det er en Fejl, at der ikke eksisterer et saadant Fond. Det er et Offer, og uden Offer naa vi ingen Fordele. Lad det nu vise sig, om der har været Sandhed og Alvor i de ofte fremsatte Bemærkninger om et saadant Reservefonds Ønskelighed; det staar til Medlemmerne selv at afgøre, om det skal oprettes eller ej.

Vi udtalte ovenfor, at Foreningen rimeligvis vil miste adskillige Medlemmer, og maaske adskillige ville afholde sig fra at indmelde sig paa Grund af Medlemsbidragets Forhøjelse; — lad os en Gang forudsætte, at der kom en Lejlighed, hvor der skulde drages Nytte af Reservefondet: de Medlemmer, der tro havde støttet Foreningen med deres Bidrag, havde jo uomtvisteligt Krav paa at høste Gavn af Fondet; de Typografer imidlertid, der stode udenfor Foreningen, havde Intet at holde sig til, de havde Valget imellem enten at svigte deres Kolleger eller at følge dem, selvfølgelig med ikke lidet pekuniært Tab. Ganske vist kunde de ogsaa haabe paa Støtte fra dem, der i lang Tid havde sammensparet til et saadant Fond; dette vilde dog altid, naturligvis for de forskellige Typografer i mere eller mindre Grad, være trykkende.

Saaledes se vi Sagerne, og vi kunne derfor ikke andet end opfordre vore Kolleger til at møde ved den snart forestaaende Generalforsamling, stemme for det forhøjede Medlemsbidrag og saa trofast støtte Foreningen i dens fremtidige Bestræbelser. Hvis man nu ikke søger at forberede sig for paakommende Tilfældes Skyld, kan en Situation som den, vi have omtalt i Begyndelsen af vor Artikel, komme naar som helst og maa da faa samme Udfald; men har man da Ret til at beklage sig derover? F. O.

Fagskolen for Lærlinge i Wien.

Idet vi atter komme tilbage til denne Fagskole, som vi omtalte i vort forrige Numer, er det i Bevidstheden om, at det er saadanne Institutioner, der skulle hæve vort Fag til den rette Højde. Spørgsmaalet om Fagskole for Lærlinge vil forhaabenlig ogsaa snart komme til at staa paa Dagsordenen hos os, og vi have derfor anset det for rigtig at give en nogenlunde nøjagtig Beretning af de Principer, Fagskolen i Wien arbejder for, af de Undervisningsgrene, den har sat sig til Formaal at omfatte. Vi formene nemlig herved at have givet et Grundlag for en nærmere Drøftelse af dette Spørgsmaal ogsaa hos os.

Fagskolen i Wien aabnedes den 1. November med 84 Elever. Det er Fagskolens Formaal at uddanne dens Elever til dygtige Typografer, ikke blot i praktisk Henseende, men ogsaa i teoretisk. Undervisningstiden er om Søndagen fra Kl. 9—11, om Hverdagen fra Kl. 6—8 om Aftenen, saaledes at der de tre Dage gives Undervisning til Begyndere, de andre tre Dage til Viderekomne. Om Lørdagen gives ingen Undervisning. Vi ville letteſt kunne overse Skolens Virksomhed ved at betragte dens Statuter.

§ 1. Fagskolens Formaal. Fagskolen vil give sine Elever en videre Uddannelse i Bogtrykfaget.

§ 2. Til Opnaaelse af dette Formaal gives Eleverne Undervisning i:

a) Modersmaalet, dets Grammatik, Ortografi og Stylistik;
b) fremmede Sprog, særlig disses Begyndelsesgrunde;
c) Stenografi;
d) Læsning af Manuskript, Korrektur og Tegnene herfor;
e) Grundreglerne for Sætning og Trykning efter de bedste Lærebøger, understøttet af tekniske Opgaver og Udførelse i Praksis.
f) et Bogtrykkeris Materialier og Hjælpemidler i Forbindelse med praktisk Anvendelse af det Foredragne.

§ 3 & 5. Fagskolens Styrelse er overdraget en Skole-Komite, der af sin Midte vælger en Formand, en Kasserer og en Forretningsfører, der fungere et Aar ad Gangen.

§ 4. Skolepengene udredes alle af Principalerne med 1½ Gylden maanedlig for hver Elev.

§ 6. Komiteen har Opsigt over Skolen, engagerer Lærere etc.

§ 7. Eleven optages:

a) naar han har fyldt sit 14de Aar;
b) naar Skolepenge ere betalte forud for ½ Aar;
c) naar Principalen gaar i Borgen for, at Undervisningen vedvarer mindst 1 Aar.

For Optagelsen maa Eleven love Flid og Opmærksomhed.

§§ 8 & 9 omhandle Skoletiden og Bestemmelse om, at een Klasse i det Højeste maa have 50 Elever.

§ 10. Ved Enden af hvert Skole-Aar afholdes en Prøve, hvortil saavel Principaler som Typografer hidkaldes som Censorer.

§§ 11 & 12 indeholde nærmere Bestemmelser for Disciplinen.

§ 13. Straffebestemmelser. 1. Grad: Anmærkning i Kontrolbogen af Læreren. 2. Grad: Skriftlig Meddelelse fra Formanden til Principalen om Elevens Overtrædelser. 3. Grad: Forvisning fra Skolen for en Tid eller for bestandig.

§ 14. Skoleforsømmelser ere ikke tilladte. Dog kan Principalen ved en skriftlig Henvendelse til Kommiteen udbede sig Fritagelse for Skolegangen for Eleven for en kortere Tid, der da vil blive indrømmet, naar ikke vægtigere Grunde sætte sig derimod.

Som tidligere meddelt er Skolen altsaa traadt i Virksomhed den 1ste November. Den indviedes ved en lille Festlighedelse, paa hvilken Skolens Forstander, Hr. G. Gistel, holdt en Tale, efter hvilken Eleverne lovede Flid og Opmærksomhed (Statuternes § 7). Til Lærere ved Skolen ere udnævnte Dhrr. Postolka, Driftsbestyrer, L. Hauswirth og Alex. Schwartz, Faktorer, A. Dibowsky, Sætter, C. Schneid, Trykker, M. Konnerth, Borgerskolelærer, E. Soltokowic, Lærer ved Stadens Folkeskoler, og J. Nagel, Sproglærer.

Fra en svunden Tid.

Det er undertiden en ikke ringe Nydelse et Øieblik at vende Tanken bort fra Nutidens rastløse, bevægede Liv, hvor en udstrakt Frihed herskер næsten i alle Forhold, til svundne Dage, da hele Tilværelsen bar et ganske andet Præg, da Alt var Stabilitet og Ro og hele Livet saa at sige var som indpresset i et Snøreliv. Det gør godt, fordi man først ved Sammenligningen bliver det uhyre Fremskridt vaer, som det sidste Aarhundrede har baaret i sit Skød, og man maa uvilkaarlig trække paa Smilebaandet, naar man læser om hin Tids mange Besynderligheder, blandt hvilke Laugsvæsenet ikke var den mindste. Jeg tillader mig af denne Grund at lægge Beslag paa nogle af „Typograf-Tidende"s Spalter for efter et ældre tysk Fagskrift at meddele, hvorledes man tidligere bar sig ad, naar en Bogtrykkerlærling skulde gøres til Svend, og hvor mange Omkostninger og Ceremonier dermed vare forbundne.

Man kaldte denne Skik Postulatet (Fordringen), hvorved forstaas en ung Medhjælpers Fordring paa at blive optaget i Forbundet. Dette Forbund havde indbyrdes Love og Forpligtelser, hvorved man sikrede sig imod, at hverken Svendenes eller Lærlingenes Antal blev for stort; desuden havde Medhjælperne*) mange Rettigheder, der tjente dem til Beskyttelse, og selv Regeringerne sørgede for, at der ikke skete noget Indgreb i disse. I Almindelighed vare Forholdene paa Postulatets Tid saaledes, at en Lærling, efter som han var i Stand til, betalte fra 70—230 Rd., og Læretiden varede i Forhold til den betalte Sum, fra 3—5, undertiden 6 Aar; derfor var Principalen forpligtet til i det nævnte Tidsrum at underholde Lærlingen. Naar Læretiden var udløbet, saa kunde den Udlærte ikke straks blive Medhjælper; ti der bestod en Middelstand, som dannede Overgangen mellem Lærling og Svend; nemlig Kornutstanden, og den Udlærte maatte først i en Tid være Kornut („Hornburer", af cornu, Horn). Denne Stand skulde sindbilledlig fremstille Menneskets saakaldte Lommelaar, og for at udtræde af denne Stand havde Kornuten en ikke ubetydelig Sum at udrede, som skulde betales paa en Gang, og blev delt mellem de i Trykkeriet arbejdende Medhjælpere. Saalænge han ikke havde samlet denne Sum, maatte han hver Uge afgive et vist Beløb til de „postulerede" Kolleger, og dette blev ham ovenikøbet aldrig godtgjort. Udtrædelsen af Kornotstanden kaldte man at „deponere", og den var sædvanlig forbunden med en Højtidelighed — Depositium —, der begyndte med et Lystspil og endte med et Gilde. — I Lystspillet havde næsten enhver Tilstedeværende en Rolle. Personerne vare: Fremsigeren af Indledningstalen, Depositoren og hans Dreng, Læremesteren, to Vidner og Slutningstaleren. Medens Handlingen varede, bar Kornuten en Hue med Horn, hvilke ved denne Lejlighed sindbilledlig blev stødt af ham.

Først traadte Indledningstaleren frem og holdt en Lovtale over den ædle Bogtrykkunst, for det Meste i Rim. Derpaa kom Depositoren frem og begyndte at tale saaledes:

Hvo siger mig vel Grunden ret,
at Alt saa pænt, saa rent og net
i Huset her kan findes?
Hvi løbe disse Folk omkring?
Af Nyt jo skete Ingenting,
saa vidt jeg det kan mindes.
Dog jeg vil raabe paa min Dreng,
han det maaske kan sige.
„Hvor er Du, min Herr Urian,
kom hurtig, hurtig, og paa Stand
herop til mig Du stige!"

Herpaa kommer Drengen til Syne og siger:

Min Herre, se, jeg paa Dit Bud
til hver en Tid min Krog forlader,
og mig, Din Tjener, spørg kun ud,
jeg siger Alt, kun ikke Plader.

---

*) I Tyskland kalder man i Reglen ikke Typograferne for Svende („Gesellen"), men for Medhjælpere („Gehülfen").

Depositoren spørger ham, hvoraf det kommer, at Alt er saa smykket, og at saa mange Folk have indfundet sig, hvorpaa Drengen svarer:

Jeg Intet veed, men bli'r ej tavs:
et gruligt Udyr maa her være,
det lugter som det værste Snavs;
at her det er, kan Stanken lære.

Depositoren begynder nu at tale i samme Tone:

Jeg mærker selv for sikkert, ja,
et Dyr, som ej er langt herfra;
det lugter fra det Fjærne.
Men nu Du ud paa Marken gaar
og ser, om Alt fra Haanden gaar
for vore raske Karle.

Nu løber Drengen bort og medbringer Kornuten, der bærer Huen med Hornene. Men Depositoren siger:

Hvad er det for et Underdyr? —
det er ej Buk, ej Hjort, ej Tyr.
Sig frem, hvem har det fanget?
Dets sære Ydre gi'r mig Lyst
Med det at faa en lille Dyst,
jeg bli'r vel ikke stanget.
Men sig mig nu foruden Svig,
Hvorledes Dyret nævner sig,
jeg kan ej derpaa finde.

Drengen hjælper Depositoren ud af sin Uvidenhed og siger:

O, kender I dog Dyret ej!
Man ser det paa dets Næse,
ja paa dets hele Kontrafej
man kan Kornuten læse.

Depositoren vender sig til Kornuten med de Ord:

Nu, Hornebærer, spør' jeg Dig,
hvad der er Dit Begær af mig.

Herpaa svarer Kornuten:

Min Bøn det er alene den
at blive til en ærlig Svend.

Drengen, som ved denne Lejlighed maa spille Narren, falder her ind og siger i en uforskammet Tone:

Dertil er Du, o Kornut, sin-
beredt som Moders store Svin.

Depositoren slaar derefter Kornuten Huen med Hornene af Hovedet og siger:

Der ligger nu Din Krone skøn,
og derved har Du saa din Løn;
dog maa Du først mig sværge,
at Alt, hvad vi har gjort mod Dig,
maa være for evindelig,
med svunden Tid begravet.

Og herpaa svarer Kornuten:

Højtideligt jeg lover nu:
jeg tjener Penge, gi'r dem ud
og ønsker Intet mere.

Efter at have sværget dette, faar han den sidste Lussing af Depositoren, som siger:

Og her Din Løn jeg giver Dig,
den skal Du aldrig mer af mig,
ej mer af Nogen lide.
Sig Du nu frem Din Skændselsdaad,
agt vel paa Lærdom og paa Raad,
da kan vi glade skilles.

De indbudte Vidner fordre nu Læremesterens Nærværelse, og Drengen løber bort for at hente ham. Efter at han er kommen til Stede og har ønsket Lykke og Velsignelse samt spurgt, hvormed han kan være til Tjeneste, bliver han af Vidnerne opfordret til at løse det unge Menneske, der nu fuldstændigt har opfyldt sine Forpligtelser, af hans Baand som Kornut samt at give ham gode Lærdomme for Fremtiden.

Læremesteren svarer herpaa, at han vil gøre saaledes; dog maa Synderen først bekende sine Misgerninger for ham, da han saa først kan bære Navnet af Svend. Denne aflægger nu et formeligt Skriftemaal, om muligt paa Vers, og bekender deri, „at han desværre fra Ungdommen af har ladet sig bedaare af onde Mennesker, har vænnet sig til mange Laster, er bleven grov, tølperagtig og doven samt har hængt med Næbet ved Andres Held. Da han havde udlært, var han bleven fuldstændig besat af Hovmodsdjævelen, og naar man kaldte ham Monsjør eller Herre, havde han straks tænkt, at han var bleven en stor Mand; af Overmod havde han endog begyndt paa alle Slags tvivlsom Færd, havde hverken agtet paa Kunsten, Tugt eller Lære, ja saa vidt var det gaaet, at han tilsidst endog havde faaet Horn. Men nu havde hin Mester ved et eneste Slag befriet ham derfra, og hele sit Liv igennem vilde han være ham taknemlig derfor; hans Fornuft var paa en Gang atter vendt tilbage, og af den Grund lovede han herefter at leve saaledes, at man ikke skulde have nogen Skam af ham".

Læremesteren giver nu „den Deponerede" alle Slags nyttige Lærdomme. Efter at være færdig hermed spørger den Førstnævnte Vidnerne, hvilket Valgsprog den unge Svend skal have, og dette bliver da vilkaarlig bestemt efter hans hidtidige Opførsel, til Eksempel: Ora et labora, bed og arbejd, eller Resipisce Christiane, bliv bedre, Kristian, o. s. v.

Naar Læremesteren har hørt Valgsproget, sætter han Kornuten en Krans paa Hovedet og bekræfter, at denne er bleven en ærlig Svend. Vidnerne træde til, overrække ham en Gave og ønske ham til Lykke, hvorpaa der endnu til Slutning optræder en Taler, der ender Højtideligheden med at fremsige nogle Ord, hvis Hensigt imidlertid ikke er let at indse.

Meningen med hele denne besynderlige Indretning, som man kaldte Postulatet, var den at opretholde de Bogtrykkerne tilstaaede Rettigheder samt forhindre en for stærk Tilstrømning af Medhjælpere. Dette Maal blev ganske vist naaet, men det er kun at beklage, at Postulatet ikke blev ændret i Tidernes Løb, og at alle de gamle Misbrug vedblev at klæbe ved det. Den naturlige Følge var, at Regeringen efter flere Ansøgninger desangaaende ganske ophævede det. Man har senere i Tyskland forsøgt igen at oprette det mere tidssvarende, men dette er aldrig lykkedes. Det tilhører en svunden Tid, der ikke mere lader sig mane frem; den Aand og de Livsanskuelser, der bar det, ere borte og ere i alt Fald for vort Lands Vedkommende afløste af en Frihed og Ubundethed, der er saa stik modsat som vel muligt, og om end denne fri Tilstand har gjort meget Godt, saa har den dog ikke i alle Retninger været til Gavn. Ethvert fortroligt og personligt Forhold mellem Principalen og hans Lærlinge og Arbejdere er forsvundet, den næsten faderlige Myndighed, der rigtignok tidt var lovlig streng, og som udstraktes til ethvert af Lærlingens Forhold, er nu afløst af den største Ligegyldighed; man sørger vel, skønt mange Steder meget slet, for hans Uddannelse i Faget og for at faa den mest mulige Nytte af ham, men om hans aandelige Uddannelse, om hans Dygtiggørelse som Menneske, om hans øvrige Liv og Færden, derom bryder man sig kun lidt. Fra begge Sider tages der kun eet Hensyn: den kortsynede Egennyttes, og man ser hvert Øjeblik Eksempler paa, hvor slet et Resultat dette fører til. Mennesket er dog lidt mere end slet og ret Maskine, men alligevel bliver Arbejderen af mangen Principal behandlet som saadan. Og hvem lider saa i Grunden det største Tab ved alt dette, Lærlingene, der blive slet uddannede, eller Principalerne, der hvert Øjeblik se deres Lærlinge forlade dem, mangen Gang for en ren Bagatels Skyld, og løbe hen til en Anden, af hvem de blive modtagne med Kyshaand? — Jeg tror, at det vilde være gavnligt i saa Henseende at kaste et Blik tilbage paa Fortiden og skabe lidt mere Fasthed og om muligt et stærkere Tillidsforhold mellem Principal og Lærling, uden at man derfor indførte nogen af den tidligere Tids latterlige og trykkende Bestemmelser.

A. L. Mortensen.

„Jyllandspost"-Affæren.

Stykket i forrige Numer angaaende denne Sag giver mig Anledning til over for Hr. Carl Andersen at give et berigtigende Referat af Affæren.

Tirsdag den 27. Oktober om Eftermiddagen besluttede „Jyllandspostens" tre Tekstsættere, Dhrr. Andersen og Leidecker samt jeg, efter forudgaaet Aftale at indgive et Andragende til Principalen, Hr. Hoffmeyer, om at faa Satsprisen forhøjet fra 14 Sk. til 16 Sk. pr. Tusind n. Efter de to Kollegers Ønske udarbejdede jeg samme Aften i mit Hjem et Andragende, som vi alle Tre underskrev næste Morgen. Omtrent en halv Time efter — Andragendet var endnu ikke afgivet — fik Hr. Andersen imidlertid Betænkeligheder, navnlig mente han, at Andragendet var affattet paa en altfor bestemt Maade, saa at Principalen mulig derved kunde blive opirret, hvad han helst vilde undgaa for saameget desto lettere at opnaa et heldigt Resultat. Ved at tænke endnu nærmere over Sagen maatte Hr. Leidecker og jeg indrømme dette, og vi affattede da et nyt Andragende, i hvilket vi nærmere motiverede de Grunde, hvorfor vi mente os berettigede til at forlange en forhøjet Betaling for vort Arbejde, medens vi tillige henstillede til Hr. Hoffmeyer selv at bestemme, hvorvidt Forlangendet var berettiget eller ej. Dette Andragende blev nu undertegnet Torsdag Morgen og afleveret samme Formiddag. I den mellemliggende Tid, fra Torsdag Formiddag til Lørdag Morgen, var det altsaa, at Hr. Hoffmeyer „betænkte sig", idet han samtidig pr. Telegraf forsøgte i København at faa tre andre Sættere til Søndag. Dette Forsøg fandt vor Formand, Hr. R. P. Jensen, paafaldende, og Lørdag Morgen indtraf i Aarhus dennes Forespørgsel om „der var Ugler i Mosen". Et Telegram svarede straks Formanden, og vi kunde nu ikke tillade Hr. Hoffmeyer at „betænke" sig længere, men begærede hans endelige Svar afgivet samme Dag. En halv Time efter indløb dette ved Faktoren: „Han (Hoffmeyer) vilde ikke give Mere, selv om Bladet derved skulde gaa ind, og nu kunde vi selv gøre, hvad vi vilde." Alle Tre — Hr. Andersen indbefattet — fandt vi Hr. Hoffmeyers Fremgangsmaade ubefojet, for ikke at give den en værre Betegnelse, og stansede vort Arbejde. Hr. Leidecker og jeg forlod kort efter Trykkeriet, og forinden spurgte jeg Hr. Andersen, om han vilde gaa med hjem i min Bopæl, hvortil han svarede, at han skulde komme om en Timestid, da han først i sit Hjem vilde skrive et Brev. Hr. Andersen kom ikke efter Løfte, men da Hr. Leidecker og jeg igen om Eftermiddagen indfandt os i Trykkeriet for at faa vort Tilgodehavende — stod Hr. Andersen til vor store Forundring i fuld Virksomhed ved Kassen.

Saaledes forholder sig de faktiske Omstæn-

digheder ved Sagen, og disse ere overensstemmende med Referatet i „Typ.-Tid."; — det var ikke nogen overilet Beslutning, tagen „lige efter Frokosten", men den var vel overvejet af os alle Tre, forinden vi handlede, og Hr. Andersen selv giver bedst Bevis herfor ved sine Betænkeligheder, som vi andre To ogsaa tog til Følge.

Med Dhrr. Andersens og Bechs Opførsel har jeg for Øvrigt ikke Noget at gøre — deres Undskyldninger taale slet ikke at omtales. Hvis Hr. Bech var uvidende om Forholdene, da han modtog sin nuværende Plads — hvad jeg naturligvis ikke tør betvivle —, saa har han dog nu i nogen Tid ikke været i denne Uvidenhedstilstand og derfor vel maa vide, hvad han fremdeles har at gøre. Skønt jeg er „ung", saa er jeg dog gammel nok til at kunne sige Hr. Bech det.

København, den 22de November 1874.

Emil Sørensen.

Københavnske Trykkeriforhold.

[Under denne Overskrift ville vi af og til, efterhaanden Oplysningerne komme os i Hænde, belyse Trykkeriforholdene i korte, afbrudte Stykker, hvis væsentlige Hensigt skal være, at give Bidrag til Indførelse af en fyldestgørende Tarif.]

I det Thiele'ske Bogtrykkeri hersker megen Uorden. For i Dag skulle vi fornemmelig fremhæve Arbejdstiden, med Hensyn til hvilken Sætterne blive forulempede ved deres Arbejde. Arbejdstiden i dette Trykkeri var lige til Mandag den 27. Juli 11 Timer daglig, fra Kl. 6 Morgen til Kl. 7 Aften, men fra denne Dag indskrænkedes den til den passende Tid af 10 Timer, fra Kl. 7 til Kl. 7. Man skal nu ikke tro, at denne tidssvarende Forandring skete af Hensyn til Sætterne, nej, disse ere for dette Firma et rent nihil momenti, men det var nok Arbejdsinspektøren, der lagde sig imellem og for de i Trykkeriet værende unge Menneskers Vedkommende gav Dhrr. Thiele en lille Paamindelse i Henhold til Fabrikloven. For Beregningssætteren, som nøje skal iagttage Tiden for under de nuværende Betalingsvilkaar at kunne fortjene en meget beskeden Løn, gælder det om, at der ingen Tid skal gaa tabt for ham, da ellers Lønnen vil gaa ned til et saadant Lavmaal, at han kun med Vanskelighed kan forskaffe Livsfornødenhederne til sig og Sine; men ufornødne Hindringer lægges ham da i Vejen. Disse Hindringer bestaa i, at skønt Arbejdstiden skulde begynde Kl. 7, er Sætteriet først senere i Orden. Lærlingene, der skulle gøre Ild i Kakkelovnene og feje Gulvene, indfinde sig i Sætteriet tidligst Kl. $7\frac{1}{4}$ om Morgenen, og rigelig en halv Time medgaar til disse Forretninger, saa at Kl. bliver $7\frac{3}{4}$, inden den fornødne Renselsesproces er forbi. Om Aftenen er der en Maskinkarl, som med ængstelig Hastværk slukker Lysningen, saa at Sætterne nogle faa Minuter efter Kl. 7 i Mulm og Mørke maa famle omkring i Garderoben for at finde deres Tøj, ikke at tale om den Labyrint, de skulle passere, for at komme frem og tilbage. Lad det saa være, at man om Aftenen er meget bestemt, men den Hensynsløshed, man om Morgenen viser mod Sætterne, bliver derved dobbelt fordømmelig; ti det er hensynsløst at forlange af en Sætter, at han paa denne Aarstid hver Morgen skal begynde sit Arbejde i et Lokale, der er raadt og koldt, og hvor han foruden Blystøv og andre lignende giftige Substanser skal indtage en ret god Dosis af Fejestøv og Kulos. Dhrr. Thiele ere gjort bekendt med slige Forhold, og naar de ikke ville afhjælpe dem, maa de finde sig i, at disse blive trukne frem for Offenligheden, ti de ere stridende mod al Humanitet.

Forskellige Meddelelser.

— Efter Forlydende vil der i December Maaned blive paabegyndt Udgivelsen af et nyt Dagblad her i Byen. Bladet skal være paa Størrelse omtrent som „Aftenposten" og skal trykkes i Hr. N. G. Calbergs Trykkeri.

— Et Avertissement i „Dags-Telegrafen" tilbyder Plads for to Sættere til 9 Rd. om Ugen, naar man henvender sig til Wolffs Annoncebureau, der anviser. En Sætter har gjort os den Tjeneste at gaa hen i Bureauet for at faa Pladserne nærmere opgivne, og vi se os derfor i Stand til at meddele, at de kunne tiltrædes, naar man skriftlig henvender sig til Hr. „Bogtrykker" Schytte i Præstø. Det er nok vanskeligt for Hr. Schytte at faa „paalidelige og brugelige Folk".

— Med „Lemvig Avis" er fornylig begaaet et lille Skælmskstykke. I de Dage, da den Andersen-Kældernæs'ske Forespørgsel i Folketinget havde sat de politiske Gemytter i stærk Bevægelse og Regeringen havde truet med Tingets Opløsning, fulgte naturligvis den lille jyske Avis Begivenhederne med den største Spænding. Men saa er der en Skælm, som i et af Bladets Numre lader indsætte et gammelt Telegram, af hvilket man kunde faa den Tro, at Rigsdagen var opløst. Hvem der har spillet Redaktionen eller Bogtrykkeren dette Puds, kan man ikke faa oplyst, skønt Personalet i Trykkeriet gentagende har været i Forhør, og skønt der af Bogtrykkeren udloves en Belønning for Opdagelsen af Skælmsmesteren.

(Efter „Aftenpst.")

Den typografiske Forening.

Ekstraordinært Repræsentantskabsmøde d. 21. November.

Til anden og sidste Behandling forelaa Lovenes Revision. Det nedsatte Udvalg havde gennemgaaet de af Bestyrelsen foreslaaede Ændringer og havde i det Hele intet Væsenligt haft at indvende mod dem, og ved Konference med Foreningens Formand var Udvalget og Bestyrelsen blevne enige om adskillige yderligere Forandringer. Efter at Repræsentantskabets Formand havde gjort denne Meddelelse, udviklede Foreningens Formand navnlig Formaalsparagrafen og § 4, der omhandler Medlemsbidraget, samt gjorde Rede for Indsættelsen af et nyt Afsnit: „Om Foreningens Midler", hvorved der tilvejebringes et Grundfond og et Reservefond, det første dannet af Bogtrykker, Kammerherre Berlings Gave, stor 1200 Kr., og kun rørligt i Henhold til den samme Bestemmelse, som gælder for Foreningens Opløsning, og det sidste indbefattet hele den øvrige Kapital. Foltmar gjorde et Par Indvendinger mod Ændringen af Formaalet, medens Wold var aldeles mod den og vilde beholde Formaalet som hidtil, men de bleve imødegaaede af Ewald og N. Hansen, og derpaa vedtoges Formaalets Omændring med alle Stemmer mod en (Wold). Medlemsbidragets Størrelse foreslog Foltmar sat til 25 Øre ugenlig og Wold til 15 Øre, men den af Bestyrelsen foreslaaede Forhøjelse til 20 Øre vedtoges med alle Stemmer mod 2. § 2 (om Indmeldelse) foreslog Thorv. Sørensen at give en Skærpelse, hvilken enstemmig vedtoges, efter at den ved Wolds Initiativ var bleven noget mildnet. Mod Afsnittet om et Grundfond og et Reservefond udtalte Rolund sig. Naar undtages et Par mindre Ændringer, vedtoges for Øvrigt Lovene saaledes, som de nu ville blive forelagte Generalforsamlingen, og sluttelig vedtoges det enstemmig, at det samlede Repræsentantskab er Bestyrelsens Medforslagsstiller.

Dernæst vedtog Repræsentantskabet enstemmig en af dets Formand foreslaaet Anmodning, der ogsaa tiltraadtes af Bestyrelsen, saalydende: „Repræsentantskabet i „den typografiske Forening" skal anmode Sætterne i de vedkommende Avissætterier om, forsaavidt en eller flere af deres Kolleger have Sæde i Repræsentantskabet, da at støtte disse i deres Bestræbelser for til rette Tid at kunne give Møde ved Repræsentantskabets Forhandlinger."

Fraværende med anmeldt Forfald: Henriksen, P. M. Jørgensen (syg), Neye og Scharnowsky, uden anmeldt Forfald: N. D. Hansen, Muhle og Theodor Sørensen.

Mødet hævet Kl. 1.

Tirsdag d. 8. Decbr., Aften Kl. 9, afholdes en overordenlig Generalforsamling i Hr. Restavratør Thuns Lokale, Hj. af Amaliegade og Sct. Annæplads. Dagsordenen er Lovenes Ændring. (Se Løbeseddel.) Bestyrelsen.

Indbydelse til Bal

for Medlemmerne af „den typografiske Forening" og „Typografernes Sangforening".

Som det allerede tildels vil være de Herrer Medlemmer bekendt, agte begge Foreninger, for ikke at komme i Kollision med hinanden, i Fællesskab at afholde et Bal Fredag den 1. Januar (Nyaarsdag) i Lokalet Østergade 15.

Ballet tager sin Begyndelse Kl. 8 og slutter Kl. 5.

Der vil blive Fællesspisning à la carte.

Betalingen er 2 Kr. for en Herre med eller uden Damer.

Besøgende, indførte ved et Medlem, kunne deltage paa samme Betingelser.

Lister til Paategning saavel til Ballet som til Fællesspisningen ville være fremlagte i begge Foreninger.

Da kun et begrænset Antal kan deltage, ville Listerne blive sluttede, saa snart det beregnede Tal er naaet.

Københ., d. 26. Novb. 1874. Bestyrelserne.

Typografiske Kundgørelser.

P. Andersen,
Snedker,
Smedegade 6, 4de Sal, Nørrebro.
Anbefaler sig herved til d'Hrr. Bog- & Stentrykkerieiere med Forfærdigelsen af Alt til Bog- & Stentrykkeriinventarium henhørende Sager.

Et Par **Sættere** og en **Sætter-Trykker** kunne faa Provindspladser til en ret god Løn. De henvende sig til
N. P. Jensen.

Typograf-Tidende,
Organ for de typografiske Arbejderes Interesser,
udkommer hver Uge. Bladets fortrinsvise Opgave er paa enhver Maade at varetage Typografernes rent sociale Fag-Interesser; desuden indeholder det tekniske Meddelelser og i Øvrigt Alt, hvad der kan være af Interesse for Bogtrykkunstens Udøvere.
Kundgørelser indrykkes for en Betaling af 10 Øre (5 Sk.) pr. Petitlinie. For større og gentagende samt staaende Kundgørelser gives en betydelig Rabat. Pladssøgende Typografer betale altid kun halv Pris.
Abonnements-Prisen er 1 Krone 25 Øre (3 Mk. 12 Sk.) fjerdingaarlig eller 10 Øre (5 Sk.) pr. Numer. Abonnementet, der er bindende for et Fjerdingaar, modtages paa alle Postkontorer og Brevsamlingssteder, i alle Bogladerne samt hos Hr. Boghandler Christensen, Toldbodgade 16, Kristiania, og i Fortunstræde Nr. 4, Stuen, København.

Udgivet af N. P. Jensen. — Trykt hos A. Guldbrandsen & Co.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr 25 Øre kjerdingaarlig.

Kundgjørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 46 & 47. **København den 4. December.** **1874.**

Trykkerne

have hidtil været den Del af Typograferne, der arbejde under de gunstigste Vilkaar, men Alt tyder hen paa, at dette Forhold vil forandre sig. Det bedste Bevis herpaa er, at medens Efterspørgslen af Sættere i det sidste Aar har været temmelig betydelig, har det ikke været sjældent, at navnligt Maskinmestre have maattet gaa ledige. Om der endnu ikke er nogen overhængende Fare paa Færde, saa er det dog vist, at Trykkerlærlinge antages i et Forhold, der er langt større end for Sætternes Vedkommende, og som ikke lidet vil komme til at overstige den Brug, der er for udlærte Trykkeres Arbejdskraft. Navnlig er der en Omstændighed, som mere og mere vil bevirke en komplet Forandring i Trykkernes Stilling, og det er den, at der vil blive en større Adskillelse mellem Haandpressetrykkeren og Maskinmesteren. Det er kun i de to—tre sidste Aar, at man over Alt i Provinserne har set sig nødsaget til at komme bort fra Haandpressen og anskaffe sig en Maskine; tidligere udlærtes der saa godt som ingen Maskinmestre, men i den nuværende Overgangstilstand fra Haandpresse til Maskine og med den temmelig dyre Arbejdskraft søger man ved Trykningen saa meget som muligt at hjælpe sig med Lærlinge, og det vil man blive ved med, saa længe man kan faa dem. Af Haandpressetrykkere vil der tilsidst saa godt som ingen blive udlærte, dels vil der blive mindre Brug for dem, og dels vil Synet af Haandpressetrykkeren, der maa staa at slide med Bænglen, virke afskrækkende for den Unge, naar han lærer den mageligere Maskinmesterplads at kende. Haandpressetrykkeren har hidtil ikke haft saa vanskeligt ved at gaa over til Maskinen — i Fremtiden vil det vistnok blive mindre let —, men det har derimod været forbundet med ikke faa Vanskeligheder for Maskinmesteren at gaa over til Haandpressen, kun sjældent har man set det, og Adskillelsen vil som Følge deraf blive større. Hvem der i Særdeleshed vil komme til at lide under en saadan Udvikling, er Maskinmestrene; de udlæres i et betydeligt Antal og strømme derefter til København — de skulle have Beskæftigelse, og de tage den for den Pris, som man vil give dem. Derfor er der ingen særlig Del af Typograferne, der mere maa føle sig opfordrede til at gribe ind i Udviklingen, end Maskinmestrene i Forening med Haandpressetrykkerne, og det kan kun ske ved, at de ligesom Sætterne virke hen til en tarifmæssig Arbejdsordning. I den Anledning skulle vi meddele Wiener-Trykkernes Tarif med de omtrentlige Prissatser i Kronemont, og Trykkerne ville formentlig her kunne finde en Ledetraad til at rette sig efter, saa at de ikke skulle blive kastede over Ende af Tidens Strøm. Wiener-Trykkernes Tarif er saalydende:

1. Indtil en Papirstørrelse af 15"—19" betales det første Hundrede med 1 Kr. 20 Øre og ethvert følgende Hundrede med 35 Øre; Median (17"—23"), det første Hundrede 1 Kr. 40 Øre og ethvert følgende Hundrede 40 Øre; Regal ($19^1/_2$"—$27^1/_2$"), det første Hundrede 1 Kr. 60 Øre og ethvert følgende Hundrede 45 Øre.

2. Arbejder paa tørt Papir eller paa indskudt Papir, Medtrykning (samtidig Trykning) af en særskilt sat Tværform, Trykning af Almanakker, Tværsats med mindre end 2 Petit Spillerum, Stereotyp-Plader, Farvetryk, Værker med Rammer af fine Streger, tabellariske Værker, Former, der skulle passes ind i hverandre, etc. — faa et Tillæg af 50 Øre for det første Hundrede og 10 Øre for ethvert følgende Hundrede.

3. Ved Arbejder, hvor flere separate Former skulle trykkes paa eet Ark, regnes for hver Form 50 Øre foruden den vedkommende Tarifpris.

4. Papirstørrelsen er i det Hele Rettesnor for Prisbedømmelsen, og naar Papirets Brede eller Længde overstiger de fastsatte Maal med mindst 1 Tomme, indtræder den under de efterfølgende Poster anførte Kategori.

5. Mindre Oplag end 100 regnes altid for et fuldt Hundrede; ved Oplag over 100 regnes under 20 ikke, medens 20 og derover regnes for et fuldt Hundrede. Ved Velin- og Skrivpapir samt ved saakaldet fin Trykning af faa Eksemplarer regnes indtil 12 med 25 Øre og over 12 for et fuldt Hundrede.

6. Forandringer ved Formen i Pressen godtgøres med 40 Øre, og naar de ere forbundne med et Tidsspilde af over en halv Time, er Godtgørelsen 75 Øre; for større Forandringer, der kræve en ny Tilretning, gives tilsvarende Tilretningspenge.

7. Naar flere Gange Indlægning[-stikning] foretages, regnes denne for sig som en separat Form, og det første Hundrede betales da med 1 Krone 10 Øre, ethvert følgende med 20 Øre, altid foruden vedkommende Tillæg.

8. For Former, hvorpaa der trykkes flere Farver paa en Gang, regnes den paagældende Tarifpris en halv Gang mere.

9. Naar der skal „hæves ud", før Formen endnu er udtrykt, beregnes hele Tilretningen paany efter Prisen for det første Hundrede.

10. At overtrække Dækkelen godtgøres med 2 Kr. 20 Øre, og for Tympan beregnes en Godtgørelse af 1 Kr. 35 Øre.

11. Naar Trykkeren selv skal rive Farven, godtgøres dette ham med 1 Krone 30 Øre for det første Tusind og med 50 Øre for hvert følgende Tusind.

12. Endvidere godtgøres en Farve-Forandring paa en og samme Form med 50 Øre.

13. Saadanne Arbejder, der ikke kunne henregnes til nogen af de foran nævnte Kategorier, f. Eks. Trykning paa Lakpapir, med Guld, Pressning og Numerering, med Illustrationer, med Støvfarver saa vel som blandede Farver o. s. v., udføres kun med visse Penge.

14. Uforskyldt Tidsspilde godtgøres: pr. fulde Time med 70 Øre, pr. halve Time med 40 Øre.

15. For en Lærling afgiver Beregnings-Trykkeren af sin Fortjeneste de første 4 Uger Intet, men for det første halve Aar ugenlig 1 Kr. 70 Øre, det næste halve Aar 2 Kr. 60 Øre, det andet Aar 3 Kr. 50 Øre, det tredje Aar 4 Kr. 40 Øre, første Halvdel af fjerde Aar 5 Kr. 25 Øre og for anden Halvdel af fjerde Aar 6 Kr. 15 Øre. Lærlingen faar Kostpenge af Principalen. Dennes Ekstratimer godtgøres ogsaa af Principalen.

16. Hvis Arbejder paa Maskiner skulle beregnes, sker dette ved Overenskomst, og det Samme gælder om alle de Arbejder, som ikke lade sig beregne i Henhold til de anførte Poster.

17. Beløbet af visse Penge overlades det til gensidig Overenskomst at fastsætte, men det maa ikke udgøre mindre end 21 Kr. ugenlig. Dette Minimum er dog kun gældende for Maskinmestre, naar de passe en enkelt Maskine; men har en Maskinmester flere Maskiner at passe paa en Gang, faar han for hver Maskine, han har flere end en, et Tillæg af $8^1/_2$ Kr. En Dobbelmaskine regnes for to Maskiner.

18. Arbejdstiden er daglig 10 Timer.

19. For Ekstratimer betales foruden Fortjenesten et Tillæg pr. Time: for Midnat 25 Øre, paa Helligdage ligeledes 25 Øre, efter Midnat og Søndag Formiddag 40 Øre samt Søndag Eftermiddag 80 Øre. Herfra er undtaget Avistrykning.

Trykkernes Arbejdsvilkaar.

Hr. Redaktør! I Anledning af to af en æret Indsender i denne Tidendes Nr. 41 & 42 stillede Spørgsmaal maa det være mig tilladt at fremsætte et Par Bemærkninger.

Det første Spørgsmaal: Er det heldigt og tidssvarende, at een Trykker passer to eller flere Maskiner? — forekommer mig ganske vist at have en meget stor Betydning, og jeg skal derfor nedenfor udtale mig nærmere om dette Punkt; men hvad det andet Spørgsmaal om Trykker-Sættere eller Sætter-Trykkere angaar, da maa jeg tilstaa, at det ikke rigtig staar klart for mig, hvilken Skade der skulde kunne foranlediges ved den deri omtalte Dobbelt-Haandtering. Det er jo indlysende, at denne Forretning kun kan drives og svare Regning i de mindste Trykkerier, det vil sige, enten i saadanne Trykkerier, som ved deres Lidenhed ikke have og aldrig ville faa nogen egenlig Betydning overfor Typograferne, eller ogsaa i Trykkerier, som i deres Begyndelse ere saa smaa, at det vilde være uretfærdigt at forlange, at vedkommende Principal skulde holde en Trykker, naar der t. Eks. kun var Trykarbejde til en halv Dag og derunder. For de sidstnævnte Trykkeriers Vedkommende vil den paapegede dobbelte Haandtering naturligvis af sig selv falde bort, saa snart Sætter-Produktionen kommer til at staa i Forhold til, hvad de kunne præstere med een Trykker. Med Hensyn derimod til det første Spørgsmaal forekommer det mig som sagt, at det er meget betydningsfuldt, og at der er al mulig Anledning til fra Trykkernes Side at tage Forholdsregler for at standse dette Uvæsen i sin videre Udvikling, da der ellers i en nær Fremtid vil — og allerede nu synes der at — vise sig sørgelige Virkninger deraf. Skal det blive ved at gaa i det nu betraadte Spor med Hensyn til een Trykkers Pasning af flere Maskiner uden

særlig Godtgørelse, da vil Følgen snart vise sig at blive den, at den ene Trykker maa vente paa den andens Død for at kunne faa sig en Plads, naar han da ikke vil tage til Takke med som i forrige Aarhundrede at slide sig op i en Haandpresse eller — for at blive ved „Geschäftet" — tage Plads som Maskinkarl. Men — spørges der vist nu — hvem skal være Mand for at kunne rejse og lede en Bevægelse i den paapegede Retning? — Ja, jeg gør det samme Spørgsmaal; Dhrr. Trykkere have altid holdt sig meget passive, ret som nogle rigtig skikkelige Mennesker, og maaske deres Kaar forhen kunne have berettiget dem dertil, men Bladet synes at have vendt sig, og de bør nu bekvemme sig til at vaagne af den søde Søvn og lade høre fra sig. Der er ogsaa paa Trykkernes Omraade mange forældede og uheldige Ting at ændre, og det er for sent at foretage Noget, naar uheldige Arbejdskonjunkturer lamme enhver Bestræbelse. — — Men, det var, som sagt, Manden til at lede Bevægelsen . . . ja, der var en Tid, da jeg — jeg skammer mig næsten ved at sige det — troede, at den virkelig dygtige Trykker Steffensen i Bianco Lunos Officin vilde være Manden, men jeg blev snart revet ud af min Vildfarelse, idet denne Trykker*), saa snart han mærkede, at „den typografiske Forening" forsøgte at fremtvinge en Forbedring i Typografernes uheldige Forhold, meldte sig ud af Foreningen — Eksemplet blev fulgt af flere af dette „familiære" Officins Trykkere —; han vilde ikke engang blive i Foreningen for at understøtte sine trængende Kolleger, — nej, han er ikke Manden! Deres ærb.

Z.

*) Det fortjener her at bemærkes, at Typograferne have været nærsynede nok til i sin Tid at tildele Hr. Steffensen et kollegialt Æreshverv.

Fra Schweiz.

Dr. Victor Böhmert, Professor i Nationaløkonomi ved Universitetet i Zürich, har udgivet et Værk om Arbejder- og Fabriksforholdene i Schweiz. Han oplyser her i, at de fleste schweiziske Haandværksforeninger ere af nyere Oprindelse, og at det først er efter den fransk-tyske Krig (1870), at Dannelsen af disse Foreninger har antaget et noget større Omfang. Saa vidt Dr. Böhmert bekendt, findes der i dette Land kun en eneste Forening, der har en længere Tilværelse at opvise, og det er den schweiziske Typografforening. Efter „Arbejderen" skulle vi meddele, hvad Dr. Böhmert beretter herom.

Den schweiziske Typografforening er udbredt over hele Schweiz, og allerede i 1858 har den oprettet en Invalide- og Enkekasse. Det er en Forpligtelse for ethvert Medlem af den schweiziske Typografforening at indtræde i denne Invalide- og Enkekasse. I Statuterne nævnes som et af Foreningens Formaal, at der skal arbejdes hen til en tidssvarende Fastsættelse af Arbejdslønnen, idet det dog tillige udtales som ønskeligt og hensigtssvarende, at dette bør ske mellem Principaler og Typografer ad Overenskomstens Vej. Af de ved denne Forenings Virksomhed fremkomne Resultater maa først og fremmest nævnes, at der i Schweiz allerede i en længere Aarrække har bestaaet en ved Overenskomst tilvejebragt „Tarif for Sættere". I Oktober 1869 besluttede den zürichske Afdeling at underkaste den hidtil gældende Tarif en gennemgribende Revision. I dette Øjemed nedsattes en Kommission for at udarbejde et Udkast til en ny Tarif, og dette blev derpaa i December 1869 forelagt Principalerne med den Tilføjelse, at man ønskede at forhandle med dem og i Forening med dem at tilvejebringe den ny Tarif. Principalerne afholdt nu paa deres Side en Forsamling og indfandt sig derefter ved det Møde, som Sætterne havde foreslaaet. Man enedes her om at nedsætte en Kommission bestaaende af tre Principaler og tre Medlemmer af Sætternes Tarifkommission, for at man nærmere kunde forhandle om de Punkter, hvorom der var Uenighed. Sætternes Fordringer bevilgedes i det Væsentlige med Undtagelse af et enkelt Punkt, hvor Principalerne paa ingen Betingelse vilde give efter. Den 27. Januar 1870 afholdt Typograferne en Sammenkomst, paa hvilken de bleve enige om at nøjes med de af Principalerne gjorte Indrømmelser, og hermed var Striden tilendebragt.

Det synes dog, at de schweiziske Typografer ikke have haft saa meget let ved Tid efter anden at gennemføre deres foreslaaede Reformer, og at Overenskomsten langtfra altid er lykkedes. Dr. Böhmert nævner i sit Værk omtrent 30 Strejker fra Schweiz, hvorom han har faaet Underretning, og Typograferne ere da en af de Haandværksklasser, som oftest har maattet benytte sig af det Vaaben, som Strejken giver Arbejderen i Hænde. Allerede i Aaret 1837 fandt den første Strejke Sted i Kanton Glarus i et derværende Bogtrykkeri, men endte efter 14 Dages Forløb, uden at Sætterne opnaaede nogen Forbedring, og den næste Strejke, der var i samme Kanton, iværksatte ligeledes Typograferne. 1869 strejkede Typograferne 3 Maaneder i Genf, hvad der her stod i Forbindelse med Indførelsen af Tarifen, der udgik fra Zürich. I Kanton Schaffhausen tiltvang Typograferne sig ved en mindre Arbejdsnedlæggelse, der varede i syv Uger, en Lønningsforhøjelse af 15 pCt. og en Forkortelse af Arbejdstiden med en halv Time. Den interessanteste og langvarigste Strejke, som Schweiz har kendt, var den for et Par Aar siden ligeledes af Typograferne iværksatte; denne Strejke, hvis Begyndelse kan dateres fra Efteraaret 1872, strakte sig

ud over en stor Del af forrige Aar og medførte en lang Række Forhandlinger, hvorved der tilsidst tilvejebragtes en Overenskomst paa Grundlag af endel Tarifforandringer. Denne Strejke foranledige dog nogen Adsplittelse i den schweizisfe Typografforening.

Kobenhavnske Trykkeriforhold.

Det Wibe'ske Trykkeri, der fornylig har skiftet Ejer, idet det er afhændet til Firmaet Hoffensberg, Jespersen & Fr. Trap, er et af de Trykkerier i Hovedstaden, der altid have haft et daarligt Renommé; men vi have dog ikke troet, at Forholdene her vare saa slette, som de i Virkeligheden ere, ti vi vilde da ikke kunne forsvare, at de ikke for ere blevne offenlig belyste gennem Tidenden.

Som det er de fleste Typografer bekendt, bød de ny Ejere af Trykkeriet, saa snart de havde taget det i Besiddelse, Sætterne 16 Sk. pr. Tusind ⁂. Dette fandt vi den Gang ikke Umagen værdt at omtale; rose dette Tilbud kunde vi ikke, da vi kun altfor godt vidste, at det blev gjort for at faa et dog nogenlunde tilstrækkeligt Antal Sættere i den meget travle Tid til Jul, og heller ikke vilde vi gerne udtale os nedsættende om det, fordi man jo maatte afvente, hvorledes de ny Ejere ville fortsætte Trykkeriets Virksomhed. Det viser sig nu, at denne Overbetaling mod, hvad der i Almindelighed gives for Arbejdet i de andre Trykkerier, ikke alene er en Madding, der er sat paa Krogen for at lokke Sætterne til at bide paa, men senere skyder man sig endog ind under den for at slippe fri for at betale Korrekturgodtgørelse. Det er vitterligt nok — flere end et Bevis kunne vi præstere —, at Sætterne i dette Trykkeri under den tidligere Ejer altid have haft megen Vanskelighed ved at faa den uforskyldte Korrektur tilstrækkeligt godtgjort, og at de undertiden have maattet nøjes med, hvad man vilde give dem. Hvis denne Vilkaarlighed, der for saa vidt er bleven værre, som man nu paa en plump Maade søger at skaffe den Berettigelse, skal fortsættes af de ny Ejere, er der ikke Andet for end at modarbejde den ved de Midler, Typograferne have til deres Raadighed. Trykkeriets Bestyrelse vil naturligvis gøre Indvending her imod og paastaa, at Sætterne faa deres Tidsspilde ved Korrekturen tilbørlig betalt; men hvis det var Sandhed, saa behøvede man i Sandhed ikke at ty til en saa forkastelig Fremgangsmaade, at man ikke vil overlade den vedkommende Sætter at være medbestemmende ved Godtgørelsens Størrelse, men fordrer af ham, at denne Konto paa Regningen skal indleveres in blanco for derpaa efter et vist Skøn at blive eneraadende udfyldt i Kontoret.

At Sligt skulde faa Lov til at skaffe sig varig Indpas, maa selv Trykkeriets Ejere indse ikke lader sig gøre.

Men foruden denne Uting herfker der saa mange andre i Trykkeriet. Der er en gennemgaaende Mangel paa Materiale. Faar Sætteren oprommede Stykker Sats til Aflægning, bliver der meget sparsomt udleveret ham de dertil hørende Skydelinier, Kvadrater o. s. v.; ja man fortæller os, at Kvadraterne blive givne i Portioner til en Kolumne, Skydelinier vel mange Gange ogsaa til en hel Kolumne, men dog ikke sjælden til blot en Vinkelhage Sats, og kommer Sætteren saa for ofte med Spørgsmaal om Materiale, faar han det Svar, at Bestyrelsen ikke for Øjeblikket har Tid til at romme op — dermed maa han saa lade sig nøje. For at anskueliggøre en saadan Uorden skulle vi anføre, at en Sætter, som i disse Dage har staaet alene ved et Værk, kunde ikke af Mangel paa Kvadrater sætte i Kolumne, men maatte stable omtrent et helt Ark op i Spalter, inden han fik det nødvendige Materiale. Det behøves ikke at opgive flere saadanne Tilfælde, ti enhver Fagmand kan tænke sig til, at der er mange af dem, og vi skulle derfor indskrænke os til at bringe i Eftertanke, at Følgen kun kan blive den, at de vedkommende Sættere maa gaa at spadsere, som det hedder, for at fordrive deres ledige Timer — vel at mærke, uden Godtgørelse. Det skal være sagt i Forbigaaende, at disse ledige Sættere mangen Gang søge at faa Tiden til at gaa ved at give Formanden Beretning om saadanne Arbejdsforhold.

Trykkeriet har ingen systematiske Messingstreger. Et Trykkeri til 80,000 Kr. har ingen Stregesystem at sætte med! — det skal en Fagmand have ondt ved at tænke sig i 1874. Ufornødent Materiale af Udslutninger, intet Stregesystem, men kun Zink- og Blystreger — hvor mange Gange dobbelt mon Sætterne faa den tabellariske og skematiske Sats betalt? Dette gaar vel til paa samme Maade som med Korrekturen. Det er ogsaa sagt os for aldeles sandt, at der i Trykkeriet findes hverken Zinksaks eller en ordentlig Fil, men det kunne vi dog næsten ikke tro; ti hvorledes skulde man da ellers faa anvendt de med Oksyd besatte Zinkstreger? At man kan hjælpe sig med en Lommekniv, synes os ikke troligt.

Naar vi tage de tre anførte Punkter under Et, hvem vil da vove at nægte Typograferne Berettigelse til at fordre anerkendt i en Tarif Paragraferne om Korrekturgodtgørelse, om Mangel paa og Sammenskraben af tilstrækkeligt Materiale og om usystematisk Materiale?

Endvidere skulle vi fremhæve andre Ulemper, der karakterisere dette Trykkeri. Der er naturligvis saa godt som altid Mangel paa Skriftbræder. Kolumnesnore vil man absolut levere Sætterene, men det sker meget sparsomt, og det

er dem forment selv at købe Snore, idet det ee forbudt Bydrengen at hente nogle. En Fugtsvamp betragtes som en Luksusartikel, og i Stedet for benytter man i denne Tid mest et af en Sætter skænket Overtræk af en Silkeparaply. Belysningen har altid haft Ord for at være daarlig, og skønt Sætterne i de tre sidste Aar have gjort Paatale om, at Gasblussene til Beskyttelse for Synet bleve forsynede med Skærme, er dette dog endnu til Dato ikke indrømmet. Det er nu slet ikke værdt at tale om, at Vandhanen til Vasken i 5 Uger har været itu, saa at Vandet af og til overstrømmer Gulvet; dette er Sætterne uvedkommende, uden for saa vidt der herved kunde bevirkes en Oversvømmelse, der for bestandig kunde gøre en Ende paa de Wibe'ske Trykkeriforhold.

Korrespondance.

Fra Odense. Hr. Redaktør! Tillad mig gennem Deres ærede Blad at fremkomme med Lidt af det, jeg paa min Vandring har set i et af de største Provinstrykkerier. Jeg kom til Odense med den glade Forhaabning enten at faa Arbejde eller dog et saa rigeligt Viatikum, som det efter Typografernes Antal maatte antages, men heri forregnede jeg mig. Da Fyns Stiftsbogtrykkeri er det største Trykkeri, henvendte jeg mig først paa dette; dog, Kondition var der ikke at tale om — nei, man er klogere, Drenge med 2 Rd. om Ugen til at føde og klæde sig for ere langt billigere og tillige bedre at jage med —, men Viadikum, det fik jeg. Fra Adressekontoret bliver dette udbetalt og løber op til — 3 Mk.! fra Principal, Faktor og ca. 20 Typografer. Tilfældet vilde, at jeg fik Lejlighed til at kaste et Blik ind i Maskinstuen, og der saa jeg 3 Maskiner med Selvfratager, hvilke bleve drevne af en Gasmaskine. Hver Maskine betjentes af kun een — Dreng, d. v. s. han fugtede og slog om, sluttede, rettede til, lagde paa, stillede Farveværket, vaskede Formen, sluttede op og bandt ud; Søndag Formiddag pudser han Maskinen. At der er mange andre Ting, en saadan Dreng maa udrette, især naar man begynder Kl. 7 Morgen og holder ud til Kl. 9—10 Aften, er en Selvfølge. — Ligesom saa mange andre Steder er der ogsaa i Fyns Stiftsbogtrykkeri nogle Enkelte, der ikke kunne nænne, at Faktor eller Principal skulle komme i Forlegenhed; ja, en Sætter har her endog været saa tjenstivrig, at han har opgivet det, han egentlig har lært, for at erstatte de mange udlærte Maskinmestre. Disse ville naturligvis ikke nøjes med 5 à 6 Rd. om Ugen i flere Aar, indtil Ancienniteten naar dem, hvilket er, fortalte man mig, Grunden til, at de forlade Trykkeriet saasnart som muligt.

En rejsende Trykker.

Fra Helsingør. Her findes to Bogtrykkerier, Grüner & Søns (anlagt 1766) og H. Donatzkys (anlagt 1867). Arbejdsforholdene i begge Trykkerier ere lige mærkelige. I Donatzkys Trykkeri beskæftiges 2 Typografer, 4 Drenge og en Maskinkarl. Af Typograferne faa den ene 8 Rd. og den anden 5 Rd. om Ugen; den ældste Dreng faar 3 Rd. ugenlig, de to følgende Drenge Kost og Logis samt en ugenlig Dusør, eftersom de præstere Arbejde til, og den yngste Dreng 9 Mk. ugenlig uden Kost og Logis samt med Fradrag af den Tid han forsømmer; Maskinkarlen faar 6 Rd. om Ugen, hvorfor han gaar Principalen, der selv passer Maskinen, til Haande. I Grüner & Søns Trykkeri, der ledes af Sønnen, beskæftiges 2 Typografer, 4 Kvinder som Sættere og 2 Smaapiger samt en Karl. Lønnen er her for Typograferne, den ene 4 Rd. ugenlig og den anden 10 Rd. maanedlig; en kvindelig Sætter, der fungerer som Ombrækker, faar 20 Rd. maanedlig, en dito er til 8 Rd. i maanedlige Kostpenge og 30 Rd. i aarlig Løn samt de to andre dito ligeledes til 8 Rd. i Kostpenge, men kun 10 Rd. om Aaret; Karlen, der efter bedste Evne passer Maskinen, faar Kost og Logi samt 5 Rd. i Løn om Maaneden og dertil en Dusør. Vor Korrespondent giver ingen Kommentar til disse Meddelelser, og det behøves saamæn heller ikke.

Fra Randers. I Randers er to Bogtrykkerier, nemlig Elmenhoff & Sons Trykkeri, som er det ældste og anlagt 1810, og Chr. Jensens Trykkeri, der kun er 4—5 Aar gammelt. Det Elmenhoff'ske Trykkeri, som der for Øvrigt tales meget om at udvide, har for Tiden 2 Maskiner og beskæftiger 11 Typografer. Jensens Trykkeri er noget mindre, men foruden at det har en god Maskine, beskæftiger det dog altid mindst 4 Typografer, samtidig med, at det har 3 Lærlinge. Arbejdsforholdene ere i begge Trykkerier meget tilfredsstillende, og navnlig roser vor Korrespondent meget Hr. Jensen som en Principal, der baade forstaar sit Fag, hvad der især gavner hans Lærlinge, og veed at lade enhver af sine Typografer tilkomme deres Ret. Men ogsaa overfor Dhrr. Elmenhoff & Søn personlig har vor Korrespondent meget tilovers. Han kan derfor anbefale enhver Kollega at søge Plads i Randers, naar der tilbyder sig nogen.

Forskellige Meddelelser.

— Ved Polsegildet, som i Lørdags Aftes afholdtes i „den typografiske Forening", herskede en særdeles munter Stemning. Ikke mindre end seks Viser vare trykte i Anledning af Gildet, og gemytlig Sang og Tale vekslede uafbrudt. En Skaal fortjener særlig at nævnes. Der eksisterer,

mente Skaaltaleren, ogsaa en typografisk Pølse, men den var i høj Grad befængt med — Trikiner; disse vare vel saa smaat begyndt at blive udryddede, men der foresloges dog en Skaal for, at de dødbringende Uhyrer snarlig maatte helt forsvinde, saa at Pølsen kunde blive sund og frisk.

— Der har i den senere Tid været megen Tale om, at der fra Rigsdagstrykkeriet er udgaaet Bogtrykarbejde, hvis Udførelse var sket under Omstændigheder, som maatte anses for utilladelige, og det er en Korrespondent, der her fra København til „Aarhus Amtstidende" først henledede Opmærksomheden derpaa. Rigsdagens Bureauchef, Hr. D. Dessau, har nu paa Foranledning i „Aar. Amtst." meddelt § 18 i den af Justitsministeren paa Regeringens og Rigsdagens Vegne med Kancelliraad Schultz under 3. Oktober 1872 afsluttede Kontrakt om Udførelse af Bogtrykarbejde for Regeringen og Rigsdagen, og her i hedder det: „Under Rigdagens Samlinger maa intet andet Arbejde end Rigsdagens og Regeringens udføres i dette Lokale og i Mellemtiden mellem Samlingerne kun, naar der fra Regeringens Side dertil meddeles Samtykke, hvorom Bogtrykkeriet i saa Fald vil have at underrette Rigsdagens Bureauchef." — Det er ikke uvigtigt for Typograferne, at de veed Besked om slige Forhold; ti tidligere eller senere ville de dog paany komme i Kast med dette Trykkeri.

— At „sætte hurtig" hører til de interessanteste Emner i de amerikanske Fagblade. I et saadant Blad fortælles der om en Hurtigsætter i „New-York Times"s Officin, som formaar at gøre 17,000 m færdig i 10 Timer, medens 6000 m inkl. Aflægning ellers gælder for at være højst respektabelt. Bladet fremhæver ved denne Lejlighed — hvad der ikke er noget Nyt —, at Hurtigsætteren tilsyneladende arbejder meget mageligt og langsomt, medens mangen i Virkeligheden meget langsom Sætter afgiver en Typus paa det mest anstrængende og hurtige Arbejde. De „dansende Dervischer" vilde ikke uden stor Interesse betragte disse sidste, naar de lade Haanden efter at have grebet Bogstavet hvirvle omkring i Luften to, tre Gange, før de unde det Hvile i Vinkelhagen, og med disse Haandbevægelser forene en korresponderende Bøjning og Drejning af hele Kroppen. Hurtigsætteren hænger stille sin Frakke og sin Hat paa Knagen, gaar rolig til sin Plads, stryger i al Gemytlighed sine Skjorteærmer op, ser ned paa Kassen og griber Vinkelhagen. Saa begynder han. Regelmæssig som Pendulet paa et Ur gaar det: Tik, Tik, Tik hver Gang, naar Typen støder mod Vinkelhagen. Lørdag Aften kan man bedst sammenligne Resultatet af de forskellige Arbejdere.

— En ung Mand, der har taget Ophold i et typografisk Etablissement paa det gode Haabs Forbjerg, skriver derfra til „Printing Times" Følgende: Efter i 4 Uger at have været under Vejs, naaede vi endelig Kapstaden og skyndte os straks med at fremstille os for vore Principaler. Vi fandt i dem sande Gentlemen. Efter at de havde modtaget os paa det Venligste, betydede de os, at vi kunde have en Fridag, før vi begav os til vort Arbejde. Dette Tilbud hilsede vi med saa meget større Glæde, som der saaledes var givet os Lejlighed til at orientere os i vort ny Hjem. Vore Principaler præsenterede os i den Anledning for Etablissementets Bestyrer, der viste os omkring i Lokalerne. Omtrent 100 Arbejdere ere paa samme Tid beskæftigede her. Efter at vi havde set Butiken, begav vi os til Maskinsalen, hvor der findes 6 Maskiner i Virksomhed. Her fra gennemvandrede vi Trykkersalen, hvor der arbejdes med 9 Presser. I den ene Ende af denne Sal stod en amerikansk Liberty-Maskine, som blev betjent af en 18-aarig Yngling. I et Værelse ved Siden af Trykkersalen blev der arbejdet med 3 litografiske Presser og en Kobbertrykpresse. I Bogbinderværelserne fandtes Høvlemaskiner af ny og gammel Dato, Presser etc., foruden en Linier- og en Numerermaskine. I et Værelse fik vi ikke Lov til at gaa ind; her arbejdede — fik vi at vide — unge Piger i Bogbinderfaget. Tilsidst kom vi til Sætterstuen; her saa vi 30—40 Sættere, hvoraf dog nogle vare „rene Børn". De fleste af Typograferne vare Englændere. Sætterlokaliteterne vare i det Hele mønsterværdig anlagte og meget rummelige; der var sørget for tilstrækkeligt Lys og en god Ventilation. Vi bleve meget forbavsede ved at høre, at hvert enkelt Stykke Værktøj, fra det mindste til det største, var indført fra England. Etablissementet har bestaaet i omtrent 40 Aar og er i en stadig Fremgang; det er det største i Kolonien og kan godt taale en Sammenligning med et af de bedste typografiske Etablissementer i selve London.

— I Slutningen af September afholdtes i Mailand den første italienske Bogtrykdag. 12 Foreninger, 18 mailandske, et romersk, et genuesisk og et venetiansk Bogtrykkeri vare her repræsenterede tilligemed Kontrol-Komiteen og deres Organ „Il Tipografo". Forhandlingerne førtes under Forsædet af Præsidiet for Foreningen i Mailand. Man erfarede her, at Pakketsætterne i Mailand fik for 1000 n i Værksats 20—35 Cent. (16—24 Øre) og i Avissats 28—40 Cent. (20—28 Øre). Forhandlingernes Hovedgenstand var dog Raadslagning om Statuter for et almindeligt Forbund af de italienske Bogtrykforeninger. Det blev besluttet, at ogsaa Understøttelsesforeninger kunde slutte sig til Forbundet, dog maatte de forpligte sig til at virke for Indførelse af Tarifen og Gennemførelse af det fastsatte Minimum iblandt dens Medlemmer. Principaler skulde kunne indtræde i Forbundet, dog uden afgørende Stemme

og uden Ret til at vælges ind i Foreningens ledende Komite. „Il Tipografo“ anerkendtes som officielt Organ for Central-Komiteen. Hvad Viatikum angaar, besluttedes det, at samtlige herfor i Løbet af Aaret udlagte Penge bleve af Central-Komiteen fordelte paa de enkelte Foreninger efter deres Medlemsantal; dog skal Udbetalingen af Viatikum indskrænkes derved, at Enhver, som vil rejse, skal indhente Tilladelsen hertil af den Lokal-Komite, hvorunder han staar, som igen har at gøre Indstilling herom til Central-Komiteen. Denne afgør endelig, om Understøttelsen skal udbetales eller ikke, og eventuelt, om Vedkommende skal rejse til et Sted, der frembyder mere Udsigt til Arbejde. Viatikum bliver udbetalt i Forhold til den Vejlængde, Vedkommende skal rejse. Angaaende Lærlingespørgsmaalet blev besluttet, at de, som ville vie sig Bogtrykkunsten, skulle bestaa en 2aarig Provetid, det første Aar uden Vederlag, efter denne Tid skulde de underkaste sig en Prøve, og efter at denne er bestaaet igen lære i tre Aar. Endvidere besluttede man at bekæmpe Bogtrykkerierne i Velgørenhedsanstalterne og Fængslerne, hvori Smudskonkurrencen trives. I Tarifspørgsmaalet blev besluttet at udarbejde en Normaltarif; fremdeles skal Dannelsen af en almindelig Tariforening for Trykkere og Maskinmestre tages under Overvejelse. Afskaffelse af Søndagsarbejde blev erklæret for nødvendig, dog besluttede man, at dette Spørgsmaals Gennemførelse skulde underordnes Tarifspørgsmaalet. Rom blev bestemt til Sæde for Central-Komiteen i de 4 første Aar. Siena bliver det næste Forsamlingssted.

— I Berlin have, som bekendt, allerede for længere Tid siden flere Bogtrykkeriejere meldt sig ud af den almindelige tyske Principal-Forening og dannet en berlinsk Forening for dem selv, samtidig med, at de oprettede deres særlige Organ, „Berliner Meddelelser“. Dette er sket lige saa Meget af Misfornøjelse med den Maade, hvorpaa den almindelige tyske Forening stillede sig overfor Typografernes Forbund, og hvilken de fandt at være for liberal, som paa Grund af, at de da vilde føre en energisk Modstand mod Forbundet, hvis Magtstilling jo er meget betydelig. At de berlinske Bogtrykkeriejere ikke have haft meget Held med sig, fremgaar af en Berliner Korrespondance til „Korrespondent“. Før man besluttede sig til denne Krig mod Forbundet, talte dette i Berlin af de derværende omtrent 1800 Typografer 1112 Medlemmer, medens det nu er gaaet ned til 914, og af de manglende 198 er endda de tre Fjerdedele bortrejste. „Vor Forening“, som „Berl. Medd.“ kalder den, tæller kun 400 Medlemmer, hvor iblandt 41 Principaler. Naar man ser hen til de store Anstrængelser, der ere gjorte for at svække Forbundet, er dette virkelig et meget kummerligt Resultat.

— I en Afhandling om „Voldgiftsretter og Voldgiftsforeninger“, som „Arbejderen“ meddeler sine Læsere, ses det, at de londonske Sættere have haft en Prisliste (eller Tarif) siden Aaret 1785. Den første Prisliste undergik i de følgende Aar og navnlig i 1805 forskellige Forandringer, men fra 1816 til 1866 skete ikke den mindste Ændring af de Priser, som Prislisten i 1816 fastsætte. I 1866 blev denne revideret af en Kommission, bestaaende af Principaler og Typografer, og Typograferne fik ved denne Lejlighed en Forhøjelse i Betalingen for deres Arbejde. De londonske Sætteres Prisliste skal være omtrent den ældste Prisliste, man kender for noget Fag.

— I et Numer, der ligger noget tilbage i Tiden, gav vi Meddelelse om Opfindelsen af Hattersleys Sætte- og Aflæggemaskine, hvilken Maskine har vakt nogen Opmærksomhed, fordi den praktisk er tagen i Brug i „Neue freie Presse“s Trykkeri i Wien. Siden den Tid kunne vi notere Opfindelsen af to andre Sætte- og Aflæggemaskiner, den ene af en Hr. Kastenbein og den anden af Hr. Dr. med. Henze. Det kan snart tilsidst blive uoverkommeligt at være à jour med alle Opfindelser paa Sættemaskinens Omraade; der bliver saa mange af dem, at man ikke kan regne dem op i en Hast, og hvilken Fortjeneste vilde den Mand ikke have indlagt sig over for Bogtrykkeriejerne, som kunde regne ud for dem, hvorledes man kan undvære Sættere, der ville have Mere for sit Arbejde, end de selv bestemme! — Af de tre her anførte Opfindere synes imidlertid Dr. Henze bedst at have løst Opgaven; ti han har virkelig været i Stand til at præstere en Sættemaskine, hvis Anskaffelse ikke vil koste mere end 50—60 Thaler. For de Principaler, der læse vort Blad, skulle vi give en lille Beskrivelse af denne Tingest, som i al Fald i en snæver Vending, naar Sætterne blive opsætsige, vel maa kunne hjælpe dem i deres Forlegenhed, og 50—60 Thaler er jo under saadanne Omstændigheder ikke værd at tale om. Dr. Henze har opfundet denne Sættemaskine i Landsbyen Urbach i Nordhausen. Den beskrives naturligvis som værende af en temmelig simpel Konstruktion, men den arbejder alligevel let, hurtig og korrekt, og den kan forrette tre Sætteres Arbejde. Ved et Hæveværk, som bliver sat i Bevægelse ved et Tastatur (som paa et Klaver), bliver Typerne førte fra deres Rum til Satsens Linie. Med Anvendelse af en ganske simpel Mekanisme lader sig ved samme Tastatur et andet lignende Sætteapparat bringe i Virksomhed, hvorved den samme Sats kan sættes dobbelt i samme Tid. Som sagt, hele Maskinen koster kun 50—60 Thaler.

— Ligesom Times staar i Forbindelse med Paris ved sin egen Telegrafledning, saaledes har ogsaa „Kölnische Zeitung“ besluttet at anlægge en Telegrafledning til Berlin for egen Regning.

Omkostningerne herved er anslaaet til 41,000 Thaler. Avisen bliver derved i Stand til at levere fuldstændige, telegrafiske Beretninger om Forhandlingerne i den tyske Rigsdag og det preussiske Deputeretkammer.

— „Dagstelegrafen" og „Aftenposten", der udgives af Dhrr. C. Ferslew & Ko., destribueres daglig i over 29,000 Eksemplarer. Om disse Blades store Udbredelse efter vore Forhold kan man danne sig et Begreb, naar man erfarer, at det Antal, hvori de udgaa, er stort nok til, at der gennemsnitlig afleveres daglig 4 Ekspl. i hvert Hus i København med Forstæder, Kristianshavn og Frederiksberg. I de første 9 Maaneder af indeværende Aar blev der af begge Blade trykt og solgt 7,121,000 Eksemplarer.

— Den nationale Presse i Japan har taget et meget betydeligt Opsving. I Yeddo udkommer der saaledes ikke mindre end 18 japanesiske Journaler. Oplagene ere i Almindelighed mellem 200 og 1000 Eksemplarer, og en Tidende, „Nishinshinshi", skal endog have 15,000 Ekspl.

— I Kapkolonien i Sydafrika findes 38 periodiske Skrifter, hvoraf de 5 udkomme tre Gange ugenlig, de 13 to Gang og de andre 20 en Gang.

Den typografiske Forening.

Generalforsamling.

Paa Grund af, at Lokalet Tirsdag den 8. Decbr. ikke staar til Foreningens uindskrænkede Raadighed, **udsættes** den overordenlige Generalforsamling til næste Dag, **Onsdag den 9. Decbr., Aften Kl. 9.** Som tidligere meddelt, holdes Generalforsamlingen i Hr. Restaurator Thuns Lokale, Hj. af Amaliegade og Sct. Annæplads. Dagsordenen er Lovenes Ændring. (Se Løbeseddel.) Bestyrelsen.

Repræsentantskabsmøde

afholdes Lørdagen den 12te December, Aften Kl. 9.

Dagsorden:

1) Andragender.
2) Optagelse af Medlemmer.

Frederik Olsen.
Repræsentantskabets Formand.

Indbydelse til Bal

for Medlemmerne af „den typografiske Forening" og „Typografernes Sangforening".

Som det allerede tildels vil være de Herrer Medlemmer bekendt, agte begge Foreninger, for ikke at komme i Kollision med hinanden, i Fællesskab at afholde et Bal Fredag den 1. Januar (Nyaarsdag) i Lokalet Østergade 15.

Ballet tager sin Begyndelse Kl. 8 og slutter Kl. 5.

Der vil blive Fællesspisning à la carte.

Betalingen er 2 Kr. for en Herre med eller uden Damer.

Besøgende, indførte ved et Medlem, kunne deltage paa samme Betingelser.

Lister til Paategning saavel til Ballet som til Fællesspisningen ville være fremlagte i begge Foreninger.

Da kun et begrænset Antal kan deltage, ville Listerne blive sluttede, saa snart det beregnede Tal er naaet.

Københ., d. 26. Novb. 1874.

Bestyrelserne.

Rettelse. I forrige Dobbelnumer, 3dje Side, 1ste Spalte, 27de Linie f. o., staar: „Det er et Offer, og uden Ofre" o. s. v., men det skulde hedde: „Det er et Offer, Typograferne skulle bringe, det er sandt, men det er et ringe Offer, og uden Ofre" o. s. v.

Typografiske Kundgørelser.

1 à 2 flinke Avissættere

kunne straks faa Plads i et Provinsbogtrykkeri, naar Billet med Afskrift af Anbefalinger snarest indlægges paa „Typ.-Tid."s Kontor undrr Mærket „E. M. 14." Der betales 14 Sk. pr. Tusind n.

En Sætter

kan faa Plads i Jylland. Betalingen efter Københavner-Tarifen. Man henvender sig til N. P. Jensen.

Typograf-Tidende,
Organ for de typografiske Arbejderes Interesser,

udkommer hver Uge. Bladets fortrinsvise Opgave er paa enhver Maade at varetage Typografernes rent sociale Fag-Interesser; desuden indeholder det tekniske Meddelelser og i Øvrigt Alt, hvad der kan være af Interesse for Bogtrykkunstens Udøvere.

Kundgørelser indrykkes for en Betaling af 10 Øre (5 Sk.) pr. Petitlinie. For større og gentagende samt staaende Kundgørelser gives en betydelig Rabat. Pladssøgende Typografer betale altid kun halv Pris.

Abonnements-Prisen er 1 Krone 25 Øre (3 Mk. 12 Sk.) fjerdingaarlig eller 10 Øre (5 Sk.) pr. Numer. Abonnementet, der er bindende for et Fjerdingaar, modtages paa alle Postkontorer og Brevsamlingssteder, i alle Bogladerne samt hos Hr. Boghandler Christensen, Toldbodgade 16, Kristiania, og i Fortunstræde Nr. 4, Stuen, København.

Udgivet af N. P. Jensen. — Trykt hos A. Guldbrandsen & Co.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr 25 Øre fjerdingaarlig.

Kundgørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 48. København den 11. December. 1874.

Mere om Trykkernes Arbejdsvilkaar.

Da vi i forrige Numre fremsatte det Ønskelige i, at Trykkerne ligesom Sætterne arbejde for Indførelsen af en tarifmæssig Arbejdsordning og i den Anledning meddelte Wiener-Trykkernes Tarif som Rettesnor, undlod vi at anføre den Løn, det kan antages, at Trykkerne her i Almindelighed faa for deres Arbejde, og under hvilke Forhold dette i Reglen udføres.

Det er naturligvis vanskeligt for os at anføre de københavnske Trykkeres Gennemsnitsløn; vi kunde maaske temmelig rigtig opgive den til 20 Kr. ugenlig, men det kan ogsaa gerne være, at det saa bliver for lidt, og derfor ville vi sige, at den ikke overskrider 22 Kr., ti dette er i alt Fald Maksimum. Kun undtagelsesvis arbejde Trykkerne paa Beregning, men næsten over Alt for visse Penge; Beregning finder kun Sted i C. Ferslew & Ko.s Trykkeri — hvor denne for Øvrigt er den eneste Betalingsmaade i alle Brancher — og i det Thiele'ske Trykkeri for Haandtrykkernes Vedkommende. For Trykkerne paa visse Penge tør det just ikke siges, at Arbejdsforholdene ere daarlige, de lide ikke under den tidsspildende og hæmmende Arbejdsuorden, og Overarbejde bliver dem vistnok i Reglen betalt, selv om denne er noget lavt ansat; der bliver saaledes for disse kun nærmest at varetage, om de faa en saadan Ugeløn, der, alle Forhold tagne vel i Betragtning, kan anses for passende. Men om Beregningstrykkerne kan der ikke siges det Samme; de maa foruden at varetage en saadan Størrelse af Prisfatserne, der ligeledes kan skaffe dem en passende Ugeløn, tillige sikkre sig mod, at intet Tidsspilde forringer denne, og at Arbejdet specificeres saaledes, at det bliver muligt at angive dets virkelige Værdi, uden at nogen af Parterne derved forurettes. Medens det saaledes maa være Beregningstrykkerne, der mest ere interesserede i, at en Trykker-Tarif i sine Detail bliver fyldestgørende, maa Visse-Penge-Trykkerne ogsaa her finde deres Interesser berørte, eftersom det for disse lige saa meget som for hine gælder om at betrygge deres økonomiske Stilling under Fagets Udvikling, og det saa meget mere, som vi ere tilbøjelige til at tro, at Beregning mere og mere ogsaa vil blive indført for Trykkernes Vedkommende, da denne Lønningsmaade er mest stemmende med Tidens Fordringer. Som bemærket i vor forrige Artikel, hvor vi anførte andre Grunde, lader det hele Forhold sig kun ordne ved en Tarif, der paa en Gang er ordnet efter begge Lønningsmaader.

Som anført, er det kun i det Ferslew'ske Trykkeri, at samtlige Trykkere ere paa Beregning, og da denne Lønningsmaade saaledes helt er indført her, skulle vi oplyse om, hvilken Ordning man hidtil har truffet med hinanden.

Fra Januar 1872 have saavel Maskinmestrene som Haandpressetrykkerne været paa Beregning. Den Tarif — om den tør kaldes en Tarif —, man den Gang oprettede, udarbejdedes af Trykkerne selv og blev uden synderlig Ændring antaget af Principalen. Den fastsætter: Maskinmestrene: For indtil 100: 24 Sk., indtil 250: 32 Sk., 500: 40 Sk., 750: 48 Sk., 1000: 64 Sk., 1250: 80 Sk., 1500: 1 Rd., 2000: 1 Rd. 16 Sk., og fremdeles 32 Sk. for hvert følgende Tusind, altsaa for et Oplag paa 5000: 2 Rd. 16 Sk., og for et Oplag paa 10,000: 3 Rd. 80 Sk. Disse Priser ere kun gældende for ordinært Arbejde; men Skemaer, Sats med Ramme af fine Streger o. s. v. betales efter Haandpressetakst ÷ en Fjerdedel, og for Illustrationstryk og Farvetryk betales, foruden med 64 Sk. for det første

Tusind, med 48 Sk. for hvert følgende Tusind. Tilretning af Træsnit og Tidsspilde ved Revisioner godtgøres i Reglen. „Dags-Telegrafen"s Maskinmester faar i Trykkelon 16 Sk. for hvert Tusind, Oplaget er stort. Haandpressetrykkerne: For indtil 100: 32 Sk., 200: 48 Sk., 300: 64 Sk., 400: 80 Sk., 500: 1 Rd., 750: 1 Rd. 16 Sk. og 1000: 1 Rd. 32 Sk., hvilken Betaling kun gælder for en Form paa en Oktav-Kolumnes Størrelse, men er Formen større, gives et Tillæg af 16 Sk. for indtil 500 og 32 Sk. for indtil 1000. Farvetryk, tidsspildende Tilretning osv. godtgøres ligesom for Maskinmestrene. Overarbejde godtgøres undertiden for begge Slags Trykkere, ligesom indtrædende Tidsspilde for dem ligeledes af og til faas betalt.

En Tarif som denne er selvfølgelig aldeles ubrugelig; man er med den nødt til at hjælpe sig, som man bedst kan; og ethvert Arbejde, som ikke er „lige ud af Landevejen", maa beregnes paa Slump. Denne Trykkerordning mangler netop det, der er Hovedsagen for en Tarif: en kategorisk Ordning af de forskellige Arbejder efter et bestemt Princip og Prisen for Tidsspild, Overarbejde o. s. v. (se Wiener-Trykkernes Tarif).

Hvorledes man end vender og drejer Sagen, saa er der en vis Lighed med Trykkernes Arbejdsvilkaar for nærværende Tid og de Vilkaar, hvorunder Sætterne befandt sig for 1848, da man endnu ikke havde indført n som Norm for Beregningen og denne derfor foregik aldeles slumpvis. At det er fejl, maa jo Enhver kunne indse. Men ligesom vi ikke tvivle om, at Trykkerne i det Ferslew'ske Trykkeri ville faa deres Tarif saaledes ændret, at den i alt Fald kan blive nogenlunde tilfredsstillende, saaledes ville vi ogsaa haabe, at i det Hele alle Trykkerne ville begynde at tænke lidt over deres Stilling. En Trykker gaar i Almindelig ikke for vidt, naar han forlanger, at hans ugenlige Fortjeneste skal beløbe sig til henved 30 Kr.; men det kan han paa ingen Maade opnaa, hvis han ikke benytter sig af de Midler, som staa til hans Raadighed — ti skal han vente, indtil Principalen giver ham et saadant Tilbud, kommer han til at vente til Dommedag.

Tidt Bogtrykkeri- og Avis-Historie fra Fredericia.

Den nuværende „Fredericia Avis" fyldte i Tirsdags sin 25de Aars Fødselsdag; dens første Numer udgik nemlig den 8. Decbr. 1849. I Anledning af denne Mærkedag giver Bladets Redaktion nogle Oplysninger om de Forsøg, der i næsten et Aarhundrede ere gjorte med at udgive Aviser fra Fredericia By.

Det allerførste Forsøg paa at udgive en Avis i Fredericia skete med Begyndelsen af Aaret 1786, altsaa for næsten 89 Aar siden. Fredag den 6. Januar f. A. udgik det første Numer af „Ribe Stifts Adresse-Contoirs Efterretninger" eller med den fuldstændigere Titel: „Ribe Stifts Kongelig Allernaadigst allene Privilegerede Adresse-Contoirs Efterretninger fra Fredericia". Bladet var af almindelig Skrivebogs-Format og bestod af 4 Sider. Det var Peter von Westen, der grundlagde denne Avis. Peter von Westen var ikke blot en lærd Mand, men ogsaa en anset Rangsperson og tredobbelt kongelig Embedsmand i Fredericia, nemlig paa en Gang Toldforvalter, Konsumtionskasserer og Postmester; han var Fader til Stifteren af det „von Westenske Institut" i Kobenhavn. Peter von Westen blev født i Odense den 20. Marts 1731 og var Søn af den derboende Agent og Apoteker Johan Christopher von Westen, Herre til Krumstrup og Leutved i Fyn samt Hvedebahl og Vestenborg paa Falster. Han blev Student 1751, rejste uden Lands 1753 og kom hjem 1759 efter forud at være bleven Magister philosophiæ og Dr. medicinæ i Rostock; 1760 blev han Professor philosophiæ ved Odense Gymnasium, 1761 Medlem af Accademia naturæ curiosorum, 1762 af det lærde tyske Selskab i Halle, 1763 af det lærde Selskab i Jena og 1783 af det kongelig lærde og typografiske Selskab i Odense. Han praktiserede som Læge i Fyn, indtil han i 1764 overtog Apoteket i Odense efter Faderen, og derved blev han tillige Ejer ikke blot af Tredjedelen af Faderens derværende Sukker-Raffinaderi, men ogsaa af Leutved, Selleborg og Kageberg, samt i 1779 tillige Ejer af det kongelig privilegerede Adresse-Kontor og Bogtrykkeri i Odense, hvilket han solgte, da han i 1782 blev beskikket til de ovenfor nævnte Embeder i Fredericia; Aaret herefter udnævntes han til Justitsraad. Peter v. Westen døde i Fredericia den 18. Juni 1789.

Det var denne lærde og rige Mand, der i 1785 fik kongeligt Privilegium paa at oprette i Fredericia et Adresse-Kontor og Bogtrykkeri og derfra at lade udgaa en Avis for Ribe Stift. Han indgik et Interessentskab med en Bogtrykker N. J. Lund, men det ophævedes igen den 11. Juni 1787. I Henseende til Format, Indhold og Tid vedblev Avisen at udgaa uden mindste Forandring, endog efter von Westens Død, indtil

1792, da Avisens Titel kom til at hedde „Ribe Stifts Adresse-Contoirs Efterretninger, som herefter kaldes Ribe Stifts Ugeblad", og den ledsagedes nu med saakaldte „Maanedlig Tillæg". Med 1795 indtraadte den større Forandring med Bladet, at ethvert af dets Numre, som hidtil kun havde bestaaet af 2 Blade med i Alt 8 Spalter, nu kom til at bestaa af 4 Blade med 16 Spalter uden nogen Forhøjelse i Prisen. Da Avisens Ejerinde, Peter von Westens Enke, afgik ved Døden den 26. Juni 1795, anmodedes nogle Dage senere Alle om at henvende sig i Avis-Anliggender til Typograf J. Funch paa Adresse-Kontoret, og den 5. December s. A. blev Bogtrykkeriet og Avis-Privilegiet solgt til Søren Wissing Elmenhoff (en Normand) for 620 Rd. Kort før Bladet blev solgt, var dets Udgivelse standset i omtrent 4 Uger.

Med Begyndelsen af Aaret 1796 forandredes Avisens Navn til „Kongelig allernaadigst privilegerede Ribe Stifts Adresse-Aviser", og Bladet udgik nu to Gange ugentlig i omtrent samme Format som hidtil, men indskrænkedes igen til 2 Blade med 8 Spalter. S. W. Elmenhoff vedblev at udgive Avisen i Fredericia indtil 1809, da han henflyttede sit Trykkeri til Randers, hvorfra han fra den 3. Juli 1810 saa udgav „Randers Amts Kongelig privilegerede politiske Avertissements-stidende" 2 Gange ugentlig.

Efter at Fredericia i 24 Aar havde haft et Bogtrykkeri og en Avis, saa Byen sig pludselig berøvet disse Herligheder ved Elmenhoffs Bortrejse, og Udsigten til at faa dem tilbage blev mindre derved, at Bogtrykkeren Niels Siersted Hyphoff 1810 nedsatte sig i Ribe og derfra lod udgaa „Ribe Stifts Adresseavis", hvortil han havde erhvervet sig kongeligt Privilegium. Der hengik nu $29\frac{1}{2}$ Aar, og ved Udgangen af 1839 forenede tre i Fredericia bosiddende Mænd, der vare literært dannede, nemlig Johannes Christian Lange, Terkel Morch og Jacob Schierning, sig som Interessentskab om at udgive et Blad under Navn af „Nyeste Morgenpost, Ugeblad af blandet Indhold især med Hensyn til Fredericia og Omegn". Dette Blad var tospaltet i Kvartformat og tryktes i Horsens, men fra 8. Juli 1840 forandredes dets Navn til „Fredericia Ugeblad. Af blandet almennyttigt Indhold for By og Land" og blev nu trykt i Vejle. Da Ugebladet ikke vilde trives, gik det ind, og Interessentskabet opløste sig ved Aarets Udgang, maaske væsenlig fordi det da mistede en midlertidig tilstaaet Pengeunderstøttelse af den daværende Kronprins Frederik. Ovennævnte Lange gjorde i Begyndelsen af 1841 et nyt, men fuldstændig mislykket Forsøg paa at udgive 2den Aargang af „Fredericia Ugeblad"; der udkom kun 4 Numre i Oktavformat, som alle udgjorde et Arks Størrelse, og hvoraf de to første tryktes i Vejle, de to andre i Horsens.

Der hengik igen henved $8\frac{3}{4}$ Aar, inden Fredericia og Omegn atter fik et eget Lokalblad. Den 8. December 1849 begyndte J. M. Eibeschütz Udgivelsen af den nuværende „Fredericia Avis". Efter at have arbejdet i flere københavnske Trykkerier som Sætter i 23 Aar, deraf nogle Aar som Faktor i et af Københavns mere ansete Trykkerier, fik Eibeschütz den 19. Marts 1849 kongeligt Privilegium til Trykkeriets Oprettelse. Planen til Avisens og Trykkeriets Oprettelse havde været fattet i længere Tid, men den blev nu først bragt i Udførelse, da det hidtil havde været umuligt at faa disse kongelige Privilegier. Som det af det Foregaaende ses, har ingen af Byens tidligere Aviser opnaaet en Levetid af 25 Aar, men sammenlægges derimod de Tidsrum, hvori Byen har haft sine egne Aviser, fremkommer der netop 50 Aar.

Fredericia har desuden to andre Blade at opregne. Fra Oktober Kvartals Begyndelse 1867 oprettede den derboende Kurvemager J. Munck et Trykkeri, hvorfra han udgav „Østjyst Tidende for Fredericia samt Elbo, Brust og Holmans Herreder", men dette Blad gik ind i Sommeren 1869, og Trykkeriet blev bortsolgt fra Byen. Siden 1. Juli 1873 udgaar der nu „Frederits og Omegns Folketidende for Politik, Handel, Industri, Landbrug og Bekendtgørelser", der er et lokaliseret Aftryk af „Vejle Amts Folkeblad" i Vejle og har til Forretningsfører Værtshusholder H. Andersen der i Byen.

Til Minde om „Fredericia Avis"s Jubilæum har Udgiveren, Hr. Bogtrykker Eibeschütz, stiftet et Legat paa 1000 Kr., under Byraadets Bestyrelse, hvoraf Renten hvert Aars 8de Decbr. uddeles til en eller to trængende Beboere (Typografer, der i mindst 5 Aar have arbejdet i Fredericia Adresse-Kontors Bogtrykkeri, ønskes i Særdeleshed tagne i Betragtning), alt uden Hensyn til Trosbekendelse*).

Forskellige Meddelelser.

— Efter Forlydende ere de københavnske Principaler i et Møde, der afholdtes i forrige Uge, kommen overens om at forhøje Prisen paa alt Bogtrykarbejde fra Nyaar. Dette er naturligvis i sin Orden, da Typograferne gøre Fordring paa en højere Løn. Ved samme Lejlighed skal Oprettelsen af en Principalforening igen være bragt paa Omtale, uden at dette endnu er blevet til Noget. Om der ogsaa har været Tale om Voldgiftsretten, man foreslog Typograferne, vides ikke.

---

*) Til Oplysning om denne Bestemmelse skulle vi anføre, at Hr. Eibeschütz bekender sig til den mosaiske Tro.

— Som et Bidrag til Situationen skriver en Kollega til os: En herværende Principal har i disse Dage averteret om en Bogtryklærling i ikke mindre end fem Hovedstadsblade og et Provinsblad, men der meldte sig — Ingen. Kolleger! Kunne I forlange heldigere Kunjunkturer: meget Arbejde paa Markedet, mange Trykkeriers Oprettelse og Oprettelsen af det saa dybt savnede Reservefond samt saa godt som ingen Tilgang af Lærlinge til Faget! — Smed nu, mens Jernet er varmt!

— Fra Dresden skrives til „Korresp." under 29de November: Bogtrykkeriejer Albanus afskedigede i Gaar Eftermiddags i en højtidelig Tale sit Personale, der er Medlemmer af Forbundet, idet han erklærede, at han fremdeles ikke vil have noget med Forbundet at gøre; den, som vilde træde ud af dette, skulde sige det ved Ugelønnens Udbetaling, og han kunde da beholde sin Plads. Paa denne Maade blev afskediget i Alt 15 (deriblandt Faktoren). Som det synes, hviler denne af Hr. Albanus brugte Fremgangsmaade mod Forbundet ikke alene paa egen Modvilje mod dette, men ogsaa paa Overenskomster, der ere trufne af de herværende Principaler.

Berigtigelse.

I Artiklen i forrige Numre om „Trykkernes Arbejdsvilkaar" af Z. er der lige over for Hr. Typograf Steffensen sket en Fejltagelse, som vi ile med at berigtige. Det er ikke rigtigt, at Hr. Steffensen har meldt sig ud af „den typografiske Forening", han er Medlem og har været det uafbrudt siden Foreningens Stiftelse, og derved maa selvfølgelig Z.s Bemærkninger Steffensen vedkommende bortfalde som aldeles ugrundede. Hertil føje vi en Beklagelse over, at vi mod vor Vilje er kommen til at saare Steffensens kollegiale Æresfølelse, og vi give ham vor Undskyldning derfor, ligesom det ogsaa er paalagt os at gøre dette fra Artiklens Forfatter. At Fejlen har kunnet indsnige sig, lader sig maaske forklare deraf, at flere Trykkere i det Luno'ske Trykkeri for et Aars Tid siden vel have udmeldt sig af Foreningen, men det er hverken Hr. Steffensen, dennes Søn eller Hr. Larsen. Vi glæde os dog til, at Z.s Bemærkninger nu have givet Anledning til at klare en herskende Misforstaaelse — de burde have haft en anden Adresse.

Redaktionen.

Den typografiske Forening.

Den i Onsdags Aftes afholdte overordenlige Generalforsamling vedtog det af Bestyrelsen og Repræsentantskabet forelagte Forslag til Lovenes Ændring med kun den væsenlige Forandring, at Medlemsbidraget sættes til 25 Øre ugenlig, og at „Typograf-Tidende" for samme Betaling uddeles til ethvert Medlem. Bladet overgaar derved til Foreningen som dens Eiendom. Det udførlige Referat maa vi opsætte til næste Numer.

Repræsentantskabsmøde

afholdes Lørdagen den 12te December, Aften Kl. 9.

Dagsorden:

1) Andragender.
2) Optagelse af Medlemmer.

Frederik Olsen.
Repræsentantskabets Formand.

Efter Anmodning fra flere Trykkere skal jeg tillade mig at indbyde samtlige københavnske Trykkere, uden Hensyn til, om de ere Foreningsmedlemmer eller ej, til at møde førstkommende Tirsdag Aften Kl. 9 i Foreningens Lokale hos Hr. Restavratør Kücker, Krystalgade.

R. P. Jensen.

Indbydelse til Bal

for Medlemmerne af „den typografiske Forening" og „Typografernes Sangforening".

Som det allerede tildels vil være de Herrer Medlemmer bekendt, agte begge Foreninger, for ikke at komme i Kollision med hinanden, i Fællesskab at afholde et Bal Fredag den 1. Januar (Nyaarsdag) i Lokalet Østergade 15.

Ballet tager sin Begyndelse Kl. 8 og slutter Kl. 5.

Der vil blive Fællesspisning à la carte.

Betalingen er 2 Kr. for en Herre med eller uden Damer.

Besøgende, indførte ved et Medlem, kunne deltage paa samme Betingelser.

Lister til Paategning saavel til Ballet som til Fællesspisningen ville være fremlagte i begge Foreninger.

Da kun et begrænset Antal kan deltage, ville Listerne blive sluttede, saa snart det beregnede Tal er naaet.

Kbenh., d. 26. Novb. 1874.

Bestyrelserne.

Hr. Typograf Louw, der nylig er kommet hertil fra Bornholm, anmodes om at henvende sig til mig. R. P. Jensen.

Brevkasse.

Fredericia. Forbindligst Tak for det Tilsendte.

Udgivet af R. P. Jensen. — Trykt hos A. Guldbrandsen & Co.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr 25 Øre fjerdingaarlig.

Kundgørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 49. København den 18. December. 1874.

Den typografiske Forening.

Overordenlig Generalforsamling den 9. December.

Dirigent: N. Hansen, Sekretærer: Chr. Christensen og Rosberg.

Den eneste Sag paa Dagsordenen var Lovenes Ændring, der afsnitsvis sattes under Forhandling.

Formanden motiverede Formaalsbestemmelsen, der var foreslaaet forandret saaledes: „Foreningens Formaal er: at fremme tidssvarende materielle Forbedringer i Faget, at hjælpe til almindelig Dannelse og Undervisning i Faget, særlig med Hensyn til Lærlingen, at bevare et godt kammeratligt Forhold blandt Fagets Udøvere og at ordne en til de forenede Hjælpekasser supplerende Understøttelse i Tilfælde af særlig Trang, tildels ved Oprettelsen af en Laanekasse." Han ansaa det ikke fornødent at erindre om de nuværende Formaalsbestemmelser, Alle kendte dem, og han skulde derfor indskrænke sig til at nævne, hvad der i det nu foreslaaede Formaal sættes som ny Opgaver for Foreningens Virksomhed. Først maatte han dog bestemt hævde, at der ikke ved det ny Formaal paatænkes at indføre noget nyt System, tvertimod, den Hensynstagen til Principalerne, den humanistiske Aand og den Bestræbelse for at holde utopiske Læresætninger ude, der hidtil havde givet Foreningen sit Præg, maatte ikke alene bibeholdes, men om muligt skærpes. Det vilde saaledes som hidtil være Opgaven at tilstræbe Forbedringer i materiel Henseende, at bevare og fremme det gode Forhold saavel mellem Typograferne indbyrdes som mellem disse og Principalerne og at hjælpe den trængende Kollega. Men som en ny Opgave maatte Foreningen mere end hidtil varetage Typografens Aands- eller Forstandsdannelse, særlig med Hensyn til Lærlingen. Han kunde ikke nokſom fremhæve dette som en Livssag for vort Fags Udvikling. Hidtil havde Foreningen ikke kunnet overkomme at opnaa Resultater i denne Henseende, de forkvaklede Arbejdsforhold og den utilstrækkelige Løn have lagt Beslag paa Foreningens Kræfter, men fra nu af maatte der finde en sideordnet Arbejden Sted for at hæve den vordende Typograf i Dygtighed og Intelligens. Typograferne vare maaske bedre end Principalerne skikkede til at virke herfor; i alt Fald havde disse ikke endnu vist sig denne Opgave voksen. Ethvert Forsøg fra Principalernes Side paa at skaffe Hold i Lærlingeforholdet uden samtidig at sørge for Lærlingens Uddannelse maatte vises tilbage og modarbejdes af yderste Evne; hvad de saaledes vilde bygge op, maatte vi rive ned, idet vi paavise, hvorledes der bør bygges op. Der bør oprettes en Lærlingeskole, og Taleren vilde haabe, at der ikke hengaar lang Tid, inden Initiativet udgaar fra Foreningen. Han beklagede, at den Haandværkerskole, der paatænkes oprettet af Industriforeningen, ikke er kommen videre, end den er; ti en Ordning af dette Forhold vilde da utvivlsomt stille sig forholdsvis lettere. I Lighed med, hvad der finder Sted ved Universitetet med Hensyn til de forskellige Videnskabsfag, kunde der da ved en saadan Haandværkerskole, hvor Bestræbelsen for at give Eleverne af ethvert Fag den almindelige Dannelse er fælles, og hvor derfor de almindelige Apparater i Forvejen findes, oprettes en særlig typografisk Afdeling med det Formaal at gøre Lærlingen skikket til at blive en dygtig typografisk Arbejder. „Den typografiske Forening" er i ethvert typografisk Anliggende en Autoritet, den har derfor Ret til at tale med og maa altid søge at hævde sin Ret. Konsekvensen heraf maatte derfor blive, at Lærlingens Uddannelse ikke er en uvedkommende Sag for nogen Typograf. Taleren gjorde dernæst opmærksom paa, at det ny Formaal snarere end at indskrænke vil udvide Understøttelserne, navnlig derved, at Laanekassen kommer til, hvad der ogsaa vil bidrage til at fremme Selvhjælpen. At Understøttelsesbestemmelsen i sin Udvikling stiller sig i et supplerende Forhold til Hjælpekasserne, har sin naturlige Grund deri, at Midlerne komme fra de samme Lommer, ligesom det heller ikke turde lades ude af Betragtning, at Hjælpekasserne nødvendigvis før eller senere ville komme til at undergaa en tidssvarende Forandring, saa at en nærmere Samvirken paa Understøttelsens Omraade kan blive tilvejebragt, en Sag, der dog endnu

ikke er moden til Afgørelse. Wold gjorde opmærksom paa, at han som Repræsentant havde udtalt sig mod den Affattelse af Formaalet, som der af Bestyrelsen var givet dette. Han fandt det besynderligt, at Typograferne skulde tage sig af Principalernes Lærlinge, og var bange for, at man nu vilde skyde Understøttelserne for langt tilbage. Formaalet vilde han derfor foreslaa saaledes affattet: „Foreningens Formaal er: ved Bevarelsen af et godt kammeratligt Forhold at forbinde selskabelig Sammenkomst med nyttig Samvirken paa Fagets forskellige Omraader, navnlig ved Fremme af tidssvarende materielle Forbedringer i Faget, og at understøtte rejsende Kolleger, hjælpe trængende Medlemmer eller deres Enker, samt ved en Laanekasse søge at afhjælpe almindelig Trang blandt Medlemmerne." Formanden maatte fremdeles hævde den foreslaaede Affattelse af Formaalet, da der her i paa en tydelig og klar Maade er angivet de Grundsætninger, hvorefter Foreningen bør virke. Den Indvending, at man ikke kunde gennemføre et saadant Formaal straks, kunde ikke tages til Følge, ti det blev netop kun saa længe et Formaal, som man kunde stræbe hen derimod, idet det endnu ikke var naaet. For de tre første Punkters Vedkommende kunde det siges, at de altid ville vedblive at staa som noget Uopnaaeligt, og at de ere fremsatte saaledes i sin Almindelighed, at de stedse saa en fyldigere Betydning, efterhaanden som man i Tidens Udvikling arbejder sig fremad. Paa intet af de fire Punkter maa der arbejdes saaledes, at der paa det ene sker Fremskridt paa det andets Bekostning, og viste der sig Tendenser hertil, vilde i alt Fald han vise dem tilbage. De Midler, der maatte benyttes for at naa hen til Formaalet, havde ikke Plads i dette, de vare mange, og man kunde strides om dem, det skadede ikke. Han maatte fastholde Lærlingespørgsmaalets store Betydning for Typograferne, og Laanekassen var et Fremskridt, der blev føjet til den hidtilværende Understøttelsesvirksomhed. Wold vilde dog holde paa sit Ændringsforslag. At gribe ind i Lærlingeforholdet stod saaledes for ham, som om Bestyrelsen derved viste sin Afmagt over for Principalerne, og derved kunde Foreningen let blive ført paa Afveje. Formanden befrygtede ikke her nogen Fare, naar blot Medlemmerne sørgede for at stille en Styrelse i Spidsen, der var sig sin Opgave bevidst. Derpaa forkastedes Wolds Ændring med alle Stemmer mod to, medens det foreslaaede Formaal uforandret vedtoges enstemmig.

Det andet Afsnit: om Medlemmerne (§§ 1—8), fattes dernæst under Forhandling. Formanden gennemgik kortelig disse Paragrafer. § 2 var nu gjort mere lempelig for Indmeldelse, uden for saa vidt der nu fordredes et Indskud af 2 Kr., naar et tidligere Medlem i et halvt Aar „har unddraget sig sin moralske Forpligtelse til ved sin Person og sit Bidrag at støtte Foreningen". §§ 5, 6 og 7 vare vel forandrede, men disse Forandringer vare af en administrativ Natur. Derimod var Forandringen i § 4 — Foreningens finansielle Paragraf — af en meget indgribende Betydning. Her i foresloges: „Ordenligvis er det ugenlige Medlemsbidrag 20 Øre; men i paakommende Tilfælde, f. Eks. ved Hævdelsen af Foreningens Formaal, kan Bestyrelsen med Repræsentantskabets Samtykke midlertidig forhøje Bidraget for en vis opgiven Tid, og enhver Forhøjelse træder da i Kraft for samme Uge, som Meddelelsen herom er udgaaet fra Bestyrelsen." Endvidere foresloges det at tilføje Paragrafen, at „Rubrikken for Ikke-Medlemmer i vedkommende Trykkeri bliver at udfylde" paa Bidragslisterne. Taleren bemærkede hertil, at Bestyrelsen og Repræsentantskabet ikke turde gaa højere i sit Forslag, skønt det vel maatte antages, at mange Medlemmer vilde være stemte for et endnu større Bidrag; men naar der saas hen til, at Medlemsbidraget til en hvilken som helst Tid kan midlertidig forhøjes, vilde Foreningen dog ved Forslaget vinde Betydeligt i finansiel Styrke. Medlemstallet var for Øjeblikket omtrent 380, og med 350 vilde der blive et aarligt Overskud af omtrent 1750 Kr., med andre Ord, efter 5 Aars Forløb vilde Foreningen være Ejer af 10—11,000 Kr., hvilken Kapital ved Siden af den midlertidige Forhøjelsesret af Bidraget turde anses at kunne give Foreningen Respekt og sætte den i Stand til at virke mere fyldestgørende end hidtil for de forskellige Formaalsbestemmelser. Naar der under et andet Afsnit i Lovene var anført, at Repræsentantskabet havde indskrænket Bevillingsmyndighed over Foreningens Midler med Undtagelse af Grundfondet, da var dette sket med det for Øje, at Repræsentantskabet under usædvanlige Forhold bedre end en stemningsfuld Generalforsamling er i Stand til med roligt Overlæg og efter en fast Plan at tage Beslutning i betydelige finansielle Spørgsmaal. Kort sagt, den hele § 4 gav Bestyrelsen og Repræsentantskabet i Forening Myndighed til at ordne ethvert Foreningsanliggende ad administrativ Vej, uden Hensyn til, hvilken Betydning det end maatte have baade i den ene og anden Henseende. Selvfølgelig bevarede Medlemmerne deres Overhøjhed for dem selv i alle Anliggender ved Generalforsamlingen. Ved denne Forandring i Paragrafen var man endvidere gaaet over fra maanedlige til ugenlige Bidrag, men foruden at dette sikkert kun maatte anses for heldigt i Almindelighed, var det blevet nødvendigt for Forhøjelsesrettens Skyld. Den større Ulejlighed, der herefter vilde blive for Inkassatorerne, troede Bestyrelsen at kunne formindske betydeligt ved en simplificeret Administration og hensigtsmæssige Skemaer. Angaaende Bestemmelsen om at opføre Ikke-Medlemmer paa Bidragslisterne vilde han udtale, at den ikke var indsat for at udøve nogen som helst Terrorisme mod saadanne Typografer, men for at give Be-

styrelsen et nøje Kendskab til vedkommende Trykkeris Arbejdsstyrke og derved til andre Forhold, som maatte indvirke paa Foreningen i dens Beslutninger. Simonsen vilde stemme for § 4, men han gjorde det hellere, naar Medlemsbidraget var sat endel højere. Han ankede over, at Foreningen gik for vidt med Understøttelserne; kun Gamle og Enker burde nyde disse. Han vilde stille et Ændringsforslag om, at ingen Principal kan være Medlem af Foreningen; Principalerne stillede sig ikke saaledes til Typograferne, at disse skyldte dem nogen Hensynstagen. Læssøe ønskede Medlemsbidraget sat til 25 Øre ugentlig, og „Typograf-Tidende" skulde da overgaa til Foreningen, der saaledes blev Tidendens Udgiver, og som for dette Ugebidrag gratis skulde levere hvert Medlem et Exemplar. Derved vilde det Overskud, som maatte fremkomme, vel ikke blive just saa stort som det efter Bestyrelsens Forslag kalkulerede, men paa den anden Side mente han, at Typograferne ikke kunde være bekendt at lade R. P. Jensen vedblivende bære de med Tidendens Udgivelse forbundne Udgifter. Tidenden havde vist, at den kan gøre Gavn, Principalerne frygte den, og dens Eksistens maatte sikkres. Tilligemed seks andre Kolleger, Chr. Christensen, Dahlquist, A. E. Falch, Fortling, Olavesen og Th. Jørgensen, vilde han derfor stille det Ændringsforslag, at 20 Øre forandres til 25 Øre, at Formanden mod Honorar overtager Tidendens Redaktion eller, hvis dette ikke altid skulde kunne lade sig ordne, i alt Fald fører Tilsyn med den, og at den Del af Medlemsbidraget, der efter Bestyrelsens Forslag fordres henlagt til Reservefondet, nemlig 33⅓ pCt., nedsættes til 25 pCt. Formanden bemærkede til Simonsen, at selv om Principalerne en Gang imellem skulde glemme den Respekt og Agtelse, som de skylde Typograferne, burde disse dog vise sig i Besiddelse af saa megen Intelligens, at de ikke lade sigægge til nogen Adfærd, der ligner Brutalitet, og Principalernes Opførsel vilde da falde tifold tilbage paa dem selv; nej, vi maatte hellere søge at drage dem til os. Vilde de ikke være Medlemmer af vor Forening, kunde de lade være; det maatte fremdeles blive deres egen Sag. Understøttelserne gik det ikke an at indskrænke; det var en Æressag for Foreningen at yde dem lige saa fyldig, som den havde overtaget dem efter Trykkerikasserne. At der med Tiden skete en heldigere Fordeling af dem, end det nu er Tilfældet, blev en anden Sag. Naar der var stillet et Forslag om, at „Typograf-Tidende" skulde overgaa til Foreningen, da vilde han sige, at saadant var ham meget kært. Tidenden var bleven til et uundværligt Redskab for vore Interessers Fremme, og skete Overgangen ikke nu, saa maatte det inden ret lang Tid komme dertil, at han (Formanden) saa sig nødsaget til at aflevere den. Hvis han stod som slet og ret Medlem, vilde det for ham være om at gøre at faa Bladets Eksistens sikret, da Typograferne paa ingen Maade kunde være tjent med paa dette Punkt at være saa afhængig af en enkelt Mand, som de nu vare; men naar Tidendens økonomiske Forhold havde faaet en varig Ordning, vilde Redaktøren nok kunne skaffes til Veje. Han vilde bede om, at Medlemmerne ved deres Afstemning ikke tog noget Hensyn til ham personlig, men blot til Sagen selv; Tidenden skulde foreløbig blive opretholdt, selv om Forslaget ikke blev vedtaget. Bogtrykker Lazarus foreholdt Simonsen, at man ikke burde skære alle Principalerne over een Kam. Selv om han nu var bleven Principal, havde han dog den samme Interesse som forhen for Typografernes Vel, og derfor var han kommen til Stede for at overvære Forhandlingerne. Simonsens Forslag vilde desuden føre til ejendommelige Følger. Hvis t. Eks. den nuværende Formand blev Principal, hvad der vel nok kunde ske, saa vilde man altsaa ogsaa udelukke ham af Foreningen, skønt han havde virket saa Meget for den og Typograferne i det Hele taget, at vist alle Typograferne vare ham taknemlige derfor. Med Hensyn til § 4 bemærkede han, at det var farligt at forhøje Medlemsbidraget, og man havde maaske forregnet sig ved at tro, at Foreningen derved styrkedes, ti det Modsatte kunde lige saa let ske, hvis man udmeldte sig af den efter en større Maalestok. Bestemmelserne om Grundfondet fandt han uklare. Formanden oplyste Lazarus om, at dette var en Fejltagelse; ti i Budgettet skulde den Del af Medlemsbidraget, som forlangtes i Lovene, lægges til Side, men det forhindrede ikke, at Repræsentantskabet havde uindskrænket Bevillingsmyndighed over Kapitalen, naar der blev Brug for den i Foreningens Øjemed. Han hævdede, at det med Grund vilde være blevet misbilliget af de fleste Medlemmer, om Bestyrelsen ikke var fremkommen med et Forslag om Bidragsforhøjelse, og han nærede ingen Frygt for, at Foreningen vilde svækkes, naar det blev vedtaget; kun Faa vilde trække sig tilbage. Tiden er gunstig til at gøre Fremskridt ogsaa i denne Retning. Man kunde heller ikke forlange, at de ældre Kolleger med samme Ivrighed og Fyrighed som de yngre skulde gaa fremad; de Yngre danne Avantgarden, og de Ældre staa som Reserve. Men kun fremad, altid fremad! Han indrømmede, at Overskudet ikke blev stort, og det vilde derfor være en saa meget desto større Fejl, om man opfattede det som en Trusel mod Principalerne; men det vilde bidrage til at fæstne Forholdene mere og mere baade i og udenfor Foreningen. Han vilde bede om ikke at tale altfor meget om Enighed, ti af bare Enighed blive vi da uenige; den kollegiale Aand blandt Typograferne er god, de skulle ikke mistvivle. Mortensen anbefalede indtrængende Bidragsforhøjelsen og Tidendens Overgang til Foreningen. Løvgreen talte for en større Forhøjelse; 35 Øre var ikke for meget, naar Udgifterne til Tidenden deraf skulde ndredes. Han kunde ønske, at den, der unddrog sig Foreningen, skulde, naar

han igen indmeldte sig, betale det hele Bidrag for den Tid, han ikke havde været Medlem. Henriksen („Dagst."s Tr.) anbefalede 25 Øre med Tidenden og troede ikke, at det paatænkte Overskud derved vilde synderlig forringes, hvad han nærmere beviste ved at oplæse et Overslag over Indtægter og Udgifter. Simonsen bad Lazarus om Undskyldning for sin Udtalelse; men han maatte dog fastholde, at Principalernes Opførsel var skammelig, og de af dem, der vare fjendtligsindede mod Foreningen, burde udelukkes af denne, hvorfor han fastholdt sit Forslag derom. Han nægtede ikke, at han er radikal. Medlemsbidraget burde forhøjes mere end foreslaaet. Rejsehjælp burde kun ydes til udenlands Bortrejsende, men ikke til indenlands, og Taleren indleverede et Ændringsforslag desangaaende. Wold frygtede for Konsekvenserne af den foreslaaede Forhøjelse og vilde derfor foreslaa 15 Øre. Han stillede følgende Ændringsforslag til § 4: „Det maanedlige Medlemsbidrag er 60 Øre, hvoraf de 20 Øre tilfalde Reservefondet; dog kan Bestyrelsen med Repræsentantskabes Samtykke under ekstraordinære Forhold forhøje Medlemsbidraget, og saadan Forhøjelse regnes da fra den 1ste i den Maaned, Meddelelsen herom er udgaaet fra Bestyrelsen." Formanden fraraadede dette Ændringsforslag; man maatte komme bort fra maanedlige Bidrag og gaa over til ugentlige. Han henholdt sig til tidligere Udtalelser og maatte fremdeles hævde det Urigtige i at tillægge Fraværende den Hensigt, at de skulde ville udtræde af Foreningen, naar de 20 Øre vedtoges. En saadan Uærlighed mod Foreningen tiltroede han Ingen. Foltmar mente, at hvis Typograferne havde haft flere Midler, vilde de have opnaaet større Reformer end sket er. I forrige Uge havde Principalerne holdt et Møde, hvor de vedtog en forhøjet Pris paa Bogtrykarbejde, og de vilde saaledes nok vide at skaffe sig Erstatning for en forhøjet Arbejdsløn. Han anbefalede Forslaget om 25 Øre. Wold erindrede om, at han som Repræsentant paa Sagens daværende Stadium havde udtalt sig i samme Retning som nu, men for sit personlige Vedkommende skulde han ikke beklage, om Generalforsamlingen bragte et for Typograferne heldigt Resultat. Calmer støttede Forslaget om de 25 Øre. Han lagde megen Vægt paa Understøttelsesformaalet, og han paaskønnede, at Formanden hævdede det mod ethvert Angreb; det vakte Tillid til Foreningen. — Der vedtoges nu Afslutning af Ordskiftet. Ved Afstemningen forkastedes Simonsens Forslag om at udelukke Principalerne med alle Stemmer (80—90) mod en, medens derimod hans Forslag om at indskrænke Rejsehjælpen til Udlandet vedtoges. Læssøes m. Fl.s Forslag om 25 Øre med Tidenden vedtoges med kun en halv Snes Stemmer imod, og derved bortfaldt Wolds Ændringsforslag. Det hele Afsnit vedtoges derpaa under Et.

De øvrige Afsnit, hvorved der kun var foretaget dels administrative og dels Redaktions-Ændringer, vedtoges enstemmig. I Afsnittet „Om Foreningens Midler" er disse delt i et Grundfond og et Reservefond; Grundfondet dannes af den af Bogtrykker, Kammerherre Berling til Foreningen skænkede Gave, stor 1200 Kr., og kan kun røres under Jagttagelse af meget skærpende Bestemmelser, medens Reservefondet udgør Foreningens øvrige Midler. Til Bestemmelserne om Reservefondet vedtoges det paa Forslag af Henriksen („Dagst."s Tr.) at tilføje, at naar dette Fond har naaet en Størrelse af 20,000 Kr., tilfalder Renten værdig trængende Typografer.

Generalforsamlingen hævedes Kl. 1¼.

Den typografiske Forening.

Det til i Lørdags indvarslede Repræsentantskabsmøde blev i Henhold til Forretningsordenen suspenderet af Formanden, da kun 5 Medlemmer vare mødte. Fraværende vare med anmeldt Forfald: Foltmar, N. D. Hansen, J. C. Henriksen, P. M. Jørgensen (fyg), Møller, Rolund, Scharnowsky og Emil Thomsen, uden anmeldt Forfald: Dahlquist, Th. Jørgensen, Muhle, Neye, Nils, Theodor Sørensen og Wold.

Repræsentantskabsmøde

afholdes Lørdagen den 19de December, Aften Kl. 9.

Dagsorden:

1) Andragender.
2) Optagelse af Medlemmer.
3) Meddelelser angaaende „Typ.-Tid."

Frederik Olsen,
Repræsentantskabets Formand.

Juleballet.

De, der ønske at deltage i Juleballet, bedes fremdeles om at tegne sig i Morgen Aften paa de i Sangforeningens og „Den typografiske Forening"s Lokaler henlagte Lister.

Brevkasse.

P. Ditleffsen i Odense. Deres Korrespondance kan paa Grund af Plads først blive optagen i næste Numer.

„En Kollega". Der er først Plads i det følgende Numer.

Udgivet af R. P. Jensen. — Trykt hos A. Guldbrandsen & Co.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr 25 Øre fjerdingaarlig.

Kundgørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 50 & 51. København den 24. December. 1874.

Generalforsamlingens Forhandlinger den 9. December.

Naar vi kaste et Blik paa denne Generalforsamlings Forhandlinger, er der en Ting iøjnefaldende, og det er den, at medens der indenfor den samme principielle Opfattelse af „den typografiske Forenings" Virksomhed kom en stærk radikal og en noget konservativ Anskuelse til Orde, stod Formanden som Styrelsens Ordfører modererende mellem disse to Yderligheder. Det lader sig ikke benægte, at begge Sider forfægtede deres Anskuelser med en vis Berettigelse. Den radikale Side, der fik sit Udtryk ved Hr. Simonsen og tildels Hr. Løvgreen, havde ikke mindre svært ved at argumentere for sin Opfattelse end den konservative Side med Hr. Wold som Ordfører; men hvad der dog især maatte meget paaskjønnes, var, at begge Sider fremførte sine Anskuelser med stor Loyalitet mod Foreningen. Det bør ogsaa være saaledes; ti hvis den ene af Siderne havde afveget herfra, maatte der straks af intetsigende Grunde være tilvejebragt en Adsplittelse, der kun lidet vilde sømme sig for oplyste Arbejdere. For Styrelsen blev det derfor ogsaa muligt at stille sig modererende til begge Sider og at lægge sit Lod med i Vægtskaalen, saa at ingen af Parterne kunde faa Overvægten og derved forstyrre den Balance, der skal betrygge en rolig og besindig Fremgang.

Enhver fraværende Kollega, der havde været til Stede ved Forhandlingerne, kunde meget vanskeligt, for ikke at sige umuligt, have faaet Fodfæste paa noget andet Standpunkt end det, hvorpaa alle tre Parter stillede sig. Hvad skulde han gøre? Vilde han for sig selv benægte Retten og Pligten til at fremme sine materielle Interesser? Vilde han fornægte Oplysningens og Dannelsens Betydning som Middel til at indtage en beretiget Plads i Samfundet? Vilde han træde op for at forstyrre et godt Forhold mellem Principalen og Typografen? Og vilde han endelig træde op og sige, at jeg hjælper ingen Trængende, jeg er mig selv nok? Nej, han vilde ingen af Delene gøre; han kunde ikke. Men naar han nu ikke kunde gøre det, vilde han da staa frem og paastaa, at han ikke havde Raad til ugenlig at afse de Skillinger, som det herefter vil koste at fremme sit timelige og aandige Vel og at hjælpe sin trængende Kollega? Nej, og atter nej — han vilde da skulke afsted og passe nøje paa, at Ingen lagde Mærke til ham. Nu sige vi fremdeles, at ingen Kollega tør, som der staar i Lovene, „unddrage sig sin moralske Forpligtelse til ved sin Person og sit Bidrag at støtte Foreningen", og det gælder lige saa fuldt den, der nu er Medlem, som den, der hidtil har glemt denne sin Forpligtelse. Om det end gik igennem Forhandlingerne som en rød Traad, at der kunde befrygtes at være mange Personer, som turde og kunde bortkaste denne Forpligtelse, saa glemte man dog i Øjeblikket at sætte sig i disse Personers Sted og drage det deraf følgerigtige Omdomme. Man kunde sige sig selv, at der ikke vilde gives mange Saadanne, eftersom der blandt de 80—90 Tilstedeværende ikke fandtes en eneste, og man kunde endvidere sige sig selv, at der skulde være mange, dersom de ved deres stupide Adfærd vilde kunne være i Stand til at kue det Sande og Rigtige.

Maaske der ligesom hidtil fra Nytaar vil findes enkelte Typografer, der „unddrage sig sin moralske Forpligtelse til ved sin Person og sit Bidrag at støtte Foreningen" — vi vilde dog helst tro, at der slet ingen fandtes —, saa føle vi os dog overbeviste om, at det store Flertal

ligesom hidtil finder saa meget Sundt, Rigtigt og Godt ved Foreningen, at det paa enhver Maade vil yde den sin kraftige Støtte. Naar Enhver giver sig rigtig Tid til at se paa Sagen og nøje overtænker den, vil han komme til en Slutning, der fritager os for at give en videre Udvikling af den, og som gør enhver indtrængende Henstilling fra vor Side overflødig; ti — Sagen taler for sig selv.

Om Kontingent-Forhøjelsen.

Hr. Redaktør! Jeg er en af de Mange, der paa Grund af den travle Juletid ikke kunde give Møde paa Generalforsamlingen afvigte Onsdag Aften, men da det er kommet mig for Øre, at flere ærede Talere dersteds skulle have udtalt sig mod Kontingent-Forhøjelsen, fordi de befrygtede en uforholdsmæssig stor Nedgang i Foreningens Medlemsantal, maa det være mig tilladt at fremkomme med et Par Bemærkninger.

Jeg skal naturligvis villig indrømme, hvad der af de ærede Talere blev fremhævet, at det vilde være sørgeligt, om Mange paa Grund af Forslagets Vedtagelse meldte sig ud af Foreningen, men jeg tror ikke, at der var Anledning til at nære denne Frygt. Alle, selv de bedst stillede Typografer, vide, hvorledes Sagerne stille sig, vide, at vi have mange berettigede Fordringer, som vi maa og skulle have gennemførte, og vide, at vi ikke kunne faa disse Fordringer satte igennem uden netop ved egen Kraft. Hvor Mange have ikke bebrejdet Bestyrelsen, at den ikke virkede kraftigt nok? Hvor Mange skulle vel nu ville nægte at bringe et ringe Offer, for at Bestyrelsen kan faa et til et sikkert Fodfæste nødvendigt Fundament? Jeg tror, at meget Faa ville gøre det. Jeg veed tvertimod, at der er flere nu udenfor Foreningen staaende Typografer, der ved Forslagets Vedtagelse ville melde sig ind i den. Jeg er imidlertid ikke blind for, at Enkelte ville melde sig ud, men man kan være sikker paa, at de i lang Tid have luret paa en Lejlighed til — med reddet Ære — at kunne vende Foreningen Ryggen; man kan maaske rettest henregne dem til to Kategorier: 1) Principalvenlige, og dem er der vel Ingen, der, som Sagerne nu staa, bryde sig om at have til Kolleger, og 2) de Typografer, der lade 2 à 3 Øre afgøre, om de skulle være Kolleger eller ikke, og de ere oprigtig talt ikke et Skud Krudt værd; begge Kategorier gøre vist Foreningen mere Skade end Gavn.

En Kollega.

„Dags-Telegrafens" Sætteriforhold.

„Dags-Telegrafens" Sætteri har ikke sjelden afgivet et yndet Æmne for typografiske Konversationer, der imidlertid som oftest have været prægede af en betydelig Mangel paa Kendskab til de faktiske Forhold. „Typograf-Tidende" har, i rigtig Erkendelse af det Ønskelige i, at de i de forskellige Trykkerier herskende Tilstande ligge aabent for Alles Blikke, paabegyndt en Skildring af disse, og som et Supplement hertil vil Nærværende formentlig nærmest egne sig.

Naar Tanken henledes paa „Dags-Telegrafens" Sætteri, er det en Selvfølge, at dettes Personale som den Faktor, der hovedsagelig maa betragtes som Bærer af de Tilstande, hvorunder der virkes, træder skarpt i Forgrunden. „Dags-Telegrafens Personale" er imidlertid et yderst variabelt Begreb; for kun lidt over et Aar tilbage bestod det af 14, medens det nu udgør 22 Sættere; af de nævnte 14 har Halvdelen forladt Bladet og er-bleven erstattet af nye, tildels yngre Sættere, saa at altsaa de to Tredjedele af det nu eksisterende Personale ere tilkomne i Løbet af det sidste Aarstid. At denne Omstændighed har været Hovedsagen til de gennemgribende Reformer, der i den senere Tid have fundet Sted i „Dags-Telegrafens" Sætteri, er indlysende; de nyere Kræfter, der have ombyttet deres tidligere Virksomhed med den forholdsvis langt besværligere og afhængige Stilling, der er forbunden med en Bladplads, have medbragt Bevidstheden om deres Værd som Arbejdskraft, og Intet er derfor naturligere, end at de, samtidig med, at de opfyldte de Forpligtelser, der paahvilede hver Enkelt lige over for Arbejdsgiveren, stillede en anden Forpligtelse sideordnet med denne, nemlig Hensynet til egne og dermed altsaa ogsaa Standens Interesser.

At give en historisk Skildring af Forholdene i „Dags-Telegrafens" Sætteri lige fra Bladets Fødsel for 11 Aar tilbage indtil vore Dage, ligger selvfølgelig fuldstændig udenfor min Agt, selv om disse ikke vare af den Art, at en tro og udførlig Gengivelse af deres til Legio grænsende Variationer vilde være i Stand til at fylde voluminøse Bind. Derimod har jeg troet det at være ikke uden Interesse, naar jeg berører et Par af de Punkter, der i Løbet af det sidste Aar have hidført en gavnlig Forandring, og som af denne Grund have Krav paa at blive bekendt i en videre Kreds.

Beregningen i „Dags-Telegrafen" var i sin Tid i Lighed med den i flere andre Blade gældende 15 Sk. pr. 1000 n, altsaa 1 Sk. højere pr. 1000 end den for Bogsats normerede. At en Mer-Betaling af 7 pCt. maatte anses for et saare ringe Vederlag for Arbejde i et Bladsætteri, vilde Ingen ret vel kunne bestride, og Bladets Udgiver, Hr. Ferslew, erklærede sig villig til at yde en Forhøjelse. Denne indførtes for om-

trent tre Fjerdingaar siden og bestod i et Tillæg af 10 pCt., hvorved Satsprisen altsaa blev = 16½ Sk. pr. Tusind n. I Øvrigt forbleve Forholdene uforandrede.

Imidlertid er det en Selvfølge, at en simpel Forhøjelse af Satsprisen uden at være ledsaget af tidssvarende Reformer ogsaa paa andre Omraader ikke i Længden kunde vise sig tilfredsstillende selv for den mest Moderate. Blandt de forskellige Gener, der særlig gjorde sig fortjente til snareste mulig at afhjælpes, havde man alt i længere Tid haft sin Opmærksomhed rettet paa en speciel, nemlig de saakaldte Ekstrature. Disses Ordning var nemlig højst mangelfuld, idet Sætterne ved en uindskrænket Benyttelse af dem vare bragte i et fuldstændigt Afhængighedsforhold til Bladets Redaktion med Hensyn til det Tidspunkt paa Aftenen, da de kunde anse deres Dagværk for endt. Ingen Bestemmelse værgede Sætterne mod til sine Tider at maatte præstere Sats til Kl. 11 og derover uden andet Vederlag end den for almindelig Sats fastsatte Betaling. Vel blev der nu og da udtaget Ekstra-Mandskab i Anledning af et eller andet Referat, der sent vilde indtræffe; men saafremt Redaktionen kunde se sig i Stand til at forsyne Personalet med et saa stort Kvantum Manuskript, som var tilstrækkeligt til at holde det beskæftiget, indtil det ventede Referat indtraf, vare Ekstrature at betragte som fuldstændig illusoriske. At der herved skabtes nogle højst mislige Forhold, er det overflødigt at bemærke, og man fandt sig derfor med fuld Føje foranlediget til paa en praktisk Maade at bringe dem ud af Verden. Man fastsatte Kl. 10 som det Tidspunkt, da Sats til sædvanlig Betaling burde ophøre, og hvorefter Sætning maatte betragtes som Ekstratur med et Honorar af 75 Øre pr. Sætter, idet man selvfølgelig henstillede til Administrationen efter en vis Orden at udtage et Antal, der stod i Forhold til det resterende Manuskripts Mængde. At Bestemmelsen har staaet sin Prøve, vil Ingen betvivle.

Som bekendt, undergik „Dags-Telegrafens" Format for kort Tid siden en Forandring, hvorved hver Kolumne kom til at indeholde 10 i Stedet for 8 smalle Spalter. Prisen pr. 100 Linier (den i Bladet sædvanlige Beregningsmaade) maatte altsaa ogsaa forandres, og som en Følge heraf fremkom Hr. Ferslew med et Forslag, der overførte Beregningen fra n- til Alfabetsystemet, hvorved den hidtige Betaling af 16½ Sk. pr. 1000 n blev = 20½ Øre pr. 1000 Bogstaver, paa hvilken Basis Betalingen pr. 100 Linier fastsattes. Samtidig hermed erklærede han sig for rede til at forhandle med et Par Delegerede fra Sætteriet om de Punkter, hvorover der maatte herske afvigende Meninger. Imidlertid havde Sætterne indbyrdes drøftet Sagen og vare komne til det Resultat, at en yderligere Prisforhøjelse, ledsaget af en hensigtsmæssig Ordning af Forholdene i det Hele taget, maatte anses for baade berettiget og tidssvarende. Man blev enig om at foreslaa et Tillæg af 10 pCt. for Bourgeois og Petit og 20 pCt. for Nonpareille og erklærede sig til Hævdelsen heraf ved Navns Underskrift solidarisk overfor kommende Eventualiteter, samtidig med, at man henstillede til de to Delegerede at hidføre en Overenskomst med Hensyn til de øvrige Punkter. Ved den derpaa følgende Forhandling med Principalen viste det sig imidlertid snart, at en saadan Overenskomst paa Grundlag af det af ham stillede Forslag ikke lod sig tilvejebringe, idet Meningerne stode temmelig skarpt overfor hinanden. Imidlertid erklærede han, at Bladets Tarv ikke tillod, at nogetsomhelst Brud indtraadte, af hvilken Grund han som Forhandlingsbasis vilde henstille til Sætterne selv at udarbejde en Tarif. At man var fuldstændig beredt hertil, er en Selvfølge, og en Tarif, indeholdende de Punkter, paa hvilke Personalet særlig havde Grund til at lægge Vægt, blev udarbejdet og overbragt. Under Forhandlingerne paa dette Grundlag viste Hr. Ferslew, der imidlertid havde taget Sætternes Forslag under Overvejelse, en paaskonnelsesværdig Imødekommen; han indrømmede, at den tilsigtede Fortjeneste stod i et passende Forhold til det af Sætterne præsterede Arbejde, og at den foreslaaede Ordning i Tidens Løb vilde vise sig brugbar. — Som en Følge heraf blev fra begge Sider følgende Bestemmelser godkendte:

at Satsprisen paa Grundlag af Alfabetberegningen fastsættes:
for Bourgeois til 32½ Øre pr. 1000,
" - Petit - 33 - - - og
- Nonpareille - 44 - - -

at Betalingen for Formens Slutning og Besørgelse i Maskinen forhøjes fra 1 Kr. til 1 Kr. 50 Øre for hver Sætter;

at præsteret Sats efter Kl. 10 godtgøres Sætterne med et Ekstrahonorar af 75 Øre, og

at ingen Sætter er forpligtet til at vente paa sin Korrektur eller Dele af denne længere end ½ Time efter, at den sidste Sats er afgiven til Korrekturlæsning, men at den, forsaavidt det nævnte Tidsrum overstrides, bliver at besørge af Sluttemandskabet eller eventuelt af udtagne Sættere, der da beregne sig et Vederlag som for Ekstrature.

Hvad den sidstnævnte Bestemmelse angaar, vil det indses, at den ikke saa meget tilsigter en forhøjet Fortjeneste som en Pression paa Korrekturlæsningen, hvorved formentlig al unødvendig Venten paa Korrektur vil bortfalde.

Som man vil se, er der her gjort et ikke ubetydeligt Skridt fremad paa den rette Vej mod det Maal, hen imod hvilket det er vor Stands Opgave at virke i en rigtig Bedømmelse af de til vor Raadighed staaende Kræfter og Retten til selv at fastsætte Prisen paa vor Arbejdskraft.

J. C. Henriksen.

Københavnske Trykkeriforhold.

Denne Gang ville vi gøre en lille Afstikker op til Hr. Sally B. Salomon og betragte hans Trykkeri. Det Første, man lægger Mærke til, er det store, rummelige Lokale med den gode Belysning — men dermed har man ogsaa betragtet alle Lysſiderne. Det er kun ved det første Øjekast, at Alt ser saa lovende ud; allerede ved det andet har det forandret sig betydeligt. Man træder nærmere hen til Sætterpladserne og betragter de der opstillede Skriftkasser, der — det skal ikke være vittigt, det er den nøgne Sandhed — i Virkeligheden kun ere Skarnbøtter, saa fulde af alt Slags Smuds ere de. Og naar man nu tænker sig, at de Kasser, der for Øjeblikket blive benyttede, ere gennemgaaede en lille Renselsesproces, saa kan man gøre sig en Foreſtilling om, hvorledes de Kasser se ud, der staa indstukne i de for Støv og Smuds let tilgængelige Reoler. Denne Kassernes uhyggelige Tilstand er den største Ulempe paa et Trykkeri; enhver Fagmand veed, hvor meget det generer under Sætningen, for ikke at tale om Modbydeligheden ved at sluge den Mængde Partikler, der naturligvis uafladelig udgaa fra en saadan Kasse. Det kan imidlertid ikke nægtes, at Sætterne selv have en stor Skyld i, at dette Smuds er til Stede, idet de stoppe Piber over Kassen, lægge tændte Cigarer paa Kasseranden, benytte Kassen som Spisebord o. s. v., men Hovedskylden ligger upaatvivlelig hos Hr. Salomon, der ikke fra Begyndelsen af har sørget for, at Kasserne ved stadigt Til- og Eftersyn ere blevne vedligeholdte paa en baade for Principal og Sætter lige heldig Maade.

Naar man dernæst kaster et Blik ned i de smaa Kasser, hvori matematiske Tegn og deslige Sager findes, maa man højlig forundre sig over, at en Sætter nogensinde kan bekvemme sig til at lade sine Fingre komme i Berøring med den Mængde Snavs, der findes der, og hvor lille maa Fortjenesten ikke blive for den Sætter, der skal benytte disse Kasser? De ere inddelte i Fag, men Fagene ere til ingen Verdens Nytte, da Alt ligge hultertilbulter mellem hinanden, og alle Skriftarter have forvildet sig derned og hvile blødt i Støvet. — Hr. Salomon er som oftest paa Forlangende af vedkommende Sætter ikke uvillig til at betale mere i Arbejdsløn, end man vilde faa i et andet Trykkeri, men Forholdene ere saadanne, at en god Betaling ikke nytter stort; Fortjenesten bliver for lille alligevel. — Foruden de her berørte Ulemper er der meget ofte Mangel paa Udslutningsmateriale, hvilket ikke saa sjeldent er begrundet i, at Hr. Salomon indelukker Materialet i sit Kontor, og det maa dog betragtes som en meget stor Fejl; det til enkelte Tider tiloversblevne Materiale bør opbevares i Sætteriet i Magasiner, hvor enhver Sætter uhindret kan tage det, og ikke gemmes i et Kontor, hvor det jo ikke kan gøre Gavn.

Vi kende meget godt Hr. Salomon som sand Arbejderven, og vi tro, at han kun behøver at blive gjort opmærksom paa disse uheldige Forhold for øjeblikkelig at raade Bod derpaa; der udfordres dertil kun en lille Pengesum, og Alt vil være i Orden. Gode og ordenlige Sættere ville da søge Kondition hos ham, de ville — hvad der nu ikke er almindeligt — blive der, og de ville nok sørge for, at et Tilbagefald ikke finder Sted; Hr. Salomon kan ikke, som Trykkeriet nu er beskaffent, gøre sig Haab om at faa gode Sættere, ti allerede ved at tage Kondition der maa — naturligvis under de forhaandenværende Forhold — Prædikatet „god" være bortfaldet.

Endvidere ville vi ogsaa med et Par Ord omtale Trykkeriets Faktor, Hr. Bergenholz. Han danner en glædelig Kontrast til de fleste Faktorer i københavnske Trykkerier; han er først og fremmest selv en meget dygtig Sætter, og desforuden forstaar han at omgaaes Sætterne paa en saa human Maade, at vistnok mangen Sætter i længere Tid har fundet sig i Arbejdsforholdene end ellers vilde være Tilfældet. Det staar klart for Hr. Bergenholz, at det, naar man virkelig er i Besiddelse af teknisk Dygtighed og praktisk Indsigt i at styre en Forretning, ikke er nødvendigt for at faa disse Egenskaber anerkendt at vise „surt Ansigt" fra Morgen til Aften og at behandle de i Forretningen Arbejdende paa en soldatermæssig Maade. Dog ubetinget Ros ville vi ikke tildele Hr. Bergenholz; han lider af den gamle bekendte Faktorsygdom, der egenlig bestaar i, at Faktorerne putte deres Principaler Blaar i Øjnene ved at fortælle dem, at Typografernes Fordringer ikke ere saa berettigede, som de i Virkeligheden ere; de tro naturligvis derved at tjene deres Principal bedst, men det er, som sagt, kun „Blaar i Øjnene". Typografernes Fordringer ere berettigede og maa og skal føres igennem, men netop derfor er det bedst, naar Faktorerne forklare de stærblinde Principaler, hvad der er i Vejen, og hjælpe dem at gøre Forandring til det Bedre. S.

Korrespondance.

Odense, 14de December. Hr. Redaktør! „En rejsende Trykker" har i denne Tidendes Nr. 46 & 47 draget til Felts mod Fyns Stiftsbogtrykkeri. Da han i sin Artikel vælter sig ind paa mine Kolleger i Almindelighed og mig i Særdeleshed med en Beskyldning, som mangler al Hjemmel, vil jeg give ham Svar paa Tiltale. — Det være da sagt, at jeg her modtog Pladsen som Trykker, hvilken Faktoren tilbød mig, end-

skønt „Forlegenheden" ikke var større, end at han sagtens til en hvilken som helst Tid kunde have faaet en „udlært" Trykker. Se, denne Tilstaaelse kunde jo netop være Vand paa „den rejsende Trykker"s Mølle, naar ikke den Erklæring fulgte bagefter, at jeg ikke har „opgivet det, jeg egenlig har lært". Maaske har han kendt mig som Sætter; men jeg maa da gøre opmærksom paa, at jeg har lært begge Dele, og at jeg endvidere har arbejdet dels som Medhjælper og dels som selvstændig Trykker ved 7 Hurtigpresser og 3 Haandpresser i fire forskellige Officiner, saa jeg formener at kunne gøre Fordring paa at kaldes Trykker, naar jeg fungerer som saadan, og Sætter, naar jeg har paataget mig en Sætterplads, medmindre der skulde kunne stilles Bevis for, at jeg ikke er den ene eller anden Plads voksen. At en Mand har lært begge Fag, kan vel ikke lægges ham til Last. Men jeg troede netop paa Grund heraf at kunde være fri for en „Trykkers" ironiske Bemærkning om Tjenstiver. — At „nogle Enkelte" her paa Trykkeriet skulde være Filurere og Øjentjenere, som „den rejsende Trykker" insinuerer, maa bevises først, forinden jeg kan indrømme det; dog skal jeg henstille til ham ikke uden Grund at udkaste Bestyldninger mod enkelte Personer lige over for den hele Stand. — Naar denne Mand kalder sig „en rejsende Trykker", der har søgt Plads eller Viatikum her i Trykkeriet, ser det — efter Ordlyden at dømme — ud, som om han af Fortrydelse over, at han ikke har faaet Pladsen, har besluttet sig til at skrive nævnte Artikel, der dog lider af en væsenlig Mangel, den nemlig, at den er upaalidelig. For det Første kan jeg forsikre, at i de sidste Aaringer have ingen rejsende Trykkere søgt Plads her, saa jeg in Parenthesis sagt kan glæde mig over ikke at have staaet ham i Vejen, og dernæst maa jeg gøre opmærksom paa, at de Rejsende i det sidste halve Aars Tid have faaet 1 Rd. i Viatikum, 3 Mk. af Principalen og 3 Mk. af Typograferne; maaske han har faaet 3 Mk., hvad jeg ikke kan bestride, da det var det Viatikum, der tidligere blev udbetalt. — Naar han endvidere fortæller, at „Tilfældet gav ham Lejlighed til at kaste et Blik ind i Maskinstuen", som han beskriver saa nøjagtig, at Udenforstaaende maa tro, at han har lært her, saa maa jeg tillade mig følgende Rettelser. I Maskinstuen er fire — ikke tre — Hurtigpresser (de tre med Selvfratager), som drives af to — ikke 1 — Gasmaskiner. Disse Pressér besørges for Tiden af to Trykkere og to Lærlinge (den ene over 20 Aar gl.). I den Tid, jeg har konditioneret her (siden 1863), har der stadig været mindst 2, somme Tider 3 Trykkere. (I 1863 var der her kun to Hurtigpresser og en Haandpresse samt tre Trykkere, saa det er ikke og har ikke været Tilfældet, at tre Maskiner besørges af hver sin Dreng). Alle Maskinerne behandles, hvad Smøring og Reparation angaar, af en i Trykkeriet fast ansat Mekanikus; endvidere er der i Trykkeriet en Karl, der naturligvis besørger Fugtning, Omslaaning, Pudsning af Maskinerne etc. Hvad Lærlingene maa gøre af de sidstnævnte Arbejder er vel ikke mere end naturligt, naar der skal være Udsigt til, at de med Tiden kunne forestaa Trykning ved en Maskine, og er altsaa ikke et Onde men et Gode. Desuden har jeg ved min Maskine en Lærling, der besørger Paalægning og hvad som helst der ellers kan udføres af en ung Dreng, der skal lære Trykkerfaget. — Til Slutning skal jeg gøre opmærksom paa, at jeg blev antaget her i Trykkeriet som Trykker og senere efter eget Ønske blev Sætter, indtil jeg atter har paataget mig en Trykkerplads, hvad der nu stemmer med mit Ønske. — Med disse oplysende Bemærkninger angaaende de virkelige Forhold skal jeg lade mig nøje og ikke mere tage Ordet, naar ikke „den rejsende Trykker" eller nogen Anden skulde komme min Person for nær.

I et tidligere Numer af denne Tidende var fremsat en specificeret Oversigt over en „vellønnet Odense-Typografs Indtægter og Udgifter" med den Bemærkning, at den ikke trængte til nogen Kommentar*). Det maa maaske være mig tilladt ved samme Lejlighed at give den Oplysning, at det var den her i Trykkeriet ansatte Mekanikus, hvem denne Oversigt skyldtes, og som ved en Fejltagelse er bleven kaldt Typograf; dog var der i denne Opgivelse ikke medregnet det, som tjenes ved Ekstraarbejde, hvorved en Balance da bedre kan forstaas. Denne Oversigt daterer sig fra 1872, siden hvilken Tid hans saa vel som Typografernes Vilkaar ere betydeligt forbedrede.

I Haab om, at disse Par Linier maa faa Plads i Deres ærede Blad, forbliver jeg

Deres forbundne

P. Ditleffen.

Forskellige Meddelelser.

— I de fleste københavnske Bladsætterier vil Satsprisen fra Nyaar blive forhøjet og — hvad der ikke er mindre vigtigt — Arbejdstiden blive begrænset i Lighed med, hvad der længere foran i nærværende Numer meddeles om „Dags-Telegrafen". Man er over Alt gaaet frem efter samme Princip. Af Københavns tolv Dagblade er det navnlig Sætterne i „Adresseavisens", „Fædrelandets", „Nyt Aftenblads", og maaske „Morgenbladets" Trykkerier, der komme til at

*) Her tager Hr. Ditleffen fejl. Vor Bemærkning om, at vi ikke vilde give Kommentarer, gjaldt det hele Referat af Ministeriets Beretning om Arbejderskemaerne, hvoraf vi blot anførte Meddelelsen om „Odense-Typografen" som en Kuriositet. Hr. Ditleffen støder med sine Oplysninger den hele ministerielle Beretning om „Odense-Typografen" omkuld. Red.

staa tilbage. Som en Mærkelighed fortælles det, at netop disse Sættere, hvis Arbejdsvilkaar sikkerlig ikke ere misundelsesværdige, ikke alle finde sig opfordrede til at støtte „den typografiske Forening", skønt det er i Ly af den ved Foreningen bestaaende Organisation, at de øvrige Bladsættere have set sig i Stand til at benytte en Optræden, der kunde bevirke de opnaaede Indrømmelser.

— Den i nærværende Tidendes Nr. 48 bragte Meddelelse om, at flere københavnske Bogtrykkere ere komne overens om at forhøje Prisen paa alt Bogtrykarbejde fra Nytaar, er nu officiel. I et Avertissement i „Berl. Tid." for den 16de d. M. staar det at læse. Det er tyve af Københavns større Bogtrykkere, der have indgaaet denne Overenskomst; iblandt dem findes dog ikke Firmaerne Ferslew & Ko. og Hoffensberg, Jespersen & Fr. Trap. Samtidig med denne yderligere Meddelelse kunne vi ikke nægte os Fornøjelsen af at anføre, at de tyve Bogtrykkere motivere Prisforhøjelsen ved, at der er indtraadt „en tildels ny Arbejdsordning". Da Typograferne for et Aar siden fremsatte Forslag om Arbejdsordning eller Tarif, stempledes dette i Almindelighed som Galmandsværk; det er meget heldigt, at man nu aabenbart anerkender Princippet om en tarifmæssig Arbejdsordning, ti derved ville fremtidige Forhandlinger betydelig lettes, naar det først har vist sig, at den Ordning, der bliver indført fra Nytaar, ikke duer.

— I det i Tirsdags otte Dage indvarslede Trykkermøde var der 20 Trykkere til Stede. Under Forhandlingerne kom man til det Resultat, at Trykkerne bør slutte sig mere sammen end hidtil og i Fællesskab virke for, at deres Interesser under Tidens Udvikling blive varetagne efter en fast Plan. Da det mødende Tal ikke var saa stort som ønskeligt, besluttede man sig til en lille Opsættelse, inden man skrider til Værket, nærmest for at forberede Sagen indenfor den snevrere Kreds, og der vilde da være grundet Haab om, at et følgende Møde bliver mere talrigt. Et midlertidigt Udvalg blev nedsat for at varetage det videre Fornødne, og det kom til at bestaa af Dhrr. Dahlquist, Jakobsen og Jensen (henholdsvis i Ferslews, Thieles og Hoffenbergs Trykkerier).

— Det af os for nogen Tid siden bebudede ny københavnske Dagblad, der var bestemt til at udgaa fra Hr. N. G. Calbergs Bogtrykkeri, har nu under Navn af „Dagen" set Dagslyset ved et Prøvenumer, der i enhver Henseende er vel udstyret fra Trykkeriets Side. Om Redaktionen faar man ikke anden Oplysning end den, at Bladet udgives af „et Aktieselskab under Ansvar af N. G. Calberg og J. S. Trier". Det hele Foretagende synes for Øvrigt at være beregnet paa om Morgenen at bringe et Indhold, der svarer til det, „Nyt Aftenblad" og „Aftenposten" levere om Eftermiddagen. „Dagen" er det tolvte københavnske Dagblad, men der er dog ikke ringe Udsigt til, at det ny Blad, der er billigt, vil opnaa en længere Levetid.

— For nogle Dage siden klagede en Abonnent paa Rigsdagstidenden i „Dagbladet" over den overordentlige Langsomhed, hvormed Rigsdagstidenden sjokker bagefter Forhandlingerne. Dagen efter meddelte „Dagbladets" Redaktion, at Klager over Sendrægtighed maatte henvises til Rigsdagens Bureau, der igen undskyldte sig med, at det var Trykkeriet, der alene bærer Ansvaret for Langsomheden, en Undskyldning, Redaktionen sikkert meget rigtigt fandt aldeles intetsigende, da det virkelig maatte være Bureauchefens som enhver anden Redaktørs Sag at paase, at det Blad, hvis Udgivelse han forestaar, bliver trykt og ekspederet i rette Tid. Den offenlige Omtale af denne Sag har vist i høj Grad generet Rigsdagstidendens Bogtrykker, Hr. Kancelliraad Schultz; ti igen den paafølgende Dag saa „Dagbladets" Redaktion sig i Stand til at meddele efter modtagen Meddelelse „fra Trykkeriet", at „det tør haabes, at den nu indtraadte Sakken agteruds Periode er forbigaaende, og at man altsaa vil arbejde sig op til at være mere à jour", og dermed maatte saa Rigsdagstidendens Abonnenter trøste sig. — Hertil skulle vi tilføje, at denne Sakken agteruds Periode ikke er saa aldeles „forbigaaende", og at det er meget tvivlsomt, om Trykkeriet kan holde sit Ord; ti den egentlige Aarsag til Rigsdagstidendens langsomme Udgivelse skyldes det i Rigsdagstrykkeriet herskende usle Arbejdsforhold, der saa langt fra er „forbigaaende", at det endog er af en meget vedvarende Natur. Sætterne have som bekendt en meget stor Afsky for dette Trykkeri; de ere til stor Skade for deres Pung i en mærkelig Grad afhængige af store politiske Kombinationer, af „Venstres" eller „Højres" Tavshed osv., hvad der sikkerlig ikke er Morsomt, og denne Afhængighed have de en vis Respekt for. Det er derfor virkelig en daarlig Trøst for Rigdagstidendens Abonnenter, at der er Udsigt til, at de en skønne Dag slet ingen Tidende faa. I „Forbigaaende" skulle vi saaledes oplyse, at omtrent det hele Sætterpersonale i Trykkeriet for en Maanedstid siden havde besluttet at stanse Arbejdet, men at Stansningen ikke den Gang blev iværksat, væsenlig fordi Styrelsen for Typografernes Anliggender ikke i Øjeblikket fandt den tilraadelig. En Erklæring fra Typograferne vilde derfor have været fuldt saa beroligende og trøstelig for Abonnenterne som fra Hr. Kancelliraad Schultz. Om Typograferne ville være saa hensynsfulde over for Abonnenterne, at de i Forvejen give dem Underretning om, naar de unddrage Tidenden deres Assistance, skulle vi lade være usagt.

— Opfindelsen af Sættermaskiner synes herefter at blive epidemisk! — New-York Wold skriver, at der nu er udstillet en Sætte-

maskine i New-York, som skal være opfunden af en Hr. Fenton G. Foster i Wakefield i Nord-Karolina. Opfinderen har naturligvis undgaaet alle de Fejl, som klæbe ved alle foregaaende Maskiner, og tror med sin Maskine at kunne præstere fire almindelige Sætteres Arbejde — „lige saa godt, om ikke bedre end de". Naar Hr. Foster kommer i Besiddelse af de nødvendige Værktøjsmaskiner, haaber han at kunne levere sin Sættemaskine aldeles færdig til en Pris af 75 Dollars, hvad der i alt Fald er en mærkelig Forskel paa denne Maskine og saa godt som alle de andre. En Beskrivelse af Hr. Fosters Sættemaskine kunne vi spare os, og vi skulle kun notere, at „Journ. f. Buckd." er saa ondskabsfuld at gøre opmærksom paa, at den efteraber Kastenbeins nylig opfundne Sættemaskine, med andre Ord, at Hr. Foster har stjaalet sin Opfindelse fra Hr. Kastenbein. Hr. Foster har forresten ogsaa opfundet en Aflæggemaskine, men endnu ikke bygget den, hvilket dog ikke afholder ham fra at forsikre, at den vil arbejde lige saa sikkert og hurtigere end Sættemaskinen. Denne ønsker han først at indføre i Bogtrykkerierne, men paa Aflæggemaskinen har han dog allerede taget Patent og vil med det Første konstruere en Model, der kan arbejde.

— Den franske Digter Béranger var som bekendt oprindelig Typograf. I disse Dage have vi fra Paris modtaget en Artikel, som har været optaget i et derværende Blad, og hvis Forfatter, efter strængt at have dadlet Publikums Ligegyldighed og Utaknemlighed imod den i Livet saa feterede Digter, hvem man efter hans Død ikke engang har skænket et passende Gravmonument, gaar over til paa det Stærkeste at rose det parisiske Typograf-Samfund, der betragtede ham som en Fader og nærede den mest urokkelige Hengivenhed for ham, en Hengivenhed, som Tiden ikke har bragt til at fordunste. Det er nemlig disse simple Arbejdere, disse Digterens fjærne Frænder, skriver Forfatteren, der have bevaret ham i deres Erindring, efter at han var forglemt af alle Andre, og som med Stolthed have indskreven hans smukke Navn i det typografiske Samfunds rige Historie, man maa takke for, at der paa hans Gravsten, under hvilken han ligger sammen med en Anden, er bleven indsat en smuk Medaillon, og at selve Graven bestandig findes smykket med friske Blomster og Kranse. Redaktionen gør dog hertil den Bemærkning, at Digteren i sin sidste Villie udtrykkelig havde forlangt at blive jordet sammen med sin forudgangne Ven, den Deputerede Manuel, at han ligeledes havde frabedt sig noget Gravmonument, og at, hvis dette ikke havde været Tilfældet, et saadant forlængst vilde være oprejst. Den benægter tillige paa det Bestemteste, at Frankrige skulde have glemt sin berømte Digter, men undlader dog ikke at bevidne Typograferne al sin Agtelse og Ærbødighed, fordi de saa kærligt have taget sig af Digterens sidste Hvilested. — Den danske Kollega, Jean Engelbauer, der i Paris har virket som Typograf siden 1839 og i en Del af denne Tid beklædt Hæderspladsen som de parisiske Trykkeres Præsident, er gift med et Søskendebarn til Béranger, og ved dennes Død var han den berømte Digters nærmeste Paarørende.

Fra Kiel har jeg modtaget en Meddelelse med Anmodning om at gøre den bekendt for de danske Typografer. Denne Meddelelse gaar ud paa Følgende:

For flere Uger siden blev den tyske Normal-Tarif indført i Kiel. Uagtet Principalernes heftige Modstand, maatte disse dog give efter; men nu søge de paa alle Maader at hævne sig og at tilføje Typograferne i Kiel Skade, og navnlig er det da en Beslutning fra disse Herrers Side, som igen tvinger Typograferne der til atter at træde energisk op. De Herrer Principaler have besluttet ikke at antage i deres Trykkerier nogen Typograf fra selve Byen, som af en eller anden Grund har forladt sin Plads, eller, naar Undtagelse sker fra denne Regel, da kun med samtlige Principalers Billigelse. Da det er aabenbart, at dette Skridt fra de Herrers Side er et Skaktræk mod de Typografer, der ved Strejke fremtvang Tarifens Gennemførelse, have Typograferne mødt Principalernes Forholdsregler med at lukke Byen for Tilgang af fremmede Kolleger. Af tyske Kolleger frygte de ikke Tilgang, men de ere ængstelige for, at Principalerne i Kiel skulle eller maaske allerede have anmodet danske Principaler om at skaffe dem danske Sættere. Det er derfor Kieler-Kollegernes Bøn til deres danske Kolleger, at disse ville bevare deres kollegiale Forhold over for Vennerne i Kiel og ikke — ved at lade sig engagere dertil — staa dem i Vejen i deres berettigede Kamp mod Principalernes Overgreb.

R. P. Jensen,
Formand i den typ. Forening.

Den typografiske Forening.

Repræsentantskabsmødet d. 19. Decbr.

Hr. J. C. Lund (Lunos Tr.) havde andraget Bestyrelsen om, at han fra 1. Januar 1875 maatte blive fritaget for at yde Bidrag uden at miste sine Rettigheder som Medlem; han var nu 74 Aar gl., og i over 40 Aar havde han ydet sit Bidrag til trængende Kolleger, medens han ikke selv havde nydt nogen Understøttelse.

Formanden og Muhle anbefalede meget varmt Andragendet, hvorpaa det vedtoges enstemmig.

Dernæst gav Formanden nogle Meddelelser om „Typograf-Tidende", navnlig med Hensyn til dens Udgivelse fra Nyaar. Bestemte Forslag angaaende Tidendens økonomiske Forhold saa Bestyrelsen sig ikke i Stand til at fremkomme med i dette Møde, men de skulde komme til at foreligge i det næste.

Endvidere optoges uden Afstemning følgende nye Medlemmer: Max Krausse, C. F. Kronstrøm, C. Th. Thomsen og Chr. P. Louw i Thieles Tr., J. A. Petersen, Emil F. Jakobsen, Ludvig V. Hansen, Blumenthal og Osterberg i Lunos Tr., Thorvald Hansen og V. Thorsen i „Dagst.s" Tr., Emil Sørensen (Rigsdagens Tr.), P. Philipsen (Cohens Tr.), Buch (Schultz's Tr.), N. P. Nielsen (Jørgensen & Larsens Tr.), N. Nielsen (Salomons Tr.), Johansen („Dag. Nyh.s" Tr.), Bressendorff (Elvius' Tr.), H. P. Magnussen (Bordings Tr.) og P. Enevoldsen (Kellers Tr.).

Rolund havde bedet sig fritaget for at være Repræsentant, og i hans Sted indtræder Suppleanten J. F. Jensen.

Fraværende med anmeldt Forfald: N. D. Hansen, P. Christensen og P. M. Jørgensen (syg), uden anmeldt Forfald: Scharnowsky, Theodor Sørensen og Emil Thomsen.

Mødet hævedes Kl. 11.

Til Medlemmerne!

I Dagene mellem Jul og Nyaar ville Lovene blive tilstillede Dhrr. Inkassatorer til Uddeling, saaledes at hvert Medlem faar et Eksemplar. Samtidig medfølger der til Dhrr. Inkassatorers Brug en linieret Regnskabsbog og en Notitskalender samt nye Bidragslister. Regnskabsbogen er særlig indrettet saaledes, at to Sider for sig danne et Regnskab for 26 Uger eller ½ Aar. Notitskalenderen tjener til mulige Bemærkninger og til Ugernes Numerering fra 1 til 52; det første Ugebidrag forfalder Lørdag den 2. Januar, og denne Lørdag regnes da for Uge Nr. 1. Bidragslisterne indeholde skematiske Rubriker til de lovbefalede fire Ugers Bidrag, til indbetalte Restancer, til Af- og Tilgang af Medlemmer, til resterende Medlemsbidrag og til en Fortegnelse over Trykkeriets Ikke-Medlemmer.

Bestyrelsen tillader sig ret indstændig at bede Dhrr. Inkassatorer om at føre deres Regnskabsbøger og udfylde Bidragslisterne saa nøiagtig som muligt; ti derved forebygges Uoverensstemmelser, Foreningens hele Regnskabsvæsen bliver ensartet og saaledes let at overse, ligesom megen unødvendig Tidsspilde og Ulejlighed vil undgaas. Ligesaa indstændig tillader Bestyrelsen sig at bede Medlemmerne om at lette Inkassatorerne deres Hverv, dels ved præcis hver Lørdag at erlægge Ugebidraget og dels ved nøje at underrette vedkommende Inkassator om deres Flytning fra og til et Trykkeri, om deres mulige Fritagelse for Bidrag i Henhold til Lovene osv. Kun ved en nøjagtig Jagttagelse heraf kan det blive muligt for Kassereren at undgaa Huller i sine Bøger.

Bestyrelsen.

Lørdag (2den Juledag) er Foreningens Lokale lukket.

Nyaarsballet.

De ærede Medlemmer, der have tegnet sig som Deltagere i Nyaarsballet, kunne afhente deres Billetter fra Juledag og følgende Dage enten hos Formanden, Fortunstræde 4, hos Grondahl („Berl. Tid."s Trykkeri) eller hos Hansen (Adresseavisens Trykkeri).

Fremdeles kunne de ærede Medlemmer (og Besøgende), der ønske at deltage i Ballet, tegne sig samme Steder. Uden Tegning udstedes ingen Billetter.

Ballet begynder præcis Kl. 8 og ender Kl. 5. Fællesspisning à la carte Kl. 11.

Bestyrelserne for „den typ. Forening" og Sangforeningen.

Typograf-Tidende,

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Redigeret af Typograf **R. P. Jensen.**

Denne Tidende, der udkommer en Gang ugentlig, vil fra Nyaar blive sat med Antiqua og i det Hele blive mere elegant udstyret end hidtil. Tidendens fortrinsvise Opgave er paa enhver Maade at varetage Typografernes rent sociale Fag-Interesser; desuden indeholder den tekniske Meddelelser og i Øvrigt Alt, hvad der kan være af Interesse for Bogtrykkunstens Udøvere.

Kundgørelser indrykkes for en Betaling af 10 Øre pr. Petitlinie. For større og gentagende samt staaende Kundgørelser gives en betydelig Rabat. Pladssøgende Typografer betale altid kun halv Pris.

Abonnements-Prisen er 1 Kr. 25 Øre fjerdingaarlig. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og Brevsamlingssteder, i alle Bogladerne samt hos Hr. Boghandler J. Christensen Toldbodgade 16, Kristiania, og i Tidendens Ekspedition, der besørges af Hr. L. D. Berg, store Regnegade 17, 3. Sal.

Udgivet af R. P. Jensen. — Trykt hos A. Guldbrandsen & Co.

Typograf-Tidende.

Udgaar hver Fredag.

Abonnement modtages paa alle Postkontorer.

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Pris 1 Kr 25 Øre fjerdingaarlig.

Kundgørelser 10 Øre pr. Petitlinie.

Nr. 52. København den 31. December. 1874.

„Typograf-Tidende"

har nu bestaaet et Aar; det var i Januar Maaned, den begyndte at udkomme. Det gik smaat i Begyndelsen med Abonnementet, navnlig i Provinserne; Betydningen, et saadant Blad kunde have, var ikke klar for mange af vore Kolleger. Nu er det anderledes — ikke alene er Abonnentantallet vokset betydeligt i det tilbagelagte Aar, men Bladets Eksistens kan jo betragtes som sikret, eftersom „den typografiske Forening" fra Nyaar, som bekendt, bliver Udgiver af det, saaledes at hvert Medlem af Foreningen erholder et Eksemplar.

Denne Bestemmelse i de nye Love har vakt en Del Misfornøjelse blandt adskillige Kolleger; nogle ville hverken eje eller læse Tidenden, andre derimod ville nok baade holde og læse den, men synes ikke om, at hvert Medlem skal tvinges til at modtage den. Erkender man imidlertid den Betydning, Bladet har haft og i Fremtiden vil kunne faa, maa man ogsaa erkende Betydningen af, at Foreningen nu bliver Udgiver af det, lønner Redaktør og altsaa paa en Maade bliver ansvarlig for, hvad der fremkommer gennem Tidenden, og erkender man Tidendens Betydning, maa man ogsaa erkende, at Betydningen vokser, jo flere Læsere den har, jo flere den kan indvirke paa; og ved den Bestemmelse, at hvert Medlem erholder et Eksemplar, faar den ikke saa faa flere Læsere. Rigtignok sige Nogle, som alt omtalt, at de ikke ville læse Tidenden; enten maa de altsaa ved at blive i Foreningen modtage Tidenden og undlade at læse den, eller de maa — for at blive fri for denne — udmelde sig af Foreningen og derved unddrage denne deres personlige og materielle Støtte, og det er denne Udvej, enkelte Kolleger have truet med at tage. „Typograf-Tidende" er ikke mere et aldeles nyt Organ, der kun kan optræde med Løfter for Fremtiden, den har et Aars Virksomhed at henvise til, og man har Ret til at spørge, om det er den rette Maade at lønne denne Virksomhed paa, naar man melder sig ud af Foreningen, fordi denne vil gøre den Virksomhed, Tidenden i det nye Aar vil udfolde, til sin. Det har nemlig stillet sig saaledes i det tilbagelagte Aar, at naar en eller anden Kollega har haft Noget at indvende mod Indholdet i Tidenden, da har selve Tidenden beredvillig aabnet sine Spalter for Vedkommende; den er ikke gaaet frem i nogen ensidig Retning, men ladet en Sag blive set fra flere Sider, og i den sidste Tid har den ogsaa henvendt sin Opmærksomhed paa Forholdene i forskellige Trykkerier. Naar den har fremdraget disse Forhold, har den gjort det for om muligt at faa dem forbedrede, altsaa i Typografernes virkelige Interesse, og dens hele Virksomhed gaar ud paa at gøre Sit til at ophjælpe Typografernes Kaar, alle Typografers, ogsaa deres, der hverken ere i Foreningen eller ville læse Tidenden. Dernæst ville vi her fremhæve, hvad der ikke lader sig nægte, at den læses af Principalerne, og om man end er tilbøjelig til at sige, at den ignoreres af disse, kan det dog konstateres, at de ved flere Lejligheder have lagt for Dagen, at de vare nøje bekendte med, hvad der havde staaet i den. For mange Kolleger er Tidenden alt i det forløbne Aar bleven saaledes, at de savnede den, naar den en enkelt Uge udeblev, og det Kolleger, som dog ikke ere ubetingede Yndere af den. Saaledes skal den imidlertid blive, den skal være, som det en Gang træffende blev sagt, en Pulsaare, der skal bidrage til at holde Livet vedlige blandt Typograferne. Den har sin Betydning ved hver Uge at bringe Nyt om mellem Typograferne her og i Provinserne, ved at bringe frem, hvad der

rører sig hos en enkelt Kollega og hvad der rører sig i det Hele, i Foreningen; derfor fortjener den at læses, derfor er det ubilligt at benytte den som Paaskud til at udmelde sig af Foreningen.

Vi skulle slutte med at udtale det Haab, at den nye Ordning maa tjene os Alle bedst, at Tidenden maa udfolde en rig og gavnlig Virksomhed, og at Typograferne mere og mere maa faa Interesse for den; med disse Ønsker for det nye Aar sige vi den oprigtig „Tak for det gamle."

F. O.

En Bemærkning om Revisioner.

I den typografiske Virksomhed findes der saa mange Spørgsmaal, som man giver Titel af „underordnede", men som dog undertiden i en temmelig nærgaaende Grad lægge Beslag paa Arbejdernes Tid og derved formindske den i Forvejen noje beregnede Ugelon. Et af disse er Revisionsspørgsmaalet. I den Tarif, som Typografernes Tillidsmænd udarbejdede i 1873, findes der en Antydning om, at „meget tidsspildende Revisioner" bør betales; men i det ny Tarifudkast nævnes Ordet „Revisioner" aldeles ikke. Hvorledes kan det være, at begge Udvalg have forbigaaet dette ikke uvigtige Spørgsmaal? Rimeligvis fordi det ikke har staaet noget af Udvalgene klart, at dette Spørgsmaal havde nogen videre Betydning, altsaa var „underordnet". Jeg skal dog her fremsætte min Mening om denne Sag. Revisioner ere et Arbejde, som Sætteren ikke har Andet at bestille med end at rette, naar de ere læste, og Læsningen af disse kan paa ingen som helst Maade tilkomme ham, lige saa lidt som Ansvarlighed kan paahvile ham, saafremt den eller de, der have læst Revision, have oversprunget eller glemt Noget. Jeg maa antage, at en stor Del af mine ærede Kolleger vil studse ved denne Besvarelse af et Spørgsmaal, der maaske i deres Øjne vilde være et lige saa urimeligt Forlangende, som om Sætteren selv skulde læse og være ansvarlig for Korrekturen; men det kommer af, at man i de fleste Officiner er kommet ud over denne gammeldags og urimelige Skik. Jeg vil ikke forlange, at man alle Steder, som hos Thiele, skal holde Folk paa Kontoret til slige Forretninger (det vilde maaske være til Skade for Konsumen), men jeg tror, at man med Billighed kan opstille den Fordring, at Sætterne ikke maa bebyrdes med et Arbejde, der ikke tilkommer ham, og paa hvad Maade man saa vil lade læse Revisionen, det maa blive hver Principals egen Sag, men Sætteren bør man ikke forlange det af, han har nok at bestille foruden det. Som bemærket, er det kun faa Trykkerier, der endnu forlange dette Arbejde af Sætterne, og ved en enig Optræden fra Arbejdernes Side paa de Steder, hvor det endnu forlanges, kunde man vel snart faa det aldeles afskaffet; men jeg har dog saa megen Tro til Principalerne, at man blot behøver at gøre dem opmærksom paa dette Forlangendes Ubilligbed for at faa det opfyldt, især da det af let forklarlige Grunde maa være i Officinets egen Interesse at faa læst paalideligt Revision paa Arbejdet, hvad en Sætter i Reglen ikke giver sig Tid til, ligesom jeg holder mig overbevist om, at en vordende Voldgiftsret i paakommende Tilfælde vil besvare dette Spørgsmaal paa samme Maade, som jeg her i denne lille Bemærkning har besvaret det. L.

Korrespondance.

Kolding, 25. December. I Følge en lille Meddelelse i flere Dagblade er „Vardeposten" med Trykkeri, som nu ejes af Hr. Lærer Kjælst, bortlejet af denne til Hr. Typograf U. Petersen af Kolding fra 1. Januar 1875. Det kunde maaske interessere flere af denne Tidendes Læsere at faa lidt Kendskab til de nærmere Omstændigheder ved dette Lejemaal. Hr. Petersen skal svare i aarlig Leje 700 Kr., hvilket vistnok maa anses for at være meget billigt, saa meget mere, som Hr. Lærer Kjælst har forpligtet sig til at redigere Bladet for samme Betaling. Endvidere har Hr. Petersen sikret sig Fru Kjælst som Sætterske, men dog paa den Betingelse, at hun skal arbejde for halv Betaling. Saa vidt jeg erindrer, har dette Trykkeris Arbejdsforhold tidligere været omtalte her i Bladet, og særlig vakte da en vis Opmærksomhed den Uddannelse, den nævnte Dame gav Trykkeriets Lærlinge, hvoraf der herfra er udgaaet flere; man huske saaledes de ny opfundne tekniske Udtryk: at sætte paa „Klumpen", „Rælliken" o. s. v. Hr. Petersen er et ganske ungt Menneske, der ikke har gjort andet Bekendtskab med Bogtrykkfaget end det, han har faaet i B. Møllers Enkes Bogtrykkeri i Kolding, hvor han har lært, og man tør vel derfor ikke gøre sig synderlig stor Forventning om den Gevinst, Faget kan faa af dette Firmas Omdannelse. P.

—, 26. December. Her i Kolding er som bekendt tre Bogtrykkerier, Heimanns, B. Møllers Enkes og „Kolding Folkeblads", der ejes af Hr. Folketingsmand Berg. De Heimann'ske og Møller'ske Trykkerier give ikke hinanden noget efter med Hensyn til slette Arbejdsforhold, og, takket være „Typograf-Tidende", ere de nu saa godt kendte over hele Landet, at det falder dem meget vanskeligt at faa nogen ordenlig Typograf. Hr. Heimann ser sig nu nødsaget til

at besørge Sætningen ved Hjælp af tre Kvinder, hvoraf to Døtre, og disse tre Sætterske maa nu de to Typografer, der for Tiden have Plads i Trykkeriet, gaa til Haande, f. Eks. med at „hæve" og andet Lignende, som de ikke rigtig kunne komme efter. Forresten besørges begge Trykkeriers Drift ved Drenge, almindeligt 4 à 5 i hvert Trykkeri, og de 3 à 4 Typografer, som findes begge Steder, have Plads snart det ene Sted, snart det andet, de skifte stadig. Værst er det dog for de stakkels Lærlinge, som ingen Uddannelse faa. Hvad skal der blive af dem, naar de endelig have udstaaet den saakaldte „Lære" og skulle ud i Verden? — I det tredje Trykkeri, „Kolding Folkeblads", der bestyres Hr. Faktor Thuge, ere Arbejdsforholdene helt anderledes; her arbejdes efter Kobenhavner-Tarifen, og Forholdene ere i det Hele saaledes, at de maa respekteres af enhver Fagmand. §.

Fra Holbæk. Følgende Optegnelser have vi modtaget om de herværende tre Trykkerier: I „Holbækposstens" Trykkeri (Hr. Conrad Hansens) er der to kvindelige Sættere, to Lærlinge og fire Bydrenge; den ene Lærlings Læretid er 3 Aar, og den anden Lærling, der trykker Avisen paa en Haandpresse, skal nu snart være udlært; de fire Bydrenge ere afvekslende beskæftigede ved Sætterkassen og med Byrenden. I Bechs Enkes Trykkeri arbejde fire Typografer, og her ere Arbejdsforholdene ret gode; Sætterne faa 16 Kr. om Ugen og Trykkeren 18 Kr., medens der for Overarbejde betales 25 Øre pr. Time. Den tredje Bogtrykkeriejer, Hr. Willadsen, er et Mønster paa en Principal; Lønnen er god, 18 Kr. ugenlig, og hvis ikke Arbejdet trak saa langt ud paa Aftenen, stod her ikke Noget tilbage at ønske, men det maa dog siges, at Typograferne meget væsenlig kunne tilskrive sig selv Skylden herfor. Hr. Willadsen beskæftiger tre Typografer og en Lærling.

Fra Køge meddeles os: Her arbejde for Tiden en Typograf, to Lærlinge, En, der hverken er udlært Typograf eller Lærling, og som optræder som Trykker, samt to Kvinder. Disse to kvindelige Sættere sætter Principalen, Hr Opffern, megen Pris paa; de fremstilles for Folk, der komme for at bese Trykkeriet, og samtidig fortæller han de Godtroende, at der i Kobenhavn er et stort Trykkeri, der beskæftiger en Mængde unge Piger, og at hans Piger, naar de faa udlært, sagtens kunne faa Plads der.

Forskellige Meddelelser.

— Det har staaet lidt haardt paa for „Dagbladets" Sættere at faa en Forhøjelse og en Arbejdsordning indført i Lighed med „Dags-Telegrafens" Sættere. De havde for et Par Dage siden modtaget et Afslag paa deres Forlangende, men da de ikke vilde finde sig heri, afgav de Alle som En i Forgaars den bestemte Erklæring, at kun mod at faa deres Forlangende opfyldt kunde de fortsætte deres Arbejde fra 1. Januar — og det hjalp. I Gaar indrømmedes deres Forlangende. Det hidtilværende gode Forhold mellem saavel Principalen som Udgiverne og Sætterne har ikke lidt noget Afbræk under Forhandlingerne.

— Maglemolle Papirfabrik ved Nestved, hvis Anlæg navnlig skyldes flere af Kobenhavns større Bogtrykkere, er nu saa vidt færdig, at Driften kan begynde i de første Dage af Januar. Den hele Anlægssum skal belobe sig til 964,000 Kroner.

— Ved Aarsskiftet vil Formatet paa de kobenhavnske Dagblade „Fædrelandet" og „Folkets Avis" blive noget forstørret. Nogle Provinsblade ere ligeledes blevne udvidede, saaledes „Kolding Folkeblad", „Frederikshavns Avis" og „Thisted Amtsavis". Det forlyder, at der i en af Jyllands større Stæder, hvor der alt er et Trykkeri, i den nærmeste Fremtid kan ventes oprettet et andet Trykkeri, hvorfra det paatænkes at udgive et Venstreblad.

— Fra Færøerne skriver en Korrespondent i Zahles Folketidende, at en Bogtrykker sandsynligt vil kunne leve i Thorshavn. Færingerne skal nok en Gang have haft et eget Blad, som blev udgivet af nuværende Bogtrykker Winther i Hjørring, men det gik ind igen efter at have vist sig 9 Gange. En Boghandler, der tillige er Bogbinder, skal nu have en ret god Levevej i Thorshavn.

— I et Privatbrev til os fra Paris hedder det, at Forretningerne der gaa overordentlig slet. Saaledes skal der for Øjeblikket være ikke mindre end 1500 parisiske Typografer uden Beskæftigelse. Brevskriveren giver de uholdbare politiske Tilstande Skyld for denne Flauhed.

— Den typografiske Forening i Stockholm har et Medlemstal af 259. Foreningens Indtægter have i det sidste Regnskabsaar belobet sig til 1,235,09 Kr. og Udgifterne til 990,29 Kr. I Stockholm findes for nærværende Tid over 800 typografiske Arbejdere. (Nord. Boktr.-Tidn.)

— Ved en Sammenkomst, som for et Par Maaneder siden afholdtes i Stockholms typografiske Forening, ytrede den Ordførende i en Tale, han i den Anledning holdt, nogle Ord om Kvindens Anvendelse som Sætter. Han udtalte som særlig værd at lægge Mærke til, at i Tyskland, hvor Bogtrykkerne i de senere Aar have lidt endel Afbræk i deres Virksomhed ved Typografernes energiske Optræden, har man ikke i nogen synderlig Grad søgt at erstatte de mandlige Sættere med Kvinder. I Wiens Bogtrykkerier

arbejde der vel henved 1000 Kvinder, men deraf sysselsættes de 85 pCt. ved Maskinerne og i Bogbinderierne og kun de 15 pCt. i Sætterier. Ogsaa i London, Berlin og København*) have, efter hvad Fagtidender berette, Kvinder fundet Anvendelse som Sættere, men her er det ikke paa Foranstaltning af Kvinde-Foreninger. I Stockholm sysselsættes henved 45 Kvinder som Sættere og 44 som Medhjælpere ved Maskiner m. m. Et Synspunkt — bemærkede den Ordførende —, hvorfra denne Sag meget blev holdt frem, var den filantropiske; men fra denne Side betragtet turde Virksomheden hidtil ikke have Meget at rose sig af, ti paa de fleste Steder, hvor Kvinden har fundet Anvendelse som Sætter, er det ikke for at faa en billig Arbejdskraft eller nødvendig fremkaldt af Bogtrykkeren, naar han skulde undgaa at gaa ind paa de mandlige Sætteres Fordringer, og Betalingen havde derfor ogsaa paa Undtagelser nær været ringe.

(Nord. Boktr.-Tidn.)

Hr. Bogtrykker Henr. Donatzky i Helsingør har sendt os en Berigtigelse af de i Nr. 46 & 47 meddelte Optegnelser om hans Trykkeri. Vor Meddeler havde opgivet for os, at der i Trykkeriet beskæftiges to Typografer, den ene med 8 Rd. og den anden med 5 Rd. om Ugen, og fire Drenge. Hr. Donatzky retter Typografernes Tal til tre, hvoraf de to i de første Uger af December have haft paa Beregning den ene resp. 8 Rd. 5 Mk. og 11 Rd. 13 Sk. ugenlig og den anden resp. 8 Rd. og 7 Rd. 8 Sk., medens den tredje i samme Tid har haft 5 Rd. og 3 Mk. fast om Ugen (denne har dog haft Valget mellem at modtage denne Ugelon eller at arbejde paa Beregning ligesom de to andre Typografer). Arbejdstiden opgives ikke i Berigtigelsen. Drengenes Tal rettes fra fire til to, hvoraf den ene uddannes til Trykker. Det bemærkes tillige, at begge Lærlinges Forældre have udtalt deres Paaskønnelse af den Maade, hvorpaa Hr. Donatzky tager sig af de to unge Menneskers Uddannelse. Hr. Donatzky har givet sin hele Berigtigelse en polemisk Form, men vi ere i Tvivl om, hvorvidt den er bestemt til Offenliggørelse eller kun privat sendt til R. P. Jensen, hvem han ikke beder om at berigtige den „vitterlig falske" Fremstilling af Trykkeriets Forhold, da han ikke derfor har tilskrevet ham — Jensen kan gøre det og lade det være —, men han kunde ønske, at det ikke tillades at „sætte ondt Blod ved slige falske Angivelser". Da vi nødig ville misbruge et Brev, der maaske ikke var bestemt til Offenliggørelse, kunne vi derfor kun give dette Referat af den polemiske Berigtigelse.

Hvis Hr. Donatzky læser Typografernes Organ — hvad det lader til — og saaledes bliver bekendt med Nærværende, skulle vi, hvis han maatte ønske det, meget gerne meddele det tilsendte Brev in extenso. De Bemærkninger, som vi da maatte finde Anledning til at gøre, ville overtyde Hr. Donatzky om, hvorledes en Provins-Bogtrykkers Virksomhed bør være, naar den ikke skal støde an mod Typografernes Interesser og for Øvrigt det hele typografiske Samfunds Vel, og de ville tillige reducere hans brugte Udtryk om vor Meddelers Optegnelser ganske betydeligt.

Redaktionen.

*) For Københavns Vedkommende er som bekendt en systematisk Uddannelse af kvindelige Sættere „en saga blott". Fra Provinserne hører man rigtignok stadig om Forsøg i denne Retning, men det synes kun at være i saadanne Trykkerier, hvor Bogtrykkeren vil undgaa den gængse Betaling for mandlige Sættere. Red.

Nyaarsballet.

Billetter til Nyaarsballet kunne fremdeles afhentes hos Formanden, Fortunstræde 4, indtil Kl. 4 Nyaarsdag Eftermiddag.

Bestyrelserne for „den typ. Forening" og Sangforeningen.

Rettelser. I Artiklen „„Dags-Telegrafens" Sætteriforhold" i forrige Dobbeltnumer, 4 Sp., 25 L. f. o., stod „Hovedsagen", læs „Hovedaarsagen"; 5 Sp., 10 L. f. n., stod „20½ Øre" læs „29½ Øre".

Typograf-Tidende,

Organ for de typografiske Arbejderes Interesser.

Redigeret af Typograf **R. P. Jensen.**

Denne Tidende, der udkommer en Gang ugenlig, vil fra Nyaar blive sat med Antiqua og i det Hele blive mere elegant udstyret end hidtil. Tidendens fortrinsvise Opgave er paa enhver Maade at varetage Typografernes rent sociale Fag-Interesser; desuden indeholder den tekniske Meddelelser og i Øvrigt Alt, hvad der kan være af Interesse for Bogtrykkunstens Udøvere.

Kundgørelser indrykkes for en Betaling af 10 Øre pr. Petitlinie. For større og gentagende samt staaende Kundgørelser gives en betydelig Rabat. Pladssøgende Typografer betale altid kun halv Pris.

Abonnements-Prisen er 1 Kr. 25 Øre fjerdingaarlig. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og Brevsamlingssteder, i alle Bogladerne samt hos Hr. Boghandler J. Christensen Toldbodgade 16, Kristiania, og i Tidendens Ekspedition, der besørges af Hr. L. D. Berg, store Regnegade 17, 3. Sal.

Udgivet af R. P. Jensen. — Trykt hos A. Guldbrandsen & Co.

SKANDINAVISK

BOGTRYKKER-TIDENDE.

ORGAN

FOR TYPOGRAFI OG DERMED BESLÆGTEDE FAG.

April. 1872. 3dje Årgang.

Udgår 1 Gang månedligt. Pris: 60 Sk. dansk, 14 Sk. norsk, 125 Øre, 14 1/4 Gr. Fjerdingåret. Bekendtgörelser indrykkes for 6 Sk. dansk (4 Sk. norsk, 12 1/2 Øre, 1 1/2 Gr.) Petitl. og modtages i Kjøbenhavn af Forlæggeren, samt af Aug. I. Wolff & Co.'s Annoncebureau, Skindergade 2, i Kristiania af Albert Cammermeyer, i Stokholm af Expeditionen af „Nordisk Boktryckeri-Tidning" (P. A. Norstedt & Söner), i Leipzig af „Expedition der Annalen der Typographie" (Carl B. Lorck).

Indhold: Et Bogtrykker-Jubilæum. — XX.: Den danske eller Fries-Thieleske Kegle. — Statistisk Udsigt over Danmarks Bogtrykkerier med tilföjede Bemærkninger af Udgiveren. — Bekendtgörelser.

Et Bogtrykker-Jubilæum.

Den 21de April for 25 År siden fik *Sally Bendix Salomon* Bevilling som Bogtrykker i Kjøbenhavn, og alene den Omstændighed, at han, der den Gang begyndte med kun 12 Kasser Skrift og en Håndpresse, nu beskæftiger 33 Arbejdere, *en* dobbelt og to almindelige Hurtigpresser, der drives ved Damp, viser hans Dygtighed.

Sally B. Salomon er født den 18de Oktober 1815, hans Fader var Hosekræmmer Bendix Salomon her i Byen. Som den Gang endnu det Sædvanlige blev Drengen sat i en jødisk Skole, men allerede på dette Punkt glimtede den Energi frem, som Salomons Liv senere ofte har vist Exempler på. Han satte kun 11 År gammel igennem, at han blev indsat i en kristen Skole. Lang blev hans Skolegang imidlertid ikke, 13½ År gammel kom han i Lære hos Bogtrykker *Bernhard Schlesinger*, hos hvem han sammen med en anden Lærling bl. A. måtte sætte den af *Wigfus Erichsen* redigerede *Nyeste Morgenpost* uden nogetsomhelst Vederlag, skönt der fordredes Natarbejde. Sluppen af Lære tiltrådte han snart efter (April 1835) en længere Udenlandsrejse. Han gæstede Schweits, arbejdede i længere Tid såvel i Paris som i Bryssel og deltog ivrigt i de der på den Tid forefaldende Frihedsbevægelser. Han var en stadig Tilhører ved *Blanquis* Foredrag og en virksom Medarbejder i Arbejderbladet *l'Atelier*, der redigeredes af Håndværkere. 1845 vendte han tilbage til Kjøbenhavn, opfyldt af den i Udlandet vågnende Frihedsfølelse og begejstret for Frihedens Forkæmpere og Talsmænd ude og hjemme.

Efter derpå i to År at have arbejdet hos *Bianco Lno*, etablerede han i April 1847 sit eget Bogtrykkeri, hvori han som en god Nyhed indförte det franske Kassesystem. Trykkeriets Virksomhed fik dog först Betydning, da han fra 6te April 1848 begyndte at udgive *Nyeste Postefterretninger*, der vedblev at gå til 24de Marts 1851 og derpå blev fortsat af det politiske Dagblad *Middagsposten* (2den April—22de November 1851), hvoraf bl. A. daværende juridisk Student *Carl Steen Andersen Bille* var Medarbejder. *Middagsposten* var i Kvart, men så godt havde den slået an, at den den 24de November 1851 kunde afløses af Folio-Bladet *Dagbladet*, som stadigt lige siden er udgået fra Salomons Bogtrykkeri.

Salomon trængte imidlertid til anden Virksomhed end den, som Pasningen af hans Bogtrykkeri frembød, han havde ikke for Intet lyttet til Frankrigs Frihedstalere. Han blev i 1847 Medstifter af *Håndværker-Dannelses-Foreningen*, i hvis Bestyrelse han i adskillige År indtog en virksom Plads; han var et ivrigt Medlem af *Hippodromforeningen*, ved hvilken han i nogen Tid fungerede som Sekretær, og for Tiden beklæder han Næstformands-Pladsen i det ifjor stiftede *Dansk Arbejdersamfund*, og at han ikke har været uvirksom her, foreligger der et talende Vidnesbyrd om i den fornyligt stiftede Arbejderbank. Bemærkes skal det endnu, at Salomon til alle Tider har været en ivrig Talsmand for Næringsfrihed og Frihandel.

At den nævnte, om man så kan sige, sociale Virksomhed imidlertid ikke svækkede hans Interesse for Typografien, foreligger der mange Vidnesbyrd om, og ingen Læser af nærværende Tidende kan være uvidende derom. Så vidt vides er han den förste Principal, der her indförte Tusind-Beregningen — allerede för Arbejdsnedlæggelsen i 1848 havde den fået Indgang i hans Bogtrykkeri —, og ved Bevægelsen ifjor havde han en ikke ringe Del i, at så mange af Hovedstadens Bogtrykkeriejere tilbød den så ofte omtalte Lönningsforhöjelse. Man kan sikkert stole på, at Salomon altid vil virke for Typografernes såvel åndelige som materielle Vel.

Den danske eller Fries-Thieleske Kegle.

I de fleste ældre Bogtrykkerier har man forskellige Systemer eller Kegler, hvilket er til stor Ulempe for Sætterne. Der er Trykkerier, hvor der er tre til fire forskellige Systemer, Petit-, Korpus-, Cicero- og Mittelsystemer, hvoraf det ene aldeles ikke passer til det andet, og disse mange Systemer blive til slet intet System. Arbejder udførte med sådanne blandede Materialer må nødvendigvis blive haltende og ujævne. For at få en Sats ordenlig dermed, tvinges man til at benytte Noget, som aldrig borde benyttes ved Sætning, nemlig Papir og Kortblade.

Der vil muligvis herimod blive indvendt, at man ikke skal blande de forskellige Systemers Materiale sammen. Og ganske vist, man borde ikke göre det, men som oftest tvinges man dertil, da Materialet af det System, man har begyndt med, sjældent er tilstede i tilstrækkelig Mængde. Mange Gange kan det også ske mod Sætterens bedre Vidende og Vilje, navnlig når han er Begynder i et Trykkeri og ikke fortrolig med dets Materiale. Öjet kan let bedrages af de forskellige Arter Skydelinier og Kvadrater, som sådanne Trykkerier er i Besiddelse af. Man har i et af disse Trykkerier t. Ex. en Sort Skydelinier, som kaldes *Fem på Korpus*. Det skulde være ensbetydende med ¼-Petit, men det er ikke Tilfældet, det er en Mellemting af ¼- og ⅓-Petit. Fejltagelser kan let ske, og slippe disse *Fem på Korpus* op, er man tvungen til, om man vil have Arket udsat, enten at benytte ¼- eller ⅓-Petits Skydelinier til de øvrige Kolumner, men herved opstår en Differens på Kolumnernes Længde, som man må bøde på i Underslagene. Dette kan lade sig göre i Bogsats — når Bogen er indheftet, bemærker det uøvede Öje det ikke —, men noget Andet er det i tabellarisk Sats. Der må Alt ubetinget svare til hinanden, om man ikke skal være tvungen til at benytte de fatale Papir- eller Kortblade, og selv om man benytter dette Middel, har man dog mange Gange det störste Besvær med at få Arbejdet så akkurat, som det borde være.

Den nyere Tids Fremskridt i denne Retning er det franske Decimalsystem, som hos os er tillempet på danske Tommer og benævnes *den Fries-Thieleske Kegle*. I dette System er 6 Cicero eller 9 Petit, som er lig med 36 Kvart-Petit, en dansk Tomme, og det er et af de fuldkomneste og behageligste Systemer, man vil ønske sig at arbejde med; Alt passer til hinanden på det Nöjagtigste, lige fra ⅛-Petits Skydelinier og Streger op til de större Skrifter. Her kan ingen anden Differens opstå, når Vinkelhagen er nöjagtigt justeret, end den Oxyden kan forårsage, og den er så ringe, at den sågodtsom ikke bemærkes.

Systemet er oprindeligt blevet benyttet i Brødrene *Thieles* Officin, og Skriftstøber *Fries* har støbt Skrifterne. Senere, efterhånden som ny Bogtrykkerier blev anlagte og forsynede fra Fries' Støberi, er det imidlertid kommet mere og mere i Brug. — En meget vigtig og behagelig Ting ved dette System er det til samme hørende Messingstregesystem med sin med ¼-Petit stigende Skale fra en Nonpareil til *to Stående* (8 Cicero) og derpå stigende med 4 Cicero til större Formater. Når man tænker sig, hvilket Besvær man i gamle Dage har haft og endnu i enkelte Trykkerier har med at tilklippe Sink- og Blikstreger, og betragter den Lethed med hvilken man nu kan sætte en Tabel med Messingsystemet, kan man ikke Andet end være glad over dets Fremkomst.

Der er endnu enkelte Principaler, som skönt hele deres øvrige Materiale er af det nævnte System, dog vedblivende holde på Sinkstregerne. Hvad deres Grund hertil kan være, står ikke klart for mig, måske er deres Mening den, at Sinkstregerne er billigere. Er dette Grunden, da tror jeg, at de gör sig skyldig i en stor Fejltagelse, ti vel er de billigere at anskaffe, men de går ved den evindelige Klippen-ny-Formater, snart aldeles tilgrunde, hvorimod Messingstregerne kan sammensættes til alle mulige Formater og næsten er uopslidelige; efter hvad jeg ved, kan de, naar de er slidte runde, trækkes op og blive lige så gode som ny.

Det gode Navn, som Thielernes Arbejde med Rette har, står sikkert i Forbindelse med det nævnte System. Med blandede Systemer vilde de ikke have kunnet levere så akkurat og elegant Arbejde, som de har gjort og stadigt gör. Systemet har altså stået sin Prøve, og det kan tilrådes enhver Principal, som har de ældre Systemer, efterhånden som han anskaffer nyt Materiale, at indføre det danske System, han vil derved tilsidst få et enkelt godt System, og han vil i flere Retninger vinde meget. *C. Ferslew & Komp.'s* Bogtrykkeri er gået frem ad denne Vej. Det blev opsat med et ældre Trykkeris Materiale, nemlig *J. G. Salomons*, som igen var opsat med Resterne af *Popps* Trykkeri. Der var altså flere gamle Systemer i dette Materiale, men ved Hr. *Ferslews* og hans Faktor Hr. *Jörgensens* Utrættelighed og Flid er det nu efter 8 à 9 Års Forløb bragt derhen, at der kun findes dette ene System, når undtages nogle enkelte Titelskrifter, som betragtes som Antikviteter og kun benyttes i yderste Nødstilfælde. Resultatet heraf har været, at dette Etablissements Arbejde nu kan sættes ved Siden af de bedste Trykkeriers.

XX.

Nærværende Numers sene Fremkomst bedes undskyldt. Grunden ligger i de store Vanskeligheder, som den på næste Side begyndende statistiske Oversigt har beredt.

Statistisk Udsigt over Danmarks Bogtrykkerier.

Det Udvalg, som i September f. Å. nedsattes i *den typografiske Forening* til at tage de forskellige typografiske Forhold under Overvejelse, opfyldte dette Hverv især ved at forelægge Forslag til en Tarif, sigtende til en Ordning af Arbejdet og dettes Betaling; den er offenliggjort i denne Tidendes December-Numer f. Å. og udførligere motiveret i Numrene for Januar, Februar og Marts d. Å. Men desuden fandt Udvalget det gavnligt at indsamle sådanne statistiske Oplysninger, der kunde danne Grundlaget for en Beregning af Landets typografiske Arbejdskraft i Nutid og Fremtid samt give en Fortegnelse over de tilstedeværende Hurtigpresser og Håndpresser. For at nå dette Maal udsendte Udvalget i November f. Å. Skemaer til alle det bekendte Bogtrykkeriejere i Provinserne, medens man i København for største Delen skaffede sig Oplysningerne underhånden; den typografiske Arbejderbevægelse i Slutningen af forrige År indtraf nemlig samtidigt og gjorde det tvivlsomt, om umiddelbare Henvendelser til de københavnske Bogtrykkeriejere vilde bære Frugt. Fra *Provinserne* blev de udsendte Skemaer for største Delen tilbagesendte udfyldte inden forrige Års Udgang, og kun for ganske enkelte Trykkeriers Vedkommende måtte Oplysningerne tilvejebringes underhånden; men her i *København* indflød Oplysningerne på Grund af Omstændighederne meget langsomt; de fleste skrive sig fra Januar og Februar d. Å. og nogle ere fra de allersidste Dage.

Skönt der således er hengået nogen Tid siden de første af nedenstående Tal er meddelte, tör det dog antages, at de ikke endnu afvige synderligt fra den nuværende Tilstand. Særligt for Københavns Vedkommende skal det bemærkes, at der med Opmærksomhed er våget over, at ingen Sætter eller Trykker, der er opført i *et* Bogtrykkeri (mærk således Rigsdagens), tillige er opført i et andet.

Så vidt Udvalget bekendt har det opført alle existerende Bogtrykkerier, og det tör antage, at de nedenfor anførte Tal i alt Væsentligt er rigtige og Fortegnelsen i det Hele taget nöjagtig, så at den i alle Retninger vil kunne være en pålidelig Vejleder.

Bogtrykkerierne.	Oprettet	Sættere, der have lært i: Fulde Tal	Kbh. för 1862	Kbh. efter 1862	Prv. för 1862	Prv. efter 1862	Udl. för 1862	Udl. efter 1862	Trykkere, der have lært i: Fulde Tal	Kbh. för 1862	Kbh. efter 1862	Prv. för 1862	Prv. efter 1862	Udl. för 1862	Udl. efter 1862	Hurtigpresser	Håndpresser	Lærlinge: Sætter-	Trykker-	Læretid: År	
København.																					
1. Adressekontorets Bogtrykkeri ved F. J. Henrichsen	1759	15	12	3	„	„	„	„	*1	„	„	„	„	„	„	4	„	„	„	„	*Mekanikus.
2. Behrends Enke	1827	1	*1	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	„	„	„	*Till. Trykker.
3. M. Berendt	1869	„	„	„	„	„	„	„	1	„	1	„	„	„	„	„	1	1	„	5	
4. Brødrene Berling	1733	21	12	7	„	„	2	„	3	1	1	„	„	1	„	4	*4	2	„	5	*en 4-dobb., 1
5. F. E. Bording	1847	12	3	5	„	4	„	„	2	„	1	„	„	1	„	3	1	3	1	5	dobb., 2 enk.
6. N. G. Calberg	1861	10	1	8	„	1	„	„	2	„	2	„	„	„	„	2	1	3	2	5	Maskiner.
7. I. Cohen	1857	16	1	9	1	5	„	„	*	„	„	„	„	„	„	2	1	5	4	5	*Principalen
8. C. J. Elvius's Bogtrykkeri	?	3	1	2	„	„	„	„	1	1	„	„	„	„	„	1	1	2	„	5	trykker.
9. C. Ferslew & Ko. (C. Ferslew)	1863	22	13	2	2	4	1	„	4	2	2	„	„	„	„	*6	3	2	2	5	*1 dobb. Ma-
10. Fjeldsøe & Gandrup	1857	7	4	3	„	„	„	„	2	„	2	„	„	„	„	3	1	4	„	?	skine.
11. Frederiksbergs Bogtrykkeri (M. Lazarus)	1871	1	„	„	„	1	„	„	1	„	„	*1	„	„	„	1	2	1	„	5	*Lært på Is-
12. Fribergs Enke	?	1	1	„	„	„	„	„	1	„	1	„	„	„	„	„	4	„	„	„	land.
13. Græbes Bogtrykkeri (J. C. F. og J. P. Græbe)	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	
14. J. Hendriksen	1872	5	„	3	„	1	1	„	1	„	„	„	„	1	„	1	„	„	„	„	
15. N. Herdahl jun.	1872	1	1	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	1	1	5	
16. W. Herdahl	?	2	1	1	„	„	„	„	1	„	1	„	„	„	„	„	1	1	1	5	
17. P. Keller	1869	1	„	1	„	„	„	„	1	1	„	„	„	„	„	„	2	„	1	5	
18. Louis Klein (Det Seidelinske Officin)	180?	11	6	2	„	3	„	„	6	3	2	„	„	1	„	4	2	4	„	5	Overdraget til
19. „Fædrelandets" Sætteri	1842	6	2	1	1	2	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	Klein 1840.
20. Kristjansens Bogtrykkeri	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	
21. Carl Lund	1849	3	1	2	„	„	„	„	1	1	„	„	„	„	„	1	2	4	„	5	
22. Ernst Lund	?	3	1	2	„	„	„	„	1	1	„	„	„	„	„	1	1	2	1	5	
23. Bianco Lunos Bogtrykkeri ved F. S. Muhle	1832	30	9	17	2	2	„	„	8	4	4	„	„	„	„	6	5	8	1	5	
Transport . . .		171	70	68	6	23	4	„	37	14	17	1	„	4	„	39	34	43	14		

Bogtrykkerierne.	Oprettet	Sættere, der have lært i: Kbh. Fulde Tal	Kbh. før 1862	Kbh. efter 1862	Prv. Fulde Tal	Prv. før 1862	Prv. efter 1862	Udl. Fulde Tal	Udl. før 1862	Udl. efter 1862	Trykkere, der have lært i: Kbh. Fulde Tal	Kbh. før 1862	Kbh. efter 1862	Prv. Fulde Tal	Prv. før 1862	Prv. efter 1862	Udl. Fulde Tal	Udl. før 1862	Udl. efter 1862	Hurtigpresser	Håndpresser	Lærlinge: Sætter-	Lærlinge: Trykker-	Læretid: År	
Transport . . .	. .	171	70	68	6	23	4	„	37	14	17	1	„	4	„	39	34	43	14		
24. Løsers Bogtrykkeri	1842	1	„	1	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	2	„	„	„	
25. Meldola	?	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	„	„	„	
26. Frits Møller	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	
27. S. L. Møller	?	2	1	1	„	„	„	„	1	1	„	„	„	„	„	1	1	1	„	5	
28. H. E. Nissen	?	1	„	1	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	„	„	„	
29. Nörrebros Bogtrykkeri (Kr. Eriksen)	1864	1	„	1	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	„	3	„	5	
30. S. Oettinger	1852	10	1	7	„	2	„	„	1	1	„	„	„	„	„	2	1	5	2	5	
31. O. C. Olsen & Ko. (O. C. Olsen og G. Rubin)	?	8	5	2	„	1	„	„	1	„	1	„	„	„	„	2	1	3	1	5	
32. H. P. Petersen	1857	2	„	2	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	4	„	„	„	
33. Quist & Ko. (H. Levison) . .	?	4	1	2	„	1	„	„	1	1	„	„	„	„	„	2	1	4	„	5	
34. Sally B Salomon	1847	20	4	6	3	6	1	„	2	1	„	„	„	„	1	*3	1	3	2	5	*1 dobb. Mask.
35. Schjellerups Bogtrykkeri . . .	?	1	1	„	„	„	„	„	1	„	„	„	„	1	„	1	1	1	„	5	
36. J. H. Schultz	1783	34	13	14	1	6	„	„	3	2	1	„	„	„	„	5	„	5	1	5	
37. Rigsdagens Trykkeri	—	21	4	6	1	9	„	1	1	1	„	„	„	„	„	2	1	„	„	„	
38. Joh. Lud. Sivertsen (H. C. V. Lauritzen)	1849	3	„	3	„	„	„	„	3	2	1	„	„	„	„	1	4	„	2	5	
39. Strandberg & Wennstrøm . .	1869	3	„	1	2	„	„	„	1	„	1	„	„	„	„	1	„	2	„	5	
40. H. H. Thiele (J. og A. Thiele)	1770	38	14	13	6	3	2	„	20	15	4	1	„	„	„	10	7	6	5	5	
41. S. Trier	?	7	5	1	„	„	1	„	1	1	„	„	„	„	„	3	1	3	1	5	
42. G. S. Wibe	1869	14	2	6	2	4	„	„	2	„	1	1	„	„	„	3	1	4	1	5	
43 Volkersen	?	1	„	1	„	„	„	„	3	2	1	„	„	„	„	„	5	2	„	5	
		342	121	136	21	55	8	1	78	41	27	3	„	5	1	77	67	85	29		
Sjælland.																					
44. Faxe. C. Olsen	1869	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	1	1	5	
45. Frederikssund. V. Clausen	1867	1	„	„	„	1	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	1	„	5	
46. Helsingør. Grüner & Søn	1766	4	1	„	2	1	„	„	*1	„	„	1	„	„	„	1	1	1	„	5	*Trykkeren sætter tillige.
47. — H. Donatzky .	1867	3	„	„	„	3	„	„	1	„	„	„	„	1	„	„	2	2	„	5	
48. Hillerød. Th. Rosenberg . .	1867	5	2	„	3	„	„	„	1	1	„	„	„	„	„	„	1	1	1	3	
49. — Frederiksborg-Amtstidendes Bogtr.	1849	2	1	„	„	1	„	„	1	1	„	„	„	„	„	1	1	2	„	5	
50. Holbæk. Chr. Bech	1848	2	„	„	„	2	„	„	1	„	„	1	„	„	„	„	2	3	1	5	
51. — Conrad Hansen . .	1868	1	„	„	„	1	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	2	„	*	*Læretiden beror på Flid og Nemme.
52. Hørsholm. P. Andersens Enke ved Th. B. Andersen .	1858	1	„	„	„	1	„	„	1	„	„	„	*1	„	„	„	2	1	„	4	*Er både Sætter og Trykker.
53. Kallundborg. Chr. G. Tortzen	1857	2	„	„	2	„	„	„	1	„	„	1	„	„	„	„	1	1	„	5	
54. Køge. Opffern	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	Her anvendes kvindelig Sætterhjælp.
55. Korsør. F. Th. Jensen . .	1855	1	„	„	„	1	„	„	1	„	„	1	„	„	„	„	1	2	„	5	
56. Lyngby. Carl Herdahl . . .	1872	2	1	1	„	„	„	„	1	1	„	„	„	„	„	„	1	1	„	5	
57. Nykøbing p. Sjæll. Hans Clausen	1857	1	„	„	„	1	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	*1	1	„	5	Både Typografen og Lærl. udf. Trykkerarbejde.
58. Næstved. Bangs Bogtr. . .	1848	6	„	„	1	5	„	„	1	„	„	1	„	„	„	1	2	2	1	4½ à5	
59. — Petersen	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	
60. Præstø. Jul. Stillings Bog- og Stentrykkeri	1858	2	1	„	„	1	„	„	*1	„	„	„	1	„	„	„	2	1	„	4	Trykkeren er tillige Stentrykker.
61. Ringsted. Chr. Schous Enke	1853	2	„	„	„	2	„	„	1	„	„	„	1	„	„	„	2	2	„	5½	
62. — Zahles Bogtr. . .	1872	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	
63. Roskilde. H. A. Møllers Bogtr.	1828	2	„	„	„	2	„	„	1	„	1	„	„	„	„	1	1	4	„	4½ à5	
Transport . . .		37	6	1	8	22	„	„	13	3	1	5	3	1	„	4	23	28	4		

Bogtrykkerierne.	Oprettet	Sættere, der have lært i: Fulde Tal	Kbh. för 1862	Kbh. efter 1862	Prv. för 1862	Prv. efter 1862	Udl. för 1862	Udl. efter 1862	Trykkere, der have lært i: Fulde Tal	Kbh. för 1862	Kbh. efter 1862	Prv. för 1862	Prv. efter 1862	Udl. för 1862	Udl. efter 1862	Hurtigpresser	Håndpresser	Lærlinge: Sætter-	Lærlinge: Trykker-	Lærlinge: Læretid: År	
Transport . . .	..	37	6	1	8	22	„	„	13	3	1	5	3	1	„	4	23	28	4		
64. Skelskør. Petersen	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	
65. Slagelse. A. Guldbrandsen	1866	1	„	„	„	1	„	„	1	„	„	1	„	„	„	„	2	1	„	5	
66. — Cand. Tauber . .	1816	2	„	„	„	2	„	„	1	1	„	„	„	„	„	1	1	2	„	5	
67. Sorø. V. Røhr's Bogtrykkeri	1860	2	„	„	„	2	„	„	1	1	„	„	„	„	„	„	1	„	„	„	
68. Storehedinge. Ohlsens Bogtrykkeri	1860	1	„	„	„	1	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	4	„	„	
69. Vordingborg. J. O. Willerup	1857	1	„	„	1	„	„	„	1	„	„	1	„	„	„	„	2	1	„	5	*Till. Trklærl.
		44	6	1	9	28	„	„	17	5	1	7	3	1	„	5	30	36	4		
Bornholm.																					
70. Rønne. F. V. Tryde	1828	3	„	„	1	2	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	1	„	4	*Lærl. såvel
71. — Colbergs Bogtr. . .	1848	3	„	„	2	1	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	2	2	„	6	Sætterl. som
72. — Fr. C. Kieffer . . .	1858	1	„	„	„	1	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	2	*1	*1	5	Trykkerl.
		7	„	„	3	4	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	5	4	1		
Møen.																					
73. Stege. Lohmann	?	2	„	„	„	2	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	4	„	„	
74. — S. K. Johansen . . .	1871	2	„	„	„	2	„	„	1	„	„	„	1	„	„	„	1	1	„	4	
		4	„	„	„	4	„	„	1	„	„	„	1	„	„	„	2	5	„		
Falster.																					
75. Nykøbing. V. Laubs Enke & Chr. Jørgensen	1835	7	1	„	3	3	„	„	1	„	„	1	„	„	„	1	1	3	1	5	
76. Stubbekøbing. H. V. Slengerik	1860	2	„	„	„	2	„	„	1	„	„	„	1	„	„	„	2	1	„	5	
		9	1	„	3	5	„	„	2	„	„	1	1	„	„	1	3	4	1		
Lolland.																					
77. Maribo. J. R. Dein	1835	1	„	„	1	„	„	„	1	„	„	„	1	„	„	„	1	1	„		
78. Nakskov. Kjeldskovs Enke	?	3	„	„	1	2	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	2	4	„	4	
79. — V. Petersens Bogtrykkeri	1866	1	„	1	„	„	„	„	1	„	1	„	„	„	„	„	1	2	„	4	
80. Rødby. Schilder	1872	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	
		5	„	1	2	2	„	„	2	„	1	„	1	„	„	1	4	7	„		
Fyen.																					
81. Assens. Chr. Karup	1848	1	„	„	„	1	„	„	1	„	„	„	1	„	„	„	2	3	„	5	
82. Bogense. Chr. Pagh	1859	2	„	„	„	2	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	2	1	„	4½	
83. Fåborg. Deichmann	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	
84. Middelfart. Claudius Madsens Bogtrykkeri og Adressekontor	1857	3	„	„	2	1	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	1	1	„	5	
85. Nyborg. S. Blumensaadt .	1851	1	„	1	„	„	„	„	1	1	„	„	„	„	„	„	1	2	„	5	
86. Odense. Fyens Stiftsbogtrykkeri (J. C. Dreyer)	1772	13	1	„	4	8	„	„	4	„	„	1	3	„	„	2	3	4	1	5	
87. — Chr. Milos Officin	1779	3	„	„	3	„	„	„	1	„	„	1	„	„	„	1	1	1	„	5	
88. — Carl Tiedje	1862	1	„	„	1	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	„	1	5	
89. Svendborg. G. Petersen .	1865	2	„	„	1	1	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	2	3	„	5	
90. — Assam.	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	
		26	1	1	11	13	„	„	7	1	„	3	3	„	„	4	13	15	2		

Bogtrykkerierne.	Oprettet	Sættere, der have lært i: Fulde Tal	Kbh. før 1862	Kbh. efter 1862	Prv. før 1862	Prv. efter 1862	Udl. før 1862	Udl. efter 1862	Trykkere, der have lært i: Fulde Tal	Kbh. før 1862	Kbh. efter 1862	Prv. før 1862	Prv. efter 1862	Udl. før 1862	Udl. efter 1862	Hurtigpresser	Håndpresser	Lærlinge: Sætter-	Trykker-	Læretid: År	
Langeland.																					
91. Rudkøbing. Jul Rosenstands Bogtrykkeri	1850	*1	„	„	„	1	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	2	2	„	5	*Till. Trykker.
92. F. J. Hoegs Bogtrykkeri	1863	1	„	„	„	1	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	2	„	4½ å 5	
		2	„	„	„	2	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	3	4	„		
Ærø.																					
93. Ærøskøbing. H. Andersens Bogtrykkeri	1859	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	1	„	4	
Jylland.																					
94. Ålborg. Bech	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	
95. — Olufsen	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	
96. — Stiftsbogtrykkeriet	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	
97. Århus. Stiftsbogtrykkeriet (Cand. phil. H. F. Elmquist)	1790	8	2	„	5	1	„	„	1	„	„	„	„	1	„	2	„	2	„	5	
98. — P. Nielsen	1847	2	„	1	„	1	„	„	1	„	„	1	„	„	„	1	2	1	„	5	
99. — „Jyllandsposten"s Trykkeri	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	
100. — „Århus Amtstidende"s Trykkeri	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	
101. Fredericia. Fredericia Adressekontors Bogtrykkeri	1849	2	„	„	1	1	„	„	1	1	„	„	„	„	„	1	1	3	„	4½ å 5	
102. Frederikshavn. M. Vogelius	1853	1	„	„	1	„	„	„	1	„	„	„	„	1	„	„	1	3	„	5å6	
103. Grenå. Færch	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	
104. Hjørring. Niels Winther	1842	2	„	„	1	1	„	„	1	„	„	1	„	„	„	1	2	*1	„	5	*Till. Trykkerl.
105. Hobro. Johansen	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	
106. Holstebro. Lund (?)	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	
107. Horsens. H. Fogh	1828	4	1	1	2	„	„	„	1	1	„	„	„	„	„	1	1	2	„	5	
108. — Jørgensen	1863	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	1	„	5	
109. Kolding. B. Møllers Enke	1849	3	„	„	1	2	„	„	1	„	„	„	1	„	„	1	1	2	„	5	
110. — M. Heimann	1863	4	„	„	„	4	„	„	1	„	„	„	1	„	„	1	1	2	„	5	
111. Lemvig. M. S. Hestbech	1862	1	„	1	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	1	„	5	
112. Løgstør. Th. Stenersen	1871	1	„	„	„	1	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	1	„	5	
113. Nibe. Georg Eye	1867	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	1	„	5	
114. Nykøbing p. M. Henrich Christensens Bogtrykkeri	1855	2	„	1	1	„	„	„	1	„	„	„	1	„	„	„	2	2	„	5	
115. Randers. J. M. Elmenhoff & Søn	1810	6	3	„	2	1	„	„	1	1	„	„	„	„	„	2	1	2	„	5	
116. — A. Rasmussens Bogtrykkeri		4	1	„	2	1	„	„	1	„	„	1	„	„	„	1	1	3	„	5	
117. Ribe. J. Stegemann	1810	3	2	„	1	„	„	„	1	„	„	„	„	1	„	1	1	„	„	„	Hurtigpressen drives ved en kalorisk Maskine.
118. Ringkøbing. J. Jørgensens Bogtrykkeri	1842	2	„	„	„	2	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	2	2	1	5	
119. Silkeborg. H. S. Sörensen	1857	2	1	„	„	1	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	2	2	„	4-5	
120. Skanderborg. W. Backhausens Enke	1868	1	„	„	1	„	„	„	1	„	„	„	1	„	„	„	2	2	„	5	
121. Skive. L. Jensens Bogtr.	1858	*1	„	„	„	1	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	1	„	5	Till. Trykker.
122. Thisted. Lund	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	
123. Varde. Ribe Amts Bogtr.	1854	2	„	*1	1	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	1	„	5	Till. Trykker.
124. — Kjeldt	1867	*1	„	„	„	1	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	3	„	„	Till. Trykker.
125. Vejle. Vilh. Herts	1828	4	„	„	„	4	„	„	1	„	„	„	„	„	1	1	„	3	1	5	
126. — Th. Nielsen	1865	3	2	„	1	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	1	„	5	
127. Viborg. Stiftsbogtrykkeriet (H. Wissing)	1771	4	„	„	1	3	„	„	1	„	„	„	1	„	„	1	2	1	„	5	
		63	12	5	21	25	„	„	15	3	„	3	5	3	1	14	30	43	2		

Som bekendt blev det på *den typografiske Forenings* Generalforsamling den 5te Februar d. Å. enstemmigt vedtaget, at ovenstående statistiske Meddelelser skulde offenliggöres i *Skand. Bogtr.-Tid.*, og i Følge denne Beslutning have vi da modtaget disse Meddelelser. Vi skulle imidlertid ikke nöjes med simpelhen at give disse Plads i vore Spalter, men med et Par Ord søge at anskueliggöre de Resultater, der ved dem ere fremkomne.

Danmark tæller i det Hele 69 Købstæder tilligemed 6 såkaldte Handelspladse, og i 59 af disse findes der Bogtrykkerier foruden i Lyngby, Faxe og Hörsholm. København og Frederiksberg har 43 Bogtrykkerier Århus har 4, Odense, Ålborg og Rönne hver 3, og Helsingør, Hillerød, Holbæk, Næstved, Ringsted, Slagelse, Stege, Nakskov, Svendborg, Rudkøbing, Horsens, Kolding, Randers, Varde og Vejle hver 2. I følgende Købstæder og Handelspladse findes intet Bogtrykkeri: Frederiksværk, Allinge, Hasle, Nexø, Sandvig, Svanike, Åkirkeby, Saxkøbing, Nysted, Kærteminde, Marstal, Ebeltoft, Mariager, Nörre-Sundby, Skagen og Sæby. Bogtrykkeriernes samlede Antal er 127 og heraf er 69 på Sjælland, 3 på Bornholm, 2 på Møen, 2 på Falster, 4 på Lolland, 10 på Fyen, 2 på Langeland, 1 på Ærø og 34 i Jylland. Der er 43 i København og Frederiksberg og 84 i Provinserne. Ved at se Meddelelserne igennem får man strax Øje på, at for 3 Bogtrykkerier i København og 16 i Provinserne findes der ingen Oplysninger; til det Antal, man får ud ved at sammenlægge de opförte Sættere, Trykkere osv., må man altså for at få det virkelige Antal endnu föje nogle for de vedkommende 19 Bogtrykkeriers Vedkommende, og disses Personale og Presseantal udregnes vistnok rettest ved alene at tage Gennemsnittet af Provinsbogtrykkeriernes Udrustning i så Henseende for Öje, ti de 3 manglende københavnske Bogtrykkerier höre alle til de mindre. I de 68 opgivne Provinsbogtrykkerier beskæftiges i det Hele 160 Sættere, 44 Trykkere, 119 Sætterlærlinge, 10 Trykkerlærlinge, 25 Hurtigpresser og 91 Håndpresser, og herefter bliver der da i det Hele i Danmark 540 Sættere, 132 Trykkere, 233 Sætterlærlinge, 41 Trykkerlærlinge, 108 Hurtigpresser og 180 Håndpresser. Hvor höjt imidlertid København står over hele det øvrige Land, ses klart deraf, at der alene i denne By beskæftiges 348 Sættere, 80 Trykkere, 78 Hurtigpresser og 29 Trykkerlærlinge men kun 89 Sætterlærlinge og kun 70 Håndpresser. Til 84 Bogtrykkerier i Provinserne bliver der altså kun 52 Trykkere med 30 Hurtigpresser tilbage men med 110 Håndpresser og det uforholdsmæssige Antal af 144 Sætterlærlinge til 192 Sættere. Lærlingeuvæsenet drives altså videst i Provinserne. Allerede heraf kan man slutte sig til, at Typografien ikke står synderligt höjt mange Steder udenfor København, og det bekræftes yderligere ved en sådan Oplysning som den, at Drengene på i alt Fald et af Bogtrykkerierne i Rönne „idag ere Sættere og Trykkere, men imorgen tage Hyre på et Skib eller blive Fajancere". Endnu skal her kun bemærkes, at den som Trykker ved Adressekontorets Bogtrykkeri i København opförte ene Person snarere er Mekaniker end Trykker, at flere af de navnlig i København værende Hurtigpresser er dobbelte eller endnu större, og at der ved Bogtrykkerierne i Køge og Holbæk anvendes kvindelig Hjælp ved Sætningen.

Med Hensyn dernæst til hvor Danmarks Typografer har lært, viser Tabellen, at kun såre få har lært i Udlandet; væsenligt er det kun nogle af de københavnske Trykkere (6 af 78) som er indforskrevne fra Udlandet. Tabellen viser yderligere, at de Typografer, der ere oplærte i Provinserne for störste Delen er henviste til hele Livet igennem at arbejde i Provinserne. Det er næsten, som om de københavnske Bogtrykkeriejere ikke anså dem for gode nok. Af 78 Trykkere i København er kun 3 oplærte i Provinserne og af 342 Sættere kun 76; men af 44 i Provinserne arbejdende Trykkere er 28 oplærte i Provinserne og af 160 Sættere 132, således at der kun er 28 af sidste Art fra København. Mærkeligt er det videre at se den forbavsende Udvikling Lærlingeoplærelsen siden 1862 har fået i Provinserne; medens der nemlig kun findes 70 för Udgangen af 1862 udlærte Provinssættere er der af lignende efter 1862 udlærte Sættere 138, Tal der på ingen Måde stå i Forhold til de københavnske, ti for de i København oplærte Sætteres Vedkommende stå de her henhørende Tal imod hinanden som 141 til 144; medens der altså af de i København oplærte Sættere for Tiden findes et omtrent lige stort Antal oplært för 1862 som efter 1862, er der af de i Provinserne oplærte næsten dobbelt så mange, der er oplærte efter 1862 som för 1862. Ved den således stadigt voxende Massetilvirkning i Provinserne er der nu mange betænkelige Sider, ti ikke alene må man komme dertil en Gang, at der ikke nogensteds er Plads til de fra Lærlingestillingen fordrevne unge Svende, men Typografernes Dannelsesstandpunkt, der allerede i Almindelighed skal have lidt en Del, vil derved synke dybere og dybere. Gid Principalerne vilde se dette og indrette sig derefter. Når de klage over Typografernes Tid efter anden aftagende Dygtighed, må de vel erindre, at de selv for en stor Del have det i deres Magt at bringe den til at voxe og tiltage.

Idet vi forbeholde os i et senere Numer at komme tilbage til ovenstående Statistik — Rettelser vil vistnok indløbe — skulle vi endnu kun göre den Bemærkning, at det på en Tid, da Typografernes *Gennemsnits*dygtighed som sagt er ved at synke, er dobbelt glædeligt at se de mange Protester, Typografferne fremkomme med mod så skarpe Domme som Hr. *Sally B. Salomons* i nærværende Blads Januar-Nr. og en lignende i Tillæget til *Dagbladets* Nr. 66. Protesterne ere bl. A. komne frem ved *typografisk Forenings* sidste Diskussionsmøde (ovfr. Sp. 46) og i *Nord. Boktr. Tidn.s* April-Nr.

Opmærksomheden
henledes på den med dette Nummer følgende Subskriptionsindbydelse.

Ny Subskription på

Den fransk-tydske Krig 1870 og 1871.

En populær historisk Fremstilling

oversat efter **5te Oplag** af Cassells „History of the War between France and Germany" af Translatør **Ferd. C. Sörensen.**

Med Kort og illuminerede Slagplaner.

For at lette Anskaffelsen af ovennævnte Værk (hvoraf nu omtrent ⅔ er udkommet) har jeg herpå åbnet en ny Subskription. Værket vil udgöre omtrent 25 Hefter i stort 8vo. til **24 Sk.** Heftet. **Bestemt hver 14de Dag** udkommer et Hefte. Første Hefte ligger til Gennemsyn, og Subskription modtages i alle Nordens Boglader.

Immanuel Rée's Forlagsboghandel,
Kompagnistræde 18, København.

Fra Kand. polyt. **Th. Hamann's**

BOG- OG STENTRYK-FARVE-FABRIK

ved Kallebodstrand i **København** anbefales:

Maskinfarve	til Avis- og Bogtryk	fra 20	til 60	Rdl.	pr.	100	Pd.
do.	„ Illustrationer	„ 60	„ 200	„	„	„	„
Pressefarve	„ Avis- og Bogtryk	„ 30	„ 100	„	„	„	„
do.	„ Illustrationer	„ 100	„ 400	„	„	„	„

(Franko Emballage i 25, 50 og 100 Pds. Foust. i alle Styrker.)

I Blikdåser: **Maskinfarve** pr. Pd. 3 Mk.
Pressefarve „ „ 4 Mk.

Kulørte, revne Farver, **Pennefarver, Kridtfarver, Graverfarver** og **Kobbertrykfarver** samt **Bog-** og **Stentrykfernis** i alle Styrker.

En fortrinlig **Valsemasse 40 Rdlr., Tilsætningsmasse 50 Rdlr.** pr. 100 Pd.

Ordres til Provinserne, Sverige og Norge effektueres prompte.

Glycerin

29° Beaumé og

Glycerinsirup

eget Fabrikat, anbefales D'Hrr. Principaler, som selv støbe deres Glycerinvalser.

Brugsanvisning medfølger om det ønskes.

Th. Hamann, cand. polyt.

Kontor	Fabrik
Klosterstræde 4.	**Vesterfælledvej 56.**

FREDRIK BERLINGS SKRIFTSTØBERI I LUND

anbefaler sig med Udførelse af Alt til Skriftstøberfaget henhørende. Skriftstøberiet er forsynet med de nyeste og smagfuldeste Skrifter i Fraktur og Antikva af anerkendte, dygtige Stempelskærere.

Min Samling af naturhistoriske, bibelske og Rosenkransbilleder, religiøse og Grav-Vignetter, Vin- og Spisekort, Overskrifter til Regninger og Fakturaer, Vignetter til Plakater for Hestemarkeder, Tobaksetiketter, Kalendervignetter, Initialer og Avisvignetter i alle Genres tillader jeg mig på det bedste at anbefale i de Herrer Forbrugeres Erindring.

Prøver stå stedse til Tjeneste.

Otto Weisserts galvanoplastiske Anstalt i Stuttgart.

Hermed følger som Tillæg „Håndbog i Bogtrykkerkunsten" II. Pag 17–32.

Udgiveren er i Reglen at træffe i sin Bopæl Vesterbrogade Nr. 86, 2den Sal, hver Formiddag för Kl. 10 og hver Eftermiddag fra Kl. 4—7. Breve og Bidrag bedes sendte dertil eller til Imm. Rée's Forlagsboghandel, Kompagnistræde 18.

Immanuel Rée's Forlag. Udgiver: C. Nyrop. I. Cohens Bogtrykkeri.

Udkast
til
Sætter-Tarif.

[Som Møntfod gælder det fra 1ste Januar 1874 indførte nye Betalingsmiddel: 1 Krone = 100 Øre].

1. Om Sætningen i Almindelighed.

§ 1.

Som System for **Satsberegningen** gælder det lille Alfabet. Beregningen skér pr. Ark af den Skriftsort, hvormed vedkommende Værk sættes. Opstillingen af Alfabetet er saaledes:

Fraktur:
abcdefghijklmnopqrſstuvxyzæ=abcdefghijklmnopqrſstuvxyzæ=a.

Antiqua:
abcdefghijklmnopqrstuvxyzæ=abcdefghijklmnopqrstuvxy

Græsk:
αβγδεζηϑικλμνξοπρσςτυφχψ=αβγδεζηϑικλμνξοπρσςτυφχψ=

Naar der efter Rækkefølgen i Alfabetet ikke er tilstrækkelig Plads i Linien for det sidste Bogstav, men dog Plads selv for det smalleste Skrifttegn, saa regnes dette for det følgende Bogstav.

Et halvt Tusind Bogstaver eller derover regnes for et fuldt Tusind, men under et halvt Tusind bortfalder.

Opmærksomhede
henledes på den med dette
følgende Subskriptionsindb

Ny Subskription på
Den fransk-tydske Krig 1870 og 1871.
En populær historisk Fremstilling
oversat efter **5te Oplag** af Cassells „History of the War between France and Germany" af Translatør **Ferd. C. Sörensen.**
Med Kort og illuminerede Slagplaner.
For at lette Anskaffelsen af ovennævnte Værk (hvoraf nu omtrent ⅔ er udkommet) har jeg herpå åbnet en ny Subskription. Værket vil udgöre omtrent 25 Hefter i stort 8vo. til **24 Sk.** Heftet. **Bestemt hver 14de Dag** udkommer et

Hermed følg

Udgiveren er i Reglen at træ
fra Kl. 4—7. Breve og Bidrag b

2

Ethvert Stykke Skydelinie tælles for et Bogstav. Skydelinier under Kvartpetit saavelsom hver Reglet tælles for to Bogstaver. Pagina regnes for en Linie, levende Kolumnetitel for to, begge Gange Underslaget iberegnet. Naar den levende Kolumnetitel først indsættes ved Korrektur, beregnes Satsen med Pagina, men Kolumnetitelen godtgøres som Korrektur.

§ 2.

Satsprisen for almindelig dansk glat Sats med Fraktur er pr. 1000 Bogstaver:

Petit, Borgois, Korpus og Cicero	26 Øre
Kolonel og Nonpareille	32 —
Perle	36 —
Mittel	30 —

Antiqua-Sats betales med 2 Øre mere.
Prisen for Græsk er pr. 1000 Bogstaver 50 Øre.
Hebraisk regnes efter Overenskomst.
Sats i fremmede Sprog betales med 16⅔ pCt. mere, naar Manuskriptet er skrevet, og med 10 pCt. mere, naar det er trykt. Trykt Manuskript i fremmede Sprog regnes som skrevet, naar mere end en Ottendedel af Arket er skrevet.
Ved Gibsstereotyp-Sats forhøjes Prisen med 10 pCt.

§ 3.

Spalte-Sats beregnes efter gennemgaaende (hel) Brede, dog forbeholdes Godtgørelse for smalt Format.

§ 4.

Blandet Sats betales i Reglen med 16⅔ pCt.'s Forhøjelse pr. 1000 Bogstaver. Naar denne Slags Sats ellers er meget tidsspildende — f. Eks. flere Gange blandet —, godtgøres den efter Overenskomst. Satsen regnes dog kun for blandet, naar en eller flere Skriftsorter tilsammen foruden Tekstskriften indtager mindst den 32te Del af et Ark.

…, Kompagnistræde 18.

§ 5.

Rén **Tal-Sats** eller saadan Sats, hvor Tallene udgør den overvejende Del af Satsen, betales en halv Gang mere. Naar mere end 1/16 af et Ark udgør Talsats — spredt omkring i Teksten —, saa at Satsen derved bliver tidsspildende, tages fornødent Hensyn dertil i Betalingen ved et Tillæg af mindst 10 pCt.

§ 6.

Spatieret Sats beregnes dobbelt. Udgør den spatierede Sats i et Ark mere end 1/16 af dette, forhøies Sætterprisen med mindst 10 pCt.

§ 7.

Enhver i et Værk forekommende **mindre Skriftsort**, f. Eks. Anmærkninger og Noter, beregnes særlig efter deres Satspris, naar de udgjøre mindst 1/32 af et Ark. Ved Værker af mere end én Skriftsort regnes hvert Ark efter den fremherskende, og efter Omstændighederne finder saa enten Tillæg eller Formindskelse Sted.

§ 8.

Tabellarisk Sats beregnes i Reglen efter den i samme fremherskende Skriftsort (kompres). Naar den er uden Streger og ikke indeholder mere end 2—3 Rubriker, betales den 1 1/2 Gang, og naar den er med Streger eller indeholder flere end 3 Rubriker, betales den i Reglen dobbelt. Under vanskelige Forhold — naar f. Eks. Klammer, besværlige Hoveder, Indfatningsstreger o. s. v. forekomme — eller Sætteren selv skal skære Stregerne, beregnes den forholdvis højere.

Skal Sætteren selv oprømme Tabellerne, tages Hensyn hertil ved Fastsættelsen af Prisen.

§ 9.

Sats af matematiske Værker beregnes dobbelt. Er mere end en 1/16 af et Ark skær Sats, trækkes herfor en

Opmærksomhede
henledes på den med dette
følgende Subskriptionsindb

Ny Subskription på

Den fransk-tydske Krig 1870 og 1871.

En populær historisk Fremstilling

oversat efter **5te Oplag** af Cassells „History of the War between France and Germany" af Translatør **Ferd. C. Sörensen.**

Med Kort og illuminerede Slagplaner.

For at lette Anskaffelsen af ovennævnte Værk (hvoraf nu omtrent ⅔ er udkommet) har jeg herpå åbnet en ny Subskription. Værket vil udgöre omtrent 25 Hefter i stort 8vo. til **24 Sk.** Heftet. **Bestemt hver 14de Dag** udkommer et

Hermed føl

Udgiveren er i Reglen at tra
fra Kl. 4—7. Breve og Bidrag b

...Kompagnistræde 18.

4

forholdsvis Del af Prisen. Matematisk Sats spredt i Teksten beregnes mindst tredobbelt. For særdeles vanskelige Formler gives en passende Godtgørelse.

Forlanges det af Sætteren, at han selv skal oprømme den matematiske Sats, tages der Hensyn dertil i Sætterprisen.

§ 10.

Abbreviatur-Sats godtgøres.

§ 11.

Poesi regnes som Prosa. **Katalog Sats** ligeledes.

§ 12.

Mariginalier indtil en Brede af 2 Cicero regnes sammen med Kolumnens Brede. Bredere Mariginalier regnes dobbelt efter deres Skriftsort og Linietal. Linietællere fordre passende Godtgørelse.

§ 13.

Ved enkelt **Underlægning** tælles vedkommende Linie for to, ved dobbelt Underlægning for tre Linier.

§ 14.

Musiknode-Sats beregnes efter Overenskomst.

§ 15.

Ved **smalt Format** forhøjes Satsprisen pr. 1000 Bogstaver saaledes:

med 2	Øre,	naar	36—40	Bogstaver	gaa i	Linien,
„ 4	—	—	31—35	—	—	—
„ 7	—	—	26—30	—	—	—
„ 15	—	—	21—25	—	—	—
„ 20	—	—	16—20	—	—	—

Naar mindre end 16 Bogstaver gaa i Linien, regnes Satsprisen dobbelt.

Immanuel Rée's Forlag. Udgiver: C. Nyrop. I. Cohens Bogtrykkeri.

§ 16.

Ombrækning. Naar der i et Værk beskæftiges to eller flere Sættere, eller naar der ikke kan sættes i Kolumner, beregnes Ombrækkerpenge: ved Folio med 40 Øre, ved Kvart med 60 Øre, ved Oktav med 80 Øre, ved Duodez med 1 Krone, ved Sedez (32 Sider) med 1 Krone 20 Øre, ved Oktodez (64 Sider) med 1 Krone 50 Øre pr. Ark.

I spaltet Sats regnes hver Spalte for en Kolumne.

Naar Ombrækningen vanskeliggøres ved Noter, smaa Træsnit, ved Katalog-Sats o. s. v., bliver dette at godtgøre.

At ombrække Satsen i et andet Format beregnes med Halvdelen af Satsprisen eller efter Tid.

§ 17.

Korrektur. Sætteren er kun forpligtet til at rette egne Fejl i første Korrektur, som Trykkeriet besørger læst, eller saadanne i anden Korrektur, som han har overset i første. For omvendte Bogstaver, for at indsætte Træsnit efter at Texten er sat, for at udskyde til Korrektur flere end to Gange eller at slutte Formen til denne flere end en Gang, og for særdeles tidsspildende Pressekorrektioner godtgøres Sætteren.

§ 18.

Manuskript. Interpunktionen og Ortografien bør være rettet, før Sætteren erholder Manuskriptet. Naar Manuskriptet er utydeligt, uordenligt eller forvanskет ved Rettelser, er Sætteren berettiget til Godtgjørelse.

§ 19.

For **Titel, Fakat, Begyndelses- og Udgangs-Kolumner** saavelsom **Træsnit** fradrages Intet, og samme tør ikke unddrages den beregnende Sætter. Det er dog overladt til Principalen at lade ny Titel sætte af en anden Sætter og herfor beregne en Kolumne.

Opmærksomhede
henledes på den med dette
følgende Subskriptionsindb

Ny Subskription på
Den fransk-tydske Krig 1870 og 1871.
En populær historisk Fremstilling
oversat efter **5te Oplag** af Cassells „History of the War between France and Germany" af Translatør **Ferd. C. Sörensen.**
Med Kort og illuminerede Slagplaner.
For at lette Anskaffelsen af ovennævnte Værk (hvoraf nu omtrent ⅔ er udkommet) har jeg herpå åbnet en ny Subskription. Værket vil udgöre omtrent 25 Hefter i stort 8vo. til **24 Sk.** Heftet. **Bestemt hver 14de Dag** udkommer et

Hermed føl

6

§ 20.

Sammenskraben af Materiale betales efter Tid.

§ 21.

Oprømning efter Slutningen af et Arbejde, hvorved forstaas fuldstændig Aflægning af hele Satsen, kan forlanges af Sætteren og godtgøres da med en Fjerdedel af Satsprisen. Forlanges ikke Oprømning, er Sætteren dog alligevel forpligtet til at bringe i Orden alt Tilsidesat af Former, hvis Aflægning han har paabegyndt, henshynsvis at aflevere det udbundet, og tilsidesatte Rubriker o. s. v. maa han aflægge.

De nødvendige Kasser leveres Sætteren i god Stand, efter at alle Bogstaver, Tegn, Skydelinier o. Lign., der ikke tilhøre Kassen, ere tagne ud, og han er forpligtet til at aflevere dem igen i samme Tilstand.

2. Om Avis-Sats i Særdeleshed.

§ 22.

Ved Sætningen af daglig udkommende Aviser beregnes Petit, Bourgois, Korpus og Cicero med 28 Øre pr. 1000 Bogstaver. Visse Penge fastsættes efter Overenskomst. Enten Sætteren er paa Beregning eller visse Penge garanteres han hver Uge en Minimumsfortjeneste af 20 Kroner for 6 Dages Arbeide.

Regelmæssig Søn- og Helligdagsarbejde bør ikke finde Sted, men efterhaanden søges indskrænket. Saaledes bør det undgaas, at Sætterne arbeide paa Aarets Fest- og Helligdage derved, at Avisen udgaar paa selve Helligdagen, og at den udgaar paa den første Helligdag, naar der følge to efter hinanden. Forlanges imidlertid Søn- og Helligdagsarbeide, fordres en passende Extrabetaling, som bestemmes efter Overenskomst. Sætterprisen for de Numre, som spares ved Fest- eller Helligdagene, kan dog ikke undbrages Sætterne.

Den regelmæssige Arbejdstid er 10 Timer daglig og kan udstrækkes til Kl. 10 Aften. Enhver Sætter er vel

Udgiveren er i Reglen at tr
fra Kl. 4—7. Breve og Bidrag h
Kompagnistræde 18.

Immanuel Rée's Forlag. Udgiver: C. Nyrop. I. Cohens Bogtrykkeri.

forpligtet til en længere Arbejdstid, naar det forlanges af ham, men han erholder herfor en passende Godtgørelse.

Sidste Posts Sættere — d. e. saadanne, som maa vente paa de mulig senere indløbne Depescher, Referater etc. for at sætte disse — erholde Extragodtgørelse. Naar de ere Vise-Penge-Sættere, erholde de pr. Time det Beløb, som den vil udgøre i Forhold til deres ugenlige Løn, og naar de ere Beregnings-Sættere, erholde de Satsprisen — foruden at de alle erholde hver især en Extrabetaling af 1 Krone 25 Øre for hver Ventetur.

3. Almindelige Bestemmelser.

§ 23.

Den daglige Arbejdstid er 10 Timer, iberegnet Tiden til Frokost og Vesper.

Enhver Typograf har Ret til fuld Beskæftigelse og Ret til Godtgørelse for Tidsspilde ved utilstrækkelig Beskæftigelse. Han er forpligtet til at overholde den brugelige Arbejdstid. Han svarer for Brugbarheden af det af ham leverede Arbejde.

Beløbet af visse Penge fastsættes efter gjensidig Overenskomst, dog maa det ikke udgjøre mindre end 16 Kroner.

Godtgørelse for Ekstratimer, naar saadanne af Principalen forlanges, udgør for Sættere paa visse Penge, foruden det i Forhold til deres Løn udkommende Beløb, og for Sættere paa Beregning, foruden deres tarifmæssige Fortjeneste, indtil Kl. 9 Aften 10 Øre, fra Kl. 9—11 Aften 20 Øre pr. Time, og efter Kl. 11 Aften saavelsom paa Søn- og høje Helligdage indtræder dobbelt Betaling. (Disse Bestemmelser have ikke Anvendelse for Avis-Sats.)

Timebetalingen for Korrekturgodtgjørelse, Oprømning, uforskyldt Tidsspild osv. er 36 Øre. Som Dagpenge fastsættes 3 Kroner 50 Øre.

Udbetaling af Arbejdslønnen sker ugenlig, og Afregningen opgøres efter Principalens Bestemmelse.

Den gensidige Opsigelsestid er fjorten Dage, saafremt

Opmærksomhede
henledes på den med dette
følgende Subskriptionsindb

Ny Subskription på
Den fransk-tydske Krig 1870 og 1871.
En populær historisk Fremstilling
oversat efter 5te Oplag af Cassells „History of the War between France and Germany" af Translator Ferd. C. Sörensen.
Med Kort og illuminerede Slagplaner.
For at lette Anskaffelsen af ovennævnte Værk (hvoraf nu omtrent ¾ er udkommet) har jeg herpå åbnet en ny
Bestemt hver 14de Dag udkommer et
24 Sk. Heftet.

Hermed f

Udgiveren er i Reglen at
fra Kl. 4—7. Breve og Bidrag h
Kompagnistræde 18.

Immanuel Rée's Forlag. Udgiver: C. Nyrop. I. Cohens Bogtrykkeri.

der ikke er truffen nogen særlig Overenskomst. Opsigelsen kan kun ske en Lørdag, og er denne en Helligdag, gælder den nærmest foregaaende Arbejdsdag.

Denne Tarif bør ophænges i ethvert Sætterilokale.

Saaledes vedtaget og underskrevet af Trykkeriernes Tillidsmænd i Udvalgets Møde den 29de November 1873.

H. Andersen, Sally B. Salomons Trykkeri.	**Emil Bestle,** „Dgs.-Tlg.s" Sætteri.	**Chr. Christiansen,** Henriksens Trykkeri.
O. C. Dreyer, Bibes Trykkeri.	**Chr. Ewald,** Bianco Lunos Trykkeri.	**Valdemar Finken,** Louis Kleins Trykkeri.
A. Foltmar, Elvius's Trykkeri.	**V. Glies,** Sivertsens Trykkeri.	**V. Grøndahl,** „Folkets Avis's" Sætteri.
V. Hansen, Cohens Trykkeri.	**Vilh. Hansen,** „Morgenbladets" Sætteri.	**A. P. Jensen,** Fm. f. „den typ. Forening."
P Jeppesen, Schultz's Trykkeri.	**Carl Jørgensen,** Olsen & Komp.s Trykkeri.	**Th. Jørgensen,** Ferslew & Komp.s Trykkeri.
C. F. Maren, „Dagens Nyheder"s Sætteri.	**Rudolf Nielsen,** Fjeldsøe & Gandrups Trk.	**Frederik Olsen,** Bordings Trykkeri.
Oluf A. Rasmussen, S. L. Møllers Trykkeri.	**L. Schrøder,** Quist & Komp.s Trykkeri.	**Ferd. Stahrenberg,** Thieles Trykkeri.
Joh. Fr. Stuhr, Græbes Trykkeri.	**Charl. Thomsen,** „Nyt Aftenblad"s Sætteri.	**O. W. Wriedt,** „Socialisten"s Sætteri.

J. Henriksens Tryk.